

രാഗാലങ്കാര
സുചിതലിഖനപദ്യം

බාලාවතාර ප්‍රවෘත්තිසංස්කරණ.

— :: —

සාවතභිනොසානා

මුද්‍රායනානුප්‍රාප්තොති පඤ්චමි කොට්ඨාසෙති

සමුපෙතො

ප ස මො හා ගො.

—

පානදුරාහිධාන නගරෙ

සුව භාණ්ඩසිහාරාමවාසිනා කරගම්පිටිය ගාමපේන

ජොතිරතන යතිනා

විරචිතං.

— :: —

කරගම්පිටිය ගාමවාසිනා

කේ. ටී. ප්‍රනායු මහාසංඝෙන

දෙතිවල “ඔරියන්ටල්” ඉති යන්ත්‍රාලයෙ

මුද්‍රාපිතං.

— :: —

බු: ව: 2459—ක්‍රි: ව: 1915.

Balawatara Catechism.

PART I.

(To the end of Taddhita.)

COMPILED BY

Rev. K. JÖTIRATANA THERO,
Rankot Vihare,
PANADURE.

PRINTED AND PUBLISHED BY

K. T. FERNANDO,

-: OF :-

KARAGAMPITIYA,

AT THE

‘Oriental Printing Works,’

DEHIWALA.

B. E. 2459.

A. D. 1915.

බාලාවතාර පු චරිත වි සස ජ්ජ නං.

1 පු චරිත-බුබං තිබාතිවන්දිතා බුබුබුජ්ජිලොවතං
බාලාවතාරං භාසිසං බාලානං බුබුච්චිසාත.

කිමසාසාසං ගාථා වුතා ?

1, වි සස ජ්ජ නං-ඉට්ඨදෙවතානුසාරණස්සෙව භස්සද්දිපස්සෙව
දසෙසුසෙව වුතා.

2 පු. කථමෙතිසං ගාථා සමබ්බාදි ජබ්බිධාවණණා ?

1, වි (අභං) බුබුබුජ්ජිලොවතං බුබං තිබා අතිවන්දිතා බාලානං
බුබුච්චිසා බාලාවතාරං භාසිසංහති.

අසමෙසං සමබ්බාදි.

බුබුතනි * කිතකනනද්දිසෙක වචනනපදං; තිබාති, † තති
තනනතිප තපදං; අතිවන්දිතාති, පුබුබුච්චිසාපදං; බුබුබුජ්ජිලොව
තනනිවෙව බාලාවතාරංහති ‡ සමාසනනද්දිසෙක වචනනපදති;
භාසිසංහති, භවිසංහති විහතනි සකමෙකධාතුකනතුකාරක අතත
නො පදනතම පුරිසෙකවචනනපදං; බාලානනති, කිතකනනජ්ජි
බහුවචනනපදං; බුබුච්චිසාති, සමාසනන වතුසෙක වචනන
පදනති.

අසමෙසං පද විභාගො.

* ඉදමපන “අතිවන්දිතා” ති පුබුබුච්චිසා අනභිතිතපතනි
කමමං නාම. තසසලකකිණං උපරිකාරක කණෙකි ආගතවිසායො
යෙව පකාසිසාම.

† ඉදමපිතායෙව පුබුබුච්චිසා විසෙසනං.

‡ ඉදමපන “භාසිසං” නහි ආබ්භාතකිසා අනභිතිතනිබ්බ
තනිකමං නාම. ඉමසසලකකිණං කාරක කණෙකියෙව පකා
සිසාම.

(අහං) බුද්ධිමුච්ඡිලොචනං, විකසිතනිලපපලසංඝාසං විලොචනං; බුද්ධිං, පටිවිසිසංඝාතමං සුගතං; තිඛා, කායවච්ඡිමනො සංඛාතෙන වාරතතයෙන; අභිවඤ්චා, සකකච්චාදරෙන නයලොභකුලාචාරාදි විරතෙන ඵලවිසෙසසුප්පාදකෙන වඤ්චා; බාලානං, අවිඤ්ඤාත සද්දුලකඤ්ඤානං සිසුකානං; බුද්ධිවුත්ථියා, සුතවිතතාභාවනාමයාය පඤ්ඤාය උපමුභුතාය: බාලාවතාරං, තංකාමිකං ගන්ධං; භාසිසං, රවසිසංගාමි.

අසමෙත්ථ පදනේවා.

බුද්ධිතා සච්චානනාති බොධෙනා පච්ඡාතිවා බුද්ධො; අථවා අපරිමිතකපෙසා පටිත පාරමිතා සමගුහාය පඤ්ඤාය සංඝාසංඝාතා සංඝාතධමෙම අබුද්ධි බුද්ධති බුද්ධිසංගතීති බුද්ධො; බුධි බොධනෙ, “බුධගමාදිපෙසංඝාතනදි”ති තප්පවයො, තං බුධං, තිති විතාගෙතිතිඛා, “චිතාගෙ ඛාමෙ”ති ඛා; අභිවඤ්චිති අභිවඤ්චා අභිපුබ්බො වඤ්චා අභිවාදනෙ “සුඛකාලෙහි කාගුහානං භුතඛානා චා වා”ති කාප්පවයො. අබුද්ධිංසු විකසිංසුති බුද්ධාති, බුධි විකසනෙ, “බුධගමාදිපෙසංඝාතනදි”ති තො, අබ්බතාති සත්තා ඵතෙන සද්දං කරුණාති ජිවත්තපායතතාති = අබ්බො; අබ්බ සද්දො, “කාලෙවනනානාතිපතංගමාදිපෙසං”ති ඤ්ඤාපදවයො. අබ්බසමං අජනිංසුති = අබ්බුජනි; අබ්බසද්දපපදො ජන ජනනෙ, “කවිමෙ”ති කවි (අත්ත කවිප්පවයෙකතෙ “කවිමිති ඛාමගාගසංලොපො මෙ”ති ඉමිතා ඛාමගාගසංලොපො තතො ලිඛගසඤ්ඤං කතා යො විභතත්තපායනාදිමිතිතෙන “අබ්බුජනි”ති පඨමාබ්හවචනං හොති; බුද්ධාතිව තාති අබ්බුජනිවෙති—බුද්ධිමුච්ඡති රුගවරිතාදි සමනතා ගතෙ විතෙය්ස කම්මාකරෙ විසෙසෙනසුප්පායාදිතා ආභාරෙන ලොව යති—බලාකයති ඵතෙතිති= විලොචනාති, විපුබ්බො ලොව දසසනෙ “කාගුහාරංගපෙසංසුමෙ”ති සු (තසං “අනකාසුමුත්ත”නාති අනාදෙසො) බුද්ධිමුච්ඡති විස විලොචනාති යසංසො—බුද්ධිමුච්ඡිලොචනො. (කම්මධාරයගබ්බො භිතතාධිකරණ බ්හුබ්බිති) තං බුද්ධිමුච්ඡිලොචනං අනන්තපරන්තසංඛාතෙ මෙ අනන්ත ලායගාමි=ගණනනාතිති බාලා, * විසද්දපපදො ලා අදානෙ “සංඝාතංගමාදිපෙසං”ති අප්පවයො. (විසද්දසං “සදනුප

* ඉධ අවරියා බ්හුධාපපඤ්ඤානති, අයමෙත්ථසංඝාතො.

අයමපන බාලසද්දො තිසමන්තසු ආගතො ‘බාලධම්මො’ තසා දිසු ධමමෙව “බාලොව පඤ්ඤිතමාති” තසාදිසු අපඤ්ඤිතෙව “බාලොයං දාරකො”තසාදිසු දහරෙවාති තෙසු ඉධ දහරෙති අධිපො තො, පොරුණිකාය ටිකාය පි අයමන්තො වුතෙතාසෙව.

පනනා නිපානනා සිජ්ඣනාති" නි බාආදෙසො) අවතරනා ඵතෙන සන්ධමහොදධං ඵන්තාති ටා= අවතාරණ; අවපුඤ්ඤා තර තරණො, 'සබ්බතො ඤාපුඤ්ඤා වා' නි අප්පච්ඡයො. බාලානං අවතාරණං බාලාවතාරණං. (ජ්ඣිතපපුරිසො) තං බාලාවතාරං. භාසිස්සනාති ආබ්සානපදං. (භාස වාචායනාති ධාතු) 'බාලාන' නත්තො චුතතසදි සමෙව නිබ්බවනං, තෙසං බාලානං. සබ්බධමෙව බුජ්ඣති ඵතා භාති=බුච්ඡි; බුඬ බොධනෙ "ඉන්ද්‍රියමනිසවො වා" නි ති. (අත්‍ර බුඬ-ති ඉති ධීතෙ "සුබ්බමෙධා ධීතමස්සරං සරෙතා විශොජ්ජෙ" නි පරිභාසාසුතෙන තකාරෙඉකාරං විශොජ්ජෙතා ධකාරතො පරස්ස තස්ස "බස්සනෙහති බස්සා වා" නි ඉමිනා ධකාරදෙසකුච්ඡ තස්මිං පරෙ ධාතනන භුතස්ස ධකාරස්ස "භවතුස්සාන මනනානං දෙසෙ" නි ඉමිනා දකාරදෙසකුච්ඡ කත්වා පරතයනෙ කතෙ බුච්ඡිති රූපසිච්ඡි) වචනං වුච්ඡි, වච වචනෙ "ඉන්ද්‍රියමනිසවො වා" නි ති. අත්‍රාපි වච-ති ඉති ධීතෙ පුරිමනෙයෙනෙව බ්‍යඤ්ජනං විශොජ්ජෙතා ධකාර තො පරස්ස තස්ස "බස්සනෙහති බස්සා වා" නි ඉමිනා ධකාරදෙසකුච්ඡ තස්මිං පරෙ ධාතනන භුතස්ස ධකාරස්ස "භවතුස්සාන මනනානං දෙසෙ" නි ඉමිනා දකාරදෙසකුච්ඡ වකාරෙ අකාරස්ස යදිතා උකාර දෙසකුච්ඡ කත්වා පරතයනෙ කතෙ වුච්ඡිති රූපසිච්ඡි) බුච්ඡා වුච්ඡි—බුච්ඡිවුච්ඡි. (ජ්ඣිතපපුරිසො) තාය බුච්ඡිවුච්ඡාති.

අසමෙත්ථ පදවිගහගහො.

භාසිස්සං—කො භාසිස්සති? අහං භාසිස්සං—කිං භාසිස්සාමි? බාලාවතාරං භාසිස්සං—කිමන්තං බාලාවතාරං භාසිස්සාමි? බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සං—කෙසං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සාමි? බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සං—කිං කත්වා බාලානං බුච්ඡි වුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සාමි? අභිවඤ්ඤා බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සං, කං අභිවඤ්ඤා බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාව තාරං භාසිස්සාමි? බුඬං අභිවඤ්ඤා බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සං, කෙන වි සිට්ඨං බුඬං අභිවඤ්ඤා බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සාමි? බුඬබ්‍රෙජ්ඣලොචනං බුඬං අභිවඤ්ඤා බාලා නං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සං, කතීති පකාරෙති බුඬමබ්‍රජ් චිලොචනං බුඬං අභිවඤ්ඤා බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡා බාලාවතාරං භාසි ස්සාමි? බුඬමබ්‍රජ් චිලොචනං බුඬං තිධා අභිවඤ්ඤා බාලානං බුච්ඡි වුච්ඡා බාලාවතාරං භාසිස්සනාති.

අසමෙත්ථ වොදනා පටිභාරනසො.

සමඤ්ඤාදිජබ්බිධා මණ්ණනා නිට්ඨිනා.

3 පු. එක් කතිපදනම් ?

„ වි. අලිපදකොනනි.

4 පු. කොනාම වුත්තාවුත්තනසො ?

„ වි. අභිවැදිඳුනි සකමකාය පුබ්බකුසායාවුත්තනසො අහනති අජ්ඣාතවුත්තකතතු නිදදසො, තායා වුත්තනතා බුඩ්ධනි අනුත්තකමනිදදසො; භාසිස්සන් සකමකාය කතතුතාරකා බසාතකුසාය වුත්තනතා අහනති අජ්ඣාතවුත්තකතතු නිදදසො, තායා වුත්තනතා බාලාවතාරනති අනුත්තකමනිදදසොති.

අශමෙඤ්ච වුත්තා වුත්තනසො.

5 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසනසො ?

„ වි. බුඩ්ධනි, විසෙසපදං; බුඩ්ධුජ්ඣලොචනනනි, තුලසාධිකරණ විසෙසනපදං; බුඩ්ධිවුච්ඡායා, විසෙසනපදං; බාලානනනි, භික්ඛාධිකරණ විසෙසනපදනනි.

අශමෙඤ්ච විසෙසනවිසෙසනසො.

6 පු. කොනාම භාවජෝ ?

„ වි. අහං විකසිත නිලුපපල පත්තසංකාසනං සමමා සමුඛං කාය වාචා මනෝඥානානෙති තිභි වාරෙති භයලොභාදි විරතිතාය සමාවෙත්තනාය සමමා අභිවැදිඳුනි තෙන හත නතරංයො හුචා අත්තත්ථපරත්ථාති වුච්ඡාමානං අනුගාහිත සද්දසත්ථානං බාලජනානං සද්දසත්ථාතිවුධස්ථං බාලාවතාර නාමකං ගන්ථං රචයිස්සනනි.

අශමෙඤ්ච භාවජෝ.

7 පු. කසමා බුද්ධායෙව වැදිනො නො ධම්මසංඛේසාති ?

„ වි. බුඛං වැදිනෙ ධම්මසංඛේසාපි වැදිනො යෙව තස්මා තස්ස නමකතාගේ න විතිනො. *

8 පු. “බාලාවතාරං භාසිස්සං බාලානං බුච්ඡිවුච්ඡායා”ති කිං ඉමිනා පකාසිතං අත්ථපඤ්චකං ?

„ වි. සඤ්ඤා නිමිත්තං - නතතා - පරිමාණං - පයොජනනොත්ත නාති.

9 පු. කා සඤ්ඤා නාම ?

„ වි. වොහාරසුඛත්ථං කතො සංඛේකතො.

* තථාවුත්තං -

“ධම්මකායො යතො සත්ථා ධම්මො සත්ථා තතොමතො ධම්මෙඨිතො සො සංඛේසාව සත්ථසංඛිතං නිගච්ඡති”ති.

- 10 ප්‍ර. කනිවිඩා සඤ්ඤා ?
 „ වි. දුට්ඨං හොති සාමඤ්ඤා විසෙස වසෙන *
- 11 ප්‍ර. කා නාමත්‍ර සාමඤ්ඤා සඤ්ඤා ?
 „ වි. මාගධික ව්‍යාකරණ නති.
- 12 ප්‍ර. කා නාම විසෙස සඤ්ඤා ?
 „ වි. බාලා වතා රෙති.
- 13 ප්‍ර. කෙන ධෙය්‍ය නථා වොහරියතෙ ?
 „ වි. අවිදිත සද්ද සන්ථානං බාලජනානං අවතරන ධෙය්‍යන.
- 14 ප්‍ර. කිං නිමිත්තං නාම ?
 „ වි. ගන්තරණස්ස මූලකාරණං.
- 15 ප්‍ර. කනිවිඩං නාම තං ?
 „ වි. දුට්ඨං හොති අජ්ඣතති කබාහිර වසෙන.
- 16 ප්‍ර. කිං තත්‍ර අජ්ඣතති කනිමිත්තං නාම ?
 „ වි. බාලකානං උග්ගහණධාරණං සක්ඛාය ආවරියස්ස අබ්බ නතරෙ පවත්තා යා කරුණා වෙනතා සා අජ්ඣතති කනිමිත්තං නාම.
- 17 ප්‍ර. කිං බාහිර නිමිත්තං නාම ?
 „ වි. අවිදිත සද්ද සන්ථා යො බාලජනකායො සො බාහිර නිමිත්තං නාම.
- 18 ප්‍ර. කෙන තං දිට්ඨං හොති ?
 „ වි. “බාලානං” ති ඉමිනා.
- 19 ප්‍ර. කො නාම නත්තා ?
 „ වි. අහනති අජ්ඣාහව උත්තම පුරිසෙත නිද්දිසො ධම්මකිත්ති නාම සඛ්ඤරුජ මහාපෙරපාදො.
- 20 ප්‍ර. කිං පරිමාණං නාම ?
 „ වි. පමාණකරණං.
- 21 ප්‍ර. කනිවිඩං නාම තං ?
 „ වි. දුට්ඨං හොති ගන්තපරිමාණ පරිවේද පරිමාණ වසෙන.
- 22 ප්‍ර. කිත්තකං ගන්තපරිමාණ වසෙන ?
 „ වි. සාතිරෙක වතුභාණවාරප්පමාණං.
- 23 ප්‍ර. කිත්තකං පරිවේද පරිමාණ වසෙන ?
 „ වි. සක්ඛි නාමං සමාසො තථිතං ආඛ්‍යාතං කිත්තකං කාර කනති සත්තකණ්ඩා.

* අනුත්‍රැලි වසෙනපි දුට්ඨං හොති, සා උපරි “අකකරුපාද යො එකවත්තාශ්‍රිස” නති සුත්තසාමන ආවිභවිස්සති,

- 24 පු. කීං පයොජනං නාම ?
 ,, මි ගන්තරණෙන අවිදිතසද්දසන්තං බාලජානං උග්ග
 හණධාරණපටිපුච්ඡාදිවසෙත ලභිතං ලොකීයකුතාර
 සුඛසංඛාරං ඵලං.
- 25 පු. කතීවිධං නාම තං ?
 ,, මි. දුට්ඨං ගොතී මුඛසානුසංඛිතවසෙත.
- 26 පු. කීං නාම මුඛපයොජනං ?
 ,, මි. ආයුනිකානං මන්දබුද්ධිනං සද්දසන්තවබොධො.
- 27 පු. කෙන තං දීපිතං ගොතී ?
 ,, මි. “බුඬිවුඬිසා”ති ඉමිනා.
- 28 පු. කීං නාමානුසංඛිත පයොජනං ?
 ,, මි. සද්දසන්තපු පටුතරස්සුණෙන සද්දන්තිපථතතියා නිබ්බා
 ණ සුඛංව.
- 29 පු. කීං සුතතං නාම ?
 ,, මි. අපකකරමසන්ධිදාදි ලකුණිකමුග්ගසමුපෙතං සුතතං නාම
- 30 පු. කෙනටෙඨන සුතතං ගාතී වුවවතෙ ?
 ,, මි. අතතන්තපරන්ත දිට්ඨධම්මික සම්පරාසිකන්තාදි හෙදනං
 අන්තං තායනටෙඨන.
- 31 පු. කතීවිධං සුතත ලකුණං ?
 ,, මි. ඡබ්බිධං.
- 32 පු. කථං ?
 ,, මි. සඤ්ඤා සුතත පරිභාසා සුතත වීථි සුතත නියම සුතත අති
 දෙස සුතත අධිකාරසුතතවසෙත. *
- 33 පු. කීං සඤ්ඤා සුතතං නාම ?
 ,, මි. වොහාරසුඛන්තා සන්තෙ කතො සංඛිකතො සඤ්ඤානාමා
 තපපකාසකසුතතං සඤ්ඤාසුතතං.
- 34 පු. කතීවිධා සඤ්ඤා ?
 ,, මි. දුට්ඨා ගොතී අනුන්තරුද්‍රිතිවසෙත. †
- 35 පු. කානාමිනීන්ත සඤ්ඤා ?
 ,, මි. යා කාමි සඤ්ඤා වොහාරසුඛමාවහන්තී අත්තනො අන්තං ව
 දීපෙති. සා අනුන්තසඤ්ඤා නාම. තංයථා- “අකුඤ්ඤාද
 ඤො ඵකවගාලිය”න්තාදි.

* වුත්තමපිවෙතං-“සඤ්ඤා ව පරිභාසා ව වීථි නියම මෙව ව
 අතිදෙසොධිකාරෙ ව ඡබ්බිධං සුතතලකුණං”න්ති

† සාමඤ්ඤාමිසෙසවසෙතපි දුට්ඨාගොතී, සා වුත්තසද්දසා ව.

- 36 ප්‍ර. කා නාමරූලතිසඤ්ඤා ?
 „ වි. යා සඤ්ඤා වොහාර සුබමාවිභනති අත්තනො අත්ථං න දිපෙති. සා රූලති සඤ්ඤා නා. තං යථා—“ඉච්ඡන්තො චන්තො පඤ්ඤා” න්‍යාදි.
- 37 ප්‍ර. කීං පටිභාසා සුත්තං නාම ?
 „ වි. ගන්තං සුභං භවති ධර්මාගතත්ථං කතො සංඝිකානවිසෙසො පටිභාසානාම, තස්සාසකස්සුත්තං පටිභාසාසුත්තං. තං යථා—“පරසමඤ්ඤාපසොගෙ” න්‍යාදි.
- 38 ප්‍ර. කීං විධිසුත්තං නාම ?
 „ වි. අප්පත්තස්ස පතතුක්කො විධිනාම, තස්සාසකස්සුත්තං විධි සුත්තං. තං යථා—“අග්ග ඤෙර ලොප” න්‍යාදි.
- 39 ප්‍ර. තං කතීවිධං නාම ?
 „ වි. දුට්ඨං හොති චන්ත්‍රස්සාදන රූප අභාවරූපවිසේන.
- 40 ප්‍ර. කීං චන්ත්‍රස්සාදන රූපා නාම ?
 „ වි. චන්ත්‍රාගමො චන්ත්‍රස්සාදනරූපං නාම. තං යථා—“සච මදනතරලාවාගමා” න්‍යාදි.
- 41 ප්‍ර. කීං අභාවරූපා නාම ?
 „ වි. අභවනං අභාවරූපං නාම.
- 42 ප්‍ර. යො ච අභාවො කතීවිධො නාම ?
 „ වි. දුට්ඨො යොති නාසතිසෙධවිසේන.
- 43 ප්‍ර. කො නාසො නාම ?
 „ වි. චන්ත්‍රානං ලොපො.
- 44 ප්‍ර. කො නිසෙධො නාම ?
 „ වි. සමපත්තානමාදෙසාදිනං නිවිත්තනං.
- 45 ප්‍ර. කීං නිසමසුත්තං නාම ?
 „ වි. සාමඤ්ඤානො පත්තස්ස විසෙසාවධාරණං නිසමංනාම, තස්සාසකස්සුත්තං නිසමසුත්තං. තං යථා—“අසුච්ඡන්තො නං වාසො චුඤ්ඤි” න්‍යාදි.
- 46 ප්‍ර. කීං අභිදෙසසුත්තං නාම ?
 „ වි. අඤ්ඤාධම්මස්ස අඤ්ඤාත්‍රාරොපනමතිදෙසො නාම, තස්සාසකස්සුත්තං අභිදෙසසුත්තං නාම.
- 47 ප්‍ර. කතීවිධං නාම තං ?
 „ වි. ඡන්ධිං හොති ව්‍යපදෙසකාතිදෙස නිමිත්තාතිදෙස තං රූපාතිදෙස තං සභාව තිදෙස සුත්තාතිදෙස කාරියාති දෙස වසෙන. *

* චුත්තවිධවෙන—“ව්‍යපදෙසො නිමිත්තඤ්ඤා තං රූපං තං සභාවතා සුත්තං වෙව තථාකාරී මතිදෙසොති ඡන්ධිං” නි

- 48 පු. කො ව්‍යපදෙසාතිදෙසො නාම ?
 ,, වි. වොහාරස්ස කථනං ව්‍යපදෙසාතිදෙසො නාම * තප්පකාසක සුත්තං ව්‍යපදෙසාති දෙස සුත්තං. තං යථා-“අමන භුමනභු උප්ඛමනනසබ්බස්සු පිනාදිති සමානාව” ඉව්වාදි. ඉමිනා පන සුත්තෙන අමනාදිතො පරස්ස සමාව වනස්ස නා විහතති යා නාමස්ස වොහරියමානතතා.
- 49 පු. කො නිමිත්තාතිදෙසො නාම ?
 ,, වි. නිමිත්තස්ස කථනං නිමිත්තාති දෙසො නාම, තප්පකාසක සුත්තං නිමිත්තාති දෙස සුත්තං. තං යථා-“කාරිතං විසණානුබ්බො” ත්‍යාදි. ඉමිනා සුත්තෙන “අසංයෝග නතස්ස චුඨිකාරිතො” ති ඉමිනා සාමඤ්ඤතො පත්තස්ස කාරියස්ස නිමිත්තසාධියමානතතා. (ධාතුයා කම්මාදිමතිණො” ඉවෙවමාදිති සුත්තෙති නිද්දිට්ඨාණ්කාරුනුබ්බකි පච්චය. කාරිතපච්චයා විය ද්විඤ්ඤාති “කාරිතං විසණානුබ්බො” ති සුත්තස්සථො, තස්මා කාරිතපච්චයෙ පරෙ යා චුඨි විතිනා “අසංයෝගනතස්ස චුඨි කාරිත” ති ඉමිනා, තස්සා චුඨියා “කාරිතං විසණානුබ්බො” ති ඉදං සුත්තං නිමිත්තං සාධෙති නාම.)
- 50 පු. කො තං රූපාතිදෙසො නාම ?
 ,, වි. තං රූපමඤ්ඤත්‍ර පතිට්ඨාපනං තං රූපාතිදෙසො නාම, තප්පකාසක සුත්තං තං රූපාතිදෙස සුත්තං. තං යථා-“අමනභුමනභු උප්ඛමනන සබ්බස්සු පිනාදිති සමානාව” ඉව්වාදි. ඉමිනා සුත්තෙන බ්‍රහ්මාදිතො පරස්ස සමාවචනස්ස නා විහතති යා රූපස්සෙව කරියමානතතා.
- 51 පු. කො තං සභාවාතිදෙසො නාම ?
 ,, වි. තං සභාවස්ස අතිදෙසො තං සභාවාතිදෙසො නාම, තප්පකාසක සුත්තං තං සභාවාතිදෙස සුත්තං. තං යථා-“සො නසුංසකලිමෙහා” ත්‍යාදි. ඉමිනා සුත්තෙන නසුංසක සභාවස්ස චුච්චමානතතා.
- 52 පු. කො සුත්තාතිදෙසො නාම ?
 ,, වි. සුත්තස්ස අතිදෙසො සුත්තාතිදෙසො නාම, තප්පකාසක සුත්තං සුත්තාතිදෙස සුත්තං. තං යථා-“අනුපදිට්ඨානං චුත්ත සොගතො” ත්‍යාදි. ඉමිනා සුත්තෙන අනුත්තචුත්තානං විසෙසකාරියස්ස චුච්චමානතතා.
- 53 පු. කො කාරියාතිදෙසො නාම ?

* ව්‍යපදිසනං කථනං වොහාරෙ ව්‍යපදෙසො, අතිදිසති කපෙතිති අතිදෙසො, ව්‍යපදෙසස්ස අතිදෙසො-ව්‍යපදෙසාති දෙසො.

- “ වි. කාරියයා අනිදෙසො කාරියානිදෙසො නාම, තපපකාසක සුතනං කාරියානිදෙසසුතනං. තං යථා- ‘සෙසෙසුනා ට්’ ඉව්වාදි. ඉමිනා සුතෙන නයා සමානසා කාරියයා වුවවමානතා.
- 54 පු. කිං අධිකාරසුතනං නාම ?
- “ වි. පුබ්බ ධිතයා සුතනයා වා පදයා වා පරසුතොසු සමබ්බවසෙන උපට්ඨති අධිකාරෙ නාම-තපපකාසක සුතනං අධිකාරසුතනං.
- 55 පු. සො පනායං අධිකාරෙ කතිවිධො ?
- “ වි. තිවිධො හොති සිහගතික මණ්ඩුකගතික යථානුපුබ්බක වසෙන.
- 56 පු. කො සිහගතිකො නාම ?
- “ වි. සිහවිලොකනසද්ධිසතතා සිහගතිකොති වුවවතෙ, යංකිඤ්චි සුතනං වා පදං වා යත්තත්ති ධිතං සමානං සභිං පුරිම සුතෙන හි වෙව පරසුතෙන හි ව සමබ්බවුපගච්ඡති- තං සුතනං වා පදං වා සිහගතිකා නාම.
- 57 පු. කො මණ්ඩුකගතිකො නාම ?
- “ වි. මණ්ඩුකගමනසද්ධිසතතා මණ්ඩුකගතිකො නාමාති වුවවතෙ, යංකිඤ්චි යත්තත්ති ධිතං සමානං තතො පරං මණ්ඩුකගමනමිව අනන්තර සුතනං ධපෙතො සමබ්බවුපගච්ඡති, තං මණ්ඩුකගතිකං නාම.
- 58 පු. කො යථානුපුබ්බකො නාම අධිකාරෙ ?
- “ වි. නදියා සන්ධනමිව ධිත ආනතො යාවතිවතනනං එත්තන රෙ එකමිව සුතනං අනවසෙසෙතො පටිපාටිවසායෙව වතනති සො යථානුපුබ්බකොනාම, තෙන ලක්ඛණෙන සුතනමපි තදෙවනාමං ලගති.

—o—

- 59 පු. “අකකපාදසො එකවතනාලීස” නති කිමිදං සුතනං නාම ?
- “ වි. සඤ්ඤසුතනං නාම.
- 60 පු. කිං නාම සඤ්ඤ සුතනං ?
- “ වි. අකකරසඤ්ඤ සුතනං.
- 61 පු. ආථං ඤයතිවෙ ?
- “ වි. අකකරනාමිමෙ ති විඤ්ඤපතතො.

- 62 පු. දුට්ඨෙසු සාමඤ්ඤවිසෙස සඤ්ඤසුත්තෙහි කිං සඤ්ඤ සුත්තං ?
 „ වි. සාමඤ්ඤ සඤ්ඤසුත්තං.
- 63 පු. කථං ඤ්ඤානී වෙ ?
 „ වි. සබ්බසාධාරණ සඤ්ඤානං විභින්නතා.
- 64 පු. කසමා පන තමෙව පඨමං වුත්තනනී වෙ ?
 „ වි. තබ්බනනරතතා විසෙසසඤ්ඤානං.
- 65 පු. දුට්ඨෙසු අනුත්ථරුලුති සඤ්ඤසුත්තෙහි කිං නාම සඤ්ඤ සුත්තං ?
 „ වි. අනුත්ථසඤ්ඤසුත්තං.
- 66 පු. කථං ඤ්ඤානී වෙ ?
 „ වි. අත්ඨසංහිතාය සඤ්ඤාය සමුපෙත්තතා.
- 67 පු. “අක්ඛන්”නි කොනිදදොසො නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤානිදදොසොනාම.
- 68 පු. “අපි”නි කොනිදදොසො නාම ?
 „ වි. වුත්තසමුවචය නිදදොසො නාම.
- 69 පු. “ආදසො”නි කො නිදදොසො නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤානිදදොසො නාම.
- 70 පු. “එකවත්තාලීස”නි කො නිදදොසො නාම ?
 „ වි. තබ්බිසෙසන නිදදොසො නාම.
- 71 පු. කානාමත්ත සම්බන්ධාදි ජබ්බිධාවණ්ණනා ?
 „ වි. (2) “අක්ඛන්පාදසො එකවත්තාලීසං” ඉති- කිමත්ථිද මුවචතෙ, තසමිං තසමිං පදෙසෙ “අක්ඛරෙහි කාරං” ඉවෙවමාදීසු සුත්තෙහි අක්කරුනාම කතමෙති සිසානං සන්දෙහො ඡයෙය්‍ය, තංතිවත්තනත්ථිදමුවචතෙති.

අසමිහ සම්බන්ධො.

අක්කරුති, සමාසනන පඨමා බහුවචනනන පදං; අපිති, නිපාත පදං; ආදයොති, සමාසනන පඨමා බහුවචනනන පදං; එකවත්තාලී සනි, සමාසනන පඨමෙකවචනනන පදනති වතුපදමිදං සුත්තං.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

ආදයො, අකාරුදයො; අක්කරුපි, තෙ ව බො වණ්ණා; එක වත්තාලීසං, එකෙන අතිකං වත්තාලීසං හොනතිති.

අසමෙත්ථ පදපෙත්ථා.

බරනති විනසුනැති තී- බර; බර-විනාසෙ, “ස බ්බතොණච්ච
 ධාපි ධා” ති අපච්චයො; න තථි බරං යෙසං තෙ- අකබර,
 (ඡ්ඨිබ්බබ්බිති) අපීති, නිපාතපදං; ආදියතෙ පඨමං ගණනියතෙති-
 ආදි; ආපුබ්බො දු-දුතෙ, “සසුසුසං දුබාතො ඉ” ඉති ඉ; අ ආදි
 යෙසං තෙ- ආදයො- (ඡ්ඨිබ්බබ්බිති; එකෙන අධිකා වතනාප්‍රී සං
 එකවතනාප්‍රීසං; (තතියාතපපුරිසො) අඨවා එකං ව තං වතනාප්‍රීසං
 වාති එකවතනාප්‍රීසනති (විසෙසනපුබ්බපද කමමධාරයො.)

අසමෙඤ්ඤ පදවිග්ගතො.

හොනති-කෙ හොනති? අකබර හොනති, කථමුතා අකබර
 හොනති? අකාරදයො අකබර හොනති, අකාරදයො අකබර
 කථං හොනති? අකාරදයො අකබර එකවතනාප්‍රීසං හොනති.

අසමෙඤ්ඤ වොදනා පටිභාරනසො.

සමබ්බාදි ඡ්ඨිබ්බාචණණනා

ති ධම් නා.

72 පු. කොනාම වුතනා වුතනනයො ?

“ වි. හොනතිති, අඤ්ඤාතවාය ආබ්‍යාත ක්‍රියාය වුතනනනා
 අකබරති වුතනපකති කතතුතිද්දෙසො, එකවතනාප්‍රී
 සනති වුතනවිකති කතතුතිද්දෙසොති.

අසමෙඤ්ඤ වුතනා වුතනනසො.

73 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසනනයො ?

“ වි. අකබරති, විසෙසනපදං; ආදයොතිව එකවතනාප්‍රීසනතිව
 තුලාධිකරණ විසෙසන පදනීති.

අසමෙඤ්ඤ විසෙසන විසෙසනනසො.

74 පු. කොනාමෙතසු සුතන සු භාවතො ?

“ වි. සමමාසමුබ්බ වචනසොප කාර මාගධිකසු ව්‍යාකර
 ණසු අකාරදයො නිග්ගතිතපරිඥාසානා එකවතනාප්‍රීස
 වණණා හොනති.

අසමෙඤ්ඤ භාවතො.

- 75 පු. "අකබ්බ" ත්‍යාග්‍ර අකාරකයමිං අපේ වතනති ?
 ,, වි. අඤ්ඤාපේ. *
- 76 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 ,, වි. අභිසංඝාතා ධම්මානුසාරිනං තුල්‍යතතා
- 77 පු. අපිසද්දොත්‍ර කයමිං අපේ වතනති ?
 ,, වි. චුත්තසමුච්චයපේ. †
- 78 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 ,, වි. හෙතා "අපේවා අකබ්බසඤ්ඤාපේ"ති සුත්තතත චුත්තා
 නං අපේකබ්බාකරණෙනො.
- 79 පු. "ආදසො" ත්‍යාග්‍ර ආදිසද්දො කයමිං අපේ වතනති ?
 ,, වි. මරියාදපේ. ‡
- 80 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 ,, වි. "භූමාදසො ධානාමො" ත්‍යාග්‍ර තුල්‍යතතා
- 81 පු. "ආදසො" ත්‍යාග්‍ර කතමො ඛත්තබ්බිති ?
 ,, වි. තග්ගුණසංවිඤ්ඤාණ ඛත්තබ්බිතිනාම.
- 82 පු. කථං ඤායතිවෙ ?

* අකාරකපන පටිසෙධපේ චුධිපේ, තබ්බාවපේ, අඤ්ඤාපේ, සද්දිසපේ, විරුඬිපේ, ගරහපේ, සුඤ්ඤාපේ, විරහපේ, අපාපේවාති දසසු අපේසු දිස්සතෙ, චුත්තංති මුඛමභ්‍යාදිපතිං-

"පටිසෙධචුච්චිතබ්බාවෙ අඤ්ඤාපේ සද්දිසපිව,
 විරුඬෙ ගරහෙ සුඤ්ඤා අකාරෙ විරහපාකෙ"ති.

එකකබ්බරකොසෙ පන වාසුදෙවෙව පදසුරණේ වාති ඉමෙති
 විතිව සභිං වාදසසුති චුත්තං.

† අපිසද්දො පන සම්භාවතපේ, ගරහපේ, අපේකබ්බපේ,
 සමුච්චයපේ, පඤ්ඤාපේ, සංවරණපේ, ආසංඝපේවාති සත්තසු
 අපේසු දිස්සතෙ, චුත්තංති අභිධානපදිපිකායං-

"සම්භාවතෙ ව ගරහාපේකබ්බාසුච සමුච්චයෙ,
 පඤ්ඤාසංවරණෙවෙව ආසංඝපේ අපිරිත"නති.

‡ අයමපන ආදිසද්දො මරියාදපේ, පකාරපේ, සම්පපේවා
 අවයවපේති චතුස්වපේසු වතනතෙ, චුත්තංති වෙත්තං-

"ඡරියාදෙ පකාරෙව සම්පෙවයවෙපිව,
 චතුස්වයවයකාරෙය මාදිසද්දසු ලකඛණො"ති.

- „ වි. ගුණීභූතස්ස අඤ්ඤපදස්ස සංවිඤ්ඤපනතො.
- 83 පු. එකවතනාලීසං ති මිනා කිං දීපෙති ?
- „ වි. ඉතො එකවතනාලීසකකිරතො අධිකකකිරවතනාති නඬු ඔව්වනානිති.
- 84 පු. කාතාමෙතස්ස වුතති ?
- „ වි. “අකකථපි අකාග්දසො එකවතනාලීසං සුතනගෙනා පකාග්”ති අයං වුතතිනාම.
- 85 පු. “සුතනගෙනා ප කාග්”ති කිං ඉමිනා දීපෙති ?
- „ වි. එකවතනාලීසංති මිනා යං දීපිතං තමෙව දීපෙති නාඤ්ඤං අත්ථිසෙසං අඤ්ඤත්ත අකකිරථිසෙසං.
- 86 පු. කෙනෙ වණණා ?
- „ වි. අ ආ ඉ ජ උ උ ආ එ ඔ- ක ඔ ග ස ඔ, ව ජ ජ ක ඤ, ඔ ඩ ඩ ඩ ඤ. න එ ද ඔ න, ප එ ඔ ග ම, ස ර උ ව ස න උ අං ඉති ඉමෙ.
- 87 පු. කසමා පන ඉකාරදිසු අඤ්ඤතරං පඨමං අවතා අකාරෙ යෙව වුතො ?
- „ වි. “යානකරණපසයතනෙහි වණණා ජයනති” ති වුතනතනා පඨමං වුතතස්ස අකාරස්ස කණෙඨ ජතතතා.
- 88 පු. එතෙසුහි පන එකවතනාලීසකකිරෙසු කසමා සරයෙව පඨමං වුතනා, ඉතරෙ පච්ඡාති.
- „ වි. තෙ පන විධානොනති නිසංය නිසිතවසෙන * තෙසු සර නං නිසංයතනාවෙව බ්‍රහ්මඤ්ඤානං නිසිතතනාව “නිසංය නිසිතෙසු නිසංයාව පඨමං වතතබ්බා”ති ඤයා සර වුතනා ආදිමහි, ඉතරෙ පච්ඡාති.
- 89 පු. තෙසුපි සරෙසු කෙ සර ආදිමහි වුතනා, කෙ පච්ඡාති ?
- „ වි. යෙ එකජ තෙ ආදිමහි ව යෙ විජ තෙ පච්ඡාව වුතනා.
- 90 පු. කා යුතති තථාකාතුං ?
- „ වි. “අපක බහුකෙසු බහුකාව පඨමං වතතබ්බා”ති ඤයා ආදිමහි වුතනා එකජනං සරනං බහුතනා, පච්ඡා වුතනා ඉතරෙසං විජනං අපකතතා.
- 91 පු. කතමෙ තෙ එකජසර ?
- „ වි. අවණණීවණණීවණණා.
- 92 පු. කසමා පනෙතෙපි අවණණීවණණීවණණා පඨම දුතියතති යං කතා වුතනා, නො දුතියං පඨමං වා තතියං දුතියං වාති ?

- „ වි. ණපටිපාටි වසෙන වෙව නිසංයාදිප්පභෙද වසෙනව
වුත්තනනා, තං යථා - අවණේණා පඨමං වුත්තො පඨම
ණානීයෙ කණේ ජනනනා, ඉවණේණා දුතීයං වුත්තො
දුතීය ණානීයෙ නාලුමති ජනනනා, උවණේණා තතීයං
වුත්තො පඤ්චමණානීයෙ ඔට්ඨේජනනනා. *
- 93 පු. එතෙසුපි අවණේණාදිසු කසමා රසාංච පඨමං වුත්තො ?
- „ වි. “ලුහක ගරුකෙසු ලුහකාච පඨමං වත්තබ්බො” ති සද්දො
ලුහකතො රසාංචං තෙයෙව පඨමං වුත්තො. †
- 94 පු. කතමෙ සරච්ඡනාම ?
- „ වි. එකාරෙකාර.
- 95 පු. කසමා පනෙතෙසු එකාර ඔකාරෙසු එකාරෙ පඨමං
වුත්තො ?
- „ වි. එකාරෙ පඨමදුතීයට්ඨානජේ, ඔකාරෙ පඨම පඤ්ච
මට්ඨානජේ, තසමා එකාරෙ පඨමං වත්තා ඔකාරෙ පච්ඡ,
වුත්තො.
- 96 පු. කතීවිධාබ්බසද්දනා ?
- „ වි. විධා භොනති බ්බසද්දනා වග්ගාවග්ගවසෙන.
- 97 පු. කෙ පඨමං වුත්තො තෙසං ?
- „ වි. වග්ගබ්බසද්දනා.
- 98 පු. කසමාතිවෙ ?
- „ වි. “අප්පකබ්බකෙසු බ්බකාච පඨමං වත්තබ්බො” ති සද්දො
වග්ගබ්බසද්දනානං බ්බකතො තෙයෙව පඨමං වුත්තො.
- 99 පු. කථං පඤ්චවග්ගාන මනුකකමො ?

* තථාහි ඉමෙසං වණේනානමනුකකමොකණ්ඨාදීනං උප්පතති
ට්ඨානානං වසාපිව නිසංයාදිප්පභෙදෙහිව වුත්තොති දට්ඨබ්බො,
වුත්තමපිවෙතං මහාරූපසිතීයං සඛිගහගාථාය-

“පඤ්චනනං පනණානානං පටිපාටි වසාපිව
නිසංයාදිප්ප භෙදෙහි වුත්තො තෙස මනුකකමො”ති.

කෙච් ආචරියාපන නිසංයාදිකකමෙනෙව වුත්තොති වදන්ති

† එතෙසමපන ගරුකලුහකභාවො නති මත්තා වසෙන ණානො
ව්චාරණ වසෙනාති දට්ඨබ්බො-තථාහි ගරුකත්වාපිලෙච්චා වුත්තො
ගරුකොනාම ඉතො විපරිතො ලුහකො නාම.

- „ වි. උපතනිසානානුකක්‍ෂමො යෙව— තං යථා— කවණො පඨමං වුතෙනා කණ්ඨජනා; වචණො දුතියං වුතෙනා තාලජනා; වචණො තතියං වුතෙනා මුඛජනා; තච ඣො වතුන්ථං වුතෙනා දන්තජනා; පචණො පඤ්චමං වුතෙනා ඔට්ඨජනා.
- 100 පු. කසමාපන වග්ගන්තා වග්ගපඤ්චමායෙව කන්ධා වුතනා, න තතොවිපරිතං කන්ධාති ?
- „ වි. තෙ පඤ්චවිජනාම භොන්ති, එකජ විජෙසු විජනං අප්ප කන්තා තෙ පච්ඡා වුතනා.
- 101 පු. පුනවග්ගබ්‍යඤ්ජනා කතිවිධා ?
- „ වි. විධා භොන්ති සොසාසොසවසෙන.
- 102 පු. කෙ පඨමං වුතනා තෙසු ?
- „ වි. අසොසා.
- 103 පු. කසමා තථා වුතනා, නනුසොසවන්තා බහුකාති ?
- „ වි. සචචං. තථාපි යෙ සොසවන්තා, තෙ ගරුකා, යෙ පන අසොසවන්තා, තෙ ලහුකා, තතො “ගරුක ලහුකෙසු ලහු කාව පඨමං වත්තබ්බා”ති ඤ්ඤා අසොසායෙව වුතනා.
- 104 පු. කීත්තකා අවග්ගබ්‍යඤ්ජනා ?
- „ වි. අඨභොන්ති.
- 105 පු. කෙතෙ ?
- „ වි. ඤ ර ල ව ස හ ල අං ඉති.
- 106 පු. කසමා පතෙ තෙසු “ඤ ර ල වා”ති වත්තාරෙ යෙව පඨමං වුතනා, නො ඉතරෙති ?
- „ වි. අන්තරික්ඛන්තා තථා වුතනා.
- 107 පු. කසමා පන අන්තරික්ඛාති වුච්චන්තෙ ?
- „ වි. වග්ගබ්‍යඤ්ජනානං අන්තෙ සීතත්තා.
- 108 පු. කසමාපන “සහලා”ති ඉමෙ තතොපරං වුතනා ? *
- „ වි. උණ්හකඛරන්තා.
- 109 පු. කසමා තථා වොහරියන්ති ?
- „ වි. අත්තන්තො උප්පජ්ජන්තානං උණ්හංකන්ධා උප්පජ්ජන්තො.

* එතෙසු සකාරෙ පන ඨානවසෙන එකජෙසු වත්තබ්බෙපි අසොසත්තා පච්ඡා වුතෙනා, හකාරෙපි ඨානවසාපිව සොසත්තාව පඨමං වත්තබ්බෙපි උප්පටිපාටියාපි අකඛරානං උප්පතනිගෙතුදස්ස නන්ධං පච්ඡා වුතෙනා; ලකාරෙපන ඛකාරවිධානෙ ඤෙව පඨන්ති ඉධ ලකාරවිධානෙ දස්සණන්ධං පච්ඡා වුතෙනා.

- 110 පු. කසමා නිගහතිතං අනෙත යෙව වුතතං ?
 „ වි. නිගහතිතස්ස අසාරතා අවග්ගතතා කොසාසොසවිති මුත්තතතා.
-
- 111 පු. “නට්ඨා දහනාසග් අභා”ති කිම්දං සුතං නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤා සුතං.
- 112 පු. කිං සඤ්ඤා සුතං නාම ?
 „ වි. සරසඤ්ඤාසුතං.
- 113 පු. කථංඤ්ඤයතිවෙ ?
 „ වි. තෙසවකඛරෙසු සරුනාමිමෙති විඤ්ඤාපනතො.
- 114 පු. උච්චෙධුසාමඤ්ඤ විසෙසසඤ්ඤා සුතෙතසු කිං නාමසඤ්ඤා සුතං.
 „ වි. විසෙසසඤ්ඤා සුතං නාම.
- 115 පු. කථංඤ්ඤයතිවෙ ?
 „ වි. තෙසවකඛරෙසු අකාරතොපපභුති ඔකාරපරිශන්තානං අකාර සඤ්ඤය විසෙසෙට්ඨා සරසඤ්ඤය කතතො.
- 116 පු. “නට්ඨා”ති කොනිදෙදසොනාම ?
 „ වි. නිබ්බරණසමුදයනිදෙදසො.
- 117 පු. “බදහනා”ති කොනිදෙදසොනාම ?
 „ වි. නිබ්බරණයභුතසඤ්ඤා නිදෙදසොනාම.
- 118 පු. “සග්”ති කොනිදෙදසොනාම ?
 „ වි. සඤ්ඤානිදෙදසොනාම.
- 119 පු. “අභා”ති කොනිදෙදසොනාම ?
 „ වි. තබ්බිසෙ සනනිදෙදසො.
- 120 පු. කානාමග්‍ර සමබ්බාදි ඡබ්බිධාවණණනා ?
 „ වි. (3) “නට්ඨා දහනාසග් අභා”ති කිමත්ථිදමුවතෙ, “සග් සරෙලොප”න්තාදිසු සරුනාමිමෙති විඤ්ඤාපනත්තති.

අසමිත සමිතෙට්ඨා.

නට්ඨාති, සතතමසත්ථවාපි නිප්පන්න නිපාතපදං; බදහනාති සමාසන්න පදමා බහුවචනන්නපදං; සරුති, කිතකන්නපදමා බහුවචනන්නපදං; අට්ඨාතිසබ්බා නාමික පදමාබහුවචනන්නපදනති වහුපදමිදං සුතං.

අසමෙට්ඨ පදවිකාගො.

තත්ථ, තෙසු එකවචනාප්‍රිසකඛරෙසු; ඔකාරන්තා, ඔකාරපරිශන්තා; අට්ඨ, අට්ඨවණණ. සරු, සරුනාමගෙ.න්තීති.

අසමෙට්ඨ පදට්ඨා.

භූතේති, නිපජානතිපාඨපදං; අමෙතීති = අමෙතො; අම ගතිමිති, “බුධගමාදිසේච්ඡානනම්” ති තප්පවයො, ඔ අනෙතොයෙසංතෙ = ඔදනතා. (ජට්ඨිබ්බුබ්බිති) සරනති ගවජ්ඣාති පච්ඡන්තනතිතිසරු; සර ගතියං, ව්‍යඤ්ජනෙ සාරුපෙනාතිචා = සරු; සර සද්දෙ, “සබ්බන්තොණ්‍යවුඤ්චාපිචා” ති අප්පවයොති. *

අසමෙඤ්ඤ පදවිග්ගො.

හොනති-හෙ හොනති? සරු හොනති, කිත්තකා සරුහොනති? අට්ඨවණ්ණා සරුහොනති, කොත විසිට්ඨා අට්ඨවණ්ණා සරුහොනති? ඔකාරපරියන්තා අට්ඨවණ්ණා සරුහොනති, තෙසු ඔකාරපරියන්තා අට්ඨවණ්ණා සරුහොනති? තෙසු එකච්ඡන්තාප්‍රිසක්කරෙසු අකාරදිසු ඔකාරපරියන්තා අට්ඨවණ්ණා සරු හොනති ති.

අසමෙඤ්ඤ වොදනා පටිභාරනං.

සබ්බන්තාදි ජබ්බිකා වණ්ණනා නිට්ඨනා.

121 පු. කොනාම චුත්තාචුත්තනංයො ?

„ වි. හොනතීති අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යාත ක්‍රියාය චුත්තන්තා “සරු”ති චුත්තපකති කතතු නිද්දෙසො. “අට්ඨා”ති චුත්ත විකති කතතු නිද්දෙසොති.

අසමෙඤ්ඤ චුත්තාචුත්තනංයො.

122 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසනංයො ?

„ වි. “සරු”ති විසෙසනපදං; “ඔදනතා”තිව “අට්ඨා”තිව භූලොධිකරණ විසෙසන පදනිති.

අසමෙඤ්ඤ විසෙසන විසෙසනංයො.

123 පු. කොනාමභාවන්තො ?

„ වි. තෙසු එකච්ඡන්තාප්‍රි සක්කරෙසු අකාරතොප්ප භූති ඔ කාර පරියන්තා යෙ අභික්කරු තෙ සරසඤ්ඤාදිනො හොනතීති.

අසමෙඤ්ඤ භා වන්තො.

124 පු. කොතභේත සරුනාම ?

„ වි. ව්‍යඤ්ජනෙ සරුපනභේත.

* ඉධාපි ආවරියා බහුධා පපඤ්ඤානති, අසමෙඤ්ඤ සබ්බෙකො.

- 125 පු. “නඬා”හි කයමිං අනෙ සහනමි ?
 „ වි. ජනි නිබාරණනෙ.
 126 පු. අවසානකකිරං වනාමි ආද්‍යකකිරං කසමා න වුතනං ?
 „ වි. තං වනාමි පරිවජ්ජනබ්බසාහාලා,
 127 පු. “අට්ඨා”හි වචනෙන නිං දිපෙති ?
 „ වි. මාගධිකාය නිරුතතියා එත්තකාච සරං ගොනති, න තතො උත්තරිං සනතිති දිපෙති.

—o:—

- 128 පු. “ලුමනා නසො රසා”හි කිමිදං සුත්තං නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤ සුත්තං.
 129 පු. කිං සඤ්ඤ සුත්තං නාම ?
 „ වි. රසසඤ්ඤ සුත්තං.
 130 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 „ වි. සරෙසු රසානාමිමෙති විඤ්ඤපනතො.
 131 පු. දුට්ඨෙසු සාමඤ්ඤ විසෙසසඤ්ඤ සුත්තෙසු කිං නාම සඤ්ඤ සුත්තං ?
 „ වි. විසෙස සඤ්ඤ සුත්තං.
 132 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 „ වි. තෙසු සරෙසු අකාරතොප්පභූති උකාරනානං තිණ්ණං එකමතතිකානං සරසඤ්ඤාය විසෙසෙතො රසසඤ්ඤාය කතතතා.
 133 පු. “ලුමනා”හි කො නිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤ නිද්දෙසො නාම.
 134 පු. “නසො”හි කො නිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. තබ්බිසෙසන නිද්දෙසො නාම.
 135 පු. “රසා”හි කොනිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤ නිද්දෙසො නාම.
 136 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුචුතියො සනති ?
 „ වි. තත්ථ ඉතිව සරෙසුඉතිව වෙ සනති.
 137 පු. තා කුතොනු වතනනෙ ?
 „ වි. “නඬොදනා සග් අභා”හි සුත්තතො
 138 පු. කානාමත්ත සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. “ලුමනා නසො රසා”හි කිමිත්ථිදමුවවනෙ, “අසො රසාමභවවනසො කප්පිව” ඉවෙවමාදිසු රසානා මිමෙති ඤාපනත්තති.

අසමිභ සමිභනො.

ලුමනතාති, සමාසනන පදං බහුවචනනන පදං; තයොති, සඛිඛ්‍යා නාමික පදං බහුවචනනන පදං; රසොති, කිතකනන පදං බහුවචනනන පදනති තිපදමිදං සුභං.

අසමෙක්ඛ පදවිභාගො.

ලුමනතා, තෙසු අස්ස සරෙසු එතමනතා; තයො, අභුඋභුති තයො සරු; රසොනාම, එවං නාමිකා භොනතිති.

අසමෙක්ඛ පදකො.

ල ඛිති-පචතති-ලුහාවෙනාති—ලුහ; ලංසගතිසොසනෙ' "ඛාලෙවනමානා නිනෙණ්වාදසො"ති උපවචයො—ලුහෙව ලුහං, "සබ්බනොභො"ති කප්ප වචයො; ලුහං මත්තංපමාණං යෙසංතෙ=ලුමනතා, (ඡ්චිබ්‍රබ්බිති) තයොති, සඛිඛ්‍යානාමිකපදං; රසති—එතං සද්දං කාරුණිති=රසො; රස උභනකරණෙ, "සබ්බ නො ඤාමිමාමිමා"ති අ; තෙ රසො; රසකාලමෙතෙස මඤ්චිති වා රසො; "සබ්බනොභො" ඉතිණොති.

අසමෙක්ඛ පද විභාගො.

භොනති=හො භොනති? රසො භොනති, කිතකන රසො භොනති? තයො රසො භොනති, කෙන විසිදා තයො රසො භොනති? ලුමනතා තයො රසො භොනති, තෙසු ලුමනතා තයො රසො භොනති? තෙසු අස්ස සරෙසු ලුමනතා අභුඋභුති තයො රසො නාම භොනතිති.

අසමෙක්ඛ වොදනා පටිභාරනසො.

සමිභනාදි ඡබ්බිකා වණ්ණනා නිසිනා.

139 පු. කොනාම වුතතා වුතතතයො ?

, වි. "භොනති"ති, අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යාතක්‍රියාය වුතතතතා "රසො" ති, වුතතපකතිකතතු නිදෙදසො; "තයො"ති වුතතවිකතිකතතු නිදෙදසොති.

අසමෙක්ඛ වුතතාවුතත නසො.

140 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසනතයො ?

, වි. රසොති, විසෙසනපදං; ලුමනතානිව, තයොතිව භූභ්‍යා බිකරණ විසෙසන පදනති.

අසමෙක් විසෙසන විසෙසනියො.

- 141 පු. කොනාම භාවයෝ ?
 „ වි. තෙසු අයු සරෙසු එකමනිකා තයො සර රසසසසුසු
 හොනනිති

අසමෙක් භාවයෝ.

- 142 පු. “නසො”ති කසමා වුතනං ?
 „ වි. මාගධිකාය නිරුතතියා රසසසර එතනකාව ගොනති, න
 තතො උතාරිංති සදුපනන්තති.
 143 පු. එකමනිකා රසානි අවසා කසමා ලුහුමනිකාති
 වුතනං ?
 „ වි. යෙ වණණො දියසිමනිකා තෙසමපි සබ්බවණන්. *

—o—

- 144 පු. “අසෙසද්දිසා”ති කිමිදං සුතනං නාම ?
 „ වි. සසුසුසුතනං.
 145 පු. කිංසසුසු සුතනං නාම ?
 „ වි. දිසසසුසු සුතනං.
 146 පු. කථං සදුයතිවෙ ?
 „ වි. සරෙසු දිසානා මිමෙ ති විසුසුපනතො.
 147 පු. දුට්ඨෙසු සාමසුසු විසෙසසසුසු සුතොසු කිං සසුසු
 සුතනං ?
 „ වි. විසෙසසසුසු සුතනං.
 148 පු. කථං සදුයතිවෙ ?
 „ වි. තෙසු සරෙසු ආකාරතොපහුති ඔකාර පරිගනානං
 පසුවනං විමනිකානං රසසසසුසු විසෙසෙවා දිස
 සසුසුසු කතතතා.
 149 පු. “අසෙසද්දි”ති කො නිදදොසො නාම ?
 „ වි. සසුසු නිදදොසො.
 150 පු. “දිසා”ති කො නිදදොසො නාම ?
 „ වි. සසුසු නිදදොසො.
 151 පු. කිතතකාපනසස අනුචුතතියො සනති ?
 „ වි. තත් ඉතිව-සරෙසු ඉතිව-රසොති ඉතිව-නියො සනති.

* දියසිමනිකානාම රසසසරසුතනා බසසුපනා, නොඉතරෙ
 නංයථා-රසසසරනං එකමනා බසසුපනානං අසිමනතාති තෙසු
 විසුපි එති හුතෙසු දියසිමනතා පරිසුණණා, භාදාපි ප්‍රපදි එක
 මතතෙසෙව සබ්බවණනාති.

152 ප්‍ර. කා කුහොද්‍රව්‍යතනෙත ?

” ටී. “තැන්” “සුරෙසු” ඉතිවෙ පද්ධති “නෙත්තිදානා. සර්
අභා” නි සුත්තනොව “රසොති” නි පදං “ලුමනා
නෙත්තිරසොති” නි සුත්තනොව අනුච්ඡාදනො

153 ප්‍ර. කානාමත්‍ර සමබන්ධයේ ශ්‍රවණය වන්නේ නැත ?

වි. “අසෙසුදිසා” කි මහාමිද මුළුවනෙ, “දිසා” ඉවෙව් මාදිසු දිසානාමිමෙති සසුපනානි.

ଶୂନ୍ୟ ଚିହ୍ନ ଘଟାଇବେ।

අනෙකුත්, සබ්‍යාසය පදනම් කළ වෙනස්කම්; දීර්ඝ, කිසි
කාරණය පදනම් කළ වෙනස්කම් පදනම් වී පදනම් දීර්ඝ කළ.

අශ්වමේධ පද්ධතිය.

අපොඤ්ඤා, රහස්‍යසරෙහි සෙසා; දීඝා, දීඝ සරුනාම භොනාතිති.

අයුතමය පද්ධතිය).

අනෙකුත්, සබ්බකාමිකපදං; දවති දුරං සද්දෙන ගව්ඡති=
දීණා; දු ගතිසං, “පව්වසාද නිසානිපාතනා ඔප්කරති”ති කො,
භත දීඝාති

අයිතමයේ පද විග්‍රහය හි.

හොනනි=කෙ හොනනි? දිසා හොනනි=කෙන මිසිලියා දිසා හොනනි? රසෙහි හඳෙහි දිසා හොනනි, කෙසු රසෙහි හඳෙහි දිසා හොනනි? තෙසු අළුසු සරෙසු රසෙහිහඳෙහි ආ ර් උහ එ ම ඉති පසුවසර දිසානාම හොනනිති.

අසමේධි මොදනා පරිහරණය.

සමාධාදි ජබ්බා වණනා නිසිනා.

154 ප්‍ර. කොනාම වුනනාවුනනනෙයෝ ?

“ඊ” හෝ “උ” යන අකුරින් පටන් ගත් වාක්‍ය ආවේණික ක්‍රියාවලියක් මගින්
“ඉ” හෝ “ඔ” යන අකුරින් පටන් ගත් වාක්‍ය ආවේණික ක්‍රියාවලියක් මගින්

අයිතමයේ ව්‍යුහය ව්‍යාකරණය.

155 ප්‍ර. කොතම විසෙසන විසෙසන්නයෝ ?

„ 3. අසෙසැසැනි, විසෙසසපදං; දිඤාති, භූලසාධිකරණ විසෙසන පදනති.

අශ්මෙය් විසෙසන විසෙසනායො.

156 පු. කොනාම භාවන්තො ?

„ වි. මාගධිකාය නිරුත්තරා රසෙහි අවසිඨා යෙ පවචණ්ණා
හොනාති විමතතිකා, තෙ දිසානාමාති.

අශ්මෙය් භාවන්තො.

157 පු. කයමා “අසෙසෙ”ති වුත්තං ?

„ වි. රසෙහි අවසිඨා දිසාති සද්දපනන්තං.

158 පු. විමතතා දිසාති අවන්තා “අසෙසෙදිසා”ති කයමා වුත්තං ?

„ වි. යෙවණ්ණා අසිඨති ය මත්තා, තෙසමපි සංගහණන්තං.*

159 පු. තෙසු දිසෙසු යෙසං කෙසෙද්වි යොකොපි විසෙසො අත්ති
වා මොවා ?

„ වි. අත්ති එකාර ඔකාරන්තං.

160 පු. කොයො ?

„ වි. තෙ එකාර ඔකාර සංයොග පුඤ්ඤා කන්තං රසො විජව
වො හරියන්තො අයං විසෙසො සෙසානං දිසානං.

161 පු. කොනාම සංයොගො ?

„ වි. සරේන අව්‍යව ධාතො බ්‍යඤ්ජනානං එකතො බවො නාම

162 පු. කථං තෙසං එකාරෙකාරන්තං රසසුච්චාරණේ උදහ වාති
උදහරණාති ?

„ වි. “එත්ථ-සෙයො-මයො-සොච්චි”ති.

163 පු. කථං තෙසං දිසුච්චාරණේ උදහරණාති ?

„ වි. “පුත්තොත්තාහං මහාරජ-ඉසෙවන්තං නිබණ්වතො”ත්තාදි

————— ෧෩ —————

164 පු. “සෙසාබ්‍යඤ්ජනා”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. සඤ්ඤා සුත්තං නාම.

165 පු. කිංසඤ්ඤා සුත්තං ?

„ වි. බ්‍යඤ්ජන සඤ්ඤා සුත්තං.

* අසිඨති යමනාති තානාම දිසසරසුත්තා බ්‍යජ්ජා, තොභුතරේ.
තංයථා-දිසසරන්තං විමතතා බ්‍යජ්ජානං අසිඨමත්තාති තෙසු විසුච්චි
එතිභු-තෙසු අසිඨති යමනා පරිපුරණා, තථාපි ඡුද්ධා විමතතාසෙස
ච සුච්චිකාති.

- 166 පු කථං සද්දයතිවෙ ?
 „ වි. තෙසෙවන වතනාභිසකකරෙසු සරෙ ධපෙභා ඉතරෙ බසඤ්ඤාති විසද්දපනතො.
- 167 පු. දුට්ඨෙසු සාමසද්දවිසෙස සද්දසු සුතොසු කිං සද්දසු සුතං ?
 „ වි. විසෙසසද්දසු සුතං.
- 168 පු. කථං සද්දයතිවෙ ?
 „ වි. තෙසෙවකරෙසු ක කාරතොසුහුති නිගගිත නතංතං උරසද්දසු විසෙසෙභා බසඤ්ඤාසද්දසු කතතො,
- 169 පු. “සෙසා”ති කො නිදද්දසො නාම ?
 „ වි. සද්දඤ්ඤිද්දසො.
- 170 පු. “බසඤ්ඤා”ති කො නිදද්දසො නාම ?
 „ වි. සද්දසු නිදද්දසො.
- 171 පු. කිතකතපනසං අනුච්ඡතියො සනති ?
 „ වි. තත් ඉතිව-සරෙඉතිව වෙ සනති.
- 172 පු. තා කුතොනුවතනනෙ ?
 „ වි. “නපෙභා දනනා සග් අභා”ති සුතතො අනුවතනනෙ.
- 173 පු. කානාමිත්ත සම්බන්ධාදිජබ්බා වණ්ණනා ?
 „ වි. “සෙසාබසඤ්ඤා” ඉති කිමත්ථිද මුවවතෙ, “අංබසඤ්ඤා නෙ නිගගිත” මිවෙවමිදිසු බසඤ්ඤා නාමිමෙති සද්දපනත්තති.

අසමිත සම්බන්ධො.

සෙසාති, කිතකතන පස්මා බහුවචනනන පදං; බසඤ්ඤාතිව, කිතකතනපස්මා බහුවචනනන පදනති විපදම්දං සුතං.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

සෙසා, යෙපන සරෙති රසෙසිදිසෙහිවා සෙසකකරු භොනති; බසඤ්ඤා, තෙ බසඤ්ඤාකකරු නාම භොනතිති.

අසමෙත්ථ පදපෙභා.

සිසතීති සෙසො; සිස අසබ්බපයොගෙ. “විසරුජපදදිනො, ණ” ඉති භො; තෙ සෙසා. බසඤ්ඤාති අපෙභා එතෙහිති=බසඤ්ඤා, විපුබෙබ්බා අසද්ද බසනතිගතිමි. “කතනාකරණපසදෙසෙසුමෙ”ති සුප්පච්චයොති.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

මොහොති-කො මොනනි? බ්‍යජනා මොනනි? කොන විසිට්ඨා බ්‍යජනා මොනනි? සෙසා බ්‍යජනා මොනනි? කථමුතුනා සෙසා බ්‍යජනා මොනනි? යපෙත්වා අයසරෙ සෙසා කකාරදයො නිගනි තනනා බ්‍යජනා නාම මොනනිති.

අයමෙය්‍ය වොදනා පටිභාරන සො.
සබ්බකාදි ජබ්බිකා චණණනා නිසිනා.

174 පු. කොනාම වුත්තා වුත්තන යො ?

„ වි. මොනනිති, අජ්ඣාතට්ඨො අබ්‍යාතක්ඛියො වුත්තනා “සෙසා”ති වුත්ත පකතිකානු නිද්දෙසො “බ්‍යජනා”ති, වුත්ත චිකතිකානු නිද්දෙසොති.

අයමෙය්‍ය වුත්තා වුත්තන සො.

175 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසන යො ?

„ වි. “සෙසා”ති, විසෙසා පදං; “බ්‍යජනා”ති, භු ලාභිකරණ විසෙසන පදනති.

අයමෙය්‍ය විසෙසන විසෙසන සො.

176 පු. කොනාම භාවතො ?

„ වි. තෙසවකකරෙසු සරෙයපෙත්වා කකාරතොසාහුනියාවති ගනිතනනා යෙ අසම්මතතිකා අත්පකාසනෙ නිමිත්ත භූතා තෙතතිංස සඤ්ඤතා තෙ බ්‍යජනා නාමාති *

අයමෙය්‍ය භාවතො නාම.

177 පු. සෙසාති-ඉමිනා කිං දිපෙති ?

„ වි. සරෙති රසොතිවා දිසෙතිවා අඤ්ඤා අකුරුති.

* නනුව සරපි අත්පකාසනෙ නිමිත්ත භූතා ? අථ කාමො බ්‍යජනාති වොහාරං තගතාතිවෙ? අත්තානනා පටිලඬ විසෙසනා මනනා යථානාම අඤ්ඤාසුපි සීඝ්‍රමනජ්තිකෙසු ගවාදිසු සනො සුපි අසාති හයානමෙව වොහරියති, අත්තනා පටිලඬ විසෙසනා මාගා-කාඤ්ඤාසං ගවාදිනං-තෙහිපි අඤ්ඤාසං විසෙසනාමානං පටිලඬනා, එවමයං සරෙ බ්‍යජනො ඉති නාමානං වොහාරොති දට්ඨබ්බො.

- 178 පු. බ්‍රහ්මාණ්ඩ-ඉමිතා කිං දිපෙති ?
 „ වි. අත්පතකාසනෙ නිමිත්තභූතා වණණාති.
- 00 —
- 179 පු. “වග්ගා පඤ්චපඤ්චසොමභ්‍යා”ති-කිම්දං සුතං නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤාසුතං.
- 180 පු. කිං සඤ්ඤාසුතං නාම ?
 „ වි. වග්ගසඤ්ඤාසුතං.
- 181 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 „ වි. තෙසු වග්ගානාමිමෙති විඤ්ඤාපනතො.
- 182 පු. දුට්ඨෙසු සාමඤ්ඤා විසෙසසඤ්ඤා සුතෙතසු කිං නාම සඤ්ඤාසුතං ?
 „ වි. විසෙසසඤ්ඤා සුතං.
- 183 පු. කථං ඤායතිවෙ ?
 „ වි. තෙසු බ්‍රහ්මාණ්ඩෙසු කකාරතොප්පභූති මකාරපරිශන්තානං බ්‍රහ්මාණ්ඩසඤ්ඤා විසෙසෙත්වා වග්ගසඤ්ඤා කතන්තා.
- 184 පු. “වග්ගා”ති-කොතිද්දෙසොනාම ?
 „ වි. සඤ්ඤාතිද්දෙසො.
- 185 පු. “පඤ්චපඤ්චසො”ති-කොතිද්දෙසොනාම ?
 „ වි. තඛ්ඛිසෙසන තිද්දෙසො.
- 186 පු. “මභ්‍යා”ති-කොතිද්දෙසොනාම ?
 „ වි. සඤ්ඤාතිද්දෙසො.
- 187 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුච්ඡිත්තියො සන්ති ?
 „ වි. තත්ථ ඉතිව-බ්‍රහ්මාණ්ඩඉතිව වෙ සන්ති.
- 188 පු. තාකුතොනුවත්තතො ?
 „ වි. තත්ථාති පදං “නපෙත්වා දභ්‍යා සග්ග අට්ඨා”ති සුතතොව බ්‍රහ්මාණ්ඩ පදං “සෙසා බ්‍රහ්මාණ්ඩ”ති සුතතොව අනුවරතතො.
- 189 පු. කානාමග්ග සමඛකාදි ඡබ්බිධාවණ්ණනා ?
 „ වි. (7) “වග්ගා පඤ්චපඤ්චසො මභ්‍යා”ති-කිම්දං මුඛං තෙ, “වග්ගෙ සොසාසොසානං නතිසප්ඨමාති ඉවෙව මාදිසු වග්ගානාමිමෙති ඤාපනත්තති.

අසමිත සමඛකො.

වග්ගාති, කිත්තකාපනස්සා බහුවචනපදං; පඤ්චපඤ්චසොති, තඛ්ඛිකතන නිපාතපදං; තඛ්ඛිකතන තතිසෙක වචනපදංවා; මන්තාති, සමාසනපදස්සා බහුවචනපදනති නිපදමිදං සුතං.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

මනනා, තෙසුබාසඤ්ඤානෙසු මකාරපරිසරනා අකඛරා; පඤ්ච පඤ්චසො, පඤ්චපඤ්ච විභාගෙන, වග්ගා, වග්ගානාමගොනාතිති.

අසමෙත්ථ පදෙත්ථා.

වග්ගියනෙන භූමිකුම්බං චුච්චාරියනෙතති-වග්ගා; වග්ගි චුච්චාරණේ, “සබ්බන්තොණ්චුච්චාරියමා”ති අප්පච්චයො, පඤ්චව පඤ්චව-පඤ්චපඤ්ච; (ඉතරීතරයොගවන්ද) පඤ්චපඤ්චවිභාගෙන-පඤ්ච පඤ්චසො; “විභාගෙධාවෙ”තිහ වකාරෙන සොප්පච්චයො. පඤ්ච පඤ්චමෙතෙස මග්ගිති වා-පඤ්චපඤ්චසො; “නදංගාප්ථිතිවිමෙ” තිහ වකාරෙන සොප්පච්චයො. අමෙතිති-අනෙතා අම ගතියං, “බුබුග්ගාදිත්ථ භවතරී”ති තො, ටො අනෙතා යෙසං තෙ-මනනා (පටිබහුබ්බිති) ති.

අසමෙත්ථ පදවිගග්ගො.

ගොනති-කෙ ගොනති? වග්ගා ගොනති-කෙන විසිට්ඨා වග්ගා ගොනති? මනනා වග්ගා ගොනති-කෙන පකාරෙන මනනා වග්ගා ගොනති? පඤ්චපඤ්චසො මනනා වග්ගා ගොනතිති.

අසමෙත්ථ වොදනා පටිභාරනසො.

සමභාදි ඡබ්බිධාවණ්ණනා
ති ධම්මා.

- 190 පු. කොනාම චුත්තාචුත්තනසො?
 „ වි. ගොනතිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්සාන ක්‍රියාය චුත්තතනා “වග්ගා” ති, චුත්තපකතිකතතුතිද්දෙසො; “මනනා”ති චුත්තවිකති කතතු තිද්දෙසොති.

අසමෙත්ථ චුත්තාචුත්තනසො.

- 191 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසනසො?
 „ වි. වග්ගාති, විසෙසපදං; මනනාති, තුල්‍යාධිකරණ විසෙසනපදං; පඤ්චපඤ්චසොති, තතියාවිසෙසනපදනති.

අසමෙත්ථ විසෙසන විසෙසනසො.

192 පු. කොනාම හාවනෝ ?

„ වි. තෙසු තෙතතිංසබ්බඤ්ඤානෙසු කකාරනොපපභුති යාවම කාරනතා යෙ බ්බඤ්ඤානා හොනති, තෙ වග්ගසඤ්ඤානො හවනති. පඤ්චපඤ්චාති ගුණවිච්ඡා — වග්ගනාමගුණෙන සමබන්ධිතානතා. විච්ඡාපන තිවිධා-ගුණවිච්ඡා ක්‍රියා විච්ඡා දබ්බවිච්ඡාති.

අසමෙත්ථ හාවනෝ.

193 පු. වග්ගාති-කසමාච්චවතෙ ?

„ වි. සමානාතං බ්බඤ්ඤානං සමුහතතා. *

194 පු. කතිවග්ගා ?

„ වි. පඤ්ච හොනති.

195 පු. කථං තෙසං නාමාති ?

„ වි. කවග්ගො, වවග්ගො, ටටග්ගො, තවග්ගො, පවග්ගො ති තෙසං නාමාති.

196 පු. කසමා තෙසං තාති නාමාති වොහරියනෙ ?

„ වි. පුබ්බකකරුතං වසෙන. තංයථා-කකාරෙ යස්ස සමුහස්ස ආදි සො සමුග්ගො ක වග්ගොනාම, සෙසෙසුපි එසෙව නයො. †

197 පු. කතිවග්ගස්ස අකකරු ?

„ වි. පඤ්ච හොනති.

198 පු. කිත්තකා හොනති අකකරු පඤ්චනං වග්ගාතං ?

„ වි. පඤ්ච විසති.

199 පු. තෙ කතමෙ ?

„ වි. කඛග සබ්-වජ්ජකඤ්ඤ වඨ ධර්ම-නථ දබ්බ-පථ බහ මාති ඉමෙ වණ්ණො.

200 පු. වග්ගනාති-කසමාච්චවතෙ ?

„ වි. තෙසංතෙසං වග්ගාතං අනෙත නිසුත්තතතා.

201 පු. තෙ කිත්තකා හොනති ?

„ වි. පඤ්ච හොනති.

* සමානතාත්‍ර එකත්ථ උපපජ්ජනං.

† අයමපන නාමවොහාරෙ ආදිසාමඤ්ඤ අනතවසෙන තිධා තිනො-තංයථා-“කුසලතතික”නති ඉච්චාදිසු ආදිවසෙනව “වෙද නාතතික”නති ඉච්චාදිසු සාමඤ්ඤවසෙනව “තවපඤ්චක”නති ඉච්චාදිසු අනතවසෙනව හොති, තෙසවත්‍ර “කුසලතතික”නති ආදිතං කුලපතතා පුබ්බකකරුතං වසෙනාති චුත්තො.

- 202 පු. කතමෙ පඤ්ච ?
 „ වි. ඔඤ්ඤානමානි.
- 203 පු. අසොසාති-කසමා වුච්චතෙ ?
 „ වි. අවිච්චෙන මුඛෙන අසොසෙන සද්දෙන වුච්චාරියමානත්තා.
- 204 පු. කති එකසමිං වග්ගෙ අසොසා ?
 „ වි. චෙ භොනති.
- 205 පු. කතමෙ චෙ ?
 „ වි. පඨමදුතියකකිරු.
- 206 පු. සබ්බෙපි අසොසා කිත්තකා ?
 „ වි. පඤ්චනනං වග්ගානං පඨමදුතියාව සකාරෙවාති ඉමෙ එකාදස.
- 207 පු. අවග්ගෙසු කො අසොස සබ්බසං උපෙති ?
 „ වි. එකොසෙව සකාරෙ.
- 208 පු. තෙ කතමෙ නාම ?
 „ වි. ඝ ඛ - ව ජ - ඔ ඨ - න ඵ - ප ඵ - ස ඉති.
- 209 පු. සොසාති-කසමා වුච්චතෙ ?
 „ වි. විච්චෙන මුඛෙන සොසෙන සද්දෙන වුච්චාරියමානත්තා.
- 210 පු. කති එකසමිං වග්ගෙ සොසා ?
 „ වි. තයො භොනති.
- 211 පු. කතමෙ තයො ?
 „ වි. තතිය වතුන් පඤ්චමා.
- 212 පු. සබ්බෙපි සොසා කිත්තකා ?
 „ වි. පඤ්චනනං වග්ගානං තතිය වතුන් පඤ්චිකාවෙව සරලව හළාවාති ඉමෙ එකවිසති.
- 213 පු. අවග්ගෙසු කිත්තකා සොස සබ්බසං උපෙති ?
 „ වි. සරලවහළාති ඉමෙ ජඅකකිරු
- 214 පු. තෙ කතමෙ නාම ?
 „ වි. ග ස ඛ, ජ කු ඤ, ඩ ඨ ඤ, ද ඛ න, ඛ හ ම, ස ර ල ව හළාති ඉමෙ වණ්ණා.
- 215 පු. කෙන සුත්තෙතනසොසා සොසාදි සඤ්ඤා විනිතාතිවෙ ?
 „ වි. “පරසමඤ්ඤා පටොගෙ”ති-ඉමිනා සුත්තෙතන.
- 216 පු. කිමිදං සුත්තං නාම ?
 „ වි. පරිභාසාසුත්තං.

217 පු. කථංඤායතිවෙ ?

„ වි. ගන්ධස්ස සංඝේධප නිබ්බානනන්දං කත සංඝේකත විසෙ සතතා, *

218 පු. “පරසමඤ්ඤා”ති කොනිදෙදසො නාම ?

„ වි. සඤ්ඤා නිදෙදසො.

219 පු. “පසොගෙ”ති කොනිදෙදසො නාම ?

„ වි. භාවසතතමි නිදෙදසො.

220 පු. කානාමත්ත සමබ්බාදි ඡර්ඛිධා වණණනා ?

„ වි. (9) “පරසමඤ්ඤා, පසොගෙ”ති කීමත් මිදමුවවතෙ,
“වග්ගෙ සොසාසොසානං නනිසපඨමා”-“ගහස්ස පබ්
ඥොවා”ති එවමාදිසු සොසාසොසුපධාදයො ඉමෙති ඤාප
නත්තති.

අසම්භ සමබ්බො.

පරසමඤ්ඤාති, සමාසනන පඨමාබ්හුවවනනනපදං; පයො
ගෙති, කිතකනන සතත මෙස කව ව න නන පදනති. විපදම්දං
සුතතං.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

පරසමඤ්ඤා, පරසමං සකකතගන්තෙ පරෙසං වෙය්‍යාකරණා
නං වා සොසාසොසාදිකා යා සමඤ්ඤා අත්ති; පයොගෙ, පයොගෙ
සති ඉධ මාගගික ව්‍යාකරණෙපි තා යුජ්ජනෙනති.

අසමෙත්ථ පදෙත්ථා.

පරෙති, සබ්බ නාමික පදං; සමමා ආඡනාති එතායාති,
සමඤ්ඤා; සංආපුබ්බො ඤා-අවබෝධනෙ. “ඉත්තිසමනිසවොවා”ති
අප්පච්චයො. (පුත “ඉත්තිසමනො ආප්පච්චයො”ති ඉත්තියං
ආප්පච්චයො වෙව “පරවෙභාවො ධානෙවා”ති ඤාකාරස්ස විහා,
වොච “රස්ස”නති බ්‍යඤ්ජනෙ පරෙ ආකාරස්ස ධානාසනවම සත

* ඉදමපන අට්ඨවිධ සකසඤ්ඤාසුතෙන උපාදය පරසමඤ්ඤා
සුතනනතිපි වුවවති, අට්ඨවිධ සකසඤ්ඤා සුතතාති නාම “අත්තො
අකබ්‍රසඤ්ඤාතො”-“අකබ්‍රපාදයො එකවතනාප්‍රිසං”-“තත්තො
දනතාසර අට්ඨ”-“උහුමතතා තයො රස්සා”-“අඤ්ඤා දිසා”-
“සෙසාබ්‍යඤ්ජනා”-“වග්ගා පඤ්චපඤ්චසො මනතා”-“අං ඉති
නිග්ගහිතං” ඉති ඉමාති ගොතති.

රසාත්මකත්වය (හෙයින්) තා සමඟ, පරසමය පරෙසය වා-සමඟ, පරසමඟ; පසුපස - පසුපස; පසුපස - පසුපස, "සාමන්ත" නි ස්වයං. (තමා කාරිතසයෙහි තමා "අසංසාගතත්වය" වූ සි කාරිත" නි ඉතිහා අතිශයෙන් වූ සිය සමපත්තිය "අසුචණ්ණානං වාසො වූ සි" නි ඉතිහා උකාරය ඔකාරෙව "කාමාමන" නි නි ඉතිහා ධාතනතභූතය පකාරය ගකාරෙව හෙයින්) තසමය පසුපස.

අසමෙක පදවිගහණය.

පසුපස - කා පසුපස ? පරසමඟ පසුපස - කසමය සති පරසමඟ පසුපස ? පසුපස සති පරසමඟ පසුපස, කෙති පසුපස සති පරසමඟ පසුපස ? වෙයාකරණෙහි පසුපස සති පරසමඟ පසුපස

අසමෙක වාදනා පරිහාරණය.

**සමකාලීන ජනිත වාදනා
නි වසි නා.**

221 පු. කොනාම වුතනා වුතනායො ?

„ වි. පසුපස, අසමානවය සකමකාය අවසානත්වය වුතනායො "පරසමඟ" නි, වුතනාමනි දෙසො; තාය වුතනාය වෙයාකරණෙහි, අසමානවුතනාකතනු නි දෙසො.

අසමෙක වුතනා වුතනා නයො.

222 පු. කොනාම භාවනො ?

„ වි. පරසමය සකතනවසාකරණ සතෙ පරෙසය වෙයාකරණා නං වා යා සමඟ අති සොසා සොසා දිකා තා පසුපස සති ඉධ මාගධිකවසාකරණෙහි පසුපස.

අසමෙක භාවනො.

223 පු. පරසමඟ-ඉතිහා කිං දිපති ?

„ වි. පරෙසය කලාපාදිසු වසාකරණතෙසු වොහාරණායකත භොසාභොසාදිකා සමිකතානි.

- 224 පු. පයොගෙති-ඉ මිතා කිං දිපෙති ?
 „ වි. පසුප්පතෙ සති ඉධ මාගධික ව්‍යාකරණෙපි තා පුප්පතෙනති.

—————o—————

- 225 පු. “අංඝ්‍රති නිගගතිනං”ති-කිමිදං නාම සුත්තං ?
 „ වි. සඤ්ඤසුත්තං.
 226 පු. කිංසඤ්ඤසුත්තං නාම ?
 „ වි. නිගගතිතසඤ්ඤ සුත්තං.
 227 පු. කථං ඤයතිවෙ ?
 „ වි. තෙසු නිගගතිතං නාමිමං ති විඤ්ඤපනතො.
 228 පු. දුට්ඨෙසු සාමඤ්ඤ විසෙසසඤ්ඤ සුත්තෙසු කිං නාම සඤ්ඤසුත්තං ?
 „ වි. විසෙසසඤ්ඤ සුත්තං.
 229 පු. කථං ඤයතිවෙ ?
 „ වි. තෙහි තෙතතිංස බ්‍යඤ්ජනෙහි විසෙසෙත්වා නිගගතිත සඤ්ඤය කතත්තා.
 230 පු. “අං”ති කොනිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤිතිද්දෙසො.
 231 පු. “ඉති”ති කොනිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. අනන්තරවුත්තත්තිද්දෙසො.
 232 පු. “නිගගතින”න්ති කො නිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. සඤ්ඤ නිද්දෙසො.
 233 පු. කාතාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. (8) “අංඝ්‍රති නිගගතින”න්ති-කිමත්ථිද මුච්චතෙ, “අං බ්‍යඤ්ජනෙ නිගගතින” මිච්චවමාදිසු නිගගතිතං නාමිදන්ති ඤපතත්තති.

අසමිත සමබන්ධො.

අංති, රුලුති පඨමෙක වචනනාපදං; ඉතිති, නිපාතපදං; නිගගතිතන්ති; කිතකතනපඨමෙක වචනනාපදන්ති තිපදමිදං සුත්තං.

අසමෙත්ථ පද විභාගො.

අංඝ්‍රති, අකාරතො පරං යොවිජ්ජුසුයතෙ; නිගගතිතං, තං නිගගතිතං නාම භොතිති.

අසමෙත්ථ පදත්ථො.

රසසරං නිසාය ගගනිනි— නිගනිතං; අපවා කරණං
නිගනතො ගගනිනි— නිගනිතං; නිපුබ්බා ගග උපාදතෙ,
“භාව කමෙසුන” ඉති තප්පව්වයොති.

අසමෙත්ථ පදවිගතහො.

හොති-කිංහොති? නිගනිතං හොති-කෙන විසිට්ඨං නිගන
තිතං හොති? අංඉති නිගනිතං හොතිති.

අසමෙත්ථ වොදනා පටිභාරනසො.

සමඤ්ඤාදි ඡබ්බිකා වණණනා
නි චඤ්ඤා.

234 පු. කොතාම වුත්තාවුත්තනසො?

„ වි. හොතිති අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාතකිත්‍රියාය වුත්තනතො අංති
වුත්තපකති කතතුතිද්දෙසො, නිගනිතනති වුත්තවිකති
කතතු නිද්දෙසොති.

අසමෙත්ථ වුත්තාවුත්තනසො.

235 පු. කො තාම විසෙසන විසෙසා නසො?

„ වි. “අ”නති, විසෙසාපදං; “නිගනිතං”ති, තුල්‍යාධිකරණ
විසෙසන පදනති.

අසමෙත්ථ විසෙසන විසෙසා නසො.

236 පු. කො තාම භාවත්ථො?

„ වි. තෙසු තෙතතිංස බ්‍යඤ්ඤෙසු අංඉති අකාරතො පරං
කතො යො ඛිද්ද සුයතෙ, තං නිගනිතං නාමාති.

අසමෙත්ථ භාවත්ථො.

237 පු. කෙනටෙඨන නිගනිතනති වුච්චතෙ?

„ වි. කරණ සංඛ්‍යාතං අත්තතො උප්පජ්ජනදාතං නිගනතො
නිපටිලොකො අවිච්චෙන මුඛෙන වුච්චාරිය මානටෙඨන
නිගනිතනති වුච්චතෙ.

238 පු. කිං තස්ස ලක්ඛණං?

„ වි. ම ඤාට වුලාය සපිත මණාකාරෙ.

- 239 පු. කසමා අකාරෙ සනතිධියතෙ ?
 „ වි. කෙවලස්ස උළුමාරණ විරතිත්තතා.
- 240 පු. කිම්පනායං අකාරෙනෙව සඬිං උළුමාරියතෙ ? තාඤ්ඤා
 හි සරෙහිති ?
 „ වි. රස්සා සරං නිස්සාය ගග්ගතීති චුත්තත්තා සබ්බෙහෙව
 රස්සෙහි සඬිං උළුමාරියතො, නො දීඝෙහිති.
- 241 පු. නිගගහිතස්ස කතිමත්තා ?
 „ වි. අසම්මත්තා.
- 242 පු. කිං නිගගහිතස්ස අඤ්ඤමපි තාමං අත්ථි වා මාවා ?
 „ වි. අත්ථි.
- 243 පු. කිං තං ?
 „ වි. අනුස්සාරෙති
- 244 පු. කිං නිගගහිතෙන ව සෙසෙහි බ්‍යඤ්ඤානෙහි ව සරුතං
 සනතිබානෙ කිඤ්චි විසදියං දියස්සති වෙ ?
 „ වි. ආම දියස්සතෙ-නිගගහිතෙන සරුතං සනතිබානෙ පුබ්බ
 භාගෙ යෙව සනතිධියතො, නො සෙසෙහි බ්‍යඤ්ඤානෙහි
 විය පරිභාගෙ, තෙ ව බො රස්සසරු යෙව නො වබ්බොදීඝා.
- 245 පු. කතිවණණානං උප්පත්තිට්ඨානාති ?
 „ වි. ඡ ගොනති.
- 246 පු. කතමාති ඡ ?
 „ වි. කණ්ඨ තාලු ඔස්මුඛ දන්තනාසිකාවසෙන.
- 247 පු. තෙසු කතමෙ කණ්ඨජ ?
 „ වි. අවණේණා වෙව හකාරෙ ව කවග්ගො වාති ඉමෙ අට්ඨ
 වණණා.
- 248 පු. කතමෙ තාලුජ ?
 „ වි. ඉවණේණා වෙව චවග්ගො ව යකාරෙ වාති ඉමෙ අට්ඨ
 වණණා.
- 249 පු. කතමෙ ඔට්ඨජ ?
 „ වි. උවණේණා වෙව පචග්ගො වාති ඉමෙ සත්ත වණණා
- 250 පු. කතමෙ මුඛජ ?
 „ වි. ටචග්ගො වෙව රකාර භුකාරවාති ඉමෙ සත්ත වණණා.
- 251 පු. කතමෙ දන්තජ ?
 „ වි. තචග්ගො වෙව ලකාර සකාර වාති ඉමෙ සත්ත වණණා.
- 252 පු. කතමො කණ්ඨතාලුජ්ඣකිරෙ ?
 „ වි. එකාරෙ.

- 253 පු. කතමො කතණ්ඨාට්ඨජකඛරෙ ?
 „ වි. ඔකාරෙ.
- 254 පු. කතමො දනෙතාට්ඨජකඛරෙ ?
 „ වි. චකාරෙ.
- 255 පු. කතමො නාසිකට්ඨානජෙ ?
 „ වි. නි හානිතං.
- 256 පු. කතමෙ සකට්ඨාන නාසිකට්ඨානජ ?
 „ වි. චග්ගපඤ්චමකඛර.
- 257 පු. කිං සනති ඔරසකඛර පි ?
 „ වි. සනති.
- 258 පු. කො ඤො ?
 „ වි. යද පන ගකාරෙ චග්ගපඤ්චමෙති චෙව අනතට්ඨාති ච සංයුතො ගවෙය්‍ය තද ඔරසොති වුවවතෙ. *
- 259 පු. කිං කරණං නාම ?
 „ වි. තෙසං තෙසං චණ්ණානං උපපතතිසාධකං අතිසංයොග කාරහුතං යානං.
- 260 පු. කතිවිධං නාම තං ?
 „ වි. චතුර්විධං හොති—ජීවහාමජ්ඣං ජීවහාපග්ගං ජීවහග්ගං සකට්ඨානනි.
- 261 පු. කත්ත භාලුජනං කරණං නාම ?
 „ වි. ජීවහා මජ්ඣං.
- 262 පු. කත්ත මුඛුජනං කරණං නාම ?
 „ වි. ජීවහග්ගසමීපං.
- 263 පු. කත්ත දනතජනං කරණං නාම ?
 „ වි. ජීවහග්ගං.
- 264 පු. කත්ත කත්ත කරණං හොති සෙසානං චණ්ණානං ?
 „ වි. සතං සතං උපපතතියානමෙව.
- 265 පු. කිං පයතනං නාම ?
 „ වි. සංවුත විවුතාදීනං කරණපහගෙද.
- 266 පු. කතිවිධං නාම තං ?
 „ වි. චතුර්විධං හොති—සංවුතං විවටං පුළං ඊසං පුළිනි.
- 267 පු. තෙ සු කිං පයතනං අකාරස්ස ?
 „ වි. සංවුත පයතනං හොති.

* “ගකාරං පඤ්චමෙගෙව අනතට්ඨාතිච සංයුතං ඔරසනති චදනෙතත්ත කණ්ඨජං තදසංයුත”නති.

- 268 පු. කීං පයනනං ආකාර ඉවණණ උවණණ එකාර ඔකාරනං
වෙව සකාර තකාරනඤ්ච ?
,, වි. විවටපයනනං හොති.
269 පු. කීං පයනනං වග්ගානං ?
,, වි. පුට්ඨපයනනං හොති
270 පු. කීං පයනනං යරලවානං ?
,, වි. ඊසං පුට්ඨපයනනං හොතිති.

සඤ්ඤා නිවර්තිතා

සකිං.

- 271 පු. කො නාම සකිං ?
,, වි. සමොධානං සකිං. (විනාශං පදනං එකිභාවුපගනං)
272 පු. කෙනවෙධන සකිනි වුවවතෙ ?
,, වි. වඩස්සිනා විශ අවධියනවෙධන. ඥානාම තච්ඡකෙන
වෙ එලකෙ ගහෙනා තෙසමනනරම දයොනා සමමා
සවිඤ්ඤා, තපච්ච සකිං කතතුකාමෙන වෙ පදෙ ගහෙනා
තෙසමනනරම දයොනා ඥානිනි සමමාසවිඤ්ඤා, තෙන
සකිනි පවුච්චති.
273 පු. කති විධොසකිං ?
,, වි. කිවිධො හොති—සරසකිං බ්‍යඤ්ජනසකිං වුත්තසකිනි.
274 පු. කථං විභිනො සරසකිනි වුවවතෙ ?
,, වි. සරනං සරෙසු වා සකිං සරසකිනි තපසුරිස සමාස නතා
යො සකිං සරනං පටිබ්බො සරෙසු විභිනො රචිනො වා,
සො සරසකිනි වුවවතෙ.
275 පු. කෙති සුත්තෙති සො නිද්දිවෙධානි වෙ ?
,, වි. “දිසං”—“සුචෙඛා වා”ති එවමාදිති. තං ඥා—“සකිං
විභතං, කිංසුඛා”ති.
276 පු. කථං විභිනො බ්‍යඤ්ජනසකිනි වුවවතෙ ?
,, වි. යො සකිං බ්‍යඤ්ජනානං පටිබ්බො බ්‍යඤ්ජනෙසු විභිනො
රචිනො වා, සො බ්‍යඤ්ජනසකිනි වුවවතෙ.
277 පු. කෙති සුත්තෙති සො නිද්දිවෙධානි වෙ ?
,, වි. “එහෙසඤ්ඤං” ත්‍යාදිති. තං ඥා—“නඤ්ඤා නායං මුසා
ගමෙ” ති.
278 පු. කථං විභිනො වුත්තසකිනි වුවවතෙ ?
,, වි. ගාථා පාදෙසු වුත්ත අපරිභානන්තං ඡන්දසු රක්ඛණන්තං
වාචාසිලිත්තං වා ලොපං වා ආගමං වා කරිඤ්ඤා යො
සකිං විභිනො, සො වුත්තසකිනි වුවවතෙ.

- 279 පු. කෙහි සුතෙතති සො නිද්දිට්ඨාති වෙ ?
 „ වි. “නෙසු මුඛි ලොපාගම විකාර විපරිනාදෙසාව” ඉවෙව
 ව මාදිති තං යථා. — “සෙසා ජිකො පදමනො”ති.
- 280 පු. පුන විසසසනො ඤාතිට්ඨො සනි ?
 „ වි. සනා විධො හොති — ලොපසනි ආදෙසසනි ආගමසනි
 විකාරසනි පකතිසනි දීඝසනි රයාසනිති.
- 281 පු. කො නාම ලොපසනි ?
 „ වි. යසම් සනිමති වණණානං ලොපො කරියතෙ සරබ්බඤ්ඤ
 න නිගගතිතානං, සො ලොපසනි නාම.
- 282 පු. කෙහි සුතෙතති සො නිද්දිට්ඨාති වෙ ?
 „ වි. “සත් සරෙ ලොපං” — “වා පඤෙ අස රූපා” — “බ්බඤ්ඤ
 නොව විසසෙසුගො” — “ඤ්චි ලොපං”ති ඉමෙති, තං
 යථා — “සසුප්පිසාති, වනනාගෙමෙ; උචං සනො,
 අග්ගාගාරං; නාසාන”නති. *
- 283 පු. කො නාම ආදෙසසනි ?
 „ වි. යසම් සනිමති වණණානං ආදෙසො විධියතෙ සරබ්බඤ්ඤ
 න නිගගතිතානං, සො ආදෙසසනි.
- 284 පු. කෙහි සුතෙතති සො නිද්දිට්ඨාති වෙ ?
 „ වි. “සමෙ දනනායාදෙසො” — “ඛ අවසා” — “මද සරෙ”ති
 ඉමෙති. තං යථා — “මයාසං, නායානං, ඛනාමො;
 නාමනං” ඉති.
- 285 පු. කො නාම ආගමසනි ?
 „ වි. යසම් සනිමති වණණානං උප්පාදො විධියතෙ සරබ්බඤ්ඤ
 න නිගගතිතානං, සො ආගමසනි නාම.
- 286 පු. කෙහි සුතෙතති සො නිද්දිට්ඨාති වෙ ?
 „ වි. “ඤ්චි බ්බඤ්ඤනො” — “සමමදනන රලා වාග මා” —
 “නිගගතිතං වා”ති ඉමෙති. තං යථා — “අනිප්පගො; වො,
 පඤෙසනායං; නිසිමයා; පුබ්බංගම”නති.
- 287 පු. කො නාම විකාරසනි ?
 „ වි. යසම් සනිමති වණණානං විකාරෙ විධියතෙ සරබ්බඤ්ඤ
 නානං, සො විකාරසනි නාම.

* “අග්ගාගාර”නති “බ්බඤ්ඤනො ව විසසෙසුගො”ති මයා
 වසදුසා ඵලං.

- 288 පු. කෙති සුතෙතති සො නිද්දිට්ඨොති වෙ ?
 „ වි. “ඤ්චාසවණ්ණං උතෙන” — “දෙ ධස්ස වා”ති ඉමෙති.
 තං යථා “නොපෙනි; ඉදං”නති.
- 289 පු. කො නාම පකතිසන්ති ?
 „ වි. යසම් සන්තිමි විතා ලොපාදිං වණ්ණානං පුරිමපකති
 යෙව දිස්සතෙ, සො පකතිසන්ති නාම
- 290 පු. කෙති සුතෙතති සො නිද්දිට්ඨොති වෙ ?
 „ වි. “සර ඤ්චි” — “සග් පකති බ්‍යඤ්ජනෙ”ති ඉමෙති. තං
 යථා — “කො ඉමං පඨවිං; මනොපුබ්බංගමා”ති.
- 291 පු. කො නාම දිසසන්ති ?
 „ වි. යසම් සන්තිමි වණ්ණානං දිස්සො විධියතෙ, සොදිසසන්ති
 නාම.
- 292 පු. කෙති සුතෙතති සො දිපිතොති වෙ ?
 „ වි. “දිසං” — “දිස”නති ඉමෙති. තං යථා — “සඬ්ඛි; මුඛිවරෙ”ති
- 293 පු. කො නාම රස්සසන්ති ?
 „ වි. යසම් සන්තිමි වණ්ණානං රස්සො විධියතෙ සනිද්දසො
 වා අනිද්දසො වා, සො රස්සසන්ති නාම. *
- 294 පු. කෙති සුතෙතති සො දිපිතොති වෙ ?
 „ වි. “ඨවාදිස්ස පුබ්බො ව රස්සො” — “රස්ස”නති ඉමෙති,
 තං යථා — “සඨපිච; හො වාදිනාමසොහොති”ති.
- 295 පු. බාලාවතාරෙ කතිවිධා භොනති සක්ඛියො ?
 „ වි. පඤ්චවිධා භොනති — සරසන්ති පකතිසන්ති බ්‍යඤ්ජන සන්ති
 නිග්ගහිතසන්ති වොම්භසකසන්ති.
- 296 පු. තසම් පඤ්චකෙ කිත්තකා සක්ඛියො භවන්ති ?
 „ වි. සරලොප බ්‍යඤ්ජනලොප නිග්ගහිත ලොපවසෙන තයො
 ලොපසක්ඛියොව, සරදෙස බ්‍යඤ්ජනදෙස නිග්ගහිතා
 දෙස වසෙන තයො ආදෙසසක්ඛියො ව, සරගම බ්‍යඤ්ජන
 ගම නිග්ගහිතාගමවසෙන තයො ආගමසක්ඛියො ව,
 සරබ්‍යඤ්ජනානං විකාරවසෙනවෙ විකාරසක්ඛියො ව, සර
 බ්‍යඤ්ජනානං පකතිවසෙන වෙපකතිසක්ඛියො ව, නිද්ද
 සඅනිද්දස දිසවසෙන වෙ දිසසක්ඛියො ව, සනිද්දස
 අනිද්දස රස්සවසෙන වෙරස්ස සක්ඛියො ව භවන්ති, තෙ
 සබ්බ සම්පිණ්ණිතා සත්තරස සක්ඛියො භවන්ති.

* නිද්දසො නාම පඨමතරෙ ආදෙසො; සහ නිද්දසෙන
 යො වත්තතිති සො සනිද්දසොති චුත්තත්තා යසම් සන්තිමි පඨම
 තරං ලොපාදිං කඤ්චා පුත දිස්සො වා රස්සො වා විධියතෙ, සො සනි
 ද්දසොතිව ඉතො විපරිතො අනිද්දසොතිව ද්විධං,

- 297 පු. කසමා තෙසු සරසනී යෙව පඨමං වුන්තොති වෙ ?
 „ වි සරනං යෙව පඨමං සඤ්ඤාකරණෙ පි නිද්දිට්ඨතො පඨා
 නවසෙන වුන්තො.
- 298 පු. “ලොක—අගො”ති—කසමා නිද්දිට්ඨො ?
 „ වි. සනිං උග්ගණ්හාපෙතුකාමො ආවරියො බාලානං සුභො
 සලලන්තං පඨමතරං විසනීපදං දය්‍යො වුන්තො (පකඨි
 හෙසාවරියානං මුදුබුඬිනමවිඤ්ඤානසද්දලකඨණානං
 යෙන කෙනවි ආකාෂරන සද්දලකඨණාවබොධො.)

————— 0:0 —————

- 299 පු. “පුබ්බ මධොසින මය්‍යරං සරෙන විශොජ්ජෙ”ති කිම්
 දං සුත්තං නාම ?
 „ වි. පරිභාසා සුද්දානං. (විධායක පරිභාසාති කෙවි.)
- 300 පු. කථං ඤායති වෙ ?
 „ වි. ගන්ධස්ස සඛෙට නිබ්බාහනන්තං කත සඛෙකත විසෙසතො.
- 301 පු. “පුබ්බං” ඉතිව —“අධොසිනං” ඉතිව - “අය්‍යරං” ඉතිව
 කොතිදදොසො නාම ?
 „ වි. කමමන්තිදදොසො.
- 302 පු. “සරෙන”ති කොතිදදොසො ?
 „ වි. අවධි තිදදොසො.
- 303 පු. “විශොජ්ජෙ”ති කොතිදදොසො නාම ?
 „ වි. ක්‍රියාතිදදොසො.
- 304 පු. කා නාමත්ත සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. “පුබ්බ මධොසින මය්‍යරං සරෙන විශොජ්ජෙ”ති
 කිත්තම්ද මුච්චතෙ, සනිං කතතුකාමො පදවෙජ්ජෙ
 කතෙ පුබ්බාදිතං බසඤ්ජනං අධොසිනං අය්‍යරං කතා
 සරතො විශොජ්ජෙති ඤාපනන්තති.

අසමිහ සමබ්බො.

පුබ්බාදි, තඬිතනන දුතියෙක වචනනපදං; අධොසිනාදි,
 කිතකනන දුතියෙක වචනනපදං; අය්‍යරනති සමාසනන දුති
 යෙක වචනනපදං; සරෙනාති, කිතකනන තතියෙක වචනන
 පදං; විශොජ්ජෙති, සතනම්විහනති කතතුකාරක පරාසපද පඨම
 පුරිසෙක වචනන ක්‍රියාපදානති පඤ්චපද්දං සුත්තං.

අසමෙ ඤා පද විභාගො.

පුබ්බං, පුබ්බභූතං බ්‍යඤ්ඤානං; අධ්‍යාසිතං, අධ්‍යාහාගෙ සිතං; අසාරං, සර්වරහිතා කාමා; සරේන, සරතො; විශොජ්ජයෙ, පුඨකකරෙය්‍යාති

අශමෙකං පදමෙකං.

පුබ්බං ජනොපුබ්බො; “ඤ්ඤානානෙතරතනං නායොද මඤ්ඤානෙකං” ති ඤාපවට්ඨො. තං පුබ්බං; අධ්‍යාසිතං = අධ්‍යාසිතා; අධ්‍යාපුබ්බො යා ගතිතිවුතතිමි; “බුබුකමාදිපෙකං භාගතං” ති යො. තං අධ්‍යාසිතං. සරසද්දස්ස නිබ්බවතං වුත්තසදිසමෙව; තත්ථ සරෙයස්ස සො = අස්සරෙ; (ජට්ඨි බහුබ්බිති), තං අස්සරං. (සර 17 ථෙ) තෙන සරත; විශොජ්ජයෙති; අබ්‍යාතපදංගති.

අශමෙකං පද විනාශො.

විශොජ්ජයෙ, කො විශොජෙති? සඤ්ඤා කතතුකාමො විශොජ්ජයෙ, සඤ්ඤා කතතුකාමො කං විශොජ්ජයෙ? සඤ්ඤා කතතුකාමො පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං විශොජ්ජයෙ, සඤ්ඤා කතතුකාමො කෙන විසිට්ඨං පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං විශොජ්ජයෙ? සඤ්ඤා කතතුකාමො අධ්‍යාසිතං පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං විශොජ්ජයෙ? සඤ්ඤා කතතුකාමො අධ්‍යාසිතං පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං කාමා විශොජ්ජයෙ? සඤ්ඤා කතතුකාමො අධ්‍යාසිතං පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං අස්සරං කාමා විශොජ්ජයෙ? සඤ්ඤා කතතුකාමො අධ්‍යාසිතං පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං අස්සරං කාමා කෙන විශොජ්ජයෙ? සඤ්ඤා කතතුකාමො අධ්‍යාසිතං පුබ්බ බ්‍යඤ්ඤානං අස්සරං කාමා සරතො විශොජ්ජයෙති.

අශමෙකං වොදනා පඨිහාරනායො.

305 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො?

,, වි. “විශොජ්ජයෙ” ති, සකම්මෙකාය කතතුකාරක ක්‍රියාය වුත්ත තතා “සඤ්ඤා කතතුකාමො” ති අජ්ඣාතට වුත්ත කතතු නිදෙදසො; තායා වුත්ත තතා “බ්‍යඤ්ඤානං” ති අජ්ඣාතට අනුත්තකම්ම නිදෙදසොති.

අශමෙකං වුත්තා වුත්තනායො.

306 පු. කො නාම විසෙසන විසෙස්ස නයො?

,, වි. “බ්‍යඤ්ඤානං” නති, අජ්ඣාතට විසෙස්ස පදං, “පුබ්බං” ඉතිච “අධ්‍යාසිතං” ඉතිච තුලායාධිකරණ විසෙසන පදංගිති.

අශමෙකං විසෙසන විසෙස්සනායො.

307 පු. කො නාම භාවමො?

,, වි. සඤ්ඤා කතතුකාමො පුබ්බභූතං බ්‍යඤ්ඤානං අධ්‍යාහාගෙ සිතං සර්වරහිතං කාමා සරතො පුඨකකරෙය්‍යාති.

අශමෙකං භාවමො.

සැකිං කන්තුකාමො පුබ්බබ්බසංඝො විශොජ්ජෙති ක්‍රියාකාරක පදසම්බන්ධො. රචිතමිදං යං සැකිං කන්තුකාමෙන පදමතරං කා තබ්බං තං දස්සෙතුං, යො කොචි සැකිං කන්තුකාමො සො පදම තරං පුබ්බබ්බසංඝො අධොසිතං අස්සරං කතො සරඤ්ච උපරි කතො සරමො බසංඝො විශොජ්ජෙති අධිප්පාසො.

308 පු. කසමා පුබ්බග්ගහණං කතං ?

„ වි. සො=භික්ෂුති විසැකියා කතාය කතරං බසංඝො සරතො විශොජ්ජෙති සබ්බා භවෙය්‍ය-පුබ්බාපරානා වණ්ණානං අනියමතතා, තසමා තාය තිවග්ගනන්තං. *

309 පු. කිං දීපෙති අධොසිතං කිමිතා ?

„ වි. සරතො බසංඝො විශොජ්ජො කන්තං යප්පතබ්බනාති සබ්බාය විතොදනං. †

310 පු. කිං අස්සරංග්ගහණෙන පයොජනං නනු අවිජ්ජානෙපි තසම් තදන්තො විඤ්ඤායතිති ?

„ වි. ආම! විඤ්ඤායෙන, තථාපි “නමෙ පරං යුතං”ති ඉමස්ස නන්තා දිට්ඨං. (අස්සරං බසංඝො යුතෙත යානෙ. පරසරං පාපුණ්ණයානන්තො)

— cgo —

311 පු. “සඤ්ඤා ලොපං”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. විධිසුත්තං.

312 පු. කථං ඤායති වෙ ?

„ වි. විධිස්ස විධියමානතතා.

313 පු. ලොපවිධිසුත්තාදිවසසන අට්ඨවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං නාම විධිසුත්තං ? ‡

„ වි. ලොපවිධිසුත්තං.

* “සසීල වාදිකො පාදෙ ඡෙදෙ සො සීලමාදිකො සරතො කිං විශො ජෙය්‍ය සන්දෙහො පුබ්බමාදිංස”ති.

† “සරතො බසංඝො පුබ්බං විශොජ්ජො කුණං යප්ප ඉති සබ්බා තිසෙධන්තොදිසෙ පුතධොසිත”නති.

‡ තථාහි, විධිසුත්තාති නාම අට්ඨවිධා හොනති—ලොපවිධි සුත්තං ආදෙසවිධිසුත්තං දීඝවිධිසුත්තං රක්ඛවිධිසුත්තං පච්චයවිධි සුත්තං විහතතිවිධිසුත්තං ආගමවිධිසුත්තං පටිසෙධවිධි සුත්තංනාති. චුත්තපිට්ඨෙතං.

“ලොපාදෙසඤ්ඤා දීඝඤ්ඤා රක්ඛ පච්චය මෙවච විහතායාමො පටිසෙධො විධිනාමට්ඨා සිසුං”ති.

- 314 පු. කථාං ඤයති චෙ ?
 „ වි. ලොපස්ස විබ්බසානනනා.
 315 පු. සරලොපවිබ්බසනාදිවසෙන නිව්බෙසු ලොපවිබ්බසනෙහි සු
 කිං නාම ලොපවිබ්බසනං ? *
 „ වි. සරලොප විබ්බසනං.
 316 පු. කථාං ඤයති චෙ ?
 „ වි. සරානං ලොපස්ස විබ්බසානනනා.
 317 පු. පුබ්බවිබ්බසනාදිවසෙන චතුර්විබ්බසු විබ්බසනෙහි සු කිං නා
 ම විබ්බසනං ?
 „ වි. පුබ්බවිබ්බසනං.
 318 පු. කථාං ඤයති චෙ ?
 „ වි. “චාපරො අසරාපා”නිඅනනතුර සුනෙනන පරසරලොප
 ස්ස චක්ඛමානනනා.
 319 පු. “සග්”ති කො නිදද්දෙසො නාම ?
 „ වි. කාරි නිදද්දෙසො.
 320 පු. “සරෙ”ති කො නිදද්දෙසො නාම ?
 „ වි. නිමිත්තනිදද්දෙසො.
 321 පු. “ලොප”නති කො නිදද්දෙසො නාම ?
 „ වි. කාරියනිදද්දෙසො.
 322 පු. කා නාමත්තසම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා?
 „ වි. “සග් සරෙ ලොපං”ති කිම්බුද්ධිවුච්චෙන, අනනනරෙ ස
 රෙ පරෙ පුබ්බසරස්ස ලොපඤ්ජනන්තති.

අසමිත සබ්බකො.

සග්ගති, කිතකනන පඨමාබහුවචනනපදං; සරෙති, කිතකනන
 සහනමෙක වචනනපදං; ලොපනති, කිතකනන දුතියෙකවචන
 නනපදනති නිපදමිදං සුහතං.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

සරා, සුඛිඤ්ඤරා; සරෙ, අනනනරෙ සරෙපරෙ; ලොපං, විනාසං
 අදස්සනං පපෙසානනති.

අසමෙත්ථ පදකො.

සරනති ගව්ඡනති පවනනනති=සරා; සර ගතියං, බ්‍යජනෙ
 සාරෙකතිනිවා=සරා; සර සද්දෙ, “සබ්බකො ඡබ්බිධා වි චා”ති අප්ප

* සරලොප බ්‍යජනලොප නිගනතිතලොප වසෙනාති දඬබ්බං
 ඉදම්පන ලොපසංකීර්ති සුදුදුගරණෙති නිද්දිං.

විවෘතය. සරෙහි වුහනසිද්ධතෙව නිබ්බවනං; නසමිං සරෙ; ලුප්පනි
නි=ලොපො; ලුප්පනිනාසෙ, “විසරුප්පදදිනො ණ” ඉති ණප්පව
යො. අථවා ලුහනි=ලොපො; ලුප්පනිනාසෙ, “භාවෙ චෙ”ති ණප්පව
යො. නං ලොපනති.

අසමෙය් පදවිගහගො.

පපෙසානති, කෙ පපෙසානති ? සරා පපෙසානති-කෙන විසිඳා
සරා පපෙසානති? පුබ්බසරා පපෙසානති-පුබ්බසරා කං පපෙසානති?
පුබ්බසරා ලොපං පපෙසානති-කසමිංනිමිතෙන පුබ්බසරාලොපං ප
පෙසානති, සරෙ පරෙ පුබ්බසරා ලොපං පපෙසානති-කෙන විසිඳො
සරෙපරෙ පුබ්බසරා ලොපං පපෙසානති ? අනන්තරෙ සරෙ පරෙ
පුබ්බසරා ලොපං පපෙසානති.

අසමෙය් වොදනා පභිහාර නයො.

සම්බන්ධාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

323 පු. කො නාම වුහනාවුහන නයො ?

„ වි. පපෙසානති, අජ්ඣාහටාය සකම්මකාය ආබ්භාන ක්‍රියාය
වුහනනා “සරා”ති වුහනකනතු නිදෙදසො; නාසාවුහන
නා “ලොප”නති අවුහනකම්ම නිදෙදසොති.

අසමෙය් වුහනාවුහන නයො.

324 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි. සරානි, විසෙසනපදං; පුබ්බනි, අජ්ඣාහට කුලාසාධිකරණ වි
සෙසනපදං; සරෙනි, විසෙසනපදං; අනන්තරෙනි, අජ්ඣා
හට කුලාසාධිකරණ විසෙසනපදනි.

අසමෙය් විසෙසන විසෙසන නයො.

325 පු. කො නාම භාවණො ?

„ වි. සමානභූතෙවා අසමාන භූතෙවා ව්‍යවධානරහිතෙ ස
රෙපරෙ පුබ්බසරා ලොපං යනති.

අසමෙය් භාවණො.

326 පු. කථමුද්ගරණානි ?

„ වි. “ලොකගො-ලොකුතතො” ඉවාදි.

- 327 පු. කිමැණි. සරෙහි එකවවනෙන නිමිහන. නිද්දිසිනා
සරාහි බහුවවනෙන කාරි නිද්දෙසො කනොති?
- „ වි. එකසමි. පරෙ බහුනනා ලොපසුපනැණි.
- 328 පු. සරෙහි කොනාම ආධාරො වතුබිබෙසු ආධාරෙසු ?
- „ වි. ඔපසිලෙසිකො.
- 329 පු. තෙන කිං දීපෙති ?
- „ වි. වණ්ණනවා කාලෙනවා ව්‍යවධානෙ සති සකිකාරියං
නගොතිති දීපෙති.
- 330 පු. කතමානි තසමි. ව්‍යවධානෙ උදගරණානි ?
- „ වි. “මං අභාසි”ති වණ්ණව්‍යවධානෙව “ජනාඅප්පමාදං”ති කා
ලව්‍යවධානෙව උදගරණානි.
- 331 පු. කිංලොපසු ලකඛණං ?
- „ වි. විජ්ජමානස්ස වණ්ණස්ස අනුචාරණං.*
- 332 පු. අනන්තරෙ සරෙ පරෙ සරාලොපං පපෙසානතිතොසැ
“අනන්තරෙ”ති අත්ථස්ස ගතණෙ කොගෙතු ?
- „ වි. සරාසරෙ ලොපනති සුභෙන සරෙහි ඔපසිලෙසිකො කා
සසතනම් නතො අනන්තරෙහි අත්ථො ගතිතො.
- 333 පු. කිත්තකා පුබ්බසරලොප සකියො ?
- „ වි. වතුසසි ඡසකිවා.
- 334 පු. කථං ?
- „ වි. අකාරාදිසු අභිසු පරෙසු අභි අකාරලොප සකියොව
තථෙව අකාරාදිසු පරෙසු අභි ආකාරලොපසකියොවාති සොළස;
අකාරාදිසු පරෙසු අභි ඉකාරලොප සකියොව තථෙව අකාරාදිසු
පරෙසු අභි ඊකාරලොපසකියො වාති සොළස; ඉමෙ පුරිමෙහි
සද්ධං සමපිඤ්ඤා වතනිංස සකියො භවනති, අකාරාදිසු අභිසු පරෙ
සු අභි උකාරලොපසකියොව තථෙව අකාරාදිසු පරෙසු අභි උකා
රලොපසකියොවාති සොළස; ඉමෙ පුරිමෙහි සඬං සමපිඤ්ඤා අභිව
ත්තාළිස සකියො භවනති, අකාරාදිසු අභිසු පරෙසු අභිඑකාරලො
ප සකියොව තථෙව අකාරාදිසු පරෙසු අභිඔකාරලොප සකියො
වාති සොළස; ඉමෙ පුරිමෙහි සද්ධං සමපිඤ්ඤා වතුසසි සකියො
පරිපුණ්ණා භවනති, එකසමි. පරෙ මිනනං සරානං ලොපසකිව ති
ණ්ණං සරානං ලොපසකිවාති ඉමෙහිව මිනිසඬිං ඡසකිපිභවනති.
- 335 පු. කථං තෙසං පච්චෙකං උදගරණානි ?

* වුත්තමපි වෙනං—“මිනාසො විජ්ජමානස්ස ලොපොඉති පවුච්චති
අවිජ්ජමානස්සප්පනති ආගමොති පවුච්චති”ති.

වි. “න	+	අසිරාජ හවො	=	නසිරාජහවො.
යසස	+	ආසවා	=	යසසාසවා.
යසස	+	ඉන්ද්‍රියානි	=	යසසින්ද්‍රියානි.
යසස	+	ජේසා	=	යසසින්ද්‍රියා.
අජ්ජ	+	උපොසථො	=	අජ්ජුපොසථො.
එකෙන	+	උනානි	=	එකෙනුනානි.
යසස	+	එනෙ වතුරොධම්මො	=	යසසෙනෙවතුරොධම්මො.
මම	+	මදනං	=	මමොදනං”.

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසුපරෙසු අභිනනං අකාරලොපසංඝින මනුකකමෙන උද්ගරණානිතිව.

“සොභුකාමා	+	අත්ථ	=	සොභුකාමත්ථ.
මා	+	ආවුසොඵවරුප මකාසි	=	මාවුසො ඵවරුපමකාසි.
වතුරා	+	ඉන්ද්‍රියො	=	වතුරින්ද්‍රියො.
සබ්බා	+	ජේතියො	=	සබ්බින්තියො.
නදා	+	උභහනි	=	නදුභහනි.
නාගනාසා	+	උරු	=	නාගනාසුරු.
රහොගනායනසසාඨවං			=	රහොගනාය නසෙසවං.
අවිජ්ජා	+	මසො	=	අවිජ්ජාසො”

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසු පරෙසු අභිනනං අකාරලොප සංඝින මනුකකමෙන උද්ගරණානිතිව.

“ලහනනි	+	අග්ගපදකඛිණේ	=	ලහනනෙත්ථ පදකඛිණේ.
අග්ගි	+	ආගිනො	=	අග්ගාගිනො.
නිශ්චි	+	ඉමානි	=	නිශ්චිමානි.
අබ්බි	+	ජේතනං	=	අබ්බිජේතනං.
ඉසි	+	උතතමො	=	ඉසුතතමො.
උදබ්බි	+	උච්ඡිමියො	=	උදබ්බිච්ඡිමියො.
නොඝි	+	එතං භනෙනා	=	නොඝෙනං භනෙනා.
අග්ගි	+	මහාසො	=	අග්ගාහාසො”

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසු පරෙසු අභිනනං ඉකාරලොප සංඝින මනුකකමෙන උද්ගරණානිතිව.

“ඉත්ථි	+	අගං පුරිසො	=	ඉත්ථායං පුරිසො.
බණ්ණානි	+	ආලුකකඤ්ඤි	=	බණ්ණාලුකකඤ්ඤි.
මිඨි	+	ඉව	=	මිඨිව.
භික්ඛුනි	+	ජේතනං	=	භික්ඛුනිජේතනං.
පිටංභාගිරප්පි	+	උදකං	=	පිටංභාගිරප්පිදකං.
රාජනි	+	උරු	=	රාජනුරු.
කාමුනි	+	එසා	=	කාමුනෙසා.
භික්ඛුනි	+	මවාදො	=	භික්ඛුනොවාදො”

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසු පරෙසු අභිනනං ඊකාරලොපසංඝින මනුකකමෙන උද්ගරණානිතිව.

“උච්ඡ්	+	අග්ගං	=	උච්ඡග්ගං.
බාතු	+	ආයතනානී	=	බාතායතනානී.
බාතු	+	ඉන්ද්‍රියානී	=	බාතින්ද්‍රියානී.
බාතු	+	ජිවිතා	=	බාතිරිතා.
මාතු	+	උපට්ඨානං	=	මාතුපට්ඨානං.
සිතු	+	උරු	=	සිතුරු.
ආනෙඤ්ඤ	+	එතං පභාවතීං	=	ආනෙතෙතනං පභාවතීං.
විජ්ජ	+	ඔභාසො	=	විජෙජාභාසො”

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසු පරෙසු අභිනනං උකාරලොපසංකීන මනුක්කමෙන උද්ගරණානීතිව.

“වාමුරු	+	අද්දස සාමිකං	=	වාමුරද්දසසාමිකං.
ජමබ්බු	+	ආදීනි	=	ජමබ්බාදීනි.
ජමබ්බු	+	ඉස්සරො	=	ජමබ්බිස්සරො.
ජමබ්බු	+	ජිවිතාවාතෙන	=	ජමබ්බිජිවිතාවාතෙන.
වබ්බු	+	උදරං	=	වබ්බුදරං.
සරභු	+	උභිවෙගො	=	සරභුභිවෙගො.
නාගනාසුරු	+	එසා	=	නාගනාසුරෙසා
ජමබ්බු	+	මනතා වාතෙන	=	ජමබ්බානතාවාතෙන

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසු පරෙසු අභිනනං උකාරලොපසංකීන මනුක්කමෙන උද්ගරණානීතිව.

සුත්තාමෙ	+	අභි	=	සුත්තාමභි,
යං මෙ	+	ආසිහදයසසිතං	=	යංමාසිහදයසසිතං.
යොමෙ	+	ඉස්සරො	=	යොමිස්සරො.
වචනං මෙ	+	ජිවිතං	=	වචනං මිවිතං.
ගාථාමෙ	+	උදිරිතං	=	ගාථාමුදිරිතං.
සොහනාමෙ	+	උරු	=	සොහනාමුරු.
සුතං මෙ	+	එතං භොගොනම	=	සුතංමෙතංභොගොනම
ලඬොමෙ	+	ඔකාසො	=	ලඬොමොකාසො..

ඉවෙවමාදීනි අකාරාදිසු පරෙසු අභිනනං උකාරලොප සංකීනමනුක්කමෙන උද්ගරණානීතිව.

“උරො	+	අසසදුකෙකා හවිසසනි=	උරසසදුකෙකා හවිසසනි.
එසො	+	{ආවුසො ආයසමා උපනඤ්ඤ	= {එසාවුසො ආයසමා උපනඤ්ඤ.
නිසොසා	+	ඉඤ්ඤො	= නිසසිඤ්ඤො.
චතසොසා	+	ඊනිසො	= චතසසිනිසො.
නසිධසකොනා+	උපලබ්භනි		= නසිධසනතුපලබ්භනි.
චතසොසා	+	උමිසො	= චතසසුමිසො.
නංකුතො	+	එඤ්ඤා	= නංකුතෙඤ්ඤා.
චතතාරො	+	ඔසාසචනනිනෙ	= චතතාරොසා සචනනිනෙ”

ඉවෙච්චමාදිනි අකාරාදිසු පරෙසු අභ්‍යන්තරං ඔකාරලොපසංකීනමනු
කකමෙන උද්ගරණානිති ච එවං චතුසංසිසංකීනං උද්ගරණානිසු
නබ්බානි.

“යා අ + අනනි	=	යනනි.
ඉ අ + එය්‍ය	=	එය්‍ය.
හි අ + එය්‍ය	=	හෙය්‍ය.” ඉවෙච්චමාදිනි.

එකසම්. සරෙපරෙ විනනං සරානං ලොපවසෙන සංකීනං උද්
ගරණානිච

“උ ප ඉ අ + එය්‍යාසි	=	උපෙය්‍යාසි.
අ ධ ඉ අ + එය්‍යාසි	=	අඤ්ඤෙය්‍යාසි.”

ඉවෙච්චමාදිනි එකසම්. සරෙ පරෙ නිණ්ණං සරානං ලොපව
සෙන සංකීනං උද්ගරණානි ච භොනනි, ඉමෙ පුරිමෙහි චතුසංසිති
සම්. සමපිණ්ණිතා ඡසසි සංකියොපි එවං ඤානබ්බා.

336 පු. “නිසෙ පරං සුතෙන”නි කිමිදං සුත්තං නාම ?

“ වි. පරිභාසා සුත්තං.

337 පු. “නිසෙ”නි කො නිදද්දෙසො නාම ?

„ වි. කුසානිදද්දෙසො.

338 පු. “පරං”නි කො නිදද්දෙසො නාම ?

„ වි. කමමඤ්ඤිනිදද්දෙසො.

339 පු. “සුතෙන”නි කො නිදද්දෙසො නාම ?

„ වි. භාවසත්තම් නිදද්දෙසො.

340 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුච්ඡිතනියො සනති ?

„ වි. අස්සරං ඉතිච-අධොසිතං ඉතිච වෙසනති.

341 පු. තාතුතොනුවතනනො ? *

„ වි. වෙයි “සුබ්බමධොභිනමසසරං සරෙහිවිශොඡසෙ”හි සු
තතො අනුවතනනො.

342 පු. කා නාමත්‍ර සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණණනා ?

„ වි. “නසෙ පරං යුතෙන”හි කීමත්‍රදිව්වතො, සසිං ක
තතුකාමෙන සරතො විශොඡ්තකකිරං වා ඉතරං වා අසාරං යුතන
ථානෙ පරකකිරං නෙතබ්බනති ඤපනත්තනි.

අසමිභ සමබ්බො.

නසෙහි සතනම්භිතනි කතතුකාරක පරයාපද පඨමපුරිසෙක
වචනනා ක්‍රියාපදං; පරනති, සබ්බනාමික දුතියෙක වචනනාපදං;
යුතෙනති, කිතකනාසතනමොකවචනනාපදනති තිපදමිදංසුතනං.

අසමෙත්ථ පදවිභාගො.

යුතෙන, යුතනථානෙ; අධොභිතං, අධොභාගෙහිතං; අසාරං, ස
රවිරතිතං බ්‍යජ්‍යං; පරං, පරතුතාසරකකිරං; නසෙ, පාපුණෙය්‍යාති.

අසමෙත්ථ පදෙත්ථා.

නසෙහි, ක්‍රියාපදං; පරනති, සබ්බනාමිකපදං; යුත්තබ්බනති=
යුතනං, යුජ්-යොගෙ, “භාවකාමෙමසු න” ඉතිතප්‍යවචයො තසම්.
යුතෙනති.

අසමෙත්ථ පදවිග්ගහො.

නසෙ,=කොනසෙ ? සසිං කතතුකාමො නසෙ-සසිං
කතතුකාමො කං නසෙ ? සසිං කතතුකාමො පරංනසෙ-සසිං ක
තතුකාමො කං පරං නසෙ ? සසිං කතතුකාමො බ්‍යජ්‍යං පරං න
සෙ-සසිං කතතුකාමො කෙනවිසිඨං බ්‍යඤ්ජනං පරං නසෙ ? සසිං
කතතුකාමො අසාරං බ්‍යඤ්ජනං පරං නසෙ-පුනරපිසසිං කතතුකා
මො කෙනවිසිඨං අසාරං බ්‍යඤ්ජනං පරංනසෙ ? සසිං කතතුකා
මො අධොභිතං අසාරං බ්‍යඤ්ජනං පරං නසෙ-සසිං කතතුකාමො
අධොභිතං අසාරං බ්‍යජ්‍යං කසම් ථානෙපරං නසෙ ? සසිං කතතු
කාමො අධොභිතං අසාරං බ්‍යජ්‍යං යුතනථානෙපරං නසෙහි.

අසමෙත්ථ මොදනා පටිභාරනසො.

**සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණණනා
නිට්ඨිතා.**

* ඉතො පුබ්බෙසු “තෙ කුතොනුවතනනො”හි වුතෙනසු ස
බ්බෙසු ථානෙසු “තාතුතොනුවතනනො”හි දඨබ්බා.

343 පු. කොනාම වුහනා වුහන නයො ?

„ වි. “නසෙ”නි විකවමකාය ආබ්බාන ක්‍රියාය වුහනනනා “ස
 කිං කතතුකාමො”නි අඤ්ඤාභට වුහනකතතු නිද්දෙසො;
 නායාවුහනනනා “පරං” ඉතිව “බ්‍රජනං” ඉතිව අනුගත
 කමම නිද්දෙසෙති.

අසමෙඤ්ඤා වුහනාවුහන නයො.

344 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි. “බ්‍රජන”නනි, අඤ්ඤාභට විසෙසන පදං; “අධොසිතං”
 ඉතිව-“අසාරං”ඉතිව අඤ්ඤාභට තුල්‍යාධිකරණ විසෙසනපද්‍යනිති.

අසමෙඤ්ඤා විසෙසන විසෙසන නයො.

345 පු. කොනාම භාවතො ?

„ වි. සකිං කතතුකාමෙන අධොසිතං සරතො විශොජ්ඣනං වා
 ඉතරං වා අසාරබ්‍රජනසාරකරං පරභූතං සරං යුහනසා
 නෙ පාපුණ්ණිකං, නො අයුහනසානෙනි.

අසමෙඤ්ඤා භාවතො

346 පු. “පජ”නනි-ඉමිනා කිං දීපෙති ?

„ වි. අසාරබ්‍රජනං පරභූතං සරං පාපුණ්ණියනි.

347 පු. “සුතෙන”නි-ඉමිනා කිං දීපෙති ?

„ වි. අයුහනසමිං ථානෙ පරං නනෙතබ්බෙනි.

348 පු. බ්‍රජනො සරං වා සරො බ්‍රජනං වා පාපුණ්ණෙ කිං යු
 හන තරං ?

„ වි. බ්‍රජනසාරං පාපුණ්ණං.

349 පු. සරෙතරාධිකාරො ඉතිව-සරාලොපං ඉදෙව ඉතිව වෙ
 පදනි වුහනනි. කසමාපනෙනානි අසද්දෙසකතො වුහනනි
 අධිකාරසද්දෙනෙව ඵලසද්දෙනව. නොසමානෙ කතො
 අධිකාරසද්දෙනව ඵලසද්දෙනව. ?

„ වි. අධිකාරසද්දෙන යං වුහනං තං බහුති සුතෙනතිවෙව ඵ
 ලසද්දෙන යං වුහනං තං කතිපයෙති ව සමකතමුපගච්ඡ
 නි. තසමා තං විසෙසං යුපෙත්තුං අසද්දෙසකතො වුහනනි-
 අධිකාරසද්දෙනෙව ඵලසද්දෙනව.

- 350 පු. “වා පණේ අසරුපා” ති කිමිදං සුත්තං නාම?
 „ වි විඛිසුත්තං-විඛිනො විධියමානත්තං.
 351 පු. ලොපවිධි සුත්තාදිවසෙන අට්ඨවිධෙසු විඛිසුත්තෙසු කිං විඛිසුත්තං නාම?
 „ වි. ලොපවිධිසුත්තං-ලොපස්ස විධියමානත්තං.
 352 පු. සරලොපවිධිසුත්තාදිවසෙන තිවිධෙසු ලොපවිධිසුත්තෙසු කිං ලොපවිධි සුත්තං නාම?
 „ වි. සරලොපවිධි සුත්තං-සරුතං ලොපස්ස විධියමානත්තං.
 353 පු. පුඛවිධි සුත්තාදිවසෙන චතුර්විධෙසු විඛිසුත්තෙසු කිං විඛිසුත්තං?
 „ වි. අපරවිධි සුත්තං.
 354 පු. කථං ඤායති වෙ?
 „ වි. පරසරුතං ලොපස්ස විධියමානත්තං.
 355 පු. “වා” යි කො නිදදෙසො නාම?
 „ වි. වචනික විභාසා නිදදෙසො.
 356 පු. “පණේ” ති කො නිදදෙසො නාම?
 „ වි. කාරිති නිදදෙසො.
 357 පු. “අසරුපා” ති කො නිදදෙසො නාම?
 „ වි. අට්ඨනිදදෙසො, නිමිත්ත පඤ්චමි නිදදෙසොවා.
 358 පු. කිත්තකාපකස්ස අනුට්ඨතියො සන්ති?
 „ වි. සරෙ ඉති ව-සර ඉති ව-ලොපං ඉති ව තියෙසා සන්ති.
 359 පු. නා කුතො නු වත්තතෙත?
 „ වි. “සග්ග සරෙ ලොප” නති සුත්තතො, (තෙසු “සරෙ” ත්ඨති කාරෙ නාම).
 360 පු. කා නාමත්ත සමඛන්ධාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා?
 „ වි. (13) “වා පණේ අසරුපා” ති කිමිත්ථිදමුවවතෙ, අසරුපමා සරමා පරෙ සරෙ විකප්පන ලොපං පපො තිති ඤාප නත්තති:

අසමිහසමිහසකිං.

වාති, නිපාතපදං; පරෙති, සබ්බනාමික පදමෙකවචනනා පදං; අසරුපාති, සමාසනා පඤ්චමෙකවචනනා පදනති තිපද මිදං සුත්තං.

අසමෙත්ථ අද විභාගො.

අසරුපා, අසමානරුපමා සරතො; පරෙ, පරෙ සරෙ; වා, විභාසා ලොපං පපෙපාතිති.

අසමෙත්ථ පදමො.

වානි, නිපාතපදං; පරෙති, සබ්බතාමිකපදං; සමානං රූපං සුඛි අස්සාති- සරූපො; (ඡට්ඨි ඛත්ඛිති) න සරූපො- අසරූපො. (පඨමා තප්පරිසො) තස්මා අසරූපාති.

අශමෙඤ්ඤ පදවිගහණො.

පපොති- කො පපොති? සරෙ පපොති, කෙන විසිටෙය් සරෙ පපොති? පරෙ සරෙ පපොති, පරෙ සරෙ කං පපොති? පරෙ සරෙ ලොපං පපොති, කුතො පරෙ සරෙ ලොපං පපොති? සරතො පරෙ සරෙ ලොපං පපොති, කෙන විසිටෙය් සරතො පරෙ සරෙ ලොපං පපොති? අසමානරූපමහා සරතො පරෙ සරෙ ලොපං පපොති, අසමානරූපමහා සරතො පරෙ සරෙ කථං ලොපං පපොති? අසමානරූපමහා සරතො පරෙ සරෙ විහාසා ලොපං පපොතිති.

අශමෙඤ්ඤ වොදනා පටිභාරනසො.

361 පු. කො නාම වුත්තාවුත්ත නයො ?

„ වි. පපොතිති සකමමකාය අඤ්ඤාභවාය ආබ්සාන ක්‍රියාය වුත්තත්තා “සරෙ”ති, අඤ්ඤාභව වුත්තකත්තු නිදද්දසො; තායාවුත්තත්තා “ලොප” නති, අඤ්ඤාභවා වුත්තකමම නිදද්දසොති.

අශමෙඤ්ඤ වුත්තා වුත්තනසො.

362 පු. කො නාම විසෙසන විසෙස්සනයො ?

„ වි. “සරෙ”ති, අඤ්ඤාභව විසෙස්සපදං; “පරෙ”ති, කුලසාධි කරණ විසෙසනපදං, “සරමහා”ති, අඤ්ඤාභව විසෙස්සපදං “අසමානරූපා”ති, කුලසාධිකරණ විසෙසන පදනති.

අශමෙඤ්ඤ විසෙසනවිසෙස්සනසො.

363 පු. කො නාම භාවන්තො ?

„ වි. අසමානරූපා සරමහා පරභූතො සරෙ විහාසා ලොපං පා පුණාති ති.

අශමෙඤ්ඤ භාවන්තො.

කථං පරසරුතං ලොපො භොතිති වින්තායං ඊදිසො භොති පරසරුතං ලොපොති ඤ්ඤපනත්තං රචිතමිදං, ඉදං පන සුත්තං “සර සරෙ ලොප”නති සුත්තමුපාදාය විසෙසලොපවිධිසුත්තං “සර සරෙ ලොප”නති සුත්තෙන සරසමිං පරෙ සරුතං ලොපො වුත්තො අවි සෙසෙන සවණණානං වා අසවණණානං වා සරූපානං වා ද සරූපා නං වා පුබ්බභූතානං, න තාදිසො ලොපො භොති ඉමිනා, තෙන ඉදං විසෙසවිධිසුත්තං නාම, ඉමිනා විධිමානො විධි එකවමානං පරසරුතං භොති නො සබ්බසන්ති අධිපායො.

- 364 පු කථමුද්දහරණානි ?
 „ වි. පනමෙ, පනිමෙති.
- 365 පු. වාසදෙත්තු කසමිං අතෙ ?
 „ වි. වචනික විභාසායං.
- 366 පු. කිං තෙන දිපෙති ?
 „ වි. කාන්ථි නියමෙනෙව සනිවිට්ඨිඤ්ඤා, කාන්ථි විකප්පෙන සනිවිට්ඨිඤ්ඤා, කාන්ථි නියමෙනෙව අභවන විට්ඨිඤ්ඤානි තිවිධං.
- 367 පු. කථමුද්දහරණානි ?
 „ වි. “ වක්ඛුන්ද්‍රිය ” මිති නිවච්ඡානිමපි “ යස්සදාහි, යස්සිදාහි, සඤ්ඤාති, සඤ්ඤා ඉති; ඡායාව, ඡායා ඉව; ඉතිපි, ඉච්චපි, අය්‍යමණ්ණිසි, අය්‍යමණ්ණි අපි ” ති අනිවච්ඡානිමපි “ පඤ්චන්ද්‍රියානි, සඤ්චන්ද්‍රියං, සත්තුතතමො, එකුතථිසති, යසෙසානෙ, සුභතොවාදො, දිට්ඨාසවො, දිට්ඨොඤ්ඤා, චක්ඛායතනං තංකුතෙත්ථලබ්බා ” ති අසත්තසනිමපි යථාකාමං උද්දහරණානි.
- 368 පු. කිත්තකා ඉමිනා සකියො නිද්දිට්ඨා ?
 „ වි. විපඤ්ඤාස.
- 369 පු. කථං ?
 „ වි. අකාරතො පරුනං ඉකාරදිනං ඡන්තං සරුනං ලොපවසෙන ඡසකියොව අකාරතො පරුනං ඉකාරදිනං ඡන්තං සරුනං ලොපවසෙන ඡසකියොවාති වාදස, තථෙව ඉකාරතො පරුනං ඉවණ්ණවජ්ජිතානං සෙසානං ඡන්තං සරුනං ලොපවසෙන ඡසකියොව ඊකාරතො පරුනං ඉවණ්ණවජ්ජිතානං ඡන්තං සරුනං ලොපවසෙන ඡසකියොවාති වාදස, ඉමෙ පුරිමෙති සභිං සමපිණ්ණිතා වතුථිසති සකියො භවන්ති, තථෙව උකාරතො පරුනං උවණ්ණවජ්ජිතානං සෙසානං ඡන්තං සරුනං ලොපවසෙන ඡසකියොව උකාරතො පරුනං උවණ්ණවජ්ජිතානං සෙසානං ඡන්තං සරුනං ලොපවසෙන ඡසකියොවාති වාදස, ඉමෙ පුරිමෙති සභිං සමපිණ්ණිතා ඡතතිංස සකියො භවන්ති; එකාරතො පරුනං සභිං තෙනෙව එකාරෙන සබ්බසම්ප්පි අට්ඨන්තං සරුනං ලොපවසෙන අට්ඨ ව ඔකාරතො පරුනං සභිං තෙනෙව ඔකාරෙන සබ්බසම්ප්පි අට්ඨන්තං සරුනං ලොපවසෙන අට්ඨවාති සොළස; ඉමෙ පුරිමෙති සභිං සමපිණ්ණිතා විපඤ්ඤාස සකියො පරිපුණ්ණා භවන්ති.
- 370 පු. කථං තෙසං උද්දහරණානි ?

වී. "යසස	+	ඉදුනි	=	යසසදුනි.
තව	+	ඊතිසො නඤ්චි	=	තවතිසො නඤ්චි.
මම	+	උසසානො	=	මමසසානො,
තව	+	උභරුයා	=	තවරුයා.
එක	+	එකො	=	එකකො.
ඔමක	+	ඔමකො	=	ඔමකමකො" ති.

ඉමානි අකාරතො පරුනං ඉකාරදීනං ඡන්තං සරුනං ලොපො දුහරණානිව

'ජායා	+	ඉව	=	ජායාව.
සාඛා	+	ඊරිතා	=	සාඛාරිතා.
භානුමා	+	උදෙති	=	භානුමාදෙති.
පභා	+	උභතතා	=	පභාතතා
එසා	+	එව	=	එසාව.
පඤ්ඤා	+	ඔභාසො	=	පඤ්ඤාභාසො" ති

ඉමානි අකාරතො පරුනං ඉකාරදීනං ඡන්තං සරුනං ලොපො දුහරණානිව.

'ඉති	+	අපි	=	ඉතිපි.
වී	+	ආපො	=	වීපො.
මුනි	+	උසභො	=	මුනිසභො.
භුමි	+	උභසා	=	භුමිසා.
වුති	+	එවසා	=	වුතිවසා.
මුනි	+	ඔවදති අත්තානං	=	මුනිවදති අත්තානං" ති

ඉමානි ඉකාරතො පරුනං ඉවණණ වජ්ජිතානං සෙසානං ඡන්තං සරුනං ලොපොදුහරණානිව

"අසමංගි	+	අපි	=	අසමංගිපි.
ඉසි	+	ආසුං	=	ඉසිසුං.
නදී	+	උදකං	=	නදීදකං.
පඨවි	+	උභසො	=	පඨවිසො.
දීඝදස්සි	+	එව	=	දීඝදස්සිව.
නදී	+	ඔරපාරං	=	නදීරපාරං" ති.

ඉමානි ඊකාරතො පරුනං ඉවණණ වජ්ජිතානං සෙසානං ඡන්තං සරුනං ලොපොදුහරණානිව.

'හෙතු	+	අපි	=	හෙතුපි.
විතෙතාතු	+	ආහාරජං	=	විතෙතාතුහාරජං.
චක්ඛු	+	ඉඤ්ඤං	=	චක්ඛුඤ්ඤං.
මඤ්චාසු	+	ඊරිතා	=	මඤ්චාසුරිතා.
උජ්ඣ	+	එව	=	උජ්ඣව.
තිබ්බාතු	+	ඔතිතභාගෙඤ්චං	=	තිබ්බාතුතිතභාගෙඤ්චං" ති

ඉමානි උකාරතො පරුනං උවණණ වජ්ජිතානං සෙසානං ජනනං සරුනං ලොපොදාගරණානිව.

“අකතඤ්ඤා	+	අසී	=	අකතඤ්ඤාසී.
වදඤ්ඤා	+	ආසී	=	වදඤ්ඤාසී.
ජලවු	+	ඉව	=	ජලවුච.
සමඤ්ඤා	+	ඊරිතා	=	සමඤ්ඤා රිතා.
සබ්බඤ්ඤා	+	එව	=	සබ්බඤ්ඤාච.
ජලවු	+	මිතතා	=	ජලවුතතා”හි.

ඉමානි උකාරතො පරුනං උවණණවජ්ජිතානං සෙසානං ජනනං සරුනං ලොපොදාගරණානිව.

“වන්දෙ	+	අහං	=	වන්දෙහං.
තෙ	+	ආවරණං	=	තෙවරණං.
කෙ	+	ඉමෙ	=	කෙමෙ.
එතෙ	+	ඊරිතා	=	එතෙරිතා.
තෙ	+	උපසම්මනාති	=	තෙපසම්මනාති.
තෙ	+	උපසම්මෙතාති	=	තෙපසම්මෙතාති.
තෙ	+	එවංගතා	=	තෙවංගතා.
මජ්ඣෙකා	+	මිත්තාසො	=	මජ්ඣෙකාසො”හි.

ඉමානි එකාරතො පරුනං සභිං තෙනෙව එකාරෙන සබ්බෙ සම්පි අභිනනං සරුනං ලොපොදාගරණානිව

‘සො	+	අහං	=	සොහං.
මොග්ගල්ලානා	+	ආසී	=	මොග්ගල්ලානොසී.
චතතාරො	+	ඉමෙ	=	චතතාරොමෙ.
තෙජජ	+	ඊරණං	=	තෙජජරණං.
අධො	+	උරකං	=	අධොරකං.
අධො	+	උරුපකං	=	අධොරුපකං.
පාතො	+	එව	=	පාතොච.
පාතො	+	මරෙහිත්වා	=	පාතොරෙහිත්වා”හි.

ඉමානි ඕකාරතො පරුනං සභිං තෙනෙව ඕකාරෙන සබ්බෙ සම්පි අභිනනං සරුනං ලොපොදාගරණානිව හොනති; ඉමෙ සබ්බෙ පි සම්පිණ්ණිතා විපඤ්ඤාස සක්ඛියො පරිපුණ්ණො භවති.

- 371 පු. “කුඩ වා සවණ්ණං උපෙත”ති කිමිදං නාම සුත්තං ?
 „ වි. විභිසුත්තං-විධිසු විධියමානත්තං.
- 372 පු. ලොපවිධිසුත්තාදිවසෙන අට්ඨවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං විධි
 සුත්තං නාම ?
 „ වි. ආදෙසවිධි සුත්තං. *
- 373 පු. කථං ඤායති වෙ ?
 „ වි. ආදෙසසු විධියමානත්තං.
- 374 පු. සරදෙසවිධිසුත්තාදිවසෙන තිව්ධෙසු ආදෙසවිධි සුත්තෙසු
 කිමාදෙසවිධිසුත්තං නාම ?
 „ වි. සරදෙසවිධි සුත්තං.
- 375 පු. කථං ඤායති වෙ ?
 „ වි. සරදෙසසු විධියමානත්තං.
- 376 පු. පුබ්බවිධි සුත්තාදිවසෙන වතුබ්බිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං
 විධි සුත්තං නාම ?
 „ වි. අපරවිධිසුත්තං.
- 377 පු. කථං ඤායති වෙ ?
 „ වි. අපරභාගෙ සිත්තං වණ්ණානං ආදෙසසු විධියමානත්තං.
- 378 පු. “කුඩවි”ති-කො තිදද්දසො නාම ?
 „ වි. විතප්ප තිදද්දසො.
- 379 පු. “අසවණ්ණ”නති-කො තිදද්දසො නාම ?
 „ වි. කාරියතිදද්දසො.
- 380 පු. “උපෙත”ති-කො තිදද්දසො නාම ?
 „ වි. තිමිත්ත තිදද්දසො.
- 381 පු. කිත්තකාපත්තං අනුචිත්තියො සන්ති ?
 „ වි. සරෙ ඉතිව- සරෙ ඉතිව- පරෙ ඉතිව- අසරුපෙ ඉතිව-
 ඉවණ්ණො ඉතිව- උකාරෙ ඉතිව- ඡ සන්ති.
- 382 පු. තා කුතොනුවත්තනෙත ?
 „ වි. “සරෙ-සරෙ”ති වෙ පද්ධති “සරෙ සරෙ ලොප”නති සුත්ත
 තොව “පරෙ-අසරුපෙ”ති වෙ පද්ධති. “වා පරෙ අස
 රුපා”ති සුත්තතොව “ඉවණ්ණො”ති පදං. “ඉවණ්ණො
 සං නමා”ති සුත්තතොව “උකාරෙ”ති පදං. “වමොද
 දනාන”නති සුත්තතොව අනුචිත්තනෙත. (ඉමෙසුපි
 “සරෙ”ත්තසිත්තාරෙ නාම “ඉවණ්ණො” ඉතිව “උකාරෙ”
 ඉතිව සිහගතියා)
- 383 පු. කානාමත්ත සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. (14) “කුඩ වා සවණ්ණං උපෙත”ති කිමත්ථිද මුච්චතෙ,
 පුබ්බසරෙ උපෙත පරෙ සරෙ කුටි අසවණ්ණං පපො
 තිති ඤාපනත්තති. අසමිභ සම්බන්ධො.

* විකාරසක්ඛිපි අගමෙව්නි දට්ඨබ්බං.

කවිති, නිපාතපදං; අසවණණනි, සමාසනන දුතියෙක වචනනන පදං; ලුහෙති, කිනකනන සතනමෙක වචනනන පදනනි තිපදමිදං සුතනං.

අශමෙක පද විභාගො.

ලුහෙත, ඌඛමි සරෙ ලුහෙත සති පරහුනො සරෙ; කවි කන්වි යානෙ; අසවණණං, අසවණණාදෙසං පාපුණාති.

අශමෙක පදකො.

කවිති, නිපාතපදං; වණණියනෙ අනො එනනනි=වණණා; වණණ-සංවණණන, “විසරුප්පදදිනොණ” ඉති ණපාවටියො, සමිණො වණණා=සවණණා; (විසෙසන සුඛසද කමමධාරයො සමානසදාසං “කවි ධාතු විභතියාවටියානං දිසවිපදිනාදෙස ලොපාගමාවා”ති සකාරදෙසො) න සවණණා, අසවණණා (පසමාතපුරිසො) නං අසවණණං ලොපයිතාති=ලුහෙතො, ලුප-ලොපෙ, “හාවකමෙසුන” ඉති තපාවටියො, (හුන්දින මනෙතො නො මවා”ති ඉමිතො ධාතනනසං ලොපොවෙව තපාවටියසං වෙහාචොව හොති) තසමිං ලුහෙතති.

අශමෙක පද විභාගො.

පපොති=කො පපොති? සරෙ පපොති, කෙන විසිටො සරෙ පපොති? පරෙ සරෙ පපොති, පරෙ සරෙ කං පපොති? පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති, කසමිං නිමිතෙන පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති? ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති, කසමිං ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති? සරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති, කෙන විසිටෙ සරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති? පුඛසරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති, පුනරපි කෙන විසිටෙ පුඛසරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති? අසරුපෙ පුඛසරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ අසවණණං පපොති, අසරුපෙ පුඛසරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ කන්ව අසවණණං පපොති? අසරුපෙ පුඛසරෙ ලුහෙත සති පරෙ සරෙ කන්වි යානෙ අසවණණං පපොතිති.

අශමෙක වොදනා පටිභාරනසො.

384 පු කො කාම වුතනාවුතනකයො?

” වි. පපොතිති අජ්ඣාභවාය සකමකාය ආබ්භාන ක්‍රියාය වුතනතො “සරෙ”ති, අජ්ඣාභවවුතනකතො නිදදුසො; තායා වුතනතො “අසවණණ”නති, අවුතනකම නිදදුසොති

අශමෙක වුතනාවුතන න සො.

385 පු. කො නාම විසෙසනවිසෙසය නයො ?

„ වි. “සරෙ”ති, අජකාභව විසෙසයාදං; “පරෙ”ති, අජකාභව
 භූලාධිකරණ විසෙසන පදනති.

අසමෙත්ථ විසෙසනවිසෙසය නයො.

386 පු. කො නාම භාවයො ?

„ වි. අසරූපෙ පුබ්බසරෙපුත්ත ඉවණණභූතොවෙව උවණණ
 භූතොව පරෙ සරෙ කන්ථි අත්තනො උප්පත්තිධානා
 සන්නවසෙන එකාර ඔකාරදෙසං පපෙයාති. *

අසමෙත්ථ භාවයො.

අසවණණා නාම එකාරෙ කාරු තෙසං සමානානං වණණානං
 අභාවතො, යොජනයං විකාරසක්ඛිනාමෙනවුතො සොපිඅයමෙව
 අසවණණාදෙසො, ඉමයා දෙ යා යානාසන්නවසා භවනං ආවරි
 යවවනං, තෙනවුතං-“ඉ උ ඉවෙවතෙසං යානාසන්නා එ ඔ”ති එක
 දෙසන ඉවණණයා එකාරෙව උවණණයා ඔකාරෙව යානාසන්නං
 හොතෙව. ඤවිග්ගහණඵලං දයොනෙනන මහාරූපසිඬිකාරකො
 නාවරියෙන අවණණයෙව වුතෙන අයං අසවණණා දෙසො හොති
 තෙනෙව “වා පරෙ අසරූපා”ති ඉතො වාග්ගහණයා අසවබ්බිතා
 කතාතිවුතං, තං මොග්ගලායනාවරියාදීති පටිකඛිතං.

387 පු කඵච්ඡදගරණාති ?

වි.	“බ්බුයා	+	ඉව	=	බ්බුයෙව.
උප		+	ඉකඛති	=	උපෙකඛති.
අව		+	ඉව්ව	=	අවෙව.
ජන		+	ජ්ජිතා	=	ජ්ජෙනිතං.
න		+	උපෙති	=	නොපෙති.
යථා		+	උදකෙ	=	යථොදකෙ.
වාම		+	උභරු	=	වාමොරු”ති.

388 පු. ඤවිසද්ද කිමත්ථං දීපෙති ?

„ වි. විකප්පත්ථං.

389 පු. තෙන කිං විකපෙති ?

„ වි. පුබ්බභූතෙ අසරූපෙ සරෙ වුතෙති පරභූතානං ඉකාරාදී
 නං කන්ථි යානෙ අයමාදෙසො න හොතිති. යථා-

‘තත්‍ර	+	ඉමෙ	-	තත්‍රිමෙ.
සබ්බා	+	ජ්ජිතො	=	සබ්බිජ්ජිතො.
ලොක	+	උත්තමො	=	ලොකුත්තමො”ති.

* මොග්ගලායන බ්බාකරණෙ පන “සුචණණානිමමබ්බුතා,”
 ති සුතෙනන වෙව සද්දතීතියං “වුතෙන අසවණණ”නති සුතෙන
 නව ඉවණණවණණානං අසවණණාදෙසො විභිතො.

- 390 පු. පුරිමසුතෙක වාගහණං අනනුවතතිකා කසමා කිග්ගපි ගණංකතං?
- „ වි. අන්තර විඤ්ඤාපනත්ථං. සොති වා සද්දෙවචජිත උභය යොග්ග නාදිසංඝ විකප්පත්ථං අභාවාකෙවල විකප්පත්ථ මතමපෙකිකා කවිග්ගහණං කතං†
- 391 පු. “ලුතන”ති ඉමිනා කිං දීපෙති?
- „ වි. යත් පුබ්බසරො නලුප්පතෙ, තත් අයමා දෙසොනහොති තිදීපෙති. නං යථා-“දසඉමෙධමමා, යථාඉදං, කුස ලස්සල පසමපද”ති.
- 392 පු. ලොපතති අනුවතතමානෙපි කසමා ලුතෙතති වුත්තං?
- „ වි. “අධික වචනමධිකත්ථං ගමයති”ති වුත්තතා ඉමිනා අධික වචනෙන පරලොපෙ කතෙපි පුබ්බවිකාර සකිංතො අසවණණා දෙසො හොතිති දීපෙති. යථා-ඉසි+ආලයො=ඉසෙලයො. මුනි+ආලයො=මුනෙලයො. රජි+ලසහො= රජෙසහො. සු + ඉඤ්ඤ=සොඤ්ඤිති. *
- 393 පු. “අසරාපෙ”ති-ඉමිනා කිංදීපෙති?
- „ වි. “වත්තාරි + ඉමාති = වත්තාරිමාති.
මාතු + උපසානං = මාතුපසාන”නති.
එවමාදිසු අස රූපත්තාභාවා පුබ්බසරෙ ලුතෙතපි න අසවණණාදෙසොති.

† ඉමිනා අවණ්ණෙයෙව ලුතෙත වුත්ත විධිහොතිති ව සෙසසසුන හොතිතිව රූපසිඛියං වුත්තං. ඤං මොග්ගලායනා චරියාදිති පටි කිත්තං.

* වුත්තමි වෙතං සද්දසාරත්ථ ජාලිනියං—

“පුබ්බවිකාරො අපරො විකාරො දුට්ඨො මනො,

කවාදි වාදිසුතෙන විකාරො අපරො මනො.

තනේව ලුත්තසද්දෙන හොති පුබ්බවිකාරකො,

මහොදකං මුනෙලයො යථා සංඛං නිදසස්සන”නති.

සද්දනීතියංපන “ලුතෙත අසවණණ”නති සුභෙනන පරසරා නං චෙව “සරෙසුබ්බො”ති සුභෙනන පුබ්බසරානංව අසවණණාදෙසො විතිතො.

394 පු. “සරෙ ලතෙහ පරසරය සිව් අසවණණා හොනිති ඉඳ
ඉවෙවනෙසංඛානාසනනාථම” නොපමකසමායානාසනනාහි වුතත.
,, වි. අසමාන වණණනලාහිනං ඉවණණු වණණානං බහු
නනාවෙව අසමාන වණණහුනානා එකාරොකාරානං අපපකතනාව
යථා සංඛ්‍යංභලහිති තසමා ඉවණණය සමකාරොවා උවණණය
එකාරොවාහොනිති උපපනන සමකාවිනොදනාථං යානාසනනාහි
වුතතං.

- 395 පු. “දීඝ” නති කිමිදං සුතතං නාම?
,, වි. විධිසුතතං—විධිනො විධියමානතතා.
396 පු. ලොපවිධි සුතතා දිවසෙන අභිවිධෙසු විධිසුතතසුකිං නාම
විධි සුතතං?
,, වි. දීඝ විධිසුතතං.
397 පු. කථං ඥායතිවෙ?
,, වි. රසසානං දීඝකරණය විධියමානතතා.
398 පු. සරදීඝවිධිසුතතාදි වසෙන දුට්ඨෙසු දීඝවිධි සුතතසු
කිං විධිසුතතං?
,, වි. සරදීඝවිධි සුතතං—සරානං දීඝය විධියමානතතා.
399 පු. පුබ්බවිධිසුතතාදි වසෙන චතුර්විධෙසු විධිසුතතසු කිං
විධිසුතතං?
,, වි. අපරවිධිසුතතං—පරහුනානං වණණානං දීඝය විධිය
මානතතා.
400 පු. “දීඝ” නති—කොනිදෙදෙසො නාම?
,, වි. කාරියනිදෙදෙසො.
401 පු. කිතතකාපනාය අනුචුතතියො සනති?
,, වි. සරො ඉතිව—සරෙ ඉතිව—පරොඉතිව—කච්ඡිඉතිව—ලතෙහ
ඉතිවපඤ්චසනති.
402 පු. තාකුතො නුවතතනෙත?
,, වි. “සරො—සරෙ” නිවෙපදති “සග්ගසරෙ ලොප” නති සුතත
තොව “පරො” නි පදං. “වාපගේ අසරුපා” නි සුතතතොව. “කච්ඡි—ල
තෙහ” නිවෙපදති “කමාස වණණං ලතෙහ” නි සුතත තොව අනුච
තතනො. (ඉවෙසු පන “සරෙ—කච්ඡි” නි වෙඅභිකාරානාම)
403 පු. කානාමත්‍ර සමකාකාදි ඡබ්බිධා වණණනා?
,, වි. “දීඝ” නති කිමථ මිදමුච්චනො, පුබ්බ සරෙ ලතෙහ පරොස

රො කිවි දිසං පපෙපානිති ඥාපනාන්තරි,
අසමි හ සමබ්බො.

දිසනහි, කිතකනන දුතියෙක වචනනනපදං, න කිතනන දුතී
යෙක වචනනන පදංවානි එකපදමිදං සුතනං.

අසමෙත්ථ පද මිභාගො.

දිසං,සරෙ ලුතෙන පරො සරො කන්ථවිඨානෙ දිසං යාතිති.

අසමෙත්ථ පදමෙත්ථා.

දවතිදුරං සඥෙනගච්ඡන්ති දිසො;පු ගතිවුඨියං.“පච්චසාද නිට්ඨා
නිපානනා සිද්ධන්ති”ති සප්පච්චයො, දිස කාලමෙනෙසචච්ඡිතිවා=
දිසො, “සමාදිනොණ”ඉතිණප්පච්චයො. නං දිසනති.†

අසමෙත්ථ පද මිගගගො.

සාති=කොයානි? සරොයානි=කෙන විසිතො සරොයානි? පරො ස
රොයානි=පරො සරො කං යානි? පරො සරො දිසංයානි=කසමිං නිමි
තෙන පරොසරොදිසංයානි? ලුතෙන සති පරො සරො දිසං යානි=ක
සමිං ලුතෙන සතිපරො සරොදිසංයානි? සරෙලුතෙන සති පරො ස
රොදිසංයානි=කෙන විසිතෙ සරෙලුතෙන සතිපරො සරොදිසංයානි?
පුබ්බසරෙ ලුතෙන සති පරොසරො දිසංයානි=පුබ්බසරෙ ලුතෙන
සති පරො සරො කන්ථ දිසංයානි? පුබ්බසරෙ ලුතෙන සති පරො
සරො කන්ථවි ඨානෙ දිසංයානිති.

අසමෙත්ථ චොදනා පටිභාරනසො.

සමබ්බොදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

—*—

404 පු. කොනාම වුත්තා වුත්තනසො?

, වි. යාතිති, අජ්ඣාගටාය සකම්මකාය ආබ්භාතකුසාය වුත්ත
තනා“සරො”ති,අජ්ඣාගට වුත්තකතනුතිදෙදසො; නායාවුත්තතනා
“දිස”නති, අවුත්තකමම නිදෙදසොති.

අසමෙත්ථ වුත්තාවුත්තනනිසො.

405 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසසනසො?

† “අඤ්ඤාදිසා”තිසුතෙනදිසසද්දසස විගගගොපි ඉධවුත්තානු
සාරෙන දඬුබෙබ්බා.

„ වි. “සරො”නි, අජකාභට විසෙය්‍යපදං; “පරො”නි, අජකාභට භූලාභි කරණ විසෙ සන පදනති.

අශමෙඨ විසෙසන විසෙය්‍යනිශො.

406 පු. කොනාම භාවනෝ?

„ වි. පුබ්බසරෙ ලුභෙන පරභූතො සරො කන්ථි ධානාසනනටි සෙන දීඝමු පභවිත්ති.

අශමෙඨ භාවනෝ.

407 පු. කථමුදා භරණානි?

වි. “නු	+ අයං	= නත්‍රායං.
යානි	+ ඉධ	= යානිධ.
බහු	+ උපකාරං	= බහුපකාරං.
සඛා	+ ඉධ	= සභිධ.
නථා	+ උපමං	= නද්දුපමං.
බුධ	+ අනුස්සනි	= බුධානුස්සනි.
ස	+ අනිකා	= සානිකා.
සඤ්ඤාචා	+ අස්ස	= සඤ්ඤාචාය්‍ය.
නදා	+ අහං	= නදාහං.
ගච්ඡාමි	+ ඉති	= ගච්ඡාමිති.
අනි	+ ඉතො	= අනිතො.
කිකි	+ ඉව	= කිකිව.
මධු	+ උදකා	= මධුදකං.
සු	+ උපධාරිතං	= සුපධාරිතං.
යොපි	+ අයං	= යොපායං.
ඉදානි	+ අහං	= ඉදානාහං.
සවෙ	+ අයං	= සවායං.
අපපස්සුතො	+ අයං	= අපපස්සුතායං.
ඉතර	+ ඉතරෙන	= ඉතරිතරෙන.
කම්ම	+ උපනිස්සයො	= කම්මුපනිස්සයො.
රතනි	+ උපරතො	= රතනුපරතො.
වි	+ උපසමො	= වුපසමො”නි.

408 පු. කම්මිති=ඉමිනා කිංදීපෙති?

„ වි. පුබ්බසරෙ ලුභෙන පි පරො සරො කන්ථි දීඝභාවං නපාපුණානිති. තං යථා=

“අවිරංචන	+	අයංකායො	=	අවිරංචන යංකායො.
දස	+	අපි	=	දසපි.
යදි	+	ඉමස්ස	=	යදිමස්ස.
නිණි	+	ඉමානි	=	නිණිමානි.
පඤ්චස්ස	+	උපාද්‍යනකිංකරොස්ස	=	පඤ්චස්සඋපාද්‍යනකිංකරොස්ස.
නස්ස	+	අපොච්ඡා	=	නස්සපොච්ඡා. [කෙසු]
පඤ්ච	+	අභිනිකො	=	පඤ්චභිනිකො.
මුනි	+	ඉන්ද්‍රිය	=	මුනිඉන්ද්‍රිය.
සති	+	ඉන්ද්‍රියං	=	සතිඉන්ද්‍රියං.
උත්ත	+	උපානං	=	උත්තඋපානං.
ගච්ඡාමි	+	අහං	=	ගච්ඡාමිහං.
තත්‍ර	+	ඉදං	=	තත්‍රිදං.
පඤ්චති	+	උපාසි	=	පඤ්චතිඋපාසි.
නානි	+	අඤ්ඤං	=	නානඤ්ඤං “නි.

409 පු. ලුහෙතනි-ඉමිනා කිංදිපෙති?

වි. පුබ්බසරෙ අප්‍රුතන ස නිපරො සරො දිසං නපාපුණානිති.

තං යථා=“යථා+අයං නිමිරාජා, කි කි+ඉව, සු+උපධාරිතං” නි

410 පු. “සමෙලුහෙන පරො සරො ඤාති ධානාසනනං දිසංයාති තොස්ථ දිසනති එතනකමෙව අභිකා යානාසනනං දිසනති සසම වු තනං?”

„ වි. දිසනති අනියමෙන වුහෙන සති නිණ්ණං රය්‍යානං පඤ්චස්ස දිසෙස්ස කතරොති අනියමතවා අකාරස්ස දිසකරණෙ ආකාරොවා ජිකාරොවා උකාරොවා එකාරොවා ඔකාරොවාති නපපතියතෙ, තථා ඉකාර උකාරානවපි, යථාපන ධානාසනනනති වුහෙන සති සවණ්ණදිසභාවස්ස ගම්‍යමානතතා අකාරස්ස දිසකරණෙ ආකාරොයෙව නාසෙඤ්ඤාති පතියතෙ, තථා ඉකාර උකාරානවපි ජිකාර උකාරොයෙවති, තසමා තදස්ථ විඤ්ඤාපනස්ථ ධානාසනනනති වුහෙන.

411 පු. එතෙන කිංතකාසකියො නිද්දිසා?

„ වි. චතුර්විසති සකියො.

412 පු. කථං?

„ වි. අකාරාදිස්ස අභිසු ලුහෙනස්ස පරභුතස්ස අකාරස්ස දිසවසෙ න අභිසකියොව තථෙව අකාරාදිස්ස අභිසු ලුහෙනස්ස පරභුතස්ස ඉකාරස්ස දිසවසෙන අභිසකියොවාති ඉමෙ සමපිණ්ඩනා සොලස සකියො හොනාති, තථෙව අකාරාදිස්ස අභිසු ලුහෙනස්ස පරභුතස්ස උකාරස්ස දිස

වසෙන අභිවහොනානිඉමෙ පුරිමෙහි සොළසහි සඹි සමපිණ්ඩිතා වතුච්ඡති සකයො පරිපුණ්ණා භවනති.

—**—

413 පු. “පුඤ්ඤාමා”හි කිමිදං සුත්තං නාම?

,, ටි. විධිසුභතං-විධිනො විසයමානත්තා.

414 පු. ලොපවිධි සුභතාදිවසෙන අභිපිටෙසු විධිසුභතාසු කිං නාම විධිසුත්තං?

,, ටි. දිඝවිධිසුත්තං-රසානං දිඝකරණස්ස විසයමානත්තා.

415 පු. සරදිඝ විධිසුත්තාදි වසෙන දුච්චෙසු දිඝවිධිසුභතාසු කිං දිඝවිධිසුත්තං?

,, ටි. සරදිඝවිධිසුත්තං-සරානං දිඝස්ස විසයමානත්තා.

416 පු. පුඤ්ඤවිධිසුත්තාදි වසෙන චතුර්ඛිටෙසු විධිසුභතාසු කිං විධිසුත්තං?

,, ටි. පුඤ්ඤවිධි සුත්තං-පුඤ්ඤ භූතානං චණ්ණානං විධිස්ස විසයමානත්තා.

417 පු. “සුඤ්ඤා”හි කොනිදෙදසො නාම?

,, ටි. කාරිනිදෙදසො.

418 පු. “මා”හි කොනිදෙදසො නාම?

,, ටි. අනුකඝ්ඤා නිදෙදසො.

419 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුමුත්තියො සගති?

,, ටි. සරො ඉතිව-පරෙඉතිව-කච්ඡිඉතිව-පුත්තෙ ඉතිව-දිඝං ඉතිව පඤ්ච සගති.

420 පු. තාකුතො නුවත්තනො?

,, ටි. “සරො”හි පදං “සග්ගසරෙලොප”නාහි සුභතතොව “පරෙ”හි පදං “වාපගෙ අසරාපා”හි සුත්තතොව “කච්ඡි-පුත්තෙ”හි වෙ පදනි “කච්චාසමණ්ණාපුත්තෙ”හි සුත්තතොව “දිඝ”නාහි පදං “දිඝ”නාහි සුභතතොව අනුවත්තනො.

421 පු. කානාමග්ග සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා?

,, ටි. “සුඤ්ඤාමා”හි කිමත් මිදමුච්චතෙ, පරසඹි. සරෙ පුත්තෙ පුඤ්ඤා සරො කච්ඡිදිඝං පපෙපානිති ඤාපනාත්තා.

අසමිහ සමබ්බො.

පුඤ්ඤාති, තඤ්ඤානපඨමෙක වචනනන පදං; වාහි, නිපාත පදනති. ඵපදමිදං සුත්තං.

අසමෙත්ථ පදමිහාගො.

පුබ්බො, පරභූතෙ සරෙ ලුනෙන සති. පුබ්බො සරො කන්ථවිසා
තෙදිසං පාපුණාතිති.

අයමෙඤ්ඤ පදමෙඤ්ඤා.

පුබ්බො ජාතො පුබ්බො; “ඤ ඤානා තෙන රතනං නසෙය්‍යදම
ඤ්ඤාමෙඤ්ඤා”ති ඤ්ඤාමෙඤ්ඤා. වානි නි පාන පදනති.

අයමෙඤ්ඤ පදවිග්ගතො.

යාති=කොයාති? සරොයාති=කෙන විසිසො සරොයාති? පුබ්බො
සරොයාති=පුබ්බොසරො කං යාති? පුබ්බො සරො දිසංයාති—
කසම් නිමිතෙන පුබ්බො සරොදිසංයාති? ලුනෙන සති පුබ්බො සරො
දිසංයාති=කසම්. ලුනෙන සති පුබ්බොසරො දිසංයාති? සරෙලුනෙන
සතිපුබ්බො සරොදිසංයාති=කෙන විසිසො සරෙ ලුනෙන සති පුබ්බො
සරො දිසංයාති? පරෙ සරෙ ලුනෙන සති පුබ්බොසරො දිසංයාති=ප
රෙ සරෙ ලුනෙන සති පුබ්බො සරො කන්ථදිසංයාති? පරෙ සරෙ ල
නෙන සති පුබ්බො සරො කිසම් වි සානෙ දිසංයාතිති.

අයමෙඤ්ඤ මොදනා පටිභාරනසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිනා.

422 පු. කොනාම වුතනා වුතනනසො?

„ වි. යාතිති, අජ්ඣාතවාස සකමකාය ආබ්‍යාන ක්‍රියාය වුතන
නනා “සරො”ති, අජ්ඣාතව වුතනකනතු නිදෙය්‍යො;තායා වුතනනනා
“දිස”+නති, අජ්ඣාතවා වුතනකමම නිදෙය්‍යොති.

අයමෙඤ්ඤ වුතනා වුතනනසො.

423 පු. කොනාම විසෙසන විසෙසනනසො?

„ වි. “සරො”ති, අජ්ඣාතව විසෙසන පදං; “පුබ්බො”ති, තුලනා
භි කරණ විසෙසන පදනති.

අයමෙඤ්ඤ විසෙසන විසෙසනනසො.

424 පු. කොනාම භාවමො?

„ වි. පරභූතෙ සරෙලුනෙන පුබ්බොසිතො සරො කන්ථ අතන
නො සානාසනනවසෙන දිසං පාපුණාතිති.

අයමෙඤ්ඤ භාවමො.

425 පු. කථමුදා හරණානි?

„ වි	“කිංසු + ඉධ	=	කිංසුධ.
ලොකසාය	+ ඉති	=	ලොකසායාති.
දෙව	+ ඉති	=	දෙව්වාති.
වි	+ අතිපතනාති	=	විනිපතනාති.
වි	+ අතිනාමෙනාති	=	විනිනාමෙනාති.
සඛසාපි	+ අපි	=	සඛසාපිපි.
ජිවිතහෙතු	+ අපි	=	ජිවිතහෙතුපි.
විජ්ජු	+ ඉධ	=	විජ්ජුධ.
සාධු	+ ඉති	=	සාධුති”නි.

426 පු. කසමා වග්ගහණං කතනතිවෙ?

„ වි. දීඝනති මසා සමඛකිංචෙව නං නනොපරං නානුසංඛිකෙකි
තඛනනතිව සුපනාණං.

427 පු. කිවිග්ගහණෙන කිං දීපෙති?

„ වි. පරසමිං සරෙ ලුහෙනපි පුබ්බසරො කන්ති දීඝං නපාපුණා
නිති, නං යථා—

‘ඉති	+ අසාය	=	ඉතිසාය.
ඉදානි	+ අපි	=	ඉදානිපි.
වකු	+ ඉන්ද්‍රියං	=	වකුන්ද්‍රිය”නති.

428 පු. “සමෙ දන්තාසාදෙසො”ති කිමිදං නාම සු නතං?

„ වි. විසසුතතං—විධිනො විධියමානතතා.

429 පු. ලොපවිධිසුතතාදි වසෙන අභිවිධෙසු විධිසුතතසු කිං
නාමවිධි සුතතං?

„ වි. ආදෙස විධිසුතතං—ආදෙසසා විධිය මානතතා.

430 පු. සරාදෙස විධිසුතතාදිවසෙන නිවිධෙසු ආදෙස විසසුතත
සු කිමාදෙස විධිසුතතං?

„ වි. සරාදෙස විධිසුතතං—සරාදෙසසා විධියමානතතා.

431 පු. පුබ්බවිධි සුතතාදිවසෙන චතුර්විධෙසු විධිසුතතසු කිං වි
ධිසුතතං?

„ වි. පුබ්බ විධිසුතතං—පුබ්බසා විධිනො විධියමානතතා.

432 පු. “සො”ති—කො නිද්දෙසො නාම?

„ වි. කාරිය නිද්දෙසො.

433 පු. “ඵදන්තාසා”ති—කොනිද්දෙසො නාම?

„ වි. කාරිනිදෙසො.

434 පු. “ආදෙසො”ති කො නිදෙසො නාම ?

„ වි. තබ්බිසෙසනතිදෙසො.

435 පු. කිතඤ්ඤාපනස්ස අනුච්ඡතියො සනති ?

„ වි. සරෙ ඉතිව-කච්ඡි ඉතිව වෙ සග්ගි.

436 පු. තා කුතොනුවත්තනෙත ?

„ වි. සරෙති පදං “සග්ගි සරෙ ලොප”ති සුත්තතොව කච්ඡිති පදං “කච්ඡාසව ඤාණං උපගත”ති සුත්තතොව අනු වත්තනෙත.

437 පු. කානාමත්ත සබ්බකාදි ඡබ්බිකා වණ්ණනා ?

„ වි “සමමදනාසාදෙසො”ති කිං තම්මිදමුවවතෙ, එකාරස්ස අත්තභූතස්ස සරෙ පරෙ කච්ඡි යකාරදෙසො හොතිති සද්ධපනත්තනි.

අසමිභ සමාදෙසො.

යනති, රුලුතිපඨමෙකවචනනාපදං; එදන්තස්සාති, සමාසනන ඡට්ඨෙකවචනනාපදං; ආදෙසොති, කිතඤ්ඤාපන ඡට්ඨමෙකවචනනා පදනති තිපදමිදං සුත්තනති.

අසමෙක පදවිභාගො.

සරෙ, සරසමිං පරෙ; එදන්තස්ස, පදන්තභූතස්ස එකාරස්ස; කච්ඡි, කත්ථි ධාතෙ, යං ආදෙසො, යකාරදෙසො හොතිති.

අසමෙක පදපෙඨා.

යනති, රුලුතිපදං; එති, අනුකරණපදං; අමෙතිති - අනෙතො, අම-ගතියං, “බුබුග්ගාදිපෙඨා කතනි”ති තස්සවයො (තස්ස “සාසදිසතො නස්ස ජිට්ඨාචා”ති ව “භුක්ඛිනමනෙතො නො ච්චා”ති ව අතිකිච්ච “පඤ්ඤාදිති අනෙතොචා”ති ඉමිනාන්තා දෙසො) එ එව අනෙතො - එදනෙතො (අවධාරණපුබ්බපදකමධාර යො) තස්ස එදන්තස්ස. ආදෙසිට්ඨානෙආදිස්සතිති - ආදෙසො, ආපුබ්බො දිස - උචාරණ, “විසරුජපදදිපතොණ”ඉති ණස්සව වයොති.

අසමෙක පදවිභාගො.

හොති-කො හොති? ආදෙසො හොති, කො ආදෙසො හොති? යකාරදෙසො හොති, කස්ස යකාරදෙසො හොති? එකාරස්ස යකාරදෙසො හොති, කථමුතස්ස එකාරස්ස යකාරදෙසො හොති? පදන්තභූතස්ස එකාරස්ස යකාරදෙසො හොති, කස්මිං නිමිත්තෙ

පදනකභූතයා එකාරයා යකාරදෙසො හොති? සරෙ පරෙ පදනකභූතයා එකාරයා යකාරදෙසො හොති, සරෙ පරෙ පදනකභූතයා එකාරයා කන්ධ යකාරදෙසො හොති? සරෙ පරෙ පදනකභූතයා එකාරයා කන්ධි ආනෙ යකාරදෙසො හොතිති.

අසමෙකං වොදනා පටිභාරනසො.

සමඛකාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

438 පු. කො නාම වුත්තාවුත්තනසො ?

” වි. හොතිති අජ්ඣාතවාය ආබ්බාතක්ඛිතාය වුත්තනනා යනති වුත්තාපකතිකතතුතිදෙසො, ආදෙසොති වුත්තවිකතිකතතුතිදෙසොති.

අසමෙකං වුත්තාවුත්තනසො.

439 පු. කො නාම විසෙසනවිසෙසනසො ?

” වි. යනති විසෙසනපදං, ආදෙසොති තුලසාධිකරණවිසෙසනපදං, එදනනායාති භින්නාධිකරණවිසෙසනපදනති.

අසමෙකං විසෙසනවිසෙසනසො.

440 පු. කො නාම භාවතො ?

” වි. අකාරසමං පරෙ තෙ මෙ යෙ සද්දිසාවෙව සෙසෙසු පරෙසු සෙසානංව පදනකභූතයා එකාරයා කන්ධි ආනෙ අසාරෙ යකාරදෙසො හොතිති භාවතො. එකාරතං සරපරතං පදනකභූතනති නිති අබ්බිතති සබ්බතීතොවා යමාදෙසො තෙසු එකබ්බවි උභං වෙ න හොතෙවායං විධිති විසෙසතො.

441 පු. කථමුද්ගහරණාති ?

” වි. “තෙ x අජ්ජ — තසජ්ජ.
පුත්තොතෙ x අහං — පුත්තො තසාහං
තෙ x අසා පභිණා — තසාසා පභිණා
අබ්ගතො ඛො මෙ x අයං ධම්මො — අබ්ගතො ඛො මසායං ධම්මො.
යෙ x අසා — යසාසා
පබ්බතෙ x අහං — පබ්බතසාහං” ති

442 පු. කිං පයොජනං කම්මග්ගණන ?

” වි. පදනකභූතයාපි එකාරයා සරෙ පරෙ කන්ධි ආනෙ යකාරදෙසො න හොතිති විසුද්ධපනං. තංයථා—
“තෙ x එත් — තෙත්
තෙ x අනාගතා — තෙනාගතා
පුත්තොමෙ x අත්ථි — පුත්තොමත්ථි” ති

443 ප්‍ර. කීං පයොජනං අනුකතං කෙණ ?

„ වි. අපදන්තභූතස්ස එකාරස්ස අයමාදෙසො න භොතිති විඤ්ඤපනං. තංයථා— “ධම්මවක්කම්පවතෙතනො, දමෙතො විත්ත” නති. පවතෙතනො දමෙතොති අයම්. පවතෙත- අනො, දමේ- අනොති පදවේදෙකතෙ පදමඤ්ඤා ධීතතො එකාරස්ස අයං යකාරදෙසො න භොතිති ඤාතබ්බං. එත්ථ පන පටුඤ්ඤා චතු-චත්තනෙ, දම-දමෙනෙති විති “චත්තමානො මාන හාය” ති අනුපපට්ඨයො (ප-චතු-අනු, දම-අනු) තතො “බාහුස්සනො ලොපො නෙකසරස්ස” ති බාහිනතානං තකා රමකාරට්ඨානං උකාරකාරකං ලොපො (ප-චත්-අනු, දම-අනු) තතො “භුවාදිනො අ” තෙ අප්පට්ඨයො (ප-චත්-අ-අනු, දම-අ-අනු) තස්ස අප්පට්ඨයස්ස “ලොපඤ්ඤවතාමකා ග්” ති එකාරදෙසො (ප-චත්-එ-අනු, දම-එ-අනු) අයම්පන අප්පට්ඨයස්ස ආදෙසභූතො එකාරො පදමඤ්ඤාගො නාම පදම ඤ්ඤාසම්භූතතො තෙන වුත්තං ධම්මවක්කම්පවතෙතනො, දමෙ තො විත්තනති එවමාදිසු එකාරො අපදනොති. පුන “පරමෙ භාග්වා ඩානෙ” ති තකාරොවිත්තං (ප-චත්-ත්-එ-අනු දම-එ-අනු) තතො පරසරුතං අකාරතං “වා පග්ගෙ අසරුපා” ති ලො පො (ප-චත්-ත්-එ-නු, දම-එ-නු) අස්සරෙසු බ්‍යඤ්ඤෙසු “නග්ග පරං සුත්තන” ති පරසරුතමුපතිනෙසු පවතෙතන, දමෙ නන අති රූපාති භොජනි, තතො තඤ්ඤාසම්භාදිනා ලිඛිතඤ්ඤා කත්වා සසුප්පතාදිමති කතෙ ධම්මවක්කම්පවතෙතනො, දමෙ තො විත්තනති භොති.

444 ප. සරෙ පරෙ පදන්තභූතස්ස එකාරස්ස යකාරදෙසො භො තිති අනියමෙන වුත්තතත්තා කථං අයමාදෙසො අකාරෙ පරෙතෙ මෙ යෙ සද්දාදිස්ස එකාරස්සාතිව සෙසෙසු පරෙසු සෙසානං සද්දානං එක රස්සාතිව අත්ථස්ස ගහණං භොති ?

„ වි. “නදනුපග්ගෙබ්බා” ති සුත්තසාමන්ථියතො අකාරෙ පරෙ තෙ මෙ යෙ සද්දාදිස්ස එකාරස්සාතිව සෙසෙසු පරෙසු සෙසානං සද්දානං එකාරස්සාතිව අත්ථං ලභෙය්‍ය.

445 ප්‍ර. යමෙදන්තස්සාදෙසොතොස්සත්ථ යොති අවත්වා යනති කසමා වුත්තං ?

„ වි. රූපසද්දමපෙකඛිත්වා යනති වුත්තං. යනති රූපසද්දම පෙකඛිති නො ආදෙසසද්දං, සවෙ ආදෙසසද්දමපෙකඛිත්වා යො එදන්තස්සාදෙසොති රවිතබ්බමිදං සුත්තං. අයම්පන යකාරදෙසො අස්සරොව යකාරරූපමත්තමෙව භොති තදත්ථ විඤ්ඤපනත්ථං රූප සද්දචාචකං යනතිචචතමිදං ආචරියෙන පඨිතනති අමතාකං මිති. ආචරියො පන නෙරුතතිකා යෙන කෙනවි ආකාරෙන අත්තනො අධිපපායං විඤ්ඤපෙනති.

- 446 ප්‍ර. “දීඝ”නැති කිමිදං සුත්තං නාම ?
 „ වි. විභිසුත්තං-විභිනො විධියමානත්තං.
- 447 ප්‍ර. ලොපවිභිසුත්තාදිවසෙන අවශ්විධෙසු විභිසුත්තොසු කිං නාම විභිසුත්තං ?
 „ වි. දීඝවිභිසුත්තං-රසානං වණණානං දීඝස්ස විධියමානත්තං.
- 448 ප්‍ර. සරදීඝවිභිසුත්තාදිවසෙන දුට්ඨෙසු දීඝවිභිසුත්තොසු කිං දීඝවිභිසුත්තං ?
 „ වි. බ්‍යඤ්ඤාදීඝවිභිසුත්තං - බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ දීඝස්ස විධිය මානත්තං.
- 449 ප්‍ර. පුබ්බවිභිසුත්තාදිවසෙන වතුබ්බිධෙසු විභිසුත්තොසු කිං විභිසුත්තං ?
 „ වි. පුබ්බවිභිසුත්තං-පුබ්බස්ස විභිනො විධියමානත්තං.
- 450 ප්‍ර. “දීඝ”නැති කො නිද්දෙසො නාම ?
 „ වි. කාරියනිද්දෙසො.
- 451 ප්‍ර. කිත්තකාපනස්ස අනුවුත්තියො සන්ති ?
 „ වි. සරු; නිව බ්‍යඤ්ඤානෙත්ථ නිව නිවෙත්ථ නිවෙත්ථ සන්ති.
- 452 ප්‍ර. තාකුතොනුවත්තනො ?
 „ වි. සරු-බ්‍යඤ්ඤානෙති වෙ පදාති “සත්තප්පනිබ්‍යඤ්ඤානෙ”ති සුත්තනොව කවිති පදං “සරෙ කවි”ති සුත්තනොව අනුවත්තනො.
- 453 ප්‍ර. කානාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ජබ්බිධා වණණනා ?
 „ වි. “දීඝ”නැති කිමිත්ථිදම්මවත්තෙ, බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ පුබ්බසරු කවි දීඝං පපොනතිති ඤාපනත්තති. අසමෙහ සමබ්බන්ධා. දීඝ නැති, කිත්තකනදුතියෙකවත්තනපදං; තතිත්තනදුතියෙකවත්ත නනපදං වාති එකපදමිදං සුත්තනති. අසමෙත්ථ පදවිභාගො. බ්‍යඤ්ඤානෙ, බ්‍යඤ්ඤාසම්මං පරෙ; සරු, පුබ්බභූතා. සරු; කවි, කත්ථි ධානෙ; දීඝං, දීඝභාවං (වුච්චිං) පාපුණ්නතිති. අසමෙත්ථ පදවිභාගො. දවති දුරං සද්දෙන ගවිජ්ජති-දීඝො, දු-ගතිවුච්චියං, “පව්වසාදනි ධ්වා නිපානනා සිංඝනනි”ති සප්පච්චයො, දකාපරෙඋක-රසායදා දිනා ඊකාරදෙසො. දීඝකාලමස්ස අත්ති වා-දීඝො, “සධාදිනො ණ” ඉති ණප්පච්චයො, තංදීඝනති. අසමෙත්ථ පදවිභාගො. පාපුණ්නති-කෙ පාපුණ්නති සරු පාපුණ්නති, සරු කං පාපුණ්නති? සරු දීඝං පාපුණ්නති, කසම්මං නිමිත්තෙ සරු දීඝං පාපුණ්නති? බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ සරු දීඝා පාපුණ්නති, බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ සරු කත්ථ දීඝං පාපුණ්නති? බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ සරු කත්ථි දීඝං පාපුණ්නතිති

අසමෙත්ථ වොදනා පටිභාරනස්සා.
 සමබ්බන්ධාදි ජබ්බිධා වණණනා නිවසිනා.

- 454 ප්‍ර. කො නාම වුහනාවුහනනගො ?
 „ වි. පාපුණ්ණතී අජ්ඣාසවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය වුහනනා
 සරුති අජ්ඣාසවවුහනකතනුතිදොසො, නායාවුහනනා
 දීඝනති අවුහනකමම තිදොසොති.

අසමෙඤ්ච වුහනාවුහනනගො.

- 455 ප්‍ර. කො නාම භාවජො ?
 „ වි. බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ සරු කන්චි ධානෙ අත්තනො අත්තනො
 උප්පත්තිධානාසත්තවසෙන දීඝං පාපුණ්ණතීති.

අසමෙඤ්ච භාවජො.

- 456 ප්‍ර. කපමුදුගරණාති ?

- „ වි. සමම x ධමමං විපස්සනො — සමමං ධමමං
 විපස්සනො.
 එවං ගාමෙ මුනි x වරෙ — එවං ගාමෙ
 මුනි වරෙ
 බන්ති x පරමා තපො තිතික්ඛා — බන්ති පරමං
 තපො තිතික්ඛාති

- 457 ප්‍ර. කවිග්ගහණං කිමජං ?

- „ වි. බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙපි කන්චි අගං දීඝො න භොතිති විඤ්ඤා
 පනජං. යථා-ඉධ මොදති පෙච මොදති, පතිලියති
 පතිගඤ්ඤාතිති

— 808 —

- 458 ප්‍ර. “චමොදුදග්ගාන”නති කිමිදං නාම සුත්තං ?

- „ වි. විධිසුත්තං-විධිනො විධියමානතතා.

- 459 ප්‍ර. ලොපවිධිසුත්තාදිවසෙන අට්ඨවිධෙසු විධිසුත්තොසු කිං
 නාම විධිසුත්තං ?

- „ වි. ආදෙසවිධිසුත්තං-ආදෙසස්ස විධියමානතතා.

- 460 ප්‍ර. සරුදෙසවිධිසුත්තාදිවසෙන නිව්ඛෙසු ආදෙසවිධිසුත්තොසු
 කිමාදෙසවිධිසුත්තං ?

- „ වි. සරුදෙසවිධිසුත්තං-සරුදෙසස්ස විධියමානතතා.

- 461 ප්‍ර. පුබ්බවිධිසුත්තාදිවසෙන චතුබ්බිධෙසු විධිසුත්තොසු කිං
 විධිසුත්තං ?

- „ වි. පුබ්බවිධිසුත්තං-පුබ්බස්ස චතුර්ණාදෙසස්ස විධියමානතතා.

- 462 ප්‍ර. “ච”නති කො තිදොසො නාම ?

- „ වි. කාරියතිදොසො.

- 463 ප්‍ර. “චුදුදග්ගාන”නති කො තිදොසො නාම ?

- „ වි. කාරිතිදොසො.

- 464 ප්‍ර. කිත්තකාපකස්සානුවුත්තියො සන්ති ?

- „ වි. සරෙ ඉනිව-කවි ඉනිව-ආදෙසො ඉනිව නියොසා සන්ති.

465 ප්‍ර. තා කුතොක්‍රවතනනෙත ?

„ වි. සරෙති පදං “සර්ග් සරෙ ලොප” නති සුත්තතොව කිවිති පදං “කව්‍යාසම්මතං ලුතෙන” නි සුත්තතොව ආදෙ සොති පදං “සමෙදගතස්සාදෙසො” නි සුත්තතොවානු වතනනෙත.

466 ප්‍ර. කාතාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ඡන්ධා වණ්ණතා ?

„ වි. “වමොදදගතාන” නති කිම්බුමිදමුවවතෙ, ඔකාරුකාරු නං අන්තභූතානං සරෙපරෙ කිවි වකාරුදෙසො හොතිති ස්‍යප්පනන්ති.

අයමිහ සම්බන්ධො.

වනති රුලිපිපදමෙකවචනනපදං; ඔද්දන්තානනති, සමාසනනඡන්ධිබ්‍රවචනනපදනති විපදමිදං සුත්තං.

අයමෙත්ථ පදවිහාගො.

සරෙ, සරස්මිං පරෙ; ඔද්දන්තානං, පදන්තභූතානං ඔකාරුකාරුතං; වංආදෙසො, වකාරුදෙසො, කිවි, කන්ධි ධානෙ හොතිති

අයමෙත්ථ පදෙත්ථා.

වනති රුලිපිපදං, ඔව උව - ඔද; (ඉතරිතරයොගවන්දෙ) අමෙ නිති-අනෙතා, අම-ගතිමති, “බ්‍රහ්මමාදිත්ථ කතනි” නි තප්පව යො. (තස්ස “සාසදිසගො නස්ස ජිවෙඨාවා” නි ව “භුක්ඛින මනෙතා නො විවා” නි ව අතිකිව ව “පකකමාදිති අනෙතාවා” නි ඉමිනාන්තාදෙසො.) ඔද්දෙව අනෙතා - ඔද්දනෙතා (අවධාරණ ප්‍රබවපදකම්මධාරයො) තෙතං ඔද්දන්තානනති.

අයමෙත්ථ පදවිහාගො.

හොති-කො හොති? ආදෙසො හොති, කො ආදෙසො හොති? වකාරුදෙසො හොති, කෙසං වකාරුදෙසො හොති? ඔකාරුකාරුතං වකාරුදෙසො හොති, කෙන විසිට්ඨානං ඔකාරුකාරුතං වකාරුදෙසො හොති? පදන්තභූතානං ඔකාරුකාරුතං වකාරුදෙසො හොති, කස්මිං නිමිත්තෙ පදන්තභූතානං ඔකාරුකාරුතං වකාරුදෙසො හොති? සරෙ පරෙ පදන්තභූතානං ඔකාරුකාරුතං වකාරුදෙසො හොති, සරෙ පරෙ පදන්තභූතානං ඔකාරුකාරුතං කන්ධි වකාරුදෙසො හොති? සරෙ පරෙ පදන්තභූතානං ඔකාරුකාරුතං කන්ධි ධානෙ වකාරුදෙසො හොතිති.

අයමෙත්ථ වොදනා පටිභාරනසො.

477 ප්‍ර. කො නාම වුත්තාවුත්තනසො ?

„ වි. හොතිති අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යාභක්‍රියාය වුත්තතතා වනති වුත්තපකතිකතත්‍රුනිද්දෙසො, ආදෙසොති අඤ්ඤාභව වුත්තවිකතිකතත්‍රුනිද්දෙසොති.

468 පු. කො නාම විසෙසනවිසෙසනායො ?

„ වි. වනති. විසෙසනපදං; ආදෙසොති, අර්ක්කාභවතුලාභිකරණවිසෙසනපදං; ඔද්දනනානනති, භීනනාභිකරණවිසෙසනපදනු.

අසමෙඤ්ච විසෙසනවිසෙසනායො.

469 පු. කො නාම භාවනේවා ?

„ වි. සරෙ පරෙ පදනනභුතානං ඔකාරුකාරුතං කත්ථි ථානෙ වකාරුදෙසො හොතිති. *

අසමෙඤ්ච භාවනේවා.

470 පු. කීඨමුද්ගරණාති ?

„ වි.	“සො	× අස්ස	— සවස්ස.
	ය වත :	කා × අස්ස කායො	— යාවතඤ්ඤා කායො.
	තාවතනො	× අස්ස ව්‍යාමො	— තාවතඤ්ඤා ව්‍යාමො.
	කො	× අනේවා	— කනේවා.
	අථවො	× අස්ස	— අථවවස්ස.
	අභංවො	× අජ්ජ	— අභංවවජ්ජ.
	යො	× අයං	— යවායං.
	සො	× අස්ස	— සවස්ස.
	සො	× ඵච	— සෙවච.
	යතො	× අභිකරණං	— යත්ථාභිකරණං.
	අනු	× ඵති	— අනෙති.
	අනු	× අඛමාසං	— අනුඛමාසං.
	සු	× ආගතා	— සවාගතං.
	සු	× ආකාරො	— සවාකාරො.
	දු	× ආකාරො	— වාකාරො.
	වකු	× ආපාථං	— වච්ච.පාථං. †
	බහු	× ආබාධො	— බව්හ.බාධො. ‡
	පාතු	× අකාසි	— පාඨාකාසි.
	තතු	× ඵච	— ත්ථෙවච”ති

* රූපසිඛිතං පන කච ය ත ස ද්‍යුදි ඔකාරසෙසදං ගහණනති චුතතං.

† අනු තිණණං බ්‍යඤ්ජනානං සංයොගෙ “බ්‍යඤ්ජනො ව විසෙසෙද්දොගො”ති වසදෙදානු පුබ්බස්ස ලොපො.

‡ අනු “අනුපදිට්ඨානං චුතතසොගතො”ති ඉමිනා හක ර වකාරුතං විපරිතතා.

- 471 ප්‍ර. කිවිගහගණ. කිමනි?
 „ වි. කන්ඩි ආනෙ අයමාදෙසො න හොතිති සුපනන්.
 යථා-කො අනේ, අථබො අසුසුතරු, යොහං; සොහං;
 වහ්නාරෙ මෙ; සාගතං; සාධාච්ඡෙසොහොනුති.
- 472 ප්‍ර. අනගහගණෙන කිං දීපෙති?
 „ වි. යන් පදනොනා න හොති තන් අයමාදෙසොව න
 හොතිති. යථා-‘සවණීයං, විරවනති’ති *
-
- 473 ප්‍ර. “දෙධංසවා”ති කිමිදං සුතනං නාම?
 „ වි. විධිසුතනං-විධිනො විධියමානතතා.
- 474 ප්‍ර. ලොපවිධිසුතනාදිවසෙන අවච්ඡිධෙසු විධිසුතනසු කිං
 නාම විධිසුතනං.
 „ වි. ආදෙසවිධිසුතනං-ආදෙසයං විධියමානතතා.
- 475 ප්‍ර. සරදෙසවිධිසුතනාදිවසෙන තිවිධෙසු ආදෙසවිධිසුතනසු
 කිමාදෙසවිධිසුතනං?
 „ වි. බ්‍යඤ්ඤාදෙසවිධිසුතනං - බ්‍යඤ්ඤාදෙසයං විධියමා
 නතතා.
- 476 ප්‍ර. පුබ්බවිධිසුතනාදිවසෙන වතුබ්බධෙසු විධිසුතනසු කිං
 විධිසුතනං?
 „ වි. පුබ්බවිධිසුතනං-පුබ්බයං විධිනො විධියමානතතා.
- 477 ප්‍ර. “දෙ”ති කො නිද්දෙසො නාම?
 „ වි. කාරිනිද්දෙසො.
- 478 ප්‍ර. “ධංසා”ති කො නිද්දෙසො?
 „ වි. කාරිනිද්දෙසො.
- 479 ප්‍ර. “ච,”ති කො නිද්දෙසො.
 „ වි. සමුච්චයනිද්දෙසො.
- 480 ප්‍ර. කිංගතකාපනස්ස අනුච්ඡිතියො සනති?
 „ වි. සරෙණිච්ච-කිවිණිච්ච චෙ සනති.

* සු-අනියං, සො-අනියං, විරු-අනතිති පදවෙල්ලෙ කතෙ
 පදමජේඛි සිතතතා අයමාදෙසො න හොතිති. තථාති සුභුතිව
 රුභුතිව ධාතවො නාම. තතො අනියපච්චයෙව අනතිපච්ච
 යෙව කතෙ සු-අනියං, විරු-අනතිභුති නිවච්ඡනති, තතො තෙසං
 උකාරනං චුඛියා කතාය ස්-ම-අනියං, විරු-ම-අනතිභුති නිවච්ඡනති,
 භුමියා පන ඔකාරයා පදමජේඛිභුතතතා අනගහගණෙන විනා
 පදනොන අයමාදෙසො න හොතිති චුතතං. පුත තෙසං ඔකා
 රනං අවාදෙසාදිමති කතෙ සවණීයං-විරවනතිති රුපසිඛියො.

481 පු. කා කුතො නුවතොගෙන ?

„ වි. සරෙහි පදං “සග්ග සරෙ ලොප”නති සුතන නො ව කවි ති පදං “කම්මාසමණ්ණං උගෙන”ති සුතනතො ව අනුවතනතො.

482 පු. කානාමත්ත සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි. (20) “දෙ ධර්මා වා”ති කීමත්මදමුවතො, ධර්මාර්ථ සරෙ පරෙ කවි දකාරදෙසො ගොතිති සද්ධනන්තති.

අසමෙක සම්බන්ධො.

දෙති, රුළුති පඨමෙකවචනනන පදං; ධර්මාති, රුළුති ඡබ්බික වචනනපදං; වාති, තිපාකපදනති තිපදමිදං සුතනං.

අසමෙක පද විභාගො.

සරෙ, සරසම්පරෙ; ධර්ම, වතුන්භූතස්ස ධර්මාර්ථ; දෙ, තතිසො දකාරෙ; කවි, කන්වි යානෙ ගොතිති.

අසමෙක පද පෙඨා.

ගොති- කො ගොති? දකාරෙ ගොති, කස්ස දකාරෙ ගොති? ධර්මාර්ථ දකාරෙ ගොති, කසම් නිමිතෙන ධර්මාර්ථ දකාරෙ ගොති? සරෙ පරෙ ධර්මාර්ථ දකාරෙ ගොති, සරෙ පරෙ ධර්මාර්ථ දකාරෙ කන්ව ගොති? සරෙ පරෙ ධර්මාර්ථ දකාරෙ කන්වි යානෙ ගොතිති.

අසමෙක වොදනා පටිභාරනිසො.

සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා නිවර්තනා.

483 පු. කො නාම වුතතා වුතනනසො ?

„ වි. ගොතිති, අජ්ඣාතපාය අඛණ්ඩකතියාය වුතනන. “දෙ”ති වුතනකතතු නිදෙසොති

අසමෙක වුතතා වුතනනිසො.

484 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නසො ?

„ වි. “දෙ”ති, විසෙසන පදං; “ධර්මා”ති, භික්ඛාධිකරණ විසෙසන පදනති.

අසමෙක විසෙසන විසෙසනිසො.

485 පු. කො නාම භාවපෙඨා ?

„ වි. සරසම්පරෙ වතුන්භූතස්ස ධර්මාර්ථ කන්වි යානෙ තතිසො දකාරෙ ගොතිති.

අසමෙක භාවපෙඨා.

රවිතම්ඳං ඛතාරයා දකාරදෙස විඤ්ඤපනත්ථං, ඉදං පන සුතතං “සර සර ලෙ-පං-දීඝ”නති සුතතවයමුපාදය විසෙසවිධි සුතතා තෙන තෙති වුත්තලොපදීඝවිධිති පුරෙතරමෙවායං දකාර දෙසො තොතිති විඤ්ඤපනති. මහාරූපසිඨියං පන අයමාදෙසො එකසදුතො පරයා ඉධියා ඛතාරයායව තොතිති වුත්තං. අයමා දෙසො හි සරදෙස බ්‍යඤ්ජනාදෙසෙසු බ්‍යඤ්ජනාදෙසො, තෙන වුත්තං—

“සබ්බො දෙධාදිසුත්තෙති අසරදෙසො ඵිට්ඨතෙ ඉපෙවතං කුසලං එකමිදුතනති නිදස්සත”නති.

486 පු. කථමුදුතරණාති ?

„ වි. “එකමිදුතං භික්ඛවෙ සමයං”ති.

487 පු. කිං දීපෙති ඤවිගහතණෙන ?

„ වි. කත්ථි අයමාදෙසො න තොතිති. යථා—“ඉධෙව මරණං භවිස්සති”ති.

488 පු. කිං දීපෙති වගහතණෙන ?

„ වි. බ්‍යඤ්ජනෙ පරෙපි ඛතාරයා දකාරදෙසො ඓව තකාර දෙසො ව දීපෙති. යථා—“ඉධ + භික්ඛවෙ=ඉදුභික්ඛවෙ. සාධු + දස්සත මරියානං=සාහුදස්සතමරියාන”නති.

489 පු. පුත කිං දීපෙති වගහතණෙන ?

„ වි. යථාපයොගං බහවො ආදෙසෙ දීපෙති—දකාරයා තකාර දෙසො ව තකාරයා ටකාරදෙසො ව තකාරයා ඛතාර දෙසො ව තතයා ත්‍රො ආදෙසො ව ගකාරයා කකාරදෙ සො ව රකාරයා ලකාරදෙසො ව යකාරයා ජකාරදෙ සො ව වකාරයා බකාරදෙසො ව යකාරයා කකාරදෙ සො ව ජකාරයා යකාරදෙසො ව තකාරයා කකාරදෙ සො ව තකාරයා වකාරදෙසො ව පකාරයා බකාරදෙ සො ව ති උපසග්ගතො පරුතං කමු-පද-වි-වර-තරුතං. ධාතුතං පඨමකඛරයා තබ්බග්ග දුතියකඛරදෙසො ව පරිතරුණාදිතං රකාරයා ඤවි ලො ව නිගතාදිතං තකා රයා ඤවි කකාරදෙසො ව පපරි ආදිතො පරයා දතතර තකාරයා මුඛප් ණකාරදෙසොවාති එවමාදයො.

යථා—“සුගදො + සුගතො. දුකකතං + දුකකථිං. ගතනබ්බො + ගතිබ්බො. අත්ත + ඡෙ-අත්තඡෙ කුලුපගො + කුලුපකො. භො ස.රෙ x මහාසාලො. ගවයො + ගවඡෙ. කු x වවනො=කුබ්බතො. ස ය + සගෙ නිජං + පුත්තං=නියංපුත්තං. නියතො x නියතො. ගතො + ගවෙවා. නිප්ප + තති=නිබ්බතති. නි + කමති=නික්ක මති. නි + පතති=නිප්පතති. නි + වයො=නිව්ඡයො. නි + වජති=

නිව්ජරති. නි + තරණං = නිජරණං. (පුන "විගෙග්ග පසාසාපසාසා
 නං නාතිස පඨමා"ති විතතං) පරි + පනොනා = පට්ටිපනොනා. පරි +
 බොධො = පට්ටිබොධො. තරු x නො = තථනො. මාරු x නො = මාථ
 නො. සුකුමාරෙ x සුකුමාලො. නියතො + නියතො. පනි + ධා
 නං = පණ්ඩානං. පනි + පානො = පණ්ඩානො. පනා + මො = පණා
 මො. පනි + නං = පණ්ඩානං. පරින x නො = පරිණනො. පරිනා x
 මො = පරිණාමො. නිනන x යො = නිණ්ණයො. උනන + නො =
 උණ්ණනො. ඔන + නො = ඔණනො"තාදි.

— 010 —

- 490 පු. "ඉවගෙග්ගා සනනවා"ති කිමිදං සුතනං නාම ?
 „ වි. විධිසුතනං—විධිනො විධියමානතතා.
 491 පු. ලොපවිධි සුතනාදි වසෙන අට්ඨ විධෙසු විධිසුතනසු කිං
 නාම විධිසුතනං ?
 „ වි. ආදෙස විධිසුතනං—ආදෙසයා විධියමානතතා.
 492 පු. සරදෙස විධි සුතනාදි වසෙන තිවිධෙසු ආදෙසවිධි
 සුතනසු කිමදෙසවිධි සුතනං ?
 „ වි. සරදෙස විධිසුතනං—සරදෙසයා විධියමානතතා.
 493 පු. පුබ්බවිධි සුතනාදි වසෙන වතුබ්බවිධිසු විධිසුතනසු කිං
 විධිසුතනං ?
 „ වි. පුබ්බවිධි සුතනං පුබ්බයා විධිනො විධියමානතතා.
 494 පු. "ඉවගෙග්ගා"ති—කො තිදෙසො නාම ?
 „ වි. කාරි තිදෙසො.
 495 පු. "ස"නති—කො තිදෙසො ?
 „ වි. කාරිය තිදෙසො.
 496 පු. "නවා"ති—කො තිදෙසො ?
 „ වි. විකප්ප තිදෙසො.
 497 පු. කිත්තතා පතයා අනුච්ඡතියො සනති ?
 „ වි. සරෙ ඉති ව—අස රූපෙ ඉති ව වෙ සනති.
 498 පු. තා භුතො නුවතනනො ?
 „ වි. සරෙති පදං "සත් සරෙ ලොප"නති සුතනතො ව අස
 රූපෙති පදං "වා පතෙ අසරූපා"ති සුතනතො ව අනු
 විතතනො.
 499 පු. කාතාමත්ත සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. (21) "ඉවගෙග්ගා සනනවා"ති කිමිජ්ඣමිදු මුච්චනො, ඉව
 ගෙග්ගා සරෙ පරෙ ය කාරං පපෙපාති නවාති ඤාප
 තත්තති.

අස මිහ සමබ්බෙඤ්ඤා,

ඉවණේණැති, සමාසනන පඨමික වචනනපදං; යනති රුළුති දුතිසයක වචනනපදං; නවාති, නිපාතපදනති නිපද මිදං සුතනං.

අස මෙකුට්ඨ පද විභාගො.

අසරුපෙ, අසමානරුපයමිං; සරෙ, සරයමිං පරෙ; ඉවණේණැ, ඉකාණෙ වෙව ඊකාණෙ ව; යං, යකාරාද්දනං; නවා, කන්ථි යානෙ පාසුණ නිති.

අසමෙකුට්ඨ පදපණ්ණා.

වණ්ණොති අනෙථා එතෙනාති=වණේණැ; වණේ-සංවණේ නෙ, “සබ්බතො ණවුකා වි වා”ති අප්පච්චයො. ඉ එව වණේණැ=ඉවණේණැ. (අවධාරණ පුබ්බපද කවචධාරණො) යනති, රුළුති පදං; නවාති, නිපාතපදනති.

අස මෙකුට්ඨ පද විගහනො.

පපෙසාති=නො පපෙසාති? ඉවණේණැ පපෙසාති, කෙන විසි වෙඨා ඉවණේණැ පපෙසාති? පුබ්බො ඉවණේණැ පපෙසාති, පුබ්බො ඉවණේණැ කං පපෙසාති? පුබ්බො ඉවණේණැ යකාරං පපෙසාති, කයමිං කිම්මෙන පුබ්බො ඉවණේණැ යකාරං පපෙසාති? සරෙ පරෙ පුබ්බො ඉවණේණැ යකාරං පපෙසාති, කෙන විසිවෙඨ සරෙ පරෙ පුබ්බො ඉවණේණැ යකාරං පපෙසාති? අසරුපෙ සරෙ පරෙ පුබ්බො ඉවණේණැ යකාරං පපෙසාති, අසරුපෙ සරෙ පරෙ පුබ්බො ඉවණේණැ කන්ථ යකාරං පපෙසාති? අසරුපෙ සරෙ පරෙ පුබ්බො ඉවණේණැ කන්ථි යානෙ යකාරං පපෙසාතිති.

අසමෙකුට්ඨ වොදනා පටිභාරනසො.

සමාකාදි ජබ්බා වණ්ණනා නිට්ඨිනා.

- 500 පු. කො නාම වුත්තා වුත්තනගො?
 „ වි. පපෙසාතිති, අජ්ඣාතවාය සකමකාය ආබ්සාන ක්‍රියාය වුත්තනතා “ඉවණේණැ”ති, වුත්තකතතු නිදද්දසො; තායා වුත්තනතා “ය”නති, අවුත්ත කමම නිදද්දසොති.

අස මෙකුට්ඨ වුත්තා වුත්ත නසො.

- 501 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නගො?
 „ වි. “ඉවණේණැ”ති විසෙසන පදං; “පුබ්බො”ති, අජ්ඣාතව භුලාභිකරණ විසෙසන පදනති.

අසමෙකුට්ඨ විසෙසන විසෙසන නසො,

502 පු. කො නම් භාවයෝ ?

„ වි. අසරුපහුනෙ සරසම් පරෙ පුබො ඉවණණො කන්ථි
යානෙ ඝකාරදෙසං පාපුණතිති

අය මෙකම් භාවයෝ.

රවිතම්ඳං ඉවණණං යකාරදෙසවිඤ්ඤපනථං, තනො “සර
සරෙ ලොපං—වා පරෙ අසරුපා”ති විති සුතෙනති නිද්ධං පුබො
පරලොපෙ අකත්වා ඉවණණං අසරුපසම් සරෙ පරෙ යකාර
දෙසො කාතබ්බොති දීපෙති නවා සද්දො කම් සද්දපරියායො
කායමා නෙසං උභිතං කම් සද්දනවාසද්දනං සමානථං දීපෙතං
“ඉවණණං යං නවා”ති වුත්තං. ඉවණණං යං කම් විති වුත්තෙපි
ඉවණණං යං නවාති වුත්තෙපි එකොගෙවයෝ ගම්පතෙති විස
සෙය්.

503 පු. කථමුද හරණාති ?

„ වි. ‘පටිසන්ථර වුත්ති + අයං = පටිසන්ථර වුත්තං
සබ්බවිත්ති + අනුභුයතෙ = සබ්බවිත්තං නුභුයතෙ.
වි + අඤ්ඤං = වසඤ්ඤං.
වි + ආකතො = වසාකතො”ති.

504 පු. නමාති-ඉමිතා තිං දීපෙති ?

„ වි. “පඤ්චකමෙහති, තාති අතතති, ගච්ඡ, මහං, මුත්තවාති
අනුබ්බතො”ති එවමා දීපු අසරුප සරුතං පරහාවෙ සති
පි අයමාදෙසො ත නොතිති. *

505 පු අසරුප ගහණෙන තිං දීපෙති ?

„ වි. සමානසරුපං පරහාවෙ සති අයමාදෙසො ත නොතිති. †
සථා—“ඉති භීදං, අගතිව, අත්ථි”ති ‡

5. 6 පු. එතසම් නවාගහණෙන අසතිව “කුලාන මිසුවා සරෙ
වා” — “සවකාණ් වා”ති වුත්තතො තනු විකපපයෝ
විඤ්ඤයතෙ ?

* පවති + අබ්බති ගච්ඡ මි + අහං ඉති පදවෙජ්ඣෙ.

† වුත්තමපි වෙහං මහාරුපසිති යං—

“ඉවණණං සනාතො”ති අසරු පාඨකාරතො,
ඉවණණං සරුපසම් යාදෙසො ව න සමහවෙ”ති.

‡ ඉතිති + ඉදං, අගති + ඉව, අත්ථි + ඉතිති විසති.

- „ වි. ආම්! විඤ්ඤායනෙ. තථාපි අත්තනර විඤ්ඤාපනත්තං ත
වා ගගගණං කතං. ඥාත් පන එතස්මිං තවා ගගගණෙන
යකාරදෙසො නිවාටිතො තත් “සචකාය වා”ති ඉමිනා
වුත්තයකාරදෙසො ව “ඤ්ඤාන මිත්තවා සරෙ වා”ති
ඉමිනා වුත්ත ඉයාදෙසො වාති ඉමෙ ආදෙසා ත
කොනතිති දිපෙති.
-
- 507 පු. “සචකා වනති”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?
„ වි. විධිසුත්තං—විධිතො විධි ධර්මානතතා.
508 පු. ලොපවිධි සුත්තාදි වසෙන අධාරිවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං
නාම විධිසුත්තං ?
„ වි. ආදෙස විධිසුත්තං—ආදෙසස්ස විධි ධර්මානතතා.
509 පු. සරදෙස විධිසුත්තාදි වසෙන නිවිධෙසු ආදෙස විධිසුත්තෙ
සු කිමදෙස විධිසුත්තං ?
„ වි. බ්‍යඤ්ජනාදෙස විධිසුත්තං—බ්‍යඤ්ජනාදෙසස්ස විධිධර්මා
නතතා.
510 පු. පුබ්බවිධි සුත්තාදි වසෙන වතුබ්බිවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං
විධිසුත්තං ?
„ වි. පුබ්බවිධිසුත්තං—පුබ්බභූතානං වණණානං ආදෙසස්ස
විධි ධර්මානතතා.
511 පු. “සචකා”ති—කො නිදදෙසො නාම ?
„ වි. තබ්බිසෙසන නිදදෙසො.
512 පු. “චං”ති—කො නිදදෙසො ?
„ වි. කාරිය නිදදෙසො
513 පු. “නි” ඉති—කො නිදදෙසො ?
„ වි. කාරි නිදදෙසො.
514 පු. කිත්තකා පන ස්ස අනුචුත්තියො සනති ?
„ වි. සරෙ ඉති ව කථි ඉති ව වෙ සනති.
515 පු. තා කුතො නුචත්තනං තත ?
„ වි. සරෙති, පදං “සග්ග සරෙ ලොභ”තති සුත්තතො ව කථිති
පදං “කථා සචණ්ණං උතෙත”ති සුත්තතො ව අනු
චත්තතෙ.
516 පු. කානාමිත්ත සචකායාදි ජබ්බිධා වණණනා ?
„ වි. (19) “සචකා චං නි”ති කිමත්ත මිද මුච්චතෙ, නිසදො,
සචකා බ්‍යඤ්ජනො සරෙ පරෙ කථි වකාරං පපෙපාතිති
ඤ්ඤාපනත්තනි.

සබ්බකාමි, සබ්බකාමික පඨමේක වචනනාමදායං; වනති, රුළුති දුතියෙක වචනනාමදායං; තිති, රුළුති පඨමේක වචනනාමදායති තිපද මිදං සුභතං.

අඤ්ඤාමෙව පද විභාගො.

සරෙ, සරසමිංපරෙ; සබ්බො, සඤ්ඤා; ති, බ්‍යඤ්ඤානුභූතො තිසද්දො; වං, වකාරදෙසං; කථි, කථවිඨානෙ පාපුණාතිති.

අඤ්ඤාමෙව පදවිභාගො.

පට්ඨානං = කො පට්ඨානං? තිසද්දො පට්ඨානං, කෙතං විසි ට්ඨො තිසද්දො පට්ඨානං? සබ්බො තිසද්දො පට්ඨානං, සබ්බො තිසද්දො කං පට්ඨානං, සබ්බො තිසද්දො වකාරං පට්ඨානං, කථමිං තිමි තෙන සබ්බො තිසද්දො වකාරං පට්ඨානං, සරෙ පරෙ සබ්බො තිසද්දො වකාරං පට්ඨානං, සරෙ පරෙ සබ්බො තිසද්දො කථ වකාරං පට්ඨානං? සරෙ පරෙ සබ්බො තිසද්දො කථවි ඨානෙ වකාරං පට්ඨානං.

අඤ්ඤාමෙව වොදනා පටිභාරනො.

සබ්බකාමි ජබ්බො වඤ්ඤානා නිවසිනා.

517 පු. කො නාම වුභතා වුභතනො?

„වි. පට්ඨානිති, අජ්ඣාතවාය සකමමකාය ආබ්‍යානක්‍රියාය වුභතතො “ති”ති, වුභතකතො නිද්දොසො; භායා වුභතතො “වං”ති, අවුභත කමම නිද්දොසො.

අඤ්ඤාමෙව වුභතා වුභතනො.

518 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසනනො?

„වි. “ති”ති, විසෙසනපදං; “සබ්බො”ති, භූරුපාධිකරණ විසෙසන පදනති.

අඤ්ඤාමෙව විසෙසන විසෙසනනො.

519 පු. කො නාම භාවතො?

„වි. සරෙ පරෙ බ්‍යඤ්ඤානුභූතො සබ්බො තිසද්දො කථවි ඨානෙ වකාරදෙසං පාපුණාතිති.

අඤ්ඤාමෙව භාවතො.

රවිකම්ඳං නිසද්දං වකාරදෙසවිඤ්ඤපනත්ථං, තතො "සරු සරෙ ලොපං - වා පරෙ අසරුපා-ඉවණ්ණායං නවා"ති නිති සුතොති විනිතානං පුබ්බාපරලොපසකාරදෙසානං පනතිතො පඨ ඕතරමයමාදෙසො හොතිති විසසසන්තො.

520 පු. කථමුදා හරණාති ?

„ වි. “පති + අනතං = පච්චනතං.
 ඉති + එතං කුසලං = ඉච්චතං. කුසලං.
 ඉති + අයං චචනිඨං = ඉච්චයං චචනිඨං.
 පති + උත්තරිත්වා = පච්චත්තරිත්වා.
 පති + අහරති = පච්චාහරති”ති.

521 පු. කථි ගහගණෙන කිං දිපෙති ?

„ වි. ඉති යං මුහුත්තමපිතොත්ථ වකාරදෙසො න හොතිති.

—o:o—

522 පු. “පරවෙ භාවො ධානෙ”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. විධිසුත්තං විධිනො විධියමානත්තො.

523 පු. ලොපවිධි සුත්තාදි වසෙන අට්ඨ විධෙසු විධිසුතොසු කිං නාම විධි සුත්තං ?

„ වි. ආදෙස විධිසුත්තං=ආදෙසයං විධියමානත්තො.

524 පු. සරුදෙස විධිසුත්තාදි වසෙන තිවිධෙසු ආදෙස විධිසුතො සු කිමාදෙස විධිසුත්තං ?

„ වි. බ්‍යඤ්ඤාදෙස විධිසුත්තං-බ්‍යඤ්ඤාදෙසයං විධිය මා නත්තො.

525 පු. පුබ්බවිධි සුත්තාදි වසෙන චතුර්විධෙසු විධිසුතොසු කිං විධිසුත්තං ?

„ වි. අපරවිධි සුත්තං-පරවිධිනො විධියමානත්තො.

526 පු. “පරවෙ භාවො”ති-නො නිදදෙසො නාම ?

„ වි. කාරිය නිදදෙසො.

527 පු. “ධානෙ”ති නො නිදදෙසො ?

„ වි. භාවසත්තමි නිදදෙසො.

528 පු. කිත්තකා පන යං අනුච්ඡතියො සනති ?

„ වි. සරමහා ඉති ව-බ්‍යඤ්ඤායං ඉති ව වෙ සනති.

529 පු. තා කුතො නුචත්තනෙන ?

„ වි. චෙපි “සත් පකාති බ්‍යඤ්ඤෙන”ති සුත්තතො අනුචත්තනෙන

530 පු. කාතාමත්‍ර සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ ඔ. “සර්වෙ භාවො ධාතෙ” නි කිවත් මිද මුට්තෙ, සරච්ඡා පරස්ස බ්‍යඤ්ඤානස්ස චෙභාවො ගොති යුත්තධාතෙති ඤාපනත්තති.

අස් මෙහි සම්බන්ධය.

පර්වෙ භාවොති, සමාසනන පඨමෙක වචනනන පදං; ධාතෙ ති, කිතකනනසනනමෙසක වචනනන පදනති මිපද මිදං සුත්තං.

අස් මෙක පද විභාගො.

පර්වෙභාවො, සරතො පරස්ස බ්‍යජ්ඣානස්ස චෙ භාවො ගොති; ධාතෙ, යුත්තට්ඨාතෙති,

අස් මෙක පදයෝ.

පරොති, සම්බන්ධාමිකපදං; භවනං=භාවො; භූ-සත්තායං, “භා වෙමෙ” නි ඤාපනට්ඨෙයො. (තස්ස “කාටිනං වීස ඤානුබ්බෙයො” නි කාරිතසඤ්ඤා නසමිං කාරිතපට්ඨෙයෙ පරෙ “අසං සොගගතස්ස චුඛි කාටිතෙ” නි අනිසමෙන චුඛියා සමපන්නාය “අසුචණ්ණානං මාසො චුඛි” නි උකාරස්ස ඔ කාරො, නතො න ස්ස ඔකාරස්ස “තෙ ආසාචා කාටිතෙ” නි ආවාදෙයො.) මිනනං භාවො=චිභාවො; (ජඨි තප්පරිසො) චිභාවොයෙව=චෙ භාවො; පරස්ස චෙ භාවො=පර්වෙභා වො; (ජඨිතප්පරිසො). තිඝ්නති එත්ථාඨි=ධාතං; ධා-ගතිතිචුතතිමිති, “කතතු කජ්ඣප්ප දෙසෙසු චෙ” නි යුපපට්ඨෙයො. (තස්ස “අනිකා යුණ්චුතනති” අනාදෙයො “ස ගි සමෙ ලොප” නති පුබ්බස්ස ලො පොචෙව “දිඤ්” නති පරස්ස දීඤො ව ගොති) නසමිං ධාතෙති.

අස් මෙක පද විභාගො.

ගොති=කො ගොති? චෙ භාවො ගොති=කස්ස චෙ භාවො ගො ති? බ්‍යඤ්ඤානස්ස චෙ භාවො ගොති=කෙන විසිඪස්ස බ්‍යජ්ඣානස්ස චෙ භාවො ගොති? පරස්ස බ්‍යජ්ඣානස්ස චෙ භාවො ගොති= කසමා ප රස්ස බ්‍යඤ්ඤානස්ස චෙ භාවො ගොති? සරච්ඡා පරස්ස බ්‍යඤ්ඤා නස්ස චෙ භාවො ගොති=සරච්ඡා පරස්ස බ්‍යඤ්ඤානස්ස කත්ථ චෙ භාවො ගොති? සරච්ඡා පරස්ස බ්‍යඤ්ඤානස්ස ධාතෙ චෙ භාවො ගොතිති.

අස් මෙක මොදනා පටිභාර නිසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා
තිට්ඨිතා.

531 පු. කො නාම වුහතා වුහතනගො ?

„ වි. හොනිනි, අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාතත්‍රියාය වුහතනතා “පරවෙ භාවොති, වුහතකතතු නිද්දොසොති.

අයමෙත්ථ වුහතා වුහතනගො.

532 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසනගො ?

„ වි. “බ්‍යඤ්ජනායා”ති, අජ්ඣාතට විසෙසා පදං; “පරායා”ති, අජ්ඣාතට කුලාසාධිකරණ විසෙසන පදනති.

අයමෙත්ථ විසෙසන විසෙසනගො.

533 පු. කො නාම භාවජො ?

„ වි. සරතො පරභුතාය බ්‍යඤ්ජනාය යුතෙන සානෙ විතතං ගොනිති.

අයමෙත්ථ භාවජො.

534 පු. කථමුද්ගරණාති ?

„ වි. “ප + චන්තං = පච්චන්තං.
චාතු + දසි = චාතුදසි”ති.

535 පු. සානෙති ඉමිනා කිං දීපෙති ?

„ වි. යුතතසමිං සානෙ විතතං ගොනිති ච අයුතතසමිං න හො නිතිව දීපෙති.

536 පු. කතමං යුතතසානං නාම ?

„ වි. අවණ්ණි කාරුකාරෙහි පරානං පපතීනඤ්ච පටිආදෙසයා ච-කමු කුස කුඛ කී ගහ ප්‍රත යද සි සු සමා සර සසාදීනඤ්ච-නික නය නිංස වතාදීනං චාදිබ්‍යඤ්ජනඤ්ච-චතුච්චුදිසාදීන මනනඤ්ච උ දු නි උපසගගතො ච තචතු ඡසඤ්ඤති ච සන්තසඤ්ජදෙස ඤකාර භොච පරානමාදිබ්‍යඤ්ජනඤ්ච-අපදනනමා ආකාරවජ්ජන සෙස දී ඡතො පරං සකාරාදි බ්‍යඤ්ජනඤ්ච-සකාරයුතතානං තාදීනං චකා රාදයො ආදෙසාච-සහ සකාරාදීනා “ඤ්ජමා”ති ආදීනා විහිතා දෙසොච-සහ ධානිනෙතන සපච්චයසා “නායා චචග්ග සකාරච කාරතං ඤාචග්ගායා”ති ඉමිනා කත චචග්ගාදි ආදෙසොච-න පාදිසද්දගණතො “නාපාදිනොසි”ති ඉමිනා විහිත සිපච්චයසා සකා රොච-භාථානං ඡඤ්ජුරකකණේ සර ඤෙඤ්ඤ ධංසු හමු ඉවෙච චාදී නං ආදි බ්‍යඤ්ජනඤ්ච රසෙහි චෙච ආකාරතො ච චග්ගද්වය චතු ඡචකරා ච ඉවෙච චාදී.

537 පු. කතමානි පපනි පටිසු උදහරණානි ?

වි. 'ඉධ	+	පමාදො	=	ඉධපපමාදො.
වි	+	පයුගොතා	=	විපපයුගොතා.
සු	+	පසනෙතා	=	සුපපසනෙතා.
සමමා	+	පධානං	=	සමමාපපධානං. *
අ	+	පනිවතනියො	=	අපපනිවතනියො.
අභි	+	පනිපවමයො	=	අභිපපනිපවමයො.
සු	+	පනිනිකො	=	සුපපනිනිකො.
අ	+	පටිපුගහලො	=	අපපටිපුගහලො.
වි	+	පටිසාරො	=	විපපටිසාරො.
සු	+	පටිපතනි	=	සුපපටිපතනි"නි. †

යථාකකමං තෙසං උදහරණානි.

538 පු. කතමානි කමාදිසු උදහරණානි ?

වි. "ප	+	කමො	=	පකකමො.
පටි	+	කමො	=	පටිකකමො.
හෙතු	+	කමො	=	හෙතුකකමො.
යථා	+	කමං	=	යථාකකමං"නි.

ඉමානි කමුධාතුයා උදහරණානිව.

"ප	+	කොසනි	=	පකොකොසනි.
පටි	+	කොසනි	=	පටිකොකොසනි.
අනු	+	කොසනි	=	අනුකොකොසනි.
අ	+	කොසනි	=	අකොකොසනි"නි.

ඉමානි කුසධාතුයා උදහරණානිව.

"අ	+	කුමො	=	අකකුමො.
අනි	+	කුමො	=	අනිකකුමො"නි.

ඉමානි කුධධාතුයා උදහරණානිව.

* බ්‍රහ්මදේව පරෙ රසසතනි ඉමිනා රසෙසා. හෙසෙසුපි එසෙ වනසො.

† "මාවපමාදො, පනිගණනානි, වට්ඨිපකොපං රතෙකියා; යෙ පම නතා යථාමතා, මනොපකොපං රතෙකියා, ඉධ මොදනී, පෙවටමො දනී"ති ඉමානි අයුතනසානානි නාම.

“ධන	+ කීතො	= ධනකීතො.
වි	+ කයො	= විකකයො.
අනු	+ කයො	= අනුකකයො”නි.

ඉමානි කී බාතුයා උද්ගරණානි ව.

“ප	+ ගහො	= පගගහො.
වි	+ ගහො	= විගගහො.
අනු	+ ගහො	= අනුගගහො”නි.

ඉමානි ගහබාතුයා උද්ගරණානි ව.

“ප	+ ජොතො	= පජජොතො.
වි	+ ජොතනි	= විජජොතනි.
උ	+ ජොතො	= උජජොතො”නි.

ඉමානි ජ්‍රත බාතුයා උද්ගරණානි ව.

“කත	+ ඝු	= කතඝු.
වි	+ ඝු	= විඝු.
අනු	+ ඝු	= අනුඝු”නි.

ඉමානි ඝු බාතුයා උද්ගරණානි ව.

“අව	+ සයො	= අවසසයො.
නි	+ සයො	= නිසසයො.
සමු	+ සයො	= සමුසසයො”නි.

ඉමානි සි බාතුයා උද්ගරණානි ව.

“අප	+ සුතො	= අපසුසුතො.
වි	+ සුතො	= විසුසුතො.
බහු	+ සුතො	= බහුසුසුතො.
ආ	+ සවා	= අසසවා”නි.

ඉමානි සු බාතුයා උද්ගරණානි ව.

“ප	+ සමගතො	= පසසමගතො”නි.
----	---------	---------------

ඉමං සමගබාතුයා උද්ගරණං ව.

“අට	+ සරො	= අට්ඨසාරො.
වි	+ සරභි	= විසාරභි.
අනු	+ සරභි	= අනුසාරභි”හි.

ඉමානි සරධානුයා උදහරණානිව.

“ප	+ සසනෙතා	= පසසනෙතා.
වි	+ සසනෙතා	= විසසනෙතා.
මුහු	+ සසනෙතා	= මුහුසසනෙතා.
ආ	+ සාසො	= අසාසො”හි.

ඉමානි සරධානුයා උදහරණානි ව් ලොතති. ඉති තෙසං කමා දීනං ධාතුනං උදහරණානි ඤාතබ්බානි. “අට්ඨසරෙනො=අට්ඨසරෙණො. විසරෙනො=විසරෙණො. අභි+කතනතරො=අභිකතනනතරො. පරි+වරෙනො=පරිවරෙනො. උප+දවො=උපදවො. උප+කිලිසො=උපකිලිසො. මිත්ත+දුනො=මිත්තදුනො. ආය+වයො=ආයවයො. අබ්බ+බ්බි=අබ්බබ්බි”හි ඉමානි “සසාදීන” නත්තත්ථ ආදිසද්දස්ස උදහරණානි ගොතති.

539 පු. කතමානි නික තය නිංසවතාදීසු උදහරණානි ?

වි. “කුසල	+ නිකං	= කුසලනිකං.
පිති	+ නිකං	= පිතිතනිකං.
ගෙතු	+ නිකං	= ගෙතුතනිකං.
වෙදනා	+ නිකං	= වෙදනතනිකං.
ලොක	+ තයං	= ලොකතතයං.
බොධි	+ තයං	= බොධිතතයං.
වත්ථු	+ තයං	= වත්ථුතතයං.
එක	+ නිංස	= එකතනිංස.
වතු	+ නිංස	= වතුතනිංස.
සීල	+ වතං	= සීලබ්බතං”හි.

ඉමානි තෙසු නික තය නිංස වතෙසු උදහරණානි ගොතති “ස+පිතිකං=සපිතිකං. සම+නාගතො=සමනනාගතො. පුන+පුනං=පුනපුන”තති ඉමානි “වතාදීන”නත්තත්ථ ආදිසද්දස්ස උදහරණානි.

540 පු. කතමානි උදු නි උපසග්ගතොව ත වතු ඡ සද්දෙති ව සතසද්දෙසතො ව පරස්ස උදහරණානි ?

වි. “උ	+ කිංසො	= උකිංසො.
දු	+ කරං	= දුකරං.
නි	+ කාබො	= නිකාබො.
ත	+ කරො	= තකරො.
චතු	+ කං	= චතුකං.
ජ	+ කං	= ජකං.
ස	+ කාරො	= සකාරො”නි. *

ඉමානි තෙහි පරසං යථාකාම මුද්ගරණානි.

541 පු. කතමානි අපදනනමා ආකාරවච්ඡිත සෙසදීඝනො පරසං යකාරාදීනො උද්ගරණානි ?

වි. “නි	+ යානි	= නියානි.
සු	+ යථි	= සුයනි.
අභිභු	+ යනි	= අභිභුයනි.
විවෙ	+ ය	= විවෙයනි”නි.

ඉමානි තසං උද්ගරණානි වෙව “එ+නො=එතො. එ+තා+ව
තා=එතො+වනා”නි ඉමානි ආදිසද්දසං උද්ගරණානි ච භොනති. ‡
542 පු. කතමානි යකාරයුත්තතාදීනමාදෙසසං උද්ගරණානි ?

වි. “ජානි	+ අඤ්ඤා	= ජච්චඤ්ඤා.
විපලි	+ ආයො	= විපලායො.
අනි	+ ආයො	= අඤ්ඤායො.
යදි	+ එවං	= යථෙවං.
අපි	+ එකච්ච	= අපෙකච්ච”නි.

ඉමානි තසං උද්ගරණානි සහ ආදියද්දෙන.

543 පු. කතමානි සහ යකාරාදීනා විභිතාදෙසසං උද්ගරණානි ?

* “නිකායො, නිදනං, නිවාසො, තනො, චතුර්විසති, ඡයංඝි”
නි ඉමානි අයුත්තකානානි නාම.

‡ “උපනීයනි, සුයනි, තොයං”නි ඉමානි අයුත්තකානානි නාම.
අපදනනග්ගණං “ජමුයසංඝානු භාවෙන” ඉවාදිසු ච අනාකා
රග්ගණං “මාලාය දෙලාය සමාදාය” ඉවාදිසු ච විහත පටිසං
බන්ධං.

වි. “සං	+ යොගො	= සංයෝගො,
සං	+ යොජනං	= සංයෝජනං.
තං	+ ඵච	= තංයොදා”ති.

ඉමානි තස්ස උද්ගරණානි සහ ආදිසද්දො.

544 පු. කතමානි සහ ධාතුවෙනන යප්පච්චයස්ස විනිතච්චගාදි නො ආදෙසස්ස උද්ගරණානි ?

වි. “පථි	+ යතෙ *	= ප	+ චතෙ †	= පච්චතෙ. ‡
දිවි	+ යතෙ	= දි	+ චතෙ	= දිඛචතෙ.
පටිපද්	+ යතෙ	= පටිප	+ ජතෙ	= පටිපජ්ජතෙ”ති

ඉමානි තස්ස උද්ගරණානි.

545 පු. කතමානි සිප්පච්චයසකාරස්ස චෙව ඡද්දානුරක්කණස්ස ච උද්ගරණානි ?

වි. “තප	+ සි	= තපසසි.
යස	+ සි	= යසසසි”ති.

ඉමානි සිප්පච්චයසකාරස්සචෙව “න ප+ජ්ගෙ වණ්ණබලං පුරාණං=නපජ්ජගෙ වණ්ණබලං සුඤ්ඤං. උ+ජ්ගතෙසු සෙසෙය්‍යා=උජ්ජගතෙසු සෙසෙය්‍යා. ගච්ඡන්තිසු+ගතිං=ගච්ඡන්තිසුගති”නති ඉමානි ඡද්දානුරක්කණස්ස ච උද්ගරණානි. (වග්ගකඛරානං විතතස්ස උද්ගරණානි “වග්ගෙ සොයාසොයානං නානිස පඨමා”ති සුද්ධවණ්ණනාය ආවිහවිස්සති.)

546 පු. සරම්භානි-කිං දීපෙති ?

„ වි. බ්‍රහ්මඤ්ඤානො පරානං විභාවතිවතතනං. යථා-“සං+පසු තෙතා=සම්පසුතෙතා. සං+පටිච්ඡනං=සම්පටිච්ඡනං. සංකතොතා, සංගතො, සද්දො, ආකාසානං+වායතනං=ආකාසාන වායනනනති. (පුරිමෙසු විසු “වග්ගෙ නනංවාචගෙග”ති ඉ මිනා නිග්ගහිතස්ස තඛ්ඛග්ගතනාදෙසො. ආකාසානසද්ධායනනංතොසඤ්ඤානං ච නං ආ

* ඉදං පන පටිධානුයාපි කමමයප්පච්චයස්ස ච උද්ගරණං.

† ඉදං පන සහ ධාතුවෙනන යප්පච්චයස්ස විනිත චකාරාදෙසස්ස උද්ගරණං.

‡ ඉදං පන තස්ස විතතස්ස උද්ගරණං. සෙසෙසුපි එසෙවනගො.

කාසං වාචි=අනන්තාකාසනති වහන බෙබ් “අග්‍යාභිකො” න්‍යාදිසු වි
ය විෂයසන්ධානං පරිනිසාතනෙන “ආකාසානිකා” නති වුත්තං, ආකා
සානන්ත මෙව ආකාසානාඤ්චං තොස්මි ආකාසානන්ත සද්දං තො “භ්‍ය
කතනා කාමෙ භු” හි ඉමිනා සකමෙ භ්‍යප්පව්වයං කත්වා “තොසං
භොලොප” නති භානුබ්බිකොලොපෙ වයවන්තාසං තකාරස්ස “සවන්තං
නලණ් දකාරානං බ්‍යඤ්ජනාති වලඤ්ජකාරන්ත” නති ඉමිනා වකා
රාදෙසෙ ව නකාරස්ස “භොසු වුඤ්ඤොපාගමි විකාර විපරිතාදෙ
සා වා” හි ඉමිනා නිගන්තිතාදෙසෙ ව (ඉතො නිගන්තිතාදෙසතො
පරත්තා සෙව විත්තං න හොතීති වුත්තං.) තස්ස නිගන්තිතස්ස “ව
ග්ගග්ගංවා වග්ගෙ” හි තබ්බග්ගන්තාදෙසෙ ව කතෙ “ආකාසාන
ඤ්ච” ඉති රූපං. පුන සිවිහත්තුප්පත්තාදිමිති කතෙ ආකාසාන
ඤ්චං” හි පඨමෙක වචනං හොති, තතො ආයත්ත සද්දෙන සඬා ස
මසිත්වා සිවිහත්තුප්පත්තාදිමිති කතෙ “ආ කාසානිඤ්චාසගාන” නති
හොති.)

547 පු. කසමා පන “පව්වග්ගං වුත්තස්සා” හි විතාකාරෙති වෙ
ට්ඨගරණාති නිද්දිසාති?

„ වි. ඉ වණ්ණස්ස සකාරාදෙසං කත්වා සසකාරස්ස නිසස්ස වකාරා
දෙස සකම්මපි කෙවල සකාරාදෙසසකම්මපි එකසානෙනෙව සද්දෙත්තුං
කථා නිද්දිසාති—ගන්ථලාඝවං මෙව බාලානං සු කොසලලාඝං මිච්ඡ
තොතන.

548 පු. “වණ්ණග්ගගණං සබ්බස්මි රස්සදීස සංඝිගණං ඤං” තොස්
මි කසමි. වණ්ණග්ගගණං සක්ඛායවුත්තං? තෙන කිමේවා?

„ වි. ඉවණ්ණග්ගාසනනිවා” හි ඉමසමි. වණ්ණග්ගගණං සක්ඛාය
වුත්තං. ය ථස්මි වණ්ණසද්දෙන වුච්චාරියතෙ තස්මි සබ්බස්මි සමා
නවණ්ණභූතා රස්ස දීසා ගහෙතබ්බාති. යථා—අවණ්ණොති වුද්දොත
අකාරාකාරා ගහෙතෙන, ත ථා ඉවණ්ණවණ්ණෙණ සුපි.

549 පු. “කම්ම පම්මතිස්ස” හි කිම්දං සුත්තං නාම?

„ වි. විධිසුත්තං—විධිතො විධියමානත්තා.

550 පු. ලොප ජිම් සුත්තාදි වසෙන අට්ඨමිධෙසු විධිසුත්තෙහි කි
නාම විධිසුත්තං?

„ වි. ආදෙස විධිසුත්තං—ආදෙසස්ස විධියමානත්තා.

551 පු. සරාදෙස විධිසුත්තාදි වසෙන නිවිධෙසු ආදෙස විධිසුත්තෙ
හි කිමාදෙස ජිම් සුත්තං?

„ වි. බ්‍යඤ්ජනාදෙස විධිසුත්තං—බ්‍යඤ්ජනාදෙසස්ස විධියමා
නත්තා.

- 552 පු. පුබ්බවිධි සුභතාදි වසෙන වතුබ්බිධෙසු විධිසුනෙතසු කිං විධිසුනතං ?
- „ වි. පුබ්බවිධි සුනතං—පුබ්බවිධිනො විධියමානතතා.
- 553 පු. “කච්ඡි”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?
- „ වි. විකප්පනිද්දෙසො.
- 554 පු. “පථි”ති-කො නිද්දෙසො ?
- „ වි. කාරියනිද්දෙසො.
- 555 පු. “පනිස්සා”ති-කො නිද්දෙසො ?
- „ වි. කාරිනිද්දෙසො.
- 556 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුට්ඨානියො සනති ?
- „ වි. සරෙ ඉ ති ව-බ්බසාදෙන ඉති ව වෙ සනති.
- 557 පු. තා කුතො නුවතතනෙත ?
- „ වි. සරෙති, පදං “ගො සරෙ පුඨස්සාගමො කච්ඡි”ති සුනත ගො ව බ්බසාදෙනති, පදං “පුඨස්ස බ්බසාදෙන”ති සුනත තො ව අනුවතතනෙත.
- 558 පු. කා නාමත්ත සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?
- „ වි. “කච්ඡි පථි පනිස්ස”ඉති කිමත්ථ මිද මුවවතෙ, සරෙ වා බ්බසාදෙන වා පරෙ පනිස්ස කච්ඡි පථි ආදෙසො ගොතිති සද්ධ පනත්තති.

අස මිහ සමබ්බො,

කච්ඡි, සත්තමත්ථවාපි නිප්පනන නිපාතපදං; පථිති; රුලුති ස ධමෙක වචනනතපදං; පනිස්සාති, ජබ්බිධා ව වනනතපදනති නිපද මිදං සුනතං.

අස මෙත්ථ පද විනාගො.

පනිස්ස, සරෙ වා බ්බසාදෙන වා පරෙ පනි ඉවෙච්ඡාස්ස උපස ග්ගස්ස; කච්ඡි, කත්ථි ධාතෙ; පථි, පථි ඉති අසමාදෙසො ගොතිති.

අස මෙත්ථ පදෙත්ථා.

ගොති=කො ගොති? පථි ආදෙසො ගොති=කස්ස පථි ආදෙ සො ගොති? පනිස්ස පථි ආදෙසො ගොති= ක සමිං නිමිතෙන පනි ස්ස පථි ආදෙසො ගොති? සරෙ වා බ්බසාදෙන වා පරෙපනිස්ස පථි

ආදෙසො භොති=සරෙ වා බ්‍යඤ්ජනෙ වා පරෙ පතියා කන්ථ පටි ආදෙසො භොති ? සරෙ වා බ්‍යඤ්ජනෙ වා පරෙ පතියා කන්ථවි යානෙ පටි ආදෙසො භොතිති.

අස මෙත්ථ වොදනාපටිභාර නිසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිනා.

559 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. භොතිති, අජ්ඣාගවාය ආබ්‍යාන ක්‍රියාය වුත්තත්තා “පටි” ති, වුත්තකත්තු නිද්දෙසොති.

අස මෙත්ථ වුත්තා වුත්ත නිසො.

560 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසා නයො ?

„ වි. “පටි”ති, විසෙසාපදො; “පතියා”ති, හිනනාගිකරණ විසෙසන පදනති.

අස මෙත්ථ විසෙසන විසෙසා නිසො.

561 පු. කො නාම භාවන්තො ?

„ වි. පති ඉවෙච්චකස්ස උපසග්ගස්ස සරෙ වා බ්‍යඤ්ජනෙ වා පරෙ කන්ථවි යානෙ පටි ඉති අයමාදෙසො භොතිති.

අස මෙත්ථ භාවන්තො.

562 පු. කථ චුද්දග රණාති ?

වි. “පති + අගති දු නබ්බො = පටගති දු නබ්බො,
පති + ගඤ්ඤති = පටිගඤ්ඤති”ති.

563 පු. කසමා කවිග්ගහණං කතං ?

„ වි. කන්ථවි යානෙ අයමාදෙසො න භොතිති ඤපනන්ථං. ය ථා-“පට්ඨග්ගිමෙසු ජනපදෙසු, පතිලියති, පතිරුපදෙසවාසො වා”ති

- 564 පු. “එවාදියා ජි පුබ්බො ච රසෙසා”නි කිමිදං සුත්තං නාම ?
 ,, වි. විධිසුත්තං-විධිනො විධියමානත්තං.
 565 පු. ලොපච්ඡි සුත්තාදි වසෙන අට්ඨවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං නාම විධිසුත්තං ?
 ,, වි. ආදෙසවිධි සුත්තං-ආදෙසස්ස විධියමානත්තං.
 566 පු. සරාදෙසවිධි සුත්තාදි වසෙන නිවිධෙසු ආදෙසවිධි සුත්තෙසු කිමාදෙස විධිසුත්තං ?
 ,, වි. සරාදෙස විධිසුත්තං-සරාදෙසස්ස විධියමානත්තං.
 567 පු. පුබ්බවිධි සුත්තාදි වසෙන චතුබ්බිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං විධිසුත්තං ?
 ,, වි. අපරවිධි සුත්තං-පරස්ස වණණාදෙසස්ස විධියමානත්තං.
 568 පු. “එවාදියා”නි-කො නිදදෙසො නාම ?
 ,, වි. කාරිනිදදෙසො.
 569 පු. “ජි”නි-කො නිදදෙසො ?
 ,, වි. කාරිය නිදදෙසො.
 570 පු. “පුබ්බො”නි-කො නිදදෙසො ?
 ,, වි. කාරිනිදදෙසො.
 571 පු. “චා”නි-කො නිදදෙසො ?
 ,, වි. සමුච්චය නිදදෙසො.
 572 පු. “රසෙසා”නි-කො නිදදෙසො ?
 ,, වි. කාරිය නිදදෙසො.
 573 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡිතනියො සන්ති ?
 ,, වි. සරමා ඉති ච-නවා ඉති ච වෙ සන්ති.
 574 පු. තා කුතො නුවත්තනෙත ?
 ,, වි. සරමාති, පදං “සග්ගං ලොප”නති සුත්තතො ච න වා නි, පදං “ඉමජ්ජොසනන වා”නි සුත්තතො ච අනුවත්තනෙත.
 575 පු. කා නාමත්ත සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 ,, වි. “එවාදියා ජි පුබ්බො ච රසෙසා”නි කිමත්ත මිද මුඛෙන, සරමා පරස්ස එවස්ස එකාරස්ස ආදිභුතස්ස රිකාරො හොති, පුබ්බො සරො රසෙසා හොති නවාති ඤාපනත්තනි.

අස මිහ සම්බන්ධො.

එවාදියානි, සමාසනන ඡට්ඨක වචනනපදං; රිති, රුළුති පඨමෙක වචනනපදං; පුබ්බොති, නතිතනන පඨමෙක වචනන

පදං; වානි, නිපාතපදං; රසොනි, නිතකනත පඨමෙක ව චනනතපදං; තඹිතනත පඨමෙක චචනනතපදං වා න පඤ්ච පදමිදං සුතතං.

අසමෙක පද විභාගො.

එවාදියො, සරතො පරසො එවසද්දාසො ආදිභූතසො එකාරසො ක නවි යානෙ; ඊ, ඊකාරාදෙසො හොති; පුබ්බො ව, පුබ්බො සරො ව; රසො, රසං පාපුණානිති.

අසමෙක පදෙකො.

එවානි, නිපාතපදං; ආදියනෙ පඨමං ගණනීයතෙති=ආදි; ආපු බ්බො ද-දනෙ, “සඤ්ඤාසං දායානො ඉ”ඉති ඉප්පව්වයො. එවසො ආදි=එවාදි. (ජභිතපුප්පිසො) ඊති, රුළුතිපදං; පුබ්බො ජාතො=පු බ්බො; “ඤ ගතා නෙන රතනං නසොදමඤ්ඤපඨසු වා”ති භ්ප්ප ව්වයො. රසනි ඵොකං සද්දං කරොතිති=රසො; රස-උනකරණෙ, ‘සබ්බො ඤවු ඤා මි වා’ති අප්පව්වයො. රසකාල මසො අතීති වා රසො; “සවාදිනො ඤ” ඉති භ්ප්පව්වයොති.

අසමෙක පද විභාගො.

හොති=කො හොති? ඊකාරාදෙසො හොති=කසො ඊකාරාදෙ සො හොති? එකාරසො ඊකාරාදෙසො හොති=කෙන විසිඨසො එක රසො ඊකාරාදෙසො හොති? එවසද්දාදිභූතසො එකාරසො ඊකාරාදෙ සො හොති=පුනරපි කිං. විසිඨසො එවසද්දාදි භූතසො එකාරසො ඊකාරාදෙසො හොති? පරසො එවසද්දාදි භූතසො එකාරසො ඊකාරාදෙසො හොති=කසමා පරසො එවසද්දාදි භූතසො එකාරසො ඊකාරාදෙසො හොති? සරතො පරසො එවසද්දාදි භූතසො එකාරසො ඊකාරාදෙසො හොති=සරතො පරසො එවසද්දාදි භූතසො එකාරසො කනථි ඊකාරාදෙසො හොති? සරතො පරසො එවසද්දාදි භූතසො එකාරසො කනථ වි යානෙ ඊකාරාදෙසො හොති,

හොති=කො හොති? රසො හොති=කො රසො හොති? ස රො රසො හොති=කෙන විසිඨො සරො රසො හොති? පුබ්බො ව සරො රසො හොති= කසමා පුබ්බො ව සරො රසො හොති? ඊකාරාදෙසනො පුබ්බො ව සරො රසො හොතිති.

අසමෙක වොදනාපටිභාර නියො.

සමබන්ධාදි ජබ්බධා වණ්ණනා නිට්ඨිකා.

— 00 —

576 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. හොතිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාන ක්‍රියාය වුත්තන්තා “රි”
ඉති, වුත්තකන්තු නිද්දෙසො; හොතිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාන ක්‍රියා
ය වුත්තන්තා සරොති, අජ්ඣාතව වුත්තපකති කන්තුනිද්දෙසො; ජ
සොති, වුත්තඵකතිකන්තු නිද්දෙසොති.

අසමෙඤ්ච වුත්තා වුත්ත නයො.

577 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි. “රි”ති, විසෙසනපදං; “ඵවාදියො”ති, භික්ඛාධිකරණ විසෙ
සනපදං; “සරො”ති, අජ්ඣාතව විසෙසනපදං; “පුබ්බො”ති, තුල්‍ය
ධිකරණ විසෙසනපදනති.

අසමෙඤ්ච විසෙසන විසෙසන නයො.

578 පු. කො නාම භාවජෝ ?

„ වි. දීඝසරණො පරයං ඵවසද්දාදි භූතස්ස ඵකාරස්ස කන්ථිචි යා
නෙ රිකාරාදෙසො හොති පුබ්බො ච සරො යානාසන්තා වසෙන ර
ස්සං පාපුණ්ණිති.

අසමෙඤ්ච භාවජෝ.

579 පු. කථමුද්ගහරණානි ?

වි. “යථා + ඵව = යථරිච.
නථා + ඵව = නථරිචා”ති.

580 පු. නවා ති ඉමිනා කිං දීපෙති ?

„ වි. සරණො පරභූතස්ස පි ඵවසද්දාදි භූතස්ස කන්ථිචි යානෙ අ
යමාදෙසො න හොතිති දීපෙති. යථා—

“යථා + ඵව = යථෙච
නථා + ඵව = නථෙචා”ති.

— * * —

- 581 පු. “යවමදන න රලා වාගමා”නි කිමිදං සුතනං නාම ?
 ,, වි. විධිසුතනං—විධිනො විධිසමානතතා.
 582 පු. ලොපවිධි සුතනාදි වසෙන අටඨ විධෙසු විධිසුතෙනසු කි.
 නාම විධිසුතනං ?
 ,, වි. ආගම විධිසුතනං.
 583 පු. කථං ඥයති වෙ ?
 ,, වි. අසනත්‍රුපපතනියා විධියමානතතා.
 584 පු. සරාගම විධිසුතනාදි වසෙන නිවිධෙසු ආගමවිධි සුතෙනසු
 කිමාගම විධිසුතනං ?
 ,, වි. බ්‍යඤ්ජනාගම විධිසුතනං.
 585 පු. කථං ඥයති වෙ ?
 ,, වි. බ්‍යඤ්ජනුපපතනියා විධියමානතතා.
 586 පු. පුබ්බවිධි සුතනාදි වසෙන චතුබ්බිධෙසු විධිසුතෙනසු කි.
 විධිසුතනං ?
 ,, වි. පුබ්බවිධිසුතනං—පුබ්බවණ්ණුපපාදස්ස විධියමානතතා.
 587 පු. “යවමදනනරලා”නි—කො නිද්දෙසො නාම ?
 ,, වි. විසසී නිද්දෙසො.
 588 පු. “මා”නි—කො නිද්දෙසො ?
 ,, වි. සමුච්චය නිද්දෙසො.
 589 පු. “ආගමා”නි—කො නිද්දෙසො ?
 ,, වි. විසෙසන නිද්දෙසො.
 590 පු. කිතතකා පනස්ස අනුච්ඡතතියො සන්ති ?
 ,, වි. වා ඉති ච—සරෙ ඉති ච වෙ සන්ති.
 591 පු. තා කුතො නුවතනතො ?
 ,, වි. වානි, පදං “වගගනනං වා වගග”නි සුතනතො ව සරෙ
 නි, පදං “ම ද සරෙ”නි සුතනතො ව අනුවතනතො.
 592 පු. කා නාමත්‍ර සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?
 ,, වි. යවමදනනරලා වාගමා”නි කිමත් මිද මුච්චතෙ, සරෙ ප
 රෙ සකාරාදසො ආගමා තොනති වා නි ඥපනත්තනි.

අස මිහ සමබ්බො.

යවමදනනරලානි, සමාසනා පඨමා බහු වචනනතපදං;
 වානි, නිපාතපදං; ආගමානි, කිතකතන පඨමා බහුවචනනත පද
 නති තිපදමිදං සුතනං.

අස මෙත්ථ පද විභාගො.

ය ව ම ද න න ර ලා, සරෙ පරෙ යකාරාදයො ඉමෙ අට්ඨ; ආගමා, විකප්පන ආගමවණ්ණො හොතීති.

අස මෙකු පදපො.

යො ව වො ව මො ව දො ව නො ව නො ව රො ව ලො ව—
යවමදනනරලා; (ඉනරිතරයොග වදො) වානි, නිපාතපදං; ආගමා
නැති=ආගමා, ආපුබ්බො ගමු-ගතියං, “සබ්බගො ඈවු ට්ඨා පි ට්ඨා”
නි අප්පච්චයොති.

අස මෙකු පද විගහණො.

හොනනි=කෙ හොනනි? යවමදනනරලා හොනනි=යවමදනන
රලා ක ථං හොනනි? යවමදනනරලා ආගමා හොනනි=කසම්. නිමි
තෙන යවමදනනරලා ආගමාහොනනි? සරෙ පරෙ යවමදනනරලා
ආගමා හොනනි=සරෙ පරෙ යවමදනනරලා ආගමා කථං හොනනි?
සරෙ පරෙ යවමදනනරලා ආගමා විකප්පන හොනනි?

අස මෙකු වොදනා පටිභාර නයො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිනා.

593 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො?

„ වි. හොනනිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්භාන ක්‍රියාය වුත්තනනා “යව
මදනනරලා”නි, වුත්ත පකනි කතතු නිද්දෙසො; “ආගමා”නි වුත්ත
විකනි කතතු නිද්දෙසොති.

අස මෙකු වුත්තා වුත්ත නයො.

594 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො?

„ වි. “යවමදනනරලා”නි, විසෙසනපදං; “ආගමා”නි, නුලාභි
කරණ විසෙසන පදනනි.

අස මෙකු විසෙසන විසෙසන නයො.

595 පු. කො නාම භාවපො?

„ වි. සරයම්. පරෙ යකාරො වකාරො මකාරො දකාරො නකා
රො නකාරො රකාරො ලකාරො නි ඉමෙ අට්ඨවණ්ණො විකප්පන
ආගමා හොනනි වකාරෙන ගකාරාගමොපි හොතීති.

අස මෙකු භාවපො.

596 පු. කථමුද්දහරණානි ?

වි. “න	+	ඉමසා	=	නභිමසා.
නි	+	අභිගිකං.	=	නිවභිකං.
ලහු	+	එසානි	=	ලහුමෙසානි.
අතන	+	අන්තං.	=	අතනදන්තං.
ඉතො	+	ආයනි	=	ඉතොනායනි.
තසමා	+	ඉහ	=	තසමානිහ.
සබ්බි	+	එව	=	සබ්බිරෙව.
ඡ	+	අභිඤ්ඤා	=	ඡත්ථිඤ්ඤා”නි.

597 පු. කිමන්තං දීපෙති ව සඤ්ඤා ?

„ වි. කන්තං ධාතෙ ගතාරා ගමො පි ගොනීති. යථා—

“පුථ	+	එව	=	පුථගෙව.
පා	+	එව	=	පගෙව.
අනිප්ප	+	ඔබො	=	අනිප්පගොබො”නි.

(කවිමායනෙ පන වග්ගගණන ම කාරයා පකාරාදෙසො ව ක කාරයා දකාරාදෙසො ව දකාරයා තකාරාදෙසො ව වුත්තො. යථා— “විරම්+පවාසිං පුරිසං=විරප්පවාසිං පුරිසං. සක්+අන්තං පසුතො සියා= සදන්තං පසුතො සියා. සුගද්+ඔ=සුගතො” නි. විරප්පවාසිං පුරිසංතො න්තං පන විරං පවාසිං පුරිසනිති සිතෙ “වග්ගගණනං වා වග්ග”නි නිග්ගන්තිතසා තබ්බග්ගන්තො මකාරාදෙසො (විරම්+පවාසිං පුරිසං) නතො තසා මකාරයා ඉමිනා ව සඤ්ඤා පකාරාදෙසො කතෙ වි ර ප්පවාසිං පුරිසං නි රූපං. සදන්තං පසුතො සියාතොන්තං සක්+අන්තං ප සුතො සියා නි විසන්තිමිති කතෙ ඉමිනා කකාරයා දකාරාදෙසං ක න්තා “නසෙ ප රං සුත්තං”නි පරනස්තෙ කතෙ සදන්තං පසුතො සි යා නි රූපසිති. සුගතො තොන්තං සුගද්+ඔති පදවෙජ්ඣං කන්තා ඉමි නා දකාරයා තකාරාදෙසං කන්තා පරනස්තෙ කතෙ සුගතො නි රූපසිති.)

598 පු. වා සඤ්ඤා කිමන්තං ?

„ වි. වච්ඡන්තං විහාසායං. (තෙන අයමාගමො “පටිසංගත”මි වචාදිසු නිගමෙන ඉති ව “සථසිද්ධ” මිවචාදිසු විකප්පෙන ඉති ව “ප ටිකඛණො”නාදිසු න ගොතෙවා නි ව දීපෙති.)

599 පු. තෙසු යකාරාගමො කථං ගොති ?

„ වි. යථා සඤ්ඤාදිතො ඉකාරෙවාදිසු පරෙසු ව සරෙ පරෙ විපරි භාදිතො ව යථා—

“යථා	+	ඉදං	=	යථයිදං.
යථා	+	එව	=	යථෙව.
මා	+	ඉදං	=	මායිදං.
මා	+	එව	=	මායෙව.
න	+	ඉදං	=	නයිදං.
නං	+	එව	=	නංයෙව.
ඡ	+	ඉමානි	=	ඡයිමානි.
නව	+	ඉමෙධිමා	=	නවයිමෙධිමා.
බොධි	+	එව	=	බොධියෙව.
තෙසු	+	එව	=	තෙසුයෙව.
තෙ	+	එව	=	තෙයෙව.
සො	+	එව	=	සොයෙව.
පි	+	අසුඤ්ඤා	=	පියසුඤ්ඤා. *
පරි	+	අනතං	=	පරියනතං.
නි	+	ආයොගො	=	නියායොගො” නි.

600 පු. කථං තොති චකාරාගමො ?

„ වි. නිසද්දාදිතො අවණ්ණුකාරෙසු. යථා-

“නි	+	අභුලං	=	නිවභුලං.
භු	+	ආදයො	=	භුවාදයො.
මිහිහනතා	+	උදිකකිති	=	මිහිහනතාවුදිකකිති” නි.

601 පු. කථං මකාරාගමො හොති ?

„ වි. ලුහු සද්දාදිතො සරෙ පරෙ ඡන්දානුරකිණාදිමහි. යථා-

“ගරු	+	එසසති	=	ගරුමෙසසති. †
ඉධ	+	ආහු	=	ඉධිමාහු.
කෙනනෙඉධ	+	ඉජ්ඣති	=	කෙනනෙඉධිමජ්ඣති.
හද්දාකසා	+	ඉව	=	හද්දාකසාමිව.
ආකාසෙ	+	අභිජුජ්ඣි	=	ආකාසෙමභිජුජ්ඣි.
එක	+	එකසස	=	එකමෙකසස.
යෙන	+	ඉධෙකමෙව	=	යෙනමිධෙකමෙව.
භායති	+	එව	=	භායතිමෙව.
හෙතු	+	එව	=	හෙතුමෙව” නි.

* ඉතො පටිඨාය විපරිශාදිත මුද්ගරණානි.

† ලුහුසද්දාසු උද්ගරණං පටිමමෙව නිද්දිසං.

602 පු. කථං දකාරාගමො හොති ?

„ ටී. උපසංඝාත සකි කිඤ්චි සමමා යාච තාච පුන යතෙතතත සාදිති. යථා-

“උ	+	අග්ගො	=	උදග්ගො. †
සකිං	+	එච	=	සකිදෙව. ‡
සකිං	+	ආගාමි	=	සකදගාමි. ¶
කෙනනචි	+	එච	=	කෙනනචිදෙව.
කිඤ්චි	+	එච	=	කිඤ්චිදෙව.
කිසමිති	+	එච	=	කිසමිතිදෙව.
සමමා	+	අග්ගො	=	සමමදග්ගො.
යාච	+	අග්ගො	=	යාචදග්ගො.
තාච	+	එච	=	තාචදෙව.
පුන	+	එච	=	පුනදෙව.
ස	+	අග්ගො	=	සදග්ගො.
ත	+	අනනනරං	=	තදනනනරං.
එත	+	අග්ගො	=	එත දග්ගො.
අතත	+	අග්ගො	=	අතතදග්ගො.
ස	+	අග්ගොපසුතො සියා	=	සදග්ගොපසුතොසියා
අඤ්ඤා	+	අග්ගො	=	අඤ්ඤාදග්ගො. §
මනසා	+	අඤ්ඤාචිත්තතානං	=	මනසාදඤ්ඤාචිත්ත තානං.
බහු	+	එචරතතිං	=	බහුදෙවරතතිං.
අහු	+	එචහසං	=	අහුදෙවහසං”ති.

603 පු. කථං හොති නකාරාගමො ?

„ ටී. නකාරාගමො ආයතාදිලිපි පරෙ හොති. යථා-

“චිරං	+	ආයතී	=	චිරනතායතී.
චිචි	+	ඉත්තා	=	චිචිනිත්තා”ති.

† උපසංඝාතී ආගමො අවිකප්පන හොති.

‡ අත් “කිච්චිලොප”නති නිග්ගහිත ලොපො

¶ අත් “කිච්චිලොප”නතිනිග්ගහිතස්ස ලොපො වෙච “නෙසු චුචි ලොපානම විකාර විපරිනාදෙසාමා”ති ඉකාරස්ස අකාරාදෙසො ච.

§ ඉතො පඨාය චතතාරි උදග්ගොති ආදිසංග්ගො එලං.

604 පු. කථං හොති නකාරාගමො ?

,, ඩි. යසමා නසමා ජ්ජාදිතො ඉහකාදිමති පරෙ හොති. යථා-

‘යසමා	+	ඉහ	=	යසමානිහ.
නසමා	+	ඉහ	=	නසමානිහ.
අජ්ජ	+	අගෙහ	=	අජ්ජතගෙහ”නි.

605 පු. කථං රකාරාගමො හොති ?

,, ඩි නි දු පාතු පුන ඩි චතුරාදිතො ච සරමා ඉවෙවෙසු පරෙ සු ඡන්දානුරකකමෙහ ච හොති. යථා-

“නි	+	උපතරො	=	නිරුතතරො.
දු	+	අතිකකමො	=	දුරතිකකමො.
පාතු	+	අහොසි	=	පාතුරහොසි.
පුන	+	ආගවෙජ්ඣය	=	පුනරාගවෙජ්ඣය.
ඩි	+	අයු	=	ධිරයු.
චතු	+	අභිනිකං.	=	චතුරභිනිකං.
හතතු	+	අඤ්ඤ	=	හතතුරඤ්ඤ. †
වුත්ති	+	එසා	=	වුත්තිරෙසා.
පඨවිධාතු	+	එවෙසා	=	පඨවිධාතුරෙවෙස
නකකතරාජා	+	ඉචතාරකානං.	=	නකකතරාජාරීච
				තාරකානං. †
ආරගෙහ	+	ඉච සාසපො	=	ආරගෙහරිච සාසපො
සාසපො	+	ඉච ආරගෙහ	=	සාසපොරිචආරගෙහ.
උසහො	+	ඉච	=	උසහොරිච.
සබ්බි	+	එච සමාසෙඨ	=	සබ්බිතරචසමාසෙඨ”නි.

606 පු. කථං උකාරාගමො හොති ?

,, ඩි. ඡ ස සබ්බාති හොති. යථා-

“ඡ	+	අභිකුඤ්ඤ	=	ඡලභිකුඤ්ඤ.
ස	+	ආයතනං	=	සමායතනං”නි.

† ඉතො පඨාය ආදිසඤ්ඤ ඵලං.

† ඉතො පඨාය ඡන්දානුරකකමෙහ උද්ගරණානි.

- 607 පු. “රැස්ස” නැති කිමිදං සුත්තං නාම ?
 ,, වි. විධිසුත්තං-විධිනො විධියමානත්තං.
 608 පු. ලොපවිධි සුත්තාදි වසෙන අභිවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං නාම විධිසුත්තං ?
 ,, වි. රැස්සවිධිසුත්තං-දීඝානං රැස්සකරණස්ස විධියමානත්තං.
 609 පු. සරරැස්සවිධි සුත්තාදි වසෙන දුච්චෙසු රැස්ස විධිසුත්තෙසු කිං රැස්ස විධිසුත්තං ?
 ,, වි. බ්‍යජන රැස්ස විධිසුත්තං-බ්‍යඤ්ජනෙ පරෙ රැස්සස්ස විධිය මානත්තං.
 610 පු. පුබ්බවිධි සුත්තාදි වසෙන චතුබ්බිකෙසු විධිසුත්තෙසු කිං විධිසුත්තං ?
 ,, වි. පුබ්බවිධිසුත්තං-පුබ්බස්ස විධිනො විධියමානත්තං.
 611 පු. “රැස්ස” නැති-කො නිදද්දෙසො නාම ?
 ,, වි. කාරිය නිදද්දෙසො.
 612 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡිත්තියො සනාහි ?
 ,, වි. සරා ඉති ච-බ්‍යඤ්ජනෙ ඉති ච ඤචි ඉති ච තියෙසො සනාහි.
 613 පු. තා කුතො නුවහත්තෙන ?
 ,, වි. “සරා-බ්‍යඤ්ජනෙ” ති වෙ පදානි “සග් පකාහි බ්‍යජනෙ” හි සුත්තනො ච “කච්ඡි” හි පදං “සරෙ ඤච්ඡි” හි සුත්තනො ච අනුවත්තනෙන.
 614 පු. කා නාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 ,, වි. “රැස්ස” නැති කිමළම්ඳමුවවනෙ, සරා බො බ්‍යඤ්ජනෙ ප රෙ ඤච්ඡි රැස්සං පපොසානිති ඤාපනාථානි.

අස මිහ සම්බන්ධො.

රැස්සනැති, කිත්තකාන දුහියෙක වචනනාමදං; තඤ්ඤන දුහියෙක වචනනාමදං වාහි එකපදම්ඳං සුත්තං.

අස මෙධා පද මිහාගො.

රැස්සං, සරා බො බ්‍යඤ්ජනෙ පරෙ ඤච්ඡි රැස්සං පපොසානිති.

අස මෙධා පද මිහාගො.

රසනි ථොකං සද්දං කරොතිති රැස්සො; රස-උණකරණෙ, “ස බ්බන්තො ඤ්ච ආ වී වා” හි. දප්පව්වෙසො, රැස්ස කාල මස්ස අත්ති වා රැස්සො; “සබ්බාදිනො ඤ්ච” ඉති ඤ්චප්පව්වෙසො. තං රැස්සනාහි.

අස මෙධා පද මිහාගො

පළොන්නි=කෙ පළොන්නි ? සරා පළොන්නි=සරා කිං පළොන්නි ? සරා රසං පළොන්නි=කසම්. නිමිතෙන සරා රසං පළොන්නි ? බ්‍යජනෙ පරෙ සරා රසං පළොන්නි=බ්‍යජනෙ පරෙ සරා කඤ්ච රසං පළොන්නි ? බ්‍යජනෙ පරෙ සරා කඤ්චි ඩානෙ රසං පළොන්නිති.

අස මෙසු වොදනා පඨිහාර නිසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

—**—

615 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. පළොන්නිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාතක්ඛියාය වුත්තනතා “සරා”ති, අජ්ඣාතව වුත්තකතතු නිදද්දෙසො, තායා වුත්තනතා “රසං”නති, අවුත්තකමම නිදද්දෙසොති.

අසමෙසු වුත්තා වුත්ත නිසො.

616 පු. කො නාම භාවජො ?

„ වි. ව්‍යඤ්ජනෙ පරභුතෙ සති සරා බො කඤ්චි ඩානෙ රසං පාපුණ්ණතිති.

අයම මසු භාවජො.

617 පු. කථමුද්ගරණාති ?

„ වි. “පා + ගෙව = පගෙව,
භොවාදි + නාම සො භොති= භොවාදි නාම සොභොති,
යථාභාවි + ගුණෙන සො = යථාභාවිගුණෙනසො”ති.

618 පු. කිං ඵලං කිට්ඨගහණෙන ?

„ වි. “සමමා සමාධි, සාවිතති ඡන්දසො”ති ඵවමාදිසු පටිසෙ ධ්වං.

619 පු. කසමා පනායං වුත්තො “වානි කිං ඡ අභිඤ්ඤා සුථ ඵව පා ඵවා”ති ?

„ වි. “සමමුදනනරලා මාගමා”ති මසු වාසද්දසු ඵලං විඤ්ඤා පෙතුං වුත්තො. තංව බො විකප්පස්ස නාඤ්ඤාසං නිවම සන්නාතං.

—**—

- 620 පු. “සරෙකිව්”හි කිමිදං සුගතං නාම ?
 „ වි. විසිසුතනං-විසිනො විසිය මානකතා.
 621 පු. ලොපවිසි සුතනාදි වසෙන අට්ඨ විධෙසු විසිසුතනසු කිං
 නාම විසිසුතනං ?
 „ වි. පටිසෙධ විසිසුතනං.
 622 පු. කථං ඥයතිවෙ ?
 „ වි. සමපතකානං ලොපාදීනං නිවාරිය මානකතා.
 623 පු. සරපටිසෙධ විසිසුතනාදි වසෙන දුට්ඨෙසු පටිසෙධ විසිසු
 තනසු කිං පටිසෙධ විසිසුතනං ?
 „ වි. සරපටිසෙධ විසිසුතනං-සරපටිසෙධස්ස විසියමානකතා.
 624 පු. “සරෙ”හි-කො නිදද්දසො නාම ?
 „ වි. නි චිත්ත නිදද්දසො.
 625 පු. “කිව්”හි-කො නිදද්දසො ?
 „ වි. කිවත්තිද්දසො.
 626 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුවුත්තිස්ස සනති ?
 „ වි. සරා ඉති ව-පකති ඉති ව වෙ සනති.
 627 පු. තා කුතො නුවතනතො ?
 „ වි. වෙ පදනිපි “සග් පකති බ්‍යඤ්ජනෙ”හි සුගතතො අනු
 වතනතො.
 628 පු. කා නාමත්‍රසමකිකාදි ඡරිකිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. “සරෙකිව්”හි කිවත් මිද මුවවතො, සරා බො සරෙ පරෙ
 කිව් පකති රූපානි ගොතනිති ඥපනථනති.

අශ් චිත සමබ්‍යො.

සරෙහි, කිත්තකත සහනමොක වචනනාපදං; කිව්හි, සතන
 ම්‍යත්ථාපි නිපථනන නිපාතපදනති විපදමිදං සුගතං.

අශ මෙත්ථ පද විභාගො.

සරෙ. සරා බො සරසම් පරභුතෙ සති; කිව්, කිව්හි ථානෙ
 සකරූපානෙව ගොතනිති.

අශ මෙත්ථ ප දෙත්ථො.

සරනති ගවජනති පවත්තනනිති=සරා; සර-ගතිස්ස, ව්‍යජනෙ
 සාතෙන්නිතිව=සරා; සර-සද්ද, “කබ්බනො ඤවුකො වි වා”හි අ
 පච්චස්ස; තසම් සරෙ. කිව්හි නිපාතපදනති.

අශ මෙත්ථ පද විභාගො.

භොනනි=ඉන භොනනි ? සරා භොනනි=සරා කථං භොනනි ?
සරා පකනි රූපානි භොනනි=කසම්. නිමිත්තෙක සරා පකනි රූපානි
භොනනි ? සරෙ පරෙ සරා පකනි රූපානි භොනනි=සරෙ පරෙ සරා
කන්ධ පකනි රූපානි භොනනි ? සරෙ පරෙ සරා කන්ධි යානෙ පක
නි රූපානි භොනනි.

අස මෙත්ථ මොදනා පටිභාර නයො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිනා.

— 00 —

629 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. භොනනිති, අජ්ඣාතපාය ආබ්සාන ක්‍රියාය වුත්තන්තා “ස
රා”ති, අජ්ඣාතව වුත්තපකනි කත්තු නිද්දෙසො; “පකනි”ති අජ්ඣා
තව වුත්තවිකනිකත්තු නිද්දෙසොති.

අස මෙත්ථ වුත්තා වුත්ත නයො.

630 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි. “සරා”ති, අජ්ඣාතව විසෙසනපදං; “පකනි”ති, අජ්ඣාත
ව කුලාසාධකරණ විසෙසන පදනති.

අස මෙත්ථ විසෙසන විසෙසන නයො.

631 පු. කො නාම භාවයො ?

„ වි. සරසම්. පරෙ සති සරා බො ජ්ඣහෙදෙ සති ව අසුබ්බවා
රණෙ ව සක්ඛිවජා රතිකුසානෙ ව පකනි රූපානි භොනනිති.

අස මෙත්ථ භාවයො.

632 පු. කථමුදගරණානි ?

„ වි. “ජ + අභිඤ්ඤා; පුථ + ඵව; පා + ඵවා”ති.

633 පු. තත්ථ කිං පකනිසානං නාම ?

„ වි. ඉති සග්ගවජ්ජිනෙ අනිච්චාදි සද්දෙපරෙ ජ්ඣහෙදෙ අසති ව
සමබ්බාධන පදනනසරා ව අසමායෙ පදනන දීඝා ව භුත්තවාචිමති
අනිතක්‍රියාදිමති පරෙ නාම පදනනා වයවභුතා ඉක්කාරාකාරාවානි
ඵවමාදි.

634 පු. ආලපනනෙකසු තාම කථමුදගරණානි ?

„ වි. “කතමාවානඤ්ඤා + අනිච්චසංකුඤ්ඤා,
කතමාවානඤ්ඤා + ආදීනවසංකුඤ්ඤා”ති.

635 පු. අසමාස පදනන දිශෙසු කථමු දගරණානි ?

„ වි. “ආයසමා + ආනන්දො ගාථා අභාසි.
ඔදවා + ආභස්සරායථා.
අරෙර + අභමපි.
සට්ඨෙ + ඉමස්සකායස්ස.
නො + අභිකක්ඛම.
අහො + අච්ඡරියො.
අපථා + අනෙතාව.
අපථො + ආයසමා.
අපථා + ඔසංඛිතතකා.
තනො + ආමනනසී සන්ථා”ති.

636 පු. නාමපදනන භූතෙසු ඉකාරකාරෙසු කථමු දගරණානි ?

„ වි. “ගාථාති + අර්කභාසි.
පුඤ්ඤාති + ආගරිංසු.
සඤ්ඤා + අද්දසී”ති.

637 පු. අසමාසගහණෙන කිං දිපෙති ?

„ වි. සමාස භූතෙසු ධාතෙසු පකති න භොතිති. යථා—

“ජිව්හාය	+	ආයතනං	=	ජිව්හායතනං.
අවිජ්ජාය	+	ඔසෙසා	=	අවිජ්ජාසෙසා.
ඉන්ද්‍රියං	+	ඉන්ද්‍රියං	=	ඉන්ද්‍රියන්ද්‍රියං.
අභිභූතො	+	ආයතනං	=	අභිභායතනං.
භයතස්ස	+	උපසංඝං	=	භයතුපසංඝං”නති

638 පු. අව්ඡන්දානුරුකිකණෙනි ඉමිනා කිං දිපෙති ?

„ වි. ඡන්දා පරිහානියෙසු ධාතෙසු පකති න භොතිති. යථා—“ස
ඛා + ඉධ විතතං පුරිසස්ස සෙසං = සඛිධිවිතතං පුරිසස්ස සෙසං. සො
මො + ඉස්සාරො = සොමස්සාරො”ති.

639 පු. කවිභහණෙන කිං දිපෙති ?

„ වි. කවිභි ධාතෙ අයං පකති න භොතිති. යථා—“මනසි + අ
කාසි = මනසාකාසී”ති.

- 640 පු. “අබ්බො අහි”හි කිමදං සුභතං නාම ?
 ,, වි. විධිසුභතං—විධිනො විසිය මානනා.
 641 පු. ලොපච්චි සුභතාදි වසෙන අභි විධෙසු විධිසුනෙකසු කිං විධිසුභතං ?
 ,, වි. ආදෙස විධිසුභතං—ආදෙසස්ස විසිය මානනා.
 642 පු. සරාදෙසවිධි සුභතාදි වසෙන නිවිධෙසු ආදෙස විධිසුනෙකසු කිමාදෙස විධිසුභතං ?
 ,, වි. බ්‍යජනාදෙස විධි සුභතං—බ්‍යජනාදෙසස්ස විසිය මානනා.
 643 පු. පුබ්බච්චි සුභතාදි වසෙන චතුර්ඛිධෙසු විධිසුනෙකසු කිං විධිසුභතං ?
 ,, වි. පුබ්බච්චිසුභතං—පුබ්බස්ස විධිනො විසිය මානනා.
 644 පු. “අබ්බො”හි—කො නිද්දෙසො නාම ?
 ,, වි. කාරියනිද්දෙසො.
 645 පු. “අහි”හි—කො නිද්දෙසො නාම ?
 ,, වි. කාරිනිද්දෙසො.
 646 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡන්ධො සන්ති ?
 ,, වි. සරෙ ඉති එකා අත්ථි.
 647 පු. සා ඤානො නුවනනො ?
 ,, වි. “ගො සරෙ පුට්ඨකාගමො ඤාති”හි සුභතනො අනුමනනො.
 648 පු. කා නාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
 ,, වි. “අබ්බොඅහි”හි කිමත්ථ මිද මුච්චනො. අහි ඉච්චෙනස්ස සරෙ පරෙ අබ්බොදෙසො ගොතිති ඤාපනත්ථනති.

අය මිහ සම්බන්ධො.

අබ්බොති, රුළුති පඨමෙක වචනනතපදං; අහිති, උපසග්ග ඡ්ඤෙක වචනනත පදනති විපද මිදං සුභතං.

අය මොත් පද විභාගො.

අහි, අහිඉච්චෙනස්ස උපසග්ගස්ස සරෙ පරෙ; අබ්බො, අබ්බොදෙසො ගොතිති.

අය මොත් පද විභාගො.

හොඳි=හො හොති? අභිභාදෙසො හොති=කසො අභිභාදෙසො
හොති? අභිසො අභිභාදෙසො හොති=කසො නිමිත්තෙ අභිසො අ
භිභාදෙසො හොති? සරෙ පරෙ අභිසො අභිභාදෙසො හොතිති.

අය මෙය්ථ වොදනා පටිභාර නයො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිනා.

649 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො?

„ වි. හොතිති, අකුසාලවාය ආබ්‍යාන ක්‍රියාය වුත්තන්තා අබ්‍යා
නි, වුත්තකතතු නිදදෙසොති.

අය මෙය්ථ වුත්තා වුත්ත නයො.

650 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො?

„ වි. අබ්‍යානි, විසෙසපදං; අභිති, භිනනාතිකරණ විසෙසන
පදනති.

අය මෙය්ථ විසෙසන විසෙසන නයො.

651 පු. කො නාම භාවජෙථ?

„ වි. සරෙ පරෙ අභි ඉවෙච්චසො උපසංගසො අභිභාදෙසො
හොතිති.

අය මෙය්ථ භාවජෙථ.

652 පු. කථමු දුගරණාති?

වි. “අභි	+	උග්ගතො	=	අබ්‍යුග්ගතො.
අභි	+	උදීරිතං	=	අබ්‍යුදීරිතං.
අභි	+	උග්ගච්ඡති	=	අබ්‍යුග්ගච්ඡති.
අභි	+	අකුබ්‍යානං	=	අබ්‍යුකුබ්‍යානං.
අභි	+	ඔකාසො	=	අබ්‍යුකාසො” ති.

653 පු. නනු සකකා අභිභාදෙසෙ අවිජ්ජමානෙ පි ඵතුන්තසො හ
කාරසො තතිසං ඛකාරං චිත්තං කතා අබ්‍යානි රූපසිඨි නිප්ථා
දෙතුං?

„ වි. සකකා. තථාසති “ඉමණ්ණො සං නාමා”ති ඉමිනා කදුචි
සකාරාදෙසො පි භවෙය්ඤ, තනතිවත්තනථං අයමාදෙසො වුත්තනා
ති දුඨබ්බං.

654 පු. “අභිසං අබ්බො”නිත්‍යෙත්ථ කථං. “අභිසං”නි උභෙත්‍ය උප සංභානං. “සබ්බා සමාවුසො පසංගා නිපානාදිහි මා”නි විභ තති ලොපස්ස නිත්‍යත්තං ?

,, වි. අභිසංගාති අනුකරණං, නති උපසංභො, තස්මා විභතඨී ලොපො න භවෙත්‍ය. *

655 පු. සරෙති ඉමිනා කිං දිපෙති ?

,, වි. ඔක්කල්ලෙන පරෙ අග්ගාදෙසො න භොතිති.

656 පු. කස්මා ඛට්ඨග්ගණං න කතං ?

,, වි. ඉට්ඨෙණ්ණ පරෙ “නොන මා ඉට්ඨෙණ්ණ”නි ඉමිනා ඉට්ඨං ආදෙසස්ස පටිසංගිතත්තා ඛට්ඨග්ගණං න කතං (සොච්ඡන්දං පටි සංගො විකප්පන භොති නොසබ්බස්වාති දුස්සං. විකප්පවාමකස්ස වාසද්දස්ස තස්මිං සුතෙන විහිතත්තං.)

657 පු. කථමුදා හරණති ?

,, වි. අභි+ඉඤ්ඤිතං=අභි ඤ්ඤිතං. විකප්පකෙන “අබ්හිති”නති භොති (තස්ස රූපසිඬි එවං දුස්සං, අභි+ථිතිනාති ඕතෙ සරස්මිං පරෙ අභිසංගස්ස “අබ්බො අභි”නි ඉමිනා අබ්බොදෙසෙ සමපදෙන ථිකාරස්ස පරත්තා “නොන මා ඉට්ඨෙණ්ණ”නි ඉමිනා පටිසංගොපි ආපැඤ්ඤිති සුත තස්සෙව වාසද්දෙන පටිසංගස්ස පටිසංගො භොති, තතො අබ්බොදෙසං කත්වා පරස්ස රූපනිත්තෙ “අබ්හිති”නති රූපං.)

සර සන්ධි.

* අනුකරණං නාම අනුකාරිතො අත්ථප්පකාසකො හො සද්දෙසො ඉඤ්ඤා සද්දො. වුත්තමපි වෙතං. “අනුකරණ මුත්තාදිසං ගමසති” නිච “අනුකරණෙහි සමානං තරිසංගා නොනෙත්තානුකරණ”නතිච “අනුකරණ මුත්තාදිසෙහි සහ අත්ථවා භොති”නි ච. අනු පන අභි උපසංගො අනුකාරිනාම.

රූපසිඬිං පන සුතෙන පඨමාය නිද්දිස්ස වුත්තියං ඡස්සාති දස්සනං ආදෙසා පෙක්ඛතොති වුත්තං. සථා—

“අභිති පඨමානාස්ස වුත්තියං ඡස්සොප්පනං,
ආදෙසා පෙක්ඛතො වුත්තං. අමොති ආදිසෙ විසා”නි.

- 658 පු. “ලොපඤ්ච නත්තා කාගේ”හි කිමිදං සුභතං නාම ?
 „ වි. විධිසුභතං.—විධිනො විධිය මානවතා.
 659 පු. ලොපවිධි සුභතාදි වසෙන අභි විධෙ සු විධිසුභතාසු කිං නාම විධිසුභතං ?
 „ වි. ලොපවිධිසුභතං.—ලොපවිධිනො විධිය මානවතා.
 660 පු. සරලොපවිධි සුභතාදි වසෙන නිවිධෙසු ලොපවිධිසුභතාසු කිං ලොපවිධිසුභතං ?
 „ වි. සරලොප විධිසුභතං.—සරලොපස්ස විධියමානවතා.
 661 පු. පුබ්බවිධි සුභතාදි වසෙන චතුබ්බිධෙසු විධිසුභතාසු කිං විධිසුභතං ?
 „ වි. පුබ්බ විධිසුභතං.—පුබ්බස්ස විධිනො විධියමානවතා.
 662 පු. “ලොප”යනි—කො නිදෙද්දෙසො නාම ?
 „ වි. කාරික නිදෙද්දෙසො.
 663 පු. “චා”හි—කො නිදෙද්දෙසො ?
 „ වි. සමුච්චය නිදෙද්දෙසො.
 664 පු. “නත්තා”හි—කො නිදෙද්දෙසො ?
 „ වි. විධිය නිදෙද්දෙසො.
 665 පු. “අකාගේ”හි—කො නිදෙද්දෙසො ?
 „ වි. විධිය නිදෙද්දෙසො.
 666 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡිත්තියො සනති ?
 „ වි. සරා ඉතිව-බ්‍යඤ්ජනෙ ඉතිව-කිචි ඉතිව නියො සනති.
 667 පු. තා කුතො නුවත්තනෙන ?
 „ වි. “සරා-බ්‍යඤ්ජනෙ”හි වෙ පද්‍යනි “සග් පකාති බ්‍යඤ්ජනෙ” හි සුත්තතො ච “කිචි”හි, පදං “සමෙ කිචි”හි සුත්තතො ච අනුච්ඡිත්තනෙන.
 668 පු. කා නාමත්‍ර සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?
 „ වි. “ලොපඤ්ච නත්තා කාගේ”හි කිමඤ්ච මිද ඔව්වනෙ, සරා බො බ්‍යජනෙ පරෙ කිචි ලොපං පප්පොනති, තෙසං උත්තථානෙ අකාරාගමො ච ගොතිති ඤාපනස්සනති.

අස මහ සමබ්බෙය්‍යො.

ලොපනති, කිත්තකා දුතිසෙක වචනනන පදං; චාති; නිපාත පදං; තත්‍රාති, සත්තමස්සථවාපි නිපාතන නිපාතපදං; අකාරොති, කි තකනන පඨමෙක වචනනන පදනති චතුපපද මිදං සුභතං.

අස මෙඤ්ච පද මිභාගො.

ලොපං, සරා බො ඕෂ්ඨනෙ පරෙ ඔවි ලොපං පපොනති; හ, තසම් සරෙ ලුහෙන ධානෙ, අකාරොව, අකාරාගමො ච හොතිති.

අස මෙක පදසො.

ලුපන්ති=ලොපො; ලුප-විනාසෙ, “විස රුජ පද දිනො ණ” ඉති ණප්පව්වසො. අථවා ලුහන්=ලොපො; ලුප-විනාසෙ, “භාවෙ මෙ”ති ණප්පව්වසො. නං ලොපං. කරණං=කාරො; “භාවෙ මෙ”ති ණප්පව්වසො. අ ථ වකාරො=අකාරො; “අකඛරෙහි කාර”ති කාරප්පව්වසොති.

අස මෙක පද විග්ගහො.

පපොනති=කෙ පපොනති ? සරා පපොනති=සරා කං පපොනති ? සරා ලොපං පපොනති=කසම් නිමිතෙන සරා ලොපං පපොනති ? ඔෂ්ඨනෙ පරෙ සරා ලොපං පපොනති=ඔෂ්ඨනෙ පරෙ සරා කන් ලොපං පපොනති ? ඔෂ්ඨනෙ පරෙ සරා කන්වි ධානෙ ලොපං පපොනති.

හොති=කො හොති ? අකාරාගමො හොති=කසම් නිමිතෙන අකාරාගමො හොති ? ලුහෙන ධානෙ අකාරාගමො හොති=කසම් ලුහෙන ධානෙ අකාරාගමො හොති ? සරෙ ලුහෙන ධානෙ අකාරාගමො හොතිති.

අසමෙක මොදනාපටිභාර නයො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

— 00 —

669 පු. කො නාම වුහනා වුහන් නයො ?

„ වි. පපොනතිති, අජ්ඣාගවාය සකමමකාය ආබ්ඝාන ක්‍රියාය වුහනතො සරාති, අජ්ඣාගව වුහනකනතු නිද්දෙසො; තායා වුහනතො ලොපනති, අවුහනකමම නිද්දෙසො; හොතිති, අජ්ඣාගවාය ආබ්ඝාන ක්‍රියාය වුහනතො අකාරොති, වුහනකනතු නිද්දෙසොති.

අස මෙක වුහනා වුහන නයො.

670 පු. කො නාම භාවයො ?

„ වි. සරා බො බ්‍රජනෙ පරෙ කන්ථි යානෙ ලොපං පාපුණන්ති
තස්මිං ලුහෙන යානෙ අකාරාගමො හොති චකාරෙන ඕකාරා කාරා
ගමො පි හොනති. †

අස මෙත්ථ භාවයො.

671 පු. කථ මුද්‍ය රණානි ?

වි. “සො	+	භික්ඛු	=	සභික්ඛු.
සො	+	සිලවා	=	සසිලවා.
සො	+	පාඤ්ඤවා	=	සපපඤ්ඤවා.
කච්චිත්ත	+	කිං	=	කච්චිනොකිං.
ජානෙම	+	නං	=	ජානෙමුත” නති.

672 පු. කච්චි සද්දෙ කම්භං දීපෙති ?

„ වි. අයං ලොසො පි ආගමො පි කන්ථි යානෙ න හොනති. ය
එ-“සො මුනි; එසො ධරෙමා පදියසති; න සො කාසාව මරහති”ති.

—00—

673 පු. “චගෙන සොසා සොසානං නතිසපඨමා”ති කිමීදං සු
කතං නාම ?

„ වි. විධිසුත්තං-විධිනො විධියමානත්තා,

674 පු. ලොපවිධි සුත්තාදි වසෙන අභිවිධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං
නාම විධිසුත්තං ?

„ වි. ආදෙස විධිසුත්තං-ආදෙසස්ස විධියමානත්තා.

675 පු. සරාදෙසවිධි සුත්තාදි වසෙන නිවිධෙසු ආදෙසවිධි සුත්තෙ
සු කිමාදෙසවිධිසුත්තං ?

„ වි. බ්‍රජනාදෙස විධිසුත්තං-බ්‍රජනාදෙසස්ස විධියමානත්තා.

676 පු. පුබ්බවිධි සුත්තාදි වසෙන චතුර්විධෙසු විධිසුත්තෙසු කිං
විධිසුත්තං ?

„ වි. අපර විධිසුත්තං-අපරවිධිනො විධියමානත්තා.

677 පු. “චගෙන”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. ආධාර සත්තම් නිද්දෙසො.

678 පු. “සොසා සොසානං”නති-කො නිද්දෙසො ?

† සද්දසාරත්ථ ජාලිතියං පන වසද්දෙන ආකාරණො පපානුති ම
කාර පරිසන්නා සත්තසරා ආගමා හොනති චුත්තං. යඑ-

“වසද්දෙන සත්තසරා සෙසා ගව්ඡන්ති ආගමා,
එවං සරාගමො සද්දෙසො පණ්ඩිතන විභාවිතා”ති.

ආ. වි. කාරි නිදෙසො.

679 පු. “නනිස පඨමා”ති-කො නිදෙසො ?

„ වි. කාරිය නිදෙසො. §

680 පු. කිත්තකා පනාසං අනුට්ඨකරියො සනති ?

„ වි. සරමා ඉතිව-බ්‍යඤ්ඤාසං ඉතිව-“පරමෙ භාවො ආනෙ”ඉතිව තිස්සො සනති.

681 පු. තා කුතොනු වතනතො ?

„ වි. සරමා-බ්‍යජනාසං ඉති වෙපදාති “සග්ගසනිබ්‍යජනෙ”ති සුත්තතො ව “පරමෙ භාවො ආනෙ”ති ඉදං සුත්තං ව අනුට්ඨකරො.

682 පු. කා නාමග්‍ර සමබ්‍යාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි. “වග්ගෙ සොසා සොසානං ගානිස පඨමා”ති කිමඤ්ඤ මිද මුච්චතො, වග්ගෙ සොසා සොසානං අත්තතො සරමා පුබ්බභූතානං පුබ්බසරමා පරභූතානං වෙහාසෙ කරියමානො න තං සදිසා භොනති, අථංචො වග්ගෙ තතියපඨමාති ඤාපනාත්තති.

අස මිහ සබ්බෙකො.

වග්ගෙති, කිත්තකත සත්තමොසක වචනාත්තපදං; සොසා සොසානති, සමාසනන ඡබ්බි බහුවචනන පදං; තතිය පඨමාති, සමාසනන පඨමා බහු වචනනන පදනති නිපද මිදං සුත්තං.

අස මෙත්ථ පද විභාගො.

වග්ගෙ සොසාසොසානං, වග්ගෙ සොසාසොසානං වතුන්ද්‍රති ය කබරානං; තතිය පඨමා, තතිය පඨම කබරා යථාසංඛ්‍යං යුතො යානෙ වෙහාසං ගවජනාතිති.

අස මෙත්ථ පදෙත්ථො.

වග්ගියතො ගුමබ්‍යුමබ්. චුච්චාරියතොති=වග්ගා; වග්-චුච්චාරණේ, “සබ්බෙකා ඤ්ඤා කාමි වා”ති අප්‍රාච්ඡියො තසමිං වග්ගෙ. සොසනති=සොසා, සුස-සොසනෙ, “විස රාජ පද්දිතො ඤ්”ඉති ඤ්පච්චියො. න සොසා=අසොසා, (පඨමා නපසුරියො) සොසා ච තෙ අසොසා වාති=සොසාසොසා. (විසෙසනො භාසපද කම්මධාරණො) තිණ්ණං පුරණො=තතියො; “විනිඛි නිසො”ති නියපච්චියො. (න

§ අථවා “සොසා සොන”නති විසයි නිදෙසො. “තතිය පඨමා”ති විසය නිදෙසො.

සමී. පරෙ තිසදාසා “නිසේ දුනා පිමේ”හි තකාරාදෙසො.) පසිය හි උච්චාරයෙහි උත්තම භාවෙනානි=පදමො; පසියතෙ ආදීමහි උච්චාරයෙනෙහිවා=පදමො; පද-විගතකියං වාචායං, “සමාදීති ථමා”හි ම පවට්ඨයො තතිසො ව සො පදමො වානි=තතිසපදමො. (විසෙසනො භසපද කම්මධාරයො) තෙ තතිය පදමානි.

අසමෙක්ථ පද විගතනො.

ගව්ඡනනි=කෙගව්ඡනනි ? තතිය පදමා ගව්ඡනනි=තතිය පදමා කං ගව්ඡනනි ? තතිය පදමා විභාවං ගව්ඡනනි=කෙනවිසිදා තතිය පදමා විභාවං ගව්ඡනනි ? තබ්බගෙහ තතිය පදමා විභාවං ගව්ඡනනි=තබ්බගෙහ තතිය පදමා කෙසං විභාවං ගව්ඡනනි ? තබ්බගෙහ තතිය පදමා සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං විභාවං ගව්ඡනනි=තබ්බගෙහ තතිය පදමා කසමිං සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං විභාවං ගව්ඡනනි ? තබ්බගෙහ තතිය පදමා වගෙහ සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං විභාවං ගව්ඡනනි=තබ්බගෙහ තතිය පදමා වගෙහ සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං කථං විභාවං ගව්ඡනනි ? තබ්බගෙහ තතිය පදමා වගෙහ සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං සථා සංඛ්‍යං (පටිපාටියා) විභාවං ගව්ඡනනි=කත්ථ තබ්බගෙහ තතිය පදමා වගෙහ සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං සථාසංඛ්‍යං විභාවං ගව්ඡනනි ? යුගෙහ සානෙ තබ්බගෙහ තතිය පදමා වගෙහ සොසාසොසානං චතුත්ථුතියානං සථාසංඛ්‍යං (පටිපාටියා) විභාවං ගව්ඡනනි.

අස මෙක්ථ මොදනා පටිභාර නසො.

සමබනාධාදි ජබ්බිධා චණ්ණනා නිට්ඨිනා.

683 පු. කො නාම වුත්ත වුත්ත නයො ?

„ වි. ගව්ඡනනීති අජ්ඣානටාය සකමමකාය ආඛ්‍යාන ක්‍රියාය වුත්තනනා තතිය පදමානි, වුත්තකතතු නිද්දෙසො; නායා වුත්තනනා චෙ භාවනනි, අජ්ඣානටා වුත්තකම නිද්දෙසොනි.

අස මෙක්ථ වුත්තා වුත්ත නසො.

684 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි. නතිය පස්මානි, විසෙසසපදං; කොසා කොසානනනි, හි නනාධිකරණ විසෙසන පදනනි.

අස මෙය විසෙසන විසෙසන ගයො.

685 පු. කො නාම භාවයෝ ?

„ වි. වගෙහ කොසා කොසානං වතුන් දුතිය කබරානං කසම් කෙසෙව වගෙහ සමතුනා නතිය පස්ම කබරා පටිපාටිවසෙන යුත්ත සම්. සානෙ මෙභාවං ආපජ්ජන්ති.

අස මෙය භාවයෝ.

686 පු. කථමුද හරණානි ?

වි. “උ	+	කොසො	=	උගෙකොසො.
ආ	+	බානං	=	අකබාන”නනි.*

687 පු. කථමුද හරණානි කරාදිසු ප උ ද නි ආදිනො පරතුනෙ වතුන්කබරෙ ?

වි. “ප	+	කරනි	=	පහකරනි.
උ	+	කරනි	=	උහකරනි.
උ	+	කාටෙති	=	උහකාටෙති.
නි	+	කොසො	=	නිගෙකොසො”නි.

688 පු. කථමුද හරණානි දුතිය වගෙහ වතුන්කබරෙ ?

වි. “ඵසොවන	+	කබාන ඵලො	=	ඵසොවනභ්කබානඵලො.
පස්ම	+	කබානං	=	පස්මභ්කබානං.
අහි	+	කබායනි	=	අහිභ්කබායනි”නි.

689 පු. කථමුද හරණානි නතියවගෙහ වතුන්කබරෙ ?

වි. “ද	+	කො	=	දකො”නි. †
--------	---	----	---	-----------

690 පු. කථමුද හරණානි වතුන්වගෙහ වතුන්කබරෙ ?

* අනු බසජනෙ පරෙ “රසස”නනි ඉමිනා රසෙසා.

† ඉදුමපන මොගහලායනනො උචිරිනා ගහිනනනි දස්බබං.

8. "උ	+	බ.සිතො	=	උබ.සිතො,
උ	+	බාථො	=	උබාථො.
නි	+	බාථො	=	නිබාථො.
නි	+	බතො	=	නිබතො.
නි	+	බුතො	=	නිබුතො.
වි	+	බ.සෙති	=	විබ.සෙති. ‡
ස	+	බමෙමො	=	සබමෙමො.
චතු	+	බා	=	චතුබා.
ඡ	+	බා	=	ඡබා"ති.

891 පු. කථමුද්ගතරණානි පමමවග්ග චතුස්සකරෙ ?

"8. උ	+	භතො	=	උභතතො.
උ	+	භික්ඛං	=	උභික්ඛං.
නි	+	භයං	=	නිභයං.
වි	+	භනෙතො	=	විභනෙතො.
සමු	+	භුතො	=	සමුභුතො.
ස	+	භුතො	=	සභුතො.
න	+	භාවො	=	නභාවො.
චතු	+	භි	=	චතුභි.
මහ	+	භයං	=	මහභයං"නි.

892 පු. කථමුද්ගතරණානි සචතමාදෙසාදිසු ?

වි. "බොධි	+	අබොධා	=	බොඤ්ඤා"නි. †
-----------	---	-------	---	--------------

‡ ඉතො පඨාය "ප උ උ නි ආදි" තෙසථ ආදිසද්දසං උද්ගරණානි.

† "සබ්බං, බුඤ්ඤති, බුඤ්ඤිතබ්බ"නි ඉමානි ආදිසද්දසං ඵලං. සබ්බං තෙසථ පන සභාසද්දතො "ණ්ණ න්ණ නා භාවෙ භු"ති ණ්ණ පටථිථියො. (සභා+ණ්ණ) තතො "නොසං ණ්ණො ලොප"නි ණ්ණා රසං ලොපො. (සභා+ස) භකාරතො පරසං සකාරසං "සචතං න උණ්දකාරානා බ්බසද්දනානි චලඤ්ජකාරතන"නි ඉමිනා කාර ග්ගතණ්ණෙ පුබ්බරූපො භකාරාදෙසො. (ස+භ) තතො ඉමිනා සු තෙතන විතෙත කතෙ "සබ්බං" ඉති රූපං. පුන නාමමිච කත්වා සි විභතභුප්පතනාදිමති කතෙ "සබ්බං"ති පඨමෙක වචනං හොති.

බුඤ්ඤතීතෙසථ බුඬි-බොධනෙති බාහු. තස්ස බාහුසඤ්ඤදිං කත්වා "චග්ගමානා නි අනති සි ඵ මි ම ණ අනන සෙ වෙහ ඵ මෙහ"ති ඉමිනා වජ්ජමාන පඨමපුරිසෙක වචන නිවිභතති යා කතා ය "බුඬි+ති" ඉති තිස්සි තතො "දිවාදිනො සො"ති යප්පවට්ඨො දි ථා දිතතා. (බුඬි+සති) තතො "භාවකමෙමසු සො"- "නස්ස ච ච ග්ග සකාර වකාරතනං ස ධාටිගතස්ස"- "පුබ්බරූපං මෙ"ති අධි කිච්ච (සචෙකිනි) "සථා කතනදි මා"ති ඉමිනා සධාතිනතස්ස ය ප්පවට්ඨස්ස කිකාරාදෙසො. (බු+කිති) තතො ඉමිනා සුතෙතන වි තෙත කතෙ බුඤ්ඤිති රූපං. බුඤ්ඤිතබ්බතෙතෙසථ සුගමාසෙව රූ පසිඬි.

693 පු. කථමුදු හරණානි රසනො පරසමි පඨවවග්ග දුතිය කබරෙ ?

වි. "පඤ්ච	+	බන්ධා	=	පඤ්චකබන්ධා.
රූප	+	බන්ධො	=	රූපකබන්ධො.
අ	+	බන්ධො	=	අකබන්ධො.
අභි	+	බන්ධො	=	අභිකබන්ධො.
අවි	+	බන්ධො	=	අවිකබන්ධො.
ජාති	+	බන්ධො	=	ජාතිකබන්ධො.
ධාතු	+	බන්ධො	=	ධාතූකබන්ධො"ති.

694 පු. කථමුදු හරණානි දුතියවග්ග දුතියකබරෙ ?

වි. "සෙත	+	ජනනං	=	සෙතච්ඡන්ධං.
සබ්බ	+	ජනනං	=	සබ්බච්ඡන්ධං.
බොධි	+	ජායා	=	බොධිච්ඡායා.
ජත්ත	+	ජායා	=	ජත්තච්ඡායා.
සමු	+	ජෙද්දෙ	=	සමුච්ඡෙද්දෙ"ති.

695 පු. කථමුදු හරණානි තතියවග්ග දුතියකබරෙ ?

වි. "තත්ත	+	සීතො	=	තත්තසීතො.
ඵල	+	සීං	=	ඵලසීං.
ජල	+	සීං	=	ජලසීං.
අභි	+	සීතං	=	අභිසීතං.
නි	+	සීතං	=	නිසීතං.
වත්තාරි	+	සානානි	=	වත්තාරිසානානි.
ගරු	+	සානානි	=	ගරුසානානි.
සමු	+	සීතො	=	සමුසීතො"ති.

696 පු. කථමුදු හරණානි චතුස්ථවග්ග දුතියකබරෙ ?

වි. "සබ්බ	+	ථාමෙන	=	සබ්බථාමෙන.
ය	+	ථ	=	යථ.
ප	+	ථරනි	=	පථරනි.
වි	+	ථාරො	=	විථාරො.
අභි	+	ථුතො	=	අභිථුතො.
වි	+	ථමනිතො	=	විථමනිතො.
අනු	+	ථුතං	=	අනුථුතං.
චතු	+	ථො	=	චතුථො.
කු	+	ථ	=	කුථ.
නි	+	ථාරො	=	නිථාරො"ති.

697 ප්‍ර. කථවුද හරණානි පඤ්චවග්ග දුතියකකරෙ ?

චි. "ප	+	පොච්චි	=	පඤ්චවග්ගි.
කි	+	ඵලං	=	නිප්පලං.
චි	+	ඵඨරා	=	චිඤ්ඤා.
පරි	+	පුසෙය්‍ය	=	පරිපුසෙය්‍ය.
මධු	+	ඵං ඤීතං	=	මධුපඵංඤීතං"නති.

698 ප්‍ර. "කච්චි ඔ ඔසඤ්ඤානෙ"නි කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ චි. ඔසඤ්ඤානාගම විධිසුත්තං-ඔසඤ්ඤානෙ පරෙ ආගමස්ස චිතියමානත්තං. †

699 ප්‍ර. "කච්චි"නි-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ චි. කච්චි නිද්දෙසො.

700 ප්‍ර. "ඔ"නි-කො නිද්දෙසො ?

„ චි. විසසි නිද්දෙසො.

701 ප්‍ර. "ඔසඤ්ඤානෙ"නි-කො නිද්දෙසො ?

„ චි. නිමිත්ත නිද්දෙසො.

702 ප්‍ර. කිත්තකා පනස්ස අනුච්චතියො සනති ?

„ චි. ආගමොති ඵකා අඤ්ඤා.

703 ප්‍ර. සා කුතො නුච්චතතො ?

„ චි. "සච්චදනනරලා මාගමා"නි ඉතො නුච්චතතො.

704 ප්‍ර. කානා මත්‍ර සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ චි. "කච්චි ඔ ඔසඤ්ඤානෙ"නි-කච්චි මිද මුච්චතො, ඔසඤ්ඤානෙ පරෙ කච්චි ඔකාරාගමො හොතිති සුපනාත්තති.

අස මිභ සමබ්බො.

කච්චිති, නිපාතපදං; ඔති, රුළුකි පඨමෙක වචනනන පදං; ඔසඤ්ඤානෙති, කිත්තකන සත්තමෙසක වචනනන පදනති නිපද මිදං සුත්තං.

අස මෙත්ථ පද විභාගො.

ඔසඤ්ඤානෙ, ඔසඤ්ඤානෙ පරෙ, කච්චි, කච්චි ධානෙ; ඔ, ඔකාරා ගමො හොතිති.

අස මෙත්ථ පද විභාගො.

කච්චිති, නිපාතපදං; ඔති, රුළුකි පදං; විසෙසෙන ඔසඤ්ඤානෙති

† විචාරො පන කෙසාච්චිත්තානුසාරෙන සුත්තබ්බො.

අපේ එහෙකිනි=බසජනෝ; විප්‍රබේබා අඤ්ජු—බසනනි ගනිමනි “කතනු කාරණ සසදෙසෙ සු මෙ”නි යුපපව්වයෝ; නසමිං බසඤ්ජනෙති.

අය මෙකු පද විග්‍රහයෝ.

හොති=කො හොති ? ආගමෝ හොති=කෙන විසිණෝ ආගමෝ හොති ? ඔකාරාගමෝ හොති=කසමිං. නිමිතො ඔකාරාගමෝ හොති ? බසජනෙ පරෙ ඔකාරාගමෝ හොති=බසජනෙ පරෙ කතථ ඔකාරාගමෝ හොති ? බසජනෙ පරෙ කතථි යානෙ ඔකාරාගමෝ හොතිනි.

අය මෙකු මොදනා පටිභාර නියෝ.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

—**—

- 705 පු. කො නාම වුතනා වුතන නයෝ ?
 ,, වි. හොතිනි, අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාන ක්‍රියාය වුතනතනා ඔති වුතනකභුතු නිද්දෙසොති.

අය මෙකු වුතනා වුතන නියෝ.

- 706 පු. කො නාම භාවපේඨා ?
 ,, වි. බසජනෙ පරෙ කතථි යානෙ ඔකාරාගමෝ හොතිනි.

අය මෙකු භාවපේඨා.

- 707 පු. කථමුද්‍ය හරණානි ?

වි. පර	+	සහස්සං	=	පරොසහස්සං.
අතිප්ප	+	බො	=	අතිප්පගොභො.
පර	+	සතං	=	පරොසතනනි.

- 708 පු. කිං පයොජනං කථි ගගහණෙන ?
 ,, වි. කතථි යානෙ අයවාගමෝ න හොතිනි විඤ්ඤාපනං. යථං “ඵථ පසංගිමං ලොකං, අකිභුතො අයං ලොකො”නි.

—**—

- 709 පු. “ඛෙමෙය්” ති කිමිදං සුභතං නාම ?
 වි. බ්‍රහ්මභූතං-බ්‍රහ්මභූතං විසිස භානනා.
 710 පු. “ඛ” ති-කො නිලෙසො නාම ?
 ,, වි. කාරි ය නිලෙසො.
 711 පු. “ඛෙමෙය්” ති-කො නිලෙසො ?
 ,, වි. කාරි නිලෙසො.
 712 පු. කිංකරා පනස් අනුච්ඡිතො සනති ?
 ,, වි. කිංකරා-බ්‍රහ්මභූතං ඉති වෙ සනති.
 713 පු. තා කුතො නුච්ඡිතො ?
 ,, වි. කිංකරා, පදං “කිංකරා පනස් අනුච්ඡිතො” ති සුභතං ව බ්‍රහ්මභූතං පදං “සුචස්ස බ්‍රහ්මභූතං” ති සුභතං ව අනුච්ඡිතො.
 714 පු. කා නාමත්‍ර සම්බන්ධා ජලබ්ධා වණ්ණනා ?
 ,, වි. “ඛෙමෙය්” ති කිමිදං මිද මුඛෙන, අව ඉවෙච්ඡාස්ස බ්‍රහ්මභූතං පරෙ කිංකරාදෙසො භොතිති සද්ධනං.

අය මිත සම්බන්ධා.

මිති, රුද්‍රා පඨමෙක වචනන පදං; අවස්සොති, අනුකරණ ජලබ්ධා වචනනපදනති විපදමිදං සුභතං.

අය මෙත් පද විභාගො

අවස්සො, අව ඉවෙච්ඡාස්ස උපසංහස්සො; මි, බ්‍රහ්මභූතං පරෙ කිංකරාදෙසො භොතිති.

අය මෙත් පදමත්.

භොති=කො භොති ? කිංකරාදෙසො භොති=කස්ස කිංකරාදෙසො භොති ? අවස්සො කිංකරාදෙසො භොති=කස්මිං නිමිත්තං අවස්සො කිංකරාදෙසො භොති ? බ්‍රහ්මභූතං පරෙ අවස්සො කිංකරාදෙසො භොති=බ්‍රහ්මභූතං පරෙ අවස්සො කිංකරාදෙසො කස්මිං භොති ? බ්‍රහ්මභූතං පරෙ අවස්සො කිංකරාදෙසො කස්මිං භොති.

අය මෙත් මොදනා පටිභාර නිසො.

සම්බන්ධා ජලබ්ධා වණ්ණනා
 නිවසිතා.

716 පු. කො නාම මුග්‍ගා මුග්ග නයො ?

„ වි. ගොතීති, අකාමිකාය අබ්‍යාන ක්‍රියාය මුග්ගතතා මති, මු
ග්ගතතතා නිද්දෙසොති.

අස මෙකම් මුග්ගා මුග්ග නයො.

716 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි. මති, විසෙසන පදං; අවසෙසනි, භික්ෂාසිකරණ විසෙසන
පදනති.

අස මෙකම් විසෙසන විසෙසන නයො.

717 පු. කො නාම භාවයො ?

„ වි. අව ඉච්චතයා උපසංගයා බ්‍යජනෙ පරෙ කජ්චි යා
නෙ මහාරාදෙසො ගොතීති.

අස මෙකම් භාවයො.

718 පු. කථමුදු හරණාති ?

වි. “අව	+	නඩා	=	මනඩා.
අව	+	කාසො	=	මකාසො.
අව	+	වදති	=	මවදති.
අව	+	සානං	=	මසානං”ති.

719 පු. කච්චගණන කිං දීපෙති ?

„ වි. කජ්චි යානෙ අයං මහාරාදෙසො න ගොතීති දීපෙති.
යථා-“අවසුසානු”ති.

බ්‍යසදර්ශන සන්ධි.

720 පු. “වග්ගනං වා වග්ගෙ”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. නිග්ගහිතාදෙස විබිසුත්තං-නිග්ගහිතාදෙසයා විබිසමා
නත්තා.

721 පු. “වග්ගන”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. කාරිය නිද්දෙසො.

722 පු. “වා”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. වචනික විභාසා නිද්දෙසො.

723 පු. “වග්ගෙ”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. නිමිදන නිද්දෙසො.

724 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුවුත්තියො සනති ?

„ වි. බ්‍රහ්මාදි ඉතිව-නිග්ගහිතං ඉතිව චෙ සනති.

725 පු. නා භුතො නුවත්තතො ?

„ වි. චෙ පදනිපි “අංබ්‍රහ්මාදි නිග්ගහිත” නති සුත්තතො නු වත්තතො.

726 පු. කා නාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි. “වග්ගනාමාවග්ගො” නි කිමත් මිද මුච්චිතො, වග්ගහුතො බ්‍රහ්මාදි පරෙ නිග්ගහිතං ඉති වග්ගනාං වා පපෙපාති නි සුපනාත්තති.

අස මහ සම්බන්ධො.

වග්ගනානති, කිත්තකනා දුතියෙක වචනනාපදං; වානි, නිපාතපදිං; වග්ගනති, කිත්තකනා සංකමෙසක වචනනාපදනති නිපද මිදං සුත්තං.

අස මෙත්ථ පද විභාගො.

වග්ගො, වග්ගහුතො බ්‍රහ්මාදි පරෙ; වග්ගනං, නිග්ගහිතං වග්ගනාපදසං; වා, විභාසා පාපුණ්ණිති.

අස මෙත්ථ පද ප්‍රකාශො.

වග්ගිකතො භුමිභුමිං වුච්චාරිතොති=වග්ගො; වග්ගි-වුච්චාරිතො “සම්බන්ධො” ඉති යො මි වා” නි අප්පවග්ගො. අමෙත්ථිති=අනෙතො; අම-ගතිචිති, “වුච්චාරිතොති” නි තප්පවග්ගො; වග්ගසා අනෙතො=වග්ගනො; නං වග්ගනං. වග්ගනති, වුච්චාරිතොති නි බ්‍රහ්මාදි. තසම්. වග්ගනති.

අස මෙත්ථ පද විග්ගනො.

පපෙපාති=කං පපෙපාති ? නිග්ගහිතං පපෙපාති=නිග්ගහිතං කං පපෙපාති ? නිග්ගහිතං වග්ගනං පපෙපාති=කසම්. නිමිත්තො නිග්ගහිතං වග්ගනං පපෙපාති ? බ්‍රහ්මාදි පරෙ නිග්ගහිතං වග්ගනං පපෙපාති=කසන විසිදෙ බ්‍රහ්මාදි පරෙ නිග්ගහිතං වග්ගනං පපෙපාති ? වග්ග බ්‍රහ්මාදි පරෙ නිග්ගහිතං වග්ගනං පපෙපාති=වග්ගබ්‍රහ්මාදි පරෙ නිග්ගහිතං කථං වග්ගනං පපෙපාති ? වග්ගබ්‍රහ්මාදි පරෙ නිග්ගහිතං විභාසා වග්ගනං පපෙපාතිති.

අස මෙත්ථ මොදනා පටිභාර නිකායො.

සමබනධාදි ජබබ්ධා වණණනා නිට්ඨිතා.

727 පු කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි පපපානීති, අඤ්ඤාභවාය සකමකාය ආර්ඝ්‍යාන ක්‍රියාය වුත්තතතා නිගගතිනනති, වුත්තකතනු නිද්දෙසො; නායා වුත්තතතා වගනනනති, අවුත්තකමම නිද්දෙසොති.

අය මෙඤ්ඤ වුත්තා වුත්ත නයො.

728 පු කො නාම විසෙසන විසෙසන නයො ?

„ වි බ්‍රහ්මඤ්ඤානි, අඤ්ඤාභව විසෙසනපදං; විගගති, භුලුඝාති කරණ විසෙසන පදනති.

අය මෙඤ්ඤ විසෙසන විසෙසන නයො.

729 පු කො නාම භාවයො ?

„ වි වග්ගබ්‍රහ්මඤ්ඤානි පරමුත්ත සති නිගගතිනසා නබ්බගගන පඤ්ඤමකකරා දෙසො විභායා භොතීති.

අය මෙඤ්ඤ භාවයො.

730 පු කථමුදු ගරණානි ?

වි “කිං	+	කතො	=	කිංකතො.
සං	+	ජාතො	=	සංඤ්ජාතො.
සං	+	සීතො	=	සංඤ්චිතො.
නං	+	බන්ධං	=	නන්ධනං.
නං	+	මිත්තං	=	නමමිත්තං”ති.

731 පු. වාසදෙදුන කිමත්තං දීපෙති ?

„ වි. වචනේන විභාසතතා නිවිධාකාරං දීපෙති. යථා—“තණ්හං+කරො=නණ්හබ්බකරො. රණ්හං+ජ්‍යෙහො=රණ්හ ඤ්ඤානො”ති එවමාදිසු නි යමවිධිංව “නං+කරො=නබ්බකරො; නං නගෙ. නං+බණ්හං=නබ්බණ්හං;

හං බණ්ණිනි එවමාදිසු විකප්පවිධිං ච “නිහං සමම”නි එවමා
දිසු අභවන විධිං වාහි.

732 පු. වග්ගනානි කසමා එකවචනෙන නිද්දිසං නහු නෙ
බහුකාති ?

„ වි සචං බහුකායෙව තථාපි එකස්ස යෙව වුවමාරණ මුඛෙ
න සමපිණ්ණිකා දසසිත්තනා එකවචනෙන නිද්දිසං.

733 පු. අසුකසමිං වග්ගෙ පරෙ අසුකො උග්ගනාදෙසොති අති
සමිත්තනා සසමිං වග්ගකමරෙ පරෙ තබ්බග්ගනාදෙසොති කථං
ඤායතෙ ?

„ වි පඨමවග්ගසද්දස්ස ගතිත්තනා සද්දධිකො අජාධිකො හො
තිති අයමථො ඤායතෙ.

734 පු. “පරො වා සරො”තොස්ථ වාසද්දෙන ඉමසමිං අපෙථ වි
ඤ්ඤායමානෙ කසමා ඉගෙව නිද්දිසො ?

„ වි නිග්ගතිතස්ස අවග්ගසමිං පරෙ අවග්ගාදෙසො හොතිති වි
ඤ්ඤපෙඨං.

735 පු. කථමුද්ග්ගරණාති ?

වි “පුං	+	ලිඛිතං	=	පුලලිඛිතං.
පතිසං	+	ලිනො	=	පතිසලලිනො.
පටිසං	+	ලානො	=	පටිසලලානො.
සං	+	ලකකණො	=	සලලකකණො.
සං	+	ලෙඛො	=	සලලෙඛො.
සං	+	ලාපො	=	සලලාපො”ති.

736 පු. “මද්ද සරෙ”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. නිග්ගතිතාදෙස විධිසුත්තං—නිග්ගතිතා දෙසස්ස විසිසමා
නත්තො.

737 පු. “මද්ද”ති—කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. කාරිය නිද්දෙසො.

738 පු. “සරෙ”ති—කො නිද්දෙසො ?

„ වි. නිමිත්ත නිද්දෙසො.

739 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡිතියො සන්ති ?

„ වි. නිග්ගතිතස්ස ඉති ච—වා ඉති ච වෙ සන්ති.

740 පු. තා ඤාතො නුවත්තනො ?

„ වි. නිග්ගහිතස්සානි පදං “අං බ්‍රහ්මන නිග්ගහිත”තනි සුත්ත
 තො ව වානි පදං “වග්ගානං වා වග්ගො”ති සුත්තතො ව අනුච
 තතනො.

741 පු. කා නාමත්‍ර සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි “මද්ද සරෙ”ති කිමත්ථ මිද මුච්චතො, නිග්ගහිතස්ස බො ස
 රෙ පරෙ මකාරදකාරාදෙසා භොනනි වා නි ඤාපන ණ්ණනි

අස මිග සමබ්බො.

මද්දනි, සමාසනනපඨමා ඛත්‍රවචනනන පදං; සරෙති, කිතකනන
 සත්තමොසක වචනනනපදනනි විපද මිදං සුත්තං.

අස මෙත්ථ පද විභාගො.

සරෙ, සරෙ පරෙ නිග්ගහිතස්ස; මද්ද, මකාර දකාරාදෙසා වි
 භාසා භොනනිති.

අස මෙත්ථ පදෙත්ථා.

මො ව දෙ ව=මද්ද; (ඉහරිතරයොග වඤ්ඤ) සරති ගච්ඡති පච
 තතනිති=සරො; සර-ගතියං, ව්‍යඤ්ඤනෙ සාරෙතීති වා=සරො; සර-
 සදෙද, “සබ්බතො ඤ්ඤු ඤා වි වා”ති අප්පච්චයො; තඤ්ඤි සරෙති

අස මෙත්ථ පදවි ග්ගතො.

භොනනි=කෙ භොනනි ? මකාර දකාරාදෙසා භොනනි=කස්ස
 මකාරදකාරාදෙසා භොනනි ? නිග්ගහිතස්ස මකාර දකාරාදෙසා භො
 නනි=කස්මිං නිමිතෙන නිග්ගහිතස්ස මකාර දකාරාදෙසා භොනනි ?
 සරෙ පරෙ නිග්ගහිතස්ස මකාරදකාරාදෙසා භොනනි=සරෙ පරෙ
 නිග්ගහිතස්ස කථා මකාර දකාරාදෙසා භොනනි ? සරෙ පරෙනිග්ග
 හිතස්ස විභාසා මකාර දකාරාදෙසා භොනනිති.

අස මෙත්ථ මොදනා පටිභාර නසො.

**සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා
 නිට්ඨිතා.**

742 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. හොනනිති, අඤ්ඤාභවාය ආබ්බාන ක්‍රියාය වුත්තන්තා මද ති, වුත්තකත්තු නිද්දෙසොති.

අය මෙඤ්ඤ වුත්තා වුත්ත නයො.

743 පු. කො නාම විසෙසන විසෙස නයො ?

„ වි. මදන්ති, විසෙස පදං; නිග්ගහිතස්සාති, අඤ්ඤාභව භික්ඛා ධිකරණ විසෙසන පදන්ති.

අය මෙඤ්ඤ විසෙසන විසෙස නයො.

744 පු. කො නාම භාවයො ?

„ වි. සරෙ පරෙ නිග්ගහිතස්ස මකාර දකාරාදෙසා විභාසා හො නනිති. *

අය මෙඤ්ඤ භාවයො.

745 පු. කථමුද්ද හරණාති ?

„ වි. “ඵවං + අස්ස = ඵවමස්ස.
ඵතං + අවොච = ඵතදවොචා”ති.

(තං+අභං ඉූමි=නමභං ඉූමි. යං+ආහු=සමාහු. ධනං+ඵව=ධ නමෙව. කිං+ඵතං=කිමෙතං. නිද්දිතුං+අරහති=නිද්දිතුමරහති. යං+ අනිච්චං=සදනිච්චං. තං+අනන්තා=හදනනතා ඵතං+ඵව=ඵතදෙවා ති ඉමානිපි තථෙව.)

746 පු. කසමා පනාසං වුත්තො “වානි කිං මං අජීති”ති ?

„ වි. වාසඤ්ඤා ඵලං විඤ්ඤාපෙන වුත්තො. (අයමපි වාසඤ්ඤා චචන්තිවිභාසයො-“වග්ගහතං වා චග්ගෙ”ති සුත්තතො අධිකාර කතන්තො. තෙනෙව දකාරාදෙසො යතෙතසඤ්ඤො පරස්ස නිග්ග හිතස්ස හොතිති රූපසිඤ්ඤං වුත්තං.)

—*—*—

747 පු. “ඵගෙඤ්ඤං”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. නිග්ගහිතාදෙස ඵධිසුත්තං-නිග්ගහිතාදෙසස්ස විසිය මා නන්තො.

* ඉධිමි සරණම් ගච්ඡාමිති ඵවමාදිසුමද්දති සුත්තවිධාකරණෙන බ්‍රහ්මනෙ පරෙපි මකාරාදෙසො හොතිති රූපසිඤ්ඤං වුත්තං.

748 පු. “එහෙ”නි-කො නිදෙසො නාම ?

„ වි. නිමිත්ත නිදෙසො.

749 පු. “ඤ”නා-කො නිදෙසො ?

„ වි. කාරිය නිදෙසො.

750 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡතනියො සන්ති ?

„ වි. නිග්ගහිතං ඉතිව-වා ඉතිව වෙ සන්ති.

751 පු. තා කුප්පා නුවත්තනො ?

„ වි. නිග්ගහිතන්ති පදං “අං බ්‍යජ්ජෙන නිග්ගහිත”න්ති සුත්ත
තො ව වාචිපදං “වග්ගනතං වා වග්ගෙ”ති සුත්තතො ව අනුව
ත්තානො.

752 පු. කා නාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි. “එහෙඤ්ඤ”න්ති කිංචල්යමිද මුච්චතො, එකාරභකාරෙ ප
රෙ නිග්ගහිතං බො විකප්පෙන ඤ්ඤාකාරං පප්පොතිති ඤ්ඤපනත්තන්ති.

අය මිභ සම්බන්ධො.

එහෙති, සමාසනන සන්තමොක වචනනාපදං; ඤ්ඤති, රුලුති
දුභියෙක වචනනන පදන්ති විපදමිදං සුත්තං.

අය මෙඤ්ඤ පද විභාගො.

එහෙ, එකාරභකාරෙ පරෙ; ඤ්ඤං, නිග්ගහිතං බො විභාසා ඤ්ඤා
රාදෙසං පාපුණ්ණති.

අය මෙඤ්ඤ පද පොඨො.

එවගොච=එහං; (සමාකාරවශෙ. අනුපත සමසිතො “සො න
සංසකම්බො” ඉතිව “දිගුසෙසකතං” ඉතිව සමබන්ධො “නථා
වශෙ පාණ්ණිකුටියසොග්ගසෙතබ්බච්ඡද්දජනතුක විමිධවිරුචිස
භාගස්ථාදිතවෙ”ති එකත්තං වෙච නුසංසකත්තං ව ගොති) තස්මිං
එහෙ. ඤ්ඤති, රුලුතිපදන්ති.

අය මෙඤ්ඤ පද විභාගො.

පප්පොති=කං පප්පොති ? නිග්ගහිතං පප්පොති=නිග්ගහිතං කං
පප්පොති ? නිග්ගහිතං ඤ්ඤාකාරං පප්පොති=කස්මිං නිමිත්තෙ නිග්ගහි
තං ඤ්ඤාකාරං පප්පොති ? එකාරෙ භකාරෙ ව පරෙ නිග්ගහිතං ඤ්ඤා
කාරං පප්පොති=එකාරෙ භකාරෙ ව පරෙ නිග්ගහිතං කථං ඤ්ඤාකාරං ප
ප්පොති ? එකාරෙ භකාරෙ ව පරෙ නිග්ගහිතං විභාසා ඤ්ඤාකාරං ප
ප්පොති.

අසමෙක් වොදනා පරිහාර නසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

— — — * — — —

753 පු. කො නාම වුහනා වුහන නසො ?

„ වි. පපෙපානිති, අප්පකාහවාය සකමමකාය ආබ්බාතක්ඛිසාය වු
හනහනා නිග්ගහිතනාති, අප්පකාහට වුහනකාතුනිද්දෙසො; තායාවු
හනහනා ඤාකාරගති, අවුහන කමමනිද්දෙසොති.

අසමෙක් වුහනා වුහන නසො.

754 පු. කො නාම භාවයො ?

„ වි. එකාරෙ හකාරෙ ව පරෙ නිග්ගහිතං විභාසා ඤාකාරාදෙසං
පාපුණානිති.

අසමෙක් භාවයො.

755 පු. කථමද්ද හරණාති ?

„ වි. “තං + එව = තඤ්ඤෙව.
තං + හි = තඤ්ඤි”ති.

(පච්චතනං+එව=පච්චතනෙ ඤාඤෙව. තං+හිතස්ස=තඤ්ඤිතස්ස.
එවං+හිතො=එවඤ්ඤිතොති ඉමානිපි තථෙව)

756 පු. කිං දීපෙති වාසදෙස ?

„ වි, “තං+එව=භාමෙව; හංහි”ති එවමාදිසු න භොතිනිවදීපෙති.

(ඉමස්ස පි වාසදෙසං වචනිතවිභාසතො එවතිනිපාතතො අ
ඤ්ඤත් න භොතිති රූපසිඛිසං වුහනං. යථා-“එවං+එතං=එ
වමෙතං එවංභොති”ති. තමෙවානෙත්ථ පන තං+එවාති පදවෙත්ථං
කතො එකාරෙ පරෙ “එවඤ්ඤ”න්ති ඤාකාරාදෙසෙ සම්පන්නො වා
ග්ගහණෙන නා අකතො “අං බ්බප්පෙන නිග්ගහිතං” ඉතිව “වග්ග
හනං වා වග්ගෙ” ඉතිව අභිකිච්ච (සම්බන්ධිතො) “මද්දසරෙ”ති මකා
රාදෙසං කතො පරිනාමෙන කතෙ “භාමෙව”ති රූපං. තං+හිතො
ත්ථ ඉමිනාව ඤාකාරාදෙසෙ සම්පන්නො වාග්ගහණෙන අකතො “අං

බ්‍රහ්මයෙහි නිශ්චයය” නම් නිශ්චයයෙහි අමාදෙසං කාමා සරලාපෙ
වෙව පරනසතෙ ච කතෙ “නංගි” නි රූපං.)

— 00 —

757 පු. “සසෙ වා” නි කිමිදං සුභතං නාම ?

,, වි. නිශ්චයයෙහි විශිෂ්ටතං—නිශ්චයයෙහි විශිෂ්ටතං නාම.

758 පු. “ස” ඉති—කො නිදෙසො නාම ?

,, වි. විශේෂය නිදෙසො.

759 පු. “සෙ” ඉති—කො නිදෙසො ?

,, වි. නිමිත්ත නිදෙසො.

760 පු. “ම” ඉති—කො නිදෙසො ?

,, වි. අනුකූලය නිදෙසො.

761 පු. කිත්තකා පනාසා අනුචිතයො සන්ති ?

,, වි. නිශ්චයයං ඉති ච—වා ඉති ච—ඤං ඉති ච නිසේයො සන්ති.

762 පු. තා කුතො නුචිතතෙන ?

,, වි. නිශ්චයයෙහි පදං “අං බ්‍රහ්මයෙහි නිශ්චයය” නම් සුභත
තො ච වානි පදං “විශේෂයං වා විශේෂ” නි සුභතතො ච ඤ නති ප
දං “විශේෂඤ” නම් සුභතතො ච අනුචිතතෙන.

763 පු. කා නාමත්‍ර සම්බන්ධාදි ඡන්දා වණ්ණනා ?

,, වි. “සසෙ වා” නි කිමිදං මිද මුච්චතෙ, යකාරෙ පරෙ නිශ්
චයං තෙන සහ විකප්පන ඤකාරං පප්පොතීති ඤපනානි.

අය මිහ සම්බන්ධය.

ස ඉති, නිපාතපදං; යෙ ඉති රූලිකි සත්‍යමෙයක වචනනාමපදං;
වානි, නිපාත පදනම් නිපද මිදං සුභතං.

අය මෙය් පද විභාගය.

සසෙව, යකාරෙ පරෙ තෙන යකාරෙන සහි. නිශ්චයයං විභා
සා ඤකාරාදෙසං පප්පොතීති.

අය මෙය් පද විභාගය.

පප්පොති=කො පප්පොති ? නිශ්චයයං පප්පොති=නිශ්චයයං
කං පප්පොති ? නිශ්චයයං ඤකාරං පප්පොති=කසම්. නිමිත්තෙ නි
ශ්චයයං ඤකාරං පප්පොති ? යකාරෙ පරෙ නිශ්චයයං ඤකාරං ප

පෙපොති=සකාර පර නිගනිත. තෙන සකාර ඤාතරං පපොති ?
 සකාර පර නිගනිත. තෙන සකාර න සකි ඤාතරං පපො
 ති=සකාර පර නිගනිත. තෙන සකාර න සකි. කථා ඤාතරං
 පපොති ? සකාර පර නිගනිත. තෙන සකාර න සකි. විභාස
 ඤාතරං පපොති.

අස මෙය් මොදනා පටිභාර නසො.

සමබනාදි ජබ්බිකා වණ්ණනා නිට්ඨිකා.

—*—

764 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නසො ?

„ වි. පපොතිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්භත ක්‍රියාය වුත්තත්තා “නි
 ගනිත” නති අජ්ඣාතව වුත්තකතභු නිද්දෙසො; ඤාතරංති, අජ්ඣා
 තව අවුත්තකම නිද්දෙසොති.

අස මෙය් වුත්තා වුත්ත නසො.

765 පු. කො නාම භාවජො ?

„ වි. නිගනිත. බො සකාර පර තෙන සකාර න සකි. විභා
 සා ඤාතරාදෙසං පපොතිති.

අස මෙය් භාවජො.

766 පු. කථමුද්ධරණති ?

වි. “සං + යොගො - සඤ්ඤාගො”ති.

(සං+යුත්තං=සයුත්තං. සං+යොජනං=සයොජනං. සං+
 යගො=සයගො. සං+යාපිකාය=සයාපිකාය. සං+යදෙව=ස
 යදෙව. එවමාදිති තප්ථව)

767 පු. කිං දිපෙති වාසද්දො ?

„ වි. ඉමස්ස වාසද්දස්ස වචනිනි විභාසනා සං ඉති පදාන
 තො ව සබ්බනාම සකාරතො ව පරස්ස නිගනිතස්ස අයමාදෙසො
 හොතිති ව අඤ්ඤාත් න හොතිති ව දිපෙති. යථා- “එතං යොජනං
 නං යානං; සරණං යනති”ති.

768 පු. එක් පන කසම නිමිත්තං නිද්දිසං ?

„ වි. “එහෙසැසැ” නහි අනන්තරසුභෙතන සසිං අසාධාරණභා වා විසුසුපෙභුං නිමිත්තං නිද්දිසං යථා-“එහෙසැසැ” නහි සුභෙතන එකායෙ මෙවහකායෙ ව පරෙ තෙන නිමිත්තෙන සුභෙතනසසිං භික්ඛු තො සුකාරාදෙසො භොති-තො තෙති එකාරහකායෙති සසිං. ඉමි නා සුභෙතනසකායෙ පරෙ තෙන නිමිත්තෙන සසිං සුකාරාදෙසො භොති. අයං අසාධාරණතා ඉමෙසං ඕනතං සුභතානං අසැසුම සැසුති.

769 පු. “නිගගතිනසුචා”හි කිමිදං සුභතං නාම ?

වි. නිගගතිනානම විබිසුභතං-නිගගතිනානම විධිතො විබ්බ මා නතතා.

770 පු. “නිගගතින”නහි-කො නිදෙසො නාම ?

„ වි. විසසි නිදෙසො.

771 පු. “මා”හි-කො නිදෙසො ?

„ වි. සමුවවස නිදෙසො.

772 පු. කිතකා පනස්ස අනුච්ඡන්ධියො සනති ?

„ වි. සරෙ ඉතිව-ආගමො ඉතිව-කවි ඉතිව-බ්බසුභෙන ඉතිව වතසෙසා සනති.

773 පු. තා කුතොනු වතනෙන ?

„ වි. සරෙහි පදං “මද සරෙ”හි සුගතතො ව ආගමොහි පදං “කව මදනතරලා මාගමා”හි සුභතතො ව කවි-බ්බසුභෙන වෙ ප දති “කවි බ්බසුභෙන”හි සුභතතො ව අනුච්ඡන්ධෙන.

774 පු. කා නාමත්ත සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණතා ?

„ වි. “නිගගතිනං වා”හි කිමයම්මිද මුවවතෙ, සරසම්බ බ්බසුභෙන පරෙ පි වා කවි නිගගතිනාගමො භොතිහි සුපනාන්තරි. අස මිහ සමබ්බා. නිගගතිනනති, කිතකනන පඨමෙක වචනනපදං; මාහි, නිපාතපදනති විපදම්මිදං සුභතං අස මෙයම්මි පද මි හාගො. නිගගතිනං, සරෙ වා බ්බසුභෙන වා පරෙ කවි නිගගතිනාගමො භො තිති. අස මෙයම්මි පදමසො. රසසරං නිසසාය ගගනතිති=නිගගතිනං; අථවා කරණං නිගගතිනා ගගනතිති=නිගගතිනං; තිපුබ්බො ගග- උපාදනෙ “හාවකමෙමසු හ”ඉති තප්පව්වයො. වාහි, නිපාතපදනති අස මෙයම්මි පද මිගගගො. හොති=කං හොති ? නිගගතිනං හොති= නිගගතිනං කථං හොති ? නිගගතිනං ආගමො හොති=සසම්බ. නිමි තෙන නිගගතිනං ආගමො හොති ? සරෙ වා බ්බසුභෙන වා පරෙ නි

ගහනිතං. ආගමො හොති=සරෙ වා බ්‍යජනෙ වා පරෙ කන්ථි නිග්ග
තිතං. ආගමො හොති? සරෙ වා බ්‍යජනෙ වා පරෙ කන්ථි යානෙ
නිග්ගතිතං. ආගමො හොති. අය මෙඤ්ච වොදනාපටිභාර නසො.

සමබ්‍රහ්මාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

775 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නසො?

„ වි. හොතිති, අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යාතක්ඛි යාය වුත්තත්තා නිග්ගති
තන්ති, වුත්තපකතිකත්තු නිදද්දසො; ආගමොති, අජ්ඣාතව වුත්ත
විකතිකත්තු නිදද්දසොති. අය මෙඤ්ච වුත්තා වුත්ත නසො.

776 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නසො?

„ වි. නිග්ගතිතන්ති, විසෙසපදං; ආගමොති, අජ්ඣාතව තුලා
තිකරණ විසෙසන පදන්ති. අය මෙඤ්ච විසෙසන විසෙසන නසො.

777 පු. කො නාම භාවයො?

„ වි. සරෙ වා බ්‍යජනෙ වා පරෙ කන්ථි යානෙ නිග්ගතිතාග
මො හොතිති. අය මෙඤ්ච භාවයො.

778 පු. කථමුද්ග හරණාති?

„ වි. “වක්ඛු + අනිච්චං = වක්ඛුං අනිච්චං.
අව + සිරො = අවං සිරො”ති.

(යාව+විදං හික්ඛවෙ=සාවං විදං හික්ඛවං. පුරිම+ජාති=සුද්ධං.
හිති. අභ්‍ර+පුලානි සබ්බසො=අභ්‍රං පුලානි සබ්බසො. මනොපු
බ්බ+ගමා ධම්මා=මනොපුබ්බගමා ධම්මා. ත+සම්පසුත්තා=තං සම්ප
සුත්තා. ත+බ්බණ්=තං බ්බණ්. ත+සභාවො=තං සභාවොති එවමා
දිතිපි ප්‍ර.ථායෙව.)

779 පු. කසමා ඤ්චිග්ගහණං කතං?

„ වි. “ඉධ චෙව නං පසංසන්ති, පෙච්ච සලොච ව මොදති, නති
එතෙති යානෙති, ගවෙජ්ඣය අගතං දිස”න්ති එවමාදිසු අයමාගමො
න හොතිති ඤ්චපනථං.

780 පු. කිං දීපෙති වග්ගහණෙන ?

„ වි. විසදුස්සව පකාරාදෙසො විකප්පෙන හොතිති. යථා—
වි+වෙට්ඨාසති=පවෙට්ඨාසති; විකප්පකෙබ් විවෙට්ඨාසතීති හොති.

—00—

781 පු. “කිවි ලොප”නති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. නිග්ගහිතලොප විධිසුත්තං-නිග්ගහිත ලොපවිධිනො විධි
ය මානග්ගා.

782 පු. “කිවි”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. කිවත් නිද්දෙසො.

783 පු. “ලොප”නති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. කාරිස නිද්දෙසො.

784 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡතියො සනති ?

„ වි. සරෙ ඉතිව-නිග්ගහිතං ඉතිව වෙ සනති.

785 පු. තා කුතො නුච්ඡතනො ?

„ වි. සරෙති පදං “මද්දසරෙ”ති සුත්තතො ව නිග්ගහිතතති ප
දං “නිග්ගහිතසද්ධා”ති සුත්තතො ව අනුච්ඡතනො.

786 පු. කා නාමත්ත සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි. “කිවි ලොප”නති කිමත් මිද මුඛවතෙ, සරෙ පරෙ නි
ග්ගහිතං කිවි ලොපමාපස්සතෙති යුපනත්තති. අසමිග සමබ්බො.
කිවිති, සත්තමත්තවාපි නිප්පන්න නිපාතපදං; ලොපතති, කිත්ත
නනා ප්‍රතිසෙක වචනතතපදනති විපදමිදං සුත්තං. අස මෙත්ත පද
විභාගො. කිවි, කත්ති යානෙ; ලොපං, සරෙ පරෙ නිග්ගහිතං
විනාසං පාපුණාතිති. අස මෙත්ත පදයො. කිවිති, නිපාතපදං;
ලුප්පතීති=ලොපො; ලුප්-විනාසෙ, “විසරුප්පදදිගො ණ”ඉති
ණො. අථවා ලුතති=ලොපො; ලුප්-විනාසෙ, “භාමෙ වෙ”ති ණො.
තං ලොපනති. අස මෙත්ත පදවිග්ගහො. පප්පොති=කං පප්පො
ති ? නිග්ගහිතං පප්පොති=නිග්ගහිතං කං පප්පොති ? නිග්ගහිතං
ලොපං පප්පොති=කසමි. නිවිතො නිග්ගහිතං ලොපං පප්පොති ?
සරෙ පරෙ නිග්ගහිතං ලොපං පප්පොති=සරෙ පරෙ නිග්ගහිතං
කත් ලොපං පප්පොති ? සරෙ පරෙ නිග්ගහිතං කත්ති යානෙ ලො
පං පප්පොතිති. අසමෙත්ත වොදනා පටිගාර නි ණො.

සමබනධාදි ජබබ්බා වණනනා නිට්ඨානා.

787 පු. කො නාම වුහතා වුහන නයෝ ?

„ වි. පපෙසානීති, අජ්ඣාතවාය ආබ්බානක්ඛියාය වුහතතතා නිග්ගහිතතතී, අජ්ඣාතව වුහතකතතා නිද්දෙසො; නායා වුහතතතා ලොපතතී, අවුහතකමම නිද්දෙසොති. අසමෙසං වුහතා වුහත නයො.

788 පු. කො නාම භාවතො ?

„ වි. සරෙ පරෙ නිග්ගහිතස්ස ක ජ්ඣිසානෙ ලොපො හොතිති. අසමෙසං භාවතො.

789 පු. කථමුදා හරණානි ?

වි. “විදුනං	+	අගං	=	විදුනගං.
තාසං	+	අගං	=	තාසාග”නති.

(ගායා අදුසිං+අගං=ගායාඅදුසාගං; කථං+අගං=කථාගං; එවං+අගං=එවාගං; ක්ඛිං+අගං=ක්ඛාගනති ඉමානිපි තථෙව. ක්ඛායනෙත්තා ජ්ඣ පන ක්ඛිං+අගංති විසංඝිං කතො ඉමිතා නිග්ගහිතෙ ලුහෙන කකා රථ ඉකාරස්ස “ඉමෙණ්ණාසනනවා”ති යකාරාදෙසො හොති අස රූපෙ සරෙ පරෙ, තතො “දිඝ”නති දිඝං කතො පරස්සරමුපනිතෙ “කායාග”නති රූපං.)

790 පු. කවිග්ගහණෙන කිං දිපෙති ?

„ වි. කථවිසානෙ අගං ලොපො න හොතිති දිපෙති. යථා-“එ වමයං, කිමග”නති.

791 පු. නනු සක්කා “නිග්ගහිතං වා”ති සුත්තස්ස විග්ග සරෙ ඉති ව-බ්බාසනෙ ඉතිව සමබ්බිතො “බ්බාසන මෙ”ති සුත්තො අවිජ්ජ මානෙපි ඉමිතාව තථාමපි සාධෙත්තුං ?

„ වි. සක්කා සාධෙත්තුං. තථාපි එවංසති “කිමි ඔ බ්බාසනෙ”ති බ්බාසනග්ගහණස්ස අනුවහෙතතබ්බතා කාරිතො අභාවා නෙතෙ ව ඔග්ගහණමපි සමබ්බිතීති සක්කා භවෙස්ස, තස්මා තනනිවාරණ

එම තනො බැඳුණු නගනගණං නකතං විජ්ජනතරෙපි කවිගනගණං
සුත කවිගනගණකරණමපි තදුභංගෙව.

792 පු. අනන්තරවුත්තං “නිගනතිත” නති ඉදමෙව ගහෙනබ්බං
නාඤ්ඤං ?

„ වි. නො තථා; යෙහි පයොජනං විජ්ජනි තෙ සමන්තරිකාන
මපි ගහණස්ස අපපටිසෙධිතත්තා,

793 පු. නනු සඞ්ඝා භවෙය්‍ය “මදු සමර” නි සරෙගනගණං අනු
වහනමානෙ කාරිනො අභාවා තෙනෙව මදුගනගණමපි අනුවහන
තෙති ?

„ වි. නසත්තා තථාසංකිතුං, සවෙපන සරසමිං පරෙ මකාරදකා
රා ලොපං සනතිති අයමච්චො සමනවෙය්‍ය, “මදු සමර” නි මය්‍යාන
තතරං ඉදං සුත්තං වහනබ්බං සියා. න තථා වුත්තත්තා මදුනං ලො
පො න තොතිති ඤයතෙ.

794 පු. “බ්‍රජනෙ මා” නි කිම්දං සුත්තං නාම ?

„ වි. නිගනතිත ලොපවිධි සුත්තං—නිගනතිතලොපස්ස විභිස
මානත්තා.

795 පු. “බ්‍රජනෙ” නි—කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. නිමිත්තනිද්දෙසො.

796 පු. “මා” නි—කො නිද්දෙසො ?

„ වි. අනුකම්බන නිද්දෙසො.

797 පු. කීදන්තා පනස්සානු වුත්තනියො සනති ?

„ වි. නිගනතිතං ඉතිව—කවි ඉතිව—ලොපං ඉතිව නිසෙය්‍යා
සනති.

798 පු. තා කුතොනුවත්තනෙත ?

„ වි. නිගනතිතනිපදං “නිගනතිතං මා” නි සුත්තතො ව “ක
වි-ලොප” නති වෙ පදානි “කවි ලොප” නති සුත්තතො ව අනුවත්ත
නෙත ?

799 පු. කා නාමත්‍ර සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

„ වි. “බ්‍රජනෙ මා” නි කිමච්ඡිද්ධමුච්චතෙ, බ්‍රජනෙ පරෙ නි
ගනතිතං කවි ලොපං පපෙපාතිති ඤපනඤ්ඤාති. අඤ මිඝ සමබ්
බ්බො. බ්‍රජනෙති, කිත්තනසත්තමෙසකච්චනඤ්ඤාපදං; මාති,

නිපාතපදනති විපදමිදං සුත්තං. අය මෙසු පද විභාගො. බ්‍යඤ්ඤානෙ ව, බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙව නිග්ගහිතස්ස කඤ්ඤි ධාතෙලොපො ගොතිති. අය මෙසු පදපො. බ්‍යඤ්ඤානෙ අපො ඵගෙහිති=බ්‍යඤ්ඤානෙ; විපදබ්බො අඤ්ඤා-බ්‍යඤ්ඤානෙති, “කතතුකරණපදපොසුචෙ”ති සු. තස්මි. බ්‍යඤ්ඤානෙ. වාහි, නිපාතපදනති. අය මෙසු පද විභාගො. පපොති=කං පපොති? නිග්ගහිතං පපොති=නිග්ගහිතං කං පපොති? නිග්ගහිතං ලොපං පපොති=කස්මි. නිමිත්තෙ නිග්ගහිතං ලොපං පපොති? බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ නිග්ගහිතං ලොපං පපොති=බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ නිග්ගහිතං කඤ්ඤි ලොපං පපොති? බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙ නිග්ගහිතං කඤ්ඤි ධාතෙ ලොපං පපොතිති. අය මෙසු වොදනා පටිභාර නිසො.

සම්බන්ධාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

800 සු. කො නාම වුත්තා වුත්තනස්සො?

„ වි. පපොතිති අජ්ඣාතවාය සම්බන්ධාය ආබ්‍යාතක්ඛියාය වුත්තනා නිග්ගහිතනාහි, අජ්ඣාතව වුත්තකතතුතිදෙදස්සො; භාසාවුත්තනා ලොපනාහි, අවුත්තකමමතිදෙදස්සොති. අය මෙසු වුත්තා වුත්තනිසො.

801 සු. කො නාම භාවපො?

„ වි. බ්‍යඤ්ඤානෙ පරෙව නිග්ගහිතස්ස ජඤ්ඤානකතතුතිදෙදති කඤ්ඤි ධාතෙ ලොපොගොතිති. අය මෙසු භාවපො.

802 සු. කථමුද්දහරණාහි?

වි. “බ්‍රිධානං	+	සාසනං	=	බ්‍රිධානසාසනං.
සං	+	රාගො	=	සාරාගො”ති.

(අරියසම්මානා+දසසනං=අරියසම්මානදසසනං, සං+රතෙනා=සාරතෙනා, සං+රමමනා=සාරමමනා, අවිසං+භාගො=අවිසාභාගො, විරං+පවාසිං=විරපවාසිං, ගන්තුං+කාමො=ගන්තුකාමො, ගන්තුං+මනො=ගන්තුමනොති. ඉමානිපි තථායෙව.)

- 803 පු. කසවා වාග්ගණය කතනාවේ ?
 „ වි. කිවිතිමයා සමඟි. වෙව නං නතොපරං නානුසමිකේ
 තබ්බනාව ඤාපනස්මිං.
- 804 පු. නනු සකකා “සග්ග වා සග්ග”හි වාග්ගණයෙන්ව අස
 මිකිකා දිපෙතං ?
 „ වි. න සකකා නසාපිසසනතා.
 805 පු. කිවිග්ගණයෙන් නිං පසොජනං ?
 „ වි. “එතමමග්ගලමුත්තමං; නං වො වදාමි, හදං වො”හි එව
 මාදිසු ලොපනිවත්තනං.

- 806 පු. “සග්ග වා සග්ග”හි කිවිදං සුත්තං නාම ?
 „ වි. සරලොපවිධිසුත්තං—සරලොපවිධිනො විතියමානත්තා.
 807 පු. “සග්ග”හි—කො නිදද්දසො නාම ?
 „ වි. තබ්බසෙසන නිදද්දසො.
 808 පු. “වා”හි—කො නිදද්දසො ?
 „ වි. වචනිතවිහාසා නිදද්දසො.
 809 පු. “සග්ග”හි—කො නිදද්දසො ?
 „ වි. කාරී නිදද්දසො.
 810 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුමුත්තියො සන්ති ?
 „ වි. නිග්ගහිතමහා ඉතිව—ලොපං ඉතිව වෙ සන්ති.
 811 පු. තා කුතො නුවත්තනෙන ?
 „ වි. නිග්ගහිතමහානි පදං “නිග්ගහිතං වා”හි සුත්තතො ව ලො
 පන්ති පදං “කිවි ලොප”න්ති සුත්තතොව අනුවත්තනෙන.
 812 පු. කා තාමග්ග සමඟිකාදි ඡබ්බිකා වණ්ණනා ?
 „ වි. “සග්ග වා සග්ග”හි කිව්ග්ගමිදමුච්චනෙ, නිග්ගහිතමහා
 පරො සරො වා ලොපං පපෙසාතිති ඤාපනස්මිං. අස මිහ සමඟි
 කො. පරොති, සබ්බනාමිකපඨමෙකවචනනාපදං; වාහි, නිපාතප
 දං; සරොති, කිත්තකනාපඨමෙකවචනනා. පදනති නිපදමිදං සුත්තං.
 අස මෙත්ථ පද විහාගො. පරො සරො, නිග්ගහිතමහා පරතුතො
 සරො; වා, විහාසා ලොපං පාපුණ්තිති අස මෙත්ථ පදමො.
 පරොති, සබ්බනාමිකපදං; වාහි, නිපාතපදං; සරති ගව්ඡති පවත්ත
 තිත්=සරො; සර—ගතිමග්ග, ව්‍යඤ්ජනෙ සාරෙතිතිවා=සරො; සර—ස
 ද්දෙ, “සබ්බතො ඤාමි කා මි වා”හි අපවච්චයොති. අස මෙත්ථ පදමි
 ගාගො. පපෙසාති=කො පපෙසාති ? සරො පපෙසාති=කෙත් විසි

සේ සරෝ පළොති ? පරෝ සරෝ පළොති=පරෝ සරෝ කං පළොති ? පරෝ සරෝ ලොපං පළොති=කුතෝ පරෝ සරෝ ලොපං පළොති ? නිගනිතමෝ පරෝ සරෝ ලොපං පළොති=නිගනිතමෝ පරෝ සරෝ කපං ලොපං පළොති ? නිගනිතමෝ පරෝ සරෝ විභාසාලොපං පළොති. අසමෙත් මොදනා පටිභාස නෙයා.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිනා.

813 පු. කො නාම වුන්නා වුන්න නෙයා ?

„ වි. පළොති, අජ්ඣාසවාස සකමමකාය කභතුසාධනක්ඛිතාය වුන්නනා සරෝති, අජ්ඣාසවා වුන්නකතතුතිදොසො; කායාචුත්තනා ලොපනා, අවුන්නකමමතිදොසොති අසමෙත් වුන්නා වුන්න නෙයා.

814 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසන නෙයා ?

„ වි. සරෝති, විසෙසනපදං; පරෝති, භුලසාධිකරණ විසෙසන පදනති අසමෙත් විසෙසන විසෙසන නෙයා.

815 පු. කො නාම භාවණෝ ?

„ වි. නිගනිතරෝ පරභුතස්ස සරස්ස විභාසා ලොපො හොති ති අසමෙත් භාවණෝ.

816 පු. කපමුද්ගරණාති ?

„ වි. “ඛිජං + ඉව = ඛිජංවා”ති.

(අභිනක්ඛං+ඉති සුභාසිතං=අභිනක්ඛනතිසුභාසිතං, කතං+ඉති=කතනති, කිං+ඉති=කිනති, හලං+ඉති=හලනති, කිං+ඉති=කිනති, ඉදං+අපි=ඉදමි, උත්තරං+අපි=උත්තරිමි, දකුං+අපි=දකුමි, (පුන නබ්බනනාදෙසො) උත්තරං+ඉව=උත්තරංව, ධක්ඛං+ඉව=ධක්ඛංව, චක්ඛං+ඉව=චක්ඛංව, කලිං+ඉව=කලිංව, නිං+අපි=නිමි, සද්ධං+ඉව=සද්ධංවාති එවමාදිති තථෙව.)

817 පු. වාසදො කිමත්තං දිපෙති ?

„ වි. අහමෙව නුත බාලො, එතදහොසි”ති එවමාදිසු න හොතිතිව දිපෙති. (අසමපි වාසදො වචනිතවිභාසණෝ, තෙනායං ලොපො ඉදිට්ඨතිසිපාදිසු හොතිතිව අක්ඛෙත්ත න හොතිතිව දඨබ්බං.)

818 පු. "බ්‍යජනෝ ම විසඤ්ඤාගො"ති කිමිදං සුත්තං නාම ?
 ,, වී. විසඤ්ඤාගවිධිසුත්තං—සඤ්ඤාගබ්‍යජනලොපයාං විසිදං මානසා.

819 පු. 'බ්‍යජනෝ'ති—කො නිදද්දෙසො නාම ?

,, වී. කාරි නිදද්දෙසො.

820 පු. "මා"ති—කො නිදද්දෙසො ?

,, වී. ඔමුච්චික නිදද්දෙසො.

821 පු. "විසඤ්ඤාගො"ති—කො නිදද්දෙසො ?

,, වී. කාරික නිදද්දෙසො.

822 පු. කුභාකා පනස්ස අනුචුහතියො සන්ති ?

,, වී. නිගාහිතමො ඉතිව-ලුතො ඉතිව-පරසමිං. ඉතිව-සරෙ ඉතිව වතස්සො සන්ති.

823 පු. තා භුතොසු වතතනො ?

,, වී. "නිගාහිතමො"ති පදං "නිගාහිතං මා"ති සුත්තතො ම "ලුතො"ති පදං "කම්මිලොප"නති සුත්තතො ම "පරසමිං-සරෙ"ති වෙපදති "සමෙ මා සමෙ"ති සුත්තතො ම අනුචුහතනො.

824 පු. කා නාමත්ත සම්මාදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?

,, වී. "බ්‍යජනෝ ම විසඤ්ඤාගො"ති කිමත්තිදමුච්චිතො, නිගාහිතමො පරසමිං සරෙ ලුතො යදිපි බ්‍යඤ්ඤාගො සඤ්ඤාගො අපි, සො විසඤ්ඤාගො හොතිති ඤාපනාත්තති අස මිහ සම්මිකො. බ්‍යජනොති, කිතකනනපඨමෙකවචනනාපදං; මාති, නිපාතපදං; විසඤ්ඤාගොති, සමාසනනපඨමෙකවචනනාපදනති තිපදමිදං සුත්තං අස මෙත්ති පද විහාගො. බ්‍යජනො නිගාහිතමො පරසමිං සරෙ ලුතො සංගොගො බ්‍යජනො; විසඤ්ඤාගො, විතර්කසඤ්ඤාගො හොතිති අස මෙත්ති පදමෙත්ති. බ්‍යඤ්ඤාගො අපොච්ඡෙදනිති=බ්‍යජනො; විසුඛො අඤ්ජ-බ්‍යාතිගතිති, "කතකරණසප්තෙසසු මෙ"ති සු; සංසුජ්ජතිති=සඤ්ඤාගො; සංසුජ්ජති ඵලාතිවා=සඤ්ඤාගො; සංසුඛො සුජ්-ගොගො, "විසරජපදදිගොණ"ඉති ණො; විගතො සඤ්ඤාගො යස්ස සො විසඤ්ඤාගො (ඡබ්බිච්ඡිති)ති අස මෙත්ති පද විහාගො.

හොති=කො ගොති ? බ්‍යජනො හොති=බ්‍යජනො කථං ගොති ? බ්‍යජනො විසඤ්ඤාගො හොති=කත්ති බ්‍යජනො විසඤ්ඤාගො හොති ? ලුතො බ්‍යජනො විසඤ්ඤාගො හොති=කසමිං ලුතො බ්‍යජනො විසඤ්ඤාගො හොති ? සරෙ ලුතො බ්‍යජනො වි

සමඤ්ඤාගො හොති=මොන විසිසේ සමර ලුහන බරණො විස
ඤ්ඤාගො හොති? පරසමිං සමර ලුහන බරණො විසඤ්ඤාගො
හොති=කුහන පරසමිං සමර ලුහන බරණො විසඤ්ඤාගො හො
ති? නිග්ගහිතමො පරසමිං සමර ලුහන බරණො විසඤ්ඤාගො
හොතිති. † අස මෙයං චොදනා පටිහාර නමො.

සමබ්බාදි ජබ්බා චණණනා නිට්ඨනා

—*~*~*~—

825 පු. කො නාම වුහනා වුහන නමො?

„ වි. හොතිති, අඤ්ඤාභවාය කානු සාධනක්ඛියාය වුහනනා බර
ණොති වුහනපකතිකතකුතිදොසො; විසඤ්ඤාගොති වුහනවික
තිකතකු තිදොසොති අස මෙයං වුහනා වුහන නමො.

826 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසා නමො?

„ වි. බරණොති, විසෙසපදං, විසඤ්ඤාගොති, නුලායික
රණ විසෙසනපදනති අස මෙයං විසෙසන විසෙසා නමො.

827 පු. කො නාම භාවමො?

„ වි. නිග්ගහිතමො පමර සමර ලුහන සංයොගො බරණො
විනාසසංයොගො හොතිති අස මෙයං භාවමො.

828 පු. කථමුද්ගරණොති?

„ වි. “එවං + අයං = එවංස.

පුප්ථං + අයං උප්පත්ති = පුප්ථංසාඋප්පත්ති”ති

† අග්‍ර පන බරඤ්ජනොති විසඤ්ඤාගාරගො සඤ්ඤාගො බර
ඤ්ජනො ගම්භනමෙබ්බා—අසඤ්ඤාගයං බරඤ්ජනං විසඤ්ඤාගො
භාවා. වුහනමෙවෙකං මුඛමනනදීපනියං—එත්ථ බරඤ්ජනොතිද
කිඤ්චාපි සාමඤ්ඤාවසෙන වුහනා, යථා පන මෙරො අභිධව්චිං හා
සතීති වුහනා කිඤ්චාපි මෙරසඤ්ඤා වුඛතරෙතිරුලෙකා, තථාපි යො
අභිධව්චිං භාසිතුං සමමො සො ව ගග්ගති, එවං විසංයොගං හවී
තුං සමමො සංයොගබරඤ්ජනො ව බරඤ්ජනොති වුහනොති දද
මෙබ්බාති.

- 829 පු. නිගහතිතමානි කිං දිපෙති ?
 „ වි. සෙ සතො පරස්ස ලොපාභාවො.
 830 පු. ලුහතගතණං කිමන් ?
 „ වි. යත්ත ඕක්කුතො පරො සරො න ලුප්පතෙ, නත්තායං බ්බජන
 ලොපොපි න භොතිති. යථා-“එවමස්සා”ති.
 831 පු. චග්ගහතණන කිං දිපෙති ?
 „ වි. තිණ්ණං බ්බජනානං සංඝායන සෙ වෙ සරුපාතෙසමපි
 ආදිස්ස බ්බජනස්ස ලොපො භොතිති. තංයථා-“අග්ගාගාරං=අග්ගා
 ගාරං, පටිසංචාරවුත්තාසස්ස=පටිසංචාරවුත්තාසස්සා”ති. (සථපන ති
 ණ්ණං බ්බජනානං සංඝායන විජ්ජමානෙ වෙ සමානරූපා න භවෙ
 යස්ස, නත්තායං ලොපොපි න සුජ්ජතෙසෙවාහි දඬබ්බා.)

නිගහතිතසන්ධි.

- 832 පු. “අනුපදිකානං වුත්තාසාගතනා”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?
 „ වි. අනිද්දසසුත්තං.
 833 පු. “අනුපදිකාන”තති—කො නිද්දසෙ නාම ?
 „ වි. කාරි නිද්දසෙ.
 834 පු. “වුත්තාසාගතනා”ති—කො නිද්දසෙ ?
 „ වි. චසෙසන නිද්දසෙ.
 835 පු. කා නාමත්ත සමබ්බාදි ඡබ්බිකා වණ්ණනා ?
 „ ඔ. “අනුපදිකානං වුත්තාසාගතනා”ති කිමන්තීදමුච්චතො,
 සෙ ඉත අමෙවහි අනිද්දිකා, තෙ වුත්තාසාගතනාසරන් සුත්තබ්බාහි
 සුත්තන්තන්ති අය මිහ සමබ්බෙකා. අනුපදිකානතති, සමාසනන ඡ
 ඵ්ඵි බ්බුච්චනනනාදං; වුත්තාසාගතනාහි, තතිසන්තවාහි නිප්පනන
 නිප්පාපදනති විපදමිදං සුත්තං අය මෙව්ච්ච පද විභාගතො. අනුප
 දිකානං, ආවරිතෙසන අනිද්දිකානං සංඛිතං නිප්පනති; වුත්තාසාග
 තො, වුත්තනාසාගතනාසරන් සුත්තබ්බාහි අය මෙව්ච්චපදෙකො.

උපදිස්සනනති=උපදිකා; උපපුබ්බො දිස—පෙකබ්බෙණ, “බ්බු
 මාදිසෙව්ච්ච කතනති”ති නො; (තස්ස “සාසදිසතො නස්ස පිභො”)
 ති රිට්ඨාදෙසෙ කතෙ “රමිති රසනා නිද්දෙහා”ති ධානිනනන සහ
 රකාරලොපො. පුන නාමච්චකතො සො විහතතුප්පනනාදිමති කතෙ
 “උපදිකා”ති පඨමාබ්බුච්චනං) න උපදිකා=අනුපදිකා; (පඨමානප්ප
 පිභො)තෙසං අනුපදිකානං. වුච්චිත්තාහි=වුච්චෙනා; වච-විසතතිසං වා

වායං, “භාවකමෙසු න”ඉති තප්පව්වයො; (තස්ස තප්පව්වයං සාදිසනො නස්ස ජංඝා වා”තිව “භුන්දිනමගොනා හො විමේ”ති ව අධිකිව්ව (සමබ්බිතා) “වෙ වාමු” ඉති ඉමිනා වකාරස්සකාරාදෙ සොවෙව ධාතූන්හොලාපොච තප්පව්වයං විහාවොච හොති (උ න්ත) තතො “කම්මාදිපජ්ඣනන්තං දිසරස්සාප්පව්වසෙසු මා”ති අ ධිකිව්ව “නොසු මුඛිලොපාගමවිකාරවිපරිනාදෙසාමා”ති වකාරාග මං වෙව ලිඛිතස්සෙසු වකන්තා ස්වාදුප්පත්තාදිමති කතෙ “මුනෙතා”ති පඨමෙකවචනං. ආගමො පන නිධානිනෙතො හොති ආදිපජ්ඣනන්තො චසෙනනෙත්වාතං ආදිආගමොති දඨබ්බං.) යුජ්ජනං=සොහො; යුජ්-සොහො, “විසරපිපදිනො ඤ”ඉති ඤප්පව්වයො; තස්ස රූප සිඛි හෙයා “පරසමස්සදාපසොගෙ”ති පදවිගහගෙ වුත්තා.) වුදොනා වසොයොහො වාති=වුත්තයොහො; (විසෙසනපුද්ගලපදකම්මධාරයො) තෙන වුද්ධතයොගතො අස මෙඤ්ඤ පද විගහනො. සෙසයා=හෙ සෙසයා? සකුයො සෙසයා=හෙසං සකුයො සෙසයා? අනුපදිඨානං සකුයො සෙසයා=අනුපදිඨානං සකුයො කථං. සෙසයා? අනුපදි ඨානං සකුයො වුද්ධතයොගතො (වුද්ධතයානුසාරෙන) සෙසයාති අස මෙඤ්ඤ චොදනා පටිභාර නයො.

සමබ්බතාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

836 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො?

ආ. වි. සෙසයාති, අජ්ඣාතවාස කම්මසාධනක්ඛියාස වුත්තන්තා ස කුයොති, අජ්ඣාතවුත්තකම්මනිද්දෙසො; තායාවුත්තන්තා විසෙසු හිති, අජ්ඣාතවා වුත්තකතනුනිද්දෙසොති අසමෙඤ්ඤ වුත්තා වුත්ත නයො.

837 පු. කො නාම විසෙසන විසෙසය නයො?

ආ. වි. සකුයොති, අජ්ඣාතව විසෙසයපදං; අනුපදිඨානනිති, හි නනාධිකරණ විසෙසනපදන්ති අසමෙඤ්ඤ විසෙසන විසෙසය නයො.

838 පු. කො නාම භාවෙඨො?

ආ. වි. යෙ අමෙහති ඉධානිද්දිඨා සකුයො විජ්ජනි හෙසකුයො වුත්තන්තානුසාරෙන සුතබ්බාති අසමෙඤ්ඤ භාවෙඨො.

839 පු. කථමුදාගරණානි ?

„ වි. “යදි + එවං = යජේවා.
බොධි + අඛ්‍යා = බොධිඛ්‍යා”නි.

840 පු. “අසදිසසංසොගෙ එකසරුපනාවෙ”නොත් කො නාම අසදිසො ? කො සංයොගො ? කාව එකසරුපතා ?

„ වි. න සමානමිව පසස්නිති අසදිසො. සරානනාරිකානි බ්‍ය ඤානානි සංයොගොනාම. මිසු අසරුපෙසු වණ්ණණු එකසස ඉත රස රුපසස හවනං එකසරුපතා. සථා-පරි+එසනා=පණ්ණසනා නි. (පරි+එසනානි ඕතෙ රකාරභිඉකාරසස “ඉවණ්ණො සං නවා” නි යකාරාදෙසො, ඉමෙරකාරයකාරා අසදිසා නාම සමානෙවිසනස ස්නිතාණ්ණො. අසසෙරන රකාරෙත සභිං යකාරසස සංයුජ්නං සංයොගො නාම, යකාරෙත සභිං අසදිසස රකාරසස යකාරරුප කරණං එකසරුපතා නාම.)

841 පු. කතමානි වණ්ණබහුතො උදාගරණානි ?

„ වි. “ස + රනි = සුමරනි.
ඉති + එවං = ඉතෙවං.
සු + ඉති = සොති.
භුසා + එව = භුසමිවා”නි.

842 පු. කතමානි වණ්ණවිපරිත්තාස උදාගරණානි ?

„ වි. “බහු+අබාධො=බවහාබාධො, අභි+අහවි=අබාහවි, සුඛං+ දුකං+ථිවො+සුමෙ, දුකෙව, ජිංව”ඉති.

843 පු. “සුබෙබ මො පරං නනනනබෙබා අසුත්තානා”නොත් පුබෙබමොති නිං සකාස වුත්තං ? අසුත්තානං නාම නිං ?

„ වි. “මම් අභාසි, වුබම් සරණම්”ඉති ඉමෙසු ජිසු මම් අභාසි නොත් අසසරං මකාරං සකාස වුත්තං පුබෙබමොති ඉතරෙසං මි නනං පුබෙභුත්තානං. අඤ්ඤවඤ්ඤසං අසමිනිලකකිණං අසුත්තා නාම.

844 පු. “එවුමං, සෙහ”නති කෙසං උදාගරණානි ?

„ වි. ඕඤ්ඤා පරසුත්තානං සරානං අඤ්ඤසුත්තාස උදාගර ණානි.

815 පු. කථවුදගරණං වාතසසුබ්බවාරණස්ස ?

„ ටි. “පටිසංචාසොතිසසා”හි.

816 පු. “ලාපුති පිදගති ඕලාපලවනි”හි කිවුදගරණං නාම ?

„ ටි. ඡන්ද්‍යපරිභානාය චණ්ණලොපස්ස උදගරණං.

817 පු. මුත්තසහදය කිවුදගරණං ?

„ ටි. “අකර්මසංගතිවිම”නහි.

818 පු. “අකාරගිසමො ඡන්දං ගරුලගුනිසමො ගවෙ මුතගි-
දිසො සංසොනාදි පුබ්බො රසස්සාම ගරුලගුනු රසස්සා”හි.
කිවන්තාසංගං ගාථා වුත්තා ? දිසො සංසොනාදිත්තෙත්ථ ආදිස
දෙදන කිං ගස්සතො ?

„ ටි. ඡන්දදිනං සරුපදස්සාපනත්ථං අසංගාථා වුත්තා. ආදිසදෙද-
න නිග්ගතිතං ගස්සානො.

819 පු. ඡන්දං නාම කිං ?

„ ටි. එකො වෙනසාදිනානුක්කමෙන යාවජාධිකවිසතිං අකකරා
නං පරිචේජ්ජේද් (තංයථා-එකකකරෙන උත්තා; විහකකරෙන අත්ත
නතා; තීති චේක්කා; චතුති පභිසා; පඤ්චති සුපපභිසා; ඡති භාගතති;
සත්තාති උණති; අසති අනුසුතං; නවති බ්‍රහති; දසති පනාති; එකාද
සති තුසුතා; වාදසති ජනාති; තෙතසති අතිජනාති; වුද්දසති සකකරි;
පණ්ණරසති අතිසකකරි; සොමුසති අසී; සභකරසති අතිඅසී; අසද
සති බ්‍රහ්ම; එතුනවිසතියා අතිබ්‍රහ්ම; විසතියා කති; එකවිසතියා ප
කති; වෙ විසතියා ආකති; තෙවිසතියා ඵකති; චතුරවිසතියා සංකති;
පඤ්චවිසතියා අතිකති; ඡබ්බවිසතියා උකකතිහි එවං ඡන්දලක්කණං
සදුතබ්බං.)

850 පු. කා නාම වුත්ති ?

„ ටි. අයංගරු අයංලනුති නිසමො වුත්තිහවෙ.

851 පු. කො නාම ගරු ?

„ ටි. දිසාවෙව සංයොගනිග්ගතිතපුබ්බො රස්සාව.

852 පු. කො ලනුනාම ?

„ ටි. රස්සා.

853 පු. “අ අස්ස අං අ”ඉති කිවුදගරණං නාම ?

„ ටි. ගරුලනුනවුදගරණං. යථා-ආ ඉති තෙවලනරුත්තො උද-
ගරණං, අස්සාහි සංයොගත්තො පුබ්බස්ස රස්සගරුත්තො උදගරණං,
අං ඉති නිග්ගතිතත්තො පුබ්බස්ස රස්සගරුත්තො උදගරණං, අ ඉති
ලනුත්තො උදගරණං.

854 පු. “එවමඤ්ඤපි විජ්ඣාසං සංහිතා නානත්තං සංහිතානිව චණ්ණානං සන්තිබ්බං චානං”ති.

කසමාසං ගාථා වුත්තා ? කො නාම භාවජේථා ?

„ වි. ඉධාපි නිද්දියා සංකප්පො කථං සිධානි කච්ඡාස සති ඉද්දනාව සිද්ධානානිති විඤ්ඤපනාථං වුත්තා. එවං ඉධාපි නිද්දියා භාවනිංසාද යො සලිඛ්ඛවචනසංසාපකාරා අඤ්ඤපිසංකප්පො ඉමිනාසෙව සිද්ධි කානිති විඤ්ඤපනබ්බා, චණ්ණසංකප්පො අකඛරානං චණ්ණනවා කාලෙනවා අනන්තාරිකභාවෙන සන්තිබ්බ සංහිතා නාමානි අයමෙත්ථ භාවජේථා.

ථෙව්ඤ්ඤාසංකප්පො.

ඉති භේතිරනන සංහිතා විරවිතො බාලාවනාරපුඤ්ඤාසංකප්පො
සංකප්පො නාම පඨමො පරිච්ඡේදො.

—*—

නාමං.

855 පු. නාමනාම කසමා දුට්ඨවතෙ ?

„ වි. “අත්ථානිමුඛං නමනතො අත්තනිවත්ථස්ස නමනතො නා ම”නති වුත්තන්තා අත්තනා චත්තනබ්බස්ස පුරිසාදිනො අත්ථස්ස න මනතොච තස්සෙව පුරිසාදිනො අත්ථස්ස අත්තනි නාමනතොච නාමනාති වුට්ඨවතෙ (ඉමෙසුපි පඨමොකොස නාමස්ස අත්ථානුරූපපට්ඨ න්තිං චත්තා දුතිත්ථාකොසන නාමෙ විරජනෙන අත්ථාවබොධො හො නිති අත්ථස්ස නාමානිමුඛපට්ඨනි වුත්තා, පාවට්ඨනං පන අත්ථපට්ඨා නොපි නො බ්බඤ්ඤනපට්ඨානන්තා අත්ථානිමුඛං නමනතො නාම නාති ගතිතං වුත්තමිතිවෙනං—

“අත්ථංහි නාමො සරණං අවොච
න බ්බඤ්ඤනං ලොකවිදු මහෙසී;
තස්මා අකත්වා රතිවකාලෙසු
අත්ථෙ නිසෙවෙථ මනිං මුනිමා”තිව.

ම. නාම; පව්වක. පන අඤ්ඤවත්තා අසංමයංකං කෙටලසංඝච
පවත්තනතො පව්වකසංඛාතං අත්ථං චචනතො පව්වකනා
ම. නාම; විකප්පං. පන පරමත්තො අපිජ්ජමානවත්තං විකප්පෙතො
පවත්තනතො විකප්පනාම. නාම; සංයෝගිකං. පන අඤ්ඤවත්තා
සංයෝගවසෙන පවත්තනතො සංයෝගිකනාම. නාම; සමිඛිකං
පන ජනකසමුගතාදිවසෙන සමිඛිකං. හුතො ජඤ්ඤ අවයවපලාදි
වසෙන පවත්තනතො සමිඛිකනාම. නාම; පටිපක්ඛං. පන පටි
පක්ඛතො අඤ්ඤමඤ්ඤවිරුචිවසෙන පවත්තනතො පටිපක්ඛනා
ම. නාමා"ති.)

859 පු. කතමාති තෙසමුද්දහරණාති ?

ආ. වි. ස්වපථො ඉති සාමුගිකනාමසංඝච කඨවෙථයො ඉති පව්ව
කනාමසංඝච දිසාකාලොඉති විකප්පනාමසංඝච කණ්ණසප්පො ඉති
සංයෝගිකනාමසංඝච ගොතමොඉති සමිඛිකනාමසංඝච කිසාදයො
ඉති පටිපක්ඛනාමසංඝච යථාකමමුද්දහරණාති (ඉමෙසමි පිණ්
රො එවං දසාබ්බා—"ස්වපථො පථොච=ස්වපථා; ස්වපථාදයො පක්ඛ
නාමවසෙන පවත්තං මනකිකාදිවත්තං. සමුගං කතො පවත්තනතො
සාමුගිකං නාම. ලබ්භති, කඨං ච වෙථං=කඨවෙථයො; කඨවෙ
ථයොත්ථාදයො පව්වකං නාම අඤ්ඤනාමලහනගෙතුභුතෙන මි
නා අඤ්ඤවත්තා සයත්තං තස්ස නාමසංඝං ලහනතොති. චන්දසුරිය
උපාදය දිසිතබ්බො පෙකඝිතබ්බොති දිසා; පච්චුප්පනනාතිතාදිවසෙන
කරොතිති=කුලො; දිසාකාලොත්ථාදිවිකප්පනාම චන්දසුරියාදි
පරිවත්තනං. උපාදය පුරුජම්මාදිවසෙන සුබ්බිණ්ණසංඝනාදිවසෙන
ච විකප්පිතනාති. කණ්ණං ච යො සප්පො වාති=කණ්ණසප්පො; ක
ණ්ණසප්පොත්ථාදිකො සංයෝගිකො නාම අත්තනතො විසෙසනතුනො
න කණ්ණාදිගුණෙන සංයෝගසංඝං නාමවිසෙසලබ්භනතො, නත්
කෙටලො සප්පාදිසද්දො උරගවිසෙසං බොධෙති කණ්ණාදිගුණොච
කසංසුතෙතො ච පන බොධෙති. ගොතමස්ස අපට්ටං පුත්තො
ගොතමො; ගොතමාදිසමිඛිකො නාම, සොති ගොතම ගොරුත
සමිඛිකෙනව ගොතමොති නාම. ලබ්භති, අථවා ගොතමසංඛා
තස්ස පිතුස්ස පුත්තනන ජඤ්ඤජනක සමිඛිකතො ගොතමොති
නාම. ලබ්භති, තස්මා සමිඛිකිකනාමං නාම. කිසාදාදි යෙසං තෙත්තං
කිසාදයො; පටිපක්ඛං නාම, කිසප්පිලාදයොති අඤ්ඤදීඝරසාදිව
සෙන සමානාතිපි එකත්තපටිපක්ඛාසෙව.)

860 පු. කතිමිධං සබ්බනාමං ?

„ වි. දසවිධං ගොති-පයොගවන්තසබ්බන්තාමං චචන්සබ්බන්තාමං ගුණසබ්බන්තාමං පුච්ඡාසබ්බන්තාමං පමාණිකසබ්බන්තාමං සබ්බසබ්බන්තාමං දිසාසබ්බන්තාමං අවන්තාසබ්බන්තාමං සංඛ්‍යාසබ්බන්තාමං කාලසබ්බන්තාමන්ති. (ඉමෙසමපි වින්දායො එවං දසිනෙකං-“පසුඤ්ඤානෙකං නි-පයොගො; ඉතිපුරිසාදිසද්දො. පයොගො අස්ස අති නිසංචි වා විජ්ජන්ති-පයොගවන්තං; යං තං කං යෙ තෙ කෙතසාදිකං, නති තං විනා පයොගෙන ඉතිපුරිසාදිසද්දෙන අන්තං විසෙසං බොධෙති. චුච්චතෙ අනෙතාති-චචන්තං; කුමහ අමහතසාදිකං. විනාඉති පුරිසාදිපයොගෙන සයමෙව අන්තවිසෙසං බොධෙතිති චුත්තං ගොති. ගුණිකෙන පකාසිකෙන අනෙතාති-ගුණිකීනිලපිත්තසාදිකං. පුච්ඡයෙන අනෙතාති-පුච්ඡා; කතරකතමංතසාදිකං. ගුණංච පුච්ඡා ඉ-ගුණපුච්ඡා; එන් නිලං පිතං තසාදිකං ගුණසබ්බන්තාමං නාම. කතරකතමංතසාදිකං පුච්ඡාසබ්බන්තාමං නාම. පකායෙන මාණෙති එතෙතාති-පමාණිකං; අපං ථොකං තසාදිකං. අවන්තෙව සහ වන්තන්ති-සබ්බං; සබ්බංච තං සබ්බන්තාමංචාති-සබ්බසබ්බං; ඉතරං තසාදිකං. එකන්තසබ්බන්තාමන්ති චුත්තං ගොති. චිත්තමුත්තරෙය උපාද්‍ය දිසාති අපෙකති එතායාති-දිසා; පුබ්බා අපරාතසාදිකං. චන්තං ධ්‍රැවං තන්ත එතායාති අන්තං දිසරස්සාතසාදිකං අවන්තමන්ත මෙව උපාද්‍ය පවන්තන්තො ගොතිලිචද්දන්තසෙයන සංඛිකති ගුණිකති එතායාති-සංඛ්‍යා; එකමෙවතුතසාදිකං. කරොතිති-කාලො; කරොති චන්තනෙක රකාරස්ස ලකාරං කන්තා කාලොති චුත්තං අතිතා තසාදිකං.)

861 පු. කතමානි තෙසමුද්දහරණානි ?

„ වි. යං තං ඉති පයොගවන්තස්ස සබ්බන්තාමස්සච කුමහාමහඉති චචන්සබ්බන්තාමස්සච නිල පිතං ඉති ගුණසබ්බන්තාමස්සච කතරකතමංඉති පුච්ඡාසබ්බන්තාමස්සච අපං ථොකං ඉති පමාණිකසබ්බන්තාමස්සච ඉතරං ඉති සබ්බසබ්බන්තාමස්සච පුබ්බා අපරා ඉති දිසාසබ්බන්තාමස්සච එකමෙවතුඉති සංඛ්‍යාසබ්බන්තාමස්සච අතිතො අනාගතො ඉති කාලසබ්බන්තාමස්සච යථාතත්තමුද්දහරණානි.

— 00 —

862 පු. “චිත්තචන්තසුත්තං”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. අධිකාරසුත්තං.

863 පු. “චිත්තචන්තසුත්තං”න්ති-කො නිදද්දසො නාම ?

„ වි. කවමන්තිදෙදසො. විසෙසන නිදෙදසොවා.*

864 පු. “ඕ”ති-කො නිදෙදසො ?

„ වි. අවධාරණනිදෙදසො. †

865 පු. කා නාමත්‍ර සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා ?

„ වි. “ජීනවචනසුත්තංඕ”ති කිවන්තිදමුවවතෙ, සකිසිපපති ද්විසානනතරං නාමකපං දසෙසනෙන ජීනවචනසුත්තලිඛිතානෙ ව නිපථජ්ජනෙන තෙතෙව විභව්‍යාදසො තොනතිති සද්‍යනන්ධති අසම්භසම්බන්ධො. ජීනවචනසුත්තනති, සමාසනතපඨමෙකවචන නතපදං; ඕති, අවධාරණන් නිපාතපදනති මිපදමිදං සුත්තං අස මෙත්ථ පද විභාගො. ජීනවචනසුත්තංඕ, ජීනවචනානුකූලමෙවාති අසමෙත්ථ පදමෙත්ථා. පාපතෙ අකුසලෙ ධමමෙ අජිනිජිනාජිනියං හිති=ජිනො; පසුබලාගෙ ජීනවාතිවා=ජිනො; ජි-ජයෙ, “ජිනො ඉන් සබ්බිකා”ති ඉනප්පවවයො. වුවවති අනෙතාති=වචනං; වච-විසතති යංවාමායං “කතතුකරණපසදසෙසු මා”ති යු. ජිනසං වචනං=ජින වචනං; යුජ්ජනිති=යුත්තං; යුජ-යොගෙ, “භාවකාමමිසු න”ඉති න ප්‍රවවයො. ජීනවචනසං යුත්තං=ජීනවචනසුත්තං. (ජිනපපුරිසො) ඕ ඉති නිපාතපදනති අස මෙත්ථ පද විභාගො. වෙදිතබ්බං=කිං වෙදිතබ්බං? ජීනවචනසුත්තං ඕ ඉති ඉදං සුත්තං වෙදිතබ්බං=ජීන වචනසුත්තංඕති ඉදං සුත්තං කිමන්ධාය වෙදිතබ්බං? ජීනවචනසු ත්තංඕති ඉදං සුත්තං අධිකාරන් වෙදිතබ්බතති අස මෙත්ථ මොද නාපටිභාර නසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

—*—*—*—

866 පු. කො නාම වුත්තාවුත්ත නයො ?

„ වි. වෙදිතබ්බනති කමමසාධනක්‍රියාය වුත්තනතා ජීනවචන සුත්තනති, වුත්තකමමනිදෙදසො;තායා වුත්තනතා වෙය්‍යාගරණෙති ති, අජ්ඣාතවා වුත්තකතතුනිදෙදසොති. අසමෙත්ථ වුත්තාවුත්ත ය යො. භාවමෙත්ථ සුගමොගෙව.

—*—

* කෙවි ලිඛිතන්තිදෙදසොතිපි වදනති.

† අවධාරණනාම සන්නිසානකරණං.

- 867 පු. “ලිඛනං ම නිප්ප්පතෙ”ති කිමදාසුන්තං නාම ?
 ,, වී. පරිභාසාසුන්තං.
 868 පු. “ලිඛන”නති-කො නිද්දෙසො නාම ?
 ,, වී. කමමන් නිද්දෙසො.
 869 පු. “මා”ති-කො නිද්දෙසො ?
 ,, වී. සමුවචය නිද්දෙසො.
 870 පු. “නිප්ප්පතෙ”ති-කො නිද්දෙසො ?
 ,, වී. ක්‍රියානිද්දෙසො.
 871 පු. කිත්තකා පනාසං අනුච්ඡන්තො සනති ?
 ,, වී. ජනවචනසුත්තංගිති ඉදං සුත්තං අධිකාරො හොති.
 872 පු. කා නාමත්‍ර සමකාමාදි ජබ්බිධා වණණනා ?
 ,, වී. “ලිඛනං ම නිප්ප්පතෙ”ති කිමත්ථදමුවචතෙ; ජනවචන
 සුත්තං ගි-ලිඛනං සපියති නිප්ප්ප්පතීති ඥාපනත්තති. අසමිභ සමභ
 යෙකා. ලිඛනනි, කිතකානත පස්මෙකචචනනතපදං; වාතී, නිපා
 තපදං; නිප්ප්පතෙති, ව්‍යනමානවිභවති කමමසාධනත්තනොපද
 පස්මපුරිසෙකචචනනත ක්‍රියාපදනති තිපදමීදං සුත්තං. අස මෙත්ථ
 පදවිභාගො. ලිඛනඤ්ච, ජනවචනසුත්තමෙව පාරිපදිකං; නිප්ප්
 ප්පතෙ, නිප්ප්ප්පතෙති අසමෙත්ථ පදයෙකා. ලිතමත්ථං ගමසති බො
 ඛෙතීති=ලිඛනං; ලිතසද්දපපදෙ ගමුසප්ප-ගතිමති “කම්මෙ”ති කති
 පපච්චයො. * අථවා ලිඛිතියති අත්ථො ඵතෙනාති=ලිඛනං; ලිඛිත-
 ගතිමති “සබ්බතො ඤ්චුට්ඨා වී වා”ති අ. වාතී, නිපාතපදං; නිප්ප්
 ප්පතෙති, ක්‍රියාපදනති අසමෙත්ථ පදවිභාගො. නිප්ප්ප්පතෙ=කි.
 නිප්ප්ප්පතෙ ? ලිඛනං නිප්ප්ප්පතෙ=කෙක වසිසං ලිඛනං නිප්ප්ප්පතෙ?
 ජනවචනසොඤ්ඤං ලිඛනං නිප්ප්ප්පතෙති අස මෙත්ථ චොදනාපට්ඨො
 රතො.

සමකාමාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

— ** —

* අනුපත ගමුධාතු අවබෝධනෙ වහනති, චුත්තමපිචෙනං නි
 රුත්තමාරම්භජ්ජසායං-“අයංගි ගමුසදෙ, අයං බ්‍රුමො අභ්‍යාකං ස
 රණං. පරායනනාති අධිප්පාදන ගව්ඡනති ජානනාති ආදිසු විස
 බොධනත්ථො”ති.

873 පු. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. නිජාජ්ඣෙනති, කමමසාධනක්‍රියාය වුත්තත්තා ලිඛනනි වුත්තකමමනිද්දෙසො; තාසාවුත්තත්තා අමෙතගීති, අඤ්ඤාභවා වුත්ත කතතුතිද්දෙසොති. අසමෙස්ස වුත්තාවුත්තත්තොසො.

874 පු. කො නාම භාවණෝ ?

„ වි. ඉධ ජිනවචනානුකූලං මාගසිකනිරුත්තියං ලිඛනසංඛාතං පාටිපදිකං යපියති නිජාදියති වානි අසමෙස්ස භාවණො. (තෙ නඤ්ඤා ලිඛනනි වුවවතෙ ? ලිඛමස්සං ගමයතිත්තාදිතිබ්බවනත්තා ලිඛං අපාකටං අස්සං බොධාපනාභේන ලිඛනනි වුවවතෙ. කං තං ඝට්ඨවාදි අස්සංයෝතකං පාටිපදිකං වුත්තමපිචෙනං—

“රුකෙකාති වචනං ලිඛං ලිඛනණො තෙන දීපිතො,
එවං ලිඛංව ලිඛනණං ඤාතො යොජෙය්‍ය පඤ්ඤිතො”ති

ඉදංවන ලිඛං විසෙසතො ඡබ්බිධං හොති—ඉත්තිලිඛං පුලලිඛං නපුංසකලිඛං චිලිඛං තිලිඛං අලිඛනනි. වුත්තමපිචෙනං කාරිකාය—

“ඉත්තිලිඛං පුලලිඛං නපුංසකමථාපරං,
චිලිඛංව තිලිඛංව අලිඛනනි ඡබ්බං මත”නති.

නිරුත්තරිකාරමඤ්ඤාසාසපි තථෙව වුත්තං. රුකෙකිසමපන එ තෙසු ඡබ්බිධෙසු ලිඛනෙසු යපෙතො චිලිඛං පුලලිඛං ඉත්තිලිඛං න පුංසකලිඛං තිලිඛං අලිඛනනි ඉමෙ පඤ්ඤා ගගෙතොපඤ්ඤවිධනනි වුත්තං. යථා—

“පුලලිඛං ඉත්තිලිඛනඤ්ඤා නපුංසකමථාපරං,
තිලිඛනඤ්ඤා අලිඛනඤ්ඤා නාමිකං පච්චා ඝිත”නති.

එතෙසු පන විසුතයෙසු පුරිමවුත්තඡබ්බිධනයො බාලාවතා රෙණ සභිං සංසඤ්ඤා නො පච්ඡා වුත්තපච්චිධනයො, තථාපි නත්ති දෙසො රුපසිධිකාරකස්ස ආචරියස්ස තෙනාවරියෙන අත්තනො ගණේ චිලිඛිකස්ස නාමස්ස අනිද්දිඨන්තා.

ඉමෙසු තාව යං පනපදං යා ඤාතිමිතා සබ්බනාමපදෙතිසභිං භූ ලාභිකරණණාවෙන සමිඤ්ඤාමුපගවජ්ඣති, තං ඉත්තිලිඛං නාම. ඝට්ඨා-කඤ්ඤත්තාදි. වුත්තමපිචෙනං රුකෙකිසං—

“කඤ්ඤාරතති නදි ඉති මාතුලානි ව හික්ඛුනී,
දණ්ඨනී යාගු මාතා ව ජලේෂ්ඨොති සබ්බතො”ති.

යං පන පදං යො සො නිමිතා සබ්බතාමපදෙති සභිං. තුලාසාධික
රණභාවෙන සමබ්බිමුපගච්ඡති, නං පුලලිඛිතා නාම. යථා—මුඛො
තසාදි. චුන්නමපිචෙන. රූප සිඛිසං—

“පුරිසො ගුණවා රාජා සාගති දණ්ඨ ව හික්ඛුච,
සථාහිගු ව සබ්බඤ්ඤා ගොති පුලලිඛිතසබ්බතො”ති.

යං පන පදං යං තනන්තිමිතා සබ්බතාමපදෙති සභිං. තුලාසාධික
රණභාවෙන සමබ්බිමුපගච්ඡති, නං නපුංසක ලිඛිතං නාම. යථා—
චිත්තංතසාදි චුන්නමපිචෙන. රූප සිඛිසං—

“විතතං කමමඤ්ච අසාධමථාසිපුබ්බකාරිච,
ආයු ගොත්‍රභු ධම්මඤ්ඤා විතතගුති නපුංසකෙ”ති.

යමපන පදං යා සානිමිතා ඉතිවාචකසබ්බතාමපදෙති සභිං. ව
යො සො නිමිතා පුරිඤ්චාවකසබ්බතාමපදෙති සභිං. ව තුලාසාධික
රණභාවෙන සමබ්බිමුපගච්ඡති, නං විලිඛිතං නාම ඉතිපුමානං වි
නනං ලිඛිතං සාධාරණතා. යථා—සාමණේරී, සාමණේරොති. චු
න්නමපිචෙන.—

“සාමණේරී සාමණේරො කීනනරී කීනනරො පිච,
ඉසසා ඉසසා ඔජා ඔජො විලිඛිතනති පකාසිතො”ති.

යමපන පදං යා සානිමිතා ඉතිවාචකසබ්බතාමපදෙති සභිං. ව
යං තනන්තිමිතා නපුංසකවාචකසබ්බතාමපදෙති සභිං. ව තුලාසාධික
රණභාවෙන සමබ්බිමුපගච්ඡති, නමපි විලිඛිතං නාම ඉතිනපුංසකා
නං විනනං ලිඛිතං සාධාරණතා. යථා—දුමා දුමනතසාදි. චුන්න
මපිචෙන.—

“දුමා දුමං මාලා මාලං සඛා සඛන්ති ආදසො,
විසං නපුංසකෙ වෙච ගොනනිති පරිදීපසො”ති.

යමපන පදං යො සොනිමිතා පුලලිඛිතවාචක සබ්බතාමපදෙති
සභිං. ව යං තනන්තිමිතා නපුංසකලිඛිතවාචකසබ්බතාමපදෙති සභිං.

මිතුලායාධිකරණභාවෙන සමකිකුපගමිති; සමෙ විලිඛානාම පුමනපුංසකානං චිතනං ලිඛිතානං සාධාරණත්තා, සථා-පටිසෙසා ප ථිසන්තසාදි. ධුතතමපිමෙතං-

“පරිඥා පරිඤා ධර්මො ධර්මං වරුණණා වරුණණාදයො,
පුමෙ නපුංගකෙ චෙව හොනාතිති පරිදීපයෙ”ති.

[illegible]

“පඤ්ඤා පඤ්ඤා පඤ්ඤං සිටා සිටෙව සිටං සොඤා නථා,
සොඤා සොඤං සඤ්ඤා වාපි සඤ්ඤා සඤ්ඤති ආදයො”හි.

(ඉදං පන කිලිඛිතිං සභාවනිලිඛිතිං චචනිලිඛිතිංවසෙන දු
 චිධනති වුඤ්ඤං. තං භජ්ජාඝට්ඨං ඉධාතිද්දං ඉච්ඤෙනාති නිරු
 ත්තිසාරම්ඥසාය ගණනුබ්බං.) යම්පන පදං පුලලිඛිතාදීනං රූපභ
 ඤ ආවිජ්ජමානෙති අත්ථිසෙසං පකාසෙති, තං අලිඛිතං නාම † ය
 ථා-අති පරිනතාදි. වුඤ්ඤාදිවෙතං කාමිකාශ-

“උච සංඛ්‍යා සබ්බකාමං ඡ සත්තා සබ්බකාමිකං.
අභි නච සබ්බකාමං දස ව සබ්බකාමිකං.
උපසංකතිපාතා ව භූමිනාමිතවසමෙඨව,
අභිසම්මි ඩ්විවන්ති ලිඛිතසෙද විවක්කණා”ති.)

† අලිඛගමපි ලිඛිතමමාහි කාරිකාස චූත්තං. සථා-

“අලිඹුගං. ටෙ කාථං. තමනා විහතරුකවනනි ටෙ,
ලිඹුගරුපනතරාභාවා අලිඹුගං. ලිඹුගඟව ත”නනි.

සම වන අලිඛිත, භවෙය්‍ය, ලිඛිතයෝ විභවනියෝ ජායනනීති
 චුත්තාත්තා; තස්මා අලිඛිතයෝ කෙන පට්ඨාපරන විභවනියෝ සංජා
 යනති, ඉංජිපුමනපුංසකානං නිණ්ණං ලිඛිතානං උපහෙදස්සාභාවා
 අලිඛිතනති චුවච්ඡෙත, තං අලිඛිතං ලිඛිතමෙව. කුසමා විභවනියෝ
 සමභවනනීති අයමෙත්ථ අත්ථො. තථාහි සබ්බෙස්මිං ලිතමත්ථස්ස ගමය
 නත්තො ලිඛිතංනාම. තං දුට්ඨං ගොති-මුඛොපචාරවිසෙත. මුඛලි
 ඛිතං නාම පකාතිලිඛිතං, උපමාරලිඛිතං නාම උපසග්ගනිපාතානි.

875 ස. කහිට්ඨං අනතවසෙන ?

„ ඩි. අඨට්ඨං ගොතී-අවණණනො ඉවණණනො උවණණනො ඔකාරනො නිගහතිතෙය්‍යාති.

876 ස. නසු පුලලිමෙත කහි අනො ?

„ ඩි. ඉමෙ සබ්බෙපි අට්ඨ අනො උභනති. (පුරිසො ඉති අකාරනායං සංඉති ආකාරනායං (අනුසංසෙදා *සුඤ්චවාචකො) අග්ගි ඉති ඉකාරනායං ගො ඉති ඔකාරනායං ගොඉති නිගහති නානායං සථාකකමමුදගරණාති.)

877 පු. ඉඤ්චිමෙත කහි අනො ?

„ ඩි. සත්තගොතී-අකාරනො ඉවණණනො උවණණනො ඔකාරනො නිගහතිතෙය්‍යාති. (කසුද්දඉති ආකාරනායං ච රහතිඉති ඉකාරනායං නදිඉති ඊකාරනායං මාතාඉති උකාරනායං ජමුඉති උකාරනායං ගොඉති ඔකාරනායං කාඉති නිගහතිතනායං පටිපාචියා උදගරණාති.)

878 පු. නපුංසකලිමෙත කහි අනො ?

„ ඩි. සත්තගොතී-අකාරනො ඉවණණනො උවණණනො ඔකාරනො නිගහතිතෙය්‍යාති. චිත්තං ඉති අකාරනායං අභිඉති ඉකාරනායං දණ්ඩිඉති ඊකාරනායං ආයුඉති උකාරනායං ගොත්‍රඉති උකාරනායං විග්ගගුඉති ඔකාරනායං ච කිං කං ඉති නිගහතිතනායං සථාකකමමුදගරණාති. (කසමා කිං කං ඉති චෙ උදගටා ? නපුංසකගො කිංසද්දතො පරසා සිසු ලොපෙ කතෙ කිං ඉති පඨමෙකචචනං. සිඤ්ඤාති; විහතියා පරාය කිංසද්දා කාදෙසං කතා සුත සිසු අමාදෙසාදිං කතා පරතෙ නෙ කතෙ කං ඉති පඨමෙකචචනං. සිඤ්ඤාති. තසමා ඉදං උච්චං ඤාපෙතුං චෙ උදගරණාති උදගටාති.)

සබ්බොති අනතගෙදො ආචර්‍යකාදිවසෙන වානවුතිවිධො හොති, කථං ? ආචර්‍යකං ලිඛිතිකං නෙමිගාතිකං අභිවිමසමුපපන්නාති චතුරිඛිධං. (වචෙජා, දණ්ඩි, තෙ විජෙජා, සිරිවඩ්ඞිනකොති සථාකකමමුදගරණාති. ක්‍රියා ජාති ගුණ යාදිවජ්ඣකවසෙන වා චතුරිඛිධං) ඉමං චතුරකං තිසු ලිමෙතසුපි ලබ්‍හති, තයමා පුලලිමෙත අට්ඨ අනො ඉමනා ආචර්‍යකාදි චතුරකකත ගුණිතෙ වහතිංසති, ඉඤ්චිමෙත සත්ත අනො තෙතෙව චතුරකකත ගුණිතෙ අට්ඨවිසති, ඉමෙ පුරිමෙති සභිං සමපිණ්ඩිතා සභි. නපුංසකලිමෙත අට්ඨඅනො තෙතෙව චතුරකකත ගුණිතෙ වහතිංස, ඉමෙ පුරිමෙති සභිං සමපිණ්ඩිතා වානවුති. එවමයං වානවුතිවිධො අනතගෙදො ඤාතබ්බො.

සදාභිතිසං පන ජපසංඝසංවිධානී වුනෙහි. තථා මුඛමනන දීපනිසංච. මුඛමනනදීපනිමිකාසං. පන අටසසභිවිධානී වුනෙහි. තෙසු තාව ජපසංඝසංවිධානී එවං දට්ඨනේවා. ඉතිලිඛිතං පන ආකාරනෙතා ඉවණ්ණනෙතා උවණ්ණනෙතානි අනතවසෙන පවිට්ඨං. තෙපව ආවජිකාදිවතුකෙකන ගුණිතෙ විසතිට්ඨං, පුලලිඛිතං පන අවණ්ණනෙතා ඉවණ්ණනෙතා උවණ්ණනෙතානි අනතවසෙන ඡ බිභිධං. භොති, ආවජිකාදිවතුකෙකන ගුණිතෙ වතුච්ඡතිට්ඨං, ඉමෙ පුරිමෙති සඨං සමපිණ්ඩිතා වතුච්ඡතාලිසති. නපුංසකලිඛිතං පන, අකාරනෙතා ඉකාරනෙතා උකාරනෙතානි අනතවසෙන තිට්ඨං. භොති, ආවජිකාදිවතුකෙකන ගුණිතෙ වාදස, ඉමෙ පුරිමෙති සඨං සමපිණ්ඩිතා ජපසංඝසංගොතනීති. අසසභිවිධානී පන එවං දට්ඨනේවා පුලලිඛිත ඡ අනතා ආවජිකාදිවතුකෙකන ගුණිතෙ වතුච්ඡති, ඉතිලිඛිත පවඅනතා තෙනෙව වතුකෙකන ගුණිතෙ විසති, ඉමෙ පුරිමෙති සඨං සමපිණ්ඩිතා වතුච්ඡතාලිසති. නපුංසකලිඛිත ඡ අනතා තෙනෙව වතුකෙකන ගුණිතෙ වතුච්ඡති, ඉමෙ පුරිමෙති සඨං සමපිණ්ඩිතා අසසභිගොතනීති.)

879 පු. “ධාතුපථවය විභතතිවජ්ඣනමනසුතනං. සද්දරුපං ලිඛිතං නාමා”නි එනි කො අධිප්පායො? කොවා සමාසවිගතො? කො පන ධාතු? කො පථවයො? කාව විභතති?

„ වි. ධාතුපථවයවිභතති විරතිතං අනුවතනං සද්දසං රූපං ලිඛිතං නාමානි අයමධිප්පායො. (වොපදෙවාට්ඨිතෙන පන අවිභතතිකං සද්දසං රූපං ලිඛිතං නාමානි වුතනං) ධාතුව පථවයොව විභතතිව=ධාතුපථවයවිභතති; ධාතුපථවයවිභතති විජ්ඣනං=ධාතුපථවය විභතතිවජ්ඣනං; අනෙත සුතනං=අනුසුතනං; සද්දසං රූපං=සද්දරූපනි අයං සමාසවිගතො. යෙ පන ක්‍රියාය අනු ධාතෙර නති තෙ ධාතවො නාම. පථවයකම අනු ආගවජ්ඣනි කො පථවයො නාම. අථවා තෙන අනු ඤයති සො පථවයො නාම. අනුතං විභජනකෙන විභතති.

880 පු. “ජිනවමනසොග්ගං ලිඛිතං ඉධ ආපිසති නිපාදිසති ච” තෙතාසමි. ආපිසති නිපාදිසති ඉමාසං චිතනං ක්‍රියානං කො විසෙසාධිප්පායො.

„ වි. ආපිසති ඉමාසං පාටිපදිකසං ආපනංව නිපාදිසති ඉමාසං ආපිතසං රූපසිඛිසාධිතංව දීපෙති අයමිමාසං චිතනං විසෙසාධිප්පායො.

- 881 පු. “බ්‍රහ්මකුණ්ඩිකා”හි වුහනං. කසමා පනෙනං. වුහනං ?
 , ටි. පඨමං පාටිපදිකා නිද්දිසිකා තතො රූපසිඨිං උග්ගණ්ඨා
 පෙතුං. “බ්‍රහ්මකුණ්ඩිකා”හි වුහනං.

— * * —

- 882 පු. “කතො ව විහතතිසො”හි කිම්දං සුහතං නාම ?
 , ටි. විහතතිවිධිසුහතං. විහතතිවිධිනො විධියමානතතා.
 883 පු. “නතො”හි—කො නිද්දෙසො නාම ?
 , ටි. අවධිනිද්දෙසො.
 884 පු. “මා”හි—කො නිද්දෙසො ?
 , පු. සමුච්චානිද්දෙසො.
 885 පු. “විහතතිසො”හි—කො නිද්දෙසො ?
 , ටි. විසසිනිද්දෙසො.
 886 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුචුච්ඡිකියො සන්ති ?
 , ටි. ජනවචනසුහතංහි ඉතිව ලිඛිතො ඉතිව වෙ සන්ති.
 887 පු. තා කුතො භුච්ඡානතෙන ?
 , ටි. “ජනවචනසුහතංහි”හි ඉදං සුහතංව ලිඛිතොති පදං
 “ලිඛිතංවනිසංසතො”හි සුහතතො ව අනුච්ඡානතෙන.
 888 පු. කා නාමත්‍රාපි සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා ?
 , ටි. “කතොවිවිහතතිසො”හි කිමසමිදමුච්චෙන, ජනවචන
 සුහතලිඛිතො විහතතිසො හොනති සුපනාත්තති අසමිහසමි
 කො. තතොති, පචමසත්ථාපි නිසන්න නිපාප.පදං; වාහි, නිපාත
 පදං; විහතතිසොහි, කිතක්කතපඨමා බ්‍රහ්මවචනනාපදනති නිපදමිදං
 සුහතං අසමෙක්ඛිපදවිහානො. තතො, තසමා ජනවචනානුකූලලිඛි
 තො; විහතතිසො, විහතතිසො හොනති අසමෙක්ඛිපදකො. තතො
 හි, නිපාතනනිපාතපදං; වාහිව, නිපාතපදං; විවිධාහාරිකති=විහ
 තති; විපුලෙබ්බාහාර—පුර්වකාතෙර, “ඉක්කමනිසංවාධා”හි නිපාච
 යො. තා විහතතිසොහි අසමෙක්ඛි පදවිහගතො. හොනති=කා
 හොනති ? විහතතිසො හොනති=කුතො විහතතිසො හොනති ? ලි
 ඛිතො විහතතිසො හොනති=කෙන විසිසෙති ලිඛිතො විහතති
 යො හොනති ? ජනවචනසුහතලිඛිතො විහතතිසො හොනති
 අසමෙක්ඛි මොදනා ජිහ්වාරතො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා

නිට්ඨිතා.

— * * —

888 ප්‍ර. කො නාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. හොතතීති අඤ්ඤාතාය කතතුසාධනක්‍රියාය වුත්තත්තා විහතතියොති, වුත්තකතතුනිද්දෙසොති අසමෙත්ථ වුත්තාවුත්ත නයො.

890 ප්‍ර. කො නාම භාවජො ?

„ වි. තතො සමොසබ්බවචනසොපකාරෙති ලිඛෙති පරා වි හතතියො හොතති චග්ගතණෙන තාසං විහතතීනං එකවචන බහු වචනසංඝද්‍යව පඨමා දුතියා තතියා චතුර්ථි පච්ඡි ඡඨි සත්තමීති ඉමා සංඝද්‍යව හොතතීති අසමෙත්ථ භාවජො.

891 ප්‍ර. “සිසො අංසො නාහි සනං සමාහි සනං සමිංසු”ති කිච්ඨං සුත්තං නාම ?

„ වි. විහතතියංඝද්‍යසුත්තං.

892 ප්‍ර. “සිසො අංසො නාහි සනං සමාහි සනං සමිංසු”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. සරුපතියමනිද්දෙසො.

893 ප්‍ර. කිත්තකා පනසා අනුවුත්තියො සතති ?

„ වි. විහතතියොති එකා අඤ්ඤා.

894 ප්‍ර. සා ඤානො නුටත්තතෙ ?

„ වි. “ඤානා ම විගතතියො”ති ඉතො අනුටත්තතෙ.

895 ප්‍ර. කා නාචත්‍යායි සමානාදි ඡබ්බිධා චණණතා ?

„ වි. “සිසො අංසො නාහි සනං සමාහි සනං සමිංසු”ති කිමත්ථ මිදඤ්චවතෙ, තතොච විහතතියො හොතතීති වුත්තං, කා ච පන නා ති සංඝදෙසො ජායෙය්‍යාති නං නිවඤ්ඤානාති අසමිත සමිංසො සිසො—පෙ—සමිංසුති සමාසනාපඨමාබහුච්චනනාපදනති එකපද මිදං සුත්තං අසමෙත්ථ පදවිභාගො. තතොච සාදෙසො හොතතීති අසමෙත්ථ පදජො. සිව යොච අංච යොච නාච හිව සච නංච සමාච හිව සච නංච සමිංච සුච=සිසො අංසො නාහි සනං සමාහි සනං සමිංසු; (ඉතාදිතරසොගවජ්‍යො) අසමෙත්ථ පදවිගතතො. හො නති=කා හොතති ? සිසො—පෙ—සමිංසුති ඉමා විහතතියොහොතති =ඤානා සිසො—පෙ—සමිංසුති ඉමා විහතතියො හොතති ? තතො

ලිඛිතයෝ සියෝ—පෙ—සමිංසුති ඉමාවිහාරිණෝ භොනතීති අස
මෙසං මොදනාපටිභාර නයො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

—**—

896 පු. භොනාම වුත්තා වුත්ත නයො ?

„ වි. භොනතීති අජ්ඣාතවාය කතතුසංඛතක්ඛිතාය වුත්තනනා
විහරන්තියොති, අජ්ඣාතව වුත්තකතතුතිද්දොසාති අසමෙසංවුත්තා
වුත්ත නයො.

897 පු. කොනාම භාවන්තො ?

„ වි. “නගනා ව විහතනීයො”ති ඉතිනා වුහතවිහරන්තියො නාම
සියො ඉති පඨමා අං යො ඉති දුතියා නාති ඉති තතීයා සතං ඉති
චතුර්ථී සමාති ඉති පඤ්චමී සතං ඉති ඡඨී සමිංසු ඉති සත්තනතීති ඉමා
වුද්දස විහතනීයො භොනතීති අසමෙසං භාවන්තො.

898 පු. “නාසමනිසමපසසංගෙහ වඤ්චිච්ඡාවසා”නෙත්ත කො අ
බ්භසායො ?

„ වි. සියොතසාදිනා නිද්දිසානං වුද්දසනං විහතනීනං අනිය
මපසසංගෙහ සමපනෙන (අනියමපසසංගෙහනාම එකමනා සද්දනො එ
කකම්මෙහ සබ්බසං වුද්දසනං විහතනීනං පතති). “වඤ්චිච්ඡානුසු
බ්බිකා සද්දපචතති”ති වුත්තනනා වතතුනො ඉවච්ඡාවසෙන පඨමාදි
විහරන්තියො භොනතීති අසමබ්භසායො.

—**—

899 පු. “ලිඛිතෙසං පඨමා”ති කිම්දං සුත්තං නාම ?

„ වි. පඨමාවිහරති චිට්ඨිසුත්තං—පඨමාවිහරතිචිට්ඨිනො චිට්ඨයමා
නත්තො.

900 පු. “ලිඛිතෙසං”ති—කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. විසයනිද්දෙසො.

901 පු. “පඨමා”ති—කො නිද්දෙසො ?

„ වි. කාරිසනිද්දෙසො.

902 පු. කානාමත්‍රාපි සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා ?

„ වි. “**ලිඛනයේ පස්මා**” නි කිමැන්මිදමුවනෙ, ලිඛනයේ පස්මා විභතතිසොතිනි සුප්පනැන්ගති අසමිභ සමබසො. ලිඛනයේනි, සමාසනතසනතමොසකවචනනතපදං: පස්මානි, කිතකනතපස්මෙකවචනනතපදනති විපදමිදං සුග්ගං අසමෙත්ථ පදවිභාසනා. ලිඛනයේ, ලිඛනයේයා අභිධානමහෙන; පස්මා, පස්මහුතා විභතති සොතිනි අසමෙත්ථ පදමෙත්ථා. ලිතමත්ථං ගමයති බොධෙත්ති=ලිඛනං; ලිතසසුපපදෙ ගමුසප ගතිමති, “කවිමෙ” නි කවිපස උචසො. අප්චා ලිඛනියති අත්ථො එතෙනානි=ලිඛනං; ලිඛන—ගතිමති “සබ්බසනා භවුකො මි චා” නි අ. පිටකතතයං අරියතෙ ගමසතෙති=අත්ථො; අර—ගතිමති, “සුමුසානමුමුසානමිමනො ථොමා” නි ථප්පවචසො චෙව අරධාතුසා අතාදෙසොච. ලිඛනයා අත්ථො=ලිඛනයේන; (ජභිතපපුරිසො) පඨියති උච්චාරියති උග්ගමහාවෙනානි=පස්මා; පඨියතෙ ආදිමති උච්චාරියතෙතිචා=පස්මා; පස්—විසතතියං. චාචාසං, “සමාදිභිප්මා” නි මප්පවචසොති අසමෙත්ථ පදවිභගහො. හොති=කා හොති? පස්මා හොති=කසමිං අත්ථො පස්මා හොති? ලිඛනයේ පස්මා හොතිනි අසමෙත්ථ මොදනා පරිභාර යසො.

සමබනධාදි ජබ්බිධා වණනනා නිට්ඨිතා.

903 පු. කො නාම වුත්තා වුත්තා නසො?

„ වි. හොතිනි අජඣාගවාස කතතුසාධනක්ඛියාස වුත්තනනා පස්මානි වුත්තකතතුතිඥෙසොති අත්ථො වුත්තා වුත්ත නසො.

904 පු. කො නාම භාවත්ථො?

„ වි. සො අත්ථපදෙ කමමකතතු වතුත්ථි පඤ්චමි ජභි සතනමිති ඉමාසං යංකිඤ්චි අපාපු භික්ඛා අත්තනො යං රුපං තෙන ඤිතො අසමිසොච හොති, සො ලිඛනයේනාම නසා කථිතමහෙන පස්මා හොතිනි අසමෙත්ථ භාවමෙත්ථා.

(පස්මා විභතතිපන ලිඛනයේව කතමෙත්ථ කමමෙත්ථ කරණමෙත්ථ සමපදනමෙත්ථ අපාදනමෙත්ථ සාමසමෙත්ථ ආධාරමෙත්ථ දිසා යොගෙව ආලපනෙව හොතිනි වුත්තං.

ලිඛනයේ උදග්රණානි.

“තථාගතො ජිනො බුඩ්ධො ලොකජෙතො නරාසහො,
බුතිසඤ්ඤ සුගතො නාමො ගොතමො සකාසපුබ්බවො”ති.

නරාගතො ඉවාදිකා පසමාවිහතනියො විනා ක්‍රියාසම්බන්ධන
ලිඛිතජාමතතාස විභාවකතා ලිඛිතජේ පසමානාම ජාතා.

කතියේ උදහරණානි.

“යො බොධිරුක්ඛං රොපෙති යොච පබ්බජිතො නරො,
යොච සද්දකරො බිම්බං ධූමං බ්‍රහ්මො හවිස්සති”ති.

යො ඉවාදිකා පසමාවිහතනියො රොපෙතිතසාදීනං ක්‍රියානං
වුත්තකතතාරො ආබ්‍යාතෙන වුත්තතතා. තසමා කතියේ පසමා
නාම ජාතා.

කමයේ උදහරණානි.

“යො වො ආනන්ද මයා ධම්මොච විනයොච දෙසිතො පඤ්ඤ
තෙනා, යො වො මමද්වයෙන සන්තා”ති අයම් දිස්සමානා “ධම්මො
විනයො”ති චෙ පසමා වුත්තකමමං නාම “දෙසිතො-පඤ්ඤතො”
ති ඉමෙසු විසු නප්පවයෙති වුත්තතතා. තසමා කමයේ පසමා
නාව.

කරණයේ උදහරණානි.

“පරවිත්තමදිනතං තං කායෙන වචසාපිචා;
යො භික්ඛු ථෙය්‍යවිතොනා යො ධානාවාචෙති ගණන්ති”ති.

සමපදනෙ උදහරණානි.

“යං පාරං පකතං කමමං බාලිසෙතිව විනාහිතං,
නදෙති නරකං තනෙන නවපස්සාමි ඉය්‍යරෙ”ති.

අපාදනෙ උදහරණානි.

“පාපකමෙසු සන්තුථී මිච්ඡාජ්චො මහිච්ඡතා,
මිච්ඡාදසො ඉමෙ ධර්මා බ්‍රහ්මා දුරතරො හවෙ”ති.

මිච්ඡාපකාරෙති ඉමෙහි ධම්මෙතිති වුත්තං ගොති.

සාමයේ උදහරණානි.

“සබ්බෙ බ්‍රහ්මා බලපත්තා පච්චෙක්ඛානංච යං බලං,
අරතන්තානස්ථ තෙජෙන රකං බන්ධාමි ඤ්ඤාසො”ති.

ආධාරයේ උදහරණානි.

“ලොකෙ ජාතොච සම්බ්‍රහ්මො හගවා විත්තම්ස්සරො,
විසසෙ නප්පමජෙජ්ජෙස පද්මං විය සොහති”ති.

විතෙතති වුත්තං ගොති.

දිසාමොගෙ උදහරණාති—“යෙන හගවා තෙනුපසඛනම්”ති.
ආලපතෙ උදහරණාති—“අභි ත්ඤානතං හො හොතම උපෙති මිර පී
ථිතසඛතම සන්ථවාහ අණන විවර ලොකෙ”ති.

වොපදෙවාවට්ඨසෙන පන මුඛබොධිව්‍යාකරණේ ලිඛිතත්ථව ස
මොධනෙව පච්චයෙති වුත්තත්ථව පඨමා හොතිති වුත්තං. යාපන
පඨමා යාය කායවි ක්‍රියාය අසම්මිසානා දියානෙ, සා ලිඛිතත්ථ පඨමා
නාම. යාපන පඨමා යසා කසා 1) ආමනනතං. පකාසෙති නො ක්‍රී
යාය සමබ්බිමුපගවත්ති, සා සමොධින පඨමා නාම. යාපන පඨ
මා යාය කායවි ක්‍රියාය වුත්තකතතායෙන වා වුත්තකමඛොවෙනවා
සමබ්බිමුපගවත්ති තෙති තෙති පච්චයෙති වුත්තතතා. සා පච්චයෙ
ති වුත්තතෙව පඨමානාම.)

- 905 පු. “සො”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?
,, වි. ඔකාරාදෙස විධි සුත්තං—ඔකාරාදෙස විධිනො විධියමා
නන්තා.
906 පු. “සි”ති—කො නිදදෙසො නාම ?
,, වි. කාරි නිදෙසො.
907 පු. “ඔ”ති—කො නිදෙසො ?
,, වි. කාරිය නිදෙසො.
908 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡිතියො සන්ති ?
,, වි. අනොති එකා අභි.
909 පු. සා කුතො නුවත්තතෙ ?
,, වි. “අනො නෙන”ති සුත්තතො අනුවත්තතෙ.
910 පු. කා නාමත්‍රාපි සමබ්බිදි ඡබ්බිධා වණ්ණනා ?
,, වි. “සො”ති කිමත්ථිදමුච්චතෙ, අකාරනතො උත්තරස්ස
සිව්චන්‍යස්ස ඔකාරාදෙසො හොතිති සුපනාන්ති අසම්භවනිකො.
සි ඉති රුලුභිඡ්ඤක වචනනතාදං; ඔ ඉති රුලුභි පඨමොක ඵච
නනාපදන්ති මිපදමිදං සුත්තං අයමෙත්ථ පදම්භානො. සො, අකා
රනතා පරස්ස සියස්ස ඔකාරාදෙසො හොතිති අයමෙත්ථ පදමෙත්ථ.
(නභිවිග්ගහො රුලුභිපදන්තා) හොති=කො හොති ? ඔකා
රාදෙසො හොති=කස්ස ඔකාරාදෙසො හොති ? සියස්ස ඔකාරාදෙසො

හොඬි=කුෂලා සිසු ඔකාරාදෙසො හොඬි ? අකාරනො පරසු සිසු ඔකාරාදෙසො හොඬිති අයමෙය් මොහොපටිහාරනසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

911 පු. කො නාම වුතනා වුතන නසො ?

„ වි. හොඬිති, අකාරනො පරසු පඨමාසෙකවණණනා ඔති වුතනකතනුනිදෙසොති අයමෙය් වුතනා වුතනනසො. ඔති, විසෙසපදං; සිඉති හිනනාධිකරණ විසෙසනපදනති අයමෙය් විසෙසන විසෙසන නසො.

912 පු. කො නාම හාවෙය් ?

„ වි. අකාරනො පරසු පඨමාසෙකවණණනා සිඉති ඉමාය විහතනා ඔකාරාදෙසො හොඬිති අයමෙය් හා වසෙය්.

913 පු. “අකාරනො පරසු සිසු ඔ හොඬි” තෙසෙ අකාරනො පරසුනි ඉමිනා කිං දිපෙති ? සිසුනි කසමා නපුංසකලිඛෙන නිද්දං ?

„ වි. අකාරනොවෙව ඉවණණාදිතොව පරසු අයමාදෙසො න හොඬිති දිපෙති. වචනසද්දසු අපෙකඛිතනො නපුංසකලිඛෙන නිද්දං. (පඨමෙකවණණන සිඉතාය ඔකාරාදෙසො හොඬිති විඤ්ඤපෙතුං “සිසු ඔ හොඬි”ති වුතනං.)

914 පු. “සරලොපො මාදෙසපඨමසාදිමති සරලොපෙ තු පනති” ති කිමිදං සුතනං නාම ?

„ වි. ලොපවිධි සුතනං.

915 පු. “සරලොපො”ති—කො නිදෙසො නාම ?

„ වි. කාරිය නිදෙසො.

916 පු. “අමාදෙසපඨමසාදිමති” ඉතිව “සරලොපො” ඉතිව කෙ නිදෙසො ?

„ වි. නිමිත්තනිදෙසො.

917 පු. “තු”ඉති—කො නිදෙසො ?

„ වි. විකප්පනිදෙසො.

918 පු. “පනති”ති—කො නිදෙසො ?

„ වි. පටිසෙධනිදෙසො.

919 පු. කා නාමත්‍රාපි සමාධිං ඡන්ධිං වණ්ණනා ? *

“වි. “සරලොපො මාදෙසප්පච්චයාදිමති සරලොපෙ තු සක
නි”ති කීමත්‍රිදමුච්චනෙ, අමාදෙසප්පච්චයාදිමති සරලොපො හොති,
සරලොපෙ කතෙකු පකති හොතිති සද්දපනත්තති අසමිග සමි
කො. සරලොපොති, සමාසනනපඨමෙකච්චනනනපදං; අමාදෙසප්ප
ච්චයාදිමති ඉතිච සරලොපෙ ඉතිච සමාසනනසනනමෙකච්චනනන
පදති; තු ඉති නිපාතපදං; පකතිති කිතක නනපඨමෙකච්චනනන
පදනතිපසුපදමිදං සුත්තං අස මෙකු පදමිගාහො. අමාදෙසප්පච්ච
යාදිමති, අංඉති විහතතිනා විහතතිනං විනිතආදෙසසරෙච පච්චය
දිමතිච පරෙ; සරලොපො, සරසු ලොපො හොති; සරලොපො
සරසමි. දුතෙන; පකති, කුචාදිනා අසවරොණ පතෙන පකතිච
හොතිති අසමෙකු පදෙකු. සරතති ගච්ඡතතිති=සරා; සර-ගති
මති, බසජන සාරෙනතිතිවා=සරා; සර-සද්ද, “සබ්බතො ඤ්චුචා
විමා”ති අප්පච්චයො. දුපතතිති=ලොපො; දුප-විනාසෙ, “විසරුජ
පද්දිතොණ”ඉති ණප්පච්චයො. අථවා දුතති=ලොපො; දුප-විනාසෙ
“හාමෙමෙ”ති ණප්පච්චයො. සරසු ලොපො=සරලොපො; (ඡන්ධි
ප්පුරිතො) අංඉති, රුළුතිපදං; ආදෙසිකානෙ ආදිසුතිති=ආදෙසො;
ආපුරෙකා දිස-උචාරණෙ, “විසරුජ පද්දිතොණ”ඉතිණො. පටිච්ච
ඵතසමා අතො ඵතීති=පච්චයො; පටිපුරෙකාඉ-ගතිමති, “සබ්බතො
ඤ්චුචා විමා”ති අප්පච්චයො. අංච ආදෙසොච පච්චයොච=අමාදෙ
සප්පච්චයා, ආදිසතෙ පඨමං ගණිතියතෙති-ආදි; ආපුරෙකාද-දුතෙ.
“සසුද්දාසංදුඛානොඉ”ඉති ඉප්පච්චයො, අමාදෙසප්පච්චයා ආදෙසො
යසු=සො අමාදෙසප්පච්චයාදි, තසමි. අමාදෙසප්පච්චයාදිමති. සර
ලොපෙති, වුත්තසදිසමෙච නිබ්බවනා; තුති, නිපාතපදං; පකර
ණං=පකති; පපුරෙකා කර-කරණෙ, “මිද්දිගිහතිගියො”ති නිප්ප
ච්චයොති අසමෙකු පදමිගාහො. හොති=කො හොති ? සරලො
පො හොති=කසමි. නිමිතෙන සරලොපො හොති ? අමාදෙසප්පච්ච
යාදිමති පරෙ සරලොපො හොති=සරලොපෙ කතෙ කිං හොති ? ස
රලොපෙ කතෙ පකති හොතිති අසමෙකු මොදනාපටිභාරනකො.

* ඉතොපරං ඉමං පුට්ඨං අවතා කෙවලං ඡන්ධිං වණ්ණනමෙ
ඉ කපිසාමි ගජාලාසවත්. ඉච්ඡනනා පන වුත්තානුසාරෙන යො
ජෙනා ගණනනු, තමෙච වුත්තානුත්තවිසෙසනවිසෙසා භාවත්ථාච
වුත්තනානුසාරෙනෙච ඤෙග්ගා.

සමබන්ධාදි ජබබ්බා වණණනා නිට්ඨානා.

920 පු. කසමා “සරලොපො-සරලොපො”ති වෙ නිද්දිඨානි ?

„ වි. සරලොපොති ඉමිනා පුබ්බසරස්ස ලොපොව සරලොපොති ඉමිනා පුබ්බසරෙ ලුහෙතනිව අයමිඤ්ඤා ඤායති, නසමා ඉමිනාව සුහෙතන පුබ්බසරෙ ලුහෙතන පරසරස්ස පකති හොතිතිව අඤ්ඤාන හොතිතිව ඤාපනන්ථං “සරලොපො-සරලොපො”ති පඨමායවෙව භවතමියාව නිද්දිඨානි.

921 පු. “සමමාදිමි”නානු ආදිසද්දෙන කිං දිපෙති ?

„ වි. ආබ්බාතකිතකෙසු “ඉකාණනමො අසබ්බ ඛාතුකමති,,
-“යථාගමිකාමො”නාදිති විනිතාගමසරා ගග්ගාරති දිපෙති. (හෙ සං ආගමසරානං පරනිමිතෙතන පුබ්බස්ස සරස්ස ලොපොව පරසරස්ස පකතිව හොතිතාපොථං)

922 පු. “කිතතිසද්දෙ අබ්බුගහතො, සන්ථා ආභා”ති එවමාදිසුපි ඉමිනා සුහෙතන පුබ්බසරස්ස ලොපො හොතිවා? මාවා?

„ වි. නහොති තෙසං සරානං පුබ්බභූතානං පදනතභූතතතා, (ඉධ නිද්දිඨං ආදෙසසරාපි “ආදෙසපථවයාදිමති”ති එන්ථ ආදෙසසද්දස්ස පථවයසද්දෙන සහ පසිඤ්ඤානා පකතිතො පරභූතාව ගග්ගාරෙතන පථවියොපිය නො පදනතො; තසමි “කිතතිසද්දෙ අබ්බුගහතො, සන්ථා ආභා”තොන්ථ කිතතිසද්දෙ සන්ථාති ඉමෙසං මිතනං පදනතතො අබ්බ ආභාති ආදෙසෙසු පරෙසු ලොපො න හොතිතාපොථං)

923 පු. තුකාරෙන කිං දිපෙති ?

„ වි. කන්ථි ඉතිපථවයාදිසු පරෙසු පුබ්බසරස්ස ලොපො න හොතිති දිපෙති. යථා-“හික්ඛුති, ගහපතානි”නාදි, හික්ඛුතිතොන්ථ පන හික්ඛුසද්දතො “පනිහික්ඛු රාජිකාරහෙතනිඉති”ති ඉතිපථවයො, (හික්ඛු+ඉති) තසමි පරෙ උකාරස්ස ඉමිනා සුහෙතන ලොපො සමපහෙත තුග්ගහණෙන පටිසෙධො හොති, නතො අසමානරූපමා පරෙ සරෙ ලුහෙතන “හික්ඛුති”ති රූපං ගහපතානි තොන්ථපන ගහපතිසද්දතො තපෙව ඉතිපථවයො. (ගහපති+ඉති) තසමි පරෙ ඉකාරස්ස ඉමිනා ලොපො සමපහෙත තපෙව

භූතාත්මන පරිසරයො, තනො ඉතිපත්තියෙ පරෙ පතිසද්දායා
අනන්තාත්මන ඉක්කාරයා “පතිසතිති”ති අතනං. (ගහපත+ඉති)
තනො “වා පරො අසමාපා”ති පරසරයා ලොපංව “සුබ්බසමා”ති
පුබ්බසරයා දීඝංව කතො පරතයනෙ කතෙ “ගහපතාති”තිරූපං.

924 පු. කිං ඵලං පකතිග්ගහණෙන ?

„ වි. කතංවි සත්ථි හොතිති විඤ්ඤාපනං; සථා-“සෙය්‍යො, සෙ
වෙඨා, ජෙය්‍යො, ජෙසො”ති. (සෙය්‍යොනොසත්ථ පසත්ථසද්දායො
ඉයපත්තියංව පසත්ථසද්දායා සකාරාදෙයංව කතො පුබ්බසරෙ සු
තෙත පකතිව ආපජ්ජති තාය සම්පන්නාය පකතිග්ගහණෙන පරිසෙ
යොහොති, පුත අසවණ්ණොදෙයංකතො පරසරමුපතීතෙ “සෙය්‍යො
”තිරූපං. සෙසෙසුපි ඵසෙවනෙයො. ජෙය්‍යො, ජෙවෙඨාති විසුපන
වුඛසද්දායා ජාදෙයොව විසෙයො.)

925 පු. “සබ්බසොතිනමාථ”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. ආකාරකාරාදෙසවිධිසුත්තං-ආකාරකාරාදෙසවිධිනො
විධියමානනනා.

926 පු. “සබ්බසොතිනනති-කො නිදදෙයො නාම ?

„ වි. කාරි නිදදෙයො.

927 පු. “ආථ”ති-කො නිදදෙයො ?

„ වි. කාරිය නිදදෙයො.

928 පු. කිත්තකා පනස් අනුවුත්තියො සනති ?

„ වි. අනොඉතිව-වාඉතිව වෙ සනති.

929 පු. තා කුඨො නුවත්තනෙන ?

„ වි. අනොතිපදං “අසො නොනා”ති සුත්තනොව චාතිපදං
“සොමා”ති සුත්තනොව අනුවත්තනෙන.

“සබ්බසොතිනමාථ”ති කිමත්ථිදමුට්ඨෙන, අකාරතො සබ්බ
සංයොනිනං ආථආදෙසා හොනති යථාසංඛ්‍යං විකප්පනා
ති ඤාපනත්තති අසමිභ සමිභසංඛි. සබ්බසොතිනනති, සමාසනන
ජිහ්මනුවනනනපදං; ආථති, සමාසනනපථමා ඔනුවනනනපද
නති විපදමිදං සුත්තං අසමෙය්‍ය පදවිභාගො. සබ්බසොතිනං, අ
කාරනකමා පරෙසං සබ්බසංයොනංවෙව නිආදෙසානංව; අ
ථ, යථාසංඛ්‍යං ආථති ඉම ආදෙසා විභාසා හොනති අසමෙය්‍ය
පදෙය්‍යො. සබ්බඉති, සබ්බනාමපදං; යොඉතිව-නිඉතිව රුද්ධිපදනි;
යොවතිව=සොති; (ඉතරිතරයොනවනෙ) සබ්බවනෙ සොති=චාති
සබ්බසොති; (කම්මධාරයො) තෙසං සබ්බසොතිනං. ආථ ථම=ආථ;

(ඉතුරිතරයානවෂ්‍ය)හි අයුමයේ පද විග්‍රහණය. හොනනි=කෙ
 හොනනි? ආච්ඡාදයා හොනනි=කෙසේ ආච්ඡාදයා හොනනි?
 යොනිනං ආච්ඡාදයා හොනනි=කෙන විසිට්ඨානං යොනිනං ආච්ඡා
 දයා හොනනි? සබ්බෙසං යොනිනං ආච්ඡාදයා හොනනි=කු
 තො සබ්බෙසං යොනිනං ආච්ඡාදයා හොනනි? අකාරතො සබ්බෙ
 සං යොනිනං ආච්ඡාදයා හොනනි=අකාරතො සබ්බෙසං යොනිනං
 ආච්ඡාදයා කථං හොනනි? අකාරතො සබ්බෙසං යොනිනං ආච්ඡා
 දයා විහාසා හොනනි=අකාරතො සබ්බෙසං යොනිනං ආච්ඡා
 දයා විහාසා කථං හොනනි? අකාරතො සබ්බෙසං යොනිනං
 ආච්ඡාදයා විහාසා යථාසංඛ්‍යං හොනනිහි අයුමයේ මොදනා
 පටිභාර නායා.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිනා

930 පු. කථමුද්‍ය හරණනි?

„වි. පුරිසා, පුරිසෙ; රූපා, රූපෙති (පුරිසාඉති පඨමා යොවිත
 තතියා විනිතසා ආකාරාදෙසයාව පුරිසෙඉති දුතියා යොවිතතතියා
 විනිතසා ආකාරාදෙසයාව රූපාඉති පඨමා නිඤ්ඤාදෙසයා විනිතකා
 රාදෙසයාව රූපෙඉති දුතියා නිඤ්ඤාදෙසයා විනිතසා ආකාරාදෙසයා
 ව උද්ගරණනි.)

931 පු. “අකාරනා පරෙසං පඨමදුතියා සොනිනං යථාසංඛ්‍යං
 ආච්ඡාදා හොනනි”ති එථපන “අකාරනා”ති කිං දීපෙති?

„වි. සෙසෙහි අනෙකති පරෙසං ඉමෙ ආදෙසා න හොනනීති.
 යථා—“දණ්ඩනො, අභිති”ඉති.

932 පු. “සොනිනනනි කිං දීපෙති?

„වි. ඉතරෙසං ඉමෙ ආදෙසා න හොනනීති දීපෙති. යථා—
 “පුරිසයා, රූපයා”ති.

933 පු. “යථාසංඛ්‍යං”තිමිනා කිං දීපෙති?

„වි. පඨමායොවචනසා වෙච තසෙව විනිතනිඤ්ඤාදෙසයාව ආ
 කාරාදෙසො හොනනීති දුතියායොවචනසාවෙච තසෙව විනිතනි
 ඤ්ඤාදෙසයාව ආකාරාදෙසොහොනනීති දීපෙති.

934 පු. වාසදෙදා කසමිං අපෙඨි? තෙන කිං දීපෙති?

„ වි. විවිචිතවිභාසායං. පුලලිබ්බෙත ඉමෙ ආදෙසා නිවමිං භො නතීතිව නසංසකෙ විකප්පනාතිව ක්ලාහි ඉවාය සක්ඛ්ඤාය අනෙක කතෙ නස්මා අකාරහො න භොනෙතවාතිව දීපෙති. යථා-බ්‍රිඩා, බ්‍රි ඩෙහි නිවමිවිධිනොව උපනා, විතතානි; විනෙත, විතතානිති විකප්ප විධිනොව අභාසො, මුනසොති අසන්නවිධිනොව උද්ගරණාති.

935 පු. “ආලපනෙමා”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. පඨමාවිභතති විධිසුත්තං. (අයමපනආලපනනෙත්ථපඨමා)

936 පු. “ආලපනෙ”ති—කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. විසය නිද්දෙසො.

937 පු. “මා”ති—කො නිද්දෙසො ?

„ වි. අනුකඛ්ඛන නිද්දෙසො.

938 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡතියො සනති ?

„ වි. “ලිඛගන්තෙ පඨමා”ති ඉදං සුත්තං අනුච්ඡතනං.

“ආලපනෙමා”ති කිමත්ථිදමුවවතෙ, ආලපනනෙත්ථ පඨමාවිභතති භොතිති සද්දපනත්තනි අසමිභ සමිභකො. ආලපනෙති, කිත්තකත සත්තමෙසකවචනනතපදං; මාති,නිපාතපදනති විපදමිදංසුත්තං අස මෙත්ථපදවිභාසො ආලපනෙව, ආලපනනෙත්ථ ලිඛගන්තෙ පඨමා භොතිති අසමෙත්ථ පදමො. ආලපියතිති=ආලපනං, ආපුබ්බො ලප -වාකො“නිද්දෙසිති”ති යු. මාති,නිපාතපදනති අසමෙත්ථ පදමි භාසො.භොති=කා භොති? පඨමා භොති=කසමි. අනෙත්ථ පඨමා භො ති? ලිඛගන්තෙ පඨමා භොති=කෙනවිසිසෙ ලිඛගන්තෙ පඨමාභොති? ආලපනත්ථායිකෙ ලිඛගන්තෙ පඨමා භොතිති අසමෙත්ථ මොදනා පටිභාරකයො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

=====

939 පු. කතමාති උද්ගරණාති ?

„ වි. “ගෙ බ්‍රිදි, භවනෙතා බ්‍රිඩා; හො පුරිස, භවනෙතා පුරිසා”ති

940 පු. වග්ගභණ්ණ කිමත්ථං ?

„ වි. ලිඛගන්තෙ පඨමාතිමස්ස අනුකඛ්ඛනත්ථං.

941 පු. “ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා”ති කිම්දං සුත්තං නාම ?

„ වි. සඤ්ඤාසුත්තං. (අයංචි රුළුතිසඤ්ඤා)

942 පු. “ආලපනෙ”ති-කො නිදද්දෙසො නාම ?

„ වි. ආධාරසත්තම් නිදද්දෙසො.

943 පු. “සි”ඉති-කො නිදද්දෙසො ?

„ වි. ස ඤාදීතිදද්දෙසො.

944 පු. “ගසඤ්ඤා”ති-කො නිදද්දෙසො ?

„ වි. සඤ්ඤාතිදද්දෙසො.

“ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා”ති කීමන්තීදමුවවිනෙ, ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා ගොතිති ඤාපනස්ථානි අසමික්ඛසමකො. ආලපනෙ නි, කිහිකනාසත්තමෙසකවචනනාපදං; සිඉති, රුළුතිපඨමෙකවචනනාපදං; ගසඤ්ඤාති, සමාසනාපඨමෙකවචනනාපදනති ති පදමිදං සුත්තං අයමෙත්ථ පදවිභාගො. ආලපනෙ, ආලපනත්ථ වි තිතං; සි, සිවචනං; ගසඤ්ඤා, ගඉති සඤ්ඤා ගොතිති අයමෙත්ථ පද යෙත්ථ, ආලපිසතිති=ආලපනං; ආපුබ්බො ලප-වාකො, “නිසද්දිති සු”ති යු. සිඉති, රුළුතිපදං; සමමා ජානාති එතායාති=සඤ්ඤා; සං පුබ්බො ඤා—අවමොධනෙ, “ඉත්ථිසමතිසමොධා”ති අප්පච්චෙයො. ගඉතිසඤ්ඤා යසං=සො ගසඤ්ඤා(ඡ්චිබ්බුමිබ්බිති)ති අයමෙත්ථ පද විග්ගහො. ගොති=කො ගොති? ගසඤ්ඤා ගොති=කිං ගසඤ්ඤා ගොති? සිගසඤ්ඤා ගොති=කසමිං අපෙති සිගසඤ්ඤා ගොති? ආල පනත්ථ සිගසඤ්ඤා ගොතිති අයමෙත්ථ මොදනා පටිභාරනිකො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා තිට්ඨිතා.

945 පු. කථමුද-හරණාති ?

„ වි. හෙබ්බි, බ්බාති.

946 පු. “ආලපනෙ සි ගො”ති අවචා “ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤා”ති කසමා වුත්තං?

„ වි. ගසඤ්ඤාති රුළුති සඤ්ඤානාම නසමා තදත්ථිසඤ්ඤාපන ත්ථානවුත්තං. අථවා ගොති එතතකමෙව වුත්තෙ ආදෙසොහු බොති සසිකා භවෙය්‍ය, තංතිවාරණත්ථං ගසඤ්ඤාති වුත්තං.

- 947 ප්‍ර. “අකාරපිතාදානනානම”හි කිමිදං පුත්තං නාම?
 „ වි. ආකාරාදෙය විධිපුත්තං—ආකාරාදෙය විධිනො විධියමා නත්තා.
- 948 ප්‍ර. “අකාරපිතාදානනානම”නති—කො නිද්දෙසො නාම?
 „ වි. කාරි නිද්දෙසො.
- 949 ප්‍ර. “ආ”හි—කො නිද්දෙසො?
 „ වි. කාරිය නිද්දෙසො;
- 950 ප්‍ර. කිත්තකා පනස්ස අනුවුත්තියො සත්තා? වි. ගෙගුහි එකා ම, සා “කොගෙගු”හි ඉතො නුවහත්තෙ. (ගජ්ජලාඝවස්. එවංවු හත්තං. ඉවත්තකාපන නෙසා වුත්තානුසාරෙන යොජෙත්වා ග රක්තනතු) “අකාරපිතාදානනානම”හි කිමිදම්භිද්වුච්චෙන, අකාරොච පිතාදිතමත්තොච ආත්තමාපජ්ජතෙ ගෙ පරෙති ඤාපනත්තංහි අසම්මිභ සම්මිභෙකා. අකාරපිතාදානනානනති, සමාසනන්තජ්ඣිමහුව භත්තපදං; ආති, රුළුතිපඨමෙකවචනත්තපදනති විපදම්භං පු ත්තං අසමෙක්ඛ පදම්භාගො. අකාරපිතාදානනානං, ගෙ පරෙ අකා රපිතාදිතං අනෙතා ආත්තං යාතිති අසමෙක්ඛ පදෙකො. අඵච= අකාරො; “අක්ඛරෙහිකාර”නති කාරපචච්චියො, පුත්තං පාතීති= පිතා; පා-රක්ඛණේ, “පාදිනො පිඤ්ඤ”හි පිඤ්ඤපචච්චියො. අකාරොච පිතාච=අකාරපිතරො; ආදියතෙ පඨමං ගණනියතෙති=ආදි; ආපු ඛෙබ්බා දු දුතෙ, “සඤ්ඤාසංදායොග්ග”ඉති ඉපචච්චියො. අකාර පිතරො ආදියෙසං=තෙ අකාරපිතාදෙසො; (ජ්ඣිමහුවච්චි) අමෙතිති =අනෙතා, අම-ගතිමති, “බුඬගමාදිකොක්ඛනති”හි නො, (රුපසිඬි පන “යමෙදග්ගසාදෙසො”හි මස්ස පදවිගහගෙ වුත්තං.) අකාරපි තාදිතං අනෙතා=අකාරපිතාදානනා; (ජ්ඣිතපපුටියො) තෙසං අකා රපිතාදානනානනති අසමෙක්ඛ පදම්භාගො. ආපජ්ජතෙ=කො ආ පජ්ජතෙ? අනෙතා ආපජ්ජතෙ; අනෙතා කිං ආපජ්ජතෙ? අනෙතා ආත්තං ආපජ්ජතෙ=කෙසං අනෙතා ආත්තං ආපජ්ජතෙ? අකාරපි තාදිතං අනෙතා ආත්තං ආපජ්ජතෙති අසමෙක්ඛ මොදනාපජිකාර කෙසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

- 951 ප්‍ර. කතමාති උදගරණො?

„ වි. “හො පුරිසා, හො පිතා, හො සන්ධා, හො අත්තා, හො රාජා, හො මාතා” ඉවෙව්වමාදි.

952 පු. “ආකාරොවා”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. ආකාරරක්ඛවිධිසුත්තං.

953 පු. “ආකාරේ”ති-කො නිද්දෙසො නාම?

„ වි. කාරි නිද්දෙසො.

954 පු. “චා”ති-කො නිද්දෙසො.

„ වි. විකප්පනිද්දෙසො.

955 පු. කිප්පකා පනස්ස අනුච්ඡතියො සනති. වි. ගෙඉතිව-ර සංඉතිව වෙ සනති. ගෙඉති පදං “හොගෙතු”ති සුත්තතොව රස්ස තති පදං “කිලපා රස්ස”නති සුත්තතොව අනුච්ඡතනෙන.

“ආකාරොවා”ති කිමිදං මුච්චනෙ, ආකාරො රස්සමාපජ්ජනෙ ගෙ පරෙ විකප්පනාති ඤපනස්සනති අසමිඝසමිඝකො. ආකාරොති, කිතකනකපඨමෙකවචනනතපදං; වාති, නිපාතපදනති විපදමිදං සුත්තං අසමෙස්ස පදවිභාගො. ආකාරො, ගෙ පරෙ ආකාරො රස්ස මාපජ්ජනෙ; වා; විකප්පනාති අසමෙස්ස පදො. ආථව්=ආකාරො; “අනුච්ඡතෙති කාර”නති කාරො වාති නිපාතපදනති අසමෙස්ස පද විභාගො. ආපජ්ජනෙ=කො ආපජ්ජනෙ? ආකාරො ආපජ්ජනෙ=ආකාරො කං ආපජ්ජනෙ? ආකාරො රස්සං ආපජ්ජනෙ=කසමි. නිමිසෙත්ත ආකාරො රස්සං ආපජ්ජනෙ? ගෙ පරෙ ආකාරො රස්සං ආපජ්ජනෙ=ගෙ පරෙ ආකාරො කථං රස්සං ආපජ්ජනෙ? ගෙ පරෙ ආකාරො විකප්පන රස්සං ආපජ්ජනෙති අසමෙස්ස වොදනාපටිභාගනො. සබ්බාදි ජබ්බිකා චරුණා නිසිනා.

956 පු. කථමුදගරණනි?

„ වි. “ගෙබ්බි, හොරාජ, හොඅත්ත”ඉති.

957 පු. කිං දීපෙති වාසදො?

„ වි. වාසදස්ස විකප්පවාචකතො විකප්පන රස්සං ආපජ්ජනීති දීපෙති. යථා-“ගෙ බ්බි, හො රාජා, හො අත්තා”ඉති.

958 පු. “සෙසනො ලොපං ගසිමි”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. ගසිලොපවිධිසුත්තං.

959 පු. “සෙසනො”ති-කො නිද්දෙසො නාම?

„ වි. අවධිනිද්දෙසො.

960 පු. “ලොප” නි-කො නිදෙසො?

,, වි. කාරිය නිදෙසො.

961 පු. “ගසි” නි-කො නිදෙසො?

,, වි. කාරිනිදෙසො.

962 පු. “අපි” නි-කො නිදෙසො ?

,, වි. සමිඤ්ඤ නිදෙසො.

“සෙසතො ලොපං ගසි පි” ඉති තිමත්මිද මුට්ඨතෙ, සිං, සො, සතා ව, ආසිමහි, ආනපුංසතෙ, පුමනනායාසිමහි, ස බාතො ගසෙසවා, ස තෙව, අවණණාව ගෙ, බුහමාතො ගසෙසවෙති එවමාදිති නිද්දිසං සිපෙතො සෙසතො පරා ගසිඉච්චතෙ ලොපමාපජ්ජතොති සදා තත්තනි අසමිඤ සමිඤ්ඤා. සෙසතොති, පඤ්චමත්තත්ථාපිතිපත්තනනිපාතපදං; ලොපංති, කිතකනනද්විසෙක වචනනනපදං; ගසි ඉති, සමාසනන පඨමා බහුවචනනනපදං; අපිති, උපසග්ගපදනති, චතුපදමිදං සුතං අසමෙත්ථ පදවිනාගො. සෙසතො, සිං සො ඉවමාදිති නිද්දිසං විනා සෙසතො පරා; ගසිපි, ගසිඉච්චතෙ; ලොපං, ලොපමාපජ්ජතොති අසමෙත්ථ පදෙත්ථා. සෙසතොති, නිප්පනනිපාතපදං; ලුප්පති=ලොපො; ලුප්-විනාසෙ, “විසර්ජ්ජපද්ධිතොණ” ඉතිණො; අථවා ලුතති=ලොපො; “භාවෙවෙ” තිණො. තං ලොපං. ගොච සිව=ගසි; (ඉහරිතරසොගවනෙ) අපිති, උපසග්ගපදනති අසමෙත්ථ පදවිග්ගතො. ආපජ්ජතො=කෙ ආපජ්ජතො ? ගසි ආපජ්ජතො=ගසි කංආපජ්ජතො ? ගසි ලොපං ආපජ්ජතො=කුතො ගසි ලොපං ආපජ්ජතො ? සෙසතො ගසි ලොපං ආපජ්ජතොති අසමෙත්ථ මොදනා පටිභාර නිසො.

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

963 පු. කතමානි උද්ගරණානි ?

,, වි. හොති ඉද්ධි, සාඉද්ධි; හො දණ්ඩි, සො දණ්ඩි; හොසත්ථ, සො සත්ථාත්.

964 පු. සෙසං ජාති-ඉමිනාකිං දිපෙති ?

,, වි. සිං සො සතාව ඉච්චවමාදිති සුතෙනති නිද්දිසානමාදෙසා නං සං කිංචි ආදෙසං ගසිනලභෙය්‍යං තතො පුරිමා අවණණිවණ්ණුට්ඨෙණ්ණාකාරනා සෙසා නාම, තතො සෙසතො පරානං ගසි

නං ලොභොගොතිති *

965 පු. අපිඤ්ඤානං කිමත්තං ?

„ වි. දුතියත්තං සංඛාරානං සංඛාරානං සංඛාරානං.

966 පු. “කම්මෙත්තං දුතියං”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. දුතියං විභවති විධිසුත්තං.

967 පු. “කම්මෙත්තං”ති—කො නිද්දෙසො නාම ?

වි. විසයනිද්දෙසො.

968 පු. “දුතියං”ති—කො නිද්දෙසො ?

„ වි. විසයනිද්දෙසො.

“කම්මෙත්තං දුතියං”ති කිමත්තං දුතියං විභවති ගොතිති සද්ධනත්තං අසම්මිභ සම්මිභං. කම්මෙත්තං, සම්මානන සත්තමොකම්මත්තං පදං; දුතියං, කිත්තනනාපදම්මෙත්තං පදනං විපදම්මං සුත්තං. අසමෙත්තං පදම්මානො. කම්මෙත්තං, කම්මෙත්තං අත්තං; දුතියං, එවං නාමිකා විභවති ගොතිති අසමෙත්තං පදත්තං. කර්මත්තං ක්‍රියාය සම්මිභංති=කම්මං; කර්මත්තං, “බරාදිති රමමො”ති රමමො; අර්මත්තං සද්ධනත්තං=අත්තං; අස-බුච්ඡි, “සුමුඛානමුමුඛානමනොපොච්ඡා”ති එප්පච්චො. (ඉතිනාම සුත්තන න අසම්මානුසාර අත්තං) කම්මෙත්තං අත්තං=කම්මෙත්තං; (අවධා රත්තං) පදකම්මධාරණං) තස්මිං කම්මෙත්තං. විභවං සුරත්තං=දුතියං; “විති ගිතිනො”ති ගිතිනොපදම්මෙත්තං අසමෙත්තං පදම්මානො ගොති=කා ගොති? දුතියං ගොති=කම්මං අත්තං දුතියං ගොති? කම්මෙත්තං දුතියං ගොතිති අසමෙත්තං වොදනා පදම්මානො.

සම්මානාදි ජබ්බිකා වණ්ණනා නිට්ඨිකා.

969 පු. කම්මුද්දනරත්තං ?

„ වි. බුච්ඡි වණ්ණන, බුච්ඡි වණ්ණන; පුරිසං පස්ස, පුරිසං පස්සාති

* වුත්තමෙත්තං—

“සො සිං සත්තං ස බානොවා ආසිමිති අනාපුංසකො,
අවණ්ණං වගෙ පුමනාසො සතෙවෙතො වමාදිති.
බුච්ඡිතො ගස්සෙවතිති නිද්දෙසෙති විනාපරො,
සෙසොති ගතිතො තෙත්තං දසිබ්බො විසයසද්ධංති”ති.

970 පු. “කතනරිම”ඉති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. තතියාච්ඡතති විබිසුත්තං.

971 පු. “කතනරි”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. විසය නිද්දෙසො.

972 පු. “මා”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. අනුකඛික්ඛ නිද්දෙසො.

973 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡතතියො සනති? වි. තතියාති එකාව හොති. සා “කරණේ නතිසා”ති ඉතොනුච්ඡතතෙ.

“කතනරිම”ඉති කිමන්මිදං මුච්චතෙ, කතනරිකාරකෙ තතියා විභතති හොතිති ඤාපනඤ්ඤාති අසමිභ සංඛිප්ඤා. කතනරිති, කිත්ත කතනසත්තමොසකච්චනත්තපදං; මාති, නිපාතපදනාති විපදමිදං සුත්තං අසමෙක්ඛ පදවිභාගො. කතනරිම, කතනරිකාරකෙම තති සා විභතති හොතිති අසමෙක්ඛ පදෙක්ඛා, කරොතිති=කතනා; කර-කරණේ, “සංඛිප්ඤා මුච්චා”ති නුප්පච්චයො, තසමිං කතනරි. මාති, නිපාතපදනාති අසමෙක්ඛ පදවිභාගො. හොති=කා හොති? තතියා හොති=කසමිං තතියා හොති? කතනරිම තතියා හොතිති අසමෙක්ඛ මොදනා පටිභාර නිසා.

සමබ්බතාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

974 පු. කථමුද්දගරණාති ?

„ පු. බ්‍රිඛෙත දෙසිතො ධම්මො, බ්‍රිඛෙති අනුසාසිතා සාවකා; පුරිසෙන කතං පුඤ්ඤං, පුරිසෙහි කතාති පුඤ්ඤාතිති.

975 පු. වග්ගහණෙන කිං දීපෙති ?

„ වි. ක මොදිසුචි තතියා හොතිති.(විඤ්ඤාපන සමුද්දගරණේ හි කාරකකණ්ඨෙක පකාසිසාම)

976 පු. “අනො නෙනා”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. එනාදෙස විබිසුත්තං.

977 පු. “අනො”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. අවධි නිද්දෙසො.

978 පු. “නා”ඉති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. කාරි නිද්දෙසො ?

979 ප්‍ර. “එනා”නි-කො නිදෙදසො ?

,, ටී. කාරිය නිදෙදසො.

“අනොනොන”හි කිමිත්ථිදමුවවනෙ, අකාරනතො නාවචි නය්‍ය එනාදෙසො හොතිති ස්‍යපනාන්ති අසමිත සමිකො. අනො හි, ස්‍යපනාන්තිවිචිපචනනනිපානපදං; නාලුති රුලුතිඡේකවචි නනපදං; එනලුති රුලුතිපසිමකවචනනපදනති නිපදමිදං සුත්තං අසමිතං පදවිනානො. අනො, අකාරනතො පරස්ස; නා, නාලුති මය්‍ය වචනස්ස; එන, එනාදෙසො හොතිති අසමිතං පදෙය්‍යො. අකාරනො අකාරෙතිවා=අනො; “කිවිනො පස්සමස්ස යො”නි නො. නාලුතිව එනලුතිව රුලුතිපදානීති අසමිතං පද විගහනො. හොති=කො හොති ? එනාදෙසො හොති=කය්‍ය එනාදෙසො හොති ? නාවචනස්ස එනාදෙසො හොති=කුතොනාව චනස්ස එනාදෙසො හොති ? අකාරනො පරස්ස නාවචනස්ස එනාදෙසො හොතිති අසමිතං වොදනා පටිභාර නයො.

සමිතධාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිට්ඨිතා.

980 ප්‍ර. කච්චුදහරණානි ?

ටී. බ්‍රිඛෙන. පුරිසෙන, රුකෙබන, සබ්බෙනානි.

981 ප්‍ර. අනොතිකිමන්. දීපෙනි ?

,, ටී. සෙසතො පරෙසං අයමාදෙසො න හොතිති. යථා-අභි නා, ධම්මිනා; භික්ඛුනා, ධම්මස්සුනානි.

982 ප්‍ර. නානිකිමන්. දීපෙනි ?

,, ටී. සෙසානා අයමාදෙසො න හොතිති. යථා-බ්‍රිචස්ස, බ්‍රිධානං. බ්‍රිධමනා ඉච්චාදි.

683 ප්‍ර. “සුභිකාපොථ”හි කිමිදං සුත්තං නාම ?

,, ටී. එකාරාදෙස විධිසුත්තං.

984 ප්‍ර. “සුභිසු”ඉති-කො නිදෙදසො නාම ?

,, ටී. නිමිත්තානිදෙදසො.

985 ප්‍ර. “අකාපො”හි-කො නිදෙදසො ?

,, ටී. කාරි නිදෙදසො.

986 ප්‍ර. “ථ”හි-කො නිදෙදසො ?

,, ටී. කාරිය නිදෙදසො.

“සුඛිකාමොච්ඡා”හි කිවන්මිදමුවවනෙසු, හි ඉවෙවනෙ සුචිත නතිසු අකාරො එතතමාපජ්ජනෙති ඤාපනන්ති අසමිත සඬ ඥා. සුතිසුභ්බා, සමාසනන සතතමිබ්බවචනනනපදං, අකාරොති, කිතකනනපදමෙකවචනනනපදං. එති, රුළුති දුරියෙකවචනනන පදනති නිපද මිදං සුතනං අසමෙත්ථ පදමිතාගො. සුතිසු, සුතිභුති ඉමෙසු වචනෙසු පරෙසු; අකාරො, අභුති අයංවණ්ණො; එ, එතත මාපජ්ජනෙති අසමෙත්ථ පදෙත්ථා. සුවහිව=සුඛි: (සමාහාරවණ්ණ) තෙසු සුතිසු. අඵව=අකාරො; “අකාරෙති කාර”නති කාරපවච යො. එභුති, රුළුතිපදනති අසමෙත්ථ පදමිතාගො. ආපජ්ජනෙ= යො ආපජ්ජනෙ? අකාරො ආපජ්ජනෙ=අකාරො කංආපජ්ජනෙ? අකාරො එතතමාපජ්ජනෙ=කසමි. නිමිතො අකාරො එතතමාප ජ්ජනෙ? සුතිසු පරෙසු අකාරො එතතමාපජ්ජනෙති අසමෙත්ථ මොදනා පටිභාර නසො.

සමබ්බාදි ජබ්බා වණ්ණනා නිට්ඨිනා.

987 සු. කථමුද්ගරණාති?

„ වි. බ්‍රහ්මසු, පුරිසෙසු, ධම්මසු, සබ්බසු, බ්‍රහ්මහි; පුරිසෙ හි, ධම්මෙහි සබ්බහිති.

988 සු. “සුභිසුප්පෙත්ථකාරණං ඵංගාති”නොත්ථපන සරණා අ කාරණං සරණාති අවනා අකාරණාති කසමා වුචනං?

„ වි. සරණාති වුතො සබ්බසමපි සරානං අයමාදෙසො භොතිති ඤායති අකාරණාති වුතො එකසෙසව අභුති ඉමසෙ ව ඤායසං අයමාදෙසො භොතිති ඤායත්, තසමා තදන්තිඤායපන න්. අකාරණාති වුචනං.

989 සු. “සමාහිසමිනනං මහාහිමති වා”ති කිමිදං සුතනං නාම?

„ වි. මහාහිමතිආදෙසවිධිසුචනං.

990 සු. “සමාහිසමිනන”නති—කො නිදෙදසො නාම?

„ වි. කාරි නිදෙදසො.

991 සු. “මහාහිමති”භුති—කො නිදෙදසො?

„ වි. කාරිස නිදෙදසො.

992 සු. “වා”ති—කො නිදෙදසො?

„ වි. විකප්පතිදෙදසො.

“සමාතිසමිතනං. හොතිමහි වා”හි කිවත්මිදමුවුවහො, සමාති සමිං. ඉවෙවනාසං. විහතතිනං. පටිපාටියා. මහාතිමහි ඉවෙවහො ආ දෙසා හොනති විකප්පනාති ඤාපනාත්තති අසමිත සමබ්බො. සමා තිසමිතනනති සමාසහන ඡට්ඨිබ්බුවවනනනපදං; හොතිමහි ඉතිස මාසනන පඨමාබ්බුවවනනනපදං; වාහි, නිපාතපදනති නිපදමිදං සුභතං. අසමෙත් පදමිහාහො. සමාතිසමිතනං, සබ්බසද්දෙති ප රෙසං සමාතිසමිංඉති ඉමමසං වචනානං, මහාතිමහි, මහාතිමහිඉති ඉමෙ ආදෙසා; වා, විකප්පන හොනති අසමෙත් පදමෙත්. සමාව හිව සමිංව=සමාතිසමිං; (ඉතරිතරයොගවෙඤ්ඤ) නෙසං සමාති සමිතනං. මහාව හිව මහිව=මහාතිමහි. (ඉතරිතරයොගවෙඤ්ඤ) වාහි, නිපාතපදනති අසමෙත් පදමිහාහො. හොනති=කෙ හොනති? මහා තිමහිඉති එනෙ ආදෙසා හොනති=කෙසං. මහාතිමහිඉති එනෙ ආදෙ සා හොනති? සමාතිසමිතනං. මහාතිමහිඉති එනෙ ආදෙසා හොනති= සමාතිසමිතනං. මහාතිමහිඉති එනෙ ආදෙසා කථං. හොනති? සමාති සමිතනං. මහාතිමහිඉති එනෙ ආදෙසා විකප්පන හොනති අස මෙත් මොදනා පමිහාර නිසො.

සමබ්බොදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

993 සු. කථමුද්ගරණොති?

පු. බුද්ධමා, පුරිසමා, බුද්ධෙති, පුරිසෙති; බුද්ධමහි, පුරිසමහිති,

994 සු. වාසදෙ, කසමි. අත්ත? තෙන කිං දිපෙති?

,, වි. විකප්පත්ත, විකප්පනඅසමාදෙසො හොනති දිපෙති. සථා-බුද්ධමා, පුරිසසමා; බුද්ධෙති, පුරිසෙති; බුද්ධමහි, පුරිසමහිති.

—*—

995 සු. “කරණෙහනිසා”හි කිමිදං සුභතං නාම?

,, වි. තත්තා විහතති විබ්බසුභතං.

996 සු. “කරණෙ”හි-කො නිද්දෙසො නාම?

,, වි. විසස නිද්දෙසො.

997 සු. “හනිසා”හි-කො නිද්දෙසො?

,, වි. විසස නිද්දෙසො.

“කරණෙහනිසා”හි කිවත්මිදමුවුවහො, කරණකාරකෙ තති යා විහතති හොනති ඤාපනාත්තති අසමිත සමබ්බො. කරණෙති,

කිහිකනනසහනමෙහිකවවනනනපදං, තනියනි, තනිනනනපදමෙ
කවවනනනපදනනි විපදමිදං සුතනං අසමෙකු පදවිහගො.
කරණේ, කරණකාරකෙ; තනියා, තනියාවිහනනිහොනිති අසමෙකු
පදෙකු. කසිරතෙ නෙනනනි=කරණ; කර—කරණේ, “කතතුකර
ණපසදෙසසුම”ති යු. තසමි කරණේ. තිණණං පුරණි=තනියා; “වි
නිති නියො”ති නියොනි අසමෙකු පදවිහගො. හොනි=කා
හොනි? තනියාහොනි=කසමි. තනියා හොනි? කරණේ තනියා
හොනිති අසමෙකු මොදනා පරිහාර නියො.

සමකතධාදි ජබ්බධා වණණනා නිට්ඨිනා.

998 පු. කථමුදු හරණනි?

„ වි. බුද්ධන සුඛිනා ලොකා, අහනිනා වනං ඛාපෙතිති.

999 පු. “සමකං කතතුසම”නනි වුතනං, කසමාපනෙහං වුතනං?

“ වි. කරණවිහනනියා සාරුපසිඨි සා කතතු විහනනියා සද්ධිසා
නි විඤ්ඤපෙතුං වුතනං.

1000 පු. “සමපදනෙ චතුළ්ඨි”ති කිමිදං සුතනං නාම?

„ වි. චතුළ්ඨි විහනනිවිසිසුතනං.

1001 පු. “සමපදනෙ”ති—කො නිද්දෙසො නාම?

„ වි. විසය නිද්දෙසො.

1002 පු. “චතුළ්ඨි”ති—කො නිද්දෙසො?

„ වි. විසය නිද්දෙසො.

“සමපදනෙ චතුළ්ඨි”ති කිමකම්භමුච්චතෙ, සමපදනකාරකෙ,
චතුළ්ඨිවිහනනි හොනිති ඤාපනාන්තනි අසමිහසමකෙකො. සමපද
නෙති, කිහිකනනසහනමෙහිකවවනනනපදං; චතුළ්ඨිති, කිහිකනන
පදමෙකවවනනනපදනනි විපදමිදං සුතනං අසමෙකු පදවිහා
ගො. සමපදනෙ, සමපදනකාරකෙ; චතුළ්ඨි, චතුළ්ඨිවිහනනි හො
නිති අසමෙකු පදෙකු, සසස සමමා පද්ධිතෙ=තං සමපදනං; සං
පපුරෙකො දු-දුතෙ, “කතතුකරණපසදෙසසුමෙ”ති යු. චතුතනං
පුරණි=චතුළ්ඨි, “චතුළ්ඨි ථසා”ති ථො. පුත “නද්දිතොමා ඊ”
ති ඊපපච්චයොනි අසමෙකු පදවිහගො. හොනි—කො හොනි?

වතුළු හොඳි=කසම්. වතුළු හොඳි ? සමපදන වතුළු හොඳි
අසමෙක් වොදනා පරිහාර නසො.

සමබනධාදි ජබබ්බා වණණනා නිවසිතා.

1003 පු. කථමුදගරණානි ?

„ වි. බුද්ධස දනං දෙති, ගුණවන්තානං සම්මං රොචනෙ,
සසුද්දන්තසාමන්තං ධාරයතෙති.

1004 පු. “අස වතුළුකවචනසා”නි කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. ආයාදෙස විසිසුත්තං.

1005 පු. “ආස”ඉති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. කාරිය නිද්දෙසො.

1006 පු. “වතුළුකවචනසා”නි-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. කාරී නිද්දෙසො.

1007 පු. “භු”ඉති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. සමුවය නිද්දෙසො.

1008 පු. කිත්තකා පනසා අනුට්ඨත්තියො සනති ? වි. අනොඉති
ච-චාඉතිච වෙ සනති. අනොති පදං “අනොනෙ නා”නි සුත්ත
තොච වානි පදං “සමාසමිනනං වා”නි සුත්තතොචානුචත්තහො.

“අස වතුළුකවචනසා”නි කිමිත්ථිදමුවවනෙ, අකාරනන
තො වතුළුකවචනසා ආයාදෙසො හොති විකප්පනානි සුප
නත්තනි අසමිත සමිතෙකා. ආයඉති, රුලුතිපඨමෙකවචනනා
පදං, වතුළුකවචනසානි, සමාසනනත්ථෙකවචනනපදං; භුඉති,
නිපාතපදනති තිපදමිදං සුත්තං අසමෙක් පදවිගානො. වතුළු
කවචනසා, අකාරතො පරසා වතුළුයා එකවචනසා; ආය
භු, ආය ආදෙසොච විකප්පන හොති අසමෙක් පදමෙකා. ආ
ය ඉති, රුලුතිපදං; වතුනනං පුරණිවතුළු; “වතුළුකවචන පඨා”නි
එපඨවමෙයා. එකඉති, සබ්බනාමිකපදං; වුවවනෙ නෙතානි=වචනං;
වච-විසත්තං වාචායං, කතතුකරණසාදෙසෙසු වා”නි සු. එකසා
වචනං=එකවචනං; (ජඪිතප්පරිසො) වතුළුයා එකවචන=වතු
ළුකවචනං; (අයමිජඪිතප්පරිසො) තසාචතුළුකවචනසා.
භුඉති, නිපාතපදනති අසමෙක් පදවිගානො. හොති=කො හොති?
ආයාදෙසො හොති=කසා ආයාදෙසො හොති ? වතුළුකවචන
සා ආයාදෙසො හොති=කුතො වතුළුකවචනසා ආයාදෙසො

හොති? අකාරයෝ පරයෝ චක්‍රයෝකවචනයෝ ආයාදෙසෝ හොති=අකාරයෝ පරයෝ චක්‍රයෝකවචනයෝ කථා ආයාදෙසෝ හොති? අකාරයෝ පරයෝ චක්‍රයෝකවචනයෝ විකප්පන ආයාදෙසෝ හොතිහි අසමෙය් මොදනා පටිභාර නයෝ.

සමබ්බාදි ජබ්බිඛා වණණනා නිට්ඨිනා.

1009 පු. කථමුදගරණනි?

„ වි. බ්‍රිඛාය, මනුසාය; විභතාය, සුඛායාති.

1010 පු. “අකාරපරයෝ චක්‍රයෝකවචනයෝ ආයෝ වා හොති නි ඵළ්පන අකාරාහි කසමා වුතතං?”

„ වි. සෙසෙහි අකාරාදීහි පරයෝ අසමාදෙසෝ න හොතිති විඤ්ඤපනත්ථං. යථා-කඤ්ඤාය, අග්ගිනෝ, දණ්ඩිය, හිකුඤ්ඤාය, භාසකායාති.

1011 පු. චක්‍රයීති කිමත්ථං?

„ වි. ඡ්ඨිපරිවඡ්ඡනත්ථං. (ඡ්ඨියා අසමාදෙසෝ න හොතිතායෝ)

1012 පු. ඵකවචනයාහි කසමා වුතතං?

„ වි. ඛුච්චනයෝ අසමාදෙසෝ න හොතිති විඤ්ඤපනත්ථං. යථා-බ්‍රිඛානං, පුරිසානනි.

1013 පු. වාහි කිමත්ථං?

„ වි. විකප්පවිඤ්ඤපනත්ථං-වාසදායෝ විකප්පවාචකතා. යථා-බ්‍රිඛාය, පුරිසාය ඉට්ඨාදි.

1014 පු. භුග්ගහණෙන කිං දීපෙති?

„ වි. ත්ථංආදෙසෝ හොතිති දීපෙති. යථා-අතතත්ථං, සුඛත්ථං.

—*—

1015 පු. “සාගමො සෙ”හි කිමිදං සුතතං නාම?

„ වි. සකාරාගමවිධිසුතතං.

1016 පු. “සාගමො”හි-කො නිදෙද්දෙසෝ නාම?

„ වි. විසසි නිදෙද්දෙසෝ.

1017 පු. “සෙ”හි-කො නිදෙද්දෙසෝ?

„ වි. නිමිත්ත නිදෙද්දෙසෝ.

“සාගමොසෙ”හි කිමත්ථිදමුච්චනෙ, සෙවිහතාමිති සකාරාගමො හොතිති ඤ්ඤපනත්ථනා අසමිත සමබ්බා. සාගමොති, සමා

සත්තපථමෙකවචනනාපදං; සෙති, රුලුතිසත්තමෙකවචනනා
පදනති විපදමිදං සුත්තං අසමෙත්ථ පදවිභාෂණං. සෙ, සම්භත්තිමහි
පරෙ; සාගමො, සත්ථ අසමාගමො හොතිති අසමෙත්ථ පදසේඨා.
ආගමන්ති=ආගමො; ආගමනං වා=ආගමො; ආපුරෙඛා ගමු-ගති
මහි, “විසරුපපදදිනො න්”ඉති ණො. සථව ආගමො=සාගමො, (අ
වධාරණපුබ්බපදකම්මධාරණො) අථවා සස්ස ආගමො=සාගමො; (ඡ
තිනපුරිසො) සෙති, රුලුතිපදනති අසමෙත්ථ පදවිභාෂණං. හොති
=කො හොති? සකාරාගමො හොති=කසම්මි නිමිත්තෙක සකාරාගමො
හොති? සෙවිහත්තිමහි සකාරාගමො හොතිති අසමෙත්ථ වොදනා
පටිභාර නාමා,

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

1018 සු. කථමුද්දහරණාති?

වි. බුබ්බස්ස, අගගිස්ස, දඤ්ඤිස්සඉවාදි.

1019 සු. “සෙ”ති ඉමිනා ඝිං දිපෙති?

වි. සම්භත්තිසාසද්දෙත්ථ අසද්දස්ස විභත්තිස්ස අසමාගමො න
හොතිති.

1020 සු. “සුනංගිස්ස වා”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

වි. දීඝවිධිසුත්තං.

1021 සු. “සුනංගිස්ස”ඉති-කො නිදද්දෙසො නාම?

වි. නිමිත්තනිදද්දෙසො.

1022 සු. “වා”ති-කො නිදද්දෙසො?

වි. විකප්පනිදද්දෙසො.

1023 සු. කිත්තකාපනස්ස අනුච්ඡන්දෙසො සත්ති? වි. දීඝගතිථස්සා
වහොති.සා“සොසුකනනිකාරලොපෙසුදීඝ”නති ඉතොනුවත්තතො.

“සුනංගිස්ස වා”ති කිමත්ථිදමුච්චතො, සුනංගි ඉච්චතොස්ස පරෙ
සු සබ්බෙ සරා දීඝමාපඡ්ඡන්තොති ඤාපනත්තති අසමිභ සමසේඨා.
සුනංගිස්සඉති, සමාසනාසත්තමිබ්බවචනනාපදං; වාති, නිපාතපද
නති විපදමිදං සුත්තං. අසමෙත්ථ පදවිභාෂණං. සුනංගිස්සව, සුනංගි
ඉති ඉමෙස්ස වචනෙස්ස පරෙස්ස සබ්බෙ සරාස්වති දීඝමාපඡ්ඡන්තොති
අසමෙත්ථ පදසේඨා සුච නං ව හි ව=සුනංගි; (ඉතරීතරසොගවන්දො)

වාහි, නිපාතපදයාහි අසමෙත් පද විග්‍රහණො. ආපර්ජනෙන්=කෙ
 ආපර්ජනෙන්? සරා ආපර්ජනෙන්=සරා කං ආපර්ජනෙන්? සරා දීඝං
 ආපර්ජනෙන්=කෙනවිසිඨා සරා දීඝං ආපර්ජනෙන්? සබ්බෙ සරා දී
 ඝං ආපර්ජනෙන්=කය්‍යම් නිමිත්තෙ සබ්බෙ සරා දීඝං ආපර්ජනෙන්?
 සුනංති ඉවෙවනෙසු පරෙසු සබ්බෙ සරා දීඝං ආපර්ජනෙන්හි අස
 මෙත්ථ මොදනා පටිභාර තසො,

සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

1024 පු. කතමානිතස්ස උදගරණානි?

„ වි. අග්ගිසු, අග්ගිනං, අග්ගිති; රතතිසු, රතතිනං, රතතිති;
 අට්ඨිසු, අට්ඨිනං, අට්ඨිති, බ්‍රිධානං, පුරිසානනති.

1025 පු. වසඥෙ කිං දිපෙති?

„ වි. කන්ථවි දීඝො න තොතිත් දිපෙති. යථා-සුබ්බෙහොසු
 බ්‍රහ්මවාරිසු ධම්මමක්කාසි භනවා; භික්ඛුනං දුතං දව්වා සකෙති පාණී
 හි ඉව්වාදි. (රූපසිඤ්ඤං පන ඉකාරුකාරානං කන්ථවි දීඝොන
 හොතිති වුද්ධං)

1026 පු. “අපාදුනෙ පඤ්චමි”හි කිමිදං සුභතං නාම?

„ වි. පඤ්චමි විභවති විධිසුභතං.

1027 පු. “අපාදුනෙ”හි-කො නිදදෙසො නාම?

„ වි. විසසනිදදෙසො.

1028 පු. “පචමි”හි-කො නිදදෙසො?

„ වි. විසසනිදදෙසො.

“අපාදුනෙ පචමි”හි කිමන්ථිදමුච්චනෙ, අපාදුනකාරකෙ ප
 ඤ්චමි විභවති හොතිත් ඤ්චපනන්තහි අසම්භ සම්පඤ්ඤා. අපාදුනෙ
 හි, කිතකනනසංගතමොක්ඛවචනනනපදං; පචමිහි, කිතකනනපද
 මෙකවචනනනපදන්ති විපදමිදං සුභතං. අසමෙත් පද විග්‍රහණො.
 අපාදුන, අපාදුනකාරකෙ; පඤ්චමි, පඤ්චමිවිභවති හොතිති අස
 මෙත්ථ පදෙත්ථා. සමා අපදදුති අපෙතිනි=අපාදුනං; අප ආ පුබ්බො
 දු-දුනෙ, “කතතුකරණසදෙසෙසු මෙ”හි සු. තසම් අපාදුනෙ. ප
 ඤ්චතනං පුරන්ති=පඤ්චමි; “සංඛ්‍යාපුරණෙ මො”හි මො (පුන“න
 දුදිනො වාජ”හි ඉඤ්ඤාප්පවචයො) හි අසමෙත් පද විග්‍රහණො.
 හොති=කා හොති? පඤ්චමිවිභවති හොති=කසම් පඤ්චමිවිභවති

හොනි? අපාද්‍යනකාරකෙ පඤ්චමිච්ඡානන් හොනිති අසමෙසු මොදනා පටිභාර නංසො.

සමබ්බතාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

1029 පු. කථමුද්දගරණානි ?

„ වි. භාමා අපෙතනි, වොරා භාසනන්, උපජ්ඣායා සික්ඛං ගණ්ඨානිති.

—*—*—

1030 පු. “සමාසමිනනං වා”ති කිමදං සුභතං නාම ?

„ වි. ආකාරෙකාරාදෙසවිධිසුභතං.

1031 පු. “සමාසමිනන”නති කො නිංග්ගෙසො නාම ?

„ වි. කාරි නිංග්ගෙසො.

1032 පු. “වා”ති-කො නිග්ගෙසො ?

„ වි. වික්ඛප්පනිග්ගෙසො.

1033 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුච්ඡන්ති යා සන්ති? වි. අනොඉතිව ආච්ඡතිව චෙ සන්ති. අනොති පදං “අනො නෙනා”ති සුභතතො ව “ආච්”ති පදං “සබ්බසංඝාති නමාච්”ති සුභතතොවා නුවත්තතො.

“සමාසමිනනං වා”ති කිමත්ථිදමුච්චංසෙ, අකාරතො සමාසමිනනං සථාසංඛ්‍යං ආච් ආදෙසා හොනති වික්ඛප්පනාති සුප්පනාති අසමිත සමිකෙසො. සමාසමිනනංගුති, සමාසනනජ්ඣිකෙසුච්චන නනපදං; වාති, නිපාතපදනති විපදමිදං සුභතං අසමෙසු පද වහා හො. සමාසමිනනං, අකාරා පරෙසං සමාව සමි.වාති ඉමෙසං වචනා නං; වා, වික්ඛප්පන ආකාරෙකාරාදෙසා සථාසංඛ්‍යං හොනතිති අසමෙසු පදෙසො. සමාව සමිංච=සමාසමිං; (ඉතරිතරෙසංගමෙසු) තෙ සංසමාසමිනනං. වාති නිපාතපදනති අසමෙසු පද මිග්ගහො.හොනති=කෙ හොනති ආච් ආදෙසා හොනති=කෙසං ආච් ආදෙසා හොනති? සමාසමිනනං ආච් ආදෙසා හොනති=කුතො සමාසමිනනං ආච් ආදෙසා හොනති? අකාරා පරෙසං සමාසමිනනං ආච් ආදෙසා හොනති=අකාරා පරෙසං සමාසමිනනං ආච් ආදෙසා කථං හොනති? අකාරා පරෙසං සමාසමිනනං ආච් ආදෙසා වික්ඛප්පන හොනතිති අසමෙසු මොදනා පටිභාර නංසො.

සමබ්බතාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

- 1034 පු. කතමානි නසෙසාදු හරණානි ?
 „ වි. බුඩා, විතතා; බුඩෙ, විතෙනති.
 1035 පු. අකාන පරෙසං සමාසමිනනං ආථි වාහොනති”හි එක් පන අකාරානි කසමා වුතතං ? සමාසමිනනනනි ඉමිනා කිං දීපෙති ?
 „ වි. සෙසසති ආකාරනනාදිති පරෙසං එතෙ ආදෙසා න හොනතිති සුපනන් වුතතං. අකාරා පරෙසමපි සෙසානං වචනානං එතෙ ආදෙසා න හොනතිති දීපෙති.
 1036 පු. වාසදෙසු කසමිං අපෙත්තං තෙන කිං දීපෙති ?
 „ වි. විකප්පෙත්තං. තෙන එතෙ ආදෙසා විකප්පෙන හොනතිති දීපෙති. සථා-බුඩසමා, විතතසමා; බුඩසමිං, විතතසමිනනි.
 1037 පු. “සොවා”තෙත්තං පන වාගහණං අනනුචතතිවා ක සමා ඉමෙව වාගහණං කතනතිවෙ ?
 „ වි. අනනනරපිසුසුපනන්. සොති වාසදෙසු වචනවිභාසපෙත්තං ඉධ නාදිසංස්ථි විකප්පත්තසාභාවා කෙවල විකප්පත්තතව පෙකතිවා ඉධාපි වාගහණං කතං. *

- 1038 පු. “සාමිසමිං ඡසී”හි කිඤ්ඤං සුතතං නාම ?
 „ වි. ඡසීවිහතතිවිධිසුතතං.
 1039 පු. “සාමිසමිං”ඉත්තං-කො නිදදෙසො නාම ?
 „ වි. විසය නිදදෙසො.
 1040 පු. “ඡසී”හි-කො නිදදෙසො ?
 „ වි. විසය නිදදෙසො.

“සාමිසමිං ඡසී”ඉති කිමත්ථිදමුච්චතෙ, සාමිසමිං ඡසීවිහතති හොතිති සුපනන්නති අසමිභ සමිභයො. සාමිසමිංඉති, නසිගනන සහනමෙතකවචනනනපදං; ඡසීති, කිතකනනාපඨමෙකවචනනනපද නති විපද්ධිදං සුතතං අසමෙත්ත පදවිභාගො. සාමිසමිං, සාමිච්චතෙ; ඡසී, ඡසීවිහතතිහොතිති අසමෙත්ත පදෙත්තං. සංඛනා අස්ස අත්ථිති=සාමි; “දණ්ඩාදිවො ඉකප්”හිප්.තසමි.සාමිසමිං. ඡනනා, සුරණී=ඡසී මතුමෙඡනිථසා”හි යො.(,තද්දිනොවාප්”හි ඉත්තියං ජප්පච්චසො)ති

* මුඛමතනදිපනියංපන ආචගහණං නුතසිනන්නතිව තංථාත රත්ත නානුසංඛංකතිති විසුසුපනන්. ම වාගහණං කතනතිති වුතතං.

අශමෙඤ්ඤ පදවිභාගො. ගොති=කාංගොති? ඡඨී ගොති=කසම්. ඡඨී ගොති? සාමිසම්. ඡඨී ගොතිහි අශමෙඤ්ඤමොදනා පටිභාර නාමො.

සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

1041 පු. කතමානි තසෙසාදුගරණානි?

„ වි. බ්‍රිහස්පතිහාරො, පුරිසස්ස බලං, හික්ඛුනො පහනච්චරන්ති.

—*—

1042 පු. “ඛකාසෙ සත්තම්”හි කිමිදං සුභතං නාම?

„ වි. සත්තම් විගභුතිට්ඨිසුභතං.

1043 පු. “ඛකාසෙ”හි-කො නිදද්දෙසො නාම?

„ වි. විසය නිදද්දෙසො.

1044 පු. “සත්තම්”හි-කො නිදද්දෙසො?

„ වි. විසය නිදද්දෙසො.

“ඛකාසෙ සත්තම්”හි කිමිදං මිදමුට්ඨෙන, ඛකාසකාරකෙ සත්තම් විගභුති. ගොතිහි සුභතං නාම අසමිභ සමබ්බෙය්. ඛකාසෙති, කිතකතනසතනමෙසකච්චනනාපදං; සත්තම්හි, තඨිතනාපදමෙ කච්චනනාපදනම් විපදමිදං සුභතං අශමෙඤ්ඤ පදවිභාගො. ඛකාසෙ, ඛකාසකාරකෙසත්තම්, සත්තම් විගභුති ගොතිහි අශමෙඤ්ඤ පදෙය්. අඛකසති දිපපතිතං ඛකාසො; අවපුබ්බො කස-දිපතිසං. “ච්ඡරුපදදිනො ඤ”ඉති ණො. සත්තනනං පුරණි=සත්තම්, “සංඛ්‍යා පුරණෙමො”හි වපච්චෙයො. (පුත“නදදිනො වා ජ”හි ජ්ථපච්චෙයො) හි අශමෙඤ්ඤ පදවිභාගො. ගොති=කා ගොති? සත්තම් ගොති=කසම්. සත්තම් ගොති? ඛකාසකාරකෙ සත්තම් ගොතිහි අශමෙඤ්ඤ මොදනා පටිභාර නාමො.

සමබ්බාදි ඡබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

1045 පු. කතමානි තසෙසාදුගරණානි?

„ වි. බ්‍රිබ්බෙ පසිද්ධි, පාපසම්. රමති මනොති. (ඉමෙසං පනකාරකසුත්තනං විජ්ඣාරො කාරකකණ්ඨො ආවිභවිස්සති)

1046 පු. “බ්‍රිමා බ්‍රිම සුබං දදාති සරණා බ්‍රිමං හතො දුක්කරං
 කිං බ්‍රිමෙන මහිමසොපි මුනසො බ්‍රිමෙන ජානා ඝනි.
 බ්‍රිමසෙසං මනං දදෙ පදමනං බ්‍රිමා ලහෙසනාවමු හං,
 බ්‍රිමසෙසින කිං කතෙහවනාව හතාද්දා බ්‍රිමෙ මමා”ති
 ඉමිසං ගාථාය කො අනේ? කයමායං ගාථා වුතතා?

” ටි. බ්‍රිම, හෙ සබ්බසුද්දා; බ්‍රිමො, සබ්බසුද්දා; බ්‍රිමං, සබ්බසුද්දා;
 සරණො, සරණායා; සුබං දදාති, ඉධ ලොකෙනාවෙව පරලොකෙන
 ව සුබං දදාති, තතො, තසමා; බ්‍රිමෙන, සබ්බසුද්දානා; දුක්කරං, ද
 කකරභූතං; කිං, කිංනාම අපි; (සරණායාපි සුබං දදාති අකතන
 බ්‍රිමං නාම නැපිති අධිපායො) මහිමසො, මහිමසා; මුනසොපි, සාරිපු
 න්න මොග්ගලානාදයො සාවකාපි; බ්‍රිමෙන, සබ්බසුද්දානා; සුඛිජානා,
 සුඛිභූතා, (නිබ්බාණසුඛං පනතානාසථා) බ්‍රිමසෙසං, සබ්බසුද්දානොපෙ
 ව; මනං, විතතං; දදෙ, දදාමි; (බ්‍රිමෙවොනුසාරාමිතසථො) අහං,
 බ්‍රිමා, සබ්බසුද්දානා; අවමුහං, මරණවීරහිතං; පදං, නිබ්බාණපදං; ලහෙ
 යං, ලහාමි; බ්‍රිමයා, සබ්බසුද්දානා; ඉධි, ඉධිපාටිහාරි යං; කිං නකතෙ,
 කිංනාම න කතෙය් (සබ්බමපි කතොතිතසථො) ම ම, මයහං; හතාති,
 සඤ්ඤා; හවහවෙ, අනුභවං; බ්‍රිමෙ, සබ්බසුද්දාමහි; අනු, හොතුති අස
 මෙය් අසථා. බ්‍රිමසද්දසංපථමාදීති විභතතිරූපාති උග්ගණ්ණා
 පෙඤා කා සබ්බායො සමපිණෙතිවා උද්ගරණානිව නිද්දිසිභූ. අයං
 ගාථා වුතතා. (සොපනායං බාලාවනාර ගනේ බාලාවලොඛන නාමි
 කයං සකකතවඤ්චාකරණයං සරසංතිව්‍යාකරණයං සාතනන
 ව්‍යාකරණයං ඔක්කුධා ආනතභාවො විඤ්ඤායෙන තෙසු තෙසු ථා
 තෙසු තෙසං තෙසං නිරුහතීනානං වෙව උද්ගරණානංව සංසද්ද
 නතො. තෙසු තාවායං ගාථා බාලාවලොඛනසමිං සකකතව්‍යාකර
 ණෙ සුගතසද්දසං රූපසිඛිපරියොසානෙ නිද්දිසියං “භුට්ඨාභිසංඝ
 තොජ්ඣාසි” ඉවාදිකයං සිලොකයං අවමාසනතතා විඤ්ඤායෙන.)
 1047 පු. “ඉතො පරං නතිසා පමිනිකෙව චතුර්විජිනිකෙව සර
 පතනා පඤ්චමිජ්ඣිකො ගිසො උපෙක්ඛිතො”ති ඉතිතිදං වුතතං,
 කයමා පනෙතං වුතතං?

” ටි. නතිසා පමිතො සහවෙව චතුර්විජිතාව සමානරූපා,
 තසමා අතතසද්දතො පථාය තාසං බොපන විභතතිනං සමානරූප
 විතතිනං පරභූතානං පමිතසිතං රූපහෙදෙ ඔක්කුධා න වුවවතෙ,
 යථ යථ න වුතෙතා සියතාසං විභතතිනං රූපහෙදෙ, තථ තථ
 වුතතානං පුරිම භූතානං නතිසාවතුර්විතං රූපහෙදකුසාරෙන
 ඤාතබ්බාති ඉදමථං විඤ්ඤාපෙභූ වුතතං.

1048 පු. “සත්‍යව” ඉති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. අකාරාදෙස විධිසුත්තං.

1049 පු. “සි”ති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. කාරිතිද්දෙසො.

1050 පු. “ආ”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. කාරිය නිද්දෙසො.

1051 පු. “මා”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. නිවහතාපන නිද්දෙසො,

1052 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුච්ඡතියො සන්ති ? වි. බ්‍රහ්මත්ත සබ්බරාජාදිත්‍යොති එකාසෙව. සා “බ්‍රහ්මත්තසබ්බරාජාදිත්‍යො අමාන” නති ඉත්‍යොනුච්ඡතතෙන.

“සත්‍යව” ඉති කිමසම්මදමුච්ඡතෙන, බ්‍රහ්මාදීහි සිවචනස්ස අකාරාදෙසො හොතිති යුජනත්තති අසමිභ සම්බිකො. සිඉති. රුද්‍රති ඡඤ්ඤ වචනානුපදං; ආඉති, රුද්‍රතිපඨමෙකවචනනානුපදං; වාති, නිපාතපදනතිතිපදමිදං සුත්තං අසමෙධං පදවිභාගො. සත්‍යව, බ්‍රහ්මාදිත්‍යොපරස්ස සිවචනස්ස ආකාරාදෙසො හොතිති අසමෙධං පදෙධං. (රුද්‍රතිපදනනාඅවිභාගො) හොති=කො නොති? ආකාරාදෙසො හොති=කස්ස ආකාරාදෙසො හොති? සිත්තආකාරාදෙසො හොති=කුත්‍යොසිත්තආකාරාදෙසො නොති? බ්‍රහ්මාදිත්‍යො සිත්තආකාරාදෙසො නොතිති අසමෙධං මොදනා පටිභාර නිසො.

සම්බන්ධාදි ජබ්බිධා වණණනා නිට්ඨිතා.

1053 පු. කතමාති තස්සොදුගරණාති ?

„ වි. බ්‍රහ්මා, අත්තා, සමා, රාජා, ආතුමාති.

1054 පු. වග්ගහණං කිමත්තං ?

„ වි. “සසරෙ මා නමො”ති ඉත්‍යොනුච්ඡතමානස්ස වාසගුස්ස පටිසෙධත්තං. වචනසිලිඤ්ඤං වා.

—**—

1055 පු. “සොනමානො”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

„ වි. ආනොආදෙස විධිසුත්තං.

1056 පු. “සොන”නති-කො නිද්දෙසො නාම ?

„ වි. කාරිතිද්දෙසො.

1057 පු. “ආනො”ති-කො නිද්දෙසො ?

„ වි. කාරිය නිද්දෙසො.

1058 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුට්ඨාසනො සන්ත? ටි. බ්‍රහ්මචරි
සබ්බාදිතොති එකාසෙව. සා “බ්‍රහ්මචරිසබ්බාදිතො අමාන”
නති ඉතොනුචතතෙන.

“සොනමානො”ති කිමන්තීදමුච්චතෙ, බ්‍රහ්මාදිතො සරුපෙක
සෙසවසෙන ගතිතානං. පඨමාදුතිසාභිනුච්චතානං ආනො ආදෙ
සො නොතිති සුපනන්. අස-පෙ-මො. යොනනති, රුලුතිජ්ඣි
බ්‍රහ්මචරිනතපදං; ආනොති, රුලුතිපඨමෙකච්චතනතපදනති විප
දමිදං සුතනං අස-පෙ-මො. යොනං, බ්‍රහ්මාදිතො පරෙසං යොච්ච
නානං: ආනො, ආනොඉති අයමාදෙසො හොතිතිඅස-පෙ-මො.
(රුලුතිපදනතා අවිග්ගහො)හොති=හො හොති?ආනොතනං හොති=
හෙසංආ-පෙ-හොති? යොනංආ-පෙ-හොති=කුතො පරෙසං යො
-පෙ-හොති? බ්‍රහ්මාදිතො පරෙසං යොනං ආනොතනං හොතිති
අස-පෙ-හොති නසො. සමබ්බාදි ජබ්බිධා චන්දනා නිසීතා,

1059 පු. කතමාති තසෙසාදුගරණොති?

,, ටි. බ්‍රහ්මානො, අත්තානො, සබ්බානො, රාජානො, ආනු
මානොති.

1060 පු. “බ්‍රහ්මචරිසබ්බාදිතො අමාන”නති එන්තන
ආනොඉති අවසා ආනොතනනති කසමා චුතතං?

,, ටි. අයමාදෙසො ඔකාරනෙතාති විසුද්ධපනන්. (ආනො
ති චුතත ආනොඉති ආදෙසොති ගණේතය, තද ආදෙසො අකාර
නෙතාන්තම, ආනොතනනති චුතත ආනොඉති ආදෙසොති සුස
තෙ, තද ආදෙසො ඔකාරනෙතානාම.)

1061 පු. “බ්‍රහ්මචරිසබ්බාදිතො අමාන”නති කිමිදං සුතනං?

,, ටි. ආනං ආදෙස විධිසුතනං.

1062 පු. “බ්‍රහ්මචරිසබ්බාදිතො”ති-කො නිදෙසො නාම?

,, ටි. අවධි නිදෙසො.

1063 පු. “අං”ඉති-කො නිදෙසො? ටි. කාරිතිදෙසො.

1064 පු. “ආනං”ඉති-කො නිදෙසො? ටි. කාරිසතිදෙසො.

1065 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුට්ඨාසනො සන්ත? ටි. වාඉති එකාච.
සා “සසරෙ වාභමො”ති ඉතොනුචතතෙන.

“බ්‍රහ්මචරිසබ්බාදිතො අමානං”ඉති කිමන්තීදමුච්චතෙ, බ්‍ර
හ්මචරිසබ්බාදිතොඉති අංචචතස්ස ආනමාදෙසො හොති ටි

කපෙපනාති සද්දනාති. අශ්—පෙ—මො. බ්‍රහ්මහතසබරාජාදි
 තොති, පවමසස්වාමිනිපථනනනිපාතපදං; අංගුනි රුළුති ඡයෙක ව
 චනනනපදං; ආනංගුනි, රුළුතිපථමෙකචචනනනපදනනි නිපදමිදං
 සුත්තං. අශ්—පෙ—මො. බ්‍රහ්මහතසබරාජාදිතො, බ්‍රහ්මාදිති
 අග්ගති පරසං; අං, අංගුචස්ස; ආනං, ආනං ආදෙසො හොතිති අශ්
 —පෙ—මො. බ්‍රහ්මවුධිංගචජනිති=බ්‍රහ්මා; බ්‍රහ්—වුධිංග, “සමාදිතිමා
 ”තිමප්පච්චයො. අදනිබාදනිති=අතනා; අද=හතතිනෙ, “බ්‍රාදිති ම
 නේ මච ගොමා”ති මනේපච්චයොච මස්ස තකාරාදෙසොච හොති.
 සහති අතනනි කතාපරාධං. බමතිති=සබා; සහ—අද්දස්සනෙ, චතුති
 සම්භගචද්දුති ජනං රඤ්ජනිති=රාජා; රඤ්ජ—රාගෙ, බ්‍රහ්මාච අතනා
 ච සබාච රාජාච බ්‍රහ්මහතසබරාජා (ඉතරිතරයොගචඤ්ජ) බ්‍රහ්මහත
 සබරාජා ආදෙසො යෙසං=තෙබ්‍රහ්මහතසබරාජාදෙසො; (ඡ්ඨිමහුබ්බිති)
 තතො බ්‍රහ්මහතසබරාජාදිතො. අංගුනිච ආනං ගුනිච රුළුතිපදනිති
 අශ්—පෙ—මො. හොති=කො හොති? ආනංආදෙසො හොති=කස්ස
 ආ—පෙ—හොති? අංගුචස්ස ආනං ආදෙසො හොති=භූතො අං
 —පෙ—හොති? බ්‍රහ්මහතසබරාජාදිතො පරස්ස අංගුචස්ස ආ නං
 ආදෙසො හොතිති අශ්—පෙ—මාඤ්ජනිකො. සමච්ඡාදිජනිබා
 චණ්ණනා නිසීතා.

1066 සු. කතමානි තසෙසාදුතරණානි ?

,, වි. බ්‍රහ්මානං, අතනානං, සබානං, රාජානං, ආතුමානං. ගුනි

1067 සු. වාතිකිංදිපෙති ?

,, වි. විකපෙපන අසමාදෙසො හොතිති දිපෙති විකප්පවාච
 කතනා වාසගුස්ස. සථා—බ්‍රහ්මං, අතනං, සබං, රාජං, ආතුමං. ගුනි.

1068 සු. “අතනාගොතා හිසම්මනනන”නති—කිමිදං සුත්තං නාම?

,, වි. අනාදෙස විධිසුත්තං.

1069 සු. “අතනාගොතා”ති—කො නිදෙසො ? වි. කාරිනිදෙසො.

1070 සු. “හිසම්ම”ගුනි—කො නිදෙසො ? වි. නිමිත්තනිදෙසො.

1071 සු. “අනනන”නති—කො නිදෙසො ? වි. කාරිකනිදෙසො.

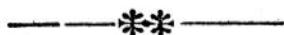
“අතනාගොතා හිසම්මනනන”නති කිමත්ථිදමුච්චතෙ, අතනස
 ගුස්ස අතොතා අනතතුමාපඤ්ජතෙ හිසම්මි. විහතතිමිති සද්දනාති.
 අශ්—පෙ—මො. අතනාගොතාති, සමාසනන පඨමෙකචචනනන
 පදං; හිසම්මනති, රුළුතිසතනමෙසකචචනනනපදං; අනතතනති; කථි
 තනනදුතිසෙකචචනනනපදනනි නිපදමිදං. සුත්තං. අශ්—පෙ—

හො. සිසමි; හිඳුවුසමිපරෙ; අත්තානෙතා; අත්තසද්දස අනෙතා; අනත්තා; අනාදෙසසාවං ආපජ්ජනෙති අස-පෙ-පෙථා. අදති බාදනීති=අත්තා; අද-හක්කනෙ; “බ්බාදිති මණි ම වනොවා”ති මණිපවයොව මසා තකාරාදෙසොව; අමෙතීති=අනෙතා; අම-ගතිච්ඡි; ? බුබගමාදිපෙඨකත්තා”තිනො. අත්තසා අනෙතා=අත්තානෙතා, (ඡ්චිතපපුරියො) සිසමි. ඉති රුලුතිපදං; අනඉති පි රුලුතිපදං; අත්තසා හාවො=අනත්තා; “භානන නා හාවෙභු”ති ත්තපවයොති අස-පෙ-හො. ආපජ්ජනෙ=කො ආපජ්ජනෙ ? අනෙතා ආපජ්ජනෙ=අනෙතා කං ආපජ්ජනෙ ? අනෙතා අනත්තං ආපජ්ජනෙ=කසසඅ-පෙ-ආපජ්ජනෙ? අත්තසද්දස අ-පෙ-ආපජ්ජනෙ=කසමි නිමිනෙතා අත්ත-පෙ-ආපජ්ජනෙ? නිමිතිපරෙ අත්තසද්දස අනෙතා අනත්තං ආපජ්ජනෙති අස-පෙ-හාරනිසො. සබ්බකාදි ඡබ්බා වණ්ණනා නිසීතා.

1072 පු. කථවුදුගරණානි ? පි. අත්තනෙති, අත්තනෙතිඉති.

1073 පු. “සිසමිමන”නති අට්ඨා “සිසමිමනත්ත”නති කසමාහා වෙන නිද්දිං?

” පි. සුඉවසමි. වචනෙ පරෙපි අනාදෙසො හොතිති විඤ්ඤ පනත්. “සිසමිමනත්ත”නති හාවෙනනිද්දිං. යථා-අත්තනෙසුඉති. කථායනෙ පන හාවතීද්දෙසසා කතත්තා සබ්බසු වචනෙසු පරෙසු අත්තසද්දස සකාදෙසො හොතිති වුත්තං. යථා-“සකො, සකා; සකං, සකෙ”ත්තාදි.

1074 පු. “සසා නො”ති කිමිදං සුත්තං නාම ?

” පි. නොකාරාදෙස විසිසුත්තං.

1075 පු. “සසා”ති කො නිද්දෙසො ? පි. කාරිතිද්දෙසො.

1076 පු. “නො”තිකො නිද්දෙසො ? පි. කාරිසතිද්දෙසො.

1077 පු. කිත්තකාපනසා අනුච්ඡතියො සන්ති ?

” පි. අත්තනොඉතිව—තනොඉතිව වෙ සන්ති.

1078 පු. තාකුතොනුච්ඡතනෙත ? පි. අත්තනොති පදං “අත්තා නොනා සිසමිමනත්ත”නති සුත්තනොවෙච තනොති; පදං “නොනා සමිනති”ති සුත්තනොව අනුච්ඡතනෙ.

“සසානො”ති කිමත්දිද්ධවනෙ; තනො අත්තසද්දනො සසා විහත්තියා නො ආදෙසො හොතිති ඤ්ඤපනත්. අස-පෙ-කො. සසඉති; ඡ්චෙකවචනත්තපදං; නොති; පඨමෙකවචනත්තපදනති

විපදමිදං සුතනං අසමෙත්ථ පදවිභාගො. සස්ස, තතො අත්තසද්ද
තොපරස්ස සස්ස විහතතිස්ස; භො, තොකාරාදදස්සො භොතිති
අස—පෙ—සො. (අවිග්ගභොරුලුතිපදනතා) භොති=කො භොති?
භො ආදෙස්සො භොති=කස්සනො ආදෙස්සො භොති? සස්ස විහ
තතිස්ස—පෙ—භොති=කුතො සස්ස—පෙ—භොති? තතො අත්ත
තො සස්ස විහතතිස්ස නො ආදෙස්සොභොතිති අස—පෙ—භාරනිස්සො.
සබ්බොදි ජබ්බිධාචණ්ණනා නිසීනා.

1079 කිවුදුගරණංනාම? වි. අත්තනොති.

1080 පු. නොඉතිඅවතො නොකාරොතිකසමාකාරසද්දෙනවුතනං?

,, වි. නොඉතිඔකාරනතවසෙන ආදෙස්සො භොතිති විඤ්ඤප
නන්ධංකාරසද්දෙනසපසිතං.

1081 පු. “අභිගුහනනුරාජබ්‍රහ්මනසබ්බසංක්‍රමිතාදීති සමා
නාව”ඉති කිමිදං සුතනං නාම?

,, වි. නාවසපදෙසාති දෙසසුතනං. (තංරූපාතිදෙසසුතනමපි
ඉදමෙව.)

1082 පු. “අභිගුහනනුරාජබ්‍රහ්මනසබ්බසංක්‍රමිතාදීති”ති කො
තිදෙසො නාම? වි. අවධිතිදෙසො.

1083 පු. “සමා”ති—කො තිදෙසො? වි. කාරීතිදෙසො.

1084 පු. “නා”ති—කො තිදෙසො? වි. කාරිතීතිදෙසො.

1085 පු. “ඉම”ඉති කො තිදෙසො? වි. චරිතාවාසිතිදෙසතිදෙසො.

“අභිගුහනනුරාජබ්‍රහ්මනසබ්බසංක්‍රමිතාදීති සමා නාව”ඉති
කිමන්තිදමුවවතෙ, අභිගුහනනුරාජබ්‍රහ්මනසබ්බසංක්‍රමිතාදීති
මාදීති සමාවචනං නාවදභිබ්බනති ඤාපනත්ථං. අස—පෙ—සො. අ
භිගු—පෙ—පිතාදීතිඉති, සමාසනතපඤ්චමිබ්බතුවචනං නතපදා; සමාඉති
ච නාඉතිච රුලුතිපඨමෙකං චනංනපදාති; ඉමඉති, නිපාතපදනති
චතුපදමිදං සුතනං අස—පෙ—භො. අභිගු—පෙ—පිතාදීති, අභිගු
—පෙ—පිතාදීතිමාදීති සද්දෙති; සමා, සමාවචනං; නාඉම, නා
වචනං විස භොතිති අස—පෙ—සො. අභිගුහනනු ඉතිරුලුති
පදාති. රාජබ්‍රහ්මනසබ්බසද්දනං නිබ්බවනං “බ්‍රහ්මනසබ්බ
සද්දෙනාඅමාන”නති පුත්තෙවුතනං. සද්දෙවකෙලොකෙසාසතිති=
සන්ධා; සාස—අනුසිභිමති, “සාසාදීති ජක්‍කු”ති රානුප්පවිමො. පිතු
සද්දස්සවෙව ආදිසද්දස්සව නිබ්බවනං “අකාරපිතාදානනානමා”ති
සුදෙත වුතනං. අමොච තුමොච නතුච රාජාව බ්‍රහ්මාව සන්ධාව
පිතාව=අභිගුහනනුරාජ බ්‍රහ්මනසබ්බසද්දපිතරො; (ඉතරිතරසො
ගවසො (අභිගු—පෙ—පිතරො ආදස්සො සෙසං නො—අභිගු—පෙ—පිතාද

සො; තෙහි අලිහ—පෙ—පිනාදිහි. සමා ඉතිට නා ඉතිපි රුලුපි ප
දුති; ඉවඉති, නිපාතපදනහි අස—පෙ—හො. දඬුබො=කාදඬුබො?
සමා දඬුබො=සමා කථං. දඬුබො? සමා නාඉව දඬුබො=කුතො
සමා නා ඉව දඬුබො? අලිහ—පෙ—පිනුඉවෙව්වමාදිහි සමා නා ඉවදඬු
බොහි අස—පෙ—හාර නසො. සඹකාදි ජාතිකා වණණනා නිසිනා.

1086 පු. කථමුදුගරණානි?

„ ටි. මසා, තසා, ගුණවතා, බ්‍රහ්මනා, අත්තනා, සබ්බා, සත්ථා
රා, පිතරාහි.

1087 පු. ක්‍රමුදුගරණං ආදිසද්දසා?

„ ටි. මාතරා, භාතරා, සිතරාහි.

1088 පු. “නතො සමිං හි”ති කිමදං සුභතං නාම?

„ ටි. නිආදෙසවිධිසුභතං.

1089 පු. “නතො”ති කො නිදෙසො? ටි. අවධිතිදෙසො.

1090 පු. “සමිං”ඉති කො නිදෙසො? ටි. කාරිතිදෙසො.

1091 පු. “හි”ඉති—කො නිදෙසො? ටි. කාරිසතිදෙසො.

1092 පු. කිත්තකා පනස්ස අනුචුත්තියො සනති? ටි. අත්තතොඉ
ති එකාව. සා “අත්තතො හිසමිමනන”තති ඉතොනුචත්තතො.

“නතොසමිංහි”ඉති කිමත්ථිදමුච්චතේ, තතො අත්තතො සමිං
වඛනස්ස නිආදෙසො හොති. යද්‍යපනත්ථං අස—පෙ—කො. ත
තොති, පසුච්ඡන්ධානිතිපථනනනිපාතපදං; සමිංඉති, රුලුපිපිපි
කවචනනනපදං; නිආතිරුලුපිපිපිපිකවචනනනපදනහි නිපදමුදං
සුභතං අස—පෙ—හො. තතො, තතො අත්තතො පරස්ස,
සමිං, සමිංවචනස්ස; නි, නිආදෙසො හොති. අස—පෙ—කො.
(අවිභෙගොරුලුපිපිපිපිපිපි) තොති=කො හොති? නිආදෙසො තො
ති=කස්ස නිආදෙසො හොති? සමිංවචනස්ස—පෙ—හොති කුතො සමිං
වච—පෙ—හොති? තතො අත්තතො සමිං වචනස්ස නිආදෙසො
හොතිහි අස—පෙ—හාර නසො. සඹකාදි ජාතිකා වණණනා නිසිනා.

1093 පු. කථමුදුගරණානි? ටි. අත්තනිඉති.

1094 පු. “අත්තනනතිනාවතිදෙසෙන සුමතිව අතො—අත්ත
තොසු”ඉති චුත්තං. කත්ථාවතිදෙසං සකාස චුත්තං? කො වා
අතිපාසො?

„ ටි. “අත්තතො හිසමිමනන”තති එත්ථ භාවතිදෙසං
සකාස චුත්තං. වාසමිං භාවතිදෙසස්ස කත්තතො සුමති පරෙපි අත්ත

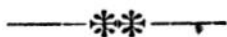
සඳුනනය අනුදෙසා ගොනීනි අමඩ්පායො. (කෙවලයා පන අනුසඳුන රූපගෙදය. නො සමාසගනයානි දඬබබ. බහුබිති සමාසගනයානි අනුසඳුන බුබුසඳු විසව අබ්බසිභාවගනයානුසංසකතනංචෙව එකතනංච නපපුරිසගනයා අනුසඳුන විසව රූපගෙදයා පසුසුගමානතනා. යථා-“කතමොව භික්ඛවෙ භිනනොනා පුග්ගලො ඉධ භික්ඛවෙ එකමොව, පුග්ගලො පචතනා ඔරමා ගියානං සඤ්ඤාපනානං පරිකියා ඔපපාතිනො ගොති තත් පරිනිබ්බසී අනාවතතිධමෙමා තස්මා ලොකා අයං වුවති භික්ඛවෙ භිනනොනා පුග්ගලොති. අයම් පාඨෙ විසු “සිතතොනා”තිව

“වෙනොසමථසාමිපිං සිකම්මානං සද්ද සතං,
සත්තං පභිනනොනානි ආහු භික්ඛං තථාච්ච”නති.
“ඉසයො පුබ්බකා ආසුං සඤ්ඤානනා නපසිනො,
පචකාමභුතේ භිතා අනුදත්තමකාරිසුං”ති.

ඉමාසු ගාථාසු පභිනනානානිචෙව සඤ්ඤාතතනානිව බහුබිති සමාසගනයා අනුසඳුන රූපගෙදයානි. තත්ථානි විග්ගහවාකෂානි-සීතො අතනා යසං=සො සිතතොනානිව පභිතො අතනා යසං=සො පභිතතොනානිව සඤ්ඤානා අතනානො යසං=තෙ සඤ්ඤාතතනානිව. අභිකතනං රූපසඤ්ඤාබිති ච රූපානි පසංගිතාදි අබ්බසිභාවගනයා අනුසඳුන රූපගෙදයානි. තත්ථායං විග්ගහො-අතනානං අබ්බසිභාව පචතනං අභිකතනං. අනනානි නපපුරිසගනයො දුගරණං. තත්ථායං විග්ගහො-න අතනා=අනතනානි.)

1095 පු. “ගුණ අතනාව-නා”ඉති ආචරියෙන වුත්තං. කිසෙඨ නං පටිච්ච වුත්තං.

„ වි. රාජසඳුන රූපසිති යාවදුතියා බහුවච්ඡිනං නාව අනුසඳුන විස තසමා තදත්තසඤ්ඤාපනත්ථං රාජා අතනාව ඉති වුත්තං. තතො පරං අනුසඳුන විසදිසාව ගොති රූපසිති රාජසඳුන තසමා තා සිසදිසා රූපසිතියො උග්ගණනාපෙත්තුං නාවච්ඡිනං නිද්දිඨං.

1096 පු. “නාමනි රඤ්ඤා වා”ති කිමිදං පුත්තං නාම ?

„ වි. රඤ්ඤාආදෙස විධිසුත්තං.

1097 පු. “නාමනි”ඉති-කො නිදෙසො ? වි. නිමිත්තනිදෙසො.

1098 පු. “රඤ්ඤා”ති කො නිදෙසො ? වි. කාරිසනිදෙසො.

1099 පු. “වා”ති කො නිදෙසො ? වි. විකප්පනිදෙසො.

1100 පු. කිහිපකාලයක් අනුමතයෝ සනති? වි. සම්භවනියා ඉතිව-රාජසඳුනිව වෙ සනති? සම්භවනියාහි පදං “අමතයා මමං සම්භවනියා සෙ”හි සුභතතොව රාජසාහි පදං “රාජසා රසෙද්දාරාජතො සෙ”හි සුභතතොව අනුච්ඡතතෙ.

“නාමි රසෙද්දාරා”හි කිවෙමිදමුටතෙ, රාජසඳුනා සම්භවනියා රසෙද්දාරාදෙසො ගොති නාමි විභවනිවති විකප්පනාහි සුභතතං අස-පෙ-සෙයා. නාමිඉති, රුද්‍රිසතනමොකවචන නතපදං; රසෙද්දාරා, රුද්‍රිපඨමෙකවචනනතපදං; වාහි, නිපාතපදනහි නිපදමිදං සුභතං අසමෙයා පදවිහාගො. නාමි, නාමිවිතන පරෙ සම්භවනියා රාජසඳුනා: වා, විකප්පන; රසෙද්දාරා, රසෙද්දාරා දෙසො ගොතිහි අස-පෙ-සෙයා. (අමතයොරුඉතිපදනනා) ගොති=කො ගොති? රසෙද්දාරාදෙසො ගොති=කසසර-පෙ-ගොති? රාජසඳුනා-පෙ-ගොති? කථමනුතසා රාජ-පෙ-ගොති? සම්භවනියා රාජ-පෙ-ගොති=කසමි. නිමිතෙන සම්-පෙ-ගොති? නාමි විභවනිවති පරෙ-පෙ-ගොති=නාමි විභවනිවති පරෙ සම්භවනියා රාජසඳුනා රසෙද්දාරාදෙසොකථං ගොති? නාමි විභවනිවති පරෙ සම්භවනියා රාජසඳුනා රසෙද්දාරාදෙසො විකප්පන ගොතිහි අස-පෙ-සෙයා, සමිඳ්දාරා පඬිඳ්දාරා වණ්ණනා නිමිතා.

1101 පු. කථමදුගරණාහි? වි. රසෙද්දාරා කතං කමමනති.

1102 පු. කසමි අසෙ වාසඳො? තෙන කිං විසෙද්දාරාපෙති?

., වි. විකප්පනෙ වාසඳො. තෙන අසමාදෙසො විකප්පන ගොතිහි විසෙද්දාරාපෙති. සථා-ගිජෙහි කතං කමමනති.

1103 පු. “රසෙද්දාරා නාමි වා”හි අනන්තරසුතෙන වාසඳො විජ්ජමානෙ කසමා ඉධාපි නිද්දිසො?

., වි. ඉතොපරං වාසඳො අසමිකිතා විසෙද්දාරාපෙති.

වුතෙනා.

1104 පු. “රාජසා රාජ සුභංගිසු ව”ඉති කිමිදං සුභතං නාමි?

., වි. රාජදාදෙසවිසිසුභතං.

1105 පු. “රාජසා”හි කො නිදෙසො? වි. කාරිනිදෙසො.

1106 පු. රාජ”ඉති කො නිදෙසො? වි. කාරිසනිදෙසො.

1107 පු. “සුභංගිසු”හි කො නිදෙසො? වි. නිමිතනිදෙසො.

1108 පු. “වා”හි කො නිදෙසො? වි. විකප්පනිදෙසො.

1109 පු. කිහිපකාලයක් අනුමතයෝ සනති? වි. සම්භවනියා ඉතිවචනා සො “සම්භවනා හි සංසාන”නහි ඉතොනුච්ඡතතෙ.

“රාජ්‍යය රාජ්‍ය සුනංහිසු ව” ඉති කිවත් මිදමුවනෙ, සබ්බස්ස රාජසද්දස්ස රාජ්‍යආදෙසො භොති සුනංහි ඉවෙවනෙසු විහතතිසුති සද්දපනත්ථං අසංපෙංසො. රාජස්ස ඉති, අනුකරණත්ථෙකවචනනාපදං; රාජ්‍යඉති, රුලුතිපඨමෙකවචනනාපදං; සුනංහිසුඉති, සමාසනාසනමිබසුවචනනාපදං; චිඉති, නිපාතපදනති චතුසද්ධිදං සුත්තං අසංපෙංසො. සුනංහිසු, සුනංහිඉවෙවනෙසු වචනෙසු; රාජස්ස, ‘කෙවලස්ස රාජසද්දස්ස; රාජ්‍යච, විකප්පන රාජ්‍යආදෙසො භොතිති අසංපෙංසො. රාජස්ස ඉතිව රාජ්‍යඉතිව අනුකරණපදනති; සුව නංව හිවංසුනාහි; (ඉතරිතරයොගච්ඡෙ) තෙසු සුනංහිසු. චාති, නිපාතපදනති අසමෙසු පද විගුහණො. භොතිංකො භොති? රාජ්‍යආදෙසො භොතිංකස්ස රාජ්‍යආදෙසො භොති? රාජස්සරා—පෙ—භොතිංකථමගුණස්ස රාජස්ස—පෙ—භොති? සබ්බස්ස රාජ—පෙ—භොති—කමිං නිමිත්තෙක සබ්බස්ස රාජස්ස රාජ්‍යආදෙසො භොති’ සුනංහිසු පරෙසු සබ්බ—පෙ—භොතිංසුනංහිසු පරෙසු සබ්බස්ස රාජස්ස කථං රාජ්‍යආදෙසො භොති? සුනංහිසු පරෙසු සබ්බස්ස රාජස්ස රාජ්‍යආදෙසො විකප්පන භොතිති අසංපෙංසො නාපදා. සබ්බකාදි ඡාතිධා වණ්ණනා නිසිනා.

1110 සු. කථමුද්ගරණාති?

,, වි. රාජ්‍යසු, රාජ්‍යනං, රාජ්‍යති, රාජ්‍යති”ති.

1111 සු. රාජසද්දෙ අවිජ්ජමානං “රාජස්ස”ති පදං කථං ලබං?

,, වි. අනුකරණතො “රාජස්ස”ති ලබං. (ආර්ථික රාජස්සාති ඉමිනා නති රාජසද්දෙන වුවමානං අභිසිංහනං පුග්ගලං පකාසෙති, කෙවලං රාජසද්දමෙව පකාසෙති අනුකරණස්ස විජ්ජාරො “අභිකා අති”ති මස්ස විවරණස්ස පරියොසානෙ වුත්තොසෙව)

1112 සු. සුනංහිසුති ඉමිනා කිං දීපෙති?

,, වි. සෙසෙසු වචනෙසු අසමාදෙසො න භොතිති. යථා—රාජාඉච්චාදි.

1113 සු. වසදෙකි කිමිත්ථෙ? තෙන කිං දීපෙති?

,, වි. විකප්පණෙ. අසමාදෙසො විකප්පන භොතිති දීපෙති. යථා—රාජෙසු, රාජානං, රාජෙහි, රාජෙහිති.

1114. සු. “රාජස්ස රක්ඛෙය්‍යාරාජිනො”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

,, වි. රක්ඛෙය්‍යාරාජිනො ආදෙසවිධිසුත්තං.

1115. සු. “රාජස්ස”ති කො නිද්දෙසො? වි. කාරිනිද්දෙසො.

1116 සු. “රක්ඛෙය්‍යාරාජිනො”ති කො නිද්දෙසො? වි. කාරියති ද්දෙසො.

1117 පු. “සෙ”හි-කො නිදෙදසො? වි. නිමිත්තනිදෙදසො.

1118 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුච්ඡාදියො සනති? වි. සවිහතනීස්ස ඉති එකා.සා “අවහස්ස මමං සමිභතනීස්ස සෙ”ති ඉතොනුවත්තනත.

“ග්ගස්ස රසෙද්දොග්ගිනො සෙ”ති කිමැන්මිදමුවවතෙ, සබ්බ සෙසව රාජසද්දස්ස සවිහතනීස්ස රසෙද්දොරාජිනො ඉභවතෙ ආදෙසා භොනති සෙවිහතනිමිති යද්දපනැන්. අස-පෙ-කො. රාජස්සඉති අනුකරණජවෙදිකවචනනතපදං; රසෙද්දොරාජිනොති, පඨමාබහුච්චනනතපදං; සෙති රුද්‍රතිසත්තමෙසකවචනනතපදනාති නිසදමිදං සුත්තං. අස-පෙ-කො. සෙ, සඉච්චසම්. වචනෙ පරෙ, රාජස්ස, සවිහතනීස්ස රාජසද්දස්ස; රසෙද්දොරාජිනො, රසෙද්දොරාජිනො ඉති එතෙ ආදෙසා භොනතිති අස-පෙ-කො. භොනති=කෙ භොනති? රසෙද්දොරාජිනො භොනති-කස්ස රසෙද්දොරාජිනො භොනති? රාජස්ස ර-පෙ-භොනති=කථමනුතස්ස රාජ-පෙ-භොනති? සවිහතනීස්ස රාජස්ස-පෙ-භොනති=කසම්. නිමිත්තෙ සවි-පෙ-භොනති? සෙවිහතනිමිති සවිහතනීස්ස රාජස්ස රසෙද්දොරාජිනො භොනතිති අස-පෙ-කො නිසො. සමබ්බාදි ජබ්බිකා වණ්ණනා නිසිතා.

1119 පු. කථමුද්දගරණාති? වි. රසෙද්දො, රාජිනොති.

1120 පු. සෙති කිමැන් දිපෙති? වි. සෙසෙසු පරෙසු ඉමෙ ආදෙසා න භොනතිති. යථා-රසෙද්දොඉච්චාදි.

1121 පු. “රසෙද්දො නමති වා”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. රසෙද්දො ආදෙසවිධිසුත්තං.

1122 පු. “රසෙද්දො”නති කො නිදෙදසො? වි. කාරියනිදෙදසො.

1123 පු. “නමති”හි කො නිදෙදසො? වි. නිමිත්තනිදෙදසො.

1124 පු. “වා”හි කො නිදෙදසො? වි. විකප්පන්තිදෙදසො.

1125 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුච්ඡාදියො සනති? වි. සවිහතනීස්ස ඉතිව රාජස්සඉතිව වෙසනති. සවිහතනීස්සාති පදං “අවහස්ස මමං සමිභතනීස්ස සෙ”ති සුත්තනොව රාජස්සාති පදං “ග්ගස්ස රසෙද්දොග්ගිනො සෙ”ති සුත්තනොවානුවත්තනො.

“රසෙද්දො නමති වා”ති කිමැන්මිදමුවවතෙ, සබ්බසෙසව රාජසද්දස්ස සවිහතනීස්ස රසෙද්දො ආදෙසො භොනති නමති විහතනිමිති විකප්පනාති යද්දපනැන්. අස-පෙ-කො. රසෙද්දොති රුද්‍රතිපඨමෙකවචනනතපදං; නමතිති, රුද්‍රතිසත්තමෙසකවචනනතපදං; වාති, කි

පාතපදනම් අස-පෙ-ගො. නමි, නමි වචනෙ පරෙ; රඤ්ඤං, සවි
භවතිස්ස රාජසද්දස්ස රඤ්ඤා ආදෙසො; චා, විකප්පන භොතිති
අස-පෙ-කො. භොති=කො භොති? රඤ්ඤං, භොති=කස්ස රඤ්ඤං
භොති? රාජස්ස රඤ්ඤං භොති=කථමනුත්තස්ස රාජ-පෙ-නොති? සවි
භවතිස්ස රාජ-පෙ-භොති-කස්මි. නිමිත්තෙහි සවි—පෙ—භොති?
නමිවිභවතිමිති සවි-පෙ-නොති=නමි විභවතිමිති ස විභවතිස්ස
රාජස්ස කථං රඤ්ඤං භොති? නමි විභවතිමිති ස විභවතිස්ස
රාජස්ස විකප්පන රඤ්ඤං භොතිති අස-පෙ-භාරතියො. සම්මාදි
භවතිමා වර්ණනා නිසිතා.

1126 පු. කථමුද්ගරණාති? පි. රඤ්ඤානති.

1127 පු. වාසදෙවන කිං දීපති?

„ පි. වාසද්දස්ස විකප්පවාචකත්තා විකප්පන අසමාදෙසො
භොතිති දීපති. යථා—රාජ්‍යං, රාජානං.

1128 පු. “සමස්ස භාතුලත්තා නාමි රඤ්ඤා චා—රඤ්ඤා,
රාජස්මා”ති වුත්තං. කිඤ්ඤං පටිච්චත්තං?

„ පි. රාජසද්දතො පරස්ස සමාවචනස්ස අව්‍යාදිනා සුත්තෙන
නාව්‍යපදෙසානිදෙසත්තා සමාවචනං නාවචනෙන සමානත්තං උප
ති, තස්මා නාමි පරෙ තෙන සම්. රාජසද්දස්ස රඤ්ඤා ආදෙසො වි
කප්පන භොති, තතො පඤ්චමියා එකවචනෙ රඤ්ඤා ඉතිව ග්‍රිහ්
ස්මා ඉතිව රූපසිඛියො භොතති ඉමමත්. ච්ඤ්ඤාපෙතු. වුත්තං.

1129 පු “සමිමිති රඤ්ඤා රාජිති”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ පි. රඤ්ඤා රාජිති ඉව්වාදෙසවිති සුත්තං.

1130 පු. “සමිමිති”ඉති කො නිද්දෙසො? පි. නිමිත්තනිද්දෙසො.

1131 පු. “රඤ්ඤා රාජිති”ති කො නිද්දෙසො? පි. කාරිසනිද්දෙසො.

1132 පු. කිත්තකාපනස්ස අනුවුත්තියො සනති? පි. සවිභවතිස්ස
ඉතිව රාජස්ස ඉතිව වෙ සනති. සවිභවතිස්ස ඉති, පදං “අත්තස්ස
මිම. සමිමිතිස්ස සෙ”ති සුත්තතොව රාජස්ස ඉති, පදං “රාජස්ස
රඤ්ඤා රාජිතොස”ති සුත්තතොවානුචත්තෙන.

“සමිමිති රඤ්ඤා රාජිති”ති කිමිත්තිද මුච්චනෙ, රාජසද්දස්ස
සවිභවතිස්ස සමිමිති විභවතිමිති රඤ්ඤා රාජිති ඉව්වනෙ ආදෙ
සා භොතති අස-පෙ-කො. සමිමිතිඉති, රුද්ධිසත්තමෙහිකවච
නාත්තපදං, රඤ්ඤා රාජිති, සමාසනන පඨමාචත්තවචනත්තපදනති
විපදිමිදං සුත්තං අස-පෙ-භාගො. සමිමිති, සම්. වචනෙ පරෙ; රඤ්ඤා

රාජ්‍ය, සම්භන්ධය රාජසඳය රඳෙඳුරාජ්‍ය ඉවෙවන ආදෙසා
 ගොනැති අශ්-පෙ-කො. රඳෙඳුරාජ්‍ය රාජ්‍ය=රඳෙඳුරාජ්‍ය;
 (වෙඳ)හි. අශ්-පෙ-ගො. ගොනැති=කො ගොනැති? රඳෙඳුරාජ්‍ය
 ගොනැති=කො රඳෙඳුරාජ්‍ය ගොනැති? රාජසර-පෙ-ගොනැති=
 කප්මහුතය රාජ-පෙ-ගොනැති? සම්භන්ධය රාජ-පෙ-ගො
 නැති=කො නිමිතො සම්භ-පෙ-ගොනැති? සම්භන්ධ පරෙ සම්භ
 න්ධය රාජස රඳෙඳුරාජ්‍ය ගොනැති අශ්-පෙ-ගො නගො.
 සබ්බාදි ජබ්බා චණ්ණනා නිසිනා.

1133 පු. කප්මුද්ගරණානි? වි. රඳෙඳුරාජ්‍ය.

(සමාසගතය පන රාජසඳය දුට්ඨා ගොති රුපසිඬිකත්ථි බුබ්ඝ
 දෙව්භව කත්ථි රාජසඳෙව්භවි. නංයථා—සිථි රාජ, ධම්මරාජාද
 ගොති, සඳුතිනිංපන “රාජෙන, රාජෙහි, රාජෙහි, රාජෙසු”හි
 ඉමානිපදානි කෙවලරාජසඳෙව්භවි අඳෙඳුරාජ්‍ය සමාසගතය
 රාජසඳය අභිභව වුනො. පච්ඡාපදිපෙපි ඉමානි පදානි කෙවල
 රාජසඳෙව්දුලුභානි වුනො.)

1134 පු. “ආසිමති”හි කිමිදං සුත්තං නාම?

” වි. ආකාරාදෙසවිධිසුත්තං.

1135 පු. ආ”ති-කොතිදෙසො” වි. කාරිසතිදෙසො.

1136 පු. “සිමති”නි කොතිදෙසො? වි. නිමිතනිදෙසො.

1137 පු. කිත්තකාපනාය අනුච්ඡාදො සනති? වි. සම්භන්ධය
 ඉතිව නතුසභ්භව වෙසනාති. සම්භන්ධයාති පදං “අනුසං මමං
 සම්භන්ධයං සෙ”ති සුත්තනොව නතුසාති පදං “නතුසං ගොනා
 ”ති සුත්තනොවානුච්ඡාදො.

“ආසිමති”හි කිමිදං මුඛවනො, සබ්බෙසංව නතුසංවයසං
 සම්භන්ධය ආකාරාදෙසො ගොති සිමති විභන්ධිමිති ඤාපනත්ථං.
 අශ්-පෙ-කො. ආති, රුමුතිපඨමෙකවන නාපදං: සිමිති, රුමුති
 සත්තමෙකවන නාපදනති ඵපදමිදං සුත්තං. අශ්-පෙ-ගොනො.
 සිමති. සිමමනෙ පරෙ; ආ, සම්භන්ධය නතුසං ආකාරාදෙසො ගො
 නැති අශ්-පෙ-කො. ගොති=කො ගොති? ආ ගොති=කො ආ ගො
 නැති? නතුසං ආ ගොති=කප්මහුතය නතුසං ආ ගොති? සම්භන්ධ
 යං—පෙ-ගොති=කො නිමිතො සම්-පෙ-ගොති? සිමති පරෙ සම්
 භන්ධය නතුසං ආ ගොති අශ්-පෙ-ගො නගො. සබ්බාදි
 ජබ්බා චණ්ණනා නිසිනා.

1138 පු. කථමුද්ගරණානි ?

„ වි. “ගුණවා, පඤ්ඤවා, සීලවා, ඔලවා, සතිවා, මතිවා”නි.

1139 පු. “භාග්‍යසො”නිමිතා කිං දිපෙති ?

„ වි. යත් කාරිභූතස්ස නතුපට්ඨස්ස සමුඛවා න හොති තත් කාරිභූතො අයමාදෙසොපි න හොතිති දිපෙති. යථා—පුරි සොත්තාදි.

1140 පු. “සිම්බි”නිමිතා කිමත්ථං දිපෙති ?

„ වි. යත්කාරිභූතො නතුපට්ඨස්ස විඤ්ඤානොපි නිමිතභූතස්ස සිසංසා භාවා අයමාදෙසොපි න හොතිති දිපෙති. යථා—ගුණ වනොත්තාදි.

1141 පු. “නතුස්ස හොතා”නි කිමිදං සුඛතං නාම ?

„ වි. නොතාආදෙස විසිසුඛතං.

1142 පු. “නතුස්සා”නි කො නිදදෙසො ? වි. කාරිනිදදෙසො.

1143 පු. “හොතා”නි කො නිදදෙසො ? වි. කාරිනිදදෙසො.

1144 පු. කිහනකාපනස්සානුට්ඨතියො සනති ? වි. සවිහතතියානි ඉතිව - යොමතිඉතිව - පඨමෙඉතිව තියො සනති. සවිහතතියානි පදං “අමහස්ස මමං සමිසනතියං සෙ”නි සුඛතතොව යොමිතිඉතිව පඨමෙඉතිව වෙ පද්‍යති “මසංයොමතිසසිමෙ”නි සුඛතතොවානුට්ඨතතෙනෙ.

“නතුස්සහොතා”නි කිමත්ථමිදමුච්චතො, සබ්බසොච නතුපට්ඨ සස්ස සවිහතතියානි නොතා ආදෙසො හොති යොමති පඨමෙති ඤ්ඤ පනත්ථං. අසංපෙ-සො.නතුස්සානි, රුළුතිඡ්ඡේදකච්චනනතපදං; නොතාඉති, රුළුති පඨමෙකච්චනනතපදානි විපදමිදං. සුඛතං. අසංපෙ-හොතො. භාග්‍යස්ස, පඨමෙයොමති සවිහතතියානි භාග්‍යස්ස; නොතා, නොතා ආදෙසො හොතිති අසංපෙ-සො. හොති=කො-හොති? නොතා හොති=කස්ස නොතා හොති? නතුස්ස නොතා හොති=කථමුද්ගරණානි නතු-පෙ-හොති? සවිහතතියානි නතුස්ස නොතා හොති=කසමි. නිමිතෙන සවිහ-පෙ-හොති? පඨමෙ යොමති සවිහ-පෙ-හොති=පඨමෙ යොමති සවිහතතියානි නතුස්ස කථං. නොතා හොති? පඨමෙ යොමති සවිහතතියානි නතුස්ස විකපෙපන නොතා හොතිති අසංපෙ-හොතො, සමිසොදි ඡබ්බිධා වරුණතා ගිහිනා,

1145 පු. කථමුද්ගරණානි ?

„ වි. ගුණවනොතා, පඤ්ඤවනොතානාදි.

1146 පු. “පඨමෙසොමති”නි කසමා චුත්තං ?

„ වි. උතිසායොමති පරෙ අයමාදෙසො න හොතිති දිපෙතු. යථා—ගුණවනොතාදි.

1147 ဥ. “အရူဇ္ဈနော ယောဉ္ဇ ဝါ”ဘိ ခိစိဒံ ဣတော ဘာမိ?

“ එ. අතරවිසිසුරානං.

1148 ප්‍ර. “භතායා”ති කො නිදෙසො? ටි. කාරිනිදෙසො.

1149 ප්‍ර. “භෞත” නි කො නිදෙසෙසා? ඩි. කාරියනිදෙසෙසා.

1150 ප්‍ර. “සොසු”හි කො නිදසුන? ටී. නිමිත්තනිදසුන.

1151 ප්‍ර. “මා”හි කො නිලේසයා? මි. සම්මුඛයනිලේසයා.

1152 ප්‍ර. කිහිපකාලයක සානුවලින්දෝ සන්නි? ටි. සුනංගිසුඳුගේව
-අනංගුගේව මෙ සන්නි සුනංගිසුඳු පදං “සුනංගිසු මා”ගි සුනං
නොව අනංගුගේ පදං “සමාදිනංගු”ගි සුනංගුනොවනුවනැත

“නතුසල ගෙනා සොසුවා” හි කීමට මිදුම්වනේ, නතුසල ගෙනා සුනංගී යොසු ඊතකතිසු අනන්තමාපඡ්ඡතෙහි සුපතභං. අසං—පෙ—කො. නතුසලාහි, රුලුති ඡතෙකවචනනාපදං; අනෙතාහි, කිතකනනපඨමෙකවචනනාපදං; යොසුහි, රුලුතිසපනම්බසුටචනනාපදං; චාහි, නිපාතපදනති චතුප්පදමිදං. සුතංගං අසං—පෙ—කො. යොසුච, සුනංගීසුටෙව යොවචනෙසුච පරෙසු; නතුසල නතුප්පවචනසං; අනෙතා, අනන්තමො උකාරො අනන්තමාපඡ්ඡතෙහි අසං—පෙ—කො. නතුසලාහි, රුලුතිපදං; අමෙතිහි අනෙතා; අම—ගතිමිති, “බුබුලමාදිකො කතන” හි තො. යොසුහි, රුලුතිපදං; චාහි, නිපාතපදනති. අසං—පෙ—ගතකො. ආපඡ්ඡතෙ=කො ආපඡ්ඡතෙ? අනෙතා ආපඡ්ඡතෙ=අනෙතා කං ආපඡ්ඡතෙ? අනෙතා අතං ආපඡ්ඡතෙ=කසං අ—පෙ—ආපඡ්ඡතෙ? නතුසල අ—පෙ—ආපඡ්ඡතෙ=කසමිතිමිතනනතුසල—පෙ—ආපඡ්ඡතෙ? සුනංගී සු යොසුචපරෙසු නතුසල අනෙතා අතං ආපඡ්ඡතෙහි අසං—පෙ—කාර නකො. සමබ්බාදි ඡුඛිබ්බාදි ඡුඛිබ්බා නිසිතා.

1153 ප්‍ර. කම්මුද්ගරණානි ?

„ වි. ගුණවතෙකු, ගුණවතානං, ගුණවතෙකි, ගුණව
තා, ගුණවතෙකි.

1154 ප්‍ර. එකාභරණ කි. දිවයින?

උ. අං නා ස සමා සම්. ඉවෙවනෙසු පරෙසුපි නතුසසනනා
අතන. යානිනි දීපෙති. යථා-ගුණවනනා, ගුණවනෙනන, ගුණවනන
සස, ගුණවනාසමා, ගුණවනාසමි තති.

1155 ප්‍ර. නතුඤාති කාරිභ්‍රතාස ඡේතියාච්ච අනනස්ස ආදෙසොහො තිති ගම්මමානෙපි නනදසිකත්ථො හොති අනනෙද්දස්ස පසොහො?

„ වි. සම්ම. තරාපි “අධිකවමගමසිකසං ගමසනි”නි වු

කතාකතා ඉමිනා අධිකව්වනන අධිකත්වසඛිතො ඉකාරාදෙසො
සොනං ගොතීති දිපෙති. යථා—ගුණවන්ති.

1156 පු. “අවණණා ම ගෙ”ති කිමිදං සුභතං නාම ?

,, වි. අං අ ආ ඉත්තාදෙසවිසිසුභතං.

1157 පු. “අවණණා”ති කො නිදෙසො? වි. කාරියනිදෙසො,

1158 පු. “මා”ති කො නිදෙසො? වි. අනුකඛික නිදෙසො.

1159 පු. “ගෙ”ති කො නිදෙසො? නිමිත්තනිදෙසො.

1160 පු. කිත්තකාපනායානුමුඛියො සන්ති ? වි. සවිභවතියං
ඉතිව-නතුසං ඉතිව- අං ඉතිව තියොසං සන්ති. සවිභවතියංහි පදං
අමතං මම. සවිභවතියං සෙ”ති සුභතතොව නතුසංහි පදං
“නතුසං ගොතා”ති සුභතතොව “අ”නති පදං “අංනසුංසකො”ති
සුභතතොවානුමුඛතතො.

“අවණණා ම ගෙ”ති කිමත්මිදමුඛිවනෙ, සබ්බසෙසව නතුසං
විවසංසං සවිභවතියං අං අ ආ ආදෙසා ගොතති ගෙ පරෙති සුපන
ත්තං. අසංපෙ-සෙය්වා. අවණණාති, සමාසනතපඨමාබහුවචනනත
පදං; වාතී, නිපාතපදං; ගෙති, රුලුකිසානමොසකවචනනතපදනති
තිපදමිදං සුභතං අසංපෙ-සාගො. ගෙ, ආලපනසමිං සිව්වනෙ ප
රෙ; අවණණාව, සවිභවතියං නතුසං අං අ ආ ගොතතිති අසංපෙ-
සෙය්වා. වණණිසංත නෙතාති—වණණා; වණණ-සං වණණනෙ,
“සබ්බසො”ත්තාදිනා අ; අ ඵව්වණණා=අවණණා (අවධාරණ
සුබ්බපදකමවධාරණො) තෙ අවණණා. වාතී නිපාතපදං, ගෙති
රුලුකිපදනති අසංපෙ-ගගගො. ගොතති=තෙ ගොතති? අං අ ආ
ගොතති=කසං අං අ ආ ගොතති? නතුසං අං අ ආ ගොතති=කථිභු
තසං නතු-පෙ-ගොතති? සවිභවතියං නතු--පෙ-ගොතති=කසමි.
නිමිත්තතොව—පෙ-ගොතති? ගෙ පරෙ සවිභවතියං නතුසං
අං අ ආ ගොතතිති අසංපෙ-සාර නිසො. සමබ්බිදි ඡබ්බිධා
වණණනා නිමිතා.

1161 පු. කථමුදගරණාති? වි. (ගෙ) ගුණවං, ගුණව, ගුණවාති.

1162 පු. “ගොතිනා සසමි-නාසු”ඉති කිමිදං සුභතං නාම?

,, වි. ගොතිනා ත්තාදෙසවිසිසුභතං.

1163 පු. “ගොතිනා”ති කො නිදෙසො? වි. කාරියනිදෙසො.

1164 පු. “සසමි-නාසු”ති කො නිදෙසො? වි. නිමිත්තනිදෙසො.

1165 පු. කිහිනකාපනස්සානුච්ඡාදිතො සනති? ටි. සච්ඡන්තිස්ස ඉතිව-නතුස්ස ඉතිව-වාඉතිව තිස්සො සනති. සච්ඡන්තිස්සාති පදං “අච්ඡන්ති මම. සච්ඡන්තිස්ස සෙ”ති සුත්තතොව නතුස්සාති පදං “නතුස්සනො”ති සුත්තතොව වාති පදං “නතස්ස සෙ වා”ති සුත්තතොවානුච්ඡන්තිතෙ.

“තොතිතා සසම්මානාසු”ඉති කිමත්ථිදමුච්චතෙ, සබ්බස්සෙව නතුපථව්වස්ස සච්ඡන්තිස්ස තොතිතා ආදෙසා භොනති සසම්මානා ඉච්චතෙසු ච්ඡන්තිසු පරෙසු චිකපෙපනාති ඤාපනත්ථං. අස-පෙ-සො. තොතිතාති සමාසනන පඨමා ඛුච්චවනනනපදං; සාම්මානාසු ඉති සමාසනනසනම්ඛුච්චවනනනපදනති චිපදමිදං. සුත්තං අස-පෙ-සො. සසම්මානාසු, ස සසම්මානා ඉච්චතෙසු ච්චතෙසු පරෙසු. තොතිතා, සච්ඡන්තිස්ස නතුස්ස තොතිතා ඉච්චතෙ ආදෙසා වා භොනතිති අස-පෙ-සො. තොච්චිව තාව-තොතිතා; සච්ඡම්ම චතාව-සසම්මානා; (ඉතරිතරස්සෙගචඤ) තෙසුසසම්මානාසුති අස-පෙ-සො. භොනති=කෙ භොනති? තොතිතා භොනති=කස්ස තොතිතා භොනති? නතුස්ස-පෙ-සොනති=කථමගුතස්ස නතු-පෙ-සොනති? සච්ඡන්තිස්ස නතු-පෙ-සොනති=සසම්මානිතිතො සච්ඡ-පෙ-සොනති? සසම්මානාසු සච්ඡ-පෙ-සොනති=සසම්මානාසු සච්ඡන්තිස්ස නතුස්ස තොතිතා කථං භොනති? සසම්මානාසු සච්ඡන්තිස්ස නතුස්ස තොතිතා චිකපෙපන භොනතිති අස-පෙ-සො නතස්සා. සච්ඡන්ති ජබ්බිඛාච්ඡන්තිතා නිසිතා,

1166 පු. කථමුදගරණාති?

” ටි. ගුණවතො, ගුණවති, ගුණවතාති.

1167 පු. වාසදෙසකසම්මං අපේ තෙන කිං දිපෙති?

” ටි. විකප්පත්ථ. අසමාදෙසො චිකපෙපන භොනති දිපෙති. සථා-ගුණවනනස්ස, ගුණවනනසම්මං, ගුණවනනනාති.

—0—

1168 පු. “නමිති නං වා”ති නිමිදං සුත්තං නාම?

” ටි. තමාදෙසවිධිසුත්තං.

1169 පු. “නමිති කො නිදෙසො? ටි. නිමිත්තනිදෙසො.

1170 පු. “න”නති කො නිදෙසො? ටි. කාරිසතිදෙසො.

1171 පු. “වා”ති කො නිදෙසො? විකප්පතිදෙසො.

1172 පු. කිහිනකාපනස්සානුච්ඡාදිතො සනති? ටි. සච්ඡන්තිස්ස ඉතිව-නතුස්සඉතිව වෙ සනති. සච්ඡන්තිස්සාති පදං “අච්ඡන්ති මම.

සවිභවතියාසංඝ”හි සුඤ්ඤානොප නත්තුසාසනී පදං “නත්තුසාසනො”හි සුඤ්ඤානො වා ප්‍රච්ඡන්තො.

“නමිති නං වා”හි කිම්ඤ්ඤානොප්පදං, සබ්බසොච නත්තුසාසනොප්පදං සවිභවතියාසංඝං ආදෙසො හොති නමිති විභවතීච්ඡි විකප්පනාති ඤාපනාං. අසංප-ප-කො. නමිති, රුක්ඛිසත්තමොක්ඛවචන නත්තුසං; භවති, රුක්ඛිපඨමෙකවචන නත්තුසං; වානී, නිපාතපද ත්වී නිපදමිදං සුත්තං අසංප-ප-හානො. නමිති, නංගුච්චසමී. පරෙ; තං, සවිභවතියාසංඝං ආදෙසො; වා, විකප්පන හොතිති අසංප-ප-කො. හොති=කිං හොති? නත්තුසාසනො හොති=කසං නත්තුසාසනො හොති? නත්තුසං-ප-හොති-කථමභුතසං නත්තු-ප-හොති? සවිභවතියාසංඝං නත්තු-ප-හොති-කසමී. නිමිත්තෙක සවිභ-ප-හොති? නමිති පරෙ සවිභ-ප-හොති-නමිති පරෙ සවිභවතියාසංඝං නත්තුසං නත්තුසාසනො කාරං හොති? නමිති පරෙ සවිභවතියාසංඝං නත්තුසං නත්තුසාසනො හොතිති අසංප-ප-හානො නොසො. සබ්බසොච ඤානො චරණනා නිසිනා.

1173 පු. කතමානිඋදගරණානි?

,, වි. ගුණ වනං, පඤ්ඤාචරණානි.

1174 පු. වාග්ගොපනොති කිං දීපෙති?

,, වි. වාසගුණ විකප්පවාචකතො විකප්පන අයමාදෙසො හොතිති දීපෙති. සථා-ගුණ වන්නානං, සතිමන්නානංකොදි.

1175 පු. “සිමිති ගච්ඡන්තාදිනං ගතසංඥා අං”හි කිම්දං සුත්තං?

,, වි. අමාදෙසවිසිසුත්තං.

1176 පු. “සිමිති”හි කො නිදෙසො? වි. නිමිත්තනිදෙසො.

1177 පු. “ගච්ඡන්තාදිනං”හි කො නිදෙසො? වි. කාරිනිදෙසො.

1178 පු. “ගතසංඥා”හි කො නිදෙසො? වි. කාරිනිදෙසො.

1179 පු. “අ”හි කො නිදෙසො. වි. කාරිනිදෙසො.

1180 පු. කිත්තකාපනසංඝානුච්ඡිතියො සතති? වි. වානී ඵකාව හොති. “සසරෙ වා ගමො”හි ඉතොප්පන්නො.

“සිමිති ගච්ඡන්තාදිනං ගතසංඥා අං”හි කිම්ඤ්ඤානොප්පදං, සිමිති විභවතීච්ඡි ගච්ඡන්තාමගනනවරන නිසිනාභුජනනපිටනන මාදනාසනනාදිනං ගතසංඥා අමාපජ්ජනෙ විකප්පනාති ඤාපනාං. අසංප-ප-කො. සිමිති, රුක්ඛිසත්තමොක්ඛවචන නත්තුසං; ගච්ඡන්තාදිනං, සමාසනාන්තරිකප්පවචන නත්තුසං; ගතසංඥාති;

සමාසනනපසිවෙකවචනනාපදං; අනභිදුතියෙකවචනනා පදනති
චතුපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ-භාගො. සිව්තිති, රුලුතිපදං; ගව්ඡති
ති-ගව්ඡනො; ගමු-ගතිවිති, “වනනමානෙමානානා”ති අනො;
ආදිසද්දසානිබ්බවනං පසිමසුත්තනවුත්තං. ගව්ඡනොආදයොසෙ
සං=වෙතගව්ඡනාදං යා; (ඡ්චිබ්බුතිති) නෙසං ගව්ඡනාදිනං. නානාසං
සද්දං=නානසද්දං; (ඡ්චිතප්පුරිසො) අසංපෙ=සො. * ආපඡ්ඡනෙ=
කො ආපඡ්ඡනෙ? නානසද්දං ආපඡ්ඡනෙ=නානසද්දංකං ආපඡ්ඡනෙ?
නානසද්දං ආපඡ්ඡනෙ=කෙසං නානසද්දං ආපඡ්ඡනෙ? ගව්ඡනා
දිනං නාන=පෙ=ආපඡ්ඡනෙ=කසම්. නිමිත්තෙ ගව්ඡ=පෙ=පඡ්ඡනෙ?
සිව්තිපරෙ ගව්ඡ=පෙ=ආපඡ්ඡනෙ=සිව්තිපරෙ ගව්ඡ නානාදිනං නාන
සද්දං කපං ආපඡ්ඡනෙ? සිව්ති=පෙ=නානසද්දං විකපොන ආපඡ්ඡ
පඡ්ඡනෙති අසංපෙ=නෙයො.

1181 සු. කපං මුද්ගරණාති?

„ වි. ගව්ඡං, මහං, වරං, තිස්සං, බාදං ඉව්වාදි.

1182 සු. “ගව්ඡනාදින” නති මිතා කිං දිපෙති?

„ වි. අනාපච්චයනානං මෙවනාමානං අගමාදෙසොගොති
නො ඉතරෙසංති. යථා-අනො, දනො, විනො, සනොති.
(ඉමෙ පන නපච්චයනාති දස්සිමං.)

1183 සු. වාකාරො කිමධං දිපෙති?

„ වි. වාකාරසං විකප්පවාචනනා විකප්පෙන අගමාදෙසො
ගොතිති දිපෙති. යථා-ගව්ඡනො, මහනො, වරනො, තිස්ස
නො, බාදනොනාදි.

1184 සු. “සෙසෙසු ගනුමා”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. කාරියාති දෙස විධිසුත්තං.

1185 සු. “සෙසෙසු”ති කො නිද්දෙසො? වි. නිමිත්තනිද්දෙසො.

1186 සු. “ගනු”ඉතිකො නිද්දෙසො? වි. කාරියනිද්දෙසො.

1187 සු. “ඉමා”ති කො නිද්දෙසො? වි. උපමාජොතකනිද්දෙසො.

1188 සු. කිත්තාකාපනසානුච්ඡතියො සනති? වි. ගව්ඡනාදි
නං ඉතිමි-නානසද්දං ඉතිව වෙසනති. වෙ පදනිති “සිව්ති ගව්ඡ
නාදිනං නානසද්දං අ” නති ඉතොනුච්ඡතෙතෙ.

* ඉතො පරං පදවිගහසද්දංනෙ රුලුතිපදනිතිනවකම්මං.
සසං සසං විගහගො නදිසො? නං නං අවිගහපදනති දස්සිමං. න
පෙච “සඤ්ඤාදි ඡ්චිබ්බාවණ්ණනා නිසිතා”ති ඉදං පිනවකම්මං
ගෙසාවුච්ඡතනෙයෙන යොජෙතා ගණනනු.

“සෙසෙසු නතුටා”ති කීමන්මිද මුවටනෙ, වුතනං. යපෙයා සෙසාසු විහතතිසු ගව්න්තනාදිනං නතසඥෙ නතුපපච්චියොව දඨබෙබ්බාති සුපනන්. අසංපෙ=සෙයා සෙසෙසුති, කිතකනතසනතම් බහු වචනනතපදං; නතුති, රුද්ධි පඨමෙක වචනනතපදං; ඉටාති, නිපාන පදනති නිපදමිදං සුතනං. අසංපෙ=සෙයා. සෙසෙසු, පඨමෙක වචනං යපෙයා සෙසෙසු පරෙසු; නතුට, ගව්න්තනාදිනං නතසඥෙ නතුපපච්චියොව දඨබෙබ්බාති අසංපෙ=සෙයා. (සෙස 23 පිඨෙ) තෙසු සෙසෙසුති අසංපෙ=සෙයා. දඨබෙබ්බා=කො දඨබෙබ්බා? නතසඥෙ දඨබෙබ්බා=නතසඥෙ කථං දඨබෙබ්බා? නතසඥෙ, නතුඉට දඨබෙබ්බා? කෙසං නත=පෙ=දඨබෙබ්බා? ගව්න්තනාදිනං නත=පෙ=දඨබෙබ්බා=කසම්. නිමිතන ගව්න්තනාදිනං නතසඥෙ නතුඉට දඨබෙබ්බා? සෙසෙසු විහතතිපපච්චියෙසු ගව්න්තනාදිනං නතසඥෙ නතුඉට දඨබෙබ්බාති අසංපෙ=සෙයා.

1189 පු. කථමුද්දහරණාති?

,, වි. ගව්න්තනා, (හෙ) ගව්න්, ගව්න්, ගව්න්තනාදි.

1190 පු. “සෙසෙසු”ති ඉමිනා කීමන්. දීපෙති?

,, වි. නතසඥෙසු නතුඉටෙසසඤ්ඤාතො අයං කාරියාතිදෙසො යපෙයා සිවිහතතිං සෙසෙසු විහතතිපපච්චියෙසු හොතිති ඉමමන්. දීපෙති.

1191 පු. කිං ඵලං ඉමිනා කාරියාතිදෙසෙන?

,, වි. යෙ ආදෙසා නතුපපච්චියෙසු වුතනා නසසාභාවෙන තෙසම් ආදෙසානං අසමනාවොහොති, ඉමසම් පන කාරියාතිදෙසෙ කතෙ තෙසං ආදෙසානම් සමනාවො හොති අතතනො අතතනො විසයභූතෙසු නතුපපච්චියෙසු සමනවා, ඉදමසම් කාරියාතිදෙසෙ ඵලංනාම.

1192 පු. කෙ තෙ ආදෙසා? කෙන කෙනසුතෙන නිද්දිසාතිවෙ?

,, වි. තෙනා, අං, අ, ආ, තො, නි, නා, නං, තොති එතෙ ආදෙසානාම. එතෙසු තාවතෙනාකාරො “නතුසුතෙනා”ති ඉතොව අං, අ, ආ ඉති තෙයො “අවිණ්ණාවතෙ”ති ඉතොව තො-ති-නාති තෙයො “නොතිනා සසම්. නාසු”ති ඉතොව තමාදෙසො “නමිති තං වා”ති ඉතොව තකාරාදෙසො “නතුසු නමිකාරො”ති ඉතොව තමිති සුතෙනති නිද්දිසා.

1193 පු. “ගව්න්තනාදෙසො නාම අනායකවමසනා”ති කීමන්. වුතනං?

„ වි. ගව්න්තමහනන්දරත්නාදයෝ සද්ද, “වන්තමානෙ මා නහනා”හි ඉමිනා විහිතෙන අන්තපථවයෙන සමනනානනා නාම. නසමා “වුඩගමා”දිනා විහිතපථවයන්තකා සන්තදනනාදයෝ සද්ද රුපෙකදෙසෙන සමානාපි න තථාගගෙනබ්බාහි ඉමමත්ථං විඤ්ඤපෙතුං වුග්ගං.

1194 පු. “ඉවණ්ණුවණ්ණා ජකලා”හි කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. සඤ්ඤසුත්තං. (රුලිහසඤ්ඤනාම)

1195 පු. “ඉවණ්ණුවණ්ණා”හි කොතිදෙයො?

„ වි. සඤ්ඤිතිදෙයො.

1196 පු. “කලා”හි කොතිදෙයො? වි. සඤ්ඤිතිදෙයො.

1197 පු. කිත්තකාපනසානුචුතතියො සනති? සඤ්ඤති එකා සෙව. සා “අලපනෙසි ගසඤ්ඤ”හි ඉතොනුවත්තනෙ.

“ඉවණ්ණුවණ්ණා ජකලා”හි කිමමිදමුවවතෙ, ඉවණ්ණුවණ්ණානං යථාසංඛ්‍යං කලසඤ්ඤ හොනතිහි ඤපනත්ථං. අයංපෙ=කො. ඉවණ්ණුවණ්ණාඉතිව කලාඉතිව සමාසනතපථමා බහුවචන නත පද්‍යතීති විපදමිදං සුත්තං. අයංපෙ=හො. ඉවණ්ණුවණ්ණා, ඉකාරිකාරාව උකාරුකාරාව;; කලා, එවංනාම ලාභිනො හොනති හි අයංපෙ=හො. වණ්ණාදයං නිබ්බතං. “අවණ්ණාව ගෙ”හි අසමිං වුග්ගං. ඉථව වණ්ණා=ඉවණ්ණා; උථව වණ්ණා=උවණ්ණා (අවධාරණපුබ්බපදක මධාරයා)ඉවණ්ණාව උවණ්ණා=ව=ඉවණ්ණුවණ්ණා; (ඉතරිතරයොගවණ්ණො) කෙව ලොව=කලා, (අසපිඉතරිතරයොගවණ්ණො) අයංපෙ=හො. හොති=කෙ හො නති? ඉවණ්ණුවණ්ණා හොනති=ඉවණ්ණුවණ්ණා කථං හොනති? ඉවණ්ණුවණ්ණා කලසඤ්ඤ හොනතිහි අයංපෙ=හොරනිකො.

1198 පු. කථමුදගරණති?

„ වි. අග්ගිනො, දණ්ඩනො; හිනබුනො, සබ්බඤ්ඤනොතසාදි.

1199 පු. “කල”ඉති ඉමිනා කිං ඵලං?

„ වි. “කලනො සයං හො චා”තසාදිහි සුත්තෙහි නිද්දිඨාන මාදෙසනං යො සමාවො තං ඵලංනාම. (තථාහි කලසඤ්ඤසු අවිජ්ජමානසු තාසං වුත්තාදෙසනමපි අසමාවො හොති අත්තනො අත්තනො ආදෙසිනමහවා, තාසුපන විජ්ජමානසු තාසං වුත්තාදෙසනමපි සමාවො හොති තෙසමාදෙසලාභිනං සමවාති. කල සඤ්ඤපන පසඤ්ඤවිස රත්තාදිලිඛිතානුමෙව නතිසමිතාහි දඬබ්බං.

කයමා වෙඩි තැබුවේ—තුබ්බනොනානාදිය ආබ්බාතකිතකසුපි පුලුඳි
සා මිලිවැදියු ලිඛිතමප්පකව හිකුනුනො වකුනොනානාදිය පුමනසං
සකලිඛිතනෙතව පඤ්ඤාමානවනාහි.)

- 1200 පු. “ඝපනො ව සොනං ලොපො”හි කිමිදං සුත්තං නාම?
,, වි. යොවිභතති ලොප විභිසුත්තං.
1201 පු. “ඝපනො”හි කොනිඤ්ඤෙසා? වි. අට්ඨිතිඤ්ඤෙසා.
1202 පු. “මා”හි කොනිඤ්ඤෙසා? වි. අනුකඤ්ඤානිඤ්ඤෙසා.
1203 පු. “යොන”හි කොනිඤ්ඤෙසා? වි. කාරිතිඤ්ඤෙසා.
1204 පු. “ලොපො”හි කොනිඤ්ඤෙසා? වි. කාරිසතිඤ්ඤෙසා.
1205 පු. කිපතකාපනසංනුප්පතියො සන්ති? වි. කුලතො ඉ
තිව- වාගුතිව වෙ සන්ති. වෙපදාතිපි “කුලතො සංනො මා”හි
ඉතොනුප්පතනෙන.

“ඝපනො ව සොනං ලොපො”හි කිමත්ථිදමුච්චතෙ, ඝපකුල
ඉච්චතෙහි යොනං ලොපො හොති විකප්පනාති ඤ්ඤාපනත්ථං අස
=පෙ=නො, ඝපතොති, පමමත්ථාපිතිප්පතන නිපාතපදං; මාති,
නිපාතපදං; යොනතති, සමාසගතජ්ඣි බහුවචනතතපදං; ලොපොති,
කිතකතන පඨවෙකවචනතතපදනති වතුපපදමිදං සුත්තං. අස
=පෙ=නො. ඝපතොව, ඝතොව පතොව කුතොව ලතොව පරෙ
සං; යොනං, යොවචනානං; ලොපො, විකප්පන ලොපො හොතිති
අස=පෙ=නො. කොව පොව=කපා; (ඉතරීතරයොගවෘද්ධ) තතො
ඝපතො. යොවයොව=යො; තෙසං යොනං. ලොපොති මයා නිබ්බ
චනං. (42 පිපඨ) වුත්තං. අස=පෙ=නො. හොති=කො හොති?
ලොපො හොති=කෙසං ලොපො හොති? යොනං ලොපො හොති=
කුතො යො=පෙ=හොති? ඝපකුලතො=පෙ=හොති=ඝපකුලතො
යොනං ලොපො කථං හොති? ඝපකුලතො යොනං ලොපො වික
ප්පන හොතිති අස=පෙ=නොරතමො.

- 1206 පු. කතමාති උදගරණාති?
,, වි. කඤ්ඤ, රතති, නදි, යාගු, ජමු, අග්ගි, දණ්ඩි, හිකුඤ්ඤ,
අභිගුති.
1207 පු. වාසඤ්ඤා කිමත්ථං දිපෙති?
,, වි. වාසඤ්ඤා විකප්පවාචකතො විකප්පන හොතිති දි
පෙති. යථා--කඤ්ඤායො, රතතියො, නදියො, යාගුයො, ජමුයො,
අග්ගයො, දණ්ඩනො, හිකුඤ්ඤො, අභිගුචොති.

1208 පු. “යොසු කතනිකාරලොපෙසු දීඝ”නහි කිමිදං සුත්තං?

„ වි. දීඝවිසිසුත්තං.

1209 පු. “යොසු”හි කොනිඥෙසො? වි. නිමිත්තනිඥෙසො.

1210 පු. “කතනිකාරලොපෙසු”ඉති කොනිඥෙසො?

„ වි. තබ්බිසෙසනනිඥෙසො.

1211 පු. “දීඝ”නහි කොනිඥෙසො? වි. කාරිය නිඥෙසො.

1212 පු. කිංතකාපනස්සානුට්ඨතියො සන්ති? වි. සරාති එකාචසා “සරලොපො මාදඝප්පවමසාදිවති සරලොපෙහු පනති”ති ඉතොනුචිත්තතෙන.

“යොසු කතනිකාරලොපෙසු දීඝ”නහි කිමත්ථිද්වවතෙ යොසු කතනිකාරලොපෙසු සබ්බෙ සරා දීඝමාපජ්ජනෙනති ඥාපනස්සං. අශ්ම=පෙ=කො. යොසුඉති, සමාසනාසනනම් බහුවචනනාපදං; කතනිකාරලොපෙසු නිවසමාසනනසනනම් බහුවචනනාපදං දීඝනහි, කතකනනද්වයෙක වචනනාපදනහි නිපදම්දං සුත්තං. අශ්ම=පෙ=ගො. යොවයොව=යො; (ඉතරිතරයොගවද්දෙ) තෙසු යොසු, අකරිසිස්ථානි=කතං; කර—කරණේ. “අනිතො”තසා දිනා තො. නිඵල=නිකාරො; “අකාමරෙහි කාර”නහි කාරප්පව යො. ලොපසද්දස්ස නිබ්බවනං (42 පිඨෙ) වුත්තං. නිකාරොච ලොපංච=නිකාරලොපානි; (ඉතරිතරයොගවද්දෙ) කතානි නිකාර ලොපානි යෙසං=තානි කතනිකාරලොපානි; (ඡ්ඨිබහුබ්බිති)තෙසු කත නිකාරලොපෙසු. දීඝනහි මස්ස නිබ්බවනං (21 පිඨෙ) වුත්තමෙව අශ්ම=පෙ=ගො. ආපජ්ජනෙත=කෙ ආපජ්ජනෙත? සරා ආපජ්ජ නෙත=සරා කං ආපජ්ජනෙත? සරා දීඝමාපජ්ජනෙත=කසම්. නිමි තෙන සරා දීඝමාපජ්ජනෙත? යොසු=පෙ=මාපජ්ජනෙත=කඵලහු තෙසු යොසු=පෙ=මාපජ්ජනෙත? කතනිකාරලොපෙසු යොසු සරා දීඝමාපජ්ජනෙතති අශ්ම=පෙ=භාරනසො,

1213 පු. කථමුද්ගතරණානි?

„ වි. අග්ගි, භික්ඛු, රතනි, යාගු, අභි, අසීනි, ආයු, ආයුනි, සබ්බානි, යානි, තානි, කානි. කතමානි, එතානි, ඉමානි, අමුනිනි.

1214 පු. යොසුති කසමා වුත්තං?

„ වි. අග්ගි, භික්ඛු ඉච්චවමාදිසු නිමිත්තහුත්තං යොවචනා නමසමනමා දීඝො න ගොතීති දීපනස්සං.

1215 පු. කතනිකාරලොපෙසවිති කිමත්ථං වුත්තං?

- „ වි. රතනියෝ, සාගුරු සාතනාදියු යොව්වනෙසු විච්ඡානෙසු පිලොපයුගෙව නිකාරාදෙසයාව අහවා දිසො නහොතිහි දීපනන්.
 1216 පු. ඉවසමිං පන දිසෙ “කම්මාදිමජ්ඣානානං. දිසරසසා සවමසෙසු මා”හි ඉමිනා සිජ්ඣමානෙපි පුතකසෙවදං සුත්තං රථි තනති මෙ? වි. නිවමං දිසො හොතිහි දීපනන්.

- 1217 පු. “සොකකතරසෙසා කො”හි කිමිදං සුත්තං නාම?
 „ වි. අතතට්ඨි සුත්තං.
 1218 පු. “සොසු”හි කොතිදෙදසො? වි. නිමිත්තතිදෙදසො.
 1219 පු. “අකතරසෙසා”හි කොතිදෙදසො?
 „ වි. තඤ්ඤිසෙසනතිදෙදසො.
 1220 පු. “කො”හි කොතිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙදසො.
 1221 පු. කිත්තකාපනසානුච්ඡාතියො සනති? වි. අතතට්ඨි එකා සෙව. සා “පඤ්චාදිනමනන”තති ඉතොනුච්ඡාතෙන.

“සොකකතරසෙසා කො”හි නිමන්මිදමුවවනෙ, යොසු විහ තතිසු අකතරසෙසා කො අපනමාපඡ්ඡතෙති සද්දනන්. අස =පෙ=කො. යොසුති, සමාසනතසත්තමි ඔසුවවනනතපදං; අකතර සෙසාති, සමාසනතපදමෙක වචනනතපදං; කොති, රුලුතිපඨවෙක වචනනතපදනති හිපදමිදං සුත්තං අස=පෙ=කො. යොසු, යොව්ව නෙසු පරෙසු; අකතරසෙසා, න කතරසෙසා; කො, කියසද්ද අතත මාපඡ්ඡතෙති අස=පෙ=කො. (යොසු. 205 පිඨෙ) රසොතිමසා නිබ්බවනං (19 පිඨෙ) චුච්ඡතෙව. කතො රසො යසා=සො කතර සෙසා;(ඡ්චිබ්බබ්බිති)න කතරසෙසා=අකතරසෙසා(පඨමානපුරිසො) අස=පෙ=කො. ආපඡ්ඡතෙ=කො ආපඡ්ඡතෙ? කො ආපඡ්ඡතෙ= කො කං ආපඡ්ඡතෙ? කො අතතමාපඡ්ඡතෙ=කථමනුතො කො අතතමාපඡ්ඡතෙ? අකතරසෙසා=පෙ=මාපඡ්ඡතෙ=කසමිං නිමිදෙන අකත=පෙ=මාපඡ්ඡතෙ? යොසු අකතරසෙසා කො අතතමාපඡ්ඡ තෙති අස=පෙ=හාරනසො.

- 1222 පු. කථමුද්ගතරණනි? වි. අග්ගයො, මුත්තයො, ඉසසොවමාදි.
 1223 පු. යොසුති කිමන්දිපෙති?
 වි. අසද්දසු විහතතිසු න හොතිහි. යථා-අග්ගිසු.
 1224 පු. අකතරසෙසාති කසමා චුත්තං?
 „ වි. කතරසෙසා ඉදමත්තං න හොතිහි දීපනන්. යථා- දඤ්ඤො. මෙධාවිනොති.

1225 පු. කොහි කිං දිපෙති?

„ වි. අඤ්ඤාය සඤ්ඤාය න භොතීති. සථා-රතනිකොති.

1226 පු. “අමො නිගගතිනං කිලපෙති”ති කිමිදං සුභතං නාම?

„ වි. නිගගතිනාදෙස විධිසුභතං.

1227 පු. “අමො”ති කොතිදෙදෙසො? වි. කාරිතිදෙදෙසො.

1228 පු. “නිගගතින”නති කොතිදෙදෙසො? වි. කාරිතිදෙදෙසො.

1229 පු. “කිලපෙති”ති කොතිදෙදෙසො? වි. අවධිතිදෙදෙසො.

“අමො නිගගතිනං කිලපෙති”ති කිමන්මිදමුවවතෙ, කිල පෙති පරස්ස අංවචනස්ස චිකාරස්සච නිගගතිනාදෙසො භොතීති ඤ පනත්ථං. අසංපෙ=සකා. අමොති, සමාසනනපඨමෙකවචනනන පදං; නිගගතිනනති, කිත කනනද්වයෙක වචනනපදං. කිලපෙ භිති, සමාසනනපඨමි ඛනුවචනනනපදනති නිපදමිදං සුභතං. අසංපෙ=ගො. අංව මොච=අමො; (සමාහාරවන්දො) නිගගතිනනති මස්ස නිබ්බවනං. (32 පිඤ්ඤ) වුභතමෙව. කොච ලොච පොච=කිල පා; (ඉතරිතරයොගවන්දො) තෙති කිලපෙතිති අසංපෙ=ගො. ප පෙපාති=කො පපෙපාති? අමො පපෙපාති=අමො කං පපෙපාති? අමොනිගගතිනං පපෙපාති=කුතො අ=පෙ=පපෙපාති? කිලපෙති අමො නිගගතිනං පපෙපාතිති අසංපෙ=ගාරායො.

1230 පු. කථමුදගරණාති?

„ වි. අනිං, දර්ශිං, භික්ඛුං, අභිගුං, රතනිං, නදිං, යාගුං, ජමුං, පුලලිඛිතං, පුමාසො, පුඤ්ඤාකිලොති. (පුලලිඛිතාදීනිතිඤ්ඤි මකාරස්ස උදගරණාති. පුලලිඛිතනෙතාත්ථපන පුමස්ස ලිඛිතංති වාකොස්ස සමපිඤ්ඤා විභතතිලොපාදිමිති කතෙ පුම ලිඛිතඉති තිඨති, තතො පකාරඨිඋකාරස්ස ලසඤ්ඤං කත්වා තාය සඤ්ඤාය පරස්ස මකාරස්ස ඉමිනා නිගගතිනාදෙසෙ කතෙ පුං ලිඛිතඉති භොති තතො ලකාරෙ පරෙ “වගගනනං වා වගගන”ති වාකාරෙන නිගගතිනස්ස ලකාරා දෙසං කත්වා සප්පපනාදිමිති කතෙ පුලලිඛිතමිති රූපං.)

1231 පු. කිලපෙතිති කස්මා වුභතං? වි. සෙසෙහි පරෙසං අය මාදෙසො න භොතීති පරිදිපනත්ථං. සථා-සුඛං, දුක්ඛකති.

1232 පු. “කිලානමිසුවා සරෙ වා”ති ඉතො කිලඉතිව “සසඤ්ඤා සමා”ති ඉතො පඉතිව සමඛිසිත්වා “අමො නිගගතිනං”ති එතන කෙනාපි ඉදමත්ථං විඤ්ඤාපෙතුං නනුසකො? කස්මා “අමො නිගගතිනං කිලපෙති”ති වුභතං?

„ වි. සවං. තථාසම්මනිතා වුනෙන සති වාග්ගතණ්ණසපි අනු
වතනනතො අයං විකප්පවිධිගොති, නො නිව්චිධි. තසමා ඉදං,
නිව්චිධිභාවපකාසනත්ථං සුගතයෙව වුත්තං. (සං ඉධා වුත්තං
සුච්ඡාචිකාභ්‍රතවසෙන නං ගෙඨාවුත්තානුසාරෙන සේය්‍යං. ඉතො
පරමපිනපේව.)

1233 පු. “කිලනො සස්ස නො වා”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. නො ආදෙස විධිසුත්තං.

1234 පු. “කිලනො”ති කොනිදෙදසො? වි. අවධිතිදෙදසො.

1235 පු. “සස්සා”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙදසො.

1236 පු. “නො”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙදසො.

1237 පු. “වා”ති කොනිදෙදසො? වි. විකප්පතිදෙදසො.

“කිලනො සස්ස නො වා”ති කිමත්ථිදමුවවනෙ. කිලනො සස්ස
විභතියස්ස නොආදෙසො ගොති විකප්පනාති සද්දපනත්ථා. අස
පෙ=කො. කිලනොති, නිප්පනනතිපාතපදං; සස්සාති, රුළුති
ජ්‍යෙෂ්ඨත්වනනතපදං; නොති, රුළුති පඨමෙක වචනනතපදං; වාති,
නිපාතපදනති චතුප්පදමිදං සුත්තං. අස=පෙ=කො. කිලනෙ,
කිලසඤ්ඤති පරස්ස; සස්ස, සවචනස්ස; නො, නොති අයමාදෙසො;
වා, විකප්පන ගොතිති අස=පෙ=කො. කොච ලොච=කි ලා; න
නො කිලනොති අස=පෙ=කො. ගොති=කො ගොති? නොආදෙසො
ගොති=සස්ස නොආදෙසො ගොති? සස්ස නොආදෙසො ගොති=
කුතොස=පෙ=කොති? කිලනොස=පෙ=කොති=කිලනො සස්ස නො
ආදෙසො කථං ගොති? කිලනො සස්ස නොආදෙසො විකප්පන
ගොතිති අස=පෙ=කාරනිකො.

1238 පු. කථමුද්ගහරණාති?

„ වි. අග්ගිනො, දණ්ඩිනො; හිකුත්තො, අභිකුත්තොති.

1239 පු. වාකරො කිමත්ථං දීපෙති?

„ වි. වාසඤ්ඤා විකප්පවාචකත්තා විකප්පන ගොතිති ඉද
මත්ථං දීපෙති. යථා—අග්ගියස්ස, දණ්ඩියස්ස; හිකුත්තස්ස, අභිකුත්තාති.

1240 පු. “කිලනො මෙ”ති කිමිදං සුත්තං නාම?

„ වි. නො ආදෙස විධිසුත්තං.

1241 පු. “කිලනො”ති කොනිදෙදසො? වි. අවධිතිදෙදසො.

1242 පු. “වා”ති කොනිදෙදසො? වි. අනුකඤ්ඤතිදෙදසො.

1243 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡිත්තියො සත්ති? ටි. “සමානා”හි ඉදං සුත්තමනුච්ඡන්තෙන.

“කිලතො චේ”හි කිමත්ථිදමුවවතෙ, කිලතොච සමාවචනස්ස නාහොතිති ඤපනත්ථං. අසංපෙ=කො. කිලතොති, නිපථනන නිපාතපදං; චාති, නිපාතපදනති චිපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=හො. කිලතොච, කිලඉචවතෙති පරස්ස සම් වචනස්ස නාආදෙසො හොතිති අසංපෙ=කො. කොච ලොච=කිලා; (ඉතරිතරයොගවනෙද) තතො කිලතොති අසංපෙ=හො. හොති=කො හොති’නා හොති=කස්ස න’ හොති? සමාවචනස්ස නා හොති=කුතොසමා=පෙ=හොති? කිල තො සමාවචනස්ස නා හොතිති අසංපෙ=හොරනිසො,

1244 පු. කථමදගරණාති?

,, ටි. අගතිනා, දණ්ඩනා; හිංකුනා, අභිභුනාති.

1245 පු. චග්ගගණං කිමත්ථං?

,, ටි. “සමානා”හි මස්ස සමකකුතා විඤ්ඤපනත්ථං.

—0—

1246 පු. “ආදිතො ඛචේ”හි කිමිදං සුත්තං නාම?

,, ටි. අංඛ ආදෙස විධිසුත්තං.

1247 පු. “ආදිතො”හි කොතිදෙද්දෙසො? ටි. අවභිතිදෙද්දෙසො.

1248 පු. “ඛ”හි කොතිදෙද්දෙසො? ටි. කාරියතිදෙද්දෙසො.

1249 පු. චාති කොතිදෙද්දෙසො? ටි. සමුවචය තිදෙද්දෙසො.

1250 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡිත්තියො සත්ති? ටි. අං ඉතිච-සම් ඉතිච-චා ඉතිච තියෙසා නොති. නිසි පදනිපි “අමාපනො සම් සමානං චා”හි ඉතොනුච්ඡන්තෙන.

“ආදිතොඛචේ”හි කිමත්ථිදමුවවතෙ, ආදිඉචවතසමා සම් වචනස්ස අං ඛ ආදෙසා හොතිති විකපෙපනාති ඤපනත්ථං. අසංපෙ=කො. ආදිතොති, නිපථනන නිපාතපදං; ඔති, රුළුකි පඨ මෙක වචනනතපදං; චාති, නිපාතපදනති නිපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=හො. ආදිතො, ආදිසද්දනා පරස්ස සම් වචනස්ස; ඔච. අං ඛ ආදෙසාච විකපෙපන හොතිති අසංපෙ=කො. ආදියතෙ පඨමං ගණනිතනෙති=ආදි; ආපුරෙඛා දු-දුතෙ, “සඤ්ඤස්”ඉච්චාදිනා ඉ. තතො ආදිතොති අසංපෙ=හො. හොති=කහොති? අං ඛ ආදෙසා නොති=කස්ස අං ඛ හොති? සම් වචනස්ස අං ඛ හොති=කුතො සම්=පෙ=හොති? ආදිතො සම්=පෙ=හොති-ආදිතො=පෙ=අං ඛ කථං හොති? ආදිතො සම් වචනස්ස අං ඛ ආදෙසා වි පෙපන හොතිති අසංපෙ=හොරනිසො.

1251 පු. කථමුදගරණානි? වි. ආදිං, ආදෙති.

1252 පු. වාකරො කිමණිං දිපෙති?

„ වි. විකපපවාටකභතා වාසදාසා විකපපන ගොනතිති දිපෙති. යථා—ආදියමිං, ආදිමහිති.

1253 පු. වකාරො කිමණිං දිපෙති?

„ වි. අඤ්ඤසමාපි සද්ද පරස්ස සමිං වචනස්ස ආ ඔ අං ඉපටි තෙ ආදෙසා ගොනතිති ඉමමණිං දිපෙති. යථා—දිවාව රතෙතාව හරන්ති යෙ බලිං, බාණණිං අහුරාජාති.

1254 පු. “න සිසමිමනපුංසකානි”ති කිංපෙ=පටිසෙධ විබිසුතං.

1255 පු. “නා”ති කොනිදෙදසො? වි. පටිසෙධනිදෙදසො.

1256 පු. “සිසමි”නති කොනිදෙදසො? වි. නිමිත්තනිදෙදසො.

1257 පු. “අනපුංසකානි”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙදසො.

1258 පු. කිත්තකා=පෙ=සනති? වි. රස්සනති එකායෙව. සා “අසො රස්සමෙ කචචනසොඤ්ඤ පිචා”ති ඉතොනුවතතෙන.

“න සිසමිමනපුංසකානි”ති කිමණිමිද මුවවතෙ, සියමිං. අන පුංසකානි ලිඛිතානි න රස්සමාපජ්ජනෙති ඤාපනණිං. අස=පෙ=සෙය්. න ඉති, නිපාටපදං; සියමිනති, රුමුතිසතතමෙකචචනනන පදං; අනපුංසකානිති, සමාසනන පඨමා බහුවචනනන පදනති නිපද මිදං සුතං. අස=පෙ=සො. සියමිං, සිවචතෙ පරෙ; අනපුංසකානි පුමිතිලිඛිතානි; න, රස්සං න ආපජ්ජනෙති අස=පෙ=සෙය්. නන පුංසකානි=අනපුංසකානි; (පඨමාතපුරිසො) අස=පෙ=සො. න ආපජ්ජනෙත=කෙ න ආපජ්ජනෙති? අනපුංසකානි න ආපජ්ජ නෙත=අනපුංසකානි කිං න ආපජ්ජනෙති? අනපුංසකානි රස්සං න ආපජ්ජනෙත=කසමිං නිමිත්තෙ අ=පෙ=න ආපජ්ජනෙති? සිමහි පරෙ අනපුංසකානි රස්සං න ආපජ්ජනෙති. අස=පෙ=භාරනසො.

1259 පු. කතමානි උදගරණානි? වි. නදි, ජලා; දණ්ඩි, අභිභුති.

1260 පු. නනායං රස්සො “අසො රස්සමෙකචචනසොඤ්ඤ පිචා”ති අසමිං අපිගහණෙන සිඬො? කසමා ඉදං සුතං පසිතනති වෙ?

„ වි. සචං. අපිගහණෙන සිඤ්ඤානිසෙව. තථාපි තස්ස අමුකසමිං ලිඛිතති නිගමාභාවා ලිඛිතං නිගමෙත්තුං වුතං. අථවා පුරිමෙන සිඬස්ස පුතරාරමො නිගමණිති දඨබ්බං. (තසමායං රස්සො නපුංසකලිඛිත නිගමෙන ගොතිතායො.)

- 1261 පු. “අහෝ රසසමෙක වචනසොඬ පිටා”ති කිමිදං සුත්තං?
 ,, වි. රසසවිසිසුත්තං.
 1262 පු. “අහෝ”ති කොතිදෙදසො? කාරිතිදෙදසො.
 1263 පු. “රසස”නති කොතිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙදසො.
 1264 පු. “එක වචනසොඬ”ති කො=පෙ=වි. නිමිත්තතිදෙදසො.
 1265 පු. “අපි”ති කොතිදෙදසො? වි. පටිසෙධ නිදෙදසො.
 1266 පු. “චා”ති කොතිදෙදසො? වි. අවධාරණතිදෙදසො.

“අහෝ රසසමෙක වචනසොඬ පිටා”ති කිමිත්ථිද මුච්චනෙ,
 අහෝ රසසමාපජ්ජනෙ එකවචනයො ඉච්චනෙසු පරෙසුති ඤාපන
 ත්ථං. අස=පෙ=සකා. අහෝති, සමාසනන පඨමෙකවචනනනපදං,
 රසසනති, කිතකනන දුතියෙක වචනනනපදං; අඵවා නභිතනන
 දුතියෙක වචනනනපදං; එකවචනයොසුති, සමාසනන සනනම් ඛු
 වචනනනපදං; අපිති, උපසංගපදං; චාති, නිපාතපදනති පච්චද
 ථිදං සුත්තං. අස=පෙ=සනා. එකවචනයොඬපිටා, එකවචනෙසු
 චෙව යොසුච පරෙසු; අහෝ රසසං, අස සකාතා කිලපා රසසං
 ආපජ්ජනනති අස=පෙ=සකා. න සො=අහෝ; (පඨමා තප්පරියො)
 රසසනති මසා නිබ්බවනං (19. පිඨෙ) චුත්තමෙව. එකවචනංච
 යොච=එකවචනයො; (ඉතරිතරයොගච්ඡෙද) තෙසු එකවචනයො
 සුති අස=පෙ=සනා. ආපජ්ජනෙ=කො ආපජ්ජනෙ? අහෝ ආපජ්ජ
 නෙ=අහෝ කං ආපජ්ජනෙ? අහෝ රසසමාපජ්ජනෙ=කයම්. නිමිත්ත
 අ=පෙ=මාපජ්ජනෙ? එකවචනයොසු අහෝ රසසමාපජ්ජනෙති අස
 =පෙ=භාරතයො. සමබ්බාදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිමිතා.

- 1267 පු. කරාමුදගරණනි?
 ,, වි. දණ්ඩිතො, අභිභුවො, නදියො, ජලියොති.
 1268 පු. “අහෝ”ති කසමා චුත්තං? වි. කඤ්ඤයො, කඤ්ඤය
 ඉච්චාදිසු සසඤ්ඤය විජ්ජමානගතා රසො නකොතිති දීපනත්ථං.
 1269 පු. “එකවචනයොසව්”ති ඉමිතා කිං දීපෙති?
 ,, වි. ඛුච්චනෙසු පරෙසු රසසං න ආපජ්ජනන අඤ්ඤා
 යොච්චනෙසුති ඉමමත්ථං දීපෙති. යථා-දණ්ඩිති, දණ්ඩිතං. දණ්ඩිසු
 සබ්බඤ්ඤාති, සබ්බඤ්ඤානං, සබ්බඤ්ඤාසු; නදීති, නදීතං, නදීසු;
 ජලුති, ජලුතං, ජලුසුති.
 1270 පු. වණ්ණනං කිමත්ථං?
 ,, වි. අවධාරණත්ථං. යථා--නදිං නදියො, නදියාති.
 1271 පු. අපිගගගණන කිමත්ථං දීපෙති?

„ වි. සිමිති පරෙ නරසො හොති කිලපානනති ඉමමන්-
දිපෙති. යථා-දණ්ඩී, සබ්බසුද්ධා; නදී, ජලී ඉති.

1272 පු. “සොනං නො”ති කිං=පෙ=වි. ඡනාආදෙස විධිසුත්තං.

1273 පු. “සොන”නති කොනිද්දෙසො? වි. කාරිතිද්දෙසො.

1274 පු. “නො”ති කොනිද්දෙසො? වි. කාරියතිද්දෙසො.

1275 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡිතතියො සනති? වි. කිත්තො ඉතිව
කතරස්සා ඉතිව වෙ සනති. වෙපදනිපි “යං කිත්තො කතරස්සා”ති
ඉත්තොනුච්ඡිතනෙන.

“සොනං නො”ති කිමන්මිද මුච්චතෙ, නයමා කිත්තො කත-
රස්සා යොනං නොආදෙසො හොතිති සද්වනන්. අසංපෙ=කො.
යොනනති, රුලුතිජ්ඣිනුච්චනනපදං; නොති, රුලුතිපඨමෙක
ච්චනනනපදනති විපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=නානො. යොනං,
කතරස්සා කිත්තො පරෙසං යොච්චනානං; නො, නොත්තං හොතිති
අසංපෙ=කො. යොච් යොච=යො; (චන්ද්‍ර) තෙසං යොනනති
අසංපෙ=නො. හොති=කො හොති? නොත්තං හොති=කෙසං
නොත්තං හොති? යොනං නොත්තං හොති=කුත්තො යො=පෙ=කො
ති? කිත්තො යො=පෙ=හොති=කථමනුනමා; කි=පෙ=හොති? කත-
රස්සා කිත්තො යොනං නොත්තං හොතිති අසංපෙ=නානං යො.

1276 පු. කථමුදකරණනි? වි. දණ්ඩිනොච්චාදි.

1277 පු. කතරස්සාති කිමන් දිපෙති? වි. අකතරස්සා කිත්තො
පරෙසං අයමාදෙසො නහොතිති ඉමමන්. දිපෙති. යථා—අන
යො, මුත්තසො යාදි.

1278 පු. “කිලපා රස්ස”නති කිමිදං සුත්තං? වි. රස්සවිධිසුත්තං.

1279 පු. “කිලපා”ති කොනිද්දෙසො? වි. කාරිතිද්දෙසො.

1280 පු. “රස්ස”නති කොනිද්දෙසො? වි. කාරියතිද්දෙසො.

1281 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡිතතියො සනති? ගෙති එකාව. සං
“හොගෙතු”ති ඉත්තොනුච්ඡිතනෙන.

“කිලපා රස්ස”නති කිමන්මිද මුච්චතෙ, කිලප ඉච්චත රස්ස
මාපඡනෙන ගෙපරෙති සද්වනන්. අසංපෙ=කො. කිලපාති,
සමාසනන පඨමාබ්බච්චනනනපදං; රස්සනති, කිත්තකන දුතිසෙක
ච්චනනනපදං; අථවා තභිතනන දුතිසෙක ච්චනනනපදනති විපද
මිදං සුත්තං. අසංපෙ=නානො. කිලපා, ගෙපරෙ කිලප ඉච්චතෙ;

රසය, රසමාපජ්ජනනනි අසංපෙ=පො. කොවි ලොව පොව= කිලපා; (ඉතරිතරයොගවතු) අසංපෙ=පො. ආපජ්ජනන=කෙ ආපජ්ජනන? කිලපා ආපජ්ජනන=කිලපා කං ආපජ්ජනන? කිලපා රසමාපජ්ජනන=කසම්. නිමිතත කි=පෙ=ආපජ්ජනන? ගෙපරෙ කිලපා රසමාපජ්ජනනනි අසංපෙ=පොරනසො.

1282 පු කථවුදගරණානි?

„ වි. (හෙ) දණ්ඩි, (හෙ) සඬකඤ්ඤ; (හෙ) නදි, (හෙ) ජඬු.

1283 පු. නන්ධයං රසො සිජ්ඣති “අසො රසමකවචනාසාක්ඛි පිචෙ”ති මිනා සුනොන ගසඤ්ඤායපි එකවචනභතා? කසෙමනං සුත්තං පටිත්තාවචෙ?

„ වි. “අසො=පෙ=පිචෙ”ති ඉමිනා සිජ්ඣති. තථාපි ආල පනෙ සිමති පරෙ කිලපානං නියමෙනෙව රසො ගොතිති විඤ්ඤ පනත්. රචිතමිදං සුත්තං.

1284 පු. “නං කිංගා කතරසා”ති කිමිදං සුත්තං?

„ වි. නං ආදෙස විධිසුත්තං.

1285 පු. “න”න්ති කොනිදෙදසො? වි. කාරි=නිදෙදසො.

1286 පු. “කිංගා”ති කොනිදෙදසො? වි. අවධිනිදෙදසො.

1287 පු. “කතරසා”ති කො=පෙ=තනිසෙසන නිදෙදසො.

1288 පු. කිත්තකාපනසානුච්ඡතියො සනති? වි. වා ඉතිව— අං ඉතිව චෙසනති. වානිපදං “ඝපගොසම් සං වා”ති සුත්තතොව අනති පදං “අං සම්ගො පසඤ්ඤගො”ති සුත්තතොවානුචභතතො,

“නං කිංගා කතරසා”ති කිමිත්තිදමුවවතො, තසවා කිංගො කතරසා අංවචනසා නං ආදෙසො ගොතිති ඤාපනත්. අසංපෙ= පො. නනති, රුළුති පඨමෙක වචනනතපදා; කිංගොති, නිප්ප නන නිපාතපදං; කතරසාති, සමාසනන පචමෙකවචනනත පද නති නිපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=පො. කතරසා, කතමා රසය මා, කිලතො, කිසඤ්ඤතො පරසා අං වචනසා; නං, විකප්පන නං ආදෙසො ගොතිති අසංපෙ=පො. කරියතෙති=කතො, කර=කරණ “භාව=පෙ=න”ඉතිතො. රසසඤ්ඤා නිබ්බවන. (19. පිඨෙ) චුත්තං. කතො රසො යසා=සො කතරසො; තමා කත රසාති අසංපෙ=පො. ගොති=කිං ගොති? නං ආදෙසො ගොති= කසා නං ආදෙසො ගොති? අංවචනසා නං ආදෙසො ගොති= කුතො අංව=පෙ=ගොති? කිංගො අංව=පෙ=ගොති=කථමිහුතමා

කිංප=තොති? කතරස්සා කිතො අංවචනස්ස නං ආදෙසො හොතිති අස්පෙ=නාරතස්සා. සච්ඡාදි ඡබ්බිකා චණ්ණනා නිසිනා.

1289 පු. කථමුද්ගරණානි? වි. දණ්ඩනං, හොගිතමිවාදි.

1290 පු. ආවරියොපන කතරස්සා කිතො අංවචනස්ස නං හොතිති වදනො කිමත්ථං විඤ්ඤපෙති? වි. අයමාදෙසො ජිකාරනන තො හොති නො ඉකාරනනතො රස්ස කරණස්ස ජිකාරනනෙයෙව ලබ්භමානත්තාති ඉමමත්ථං විඤ්ඤපෙති.

1291 ස. වාසදෙද කසමිං අතො? තෙන කිං දීපෙති?

., වි. විකපපත්ථ. තෙන අයමාදෙසො විකපෙපන හොතිති දීපෙති. යථා—දණ්ඩං, හොගිං.

1292 පු. “සමිංනි”ති කිමිදං සුත්තං? වි. නි ආදෙසවිධිසුත්තං.

1293 පු. “සමි”නති කොනිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙදසො;

1294 පු. “නි”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරියතිදෙදසො.

1295 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡාදිස්ස සත්ථි? වි. වා ඉතිච—කිත්තාඉතිච—කතරස්සාඉතිච නිස්සොසත්ථි. වාති පදං “සපනො සමිං සංඛා”ති සුත්තතොව කිත්තා—කතරස්සාති වෙපදති “නං කි තො කතරස්සා”ති සුත්තතොවානුච්ඡාදිනො.

“සමිංනි”ති කිමත්ථමිදමුවනෙ, තසමා කිත්තා කතරස්සා සමිං වචනස්ස නිආදෙසො හොතිති ඤ්ඤපනත්ථං අස්පෙ=තො. සමිංනති, රුද්ධි ඡබ්බකචචනනපදං; නිති, රුද්ධිපඨමෙක වචනනපදනති විපදමිදං සුත්තං. අස්පෙ=තො. සමිං, කතරස්සා කිත්තා පරස්ස සමිං වචනස්ස; නි, විකපෙපන නිආදෙසො හොතිති අස්පෙ=තො. හොති=කො හොති? නිහොති=කස්ස නිහොති? සමිංවචනස්ස නි හොති=කුතො සමිං ව=පෙ=තොති? කිතො සමිං ව=පෙ=තොති=කථමුද්ගරණා කිංපෙ=තොති? කතරස්සා කිංපෙ=තොති=කතරස්සා කිතො සමිං වචනස්ස කථං නිහොති? කතරස්සා කිත්තා සමිංවචනස්ස විකපෙපන නිහොතිති අස්පෙ=නාරතස්සා.

1296 පු. කථමුද්ගරණානි? වි. දණ්ඩනිවාදි.

1297 පු. වාසදෙදන කිං පලං? වි. විකපපවාචකත්තා විකපෙපන අයමාදෙසො හොතිති. යථා—දණ්ඩං, දණ්ඩස්මිනති.

1298 පු. “ලනො වොකාගෙ වෙ”ති කිංපෙ=වොකාරාදෙස විධි සුත්තං.

- 1299 පු. “ලතො”හි කොතිදෙසො? වි. අවතිතිදෙසො.
 1300 පු. “වොකාගේ”හි කොතිදෙසො? වි. කාරියතිදෙසො.
 1301 පු. “වා”හි කොතිදෙසො? වි. විකප්පතිදෙසො.
 1302 පු. කිත්තකා=පෙ=සනති? වි. වා ඉතිව—යොනං ඉතිව වෙ සනති. වාහි පදං “කිලතො සසා නො වා”හි ඉතොව යොනනති පදං “සපතො ව සොනං ලොපො”හි ඉතොවානුවනතො.

ලතො වොකාගේ වෙ”හි කිමත්ථිදමුවවතො, ලතො යොනං වොකාරො හොති විකප්පනාති ස්ථපනත්ථං. අස=පෙ=මයා. ලතො ති, නිප්පනනතිපානපදං; වොකාරොති, කිත්තකන පඨමෙක වච නනනපදං; වාහි, නිපානපදනති නිපදමිදං සුත්තං. අස=පෙ=නා හො. ලතො, පුමනපුංසකෙසු උචණ්ණතො පරෙසං යොනං; වො කාරොව, විකප්පන වො ආදෙසොව හොතිති අස=පෙ=මයා. වො ඵව=වොකාරො; “අකිරෙති කාර”නති කාරොති අස=පෙ=නො. හොති=කො හොති? වොකාරො හොති=කෙසං වොකාරො හොති? යොනං වො=පෙ=හොති=කුතො යො=පෙ=හොති? ලතො යොනං වොකාරො හොති=ලතො=පෙ=කාරො කථං හොති? ලතො යොනං වොකාරො විකප්පනහොතිති අස=පෙ=නා රනසො.

- 1303 පු. කථමුදාගරණාති? වි. හිකඛවො, අහිභුවොති.
 1304 පු. කාරසද්දෙ කිං දීපෙති? වි. නොආදෙසො හොතිති දීපෙති. සථා-ජනතුතො, සබ්බසද්දෙනො, මග්ගසද්දෙනොති.
 1305 පු. මග්ගගණං කිමත්ථං? වි. විකප්පන නොආදෙසො හො තිති විකප්පනත්ථං. සථා-ජනතුගොච්චාදි.
 1306 පු. වාසද්දෙ කිං දීපෙති? වි. හිතබ්බ, අහිභු, සසමභුතාදිසු වොආදෙසො නහොතිති දීපෙති.

- 1307 පු. “වෙවොසු ලො වා”හි කි=පෙ=වි. අත්තවිධිසුත්තං.
 1308 පු. “වෙවොසු”හි කොතිදෙසො? වි. නිමිත්තතිදෙසො.
 1309 පු. “ලො”හි කොතිදෙසො? වි. කාරිතිදෙසො.
 1310 පු. “වා”හි කොතිදෙසො? වි. අනුකඛිකතිදෙසො.
 1311 පු. කිත්තකා=පෙ=සනති? වි. අත්තං ඉතිව-අකතරසෙස ඉතිව වෙ සනති. අත්තනති පදං “පවාදි නමත්ත”නති ඉතොව අත්ත රසෙසාති පදං “සොසිකතරසෙසා සො”ති ඉතොවානුවනතො.

“වෙවොසු ලො වා”හි කිමත්ථිදමුවවතො, වෙවො ඉවෙවනෙසු පරෙසු අකතරසෙසා ලො අත්තමාපථ්ථතෙති ස්ථපනත්ථං. අස=පෙ=

කො. වෙවොසුති, සමාසනනසනනම් ඔහුවචනනනපදං; ලොති,
 රුද්‍රනිපඨමෙකවචනනනපදං; වානි, නිපාතපදනනි තිපදමිදං සුතනං.
 අශංපෙ=මහා. වෙවොසු, වෙවො ඉවෙවනෙසු ආදෙසෙසු; ලොව;
 අකතරසොං ලොඅතනමාපජ්ජනෙති අශංපෙ=මහා. වෙව වොව=
 වෙවො; (ඉතරිතරසොගච්ඡෙද) නෙසු වෙවොසුති අශංපෙ=මහා. ආ
 පජ්ජනෙ=කො ආපජ්ජනෙ? ලො ආපජ්ජනෙ=ලො කං ආපජ්ජනෙ?
 ලො අතනමාපජ්ජනෙ=කථමහුනො ලො=පෙ=මාපජ්ජනෙ? අකත
 රසොං ලො=පෙ=මාපජ්ජනෙ=කසමි. නිමිතෙන අකතර=පෙ=මාප
 ජ්ජනෙ? වෙවොසු පරෙසු අකතරසොං ලො අතනමාපජ්ජනෙති
 අශංපෙ=කාරනසො. සමකොදි ජබ්බිධා වණ්ණනා නිසිනා.

1312 පු. කථමුද්ගරණානි?

,, වි. භික්කවෙ; භික්කවො; හෙතවෙ, හෙතවොති.

1313 පු. අකතරසොංති කිං දිපෙනි?

,, වි. උාකාරනනං පරිවජ්ජෙති තස්ස කතරසොනනා. යථා-
 අභිභූවො, සයමභූවොති.

1314 පු. චකාරො කිමිත්ථං? වි. අතනනති මස්ස අනුකසිත්ථං.

1315 පු. “අක තරසො ලනො යොලපනස්ස වෙවො”ති කිමිදං
 සුතනං? වි. වෙවොආදෙසවිධිසුතනං.

1316 පු. “අකතරසො”ති කො=පෙ=තබ්බිසෙසනනිදෙදසො,

1317 පු. “ලනො”ති කොනිදෙදසො? වි. අවධිනිදෙදසො.

1318 පු. “යොලපනස්ස”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරිනිදෙදසො.

1319 පු. “වෙවො”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරිතනිදෙදසො.

“අකතරසො ලනො යොලපනස්ස වෙවො”ති කිමිත්ථමිදමුවව
 නෙ, අකතරසො ලනො යොලපනස්ස වෙවොආදෙසො හොනනිති
 ඤපගත්ථං. අශංපෙ=මහා අකතරසොති, සමාසනනපච්ඡෙදක
 වචනනනපදං; ලනොති, නිප්පනනනිපාතපදං; යොලපනස්සාති,
 සමාසනනජ්ජෙක වචනනනපදං; වෙවොති, සමාසනනපඨමාඔහුවච
 නනනපදනනි චතුපපදමිදං සුතනං. අශංපෙ=මහා. අකතරසො,
 නකතරසොමා; ලනො, ලසකුඤ්ඤ පරසො; යොලපනස්ස, ආලප
 නෙ විනිතස්ස යොස්ස; වෙවො, වෙවොකාරා හොනනිති අශංපෙ=
 මහා. (කත. 213 පිඨෙව රස්ස 19 පිඨෙව) කතො රසොස්ස යස්ස
 =සො කතරසොස්ස; (ජම්බුබ්බිති)න කතරසොස්ස; අකතරසොස්ස; පඨමා
 තපසුරිසො) තස්මා අකතරසො. (ආලපන 165 පිඨෙ) යොව සො

ආලපනෝවානි=ආලපනෝ; කායා යවාලපනායා. වේච්චි වෝච්චි= වෙවොනි අශ්ම=පෙ=මො. මොනනි=කෙ මොනනි? වෙවො ආදෙසා මොනනි=කායා වෙවො ආදෙසා මොනනි? යවාලපනායා වෙ=පෙ= මොනනි=කුමො යවාල=පෙ=මොනනි? ලමො යවාල=පෙ=මොනනි? කච්චමුනමා ලමො යවාල=පෙ=මොනනි? අකච්චරසා ලමො යවාලපනායා වෙවො ආදෙසා මොනනි අශ්ම=පෙ=මොනනි. 1320 පු. කිත්මානි උදහරණෝති?

,, වි. හිකඛවො, හිකඛවො; හෙතවෙ, හෙතවොනි.

1321 පු. ආචරියොපනආකතර්කානිවදනොකමයං පකාසෙති?

,, වි. උච්චාරනායා කිත්තර්කානා තතො පරසා ඵඤ්ඤා ආදෙසා නමොනනි ඉමමයං පකාසෙති. යමා අභිභුමො, සයමභිවොනි.

1322 පු. ලමොනි කමයං දීපෙති? වි. ඉත්තිලිඛිත ලකාභාවා ඵඤ්ඤා න මොනනි. යමා-රතනියො, යාදුසොති.

1323 පු. ආලපනසොනි කමයං දීපෙති?

,, වි. පඨමාදුතියාසු විනිශ්චයො. යොනං ඵඤ්ඤා ආදෙසා නමොනනි. යමා-හිකඛවො ගව්ඡනා, හිකඛවො පසාගානි මනුසානි.

1324 පු. “විකාරොන කම්චි වොනොනමනාවොච විසෙසො” තොයං කො භාවෙයො? වි. “ලමො වොකාරො වා”නි අසමා වලභගණෙන ජනතුසල්ලො පරෙසං යොනං වොආදෙසො මෙව නොආදෙසාව කමචි නමොනනි.

1325 පු. “සසුපිතාදි නමාසිසම්. සිලොපොමෙ”නි කිමිදං සුභතං

,, වි. ආකාරාදෙස සිලොප විධිසුතං.

1326 පු. “සසුපිතාදින”නි කොනිදෙදෙසො?

,, වි. අනතොපෙකි කාරිනිදෙදෙසො.

1327 පු. “ආ”නි කොනිදෙදෙසො? වි. කාරියනිදෙදෙසො.

1328 පු. “සිසම්”නි කොනිදෙදෙසො? වි. නිමිත්තනිදෙදෙසො.

1329 පු. “සිලොපො”නි කොනිදෙදෙසො? වි. කාරියනිදෙදෙසො.

1330 පු. “වා”නි කොනිදෙදෙසො? වි. සවිපිනනිදෙදෙසො.

“සසුපිතාදිනමා සිසම්. සිලොපොමෙ”නි කිමයං විදමුච්චතො, සසුපිතමනායා ආකාරාදෙසො මොනි සිසම්. විහතතිමි තතො සිලොපොම මොනනි යොනායා. අශ්ම=පෙ=මො. සසුපිතාදින නනි, සමාසනන ඡසිඛග්‍රවචනනපදං; ආනි රුලුති පඨමෙකවචන නනපදං; සිසම්නනි, රුලුතිසහනමෙසකවචනනනපදං; සිලොපොනි සමාසනනපඨමෙකවචනනනපදං; වානි, නිපාතපදනනි මෙපදමිදං.

සුභතං. අසංපෙ=පො. සිසමිං, සිමතිපරෙ; සඤ්චිතාදීනං, සඤ්චිතාදීනං අනන්තං; ආ, ආකාරාදෙසො හොති; සිලොපොච, සිසං ලොපොච හොතිති අසංපෙ=පො. සාසනිති=සන්තා; සාස-අනුසිඛිමති, “සාසාදීනි රක්ඛ”ති රඤ්ච (පිතු-ආදි. 167 පිඨෙ)සන්තා ච පිතා ච-සඤ්චිතරො; සඤ්චිතරො ආදි යෙසං=තෙ සඤ්චිතාදයො (ඡ්ඤිබ්බුබ්බිති) තෙසං සඤ්චිතාදීනං. (ලොප. 42) සිසං ලොපො=සිලොපො; (ඡ්ඤිතප්පුරිසො) අසංපෙ=පො. ආපඤ්ඤතෙ=කො ආපඤ්ඤතෙ? අනෙතා ආපඤ්ඤතෙ=අනෙතා කං ආපඤ්ඤතෙ? අනෙතා ආත්තමාපඤ්ඤතෙ=කෙසං අ=පෙ=මාපඤ්ඤතෙ? සඤ්චිතාදීනං අ=පෙ=මාපඤ්ඤතෙ=කසමිං නිමිත්තෙහි සඤ්ච=පෙ=මාපඤ්ඤතෙ? සිමති පරෙ සඤ්චිතාදීනං අනෙතා ආත්තමාපඤ්ඤතෙ=පුන කිං හොති? සිලොපොච හොතිති අසංපෙ=පො. හාරනසො.

1331 පු. කතමාති උදගරණාති? වි. සන්තා, පිතා, මාතානාදි.

1332 පු. චසද්දෙ කිමත්ථං දීපෙති? වි. සමපිණ්ඩනත්ථස්ස චාච කතනා දුතියත්ථසඤ්ඤානස්ස සිසං ලොපො හොතිති ඉමමත්ථං දීපෙති.

1333 පු. සිසමිතනිමිතා කිංදීපෙති? වි. සත්තස්ස, පිතුස්සාදියු අය මාදෙසො න හොතිති දීපෙති.

1334 පු. “අසෙසෙසා රතන”ති කිංපෙ=වි. ආරාදෙසවිබිසුභතං.

1335 පු. “අසෙසෙසු”ති කොතිදෙදසො? වි. නිමිත්තනිදෙදසො.

1336 පු. “අරතන”නති කොතිදෙදසො? වි. කාරියතිදෙදසො.

1337 පු. කිතන=පෙ=සනති? වි. සඤ්චිතාදීනං ඉති එකායෙව සා “සඤ්චිතාදීනමාසිසමිං සිලොපොච”ති ඉතොනුවත්තතෙ.

“අසෙසෙසා රතන”නති කිමත්ථමිදමුවවතෙ, අනන්තරෙ විනිතං සිවිහනතිං ධපෙත්වා අසෙසෙසු වචනෙසු සන්තාදීනමනෙතා ආරත්තමාපඤ්ඤතෙහි ඤාපනත්ථං. අසංපෙ=පො. අසෙසෙසුති, සබ්බනාමික සහනමිබ්බුවචනනාපදං; ආරත්තනති, තඤ්ඤනන දුති යෙය වචනනන පදනති විපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=පො. අසෙසෙසු, සිවචනං ධපෙත්වා අසෙසෙසු වචනෙසු සඤ්චිතාදීනමනෙතා; ආරත්තං, ආරත්තමාපඤ්ඤතෙහි අසංපෙ=පො. ආරස්ස භාවො=ආරත්තං; “ආරත්තනා භාවෙත්ථ”ති හෙතා. තං ආරත්තනති අසංපෙ=පො. ආපඤ්ඤතෙ=කො ආපඤ්ඤතෙ? අනෙතා ආපඤ්ඤතෙ=අනෙතා කං ආපඤ්ඤතෙ? අනෙතා ආරත්තමාපඤ්ඤතෙ? කෙසං අ=පෙ=මාපඤ්ඤතෙ? සඤ්චිතාදීනමනෙතා ආරත්තමාපඤ්ඤතෙහි අසංපෙ=පො. හාරනසො.

1338 පු. කතමානි උදහරණානි? වි. සථාරං, පිතරං, මාතරං, භාතරං; සථාරෙහි, පිතරෙහි, මාතරෙහි, භාතරෙහිති.

1339 පු. “අඤ්ඤාසු”ති කසමා වුත්තං. වි. පඨමෙකවචනභූත සිමිති පරෙ අසමාදෙසො න භොතීති විඤ්ඤාපනාං. යථා-සථා, පිතා, මාතා, භාතාති.

1340 පු. “ආරක්ඛ”න්තස්ස භාවෙන කිමථං දීපෙති? වි. කත්ථි ආරාදෙසො න භොතීති. යථා-සඤ්ඤා, පිතුස්ස, මාතුස්ස, භාතුස්ස.

1341 පු. “නනො සොනමානු”ති කිමිදං සුත්තං?

, වි. ඔකාරාදෙස විධිසුත්තං.

1342 පු. “නනො”ති කොතිදෙසො? වි. අවධිතිදෙසො.

1343 පු. “සොන”න්ති කොතිදෙසො? වි. කාරිතිදෙසො.

1344 පු. “ඛ”ති කොතිදෙසො? වි. කාරිතිදෙසො.

1345 පු. “ඤ”ති කොතිදෙසො? වි. සමුවචයතිදෙසො.

1346 පු. කිත්තකාපනස්සානුචිතතියො සත්ථි? වි. ආරතොති එකාව. සා “අඤ්ඤාසුපන”න්ති ඉතොනුචිතතෙන.

“නනො සොනමානු”ති කිමථමිදමුවවතෙන, තතො ආරාදෙසතො යොනමොකාරාදෙසො භොතීති ඤාපනාං. අසංපෙ=කො. තතොති, නිපථනනතිපාතපදං; යොනනති, රුලුතිපිබ්බ චවනනනපදං; ඔති, රුලුති පඨමෙක චවනනනපදං, තුති, නිපාත පදනති චතුපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=ගො. තතො, තසමා ආරාදෙසතො; යොනං, සබ්බස්ස යොවචනානං; ඔතු, ඔකාරාදෙසො භොතීති අසංපෙ=කො. භොති=කො භොති? ඔකාරාදෙසො භොති=කෙසං ඔපෙ=භොති? යොනං ඔපෙ=භොති=කුතො යොපෙ=භොති? තතො ආරාදෙසතො යොනං ඔකාරාදෙසො භොතීති අසංපෙ=භාරනගො.

1347 පු. කතමානි උදහරණානි? වි. සථාරො, පිතරො, මාතරො, භාතරො, කත්තාරො, චත්තාරොති.

1348 පු. තුසදො කමථං දීපෙති? වි. අඤ්ඤාසමාපි පරෙස්ස යොවචනානං ඔකාරාදෙසො භොතීති. යථා-චතුරො, ගාමො, උභොතසාදි.

1349 පු. “නාආ”ති කිමිදං සුත්තං? වි. ආකාරාදෙසවිධිසුත්තං.

1350 පු. “නා”ති කොතිදෙසො? වි. කාරිතිදෙසො.

1351 පු. “ආ”නි කොනිදෙදසො? වි. කාරියනිදෙදසො.

1352 පු. කිත්තකා=පෙ=සුනති? වි. ආරතො ඉතිව තතො ඉතිව වෙසනති. ආරතොති පදං “අසෙසසුනති”නති සුත්තතොව තතොති පදං “ගතො සමිමි”ති සුත්තතොවානුවත්තතො.

“නාආ”ති කිමන්මිදමුවතො, උතො ආරාදෙසතො නාවච කසාකාරාදෙසො හොතිති සද්දනන්ථං. අස=පෙ=සො. නාති, රුලුති ජසිපඨමෙක වචනනතපදං, ආති, රුලුතිපඨමෙක වචනනතපදනති මිපදමිදං සුත්තං. අස=පෙ=සො. නා, ආරාදෙසතො පරසා නාව චතසා, ආ, ආකාරාදෙසො හොතිති අස=පෙ=සො. හොති=කො හොති? ආකාරාදෙසො හොති=කාසා අස=පෙ=සොති? නාවචතසා අස=පෙ=සොති=කුතො නාව=පෙ=සොති? තතො ආරාදෙසතො නා වචනසා ආකාරාදෙසො හොතිති අස=පෙ=සොති=සො.

1353 පු. කථමුදගරණාති? වි. සජ්ජාරා, පිතරා, මාතරා, භාතරා, ධිතරා, කතරා, වතරාති.

1354 පු. “උසසමිං සලොපො මා”ති කිමිදං සුත්තං?

,, වි. සවුකාරාදෙස ලොපවිධිසුත්තං.

1355 පු. “උ”ඉති කොනිදෙදසො? වි. කාරියනිදෙදසො.

1356 පු. “සසමි”නති කොනිදෙදසො? වි. නිමිදනනිදෙදසො.

1357 පු. “සලොපො”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරියනිදෙදසො.

1358 පු. “මා”ති කොනිදෙදසො? වි. සමිපිනිනිදෙදසො.

1359 පු. කිත්තකා=පෙ=සුනති? වි. සඤ්ජිතාදිතං ඉතිව-වා ඉතිව වෙ සනති. සඤ්ජිතාදිතනති පදං “සඤ්ජිතාදිත මාසිසමිං සිලො පො මෙ”ති ඉතොව වාති පදං “මානමිති”ති ඉතොවානුවත්තතො.

“උසසමිං සලොපො මා”ති කිමන්මිදමුවතො, සඤ්ජිතාදිත මතො උත්තමාපජ්ජතෙ සවිහතති මහි තතො සවිහතතිසා ලොපො ම හොති විකප්පනාති සද්දනන්ථං. අස=පෙ=සො. උ ඉති, රුලුතිජසි පඨමෙකවචනනතපදං; සමිතති, රුලුතිසත්තමෙකවචනනතපදං; සලොපොති, සමාසනනු පඨමෙක වචන නතපදං; වාති, නිපාතපද නති චතුපදමිදං සුත්තං. අස=පෙ=සො. සසමිං, සභුතසමිං වච නෙ පරෙ සඤ්ජිතාදිතවත්තසා; උ, උකාරාදෙසො හොති; සලො පොව, විකප්පන සසා ලොපොව හොතිති අස=පෙ=සො. (ලොප. 42.පිඨෙ) සසා ලොපො=සලොපොති අස=පෙ=සො. හොති-කො හොති? උත්තො හොති=කසා උත්තං හොති? අනතසා උත්තං හොති= කෙසං අස=පෙ=සොති? සඤ්ජිතඉවෙවමාදිතං අස=පෙ=සොති=කසමි.

නීතිතොත සඳුපිපෙ=හොති? සසමි. විභතතිමති සඳුපිතු ඉවෙව්වි
මාදිනං අනුසස් උතතං හොති=පුත කිං හොති? සලොපොච්චි හොති
=කථං සලොපොච්චි හොති? විකපෙපන සලොපොච්චි හොතිති අස-
=පෙ=භාරනිකො.

1360 පු. කතමාති උදගරණාති? වි. සඳු, පිතු, භාතුභි.

1361 පු. වාසඤ්ඤා කසමිං අපෙඤ්ඤා නෙන කුමෙඤ්ඤා? වි. විකප-
පෙඤ්ඤා හොති විකපපවාචකතතා. සඳුසස්, සඳුතො; පිතුසස්. පිතු-
තො; භාතුසස්, භාතුතොති ඵලමාදිපු සසස් ලොපො නහොතිති
අසමෙඤ්ඤා.

1362 පු. චකාරො කිමෙඤ්ඤා? තෙන කිං දීපෙති? වි. සමිපිණ්ඩන-
ෙඤ්ඤා. තෙන දුතියඤ්ඤාකතං සසස් ලොපො දීපෙති.

1363 පු. සඳුසඤ්ඤා පකතිසාපි උකාරනෙතා කසමා උකාරාදෙ-
සො විනිකොතිමෙ? වි. ආරාදෙසසස් නිවාරණඤ්ඤා උකාරාදෙසො
විනිකො.

1364 පු. “චා නමිති”ති කිමිදං සුතතං? වි. ආරාදෙසවිධිසුතතං.

1265 පු. “චා”ති කොතිදෙසො? වි. විකපපතිදෙසො.

1366 පු. “නමිති”ති කොතිදෙසො? වි. නිමිත්තතිදෙසො.

1367 පු. කිහතකාපනසානුච්ඡිතතියො සනති? වි. සඳුපිතාදිනං
ඉතිච-ආරතතං ඉතිච මෙ සනති. සඳුපිතාදිනතති පදං “සඳු පිතා-
දිනමාසිසමි. සලොපො චා”ති ඉතොච ආරතතනාති පදං “අසඤ්ඤා
කාරන”නති ඉතො චානුචතතන.

“චා නමිති”ති කිමෙඤ්ඤාච්චිතෙන, සඳුපිතාදිනමනෙතා ආර-
තතමාපඤ්ඤා නමිති විභතතිමති විකපෙපනාති සුපනනාති. අස=පෙ=
කො. චාති, නිපාතපදං; නමිති, රුද්ධිසකතමෙක වචනනත
පදනති විපදමිදං සුතතං. අස=පෙ=හො. නමිති, නමිති විභතතිමති
පරෙ සඤ්ඤාදිනමනසස්; චා, විකපෙපන ආරො හොතිති අස=පෙ=
කො. ආපඤ්ඤානෙ=කො ආපඤ්ඤානෙ? අනෙතා ආපඤ්ඤානෙ=අනෙතා
කං ආපඤ්ඤානෙ? අනෙතා ආරතතමාපඤ්ඤානෙ= කෙසං අ=පෙ=මාප-
ඤ්ඤානෙ? සඳුපිතාදිනං අ=පෙ=මාපඤ්ඤානෙ=කසමි, නීතිතොත ස=පෙ=
මාපඤ්ඤානෙ? නමිති විභතතිමති ස=පෙ=මාපඤ්ඤානෙ=නමිති විභතතිමති
සඳුපිතාදිනං අනෙතා කථං ආරතතමාපඤ්ඤානෙ? නමිති විභතතිමති
සඳුපිතාදිනමනෙතා විකපෙපන ආරතතමාපඤ්ඤානෙති අස=පෙ=
භාරනිකො.

1368 පු. කථමුදහරණනි?

,, වි. සභාරානං, පිතරානං, භාතරානනි.

1369 පු. වාසදාසු කිමත්තං දීපෙති? වි. වාසදාසු විකප්පවාච. කතතා විකප්පෙන අසමාදෙසො තොතිති. යථා—සභාරානං, පිතුනං, මාතුනං, භාතුනනි.

1370 පු. “අසෙසදසාධරණ”නති ඉමිනා ච “වෘත්තමි”ති ඉමිනාවාති චිතිපි ආරාදෙසොච වුත්තො කසමා විනිපි සුත්තනති එකොච ආදෙසො නිද්දිසොතිචෙ?

,, වි. “අසෙසදසාධරණ”නති ඉමිනා නිසමෙන වුත්තො ආරාදෙසං “වෘත්තමි”ති ඉමිනා දුතියසුත්තෙන විකප්පෙති තසමා තදත්ථ විඤ්ඤපනත්තං ඉමං සුත්තං පටිතං. (නමති පරෙ විකප්පෙන ආරාදෙසො තොතිති ගහෙතබ්බං.)

—0—

1371 පු. “සද්දුනානමෙ”ති කිමිදං සුත්තං? වි. අත්තවිධිසුත්තං

1372 පු. “සද්දුනො”ති කොපෙ=අත්තාපෙකම් කාරිතිදෙසො.

1373 පු. “අත්ත”නති කොතිදෙසො? වි. කාරියතිදෙසො.

1374 පු. “මා”ති කොතිදෙසො? වි. සමුවචය නිදෙසො.

1375 පු. කිත්තසාපනාසානුච්ඡාතියො සන්ති? වි. “වෘත්තමි”ති සබ්බං සුත්තාවෙවානුචත්තතෙ.

“සද්දුනානමෙ”ති කිමත්ථිදමුවචතෙ, සද්දසද්දනාසස අත්තං හොති නමති විභන්තිමිති විකප්පනාති ඤ්ඤපනත්තං. අස=පෙ=සො, සද්දුනොති, කිත්තකත්තමිතිකචචනත්තපදං; අත්තනති, තමිත්තන පඨමෙකචචනත්තපදං; මාති, නිපාතපදනති නිපදමිදං සුත්තං. අස=පෙ=සො. සද්දුනො, නමති පරෙ සද්දසද්දසස අත්තො; අත්තංච‘ විකප්පෙන අත්තං හොතිති අස=පෙ=සො. (සද්ද 218.පිඨෙ) තසස සද්දුනො. අකාරසස භාවො=අත්තං; “ඤ්ඤනා භාවෙ තු”ති තෙත්තාති අස=පෙ=සො. හොති=කො හොති? අත්තං හොති=කසස අත්තං හොති? සද්දසද්දනාසස අත්තං හොති=කසමි. නිමිත්තෙ ස=පෙ=සොති? නමතිපරෙ=පෙ=සොති නමති පරෙ සද්දසද්දනාසස කථා අත්තං හොති? නමති පරෙ සද්දසද්දනාසස විකප්පෙන අත්තං හොතිති අස==පෙ==භාරනසො.

1376 පු. කථමුදහරණනි? වි. සභාරානං, පිතරානං, මාතරානනි.

1377 පු. වාග්ගණං කසමා විනිතං? වි. අත්තමිදං විකප්පෙන හොතිති විඤ්ඤපනත්තං. යථා—සභාරානං, පිතරානං, මාතරානං භාතරානනි.

1378 පු. වග්ගභණ්ණං කිමත්ථං චුත්තං? පි. සත්ථසද්දසදිසානම්ඤ්ඤ සම්පි සද්දනං සම්පිණ්ණිනත්ථං. (තෙන පිඤ්ඤාමානුභාසාදීනම්පි ඉදං අත්තං භොතිති දඬබං.)

1379 පු. “නනොසම්මි”ති කිංපෙ=වි. ඉකාරාදෙසවිධිසුත්තං.

380 පු. “නනො”ති කොනිදෙදසො? පි. අවසිනිදෙදසො.

1381 පු. “සම්”න්ති කොනිදෙදසො? පි. කාරිතිදෙදසො.

1382 පු. “ඉ”ඉති කොනිදෙදසො? පි. කාරිසතිදෙදසො.

1383 පු. කිත්තකාපනාසානුචුත්තියො සන්ති? පි. ආරතොති එකාව. සා. “අඤ්ඤාසාපනන”න්ති ඉතොනුචත්තතෙන.

“නනොසම්මි”ති කිමත්ථම්පිඤ්ඤාචිත්තෙන, තතො ආරාදෙසතො සම්මං වචනසිකාරාදෙසො භොතිති ඤ්ඤාපනත්ථං. අසංපෙ=සො. තතො ති, නිප්පන්නනිපාතපදං; සම්මති, රුලුති ජඤ්ඤාචිත්තනතපදං; ඉ ඉති, රුලුති පඨමෙකච්චනනතපදන්ති නිපදම්ඤ්ඤං සුත්තං. අසංපෙ=ගො. තතො, තතො ආරාදෙසතො පරස්ස, සම්මං, සම්මච්චනස්ස; ඉ, ඉකාරාදෙසො භොතිති අසංපෙ=සො. භොති=කො භොති? ඉකාරො භොති=කස්ස ඉකාරො භොති? සම්මච්චනස්ස ඉකාරො භොති=කුතො සම්මං=පෙ=ගොති? තතො ආරතො පරස්ස සම්මච්චනස්ස ඉකාරො භොතිති අසංපෙ=භාරගො.

1384 පු. කතමාති උදගරණාති?

,, පි. සත්ථරි, පිත්ථරි, මාත්ථරි, භාත්ථරි.

1385 පු. තතොති ඉම්මිනා කිං දිපෙති? පි. අඤ්ඤාතිපි පරෙසං සම්මනො ඉකාරාදෙසො භොතිති, සථං-භුට්ඨි, දිට්ඨි.

1386 පු. “ආගොරස්සමිකාරො”ති කිංපෙ=වි. රස්සවිධිසුත්තං.

1387 පු. “ආගො”ති කොනිදෙදසො? පි. කාරිතිදෙදසො.

1388 පු. “රස්ස”න්ති කොනිදෙදසො? පි. කාරිතිදෙදසො.

1389 පු. “ඉකාරො”ති කොනිදෙදසො? පි. නිමිත්තනිදෙදසො.

“ආගොරස්සමිකාරො”ති කිමත්ථම්පිඤ්ඤාචිත්තෙන, ආරාදෙසො රස්ස මාපජ්ජතෙ ඉකාරාදෙසො භොතිති ඤ්ඤාපනත්ථං. අසංපෙ=සො. ආරොති, රුලුති, පඨමෙකච්චනනතපදං; රස්සන්ති, කිත්තකාපනනිදෙසකච්චනනතපදං; අඬවා තඤ්ඤානතපදන්තිදෙසකච්චනනතපදං; ඉකාරොති කිත්තකාපනනිදෙසකච්චනනතපදන්ති නිපදම්ඤ්ඤං සුත්තං. අසංපෙ=ගො. ඉකාරො. ඉකාරාදෙසො පරෙ; ආරො, ආරාදෙසො; රස්සං;

රක්‍ෂාමාපල්ලතෙහි අශංච්‍යා. (රක්‍ෂා 19) ඉඵච=ඉක්කාරො; “අසිඛි රෙහි කාර” නති කාරොති අශංච්‍යා. ආපල්ලතෙ=කො ආපල්ලතෙ? ආරො ආපල්ලතෙ=ආරොකං ආපල්ලතෙ? ආරො රක්‍ෂාමාපල්ලතෙ=කසම් නිමිත්තො ආංච්‍ය=මාපල්ලතෙ? ඉක්කාරෙ පරෙ ආරො රක්‍ෂාමාපල්ලතෙහි අශංච්‍යා=භාග්‍යසො.

1390 පු. කථමුද්ගහරණොති? වි. සන්ධි, පිත පිතොදි.

—*—

1391 පු. “පිතාදිනමසිමති”හි කිමිදං සුත්තං? වි. රක්‍ෂාවිධිසුත්තං.

1392 පු. “පිතාදින”නති කොංච්‍ය=සමිඛිනි ජ්ඣිතිලොසො.

1393 පු. “අසිමති”හි කො නිලොසො? වි. නිමිත්තා නිලොසො.

1394 පු. කිත්තකංච්‍ය=සකති? වි. ආරො ඉතිම රක්‍ෂං ඉතිම. චෙ සනති. චෙපි “ආරොරක්‍ෂමිකාරො”හි ඉත්තොනුචග්ගතො.

“පිතාදිනමසිමති”හි කිමන්මිදමුච්චතො; පිතාදිනං ආරාදෙ සො රක්‍ෂාමාපල්ලතෙ අසිමති විභතතිමතිහි ඤාපනථං. අශංච්‍යා=කො. පිතාදිනනති, සමාසනනජ්ඣිකමුච්චනනනපදං; අසිමතිහි සමාසනන සනනමොසකච්චනනන පදනති මිපදමිදං සුත්තං. අශංච්‍යා=කො. අසිමති, සිමති අපරෙ; පිතාදිනං, පිතුසද්දිනං ආරා පදසොරක්‍ෂාමාපල්ලතෙහි අශංච්‍යා. (පිතු-ආදි. 167 පිඤ්ඤා) පිතා ආදි යෙසං=තෙ පිතාදියො; තෙසං පිතාදිනං. න සි=අසි; තසම්. අසිමතිහි අශංච්‍යා=කො. ආපල්ලතෙ=කො ආපල්ලතෙ? ආරො ආපල්ලතෙ=ආරො කං ආපල්ලතෙ? ආරො රක්‍ෂාමාපල්ල, තෙ=කෙසං ආංච්‍ය=මාපල්ලතෙ? පිතාදිනං ආංච්‍ය=මාපල්ලතෙ=කසම් නිමිත්තො පිංච්‍ය=මාපල්ලතෙ? අසිමති විභතතිමති පිතාදිනං ආරො රක්‍ෂාමාපල්ලතෙහි අශංච්‍යා=භාග්‍යසො.

1395 පු. කථමුද්ගහරණොති? වි. පිතරා, මාතරා, භාතරා, භිතරාහි

1396 පු. අසිමතිහි කිමන්? වි. තොපපච්චයෙ පරෙ පිතුසද්දිනං උකාරස්ස ඉකාරාදෙසො භොතිති විඤ්ඤාපනථං. සථා—පිතිතො, මාතිතොනොදි.

1397 පු. සත්ථසද්දපිතුසද්දිනං ආරාදෙසසො විසෙසො විජ්ඣතිවා? මාමා? යදි විජ්ඣය්‍ය කථං සියා වි. විජ්ඣතියෙව විසෙසො. අඤ්ඤානු සිච්චනං සෙසෙසු චමනෙපු පිතුසද්දියං ආරාදෙසො රක්‍ෂාමාපල්ලතෙ

1398 පු. “නමති පිතුනංතිපි භොති”හි වුත්තං. කිසද්දිනං පටිච්චා වුත්තං? වි. කංචචනෙ පරෙ පිතුසද්දියං ඵකපනෙකි ආරා දෙසොච්ච අනන්ච නගොති තසමා චතුර්ජ්ඣිකමුච්චනානං පිතු නංතිව රූපං භොතිති ඉදමන්. විඤ්ඤාපෙතුං වුත්තං.

—*—

- 1399 පු. “සොසුමෙ”ති කිමිදං සුත්තං? පි. ආවාදෙසවිසිසුත්තං.
 1400 පු. “සොසු”ති කොනිදෙදසො? පි. නිමිත්තනිදෙදසො.
 1401 පු. “මා”ති කොනිදෙදසො? පි. සමුව්චයනිදෙදසො.
 1402 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡිත්තියො සන්ති? පි. ගොඉතිව—
 ආවඉතිව වෙසන්ති. වෙපි “නාවසෙ”ති ඉතොනුවත්තනෙන.

“සොසුමෙ”ති කිමත්ථිදමුව්චනෙ, ගොසද්දස්ස ඔකාරස්ස යොසු විහන්තිසු ආවාදෙසො හොතිති සද්දපනත්තං. අසංපෙ=සකා. සොසුමි, සමාසානසහම් බහුවචනානුපදං; වානි, නිපාතපදනති විපද මිදං සුත්තං. අසංපෙ=සො. යොසුව, යොසු පරෙසුපි ගොසද්දෙකාරස්ස ආවාදෙසො හොතිති අසංපෙ=සකා. යොව යොවි=සො; (ඉත ටිතරයොග්ගමෙඤ්ඤ)තෙසු යොසුති අසංපෙ=සකා. හොති=සකාහොති” ආවාදෙසො හොති=කස්ස ආසංපෙ=හොති” ගොසද්දෙකාරස්ස ආසංපෙ=සකාති=කස්මිං නිමිත්තෙ ගොසංපෙ=සකාති? යොසු පරෙසුපි සොසද්දෙකාරස්ස ආවාදෙසො හොතිති අසංපෙ=නාරතිකො.

- 1403 පු. කර්මදුගරණානි? පි. ගාවො ගව්ඡන්ති; ගෙ ගාවො විරං ජීවිති; ගාවො පස්සන්තිති.

- 1404 පු. ආවාදෙසනො පරෙසං යොව්චනානං කෙත සුත්තෙන ඔකාරාදෙසො විනිකොතිවෙ? පි. නාකෙනාපි සුත්තෙන ඔකාරාදෙසො ඵගිතො “නගො සොනමොතුගාත්තු තුකාරෙන ඔකාරාදෙසො විනිතො.

- 1405 පු. “අවමනිමෙ”ති කිංපෙ=පි. ආව අවාදෙසවිසිසුත්තං.
 1406 පු. “අව”ඉති කොනිදෙදසො? කාරියතිදෙදසො.
 1407 පු. “අමනි”ති කොනිදෙදසො? පි. නිමිත්තනිදෙදසො.
 1408 පු. “මා”ති කොනිදෙදසො? පි. සමුව්චයනිදෙදසො.
 1409 කිත්තකාපනස්සානුච්ඡිත්තියො සන්ති? පි. ගො ඉතිව—ආව ඉතිව වෙසන්ති වෙපි “නාවසෙ”ති ඉතො නුවත්තනෙන.

“අවමනිමෙ”ති කිමත්ථිදමුව්චනෙ, ගො ඉවෙච්චස්ස ඔකාරස්ස අව අව ඉවෙච්චන ආදෙසො හොතිති අමනි විහන්තිමිති සද්දපනත්තං. අසංපෙ=සකා. අවානි, රුලුතිපඨමෙකවචනනනුපදං; අමනිති, රුලුතිසසකමෙකවචනනනුපදං; වානි, නිපාතපදනති විපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=සකා. අවෙති අමනි වචනෙ පරෙ ගොසද්දෙකාරස්ස; අවච්චි, ආව අව ඉවෙච්චන ආදෙසො හොතිති අසංපෙ=සකා. හොති=කෙ හොති? ආව අව ඉවෙච්චන ආදෙසො හොති=කස්ස ආවඅව ඉ-පෙ-හොති? ගොසද්දෙකාරස්ස ආවඅව ඉ-පෙ-හොති=

කසම්. නිමිතෙන ගොස-පෙ-ගොනති? අමති පරෙ ගොසදෙසු
කාරස්ස ආවඥා ඉවෙවනෙ ආදෙසා ගොනතිති අය-පෙ-නිසො.

1410 පු. කතමානි උදහරණං? වි. ගාවං, ගවංති.

1411 පු. වසදෙත කිමත්ථං දීපෙති? වි. නා සමා සම්. සු ඉති
ඉමෙසු වචනෙසු පරෙසු ආවඥාදෙසා ගොනතිතිව සසම්. පරෙ අවා
දෙසො ගොතිතිව දීපෙති. කවමායනාවටිසෙහි පන “සොසුමා”
ත්තසම්. වග්ගගණෙන නාසමාසම්.සුඉති ඉමෙසු පරෙසු ගොසදෙසු
කාරස්ස ආවාදෙසො වෙව “අමතිමා”ත්තසම්. වග්ගගණෙන ගොනා
සමාසම්.සුඉති ඉමෙසු අවාදෙසොව චුත්තො “වසදෙතගිණං කිම
ත්ථං? නා සමා සම්. සු වමානසු ගොඉවෙවනස්ස ඛකාරස්ස ආ
වාදෙසො ගොති”තිව “වසදෙත සාදිසෙසෙසු සුඛිත්තවච
නෙසු ආවාදෙසො ගොති”තිව නිද්දිසන්නෙන. බාලාවනාරකා
රකාවටිසෙහි පන තෙසු පරෙසු “අමතිමා”ත්තසම්. වග්ගගණ
ෙනව ආවඥාදෙසා චුත්තො “වසදෙත ගිණං වර්ගෙහි සෙසෙසුපි”
ති නිද්දිසන්නෙන. තෙන පනාවරියෙන අවමතිමාතිමස්ස ආවග්ග
ගණානුවචනනතො ගත්ථලාසවත්ථංවෙව බාලාතං සුකොසලලත්ථංව
ත්ථාවචනාති අමතාකං මති. තථාපි කවමායනාවරියස්සව නාව
මසුසුම තෙසු මිසු සුත්තෙසු විහිතානං වකාරානං සමුවචය වාව
කත්තො.)

—————00—————

1412 පු. “අවසුමා”ති කිමදං සුත්තං? වි. උකාරාදෙසවිති සුත්තං.

1413 පු. “ආවසා”ති කොනිදෙසො? වි. කාරිනිදෙසො.

1414 පු. “උ”ඉති කොනිදෙසො? වි. කාරියනිදෙසො.

1415 පු. “මා”ති කොනිදෙසො? වි. විකප්පනිදෙසො.

1416 පු. කිත්තකාපනස්සානුචුත්තියො සන්ති? වි. අමතිති, එකා
සෙව. සා “අවමතිමා”ති ඉතොනුවත්තතෙ.

“ආවසුමා”ති කිමත්ථමිදමුවනෙ, ආවාදෙසනාස්සකාරො
ගොති අමති විභවතිමිති විකප්පනාති සුපනත්ථං. අස=පෙ=කො.
ආවසානි, සමාසනන ඡේදකවචනනපදං; උඉති, රුමුතිපඨමෙක
වචනනපදං; වානි, නිපාතපදනති නිපදමිදං සුත්තං. අස=පෙ=
කො. ආවසා, අමති පරෙ ආවසදෙතස්ස; උ, උකාරාදෙසො; වා,
විකප්පන ගොතිති අස=පෙ=කො. ආවසා අ=ආව; (ඡ්ඨිතපුරි
සො) තස්ස ආවසානි අස=පෙ=කො. ගොනි=කො ගොනි? උකා
රො ගොනි=කසම් උකාරො ගොනි? ආවසා උකාරො ගොනි=කසම්.
නිමිතෙන ආ-පෙ-ගොනි? අමති පරෙ ආ-පෙ-ගොනි=අමති පරෙ
ආවසා කථං උකාරො ගොනි? අමති පරෙ ආවසා විකප්පන උ
කාරො ගොනිති අස=පෙ=ගාරකසො.

- 1417 පු. කථමුදුහරණං? වි. ගාමුනති.
 1418 පු. වාසදෙස කසමිං අපෙඨ? තෙන කිමත්ථං දීපෙති?
 ,, වි. විකප්පපෙඨ, තෙන විකප්පෙන අසමුකාරාදෙසොගොතීති.
 1419 පු. කසමාපන ආවසදෙස සුභෙනසෙව විනිතො? නනුසංකා
 “ගාමසෙ”ති ඉතො සමබ්බිත්ථං? වි. සංකා ආවසදං සමබ්බිත්ථං.
 තථාසති අවසදෙස සමබ්බෙතො ගොති නසමා ආවසදෙස සුභෙන
 සෙව විනිතො අවසදෙස සමබ්බිත්ථං දීපෙත්ථං. *

- 1420 පු. “ගාමසෙ”ති කිමිදං සුත්තං? ආවාදෙසවිධිසුත්තං.
 1421 පු. “ගාමා”ති කොතිදෙසො? වි. කාරියතිදෙසො.
 1422 පු. “සෙ”ති කොතිදෙසො? වි. නිමිත්තතිදෙසො.

“ගාමසෙ”ති කිමත්ථමුදුමුච්චෙන, ගොසදෙසනසංසාරස්ස සෙ
 විහතතිච්ඡි ආවාදෙසො ගොතීති ඤාපනත්ථං. අසංපංගො. ගා
 වොති සමාසනන පඨමෙකච්චනනනපදං; සෙති, රුලුතිසත්තමෙසක
 ච්චනනනපදනති චිපදමිදං සුත්තං. අසංපංගො. සෙ, සවිහතති
 ච්ඡි; ගාවො, ගොසදෙසකාරස්ස ආවාදෙසො ගොතීති අසංපංගො;
 ගච්ඡති=ගො; ගමු—ගතිමති, “සංගත ඤාඤාසවාරොපසා”ති රො.
 ගොස්ස ඔං=ගො; (ජ්ඣිතපුරිසො) ගොස්ස ආවාදං=ගාවො.
 (ජ්ඣිතපුරිසො.)ති අසංපංගො. ගොති—කො ගොති? ආවාදෙසො
 ගොති=කස්ස ආ—පෙ—ගොති? ගොසදෙසකාරස්ස ආ—පෙ—ගොති=
 කසමිං නිමිත්තෙන ගොස—පෙ—ගොති? සසමිං පරෙ ගොසදෙසකාරස්ස
 ආවාදෙසො ගොතීති අසං—පෙ—භාරනසො

- 1423 පු. කථමුදුහරණං? වි. ගාවස්සාති.
 1424 පු. නනු “ගාවොසෙ”ති වත්තබ්බං කසමා “ගාවසෙ”ති
 වුත්තං? වි. සුමුච්චාරණත්ථං වකාරසොකාරස්ස ලොපස්ස ච නනුකා
 රො”ති ඉමිනා ලොපංව තෙනනව අකාරාගමංව කතො “ගාවසෙ”ති
 වුත්තං.

- 1425 පු. “ගගොනමං පතිගො ලුහොම සමාස”ති කිමිදං
 සුත්තං? වි. අං ආවාදෙසවිධිසුත්තං.

* වුත්තච්චිවෙන.—

“ආමස්සවා”ති සුත්තමි ආවසදෙසසුදීරණං,
 අවසදං නිවර්තනං වුත්තං සුත්තමි නත්තරෙති.

- 1426 ප. “ගහො”හි කොනිදෙසො? වි. අවධිනිදෙසො.
 1427 පු. “න”හි කොනිදෙසො? වි. කාරිනිදෙසො.
 1428 ප. “අ”හි කොනිදෙසො? වි. කාරියනිදෙසො.
 1429 පු. “පතිමහි”හි කොනිදෙසො? වි. නිවිතනනිදෙසො.
 1430 පු. “අලුතෙත”හි කො=පෙ= වි. තබ්බිසෙසනනිදෙසො.
 1431 ප. “මා”හි කොනිදෙසො? වි. සමුවධ සනිදෙසො.
 1432 ප. සමාසෙ”හි කොනිදෙසො? වි. ආධාරසකනමිනිදෙසො.
 1433 පු. කිතකකාපනසානුච්ඡිතනියො සනති? වි. ගොසමාගුතිව
 -අවගුතිව වෙ සනති. ගොසමාතිපදං “ගාවසෙ”හි ඉතොව අව
 ගුතිපදං “අවමහිමා”හි ඉතොවානුච්ඡිතනෙ.

“ගහො ගහං පතිමාලුතෙතව සමාසෙ”හි කිමත්ථිදමුව
 නෙ, තතො ගොසදුතො පරසං නංවචනසං අං ගොති, ගොගුළෙව
 නසං ඔකාරසං අවාදෙසො ගොති පතිසදුසමිං පරෙ අලුතෙතව
 සමාසෙහි යුපනථං. අසංපෙ=සො. තතොති, නිපට්ඨනනිපාත
 පදං; නනති, රුළුතිපඨමෙකවචනනතපදං; අනතිපි, රුළුතිපඨමෙක
 වචනනතදං; පතිමිති, කිතකනකසකනමෙකවචනනතපදං; අලු
 තෙතති, සමාසනකසකනමෙකවචනනතපදං; මාති, නිපාතපදං;
 සමාසෙහි, කිතකනකසකනමෙකවචනනතපදනති සනතපදමිදං
 සුතනං. අසංපෙ=සො. තතො, තසමා ගොසදුතො; (පරසං) නං,
 නංවචනසං; අලුතෙත, ත ලුතෙත; සමාසෙව, සමාසවිසයෙව; පතිමිති
 පතිසදු පරෙ; අං, අමාදෙසො ගොති; ගොසදෙසකාරසං අවාදෙ
 සොව ගොතිහි අසංපෙ=සො. පාති රකබ්බිති=පති; තසමා පති
 මා. ලොපනං=ලුතනං; ලුප—ලොපනෙ, “ගාවසමෙමසුන”ඉති
 තො. න ලුහනං=අලුතනං; (පඨමාතපපුරිසො) තසමිං අලුතෙත
 සමාසියනිති=සමාසො; සංපුබ්බොආස-උපවෙසනෙ, “විසරුජා”දිනා
 ඡණං. සමසනංවා=සමාසො; “ගාවෙමෙ”හි ඡණං. තසමිං සමා
 සෙහි අසංපෙ=සො. ගොති=කො ගොති? අමාදෙසො ගොති=
 කසං අමාදෙසො තොති? නංවචනසං අ-පෙ-ගොති=කුතො නංව
 -පෙ-ගොති? තතො ගොසදුතො නංව-පෙ-ගොති=කසමිං නිමි
 තෙත තතො ගො—පෙ—ගොති? පතිමිති පරෙ න තො ගො—පෙ—
 ගොති=කසමිං විසයෙපති=පෙ=ගොති? සමාසවිසයෙපති=පෙ=ගොති=
 කථමනුතෙසමා=පෙ=ගොති? අලුතෙතව සමාසෙ පතිමිති පරෙ තතො
 ගොසදුතො නංවචනසං අමාදෙසො ගොති=පුන කිං ගොති? ගො
 සදෙසකාරසං අවාදෙසොව ගොතිහි අසංපෙ=ගාරනසො.
 1434 පු. කථමුදගරණං? වි. ගවමපතිසං ථෙරසානි.

1435 පු. අලුත්තණ්ඩණ්ඩ කීමැණි? වි. යසම්. සමාසෙ විහතති ලුප්තතෙ තසම්. පතිසද්දෙ පරෙපි අසමාදෙසො නගොනීති විඤ්ඤ පනණි. යථා-ගොපනීති.

1436 පු. වසද්දෙ කීමැණි? දීපෙති? වි. අසමාසෙපි නං ඉවචසා අමාදෙසො ගොති ගොසද්දෙකාරසා අමාදෙසොව ගොති දීපෙති. යථා-ගවං ඉති.

1437 පු. “සුභිනාසුචෙ”ති කිංපෙ=වි. ගොණාදෙසවිභිසුතං.

1438 පු. “සුභිනාසු”ති කොතිද්දෙසො? වි. තිමිත්තතිද්දෙසො.

1439 පු. “මා”ති කොතිද්දෙසො? වි. සමුවචසතිද්දෙසො.

1440 පු. කිංකාපනාසානුචුතියො සන්ති? වි. ගොසාඉතිව ගොණඉතිව-වා ඉතිව තියෙසාසනති. ගොසානි පදං. “ගාමසෙ”ති ඉතොව ගොණ-වාඉති වෙපදති “ගොණ ගාමමා”ති ඉතොවානු වන්තනො.

“සුභිනාසුචෙ”ති කීමැණිදමුවනෙ, සුභිනාසු විහතසු ගො සද්දසා ගොණාදෙසො ගොති විකපෙපනාති ඤපනණි. අස=පෙ=කො. සුභිනාසුති, සමාසනතසතමි ඔහුවචනනපදං; වාති, ති පානපදනති විපදමිදං සුතං. අස=පෙ=ගො. සුභිනාසුව, සුභි නාති ඉමෙසු වචනෙසුව ගොසද්දසා ගොණාදෙසො විකපෙපන ගො තිති අස=පෙ=කො. සුච භිව නාම=සුභිනා; (ඉතරිතරසොගව ඤො) තාසු සුභිනාසුති අස=පෙ=ගො. ගොති=කො ගොති? ගොණා දෙසො ගොති=කසා ගො-පෙ-ගොති? ගොසද්දසා ගො-පෙ-ගො ති=කසම්. නිමිත්තෙ ගොස-පෙ-ගොති? සුභිනාසුව ගොස-පෙ-ගොති=සුභිනාසුව ගොසද්දසා ගොණාදෙසො කථං ගොති? සුභි නාසුව ගොසද්දසා ගොණාදෙසො විකපෙපන ගොතිති අස=පෙ=කාරනසො.

1441 පු. කතමානුදුතරණ්ණති?

,, වි. ගොණෙසු. ගොණෙති, ගොණෙනාති.

1442 පු. වාසද්දෙ කීමැණි? දීපෙති? වි. වාසද්දසා විකප්පවාච කන්තා විකපෙපනාසං ගොණාදෙසො ගොතිති. යථා-ගොසු, ගොති, ගවෙනාති.

1443 පු. වකාරෙන කීමැණි? දීපෙති? වි. වකාරසා සමුවචස වාචකතා සාදිසු සෙසෙසු වචනෙසුපි ගොණ-ඉ-ගවසාති ඉමෙ ආදෙසා යථාසමාවං ගෙ සද්දසා ගොනතීති. යථා-ගොණො, ගො ණා; ගොණො, ගොණො; ගොණසා; ගොණමහා; ගොණමහි; ගුනතො; ගවසෙතිති.

1444 පු. නාතිසුසුති පටිපාටියා අවනිතා සුතිනාසුති උපපටිපාටියා කසමා පසිනං? වි. සුබ්බවාරණන්තො සුතිනාසුති වුත්තං.

පු ලලි ඩයා.

1445 පු. “ආකො”ති කිමිදං සුත්තං? වි. සඤ්ඤාසුත්තං.

1446 පු. “ආ”ති කොනිදෙදසො? වි. සඤ්ඤිතිදෙදසො.

1447 පු. “කො”ති කොනිදෙදසො? වි. සඤ්ඤතිදෙදසො.

1448 පු. කිත්තකාංපෙ=සනති? සඤ්ඤාඉතිව-ඉත්තිබ්බාඉතිව වෙ සනති. සඤ්ඤාති පදං “ආලපනෙ සිහසඤ්ඤා”ති ඉතොව ඉත්ති බ්බාති පදං “නෙ ඉත්තිබ්බාපො”ති ඉතොවානුවත්තනෙ.

“ආකො”ති කිමත්තිදමුවනෙ, ආකාරො යද ඉත්තිබ්බො නද සසඤ්ඤා හොතිති ඤාපනත්තං. අසංපෙ=නො. ආඉතිව කොඉතිව රුලුපිපසිමෙකවිචනනපදනිති විපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=නො, ආ, යද ආකාරො ඉත්තිබ්බො; කො, නද සසඤ්ඤා හොතිති අසංපෙ=නො. හොති=කො හොති? සසඤ්ඤා හොති=කො සසඤ්ඤා හොති? ආකාරො සංපෙ=හොති=කපිමභුතො ආංපෙ=හොති? ඉත්තිබ්බො ආකාරො සසඤ්ඤා හොතිති අසංපෙ=නාටනිකො.

1449 පු. කත්තමානුද්දාහරණාති? වි. සබ්බාය, කඤ්ඤාය, විණායාති.

1450 පු. අයං පන අනිත්ථරුලුතිසඤ්ඤාසු කානාම? කිං පයොජනං? , වි. රුලුතිසඤ්ඤානාම වොහාරසුබ්බසාධනනත්තං. ඉමාය සඤ්ඤාය සති යෙව “සනො නාදින”නති මිනා විතිතස්ස ආයාදෙ සය්ඨව “සනොමා”ති මිනා විතිතස්ස එකාරාදෙසය්ඨව “සපනොම සොනං ලොපො”ති මිනා විතිතස්ස යොලොපය්ඨව “සපනො සම්. යං වා”ති මිනා විතිතස්ස යමාදෙසය්ඨව සනොමො හොති ඉදං පයොජනං නාම;

1451 පු. ඉත්තිබ්බොති කිං දිපෙති?

, වි. ඉත්තිබ්බපකාසකො ආකාරොව සසඤ්ඤා හොති නා සඤ්ඤාති. යටං=සන්ධාරාදෙසිතො අයං ධම්මොති.

1452 පු. “සනොමෙ”ති කිමිදං සුත්තං? වි. එකාරාදෙසවිධිසුත්තං.

1453 පු. “සනො”ති කොනිදෙදසො? වි. අවධිතිදෙදසො.

1454 පු. “ඵ”ති කොනිදෙදසො? වි. කාරියතිදෙදසො.

1455 පු. “මා”හි කොනිදෙදෙසෝ? වි. සමුච්චයනිදෙදෙසෝ.

1456 පු. කිහිපකාපනස්සානුච්ඡින්නියො සන්ති? වි. ගස්සඉති එකාව. සා “සමාගො ගස්ස මා”හි ඉතොනුච්ඡන්තො.

“සමෙවෙ”හි කිමත්ථිදමුච්චතො, සතො පරස්ස ගස්ස එකාරාදෙසො ගොතිති ඤපනන්ථො. අසංපෙ=සංඛා. සතොති, නිපථනන නිපාතපදං; එති, රුළුනිපථමෙකච්චනනනපදං; මාති, නිපාතපද නති නිපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=මහා. සතොච, සතොච පරස්ස ගස්ස; එකාරාදෙසො ගොතිති අසංපෙ=සංඛා. ගොති=කො ගොති? එකාරාදෙසො ගොති=කස්ස එ—පෙ—ගොති? ගස්ස එ—පෙ—ගොති=කුතො ග—පෙ—ගොති? සතො ගස්ස එකාරාදෙසො ගොතිති අසංපෙ=භාරනසො.

1457 පු. කථමුද්ගරණොති? වි. ගොති අයෙස, ගොති කඤ්ඤති

1458 පු. චකාරෙන කමන්ථො දිපෙති? වි. පතොපි පරස්ස ගස්ස එකාරාදෙසො ගොතිති දිපෙති. යථා-රාජධිනො, දෙවධිනෙති. (අමමා අමමා අකකා අනනා අලාදිති සද්දෙති පරස්ස ආලපනෙ විනිතස්ස සිස්ස අයං පන එකාරාදෙසො නගොති “නඅමමාදිතො”හි පටිසංඛිතත්තා. නතො තෙසං ආලපනෙකච්චනෙ ගෙ අමම, අමමා; ගෙ අමම, අමමා; ගෙ අකක, අකකා; ගෙ අනන, අනනා; ගෙ අලා, අලාති රූපසිඝ්ගො ගොනති. සෙසං කඤ්ඤව.)

1459 පු. “සතොනාදින”නති කිංපෙ=වි. ආයාදෙසවිධිසුත්තං.

1460 පු. “සතො”හි කොනිදෙදෙසෝ? වි. අවධිනිදෙදෙසෝ.

1461 පු. “නාදින”නති කොනිදෙදෙසෝ? වි. කාරිකිදෙදෙසෝ.

1462 පු. කිහිපකාපනස්සානුච්ඡින්නියො සන්ති? වි. ආය ඉතිමි-එකච්චනානං ඉතිමි වෙ සන්ති. වෙපි “ආය ම ඤානමච්චනස්ස භු”හි ඉතොනුච්ඡන්තො.

“සතො නාදින”නති කිමත්ථිදමුච්චතො, සතො පරානං නාදින මෙකච්චනානං විහත්තිගණනං ආයාදෙසො ගොතිති ඤපනන්ථො. අසංපෙ=මහා. සතොති, නිපථනනනිපාතපදං; නාදිනනති, සමා සන්නප්ඨිමනුච්චනනනපදනති විපදමිදං සුත්තං. අසංපෙ=මහා. සතො, සඉතිසඤ්ඤය පරෙසං; නාදිනං, නාදිනමෙකච්චනානං ආයාදෙසො ගොතිති අසංපෙ=මහා. (ආදි 11 පිඨෙ) නා ආදි සෙසං=තෙ නාදෙසො; තෙසං නාදිනනති අසංපෙ=මහා. ගොති=කො ගොති? ආයාදෙසො ගොති=කෙසං ආයාදෙසො ගොති? නාදිනං

ආ-පෙ-හොති=කුතො නාදී-පෙ-හොති? ස්තො නාදීනං ආයාදේ
භසා ගොතිති අශ්=පෙ=හාරනිශො.

1463 පු. කතමානුදුගරණානි? වි. (නතියාය) කඤ්ඤාය කතං
කමමි, (සචපදන) කඤ්ඤාය දියතෙ, (පචමියා) කඤ්ඤායනීයං.
චන්ථං (ඡ්භියා) කඤ්ඤාය පරිභාහො. (සභතමියා) කඤ්ඤාය පතිභී
තං සිලංති.

1464 පු. “ස්තො”නිමිනා කමන්ථං දීපෙති? වි. පසඤ්ඤාය ප්‍රථම
සං අයමාදෙහො නහොතිති. යථා—රතනියා, නදියා; යාගුයා,
ඡ්වයානි.

1465 පු. “නාවෙකච්චනානිමායො”තොෂ්ඨ කො අන්තො? වි.
නාවචනතොපසාදානි සාවසම්චචනා ඵන්තනාතෙ යානී ඵකච්චනානී
හොනති තෙසං සබ්බෙසමි අයමාදෙහො හොති නොබහුච්චනානං
ඵකච්චනානානි වුත්තත්තා. තතො නාවචනතො පුරිමභූතාන
මෙකච්චනානමි නහොතෙව තෙසං ආදිසදුපරියාපනනානානි
අයමන්තො.

1466 පු. ස්පතො සම්මං සං වා”ති කිංපෙ=වි. සමාදේසවිධිසුත්තං.

1467 පු. “ස්පතො”ති කොනිදෙදෙහො? වි. අවධිතිදෙදෙහො.

1468 පු. “සම්”නති කොනිදෙදෙහො? වි. කාරිතිදෙදෙහො.

1469 පු. “ස”නති කොනිදෙදෙහො? වි. කාරිතිදෙදෙහො.

1470 පු. “වා”ති කොනිදෙදෙහො? වි. විකප්පතිදෙදෙහො.

“ස්පතො සම්මං සං වා”ති කිමන්ථිදමුච්චතො; තත්තො ස්පතො
සම්මංචචනස්ස යං හොති විකප්පනානි සදුපනන්ථං. අශ්=පෙ=හො.
ස්පතොති, නිප්පනනිපාතපදං; සමිනති, රුද්‍රිතිඡේකච්චනානා
පදං; යනතිපි, රුද්‍රිතිපඨමෙකච්චනානාපදං; වාති, නිපාතපදනානි
චතුපදදීමං සුත්තං. අශ්=පෙ=හො. ස්පතො; සසඤ්ඤායමෙව
පසඤ්ඤායව පරස්ස; සම්මං, සම්මංචචනස්ස; යං, යමාදෙහො; වා, වික
ප්පන හොතිති අශ්=පෙ=හො. සොච පොච=සපා; (ච්ඤ) ආ
තො ස්පතො අශ්=පෙ=හො. හොති=කො හොති? යං හොති=
කස්ස යං හොති? සම්මංචචනස්ස යං හොති=කුතො සම්මං ව-පෙ-
හොති? ස්පතො සම්මං ව-පෙ-හොති=ස්පතො සම්මංචචනස්ස කථං
යං හොති? ස්පතො සම්මංචචනස්ස විකප්පන යං හොතිති අශ්=පෙ=
හාරනිශො.

1471 පු. කතමානුදුගරණානි? වි. කඤ්ඤායං, රතනියං, නදී
යං, යාගුයං, ඡ්වයානි.

1472 පු. වාසදොසකසමිං අතෝ? තෙනකිං දිපෙති?

,, වි. විකප්පතේ. අයමාදෙසො විකප්පන හොතිති දිපෙති,
සථා-කඤ්ඤාය, රහත්තා, නදියා, යාගුතා, ජංගුයාති.

1473 පු. “තෙ ඉත්ථිඛාපො”ති කිමිදං සුත්තං? වි. සඤ්ඤාසුත්තං.

1474 පු. “තෙ”ති කොනිදෙද්දෙසො? වි. සඤ්ඤිතිදෙද්දෙසො.

1475 පු. “ඉත්ථිඛා”ති කොනිදෙද්දෙසො? වි. තඛිසෙසනතිදෙද්දෙසො.

1476 පු. “පො”ති කොනිදෙද්දෙසො? වි. සඤ්ඤාතිදෙද්දෙසො.

1477 පු. කිත්තකාපනස්සානුචුතතියො සන්ති? වි. සඤ්ඤා ඉතිථි-
ඉවණ්ණුචණ්ණාඉතිථි වෙ සන්ති. සඤ්ඤාති පදං “ආලසන සිංහ
සඤ්ඤා”ති ඉතොච ඉවණ්ණුචණ්ණාති පදං “ඉවණ්ණුචණ්ණා
ජකලා”ති ඉතොචානුචතනත.

“තෙ ඉත්ථිඛාපො”ති කිමත්ථිදමුවවතෙ, ඉවණ්ණුචණ්ණා යද
ඉත්ථිඛා තද පසඤ්ඤා හොනති සද්ධනත්තං. අසංපංචො. තෙති,
සඛිතාමිකපඨමාබ්භුවචනනතපදං; ඉත්ථිඛාති, සමාසනතපඨමා
බ්භුවචනනතපදං; ජොති, රුමිතිපඨමෙකවචනනතපදනති නිපද
මිදං සුත්තං. අසංපංචො. තෙ, තෙඉවණ්ණුචණ්ණා; ඉත්ථිඛා,
යද ඉත්ථිඛාපනසකා; පො, තද පසඤ්ඤා හොනති අසංපංචො.
ආවිකතිති=ආච්ඡා; ආච්ඡා ච්ඡා—පකථනෙ, “කථිමෙ”ති
කි. ඉත්ථිඛා ආච්ඡා=ඉත්ථිඛා; (ජ්ඣිතපුරිසො)ති අසංපංචො.
හොනති=කෙ හොනති? පසඤ්ඤා හොනති=කෙ පසඤ්ඤා හොනති?
තෙ ඉවණ්ණුචණ්ණා ප-පෙ-හොනති=කථමතුතා තෙ ඉ-පෙ-හො
නති? ඉත්ථිඛා තෙ ඉවණ්ණුචණ්ණා පසඤ්ඤා හොනති අසංපංචො-
නාරතසො.

1478 පු. කතමානුද්දරණාති?

,, වි. රහත්තා, නදියා; ආගුතා, ජංගුයාති.

1479 පු. අයමපන අකුත්ථසඤ්ඤාචා රුමිතිසඤ්ඤාචා? ඉත්ථිඛාති
කිමෙතො? පසඤ්ඤාය කිං පසොජනං? වි. රුමිතිසඤ්ඤානාම.
ඉත්ථිඛාපනසකානමෙව අයමසඤ්ඤාහොතිති අයමෙතො. ඉත්ථි
ලිභෙ ඉවණ්ණුචණ්ණානං විනිකාදෙසානං යො සමාභවො ඉදං පසො
ජනං නාම.

1480 පු. “පහොයා”ති කිමිදං සුත්තං? වි. යාආදෙසවිධිසුත්තං.

1481 පු. “පහො”ති කොනිදෙද්දෙසො? වි. අවධිතිදෙද්දෙසො.

1482 පු. “සා”ති කොනිදෙද්දෙසො? වි. කාරියතිදෙද්දෙසො.

1483 පු. කිතනකාපනකානුමුත්තියෝ සනති? වි. එකවචනා නංගුතිවි-නාදිනංගුතිවි වෙ සනති. එකවචනානුමුත්තියෝ පදං “ආය මගුසෙකවචනකතු”ති ගුණොව නාදිනතති පදං “ගුණොනාදි න”නති ගුණොවානුමුත්තතෙන.

“ගුණො ආ”ති කිමන්මිදුමුච්චනෙ, පණො පරානං නාදිනමෙක වචනානං විගන්තිගණනං යාදෙසො නොතිති සුපනන්තං. අයං පෙ=පෙය්මා. පණොති, නිපථනනතිපාතපදං; යාති, රුද්ධිපථමෙක වචනනතපදනති විපදමිදං සුත්තං. අයං පෙ=පෙය්මා. පණො, ප ගුණෙය්මා පරෙයං නාදිනමෙකවචනානං; යා, යාආදෙසො නො තිති අයං පෙ=පෙය්මා. ගොති=කො ගොති? යාදෙසො ගොති=කො නං යාදෙසො ගොති? එකවචනානං යා-පෙ-ගොති=කථමගුණානං එක-පෙ-ගොති? නාදිනං එක-පෙ-ගොති=කුණො නාදි-පෙ-ගොති? පණො නාදිනං එකවචනානං යාආදෙසො ගොතිති අයං පෙ=පෙය්මා රහිතො.

1484 පු. කතමානුදුගරණන්ති? වි. රත්තියා, නදියා; යාගුයා, ජම්බුයාති. (නාදින මිති මුත්තකතා තණො සුරිමානං වචනානං ච පණොති මුත්තකතා අසුදුගු ඉමිණ්ණුවණ්ණ ආකාරනතසාම එකවචනානුමුත්තියෝ මුත්තකතා නාවචනතො පථවිමගුණානමපි ඔහුවච නානං ච අගමාදෙසො නොතිති දඬුබබ්බං. යථා-රහති, රහති. ඉවචාදිසු පසසුදුගුවෙව එකවචනානාවෙව විජ්ජමානෙපි නාවචන තො පුරිමගුණතා නොති. කසුදුගා, විණ්ණඉවචාදිසු එකවච නෙවෙව නාවචනානාවෙව සතොති පසසුදුගා අගමා නොති රහතිනං, යාගුනං ඉවචාදිසු පසසුදුගුවෙව නාවචනතො පරහා වෙව විජ්ජමානෙපි එකවචනකාගමා නොති.)

1485 පු. “ඉප්පිමිකො ආපසවමසො”ති කිමිදං සුත්තං?
වි. ආපසවම පටිසුත්තං.

1486 පු. “ඉප්පිමි”නති කොතිදෙදෙසො? වි. ආධාරතිදෙදෙසො.

1487 පු. “අපො”ති කොතිදෙදෙසො? වි. අවසිතිදෙදෙසො.

1488 පු. “ආපසවමසො”ති කොතිදෙදෙසො? වි. විසිතිදෙදෙසො.

“ඉප්පි=පෙ=පො”ති කි=පෙ=පො, ඉප්පියං. වත්තමානතො අයා රතො ආපසවමසො ගොතිති සුපනන්තං. අයං පෙ=පෙය්මා. ඉප්පි යනති, කිතනනතසාධනමො=පෙ=දං; අපොති, නිපථ-පෙ=දං; ආපස වමසොති, සමාසනතපථමො=පෙ=දනති නිපදං. * අයං පෙ=පො.

* ඉතොපුරං එකකමෙව වක්ඛාමි ගෙණාමුත්තානුගරෙණ තිපදමිදං සුත්තකතානාදිවිසේන ගොපේනා ගගෙනබ්බං.

අනෙකුත් සිංහලයින්ගේ සේවා. නදාදිතොතයට ආදිසඳු කසමිං අනෙක්? පකාරයේ පකාරයක් වැඩකරනා.)

1496 පු. වාසඳු කිමක් දීපෙනි? වි. වාසඳු කසමිං සමුච්චය වැඩ කිසිකිසි අනදාදිතොති ජපවටයො හොතිති දීපෙනි. තෙනෙව වුත්ති යං නදාදිතොවා අනදාදිතොවාති වුත්තං.

1497 පු. “මාතුලාදිනමානනමිකාමෙ”ති කිමිදං සුත්තං?

„ වි. ආනාදෙසවිධිසුත්තං.

1498 පු. “මාතුලාදින”නති කොපෙ=අනතාපෙකතිදෙසො.

1499 පු. “ආනාත”නති කොතිදෙසො? වි. කාරියතිදෙසො.

1500 පු. “ජකාමෙ”ති කොතිදෙසො? වි. නිමිත්තතිදෙසො.

“මාතු=පෙ=කාමෙ”ති කි=පෙ=තෙ, මාතුලාදිනමනෙකා ආන නතමාපඡ්ඡතෙ ජපවටයෙ පරෙති සදුපනත්. අස=පෙ=කො. මාතුලාදිනනති, සමාසනනජ්ඣිම=පෙ=දං; ආනතනනති, තභිතනන දුතියෙ=පෙ=දං; ජකාමෙති, කිතකනනසත්තමෙ=පෙ=දති නිපදං. අස=පෙ=කො. ජකාමෙ, ජපවටයෙ පරෙ; මාතුලාදිනං, මාතුලසදු දිනං; ආනතං, ආනාදෙසො හොතිති අස=පෙ=කො. මානෙතිති= මානා; මාන-විමොසාපුජාසු “මානාදිති ගතු”ති රාතු. මාතර්දල මිති මාතුලං; මාතුතති පාටිපදිකතො “පමාදිහාල”නති අලංපවට යො. මාතුසඳු ආදියෙසං=තෙ මාතුලාදියො; (ජ්ඣිමග්ගිති) තෙ සං මාතුලාදිනං, ආනසස භාවො=ආනතනං; “ආනතනාභාවෙතු”ති තෙතො. ජ ඵං=ජකාමො; “අකමිමෙති කාම”නති කාමො; තසමිං ජ කාමෙති අස=පෙ=කො. ආපඡ්ඡතෙ=කො ආපඡ්ඡතෙ? අනෙතො ආපඡ්ඡතෙ=අනෙතො කං ආපඡ්ඡතෙ? අනෙතො ආනතනමාපඡ්ඡතෙ= කෙසං අ=පෙ=මාපඡ්ඡතෙ? මාතුලසදුදිනං අ=පෙ=මාපඡ්ඡතෙ= කසමිං නිමිත්තෙ මාතු=පෙ=මාපඡ්ඡතෙ? ජකාමෙ පරෙ මාතුලසදු දිනමනෙතො ආනතනමාපඡ්ඡතෙති අස=පෙ=කො.

1501 පු. කථමුදගරණං? වි. මාතුලානිති.

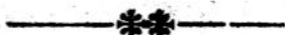
1502 පු. කතමානසදුගරණානි ආදිසදුසං?

„ වි. අයහකානි, වාරුණානිති.

1503 පු. ආනතනනති කසමා භාවෙන නිද්දිකං? වි. යො නා ස ඉති ඉමෙසු වමනෙසු නදිසදුසංචයවතුපසා දිකාරසං ජෙජා ජා ඉත්තතෙ ආදෙසා හොතිති දීපෙතො. යථා-නඡ්ජා සඤ්ඤා, නඡ්ජා කතං තරඞ්කා, නඡ්ජා තෙරඤ්ජරාය තිරෙති.

(විකුණ) තෙති ණවණිකණයන්හැකිති අශ්පෙ=හො. ගොති=කො ගොති? ඊප්පව්වයෝ ගොති=කුහො ඊපෙ=හොති? ණවණිකණයන්හැකිති ඊපෙ=හොති=කයම්. ණපෙ=ගොති? ඉප්පියං වහ්නමානෙති ණව=පෙ=ගොති=ඉප්පියං වහ්නමානෙති ණවණිකණයන්හැකිති කථං ඊප්පව්වයෝ ගොති? ඉප්පියං වහ්නමානෙති ණවණිකණයන්හැකිති විකප්පෙන ඊප්පව්වයෝ ගොතිති අශ්පෙ=හොරණිකො.

1513 පු. කතමානුදුගරණාති? ටි. මාණ්ථි, නාච්ඡි, වෙනතෙය්ඤි, ගොතථි, ගුණවණ්ඨි.

1514 පු. “නතුසසනමිකාරෙ”ති කිපෙ=තොදෙහවිධිසුත්තං.

1515 පු. “නතුසස”ති කොතිදෙදෙසො? ටි. කාරිතිදෙදෙසො.

1516 පු. “න”නති කොතිදෙදෙසො? ටි. කාරිතිදෙදෙසො.

1517 පු. “ඊකාරෙ”ති කොතිදෙදෙසො? ටි. කිම්පත්තිදෙදෙසො.

1518 පු. කිත්තකාපකයානුට්ඨතියො සනති? ටි. වාති ඵකාව, ණ “නද්දිදෙසො ඛා ඊ”ති ඉතොනුට්ඨතතෙ.

“නතු=පෙ=කාරෙ”ති කිපෙ=තො, සබ්බසොච චිත්තප්පව්වයසා ඊකාරෙ පරෙ කකාරාදෙසො ගොති විකප්පනාති කුප්පනාති. අශ්පෙ=කො. නතුසසාති, අනුකරණ ජනෙ=පෙ=දං; තනති, රුඳුනි පඨමෙ=පෙ=දං; ඊකාරෙති, කිත්තකාපකයනමෙස=පෙ=දනති නිපදං අශ්පෙ=කො. ඊකාරෙ, ඊප්පව්වයෙ පරෙ, නතුසස, නතුප්පව්වයසා; ථං, තකාරාදෙසො ගොතිති අශ්පෙ=කො. (ඊකාර 236 පිඤ්ඤ) තයම්. ඊකාරෙති අශ්පෙ=කො. ගොති=කො ගොති? තකාදො ගොති=කයා තකාරො ගොති? නතුසස තකාරොගොති=කයම්. කිම්පත්ත නතු=පෙ=ගොති? ඊකාරෙ පරෙ නතු=පෙ=ගොති=ඊකාරෙ පරෙ නතුසසකථං. තකාරොගොති? ඊකාරෙපරෙනතුසස විකප්පෙනතකාරො ගොතිතිඅශ්පෙ=කො.

1519 පු. කතමානුදුගරණාති?

ථ. ඉණ්වණි, කුලවණි, ඛිතිමණි, සතිමණිති.

1520 පු. වාසදෙද කයම්. අනෙ? කිමණ්. දිපෙති? ටි. විකප්පෙති. විකප්පෙනායං තකාරාදෙසො ගොතිති දිපෙති- යථං-ගුණ වනති, කුලවනති, ඛිතිවනති, සතිවනති.

1521 පු. “අනභයා නතුමාසදෙසො මහති, මහනති”ති කතමා මුත්තං? ටි. නතුප්පව්වයතො ඊප්පව්වයසා ටුත්තනතා කථං මහති කාදිති සිත්ඛනති සප්පෙයො ජායෙයා අනතප්පව්වයනතුසසා.

සාමාන්‍ය භාවයෙන්. අනන්‍යතාවයෙන්. “සෙසෙකු හඟු
මා” යි නතුමාපදෙසෙ (නතුලට කන) තතොපි ඊපවටයො සො
නිති විඤ්ඤපනතං ව වුත්තං.

1522 පු. “පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරනෙතති” යි කිවදං පුත්තං?

” වි. ඉතිපපට්ඨය විධිසුත්තං.

1523 පු. “පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරනෙතති” යි කොපෙඅවසිතිදෙ-

1524 පු. “ඉති” යි කොතිදෙසො? වි. විසයතිදෙසො.

1525 පු. කිපතකාපෙසනති? වි. ඉත්ථිං. ඉතිථිං—පට්ඨයො ඉති
ව-වාඉතිව තිස්සො සනති. ඉත්ථිං—පට්ඨයොති වෙ පද්ධති “ඉත්ථිං
මසො ආපට්ඨයො” යි ඉතොව වාතිපදා “නිද්දිසො වා ථ” යි
ඉතොවානුචිත්තතෙ.

“පඨිංපෙඉති” යි කිපෙපෙන, පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරෙතිව ඊකාර
නෙතතිව ඉත්ථිං වත්තමානෙති ඉතිපපට්ඨයො ගොතීති ඤ්ඤපනතං.
අසංපෙසනා. පඨිංපෙපෙනෙති, සමාසනතපඤ්ඤවිමෙපෙදං;
ඉතිති, රුළුපිපට්ඨමෙපෙදනති විපදං අසංපෙසනා. පඨිහික්ඛු
රාජ්ඣාරනෙතති, පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරෙතිව ඊකාරනතභාවෙතිව; ඉති,
ඉත්ථිං. ඉතිපපට්ඨයො ගොතීති අසංපෙසනා. පඨිහික්ඛුරාජ්ඣ
ව ඊකාරනෙතං=පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරනතා; (වසො) තෙතිපඨිහික්ඛු
රාජ්ඣාරනෙතති අසංපෙසනා. ගොතී=කො ගොති? ඉතිපපට්ඨ
යො ගොතී=කුතො ඉපෙපෙනෙති? පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරනෙතති ඉපෙ-
ගොතී=කමං. පඨිංපෙපෙනෙති? ඉත්ථිං වත්තමානෙති ලිඛිතති
පඨිහික්ඛුරාජ්ඣාරනෙතති ඉතිපපට්ඨයො ගොතීති අසංපෙසනා.

1526 පු. කතමානුදුගරණාති? වි. ගහපතාති, හික්ඛුති, රාජ්
නි, මෙධාවිති, තපසිති. ධම්මවාරිණි, හයදසාවිති, භුත්තාවිති.

1527 පු. වාසඤ්ඤකමං අපෙ? තෙන නිං දිපෙති? වි. අනුත්ත
මවුච්චයෙව. තස්ස අනුත්තමවුච්චයෙත්තං වාචකතා ඉධානිද්දි
සෙතිපි විදුසකධාදිති සද්දෙතිපි අයං පට්ඨයො ගොතීති දිපෙති.
සො-පරමිසකච්ඡිති, සකිති, සිතිති (විදුසඤ්ඤාවමහත්තං උත්ත
රස්ස රසො කතෙ විදුතිතිපි ගොතීති දසකිං.)

1528 පු. “පඨිසිතිමිති” යි කිපෙපෙ. අත්තවිධිසුත්තං.

1529 පු. “සුභිසා” යි කොපෙඅනතාපෙකකාරිතිදෙසො.

1530 පු. “ඉතිමිති” යි කොතිදෙසො? වි. නිමිත්තතිදෙසො.

1531 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡින්නස්ස සන්ති? ටි. අත්තන්ති ඵකාච. සා “පඤ්චාදිනමන්ත”න්ති ඉතොනුච්ඡන්තනෙ.

“පති=පෙ=මති”ති කි=පෙ=තෙ, පතිසද්දස්සන්තො ඉතිමිති පරෙ අත්තමාපඡ්ඡන්ති සද්දන්තං. අස=පෙ=මති. පතිස්සාති, අනු කරණ්ණථෙ=පෙ=දං; ඉතිමිතිඉති, රුලුතිසත්තමෙ=පෙ=දන්ති ටිපදං අස=පෙ=මො. ඉතිමිති ඉතිපපච්චස්සෙ පරෙ; පතිස්ස, පතිසද්දස්ස අන්තො අත්තමාපඡ්ඡන්ති අස=පෙ=මති. ආපඡ්ඡන්තෙ=කො ආපඡ්ඡන්තෙ’ අන්තො ආපඡ්ඡන්තෙ=අන්තොකමාපඡ්ඡන්තෙ’ අන්තොඅත්තමාපඡ්ඡන්තෙ=කස්ස අ=පෙ=මාපඡ්ඡන්තෙ? පතිස්ස අ=පෙ=මාපඡ්ඡන්තෙ=කස්මිං. නිමිත්තෙ පති=පෙ=පඡ්ඡන්තෙ? ඉතිපපච්චස්සෙ පරෙපතිස්ස අන්තො අත්තමාපඡ්ඡන්ති. අස=පෙ=නමො.

1532 පු. කථමුද්දගරණං? ටි. ගගපනාතිති.

ඉ ටි ලි ඩො.

1533 පු. “ඕ”න්ති කි=පෙ=ටි. අමාදෙසවිසිසුත්තං.

1534 පු. “ඕ”ඉති කොතිද්දෙසො? ටි. කාරිතිද්දෙසො.

1535 පු. “අං”ඉති කොතිද්දෙසො? ටි. කාරිසතිද්දෙසො.

1536 පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡින්නස්ස සන්ති? ටි. නපුංසකෙති ඉතිව-අන්තොඉතිව-නිවං. ඉතිව නියෙසා සන්ති. නපුංසකෙති පදං “සොනං නි නපුංසකෙති”ති ඉතොච අන්තො-නිවං.ඉති වෙ පදාති “අන්තො නිවම”න්ති ඉතොවානුච්ඡන්තනෙ.

“ඕ”න්ති කි=පෙ=තෙ, තස්ම අකාරන්තනො නපුංසකලිඛිතනො, ඕච්චන්තස්ස අං ආදෙසො ගොතිති සද්දන්තං. අස=පෙ=මො. සි. ඉතිව අංඉතිව රුලුතිපථමෙ=පෙ=දන්ති ටිපදං අස=පෙ=මො. සි, අකාරන්තෙති නපුංසකලිඛිතනො පරස්ස සිස්ස; අං, අවිකප්පන අං ආදෙසො ගොතිති අස=පෙ=මො. ගොති=කො.ගොති? අං. ගොති=කස්ස අං. ගොති? සිස්ස අං ගොති=කුතො සි=පෙ=ගොති? නපුංසකෙති සි=පෙ=ගොති=කථමිත්තෙති නපුංසෙ=ගොති? අකාරන්තෙති නපුංසෙ=ගොති=අකා=පෙ=සිස්ස, කථං අං ගොති? අකාරන්තෙති නපුංසකෙති සිස්ස නිවං(අවිකප්පන)අං ගොතිති අස=පෙ=නමො.

1537 පු. කත්තමානුද්දගරණාති? ටි. චිත්තං, රූපං, සබ්බන්ති.

1538 පු. “අන්තො නිවම”න්ති කි=පෙ=ටි. නිආදෙස විසිසුත්තං.

1539 පු. “අන්තො”තිකොතිද්දෙසො? ටි. අවසිතිද්දෙසො.

1540. පු. “නිව්වනනි” කො—පෙ—ටි තබා සෙසන නිදේදසෙ
 1541. පු. කිහිනකාපනසානුච්ඡායො සනති? ටි. යොනංඉතිව
 —නිඉතිව—නපුංසකෙති ඉතිව නියොසනති. සබ්බානිපි පදනි
 “සොනනි නපුංසකෙති”නි ඉතොඅනුච්ඡායො.

“අනොනිව්ව”නනි කි—පෙ—තෙ, තත්ථා අකාරනතො නපුං
 සකලිඛතො යොනං නිව්වං නිආදෙසො හොතිති සද්දනං. අ
 ස—පෙ—තො. අනොති, නිපන්නනිපාතපදං; නිව්වංනි, කිතක
 නතපසමෙ—පෙ—පදංගතිවිපදමිදංසුතං. අස—පෙ—තො අනො, අ
 කාරනෙනති නපුංසකලිඛෙනති පරෙසං යොව්වනානං; නිව්වං, අපි
 කප්පෙන නිආදෙසො හොතිති අස—පෙ—තො අ එතස්ස අනිති—
 අ; තනො අනො. තෙති සත්තභාවං පාපුණාතිති— නිව්වං; නිති—
 නිව්ව, “වජ්ජාදිති පබ්බජ්ජාදසො නිව්වංගො”නි යප්පව්වයො
 (සමනං—පෙ—රතන”නනි ඉමිනා මකාරාදෙසංව “පරවෙණාවො
 ධාතෙ”නිඉතො විතං ව කත්ථා ස්වපායනාදිමිති කතෙ නිව්ව
 නති රූපං.) අස—පෙ—තො. හොති—කො හොති?නි හොති, කෙසං
 නි හොති? යොනං නි හොති, කෙති (පරෙසං) යොනං නි හොති?
 නපුංසකලිඛෙනති (පරෙසං) යොනං නි හොති, කථමිභුතෙති නපුං
 —පෙ—තොති? අකාරනෙනති නපුං—පෙ—තොති, අකාර—පෙ—යොනං
 කථං නිහොති? අකාරනෙනති නපුංසකලිඛෙනති (පරෙසං) යොනං
 නිව්වංනිහොතිති අස—පෙ—නසො. (හොතිති අභිකාමවාස ආබ්භ
 තක්ඛියාය වුත්තතො නිඉති අභිකාමවට්ඨතකාමතුනිදෙදසො, නිව්ව
 නති ක්‍රියාවිසෙසනං. නිඉති අභිකාමවට්ඨසෙසපදං, යොනගති අ
 භිකාමවට්ඨනාධිකරණ විසෙසනපදං.)

1542. පු. කතමානුද්ධරණාති ?

ටි. විතොති, සබ්බානි, යානිතොදි.

1543. පු. කසමාඉමිනා නිආදෙසො විහිතොතිවෙ? තනු ඉතො
 පුරිමෙන* “සොනනි නපුංසකෙති”නි සුතෙන නපුංසකලිඛි
 කෙති පරෙසං යොනං නිආදෙසො වුතො?

ටි. අපිකාප්පංවෙව නියමපංව (තථාති “සොනනි
 නපුංසකෙති”නි ඉමිනා නපුංසකලිඛිකෙති පරෙසං යොනං අකා

* පුරිමෙනාති කව්වායෙන සුත්තපටිපාටිං සකියාය වුත්තංතථාති
 “යොනනනි නපුංසකෙති,,නි ඉදං සත්තරසාධිකවිසතිමා “අනො
 නිව්ව,,නනි ඉදං අසාරසාධිකමිසතිමං.

රහතාදානියමෙන ය්වායං නිආදෙසො විකප්පෙන වුතෙනා, සො පන ඉමිනා “අනොතිවම” නති සුතෙනන අකාරනෙනකියෙව නිවමං හොතිති දිපෙති. තස්වා අකාරනෙනති නිවිනනිව සෙසෙති විකප්පනාතිව දඬුබො.)

1544. පු. “නිසංආ-විනනා” ති වුතනං කිං වෙතං පටිච්ච වුතනං?

වි. යොසං විභිතස්ස නිආදෙසස්ස “සබ්බසොතිනමාථ” ති දුමිනාආකාරාදෙසෙකතෙ තතො නිසංහරුපසිඬි ඊදිසා හෙතිති ඉමමසං දිපෙතං වුතනං.

1545. පු “පකෙඛ-සොස්වාදිනා දිසෙ-විනනාති” ති කිමසං වුතනං?

වි. පඨමාලපනදුතිසාබහුච්චනෙසු දිස්සමානං විනනාතිති විභතතිරූපං කරං සිජ්ඣතිති සබ්බා භවෙය්ස තං නිවතනාතං වුතනං. (යස්ස යොවචනස්ස විභිතස්ස නිආදෙසස්ස ආකාරාදෙසො න හොති තස්මිං යොසං විනිතෙ නිආදෙසෙ පරෙ ලිඛිතනාමාසස්ස සරස්ස “සොසු කනනිකාරලොපෙසු දිස” නති ඉමිනා දිසො, තස්මිං කතෙ “විනනාති” ති රූපං හොතිති දඬුබො.)

1546. පු. කිං දිපෙති “සෙසං බුබොවා” ති ඉමිනා?

වි. ඉධා වුතනාති තතියාතො යාවපරිථොස්සානා විතනසද්දස්ස සබ්බාතිපි විභතතිරූපාති බුබුසද්දෙ දසසිතනයෙන සද්දතබ්බාති ති දිපෙති. (විතනසද්දස්ස රූපනයො පන පඨමා විභගතිතො යාව දුතියාය බුබුසද්දසදිසො වෙච විසදිසොච තතියාතො යාවසතං මි යා බුබුසද්දෙන සදිසො යෙවච හොති තස්මිං බුබුසද්දසදිසාති ආල පනකචචනාති වෙච දුතියෙකචචනංච විසදිසාති පඨමෙකචචන බහුච්චනාති වෙච ආලපනදුතිසාබහුච්චනාතිවාති දුතියාපරිථොස්සානාති විභතතිරූපාති දෙසස්සවා ඉතරෙසං සබ්බෙසංගෙව වතන බ්බස්ස විසෙසස්සාහාවා “සෙසං බුබොවා” ති වුතනං.)

1547. පු “මනොගණාදිනා සම්මනනාමිආ” ති කිමිදං සුතනං?

වි. ඉකාරාකාරාදෙසවිධිසුතනං.

1548. පු. “මනොගණාදිනො” ති කො-පෙ-වි. අවධිතිද්දෙසො

1549. පු. “සම්මනනාමි” නති කො-පෙ-වි. කාරිතිද්දෙසො.

1550. පු. “ඉආ” ති කො-පෙ-වි. කාරියතිද්දෙසො.

1551. ප්‍ර. කිහිපයක ස්වභාවය සහති? වි. වානි එකව. සා “නසා මා නතං සබ්බානි ඉතොත්තනතෙ.

“මනො-පෙ-මිආ” නිකි-පෙ-තෙ, තස්මා මනොගණාදිතො සම්මතානං ඉආ ඉවෙවතෙ ආදෙසා භොතති යථාසංඛ්‍යා විකප්පනාති සද්දපනං. අස-පෙ-මො. මනොගණාදිතොති, නිප්පන්න නිපාතපදං; සම්මතානනාති, සමාසනන්තර්ථි-පෙ-දං; ඉආඉති, ස මාසනනපදමාබ-පෙ-දනාති නිපදම්ද-සුත්තං. අස-පෙ-මො. මනොගණාදිතො, මනොගණාදිසද්දතො පරෙසං; සම්මතානං, සම්මනාඉති ඉමෙසං වචනානං; ඉආ, විකප්පනා ඉආඉතොතෙ ආදෙසා යථාසංඛ්‍යා භොතති අස-පෙ-මො. මනොගණාදිතො ජාතාති-මනො; මනු-මොධනෙ, “සබ්බතො ඤ්චුඛාමිමා” ති අ. එකාදිව සෙත ගණිතයීති ගණො; ගණ-සංඛ්‍යානෙ, “සබ්බතො ඤ්චුඛාමිමා” ති අ. මනසා ගණො-මනොගණො; (ඡිදිත්තපුරිසො) (ආදි 11 පිඨෙ) මනොගණො ආදි සෙසං තෙ-මනොගණාදියො; (ඡිදිත්තපුරිසො) තතොමනොගණාදිතො, සම්මනා ව නා ව-සම්මනා; (වඤ්ඤ) තෙසං සම්මතානං. ඉව ආව-ඉආ; (වඤ්ඤ) ති අස-පෙ-මො. භොතති=කෙ භොතති? ඉආ භොතති, කෙසං; ඉආ භොතති? සම්මනානං. ඉආ භොතති, කුතොසම්ම-පෙ-ආභොතති? මනොගණාදිතො සම්ම-පෙ-ආ භොතති, මනොගණාදිතො-පෙ-ආ කථං භොතති? මනොගණාදිතො සම්මනානං ඉආ විකප්පන භොතති අස-පෙ-මො. (භොතති අප්පකාශවාය ආබ්‍යාතකුසාය වුත්තතො ඉආඉති වුත්තකතද්වයාදියො. ඉආඉති විසෙසපදං, සම්මතානංඉති සිත්තාධිකරණවිසෙසපදං.)

1552. ප්‍ර. කතමානුදුගරණාති? වි. මනසි, මනසානාදි.

1553. ප්‍ර. කිමසං අනුචතති වාග්ගණං? වි. ඉමෙ ආදෙසා විකප්පන භොතති දීපනං. යථා—මනසිං, මනෙන ඉවවාදි.

1554. ප්‍ර. කිමසං මනොගණාදිතොතසම්ම ආදිග්ගණං?

වි. බිලපදදිනං සම්ගණං. යථා—බිලසි, බිලසා; පදසි, පදසාති.

1555. ප්‍ර. “සසරෙවාගමො” නිකි-පෙ-වි. සකාරාගමිවිසුත්තං

1556. ප්‍ර. “ස” ඉති කො නිදදෙසො? වි. තඤ්ඤසසනනිදදෙසො

1557. ප්‍ර. “සරෙ” ති කො නිදදෙසො? වි. නිමිත්තනිදදෙසො.

1558. පු. “මා”නි කො නිදෙදසො?වි.විකප්පනනිදෙදසො.
 1559. පු. “ආගමො”නි කො නිදෙදසො?වි.විසයිනිදෙදසො.
 1560. පු. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡන්දයො සංගති?වි.මනොගනාදි
 නිති එකාව.සා“මනොගණාදිනො සමින්නානම්ආ”නි ඉතොආ
 නුවනතෙ.

“සසරෙ මාගමො”නි කි-පෙ-තෙ,එතෙහෙව මනොගණාදි
 හි විභවතාදෙසසංඛාතෙ සරෙ පරෙ සකාරාගමො හොති වික
 ප්පෙනානි සද්දපනසං. අස-පෙ-කො.සලුති රුභිප සමෙ-පෙ-දං;
 සරෙති, කිත්තකපනසත්තමස-පෙ-දං; වානි, නිපාතපදං; ආගමො
 නි, කිත්තකපනපදමෙ-පෙ-දනති වතුපදමිදංසුතනං. අස-පෙ-
 දො.සරෙ, විභවතාදෙසස සරෙපරෙ;සආගමො,මනොගණාදිතිස
 ලුති අයමාගමො; වා, විකප්පන හොතිති අස-පෙ-කො. (සර17
 පිඤ්ඤ) තසම්. සරෙ. (ආගම96පිඤ්ඤ) අස-පෙ-කො.හොති-කො
 හොති?ආගමො හොති, කථම්පුතො ආගමො හොති?සලුති ආන
 මො හොති, කුතො ස-පෙ-මො, හොති?මනොගණාදිති ස-පෙ-
 මො හොති, කසම්. නිමිත්තෙ මනොග-පෙ-මො හොති?සරෙ,ප
 රෙ මනොග-පෙ-මො හොති,කථම්පුතෙ සරෙ-පෙ-මො හොති?
 විභවතාදෙසස සරෙ-පෙ-මො හොති,විභවතාදෙ-පෙ-මො කථං
 හොති?විභවතාදෙසස සරෙ පරෙ මනොගණාදිති සලුති ආගමො වි
 කප්පෙන හොතිති අස-පෙ-කො. (හොතිති අප්ඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යා
 තත්ත්වයා වුත්තතතා ආගමොති වුත්තකතතුතිදෙදසො: ආගමොති
 විසසසසපදං,සලුති සමානාධිකරණවිසසසපදං.)

1561. පු. කතමානුද්දහරණානි? වි.මනසි,මනසානාදි.
 1562. පු. වාසදෙද කිං දිපෙති?වි.තස්ස විකප්පවාචකතො අය
 මාගමො විකප්පෙන හොතිති.යථා-මනසම්,මනෙතලුතසාදි.
 1563. පු. ඉමස්සඅනුච්ඡන්දගහගණෙන කිං දිපෙති?වි.අඤ්ඤ
 සම්මපි තඤ්ඤපච්චයාවයපභුතෙ සරෙ පරෙ අයමාගමො හොතිති
 දිපෙති. යථා-මානසිකං,වාචසිකනි. (මනසා කතං කමමං-මාන
 සිකං ඉතිව වචසා කතං කමමං-වාචසිකංඉතිව තඤ්ඤවිග්ගහො.)

* *

1564. පු. “සසසමො”නි කි-පෙ-වි.මකාරාදෙසවිතිසුතනං.
 1565. පු. “සස්සා” නි කො නිදෙදසො?වි.කාදිනිදෙදසො.
 1566. පු. “මා”නි කො නිදෙදසො?වි.සමුච්චයනිදෙදසො.

1567. පු. “ඔ”හි කො නිදේදසො?වි.කාරියනිදේදසො.

1568. පු. කිතො-පෙ-ස යනි?වි.වාග්නිව- මනොගණාදිහි ඉතිව වෙසනහි.තෙසු වාහි පදං “නසස වා නතනං සබ්බසා”හි ඉ තොව මනොගණාදිතිඉති පදං“මනොගණාදිනො සමනනානම ආ”හි ඉතොව අනුච්ඡිතතෙ.

“සසසවො”හි කි-පෙ-තෙ, තසමා මනොගණාදිනො සසසො කාරාදේසො හොතිහි සද්දපනං. අස-පෙ-සො. සසසාහි, රු ලිඛිතේ-පෙ-දං; වාහි, නිපාතපදං; ඔති, රුලිඛිතමෙ-පෙ-දාහි හිපදමිදංසුතතා. අස-පෙ-සො.සසසව, මනොගණාදිනො පරසස සලාහි ඉමසස වචනසසව; ඔ, ඔකාරාදේසො හොතිහි අස-පෙ-සො. හොති-නො හොති?ඔකාරො හොති, කසස ඔක රො හො ති? සසසව ඔකාරො හොති, කුතො ස-පෙ-හොති?මනොගණා දිනො සසසවඔකාරො හොතිහි අස-පෙ-නසො. (හොතිහි අසසො හවාස ආබ්‍යාතක්‍රියාස වුතතතතා ඔති වුතතකතතානිදේදසො.ඔති විසෙසසපදං සසසාහි කිතනාසිකරණවිසෙසපදං)

1569. පු. කතමානුද්‍යුගරණානි?වි.මනසො, සිරසොතසාදි.

1570. පු. වසදේද කිං දිපෙති?වි.මනාදිනො පරසස සමාවචන සස ආකාරාදේසොව හොතිහි.යථා-මනසා,සිරසාතසාදි.(ඉමිනා ව සදේදන න ඵතකමෙව අබ්‍යගමනසොතෙත්ත සකාරාගමොව “වචොතිසමම”තසාදිසු අංචිතතනියා ඔකාරාදේසොව හොති අ සෙසෙවි යථාපයොගං ආදේසාගමා හොතනිහි දසිඛං.)

1571. පු. “සෙසං විතතංවා”හි කසමා වුතනා?වි.මනසදේද අ නිද්දිසානිරූපානි විතතසදේද විසාහි සද්දපනං වුතනං.(තථාහි-ම නසද්දසස පන විතතනිරූපානි විධා හව යති විතතසද්දවිසදිසානි වෙව සදිසානිවාහි,තෙසු යානි විසදිසානි මනසා, මනසො, මනසි හි තානි දසෙසසං ඉතරෙසං මනං, මනා, මනානි ඉවචාදිනං රු පානං විතතසද්දනුලසතතා තෙසං විස රූපසිඛියො සද්දතඛාහි වි සද්දපෙනෙන ආචරියාසහෙන “සෙසං විතතංවා”හි වුතනං.)

1572. පු. කෙ මනොගණිකා නාමේකථං මනොගණො නිද්දි සොතිවෙ?

වි. මනං,සිරං,උරංඉති ඵවමාදිකා මනොගණිකා නාම.

“මනං සිරං උරං නෙජං රජං ඔජං වසං පසං;
සසං නපං චචං වෙනං ඵවමාදි මනොගණො”හි.

ඉමාය ගාථායමනොගණො නිද්දිසො. (මහාරූපසිද්ධියං පන මනොගණිතක ඤාපභුං මනසදදනොපභුනි ථාමෙසදදපරියන්තා නි සොළසං මානි දෙසොති පුනආදි සදෙදපි නිද්දිසො. තංයථා

“මනො චචො පයො තෙජො තපො චෙජො තමො යසො;
අසො පයො සිතො ඡන්දො සමො උරො රතො ථාමො;
ඉච්චචමාදයො සද්දො මනොගණොති දිට්ඨිතා”ති

සද්දනිති යං පන අග්ගවංසාවර්ගයෙන මනසදදනොපභුනි අග්ග සද්දපරියන්තානි සොළසං මානි නිද්දිසිත්වා මනොගණිතා නාම සොළසාති වුත්තං. තංයථා.

“මනො චචො චයො තෙජො තපො චෙජො තමො යසො;
අසො පයො සිතො ඡන්දො සමො උරො රතො අසො

ඉමෙසොළසා”ති.

අග්ගවංසාවර්ගයෙන විය අඤ්ඤාත් ආවර්තසති ගණනවසෙන පරිච්ඡිද්ධිත්වා එතතකාමනොගණිතාති න නිද්දිසා. තෙසුපන නි ගණං සද්දනං විරසෙසා දිසාතෙ තනියංයං වයසද්දංයං ඡන්දංයං චෙතසද්දංයං ච තෙරසමසං සරසද්දංයං වානි. තංයථා-උරින නිවාච කංයං වයසද්දංයං මනොගණිතො බාහිරතො බ්බසද්දසද්ධිසාතිරු පානි, ආයුකොභාසාචකංයං වයසද්දංයං මනොගණිතං භූතතො මනසද්දසද්ධිසාති රුපානි. ඡන්දොගතං වකංයං චෙතසද්දංයං මනොගණිතො බාහිරතො බ්බසද්දසද්ධිසාති රුපානි විතතචාචකංයං චෙත සද්දංයං මනොගණිතං භූතතො මනසද්දසද්ධිසාති රුපානි, උසුසද්ද සරවතආකාරාදිවාචකංයං සරසද්දංයං මනොගණිතො බාහිරතො බ්බසද්ද සද්ධිසාතිරුපානි, රහදවාචකංයං සරසද්දංයං මනොගණිතං භූතතො මනසද්දසද්ධිසාති රුපානි.)

1573. පු. කථං ඤායන්තෙ මනොගණිකසද්දො ඉමෙ සද්දො මනො ගණිකානි?

වි. යෙසං සද්දනං නා -ස-සමිංඉති ඉමෙසු වචනෙසු ආ දෙසාදිවසෙන සංභූතානි සා-සො-සිඉති ඉමාන්තාන්තානි රුපානි මනසා-මනසො- ඡන්දසිඉති ඉමිතාකාරෙන දිසාතො, තෙ සද්දො, යෙසං සද්දනං සමාසනඤ්ඤාපිසයෙ මජ්ඣෙ. සංභූතානි මනොධා තු-අයොමයොඉත්තාදිවසෙන සංභූතානි රුපානි දිසාතො, තෙ සද්දො, යෙසං සද්දනං ක්‍රියායොගවති සංභූතානි ඕකාරන්තානි වුති

යාවිභතතිරූපානි චචෝ සුඛා ඉච්චාදිවසෙන දිස්සනෙන, තෙ සද්ද ච මනෝගණිකා නාමානි ඉච්චා ඉච්චා ලක්ඛණෙන ස්ඤානෙන ඉ මෙව ඉමෙවාවි. (වුත්තමපි චෙතං සද්දනිත්ථයං)

“යෙ තෙ නාසය්ථිං විසයෙ සාසොසත්තනා භවතති ව,
සමාසනඤ්ඤානතතෙත ජෙෂ්ඨාකාරා භවතති හි.
සොකාරන්තූපසයාගා ව ක්‍රියායොගමිති දිස්සරෙ,
එච්චං විධිව තෙ සද්දා ස්ඤායතා මනෝගණෙන ඉච්චි.
මනසා මනසො මනසි ඉති ආදිවසා සිතා, x
සාසොසත්තනානි රූපානි වුත්තා මනෝගණෙන ඉච්චි.
මනෝධාතු චචොරසම් පසොවුච්චො නපොධිතො,
තෙණ්ධාතු නමොනාසො සමොපොග සමප්පිතො.
ජංසුහසෙනා අනොරන්තං මනෝමය මසොමයං, †
එච්චං විධිව විසයෙයා යො ලක්ඛණං තං මනෝගණෙන.
චචෝ සුඛා සිතො ජංසු අසො කතනති ඉච්චපි, ‡
උපසයාගස්ස සංසිඨි ලක්ඛණං තං මනෝගණෙන.
මනෝගණෙන වුත්තනායො ඉතිලිච්චෙන න ලබනති,
වුත්තපුංසකලිමිහසු ලබනතෙව යථාරහං”ති.)

1574. පු. “අංනපුංසකෙ”තිකි-පෙ-වි. අංආදෙසවිසිසුත්තං.

1575. පු. “අං”ඉති කො නිදද්දසො? වි. කාරිකනිදද්දසො.

1576. පු. “අංනපුංසකෙ”ති කො නිදද්දසො?

වි. ආධාරනිදද්දසො.

1577. පු. කිත්තකා පනස්සානුවුත්තියො සනති? වි. සවිභතති සසඉතිව-නතුස්සඉතිව- සිමිතිඉතිව- නිපස්සා සනති. ඉතසු සවිභ තතිස්සාති පදං “අමාස්ස මමං සවිභතතිස්ස සෙ”ති ඉතොව නතු ස්සාති පදං “නතුස්ස භෙතා”ති ඉතොව සිමිතිති පදං “ආසිමිති” ති ඉතො වානුවත්තතෙ.

x නා-ස-ය්ථිං ඉති ඉමෙසං චචනාතං විනිතානං සා-සො-සි ඉති ඉ මෙසං නිත්ථං ආදෙසානං උද්භරණානි.

† සමාසනඤ්ඤාවිසයෙ ඔකාරාදෙසස්ස උද්භරණානි.

‡ ක්‍රියායොගමිති ඔකාරන්තානං දුඨියාවචනානං උද්භරණානි.

“අං නපුංසකෙ”ති කිංපෙ-තෙ,සබ්බසොච නත්තප්පච්චයස්ස සම්භන්ධස්ස අමාදෙසො හොති සිමිති විභන්ධමිති නපුංසකෙ අපෙ ගම්‍යමානෙති සද්දපනතං අස-පෙ-සෙධා. අංගුති, රුද්ධිපඨ මෙක-පෙ-දං; නපුංසකෙති, කිතකන්තසභනමා-පෙ-දනති විපදම් දංසුතතං අස-පෙ-නො.නපුංසකෙ,සිමිතිපරෙතපුංසකලිඛෙහ සම්භන්ධස්ස නත්තස්ස;අං,අමාදෙසොහොතිති අස-පෙ-සෙධා. හොති-නො හොති?අමාදෙසො හොති,කස්ස අමාදෙසො හොති?නත්තස්ස අමාදෙසො හොති, කථමිත්තස්ස නත්ත-පෙ-හොති?සම්භන්ධස්ස නත්ත-පෙ-හොති,කස්මිංසම්-පෙ-හොති?නපුංසකලිඛෙහ සම්-පෙ-හොති?කස්මිං නිමිතෙනනපුංස-පෙ-හොති?සිමිති පරෙතපුංසකලිඛෙහ සම්භන්ධස්ස නත්තස්ස අමාදෙසො හොතිති අස-පෙ-හාරන සො. (හොතිති අර්ක්කාභවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය චුතතතනා අංගුති චුතතකතත්තතිදදසො. අංගුති විසෙස්සපදං,නත්තස්සගුතිඅර්ක්කාභවති න්‍යායිකරණවිසෙස්සපදං. සම්භන්ධස්සාති අර්ක්කාභවපදං නත්තස්ස ගුති පදෙ සමානායිකරණවිසෙස්සනං.)

1578. පු. කතමානුද්‍යුතරණාති?වි.ගුණවංගුවාදි. (ගුණවං විතතං නිසීදි,රුචිමං පුප්පංවිරොචතිති ගුවාදිවසෙන යොජනකක මො.)

1579. පු. කස්මා චුතතං “නත්තස්සතො-ගුණවන්තාති”ති?

වි. පඨමාදුතියාබ්‍යවචනාතං සාධනියතයං සද්දපෙතුං චුතතං.(නත්තප්පච්චයාවසවස්සඋකාරස්ස “නත්තස්සතො යොසුමා”ති ඉමිනා අතෙත කතෙ නපුංසකලිඛෙහ චතතමානා තතො අකාර තො පරස්ස යොස්ස “අතො නිවම”නති ඉමිනා අවිකප්පෙන නි ආදෙසො හොති,තස්මිං පරෙ “යොසු කනනිකාරලොපසු දිස”නති අකාරස්ස දිසො, තතො පරතයතෙ කතෙ ගුණවන්තාතිති රූපං)

1580. පු. කස්මා චුතතං “යොතොසද්දසුමෙමා”ති?

වි. යොච්චනස්ස විහිතාදෙසං විනා සබ්බං පුලලිඛිතවිවාති සද්දපනතං.(යො පනායං විසෙස්සො දිස්සතෙ පුලලිඛිතකගුණවන්තස්ස දදතො නපුංසකලිඛිතකස්ස ගුණවන්තසද්දස්ස,සොපි පඨමෙකච්ච තෙවෙච්ච ඵකච්චෙසු පඨමාලපනදුතියාබ්‍යවචනෙසුච,තස්මා තාති ඵකච්චනබ්‍යවචනාති දස්සෙමා අසෙසස්සං අතිද්දිසිභන්තිරූපානං පුලලිඛිතසද්දසතොතදපවිසද්දපනතං “යොතොසද්දසු මෙමා,,ති චුතතං.)

1581. ප්‍ර. කසම නිද්දිසි “එවංගව්‍ය” ඉති?

වි. නපුංසකලිඛිතියො යන වචනාසද්දොපි නපුංසකලිඛිතෙන ගුණවත්තුසද්දෙන තුල්‍යොති විඤ්ඤාපෙන චිත්තං.

1582. ප්‍ර. “සොනං නි නපුංසකෙහි” නි - කිමිදංසුතං?

වි. නිආදෙසවිධිසුතං.

1583. ප්‍ර. “සොන” නති භො නිද්දෙසො? වි. කාරිනිද්දෙසො.

1584. ප්‍ර. “නි” ඉති භො නිද්දෙසො? වි. කාරියනිද්දෙසො.

1585. ප්‍ර. “නපුංසකෙහි” නි කොනිද්දෙසො? වි. අවධිනිද්දෙසො.

1586. ප්‍ර. කිත්තකාපනස්සානුච්ඡතියො සංගති?

වි. වාහි එකාවසා “සපතො සමිං සං වා” නි ඉතොනු වනතෙන.

“සොනං-පෙ-නි” නි කි-පෙ-තෙ, සබ්බසං යොනං නි ආදෙසොහෙති නපුංසකෙහි ලිඛිතව්‍යරෙසං විකප්පෙනාති සද්‍යපනතං. අස-පෙ-හො. යොනනති, සමසන්නප්පිබ-පෙ-දං; නිති, රුමිපඨ මෙ-පෙ-දං; නපුංසකෙහිති, පාටිපදිකපඤ්චමිබ-පෙ-දනති පදං. අස-පෙ-හො. නපුංසකෙහි, නපුංසකලිඛිතව්‍යරෙසං; යොනං, යොව චතානං; නි, විකප්පෙන නි ආදෙසො හොතිති අස-පෙ-හො. (යොනං 204 පිඤ්ඤ) අස-පෙ-හො. හොති-හො හොති? නි හොති, කෙසං නි හොති? යොනං නි හොති, කුතො යොනං නි හොති, නපුංසකෙහි -පෙ-හොති, නපුං-පෙ-කාථං නි හොති? | නපුංසකෙහි යොනං විකප්පෙන නි හොතිති අස-පෙ-නිසො (හොතිති අර්කානව්‍යාය ආබ්‍යානක්‍රියාය චිත්තතො නිඉති, චිත්තකතතුනිද්දෙසො. නිඉති විසෙසාපදං, යොනනති භින්නාධික රණ්‍යවිසෙසනපදං.)

1587. ප්‍ර. කථමුද්ගහරණානි? වි. අසීනි, ආයුනි, දණ්ඩිනි.

1588. ප්‍ර. කථමුද්ගහරණානි වාසද්දස්ස? වි. අසී, ආයු, දණ්ඩිනි.

1589. ප්‍ර. කසම චිත්තං “අසනකා රසො” නි? වි ඉවණ්ණස්ස සසඤ්ඤායාභාවානපුංසකලිඛිතස්ස දණ්ඩිසද්දස්ස “අකොරස්ස” මා දිනාරසො හොතිති දිපෙතං චිත්තං. (ස්වායං පන විසෙසො දිස්සතෙ පුලලිඛිතදණ්ඩිසද්දතො නපුංසකලිඛිතස්ස දණ්ඩිසද්දස්ස පඨමෙකවචනෙ, සොපි අයමෙව රසොහි දඬිබ්බං.)

නපුංඤකලිංගය.

පුලලිංගාදිවශෙන එකෙකලිංගං යථාකතමං දසෙසංචාරා චිලි
සිංහාදිං දසෙසංචාරා පුමිනිලිංගාඉවාදිමාන,තසා ඝට්ඨකවාදයො
ච චිපදජානිවාචිනො ච චතුප්පදජානිවාචිනො ච සද්දා පුලලිංග
වෙච ඉන්ද්‍රියලිංගා ච නොනගිති අපො,තෙසං උද්ගරණානි දසෙසා
නොන ඝට්ඨා ඊප්පච්චයෙ ඝට්ඨි ආදිනි නිද්දිසානි තෙති චිලිසිංහා
නං චිසු ලිංගිකසු පචතතායාකාරං දිපිතං ගොති,තෙසං සුවිසෙක
යසං.

1590. පු. කෙනතෙතෙත සබ්බානාමානි නාම?

වි. සබ්බෙසං බුද්ධිසානාතං නාමානි සබ්බානාමානි.(යානි
නාමානි ඉන්ද්‍රියප්‍රමානපුංසකානං සබ්බෙසං සද්දානං සාද්දෙසන*විසෙ
සයානනමුපගප්පන්ති තානි සබ්බානාමානි නාම)

1591. පු. කති සබ්බානාමානි නිද්දිසානි වෙ?

වි. වෙචිසගි. තං යථා-“සබ්බකතරකතමඋභයඉතරඅ
ඤ්ඤඅඤ්ඤතරඅඤ්ඤතම පුබ්බපරඅපරදකඛිණ්ඤපතරඑකයතඑත
ඉමඅමුකිංචුගගභගග,ඉති (බාලාවතාරසාරජනනපනආචරියාසංග
න එතතකා සබ්බානාමානිනි ගණනවසෙන අවචාරා තෙවලං වෙචිස
ති නාමානි නිද්දිසානි-අඤ්ඤසු පන ආචරියෙසු තෙතිවි ගණනව
සෙන පරිවර්ඤ්ඤා නිද්දිසානි,තෙතිවි තෙවලං නාමානියෙව.ත
තො තෙසං තෙසං ආචරියානං මතං ජානිතුමිච්ඡන්තානං සාධුතං
තද්ධිපායසාධනසං තතො තතො උච්චිතා ඉධ නිද්දිසියතො
තෙසං තෙසං ආචරියානං වචනෙති සථිං උද්ගරණානිව.තෙසු තා
ව මහාරූපසිංහිසං සත්තවිසතිති වචා සත්තවිසති නාමානි නිද්දිසා
නි.තං යථා-“සබ්බකතරකතමඋභයඉතරඅඤ්ඤඅඤ්ඤතරඅඤ්ඤතම
පුබ්බපරඅපරදකඛිණ්ඤපතරඅධරයතඑතඉමඅමුකිංඑකඋභවිතිවතු
තුභගගභගගිසත්තවිසතිසබ්බානාමානි මොගගලලාසෙන පනග
ණනංඅවචාරවතුමිසගිනිද්දිසානි.යථා- සබ්බකතරකතමඋභයඉතර
අඤ්ඤ අඤ්ඤතර අඤ්ඤතම පුබ්බපරාපරදකඛිණ්ඤපතරාධරානි වච

* අනු සාද්දෙසොති පුමිනිනපුංසකලිංගිනිකානං සද්දානං පුමිනිපින
පුංසකරූපවසනානි අපො ගගෙනබබ්බො.යථා-සබ්බො ජනො,ස
බ්බො ඉන්ද්‍රිය,සබ්බං කුලං ඉවාදි.

සායවසඤ්ඤාං, යතාතථනලුමඅමුකිංඵකභුමහඅමලුති. පදසාධ
 හෙපිතානියෙවචතුරිසති නිද්දිසානි තපෙව ගණනංඅවනා. පදසාධ
 නවිකාසං පන “තෙව සබ්බාදයො චතුරිසසී,තිගණනවසෙන ටු
 තතානි.සද්දගීතිසං පන-

“ඉතොපරං පවකතාමි සබ්බනාමංච තසසමං ,
 නාමද්ව යොජිතා නානා නාමෙතෙව විසසතො .
 යානි හොතති තිලිඛිගානි අනුකුලානි යානිච ,
 තිලිඛිගානං විසසතො පදනොනානි නාමිතො .
 සබ්බසාධාරණකානි නාමානිචෙවච අපතො ,
 සබ්බනාමානි ටුච්චනි සතතවිසති සබ්බාතො .
 තෙසු කානිච රූපෙති සෙසාසඤ්ඤාති ඥාය්තෙර ,
 කානිච පන සතෙව ඵතෙසං ලකුණං ඉදං .
 ඵතසමා ලකුණං මුතං න පදං සබ්බනාමිකං ,
 තසමානිතාදයො සද්දා ගුණනාමානි ටුච්චතෙර,,ති-

චනා යථා රූපසිඨියා ආගතානි තපෙවසබ්බාදිතිසතතවිසති
 නාමානි නිද්දිසානි)

1592. පු. “සබ්බනාමකාරනො පඨමො”ති කිමදං සුතතං?
 වි. එකාරාදෙසවිධිසුතතං.

1593. පු. “සබ්බනාමකාරනො”ති කො නිදෙදසො ?
 වි. අවධිනිදෙදසො .

1594. පු. “ඵ”ති කො නිදෙදසො ? වි.කාරියනිදෙදසො.

1595. පු. “පඨමො”ති කො නිදෙදසො ?වි.කාරීනිදෙදසො .

1596. පු. කිත්තකාපතසසානුච්ඡාදිකො සපාති ?වි.යොති එකා
 ව.සා “චාය්චසපඨමො”ති ඉතොනුචතතතෙ.

“සබ්බ-පෙ-මො”ති කි-පෙ-තො,සබ්බසං නාමානංඅකාර
 නො පරො පඨමො යො එත්තමාපජ්ජතෙති ඤාපනාසං.අස-පෙ-
 යො.සබ්බනාමකාරනොති,තිපපතනනිපාතපදං; එති, රුලුහිදුති
 යෙ-පෙ-දං.පඨමොති, කිත්තකතපඨමෙ-පෙ-දනති තිපදං .අස
 -පෙ-යො.සබ්බනාමකාරනො සබ්බකාමසද්දනං අකාරනො පරො;
 පඨමො,පඨමො යො; එතතං, එකාරතමාපජ්ජතෙති.අස-පෙ-
 යො.සබ්බති ගජ්ජති පවතනතිති-සබ්බා;සබ්බ-ගතිමිති, “සබ්බ
 නො”තසාදිතා අ.නමිතිති-නාමං; නාමයනිති වා-නාමං;

නම-නමනෙ, “ඔසරුප්පදුදිනො ණ” ඉති නේ. තානි නාමානි. ස
 ලොසං තාමානි-සබ්බාමානි; (ජසීතපුරිසො)(අකාර 167 පිඤ්ඤා)
 සබ්බාමානං අකාරො-සබ්බාමානාකාරො; (ජසීතපුරිසො)තනො
 සබ්බාමාකාරනො.(එනි පදෙන සහ සක්ඛිති කතෙ සබ්බාමාකා
 රතෙ ඉති රූපං.) (පඨම 157 පිඤ්ඤා)අස-පෙ-හො.ආපජ්ජනෙ-කො
 ආපජ්ජනෙ?සො ආපජ්ජනෙ,කථංයුතොයොආපජ්ජනෙ? පඨමො
 යො ආපජ්ජනෙ,පඨමො යො කං ආපජ්ජනෙ?ප-පෙ-එතනාමාපජ්ජ
 නෙ,කුතො ප-පෙ-මාපජ්ජනෙ?අකාරනො ප-පෙ-මාපජ්ජනෙ,තෙ
 සං අ-පෙ-මාපජ්ජනෙ?සබ්බාමානංඅකාරනො(පරො)පඨමො යො
 එතනාමාපජ්ජනෙති අස-පෙ-නිසො.(ආපජ්ජනෙති අජ්ඣාහවාය
 ආබ්‍යාතක්‍රියාය වුත්තතො යොති අජ්ඣාහවවුත්තකතතුතිදෙද
 සො,තායාවුත්තතො එනි අවුත්තකමිතිදෙදසො,යොති අජ්ඣාහ
 වවිසෙසසපදං. පඨමොති භුලාඛිකරණවිසෙසනපදං.)

1597. පු. කතමානි උද්ගරණානි ? වි.සබ්බෙ,යෙ,තෙති.(සබ්බ
 නාමගහනේන දෙවා සුරා ඉච්චාදිති සෙසෙති පරෙසංව අකාර
 නොති වුත්තතො අමුසදුතො පරෙසංවයොති වුත්තතො සිව්ව
 නස්සව අයමාදෙසො න හොතිති දදිංඛං.)

1598. පු. “නසො නෙවම සබ්බාමෙති”ති කිමිදංසුතතං?
 වි. පටිසෙධවිධිසුතතං .

1599. පු. “නසො”ති කො නිදෙදසො?
 වි. තබ්බිසෙසනනිදෙදසො,කාරියනිදෙදසො වා .

1600. පු. “න”ඉති කො නිදෙදසො?වි.පටිසෙධනිදෙදසො .

1601. පු. “එවා”ති කො නිදෙදසො?
 වි. නිවතනාපනාවධාරණ නිදෙදසො .

1602. පු. “වා”ති කො නිදෙදසො ?වි,අනුකම්භනනිදෙදසො

1603. පු. “සබ්බාමෙති”ති කො නිදෙදසො ?
 වි. අවධිනිදෙදසො .

1604. පු. කිත්තො පනස්සානුවුත්තියො සනති ? වි.අතොඉති
 ච-ආඵඉතිච-සාමාසින්නංඉතිච-ආයඉතිච-චග්ගෙකචචනස්ස ඉ
 තිච පඤ්ඤාහොතිඅතොති පදං “අපො නෙතා”ති ඉතොච ආච
 ති පදං “සබ්බසොතිනමාඵ”ති ඉතොච සාමාසින්නංති පදං “සමා

සමින්නං වා”ති ඉතොව ආය ඉතිව චතුසොකවචනස්ස ඉතිව වෙ ප
දති“අස්ස චතුසොකවචනස්ස භු”ති ඉතොව අනුචතතතො.

“නසො-පෙ-ති”ති කි-පෙ-නෙ,සබ්බනාමෙහි අකාරනොති
සමාසමිංසානං හෙතා චුත්තා තතො ආ එ ආයාදෙසා නෙව හො
නතිති සද්දපනසං.අස-පෙ-සො. තයොති,සබ්බනාමිකපඨමාබ-
පෙ-දං;නඉතිව එවඉතිව චඉතිව නිපාතපද්ධති;සබ්බනාමෙතිති;සමා
සතතපඤ්චම්බ-පෙ-දනති පඤ්චපදං.අස-පෙ-හො.සබ්බනාමෙති,
අකාරනාසබ්බනාමෙති සමාසමිංසඉති ඉමෙසං වචනානං;තයො,ආ
එ ආයාති තයො ආදෙසා;නෙවච,තහොනතිති අස-පෙ-සො.
සබ්බනාම(පිඨෙ)තෙති සබ්බනාමෙතිති.අස-පෙ-හො.නෙව හො
නති-කෙ නෙව හොනති?ආ එ ආයාති තයො නෙව හොනති,කෙ
සං ආ-පෙ-හොනති?ආ සමිං සඉති ඉමෙසා ආ-පෙ-හො,නතිභු
තො සමා-පෙ-හොනති?අකාරනොති සමා-පෙ-හොනති,කථංභු
තෙති අ-පෙ-හොනති?සබ්බනාමෙති අකාරනොති සමාසමිංසඉති
ඉමෙසං වචනානං ආ එ ආයාති තයො ආදෙසා නෙව හොනතිති
අස-පෙ-නසො.(හොනතිති අජ්ඣාහවාය ආබ්‍යාතක්‍රියාය චුත්ත
තතා තයොති චුත්තකතභුතිද්දෙසො.)

1605. පු. කතමානිද්දහරණානි? වි.සබ්බසමා, සබ්බසමිං,සබ්බ
ස්සාති.

1606. පු එවසද්දෙන කිමසං දිපෙති?වි.කතථි ඉදං පටිසෙධං
බාධෙති,තෙන පුබ්බාදිති සමාසමින්නං ආ එ ආදෙසා හොනතිති
ආ පුබ්බා,පුබ්බෙති.

1607. පු. චකාරො කිමසං දිපෙති?වි.අතොතිමස්ස සමිංකං
දිපෙති.(පහාරුපසිඛිසං පන චග්ගනණෙන ආ එ ආදෙසා විකල්පෙ
න හොනතිතිව කච්චාසනසුත්තනිද්දෙසෙ පන සමාසමින්නං සමිං
කං දිපෙතිතිව චුත්තං)

1608. පු. “සබ්බනො නං සංසාන”නති කිමිද-සුංතනං?

වි. සංසානං ආදෙසවිධිසුත්තං.

1609. පු. “සබ්බනො”ති කො නිද්දෙසො?වි.අට්ඨනිද්දෙසො.

1610. පු. “න”නති කො නිද්දෙසො?වි.කාරිනිද්දෙසො.

1611. ප්‍ර. “සංසාන,,හි කො නිදෙදසො?වි.කාරිකනිදෙදසො

1612. ප්‍ර කිතානා-පෙ-සහති ?වි.සබ්බනාමතොති එකාව.සා
“සබ්බනාමකාරතෙ පටිපො,,ති ඉතොනුප්පතතෙ .

“සබ්බ—පෙ—සානං”හි කී—පෙ—තෙ,සබ්බතො සබ්බනාමතො
නංවචනස්ස සංසානං ඉච්චෙන ආදෙසා ගොථාති කුප්පතං.
අස—පෙ—ඥා. සබ්බතොති, නිප්පන්නතිපානපදං; නග්ගි, රු
ලුතිඡේ—පෙ—දං; සංසානනි, සමාසනනපදමාම —පෙ—දග්ගි.
නිපදං. අස—පෙ—ගො. සබ්බතො, සකලසබ්බනාමතො පරස්ස;
නං,නංවචනස්ස; සංසානං, සංසානංඉති ඉමෙ ආදෙසා ගොග්ගිති
අස—පෙ—ඥා. සං ව සානං ව—සංසානං (වත්තු)ති අස—පෙ—
ගො. ගොග්ගි=ක ගොනති ?සංසානංඉති ආදෙසා ගොග්ගි, ක
ස්ස සං=පෙ=ගොග්ගි ?නංවචනස්ස සං—පෙ—ගොග්ගි, කුතො
නංව=පෙ=ගොග්ගි ?සබ්බනාමතො නංව—පෙ—ගොග්ගි, කථං
භූතතො ස—පෙ—ගොග්ගි ?සබ්බතො සබ්බනාමතො නංවචන
ස්ස සංසානං ඉති ආදෙසාගොග්ගිති අස=පෙ=නසො. (ගොග්ගි
ති අර්ක්කානුය ආබ්බාතක්‍රියාය වුත්තතො සංසාන ග්ගි වුත්තක
තභූතිදෙදසො. සංසානනි විසෙස්සපදං. නග්ගි භින්නාධිකරණ
විසෙසනපදනති.)

1613. ප්‍ර. තතමාති ලද්දහරණාති ?වි.සබ්බසං, සබ්බසානං;
සබ්බසං, සබ්බසානනි.

1614. ප්‍ර. කුඨුමා පන ඉධ සබ්බතොති වුත්තං ?වි.තෙසා “සබ්බ
නාමකාරතෙ පටිපො” තිමිනා අකාරතොති නිශ්චෙන වුත්තතො
තං නිශ්චං වද්දෙත්තුං වුත්තං.(තෙන ඉමෙ ආදෙසා සබ්බනාමභූතෙ
ති අවණණාදිහි සබ්බතෙව අනාවිසෙසමගතෙත්වා ගොග්ගිති ද
සබ්බං.)

1615. ප්‍ර. “සබ්බනාමානං නමතිවා,,ති කිමිදංසුත්තං?
වි. එකාරාදෙසවිසිසුත්තං.

1616. ප්‍ර. “සබ්බනාමාන,,හි කො නිදෙදසො ?
වි. අවයවාපෙක්ඛනිදෙදසො .

1617. ප්‍ර. “නමති”ඉති කො නිදෙදසො ?වි.නිමිත්තනිදෙදසො.

1618. ප්‍ර. “මාති” කො නිදෙදසො ?වි.අනුකෘස්ඨනිදෙද සො

එසේම. විකල්පෙනා හි ස්වරූපය. අස—පෙ—කො. සප්තෙනා, නිප්පෙපෙදං; සම්මානනනි, සමාසනනප්පිබ්=පෙ=දං; සංසානි, සමාසනනප්පිබ්—පෙ—දනනි නිප්දං. අස—පෙ—කො. සප්තෙනා, සකලසබ්බතමෙනා සප්පකුසුලෙනා; සම්මානං, සම්මාන ඉති වචනානං; සංසා, සංසා ඉති වචන ආදේශා විකල්පෙන හොනනි යථාසංඛ්‍යානනි. අස—පෙ—කො. සො ව පො ව—සපා; (වනෙ)තෙනා සප්තෙනා. සම්ම ව සම්ම=සම්මානං; තෙසං සම්මානං. සං වසා ව=සංසානි අස=පෙ=කො. හොනනි=නෙ හොනනි? සංසා හොනනි, තෙසං සංසානනනනි? සම්මානං සංසා හොනනි, කුතො සම්ම=පෙ=කොනනි? සප්තෙනා සම්ම=පෙ=කොනනි, කථංගුතෙනා ස=පෙ=කොනනි? සබ්බතමෙනා ස—පෙ—කොනනි, පුනරපි කථංගුතෙනා ස—පෙ—කොනනි? සබ්බතො ස—පෙ—කොනනි, සබ්බතො ස—පෙ—සංසා කථංගුතෙනා? සබ්බතො සබ්බතමෙනා සප්තෙනා සම්මානං සංසා විකල්පෙන හොනනිනි අස=පෙ=කො. (හොනනිනි අසංකප්පාස ආබ්‍යාසනනි යං චුතතතො සංසානි චුතතතතනනිදෙද සො. සංසානි විසෙසපදං, සම්මානනනි කිනනාසිකරණවිසෙසනපදෙනි.)

1626. පු. කතමානි උද්ගරණානි? වි. සබ්බසං, සබ්බසං; ඉම්මං, ඉම්මං; අමුසං, අමුසං.

1627. පු. වාකාරොක කිමපං දිපෙනි? වි. තස්ස විකල්පවාචකතො විකල්පෙන හොනනිනි. යථා—සබ්බසං, සබ්බසං; ඉමාසං, ඉමාසං; අමුසං, අමුසං.

1628. පු. “සංසාකෙවලෙනසුචෙ”නි කිදංසුතනං
වි. සකාරංග මවිසිසුතනං.

1629. පු. “සංසාසු”නි කො නිදෙදසො? වි. නිමිත්තනිදෙදසො.

1630. පු. “ඵකෙවලෙනසු”නි කො නිදෙදසො?
වි. තබ්බිසෙසන නිදෙදසො.

1631. පු. “චා”නි කො නිදෙදසො? වි. අනුකම්මකනිදෙදසො.

1632. පු. කිනතො=පෙ=සනනි? වි. සාගමොති ඵකාච සං
“සාගමො සෙ”නි ඉතොනුච්ඡාදනං.

“සංඝා=පෙ=වෙ”හි කි—පෙ—තෙ, එකවචනා සංභූත තනා එකවචනෙහි ලබවොහා රෙසු සංඝාසු විහතනාදෙසෙසු පර භූතෙසු සාගමො හොතිති සද්දපනං. අස=පෙ=ඤ්ඤා. සංඝාසු ඉතිව එකවචනෙසු ඉතිව සමාසනසතාමිබ=පෙ=ද; නි; වානි, නි පාතපදනා නිපදං. අස=පෙ=ඤ්ඤා. එකවච නෙසු, එකවචනානං සංභූතෙසු; සංඝාසු, සංඝානි විහතනාදෙසෙසු පරෙසු සකාරාගමො හොතිති. අස=පෙ=ඤ්ඤා. සංචසාවසංඝා(වඤ්ඤ)තෙසු සංඝාසු. චුච්ච තෙ තෙනාති—වචනං; වච—වෘත්තියං වාචායං “කතභූතරණපෙ දෙසෙසුමෙ”හි යු. එකසා වචනං—එකවචනං, (ජිහ්වපුරිසො) තෙසු එකවචනෙසුහි අස=පෙ=ඤ්ඤා. හොති—කො. හොති? ස කාරාගමො හොති, කසමි නිමිත්තෙ ස—පෙ=ඤ්ඤාති? සංඝාසු විහ තනාදෙසෙසු ස—පෙ=ඤ්ඤාති, කථංභූතෙසුසං =පෙ=ඤ්ඤාති? එක වචනෙසු සංඝාසු විහතනාදෙසෙසු සකාරාගමො හොතිති අස=පෙ= නඤ්ඤා. (හොතිති අප්ඤ්ඤාතාය ආබ්‍යාතක්‍රියාය චුත්තතනා සකාරා ගමොති අප්ඤ්ඤාතවචුත්තතතතතනාදිදෙසො. සංඝාසුඉති විසෙසාප දං, එකවචනෙසුහි භූලාභිකරණවිසෙසනපදනාති.)

1633. පු. කතමාති උද්ගරණාති? වි, සඤ්ඤා, සඤ්ඤා; තඤ්ඤා, තඤ්ඤා; එතිඤ්ඤා, එතිඤ්ඤා; ඉමිඤ්ඤා, ඉමිඤ්ඤාතාදි.

1634. පු. “ඤ්ඤා” නති කි=පෙ— වි. රඤ්ඤා විධිසුතනං.
 1635. පු. “ඤ්ඤා” හි කො නිදෙද්දෙසො? වි. කාරිනිදෙද්දෙසො.
 1636. පු. “රඤ්ඤා” නති කො නිදෙද්දෙසො? වි. කාරිනිදෙද්දෙසො.
 1637. පු. කිතතකා —පෙ= සනති? වි. සංඝාසු ඉතිව—එකවච නෙසු ඉතිව වෙ සනති. වෙපි “සංඝාඤ්ඤාතවචනෙසුමා” හි ඉතො නුවතතෙනෙ.

“ඤ්ඤා රඤ්ඤා” නති කි —පෙ—තෙ, ඤ්ඤා රඤ්ඤාමාපර්තෙ සං ඝාසු එකවචනෙසු විහතනාදෙසෙසුහි සද්දපනං. අස —පෙ= ඤ්ඤා. හොති, රුමිපථමෙ—පෙ=දං; රඤ්ඤානති, කිතකනාදුති යෙ—පෙ= දනති විපදං. අස=පෙ=ඤ්ඤා. ඤ්ඤා, එකවචනෙසු සංඝාසු සසඤ්ඤා; රඤ්ඤා, රඤ්ඤාමාපර්තෙති “අස=පෙ=ඤ්ඤා. (රඤ්ඤා 19 පිඤ්ඤා) තං රඤ්ඤානති අස=පෙ=ඤ්ඤා. ආපර්තෙ—කො ආපර්තෙ? ඤ්ඤා ආපර්තෙ, ඤ්ඤා කං ආපර්තෙ? ඤ්ඤා රඤ්ඤා මාපර්තෙ, කසමි නිමිත්තෙ ඤ්ඤා —පෙ= මාපර්තෙ? සංඝාසු

හො —පෙ—මාපල්තෙ. කථමුතෙසු සං —පෙ— මාපල්තෙ ?
එකවචනෙසු සංසාසු විහතාදෙසෙසු හො රසාමාපල්තෙහි
අස=පෙ=නසො. (ආපල්තෙහි අර්කාහවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය
වුහතතනා හොහි වුහතතනාදුනිදෙසො, තාසාවුහතතනා රසා
නහි අවුහතතමනිදෙසො.)

1638. පු. කතමාහි උදුහරණාහි ? වි.සබ්බසං, සබ්බසානසාදි.

1639. පු. “නෙතාගිසමිමාසසා” කි—පෙ—පටිසෙධවිසිසුත්තං.

1640. පු. “න” ඉති කො නිදෙසො ? වි. පටිසෙධනිදෙසො.

1641. පු. “එතාගි” ති කො නිදෙසො ? වි. අවධිනිදෙසො.

1642. පු. “සමි” නහි කො නිදෙසො ? වි. කාරිනිදෙසො.

1643. පු. “ආසසා” නිකොනිදෙසො ? වි. කාරියනිදෙසො.

1644. පු. කිත්තකා=පෙ=සනහි ? වි. සබ්බනාමනො ඉතිව-සප
නො ඉතිව වෙ සනහි සබ්බනාමනොහි පදං “සබ්බනාමනාර
නෙ පඨමො” ති ඉතොව සපනොහි පදං “සපනො සමිංසානං
සංසා” ති දුතොවානුවතතනෙ.

“නෙතා-පෙ-සා”තිකි —පෙ—නෙ, එතාහි සබ්බනාමාහි පටි
ලභිසපසඤ්ඤාහි සමිංවචනසං “සනො නාදිනමි” තිව පනො
සා” තිව සමපනනා යෙ ආයසාදෙසා නෙ නෙව හොනහිති ඤප
නසං. අස+පෙ—යො. නඉති, නි—පෙ—දං; එතාහිති; සබ්බ
නාමිකනනියාබ =පෙ=දං; සමිනහි, රුලුතිර්ථෙ=පෙ=දං; ආය
සාහි, සමසහනපඨමාබ=පෙ=දනහි වතුපදං. අස=පෙ—නො
එතාහි, එතාහි සබ්බනාමාහි සපසඤ්ඤාහි; සමිං, සමිංවචනසං; ආ
යසා, ආයසාදෙසා; න, නහොනහිති අස=පෙ=නො. ආය ව
යා ව=ආයසා; (වනෙ) අස=පෙ—නො. න හොනහිකෙ න හො
නහි ? ආයසාදෙසා න හොනහි, කසං ආ=පෙ=න හොනහි ?
සමිංවචනසං ආ—පෙ—න හොනහි, කුතො සමිං—පෙ—න හො
නහි ? එතාහි සබ්බනාමාහි සමිං—පෙ—න හොනහි, කථමුතාහි
එ—පෙ—න හොනහි ? සපසඤ්ඤාහි එතාහි සබ්බනාමාහි සමිංව
චනසං ආයසාදෙසා න හොනහිති අස=පෙ=නසො. (හො
නහිති අර්කාහවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය වුහතතනා ආයසාහි වුහත
තනාදුනිදෙසො, ආයසාහි විසෙසසපදං, සමිංඉති හිත්තාගිකරණ
විසෙසනපදං.)

1645. පු. කතමානි උදහරණානි? වි.එනිසං, එතායං; ඉති
සං, ඉමායං; අමුසං, අමුසනි.

1646. පු. “සදනුපපන්නා නිපාතනා සිජ්ඣනනි”ති කි—පෙ
=පරිභාසා සුතං.

1647. පු. “සදනුපපන්නා”ති කො නිදෙදසො?
වි.කාරිතිදෙදසො.

1648. පු. “නිපාතනා”ති කො නිදෙදසො?
වි.කරණනිදෙදසො.

1649. පු. “සිජ්ඣනනි”ති කො නිදෙදසො?
වි.කාරියනිදෙදසො.

“සදනු—පෙ—සිජ්ඣනනි”ති කි—පෙ=තෙ, අකිරාදිතො
යෙ අනිට්ඨගතා තෙ නිපාතනා සිජ්ඣනනිති සදුපනසං. අස
=පෙ—මො. සදනුපපන්නාති, සමාසගතපඨමාම —පෙ—දං;
නිපාතනාති, නිතතතතනිතයෙ —පෙ—දං; සිජ්ඣනනිති චතත
මානවිසගති කතතුකාරකපරසංසදපඨම පුරිසම —පෙ—දනනි
තිපදං. අස=පෙ=මො. සදනුපපන්නා, යෙ අනුපපන්නලක
ණ සදුපසොගා; නිපාතනා, ඉතිනා නිපාතනසුතෙන; සි
ජ්ඣනනි, සාධියනනිති අස—පෙ=මො. උපපජ්ජි—උපප
න්නා; උප පුත්ථො පද—ගතියං. “අනිතෙ න න චනතු තාවි,
ති තො. (තසා තප්පවටසසා ගිදුදිනොත්තාදිනා “නන” ඉති
ආදෙසො) න උපපන්නා අනුපපන්නා; යෙ අනුපපන්නා සදනුපප
න්නා; නිබ්බතනනි සිලෙනානි=නිපාති, නිපුත්ථො පත=ගම
තෙ, “නසිලාදිසුඤ්ඤාමිමො,, ති ණි. තෙන නිපාතනා (අනු
නිපාතිනාති චතතලෙපි ඉකාරසා අකාරං කතා නිපාතනා
ති වුග්ගං) අස=පෙ=මො. සිජ්ඣනනි—කථං. සිජ්ඣනනි? නිපා
තනා සිජ්ඣනනි, තෙ නිපාතනා සිජ්ඣනනි? තෙ නිපාතනා සි
ජ්ඣනනි, කථමුතා තෙ නිපාතනා සිජ්ඣනනි? සදනුපපන්නා
(යෙ අනුපපන්නලකණ) තෙ නිපාතනා සිජ්ඣනනි, කුතො ය
ද—පෙ—සිජ්ඣනනි? අකිරාදිතො සදනුපපන්නා නිපාතනා සි
ජ්ඣනනිති අස=පෙ=මො. (සිජ්ඣනනිති ආබ්‍යානක්‍රියාය වු
තතතතා සදනුපපන්නාති වුතතතතතුතිදෙදසො)

1650. පු. “එතනෙසං තො”ති කි—පෙ—සකාරාදෙසපිටි

1651. පු. “එතනෙසං”නති කො නිද්දෙසො ?

වි. අවයවාපෙක්ඛනිද්දෙසො.

1652. පු. “තො”ති කො නිද්දෙසො ? වි. කාරිතිද්දෙසො

1653. පු. කිතතකා=පෙ—සනති ? වි. අනපුංසකානං ඉතිව සි
මති ඉතිව=සං ඉතිව තියොසං සනති. අනපුංසකානං— සිමතිඉ
ති වෙ පද්ධති “අනපුංසකය්‍යායං සිමති” ති ඉතොව සංඉති ප
දං “අමුක්ඛ මොසං” නති ඉතොවානුවතතනෙ

“එතනෙසං තො”ති කි—පෙ—නෙ, එතනඉවෙවතෙසං
අනපුංසකතාවාචකානං තකාරො සකාරමාපජ්ජනෙ සිමති විහ
නතිමිති සද්දපනතං. අසං=පෙ=කො. එතනෙසනතං, සමාස
තතජ්ජිබ් —පෙ—දං; තොති, රුලිතිපඨමෙ =පෙ—දනති මිප
දං. අසං=පෙ—නො. එතනෙසං, සිමති පරෙ අනපුංසකලිඛිතිකා
නං එතසද්දතසද්දනං; තො, තකාරො; සකාරමාපජ්ජනෙති
අසං=පෙ=කො. එතං ව තං ව—එතනා; තෙසං එතනෙසනති අ
සං=පෙ=නො. ආපජ්ජනෙ—කො ආපජ්ජනෙ? තකාරො ආපජ්ජ
නෙ, තකාරො කමාපජ්ජනෙ? තකාරො සකාරමාපජ්ජනෙ, කෙසං
ත—පෙ=පජ්ජනෙ? එතනෙසං ත—පෙ—පජ්ජනෙ, කථමතුතා
නං එ—පෙ—පජ්ජනෙ? අනපුංසකානං එ—පෙ—පජ්ජනෙ, කසමිං
නිමිතෙන අ—පෙ—පජ්ජනෙ? සිමති පරෙ අනපුංසකානං එත
නෙසං තකාරො සකාරමාපජ්ජනෙති අසං=පෙ=නො. (ආප
ජ්ජනෙති අජ්ඣාගවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය වුත්තතතා තොති අජ්ඣා
භවවුත්තතතතනුතිද්දෙසො, නායාවුත්තතතා සංඉති අජ්ඣාභවා
වුත්තතකමෙතිද්දෙසො.)

1654. පු. කතමානි උදගරණානි ? වි. එසො පුරිසො; එසා ක
ඤ්ඤා:සො පුරිසො; සා කඤ්ඤාති. (එතතසද්දගතතණෙන ඉතරස
ද්දදිනං වෙව අනපුංසකගතතණෙන නපුංසකලිඛිතිකානංව අසං
සකාරාදෙසො න හොතිති දිපෙති, යථා—ඉතරොඉතරා; එතං
එතනං; තං විතතනති.)

1655. පු. “නස්ස චා නනතං සබ්බස්සා”ති කි=පෙ—තකා
රාදෙසපිටිසුත්තං.

1656. පු. “නඟ්”ගුහි කො නිදෙදෙසෝ? වි.කාරිනිදෙදෙසෝ.
 1657. පු. “වැ”හි කො නිදෙදෙසෝ? වි.විකප්පනිදෙදෙසෝ.
 1658. පු. “නතන”හි කො නිදෙදෙසෝ? වි.කාරියනිදෙදෙසෝ.
 1659. පු. “සබ්බස්සා”හි කො නිදෙදෙසෝ? වි.ආධාරනිදෙදෙසෝ.
 1660. පු. කිතතකා--පෙ=සහති? වි.සබ්බනාමස්ස ඉතිව--තස්ස ඉතිවපෙ සහති සබ්බනාමස්සාහි පදං. “සබ්බනාමකාරනෙ පඨමෝ”හි ඉතොව තස්සාහි පදං. “එතනෙසංගො”හි ඉතො වානුවතතනෙ.

“නඟ්--පෙ--ස්සා”හි කි--පෙ--තෙ,තස්ස සබ්බනාමස්ස තකාරස්ස තතතං හොති සබ්බං ලිඛෙග්ගු විකප්පෙනාහි ඤාප නාපං. අස--පෙ--ස්සො,තස්සාහි, සබ්බනාමජ්ඣේක-පෙ-දං;වාහි, නිපාතපදං; තතතහි, තභීතතතපඨමෙක =පෙ=දං; සබ්බස්සාහි, නිපාතනනිපාතපදනම් අස--පෙ--ගො. සබ්බං, සබ්බ ලිඛෙග්ගු; සබ්බනාමස්ස, සබ්බනාමභූතස්ස; තස්ස, තසද්දස්ස තකාරස්ස; තතතං, තකාරතතං; වා, විකප්පෙන හොතිහි අස--පෙ--ස්සො,තකාරස්ස භාවො තතතං. “ණ්ණතතනා භාවෙ භූ, හි තෙනා සබ්බස්මිංසබ්බං, “නුඨසතනමිසාසබ්බනාමෙහි”හිපො පරවෙනාදිනාවිතතංහොති අය-පෙ-ගො. හොතිතො |හොති? තතතං හොති, කස්ස තතතං හොති? තකාරස්ස තතතං හොති, තස්ස ත--පෙ-ගොහි? තසද්දස්ස තකා-පෙ-ගොහි, කථමභූතස්ස තස=පෙ=ගොහි? සබ්බනාමස්ස තස--පෙ-ගොහි, සබ්බනා-පෙ-තතතං කථං හෙති? සබ්බනාමස්ස තසද්දස්ස තකාරස්ස තතතං විකප්පෙනහොතිහි අය-පෙ-නියො.(හොතිහි අර්ථකාතවාය ආබ්බතනක්ඛියාය වුතතතනා තතතනා වුතතකතනුනිදෙදෙසෝ තස්ස (තකාරස්ස)ඉති අර්ථකාතව විසෙස්සපදං, සබ්බනාමස්සඉති අර්ථකාතවතුලායාහිකරණවිසෙසනපදං. තස්සඉති සබ්බනාමස්ස ඉති පදෙ තුලායාහිකරණවිසෙසනපදං.)

1661. පු. කතමාහි උදහරණාහි? වි.නා,තායොතතාදි.
 1662. පු. කසමා ඉධාපි තස්සාහි වුතතං ඉමස්සානතතර්ගු තතස්මිං තග්ගතණෙ විජ්ජමානෙපි? වි.අයං තකාරාදෙසො තසද්දස්සෙව හොතිහි දිපනතං (වාසද්දස්ස විකප්පවාචකතතං විකප්පෙන අයමාදෙසො හොතිහි.යථා--තා,තායොවිමාදි.

1663. ප්‍ර. “නනො සසස සසාසා” නි කි—පෙ—සසාසාදෙසව්වි
 1664. ප්‍ර. “නනො” නි කො නිදෙසො ? වි. අවධිනිදෙසො.
 1665. ප්‍ර. “සසසා” නි කො නිදෙසො ? වි. කාරිනිදෙසො.
 1666. ප්‍ර. “සසාසා” නි කො නිදෙසො ? වි. කාරිසනිදෙසො.
 1667. ප්‍ර. කිතතකා—පෙ—සනති ? වි. එනිමානො ඉතිව—නාය ඉ
 නිව—එඉතිව නිසසා සනති එනිමානොනි පදං “එනිමාසමි,
 නි ඉතො, ව නාය—එනි වෙ පදනි “තසසා වා” නි ඉතො ව අ
 නුවතනනන.

“නනොසසස සසාසා” නි කි—පෙ—තෙ, තෙසා වුතතනො නා එ
 නා ඉමානො සසස විහතනිසස සසාසාදෙසො හොති විකපෙ
 නාති සුපනනං. අස—පෙ—තො. තනනාති, නිසනනනිපා
 තපදං; සසසාති රුලිනිපෙස—පෙ—දං; සසාසාති, රුලිනිපෙසමෙක
 —පෙ—දනම් නිපදං අස—පෙ—තො. තනො, තෙහි නා එනා ඉමා
 සදෙස, සසස, සවචනසස; සසාස, සසාසාදෙසො විකපෙපන
 හොතිති අස—පෙ—තො. තනො, “කිවිතො” තනාදිනා
 නො. අස—පෙ—තො. හොති—නො හොති? සසාසාදෙසො හොති
 කසස සසා—පෙ—තොති? සසස සසා—පෙ—තොති, කුතනා ස—පෙ
 —තොති? තනො නා එනා ඉමානො ස—පෙ—තොති, තනො, තා
 —පෙ—දෙසො කථං. හොති? තනො නා එනා ඉමානො සසස
 සසාසාදෙසො විකපෙපන හොතිති අස—පෙ—තො. (හොතිති
 අසසාසවය අසසාසනනිසස වුතතනො සසාසඉති වුතතනනන
 නිදෙසො සසාසඉති විසෙසසපදං, සසසඉති කිතතාතිකරණවි
 සෙසනපදං.)

1668. ප්‍ර. කතමාති උදහරණාති?

වි. නිසාස; එනිසාස; ඉමිසාසාති.

1669. ප්‍ර. වාකාරො කසමි අතො ? කිං දිපෙති ? වි. විකපෙපන
 විකපෙපන හොතිති දිපෙති යථා—නිසා එනිසා; ඉමිසාසාති.

1670. ප්‍ර. “නසසාසා” නි කි—පෙ—ඉතාරා’දෙසව්වි සුතනං.
 1671. ප්‍ර. “නසසා” නි කො නිදෙසො? වි. අනොපෙකනිදෙසො
 1672. ප්‍ර. “වා” නි කො නිදෙසො? වි. විකපෙපනිදෙසො.
 1673. ප්‍ර. කිතතකා —පෙ—සනති? වි. සංසාසු ඉතිව—එනවච
 නෙසු ඉතිව—ඉ ඉතිවනිසසා සනති. සංසාසු—එනවචනෙසුති වෙ
 පදනි “සංසාසෙකවචනෙසුවා” නි ඉතො ව ඉ ඉතිපදං “එනි
 මාසමි” නි ඉතො ව අනුවතනන.

“නසායා” තිබේ—පෙ—නෙ, නසායා ඉපිටය. විතතමානාය ආකාරය ඉතාරො හොති සංසාසු එකව්වනෙසු විහතනාදෙසෙසු වානිඤ්ඤපනසං. අස—පෙ—නො. නසායා, සබ්බතම ජයෙ—පෙ දං; වානි, නිපාතපදනති ඕපදං අස—පෙ—නො. නසායා, සංසාසු එකව්වනෙසු විහතනාදෙසෙසු නාසද්දව්වනෙසු ආකාරය, වා, ඉතාරොදෙසො විකප්පනහොතිති අස—පෙ—නො. හොති—කොහොති? ඉතාරොහොති, කසාඉතාරොහොති? ආකාරය ඉතාරොහොති, කසා ආ—පෙ—හොති? නා සද්දය ආ—පෙ—හොති කසමි. නිමිතතා නාස —පෙ— හොති? සංසාසෙකව්වනෙසු (විහතනාදෙසෙසු) නාස—පෙ— හොති, සංසා—පෙ—ඉතාරො ක එංහොති? සංසාසෙකව්වනෙසු (විහතනාදෙසෙසු ඉපිටය විතත මානාය) නාසද්දය ආකාරය ඉතාරො විකප්පන හොතිති අස —පෙ—නො (හොතිති අජ්ඣාතවාය ආබ්බාතත්තියාය වුත්තතතා ඉතාරොති අජ්ඣාතව වුත්තකතතාදෙසො.)

1674. පු. කථමුද්ගරණානි? වි. නියං, නියානි.

1675. පු. වාසදෙදකව්වනෙදිපෙති? වි. නසා විකප්පවාචකතා විකප්පෙන හොතිති යථා— නසං, නසානි.

—o:—

1676. පු. “එනිමාසමි”ති කි—පෙ—ඉතාරොදෙසවිධි සුත්තං

1677. පු. “එනිමාසමි” නති කොතිදෙසො?

වි. අනතාපෙකකතිදෙසො.

1678. පු. “ඉ” ඉති කොතිදෙසො? වි. කාරියතිදෙසො.

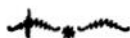
1679. පු. කිත්තකා —පෙ— සනති? වි. සංසාසු ඉතිව එකව්ව නෙසු ඉතිවෙස නතිවෙසි “සංසාසෙකව්වනෙසුවා” ති ඉතොඅ නුවනතොන.

“එනිමාසමි” ඉතිනිමසමිද්වුවනෙ, එනා ඉමාඉව්වනෙ සමනො ඉතාරොහොතිසංසාසෙකව්වනෙසු විහතනාදෙසෙසුති ඤ්ඤපනසං අස—පෙ—නො. එනිමාසනති රුමුතිමිබ් —පෙ— දං; ඉ ඉති, රු මුතිපඨමෙ—පෙ—ද නති විපදමිදංසුත්තං. අස—පෙ—නො. එනිමාසං, සංසාසු එකව්වනෙසු විහතනාදෙසෙසු පරෙසු එනාඉමා සද්දන ම නෙහ; ඉ, ඉතාරොහොතිති අස—පෙ—නො. එනාච ඉමාව—එනි මා; (ඉතරිතරවමඤ්ඤ) නාසංඑනිමාසනති අස—පෙ—නො. හොති කොහොති? ඉතාරොහොති, කොඉතාරොහොති? අනොසරොඉතා

රො හොති, කෙසං අ—පෙ—හොති? එතාලමාසද්දනං අ—පෙ—
හොති, කසමිං නිමිතෙන එතාල—පෙ—හොති? සංසාසුඵකවචනෙ
සු (විභතතාදෙසෙසු) එතාලමාසද්දනං අනෙතාසරො ඉකාරොහො
තිති අස—පෙ—නසො. (හොතිති අර්කාහවාය අබ්බාතක්‍රියාය
වුත්තතතා ඉකාරොති වුත්තකතභුතිද්දෙසො.)

1680. පු. කතමානසුද්ගරණනි?

වි. එතිස්සං, එතිස්සා; ඉමිස්සං, ඉමිස්සාති

1681. පු. “අනපුංසකස්සාසංසිමහි”ති කි—පෙ— අයමාදෙසවිති

1682. පු. “අනපුංසකස්සා”ති කොනිද්දෙසො? වි. කාරිතිද්දෙසො*

1683. පු. “අස” නතිකොනිද්දෙසො? වි. කාරිතිද්දෙසො.

1684. පු. “සිමහි” ති කොනිද්දෙසො? වි. නිමිතනිද්දෙසො.

1685. පු. කිත්තකා—පෙ—සනති? වි. සබ්බස්සාලුතිව—ඉමස්සාලුතිව
වෙ සනති. වෙපි “සබ්බසිමයොධා” ති ඉතො අනුවත්තනො.

“අනපුංසකස්සාසංසිමහි” ති කි—පෙ—නෙ. සබ්බස්සා ඉමස්සා
ස්ස අනපුංසකත්තවාචකස්ස සිමහි විභතතිමහි අයමාදෙසො හො
තිති ඤාපනතං. අස—පෙ—නො. අනපුංසකස්සාති, සමාසත්ත
ප්‍රභේ—පෙ—දං; අයංති, රුලුභිපඨමෙ—පෙ—දං; සිමහිති, රුලුභිසත්ත
මෙත්—පෙ—දනති නිපදමිදං සුත්තං. අස—පෙ—හො. සිමහි, සිවචනෙ
පරෙ; අනපුංසකස්ස, අනපුංසකලිඛිතිස්ස සකලස්ස ඉමස්සාස්ස; අ
යං, අයමාදෙසො හොතිති අස—පෙ—නො. නනපුංසකොඅනපුංස
කො; (පඨමාතප්පරිසො)තස්සඅනපුංසකස්සාති අස—පෙ—හො. හො
ති—කො හොති? අයං හොති කස්ස, අයංහොති? ඉමස්සඅයංහොති,
කථමිත්තස්ස ඉ—පෙ—හොති, අනපුංසකස්ස ඉ—පෙ—හොති, පුතරපි
කථමිත්තස්ස අ—පෙ—හොති, ? සබ්බස්ස අ—පෙ—හොති, කසමිංනි
මිතෙනස—පෙ—හොති? සිමහි පරෙ සබ්බස්ස අනපුංසකස්සාඉමස්සාස්ස
අයමාදෙසො හොතිති අස—පෙ—නසො. (හොතිති අර්කාහවාය අබ්බාතක්‍රියාය
වුත්තතතා අයං ඉති වුත්තකතභුතිද්දෙසො, ඉම
ස්සාලුති අර්කාහවචිසෙස්සපදං අනපුංසකස්සාලුතිව සබ්බස්සාලුතිව
තුලසාධිකරණ විසෙසනපදනි)

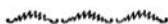
1686. පු. කතමානසුද්ගරණනි? වි. අයංපුරිසො අයංඉතිති,

*තබ්බිසෙසනතිද්දෙසො නිප්පදනති කථමාසනසුත්තතිද්දෙසො
වුත්තං.

1687. පු. “අනිමිනාමහිවෙ,,හි කි-පෙ-අනඉමිආදෙසවිසිසුතනං.
 1688. පු. “අනිමි,,හි කො නිදෙදසො ? වි. කාරියනිදෙදසො.
 1689. පු. “නාමහි,,හි කො නිදෙදසො ? වි. නිමිතනනිදෙදසො.
 1690. පු. “වා,,හි කො නිදෙදසො ? වි. නිවතනාපනාවධාරණ
 නිදෙදසො.
 1691. පු. කිතතකා-පෙ-සනති ? වි. සබ්බස්සඉතිවඉමස්සඉතිව
 වෙ සනති. වෙපි “සබ්බස්සමස්සෙවා”හි ඉතො අනුවතනතෙන.

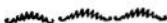
“අනිමිනාමහිවෙ,,හි කි-පෙ-තෙ, සබ්බස්ස ඉමසද්දස්ස නා
 මහි විහතතිමහි අනඉමිඉවෙවන ආදෙසා හොනතිහි ස්ථපනතං
 අස-පෙ-හො. අනිමිඉති, සමාසනතපඨමාබ-පෙ-දං; නා
 මහිති රුමහිසනතමස-පෙ-දං; වාහි, නිපාතපදනති නිපදමිදං
 සුතනං. අස-පෙ-හො, නාමහි, නාවචනෙ පරෙ සකලස්ස ඉමස
 ද්දස්ස; අනිමි, අනඉමිඉවෙවන ආදෙසා හොනතිහි අස-පෙ-
 හො. අනොව ඉමිව අනිමි;(ඉතරිතරයොගවඤ්ඤ)හිඅස-පෙ-හො.
 හොනති-තෙ හොනති? අන ඉමි ඉවෙවන ආදෙසාහොනති
 කස්ස අ-පෙ-හොනති? ඉමස්සඅ- පෙ-හොනති, කථමතු
 තස්ස ඉ-පෙ-හොනති? සබ්බස්සඉ-පෙ- හොනති, කස්මිං
 නිමිතෙන ස-පෙ-හොනති? නාවචනෙ පරෙ සබ්බස්ස
 ඉමස්ස අන ඉමි ඉවෙවන ආදෙසාහොනතිහි අස-පෙ-නසො
 (හොනතිහි අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යානක්‍රියායවුතනතනා අනිමිති
 වුතතකතතුනිදෙදසො. ඉමස්සඉතිඅඤ්ඤාභව විසෙස්සපදං සබ්බ
 ස්සඉති අඤ්ඤාභවතුලතාධිකරණවිසෙස්සපදං)

1692. පු. කතමාති උදහරණාති? වි. අනෙත ඉමිනාති
 1693. පු. වකාරො කිමතං? වි. “සබ්බස්සමස්සෙවා”හි ඉම
 සමිං වාගහණං ඉමස්ස නානුවතනතෙහි ස්ථපනතං.

1694. පු. „සබ්බස්සමස්සෙවා”හි කි-පෙ- ඵකාරාදෙසවිසිසු
 1695. පු. “සබ්බස්ස”හි කො-පෙ-විතඤ්ඤසසනනිදෙදසො.
 1696. පු “ඉමස්ස”හිකො නිදෙදසො? වි. කාරිනිදෙදසො.
 1697. . “ඵ”හි කො නිදෙදසො? වි. කාරියනිදෙදසො.
 1698. පු. “වා”හි කො නිදෙදසො? වි, විකප්පනිදෙදසො
 1699. පු. කිතතකා-පෙ-සනති? වි. සුතංහිඉති ඵකාව. සා
 “ගජස්ස රාජසුතංහිසුවා”හි ඉතො අනුවතනතෙ.

“සබ්බසම්මසෙය්‍යවා” ති කි—පෙ—නෙ; සබ්බසං ඉමසද්දස්ස එකාරො හොති, සුතංගි ඉට්ඨෙතෙසු විහරන්ති චිකපෙපනාති ස්‍යපනසං. අසංපෙ=නො. සබ්බසං ඉතිව—ඉමස්ස ඉතිව සබ්බානිකර්තෘ—පෙ—දැති; එති, රුළුති පස්මෙ—පෙ—දං; වාති නිපාතපදනාති චතුසදම්ඨං සුතනං අසං—පෙ=නො. සබ්බසං සකලස්ස. ඉමස්සඉමසද්දස්ස. එ. එකාරො. වා. චිකපෙපන හොතිති අසංපෙ=නො. හොති—නො හොති? එක. රො හොති කස්ස එකාරො හොති? ඉමසද්දස්ස එකාරො හොති, කථමුතස්ස ඉ—පෙ—හොති? සබ්බසං ඉ—පෙ—නොති, කසම්මතිමිතෙන ස—පෙ—නොති? සුතංගිසු පරෙසු ස—පෙ=නොති, සුතං=පෙ—එකාරො කථං හොති? සුතංගිසු පරෙසු සබ්බසං ඉමසද්දස්ස එකාරො චිකපෙපන හොතිති අසංපෙ=නො. (හොතිති අප්පකාහවාස ආබ්‍යාත ක්‍රියාය චුතතතතා එති චුතතකතතුතිදෙදසො. ඉමස්ස ඉති විසෙස්ස පදං සබ්බසං ඉති තුල්‍යාබිකරණ විසෙස්ස පදං.)
 1700. පු. කතමාති උදහරණාති? වි. එසු, එසං, එහි ඉති.
 1701. පු. වාසදෙද් කසම්ම අපෙ? තෙන කිමසං දීපෙති? වි. විකපපෙ විකපෙපන හොතිති දීපෙති. යථා ඉමෙසු, ඉමෙසං, ඉමෙතිති.

1702.—පු. “ඉමසද්දස්සමෙ” ති කි=පෙ—අතතාදෙසවිධිසුතනං.
 1703. පු. “ඉමසද්දස්ස” ති කො නිදෙදසො? වි. කාරිතිදෙද්.
 1704. පු. “වා” ති කො නිදෙදසො? වි. අනුකම්මනාතිදෙද්.
 1705. පු. කිතතකා=පෙ—සනාති? වි. සබ්බසං ඉතිව—වා—ඉති ව—සබ්බසං ඉතිව—ස සමා සම්ම. සංසාසු ඉතිව—අතතං ඉතිව පද්ධි හොනාති. සබ්බසංසාති පදං “සබ්බසම්මසෙය්‍යවා” තිඉතො ව වා—සබ්බසංසාති වෙ පද්ධති “නසංසානතං සබ්බසංසා” තිඉතො ව ස සමා සම්ම. සං සාසු. —අතතනාති වෙ පද්ධති “සසමාසම්ම. සංසංසංසං” නාති ඉතො ව අනුචතතතෙන.

“ඉමසද්දස්සමෙ” ති කි—පෙ—නෙ, සබ්බසංසං ඉමසද්දස්ස සසමා සම්ම. සං සාසු විහරන්ති සබ්බසං ලිඛෙතෙසු අතතං හොති චිකපෙපනාති ස්‍යපනසං. අසංපෙ=නො. ඉමසද්දස්සෙති, සමා සහන ඡේතං=පෙ=දං; වාති, නිපාත පදනාති විපදම්ඨංසුතනං. අසංපෙ=නො. සබ්බලිඛිතසු ස සමා සම්ම. සං සාසු පරෙසු සබ්බසං ඉමසද්දස්සඅතතං වා හොතිති අසංපෙ=නො.

සද්දං කරොතිති-සද්දෙ; සද්දං-සද්දකරණේ “සබ්බතො”තො
 දිනා අ.ඉමස්ස සද්දෙ-ඉමසද්දෙ; (ඡ්ඝිතපුරිසො)අථවා ඉමො
 ව සො සද්දෙවාති-ඉමසද්දෙ; (කම්මධාරයො) අස-පෙ-හො.
 හොති-හො හොති? අතං හොති,කස්ස අතං හොති? ඉම
 ස්ස අතං හොති,කථමනුතස්ස ඉ-පෙ-හොති? සබ්බස්ස ඉ-
 පෙ-හොති,කස්මිං නිමිත්තෙ ස-පෙ-හොති? සස්මාස්මිංසං
 සාසු පරෙසු ස-පෙ-හොති,කෙසු සස්මා-පෙ-හොති? සබ්බස්ස
 ලිඛෙහසු සස්මා-පෙ-හොති,සබ්බස්ස ලි-පෙ-අතං කථං
 හොති? සබ්බස්ස ලිඛෙහසු සස්මාස්මිංසංසාසු පරෙසු සබ්බස්ස ඉම
 සද්දස්ස අතං විකප්පෙන හොතිති අස-පෙ-හාරනිසො.
 (හොතිති අඤ්ඤානිවාරණ ආබ්‍යාසානිවාරණ චිත්තනා අතනනති අ
 ඤ්ඤානච්චිත්තකතනුනිද්දෙසො. අතනනති අඤ්ඤානච්චිත්තෙසසපදං
 ඉමසද්දස්සාති නින්නාධිකරණවිසෙසනපදං.

1706. පු. කතමානිද්දහරණාති? වි.අස්ස,අස්මා,අස්මිං,අස්සං,
 අස්සාති.

1707. පු. වාග්ගණෙන කිමසං දීපෙති? වි.තස්ස විකප්පවා
 චකතො විකප්පෙන හොතිතිපා-ඉමස්ස, ඉමස්මා,ඉමස්මිං;ඉමි
 ස්සංඤ. (වකාරෙන අතනනනිමස්ස සමබ්බං දීපෙති.)

1708. පු. “නතිමෙති කතාකාරෙති”ති කි-පෙ-මොමිති පටි
 සෙධිවිධිසුතං.

1709. පු. “න”ඉති කො තිද්දෙසො? වි.පටිසෙධනිද්දෙසො

1710. පු. “නිමෙති”ති කො තිද්දෙසො? වි.අවධිනිද්දෙසො

1711. පු. “කතාකාරෙති”ති කො තිද්දෙසො? වි.තබ්බිසෙ
 සනතිද්දෙසො.

1712. පු. කිතතකා-පෙ-සනති? වි.ස්මාස්මින්නංඉතිව-මො
 මිඉතිව වෙ සනති වෙපි “ස්මාතිස්මින්නං මොගිමිති”ති ඉතො
 අනුචතනෙන.

“නති-පෙ-ති”ති කි-පෙ--නෙ,තඉමඉවෙවනෙති කතා
 කාරෙති ස්මාස්මින්නං මොමිඉවෙවනෙ ආදෙසා ක හොති
 ති සද්දතං. අස-පෙ-හො නාති,නි-පෙ-දං.තිමෙතිඉ
 තිව කතාකාරෙතිඉතිව,ස්මාස්මින්නපඤ්ඤාමි-පෙ-දං තිපදමිදං
 සුතං. ,අස-පෙ-හො. කතාකාරෙති,කතෙති අකාරාදෙසල

කීනි; නිමෙති, නලමලවෙවනෙහි සදෙහි; න, මහාමහිලවෙවනෙ ආදෙසා න හොනනිති අස-පෙ-පා. තොව ඉමොව-නිමා; (වනෙ) නෙති නිමෙති. (කත213පිසෙ. අකාර167පිසෙ) කතො අකාරො යෙසං-නෙ කතාකාරා; (ජිඨිබහුබ්බිති) නෙති කතාකාරෙහිති අස-පෙ-ගො. නහොනනි-සෙනහොනනි? මහාමහිලවෙවනෙ ආදෙසා න හොනනි, කෙසංගො-පෙ-න හොනනි? සමාසමිනනං මහා-පෙ-න හොනනි, කුතො සමා--පෙ-න හොනනි? නලමලවෙවනෙහි සමා-පෙ-න හොනනි. කථමිදුතෙහි න=පෙ-න හොනනි? කතාකාරෙහි නලමලවෙවනෙහි සමාසමිනනං මහාමහිලවෙවනෙ ආදෙසා න හොනනිති අස=පෙ-න සො. (හොනනිති අජ්ඣාතය ආබ්බාතක්ඛියය වුත්තතො මහාමහිති වුත්තකතො නිදෙසො.)

1713. පු. කථමුදුහරණානි? වි. අසමා; අසමිනනි.

1714. පු. “ඉමසසිදමංසිසු නපුංසකෙ”ති කි-පෙ-ඉදමාදෙස විසිසුතනං.

1715. පු. “ඉමසසා”ති කො නිදෙසො? වි. කාරිතිදෙසො.

1716. පු. “ඉද”නනි කො නිදෙසො? වි. කාරියතිදෙසො.

1717. පු. “අංසිසු”ති කො නිදෙසො? වි. නිමිතනිදෙසො.

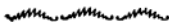
1718. පු. “නපුංසකෙ”ති කො නිදෙසො? වි. ආධාරතිදෙසො.

1719. පු. කිත්තකා-පෙ-සනනි? වි. සවිහතත්සසාඉතිව-වාඉතිව මෙ සනනි. සවිහතත්සසානි පදං “අමහසා මමං සවිහතත්සසෙ”ති ඉතොව වානි පදං “නමහි නං වා”ති ඉතොව අනුවත්තනෙ.

“ඉම-පෙ-කෙ”ති කි=පෙ--නෙ, ඉමසද්දසා සබ්බසොව සවිහතත්සසා ඉදමාදෙසො හොනි අංසිඉස්වනෙසු විහතත්සු න පුංසකෙ විකපෙපනානි ඤාපනසං. අස--පෙ=කො. ඉමසානි අනුකරණජසේ-පෙ--දං; ඉදනනි, රුභිපසමෙ-පෙ--දං; අංසිසුනි, සමාසගතසත්තමිබ-පෙ--දං, නපුංසකෙති, සත්තමෙස-පෙ--දනනි වතුසදමිදං සුත්තං. අස-පෙ-ගො. නපුංසකෙ, නපුංසකලිඤ්ඤා; අංසිසු, අංසිවචනෙසු පරෙසු; ඉමසා, සවිහතත්සසා ඉමසද්දසා; ඉදං, ඉදමාදෙසො විකපෙපන හොනිති අස-පෙ--කො. අංව සිව--අංසි; (වනෙ) නෙසු අංසිසු. නසමිං නපුං

සකෙති අස—පෙ—හො. හොති —කො හොති ? ඉදං හොති—
කසා ඉදං හොති? ඉමසද්දසා ඉදං හොති, කථමිහුතසා ඉ—පෙ—
හොති ? සවිහතසා ඉ—පෙ—හොති, කසමිං නිමිතො ස—පෙ
—හොති ? අංසිසු පරෙසු ස—පෙ—හොති, කසමිං අං—පෙ—
හොති ? නපුංසකෙ වතත මානසා අං—පෙ—හොති, නපුංස
—පෙ—ඉදං කථං හොති? නපුංසකෙ වතතමානසා සවිහතසා ඉම
සද්දසා අංසිසු පරෙසු ඉදං වා හොතිති අස—පෙ—නසො.
හොතිති අජ්ඣාගවාය ආබ්‍යාතත්‍රියාය වුතතතා ඉදන්ති වුතත
කතත්‍ර නිදදෙසො ඉමසා ඉති විසෙසා පදං සවිහතසා ඉතිතු
ලාබ්‍යකරණ විසෙසනපදං

1720. පු. කතමානිඋද්ගරණානි? වි. ඉදං විතතං පසාසි; ඉදං
විතතංතිස්නිති (ඉමං විතතං පසාසි; ඉමං විතතංතිස්නිති
වාග්ගණථලං තසා විකප්පවාචකතනා)

1721. පු. “අමුසා මො”නති කි—පෙ—සකාරාදෙසවිධිසුතතං.

1722. පු. “අමුසා”ති කො නිදදෙසො ? වි. සමබ්බනිදදෙසො

1723. පු. “මො”ති කො නිදදෙසො ? වි. කාරිතිදදෙසො.

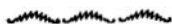
1724. පු. “ස”නති කො නිදදෙසො ? වි. කාරියතිදදෙසො.

1725. පු. කිතතකා—පෙ—සනති ? වි. වා ඉතිව අනපුංසකසා
ඉතිව—සිමිති—ඉතිව තිසො සනති, වාති පදං “සබ්බසබ්බමසොවා
”ති ඉතොව අනපුංසකසා—සිමිති ඉති වෙ පදනි “අනපුංසක
සාසං සිමිති”ති ඉතොව අනුචතතතො.

“අමුසාමොස”නති කි—පෙ—තෙ, අමුසද්දසා අනපුංසකතන
වාචකසා මකාරො සකාරමාපජ්ජතෙ සිමිතිවිහතතිමිති විකප්ප
නාති ඤාපනතං. අස—පෙ—හො. අමුසානි. අනුකරණජ්ජෙ
—පෙ—දං, මොති රුලිති පස්මෙ—පෙ—දං, සනති; රුලිති දුති
යෙ—පෙ—දනති තිපද මිදං සුතතං. අස—පෙ—හො. අමුසා, අන
පුංසක ලිඛිතිකසා අමුසද්දසා මො, මකාරො; සං, විකප්පන
සකාරාදෙසමාපජ්ජතෙති, අස—පෙ—හො. ආපජ්ජතෙ—කො ආ
පජ්ජතෙ ? මො ආජ්ජතෙ, මො කං ආපජ්ජතෙ ? මො සකාරමාප
ජ්ජතෙ, කසා මො—පෙ—මාපජ්ජතෙ ? අමුසද්දසා මො—පෙ—
මාපජ්ජතෙ, කථමිහුතසා අ—පෙ—මාපජ්ජතෙ ? අනපුංසකසා
අ—පෙ—මාපජ්ජතෙ: කසමිං නිමිතො අන—පෙ—ජ්ජතෙ? සිමිති

පරෙ අන=පෙ-පර්තෙ, සිමි පරෙ අන-පෙ-සකාරං කථං
 ආපර්තෙ? සිමි පරෙ අනපුංසකයා අමුසද්දයා මො සකාරං,
 විකපෙත ආපර්තෙති. අස-පෙ-නිසො. ආපර්තෙති ආ
 ඛ්‍යාතත්‍රියාය වුතතතා මොති වුතතකතතු නිද්දෙසො සන්ති
 අවුතතකම නිද්දෙසො. අමුසාති විසෙසා පදං අනපුංසකයා
 ති තුලසාධිකරණ විසෙසන පදං.)

1726. පු. කතමානි උද්ගරණානි? වි. අසු රාජා, අසු ඉන්ද්‍රී
 ති. වාසද්දයා විකප වාචකතා විකපෙනඅයමාදෙසො
 හොතිති යථා-අමුකො රජා, අමුකො ඉන්ද්‍රී.)

1727. පු. “සබ්බතොකො”ති කි-පෙ-කකාරාගමවිහිසුතාං

1728. පු. “සබ්බතො”ති කො නිද්දෙසො? වි. අවධිනිද්දෙසො:

1729. පු. “කො”ති කො නිද්දෙසො? වි. විසයිනිද්දෙසො.

1730. පු. කිතතාං=පෙ-සන්ති? වි. සබ්බතාමතො ඉතිව-වා
 ඉතිව වෙ සන්ති. සබ්බතාමතොති පදං “සබ්බතාමකාරනෙපඨ
 මො”ති ඉතොව වාති පදං “නායා වා නතං සබ්බප්පා”ති ඉ
 තොව අනුවතතෙන.

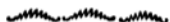
“සබ්බතො කො”ති කි-පෙ-තෙ, සබ්බතො සබ්බතාමතො
 කකාරාගමො හොති විකපෙනාති ඥාපනතං අස-පෙ-නිසො
 සබ්බතොති නිපන්න නි-පෙ-දං කො ති රුළුම් පඨමෙ-පෙ
 -දනති වි පදම්දං සුතං අස-පෙ-ගො. සබ්බතො, සබ්බතා
 ම හුතතො සකල සද්දතො; කො, කකාරාගමො; වා හොතිති
 අස-පෙ-නිසො. හොති-කො හොති? කාගමො හොති, කුතො
 කාගමො හොති? සබ්බතාමතො කාගමො හොති, කථමුත
 තො ස-පෙ-හොති? සකලතො ස-පෙ-හොති, කසමංනිමි
 තෙන සක-පෙ-හොති? සිමි පරෙ සක-පෙ-හොති, සිමි
 --පෙ-කාගමො කථං හොති? සිමි පරෙ සකලතො සබ්බතා
 මතො කාගමො විකපෙන හොතිති අස-පෙ-නිසො.

1731. පු. කතමානි උද්ගරණානි? වි. සබ්බකො, යකො, සකො, අ
 මුකො, අසුකොති.

1732. පු. වාගහණෙන කිමපං දිපෙති? වි. නයා විකපවා
 චකතො විකපෙන හොතිති. යථා-සබ්බතාදි.

1733. පු. පුත සබ්බතොති චචනෙන කිං දිපෙති? වි. නිත

සද්දාදීන්තාපිකාගමො ගොතීති. යථා-ශීතකොපොතකොති
 1734. පු. “පුබ්බෙව සොනං වොකාරො න”ඉති කස්මාචු
 තතං? වි පුබ්බෙවුතත ජනතුසද්දෙ වියඉතො අමුසද්දතොපි යොවච
 නානං වොකාරාදෙසො න ගොතීති ඉමමිතං විඤ්ඤාපෙත්තුංචුතතං
 (අමුසද්දෙ, පන උකාරනෙතා තස්මා උකාරස්ස ලසඤ්ඤං කත්වා
 තත්තො පරානං යොනං “ලතො වොකාරො මා,,ති ඉමිනා වො
 කාරාදෙසං කාතුං ඤ්ඤාණෙය්‍යත්තා ඉධාපි තථෙව ගොතීති ස
 ඛිකාහවෙය්‍ය තන්ත්‍රිවාරතස්ස චුතතනති දඬුබ්බං)

1735. පු. “අමුසාදං,,ති කි--පෙ--අදං ආදෙස විධි සුත්තං.
 1736. පු. “අමුසා”ති කො නිද්දෙසො? වි. කාරිතිද්දෙසො
 1737. පු. “අද්”නති කො නිද්දෙසො? වි. කාරියතිද්දෙසො
 1738. පු. කිතතකා පනස්සානුචුතතියො සනති? වි. සවිහතති
 ස්ස.ඉතිව-අංසිසු ඉතිව-නපුංසකෙ ඉතිව-තිස්සො සනති. වි.
 සවිහතතිස්ස ඉති පදං “අමහස්ස මමං සවිහතතිස්ස සෙ”ති
 ඉතොව අංසිසු-නපුංසකෙති චෙ පදනි“ඉමසසිදමං සිසු නිපුංස
 කෙ”ති ඉතොව අනුචතතනෙත.

අමුසාද්”නති කි--පෙ--තෙ, අමුසද්දස්ස සබ්බසොච සවිහ
 තතිස්ස අදුංආදෙසො ගොති අංසිඉච්චතෙසු විහතතිසු නපුංසකතෙන
 ගමන්මානෙති ඤාපනස්ස අස--පෙ--කො. අමුසාති අනුක
 රණ ජථෙ-පෙ-දං; අදුනති, රුලිතිපඨමෙ-පෙ-දනති චිපදමිදං
 සුත්තං. අස--පෙ--ගො. අමුසා,අංසිසු පරෙසු නපුංසකලිඛෙහ
 චතතමානස්ස සවිහතතිස්ස අමුසා;අදුං, අදුංආදෙසො ගොතීති
 අස--පෙ--කො. ගොති-කො ගොති? අදුංගොති,කස්ස අදුංගො
 ති? අමුසා අදුං ගොති, කථමතුතස්ස අ-පෙ-ගොති? සවිහතති
 ස්ස අ-පෙ-ගොති, කස්මිං ලිඛෙහ ස-පෙ-ගොති?නපුංසකලිඛෙහ
 ස-පෙ-ගොති,කස්මිං නිමිතෙන නපුං-පෙ-ගොති? අංසිසු පරෙ
 සු නපුංසකලිඛෙහ චතතමානස්ස සවිහතතිස්ස අමුසා අදුං ගො
 තීති අස--පෙ--නිගො. (ගොතීති අජ්ඣාගවාය ආඛ්‍යාතක්‍රියා
 ය චුතතත්තා අදුනති චුතතකතතුතිද්දෙසො. අමුසාඉතිවිසෙ
 ස්සපදං සවිහතතිස්ස ඉතිඅජ්ඣාගචතුලායිකරණ විසෙසනපදං)
 1739. පු. කතමානිලදුගරණානි? වි.අදුං පුප්පං පස්සසි; අදුං
 පුප්පං විරොචතීති.

1740. පු. “සෙසෙසු වෙ,,ති කි-පෙ-කකාරාදෙසවිසිසුතනං.
 1741. පු. “සෙසෙසු,,ති කො නිදෙසො?වි.නිමිතනනිදෙසො
 1742. පු. “වා,,තිකො නිදෙසො?වි.අනුකඛිකනිදෙසො
 1743. පු. කිතතකාපනසානුචුතටියො සනති ? වි.කිංඉතිව-
 කොඉතිව වෙ සනති.වෙපි “කියසකවෙවා,,ති ඉතොඅනුචතන
 නෙන.

“සෙසෙසුවා,,ති කි-පෙ-තෙ,සෙසෙසු විහතනිපථවයෙසු
 කිච්ඡුවෙවනසා කාදෙසො හොතිති සුප්පතං අස=පෙ=
 කො.සෙසෙසුති කිතකනතසතාමිඛ-පෙ-දං;වාති, නි-පෙ-නති
 විපදමිදං සුතනං“අස=පෙ-ගො.සෙසෙසුච,සෙසෙසු විහතනි
 පථවයෙසු කිංසද්දසා කකාරාදෙසො හොතිති අස-පෙ-කො.
 (සෙස23පිථේ)තෙසු සෙසෙසුතිඅස-පෙ-ගො. හොති-කො
 හොති ? කකාරාදෙසො හොති,කසා ක-පෙ-හොති ? කිංසද්ද
 සා ක-පෙ-හොති,කසමිං නිමිතෙන කිංස-පෙ-හොති ? සෙසෙ
 සු විහතනිපථවයෙසු කිංසද්දසා කකාරාදෙසො හොතිති අස-
 පෙ-කො.

1744. පු. කතමානිඋද්ගරණාති ? වි.කො,කා,කංඉති
 1745. පු. වසඤා කිමතං දිපෙති ? වි.අයංලොපො කප්පි
 නහොතිති දිපෙති.යථා-කියස,කියමිංති.

(පුමනපුංසකලිඛිතකසා කිංසද්දසා පන වතුඤ්ඤිකවච
 නෙසු කියසඉතිව සතනමෙකවචනෙ කියමිංඉතිවකිඤ්ඤිඉතිව
 රූපානි සිඤ්ඤානිති රූපසිඤ්ඤාවෙව පයොගසිඤ්ඤාව චුතනංතෙ
 නිපි ආචරියෙති-

කියසසා එකධම්මසා වධං රොවෙසි ගොතමාතිව
 කියමිං ලොකො සමුප්පනොති කියමිං. කුඛාති සසචංතිව
 කිමති කාලෙ තයා වීර පඤ්ඤා බොධි මුතමාතිව

එවමාදිසු පඤ්ඤායමානතතානථාචුතතනනිදසිඛං.නපුංසකලි
 ඛෙහපඨමාදුතිසාථකවචනෙසු කිංඉතිව රූපං සිඤ්ඤාති පඨමං වි
 හනතිසු ලුතතාසු පුතකකාරාදෙසො න හොති-සබ්බෙසු විසිසු
 ලොපවිසිසා බලචතරතතාති. සබ්බතාමිකකිංසදෙද, පන නි
 දුසොච අනියමසොච පුරිෂසොච නිප්පලසොච සමපට්ඨන
 සොච සුඛනාමකිංසදෙද, ජලජසොච සදිසසොච චතතනිතිදසි
 ඛං.චුතතසුච එකකඛරකොසෙ-

නිඤ නිසමපුච්ඡාසු නිසමලෙ සමපට්ඨනෙ,
සබ්බන්තමිත පදං කිං ජලජේ සද්ධිසෙතුකිනති

තස්ස විකාශං “කිං රාජා යො ලොකං න රතනිති-කිංභූබො
නාම තුමහෙ මං චතතඛං මඤ්ඤාථානාදිසු නිඤ්ඤෙව “යං
කිඤ්ච රූපං අභිනානාගතපච්චුප්පන්නං, ත්‍යාදිසු අභියමසෙව
කිංසුධ විතතං පුරිසස්ස සෙසං*-කිං සීලං කො සමාධි-කිංබා
දසි කිං පිච්ඤි-කිංසුසත්තරමානොව කාසුං ඛණ්ඩ සාරථි=කි
නානුජාතිං න රොවෙසි-කෙන තෙ තාදිසො වජ්‍යොණා 2-කිංකා
සුයා කරිස්සසි (3) ඉච්චාදිසු යථාකකමං සරූපවජ්‍යක්‍රියාකාරණ
කිවචපුච්ඡෙසෙසුච “කිං තෙ වකකලි ඉමිනා පුතිකායෙන දි
සෙත යොබො වකකලි ධවමං පස්සති සො මං පස්සතිත්තාදිසු
නිසමලෙසෙව “කිං න කාහාමි තෙ වචො,, ත්‍යාදිසු සමපට්ඨන
තොවහොතිති චුතතං සුඛනාමභූතො කිංසද්දො “කිඤ්ඤෙබ්බා,,
ත්‍යාදිසු ජලජෙව “කිංපුරිසො,, ත්‍යාදිසු සද්ධිසෙතුකිනති

1746. පු. “කමහං සිමහි වා”ති කි-පෙ-වි.නං අහං ආදෙස
විශිසුතතං.-

1747. පු. “කමහ”නති කො-පෙ-වි.කාරියතිද්දෙසො.

1748- පු. “සිමහි,,ති කො-පෙ-වි.නිමිතනතිද්දෙසො.

1749. පු. “වා”ති කො=පෙ-වි.සමුච්චයතිද්දෙසො.

1750. පු. කිත්තකා-පෙ-සනති? වි.සවිහතතිනංඉතිව-තුමහා
මහානංඉතිව වෙ සනති. සවිහතතිනනති පදං “අමහස්ස මමං
සවිහතතිස්ස සෙ,,ති ඉතොව තුමහාමහාතනති පදං “තුමහා
මහානං නසිමසි,,ති ඉතොවඅනුචතතතෙ.

“කමහංසිමහිවා,,ති කි-පෙ-තෙ,තුමහාමහසද්දානං සවිහ
තතිනං නිංඅහංඉච්චතෙ ආදෙසා හොනති සිමහි විහතතිමි
ති ඤ්ඤාතං අසං+පෙ=කො. කමහනති සමාසනතප
යමාබ-පෙ--දං; සිමහිති රූලතිස්තතමො --පෙ--දං; වාති,
නිසාත පදනති තිපදං අසං+පෙ=කො. සිමහි, සිවචතෙ පර

*සරූපපුච්ඡාය උදහරණං †වජ්‍යපුච්ඡාය උදහරණං ‡ක්‍රියාපු
ච්ඡාය උදහරණං 2 කාරණපුච්ඡාය උදහරණං 3 කිවචපුච්ඡාය
උදහරණං.

සවිභවතීනං තුමිහාමිහසද්දන්;නිමිතංච,නිංඅහංඉචචතෙ ආදෙ
සාව හොනතීති අස—පෙ—නො.නිංච අහංච—නිමිතං;(චක්‍රෙ)
අස—පෙ—හො.හොනතී—කෙ හොනති? නිංඅහංඉචචතෙ ආ
දෙසා හොනති,කෙසං නිංඅහං ඉ—පෙ—හොනති? තුමිහාමිහස
ද්දානං නිංඅහං ඉ—පෙ—හොනති,කථමුතානං තුමිහාමිහ—පෙ
—හොනති? සවිභවතීනං තුමිහාමිහ—පෙ—හොනති,කසමිං නිමි
තෙන සවි—පෙ—හොනති? සිමිති පරෙ සවිභවතීනං තුමිහාමිහ
සද්දානං නිංඅහංඉචචතෙ ආදෙසා හොනතීති අස—පෙ—නිශ්ශං.

හොනතීති අජ්ඣාතවාය ආබ්‍යතනියාය චුත්තතතා නිමිතනති
බ්‍රිතකතතතනිදෙදෙසො. නිංඅහංති උද්ගරණාති.

(නිංනච්ඡ;අහංගච්ඡා මිත්‍යාදිවසෙන යොජ්ජනබ්බං)

තුමිහසද්දස්ස තුවංආදෙසො හොනතීති. දීපෙති චකාරස්ස
සමුච්චයවා චකතතා යථා-තුවංති. (තුවං තිස්ථ ඉච්චාදි

1751. පු. “මයං යොමිති පඨමෙ,,ති කි—පෙ—වි.මයංආදෙ
සවිභවතීනං.

1752. පු. “මය,,නති කොතිදෙදෙසො? වි.කාරියතිදෙදෙසො

1753. පු. “යොමිති,,ති කොතිදෙදෙසො?වි.තිමතනතිදෙදෙසො

1754. පු. “පඨමෙ,,ති කොතිදෙදෙසො? වි.තබ්බිසෙසනතිදෙදෙ

1755. පු. කිත්තකා—පෙ—සනති? වි.අමහස්සඉතිච සවිභවති
ස්සඉතිච චෙ සගති චෙපි “අමහස්ස මමං සවිභවතිස්ස සෙ,,
ති ඉතොඅනුවචතනෙන.

“මයං—පෙ—මෙ,,ති කි—පෙ—නෙ,අමිහසද්දස්ස පඨමාබහු
චචතයොමිති විභවතිමිති විභවතියා සහ මයංආදෙදෙසො හොන
ති කුප්පතතං අස—පෙ—නො. මයනති,රුලුතිපඨමෙ—පෙ—දං;
යොමිති, රුලුතිසත්තමෙය —පෙ—දං;පඨමෙති, කිත්තකතසත්ත
මෙය—පෙ—දනති නිපදංඅස—පෙ—නො.පඨමෙයොමිති,පඨමාය
යොවිභවතියා පරාය;මයං,සවිභවතිස්ස අමිහසද්දස්ස මයංආදෙ
සො හොනතීති අස—පෙ—නො.(පඨම157පිඤ්ඤ)තසමිං පඨමෙති
අස—පෙ—හො. හොති—කො හොති? මයං හොති,කස්ස මයං
හොති? අමිහස්ස මයං හොති,කථමුතස්ස අමිහස්ස මයං හො
ති? සවිභවතිස්ස අමිහස්ස මයං හොති,කසමිං නිමිතෙන සවි—

පෙ-හොනි ? යොමනි පරෙ සවි-පෙ-හොනි, කථමහුනෙ හොමනි
-පෙ-හොනි ? පයමෙ යොමනි පරෙ සවිහනනියස අමිහසස මයං
හොනිනි අස=පෙ=නසො.

1756. පු. කථමුදුහරණං ? මයනනි (මයං ගව්ශාමානාදිවසෙ
න යොජෙතඛං අමිහසදුසානි වුතනනනා අසෙසදුසං සදුනං
ච යොමනිනි වුතනනනා සෙසෙසු වචනෙසු පයමෙති වුතනනනා
අපපයමෙව අයමාදෙසො න හොනිනි දඬිඛං.)

1757. පු. ‘නංමමමනි,,ති කි-පෙ-වි.නංමංආදෙසවිති සුතනං.
1758. පු. “නංමං,,ඉති කො නිදෙසො ? වි.කාරියනිදෙසො
1759. පු. “අමනි,,ති කො නිදෙසො ? වි.නිමිතනිදෙසො
1760. පු. කිතනකා-පෙ-සනනි? සවිහනනිනංඉතිව—තුමිහාමිහා
නංඉතිව වෙ සනනි.සවිහනනිනනනි පදං; ‘අමහසස මමං සවිහ
නනියස සෙ,, ති ඉතොව තුමිහාමිහානනනි පදං “තුමහාමහා
නං නයිමසි,,ති ඉතොවඅනුවනනනෙ.

“නංමමමනි,,ති කි—පෙ—නෙ,තුමිහාමිහසදුනං සවිහනනිනං
නංමංඉවෙවනෙ ආදෙසා හොනනි අමනි විහනනිමනිනි ඤාපනසං
අස-පෙ-හො,නංමංඉති, සමාසනනපයමාබ-පෙ-දං; අමනිනි,රු
ලිසිතනමෙ-පෙ-දනනි විපදං අස-පෙ-හො.අමනි,අමනිපරෙ;
නංමං,සවිහනනිනං තුමිහාමිහසදුනං නංමංආදෙසා න හොනනි
නි අස-පෙ-හො,නංව මංව-නංමං; (වනෙ) අස-පෙ-හො. හො
නනි—කෙ හොනනි ? නංමං හොනනි,කෙසං නංමං හොනනි ? තු
මිහාමිහසදුනං නංමං හොනනි, කථමහුනානං තුමිහා-පෙ-හො
හොනනි? සවිහනනිනං තුමිහා-පෙ-හොනනි,කසමං නිමිතෙන
සවි-පෙ-හොනනි ? අමනි විහනනිමනි සවිහනනිනං තුමිහාමිහසදු
නං නංමං හොනනිනි අස-පෙ-නසො (හොනනිනි අඤ්ඤාභවය
ආඛ්‍යාතක්‍රියායවුතනනනා නංමංඉති වුතනකතතුනිදෙසො. තුමිහා
මිහානංඉති අඤ්ඤාභවවිසසසසපදං සවිහනනිනනනි අඤ්ඤාභවතු
ලාභිකරණවිසසසනං)

1761. පු. කථමුදුහරණනි ? වි.(නං,මංනි.නං පසු,මං පසුසිඉ
විචාදිවසෙන යොජෙතඛං.තුමිහාමිහසදුනනනි වුතනනනා සෙ
සානං සදුනංච අමනිනි වුතනනනා සෙසෙසු වචනෙසු පරෙසුච
ඉමෙ ආදෙසා න හොනනිනි දඬිඛං.)

1762. පු. “නවංමමං ච නවා” හි කි-පෙ- වි.නවංමමංආදෙස විසිසුතනං
1763. පු. “නවංමමං,,හි කො නිද්දෙසො? වි.කාරියනිද්දෙසො
1764. පු. “වා,,හි කො නිද්දෙසො? වි.අනුකඛ්ඛනනිද්දෙසො
1765. පු. “නවා,,හි කො නිද්දෙසො? වි.කප්පනනිද්දෙසො.
1766. පු. කිත්තකා —පෙ—සගති? වි.සවිහතනිතං ඉතිව—තු මහාමිහානංඉතිව—අමතිඉතිව නිසොසා සගති.සවිහතනිතනති පදං “අමිහස්ස මමං සවිහතනිස්ස සෙ,,හි ඉතොච තුමිහාමිහානනති පදං “තුමිහාමිහානං නසිමසී,,හි ඉතොච අමතිනි පදං “නං මමමති,,හි ඉතොචඅනුචතතතෙ.

“නවංමමං ච නවා,,හි කි-පෙ-තෙ, තුමිහාමිහසද්දනං සවි හතනිතං නවංමමංඉචෙතෙ ආදෙසා හොනති අමති විහතනි මති විකප්පනනාති සුපනතං අසංප-ඥො. නවංමමහති,සමාස නතපස්මාබ-පෙ-දං;චඉතිව නවාඉතිව නිපාතපදනිති අසංපෙ—කොතවංමමංච,අමති විහතනිමති සවිහතනිතං තුමිහාමිහසද්ද නං නවංමමං ආදෙසා;නවා, විකප්පන හොනතිනි අසංපෙ= සො නවංච මමංච-නවංමමං;(චඤ්ඤ)අසංපෙ—හො. හොනති —තෙ හොනති? නවංමමංඉචෙතෙ ආදෙසා හොනති,කෙසං නවංම-පෙ-හොනති? තුමිහාමිහානං නවංම-පෙ-හොනති, කර මතුතානං තුමිහා-පෙ-හොනති? සවිහතනිතං තුමිහා-පෙ-හො නති,කසමංනිමිතෙන සවි=පෙ—හොනති? අමති විහතනිමති ස වි-පෙ—හොනති,අමති විහතනිමති සවිහතනිතං තුමිහාමිහසද්ද නං නවංමමංඉචෙතෙ ආදෙසා කරං හොනති? අමති විහතනි මති සවිහතනිතං තුමිහාමිහසද්දනං නවංමමං ඉචෙතෙ ආදෙ සා විකප්පන හොනතිනි අසංපෙ—නසො.(හොනතිනි අප්ඤා භවාය අඛ්ඤානත්‍රියය චුතතතතා නවංමමංඉති චුතතකතනුති ද්දෙසො තුමිහාමිහානනතිඅප්ඤාභව විසෙස්සපදං සවිහතනිතනති අප්ඤාභවතුලාසාධකරණ විසෙසනපදං)

1767. පු. කර්මදුගරණාති? වි.නවං,මමංනි(නවං පස්ස. මමං ඔලොකෙති ඉචවාදිවසෙන යොජෙතඛානි)
1768. පු. නවාසද්දො කිමපං දිපෙති? වි.ඉමෙ ආදෙසා වික පෙපන හොනතිනි යවා-තං,මංති
1769. පු. චසද්ද කසමං අපො කිං දිපෙති? වි.අනුකඛ්ඛ නපො,අංගගණානුසව්ඤාං.

1770. පු. “තුමහසස තුවංචුමගි,,හි කි-පෙ-වි.තුවංචුං. ආදෙසවිඳිසුතනං
1771. පු. “තුමහසස”හි කො නිදෙදසො ? වි.කාරිනිදෙදසො
1772. පු. “තුවංචුං”හි කො නිදෙදසො ? වි.කාරියනිදෙදසො
1773. පු. “අමිහි,,හි කො නිදෙදසො ? වි. නිමිතතනිදෙදසො
1774. පු. කිත්තකා-පෙ-සනහි ? වි.සවිහතනියසාහි එකාව.සා “අමිහසස මමං සවිහතනියස සෙ”හි ඉතොඅනුවතතෙන

“තුමිහ-පෙ - මිහි,,හි කි-පෙ-තෙ,තමසද්දසස සවිහ තනියස තුවංචුං.ඉවෙවතෙ ආදෙසා හොනහි අමිහි විහතනිමිති හි ඤාපනසං අස-පෙ-කොතුමිහසසාහිඅනුකරණපථෙ-පෙ-දං; තුවංචුං.හි,සමාසනතපඨමාබ-පෙ-දං;අමිති,රුලිසිසතමො-පෙ -දනහි තිපදං අස-පෙ-හො. අමිති,අමිතිවිහතනිමිති, තුවහසස, ස විහතනියස තුවහසද්දසස; තුවංචුං, තුවංචුං.ඉවෙවතෙ ආදෙසා හොනහිහි අස-පෙ-කො.තුවංචු තුවංචු-තුවංචුං; (වජ්ජ) අස-පෙ-හො.හොනහි-කෙ හොනහි ? තුවංචුං ඉවෙවතෙ ආ දෙසා හොනහි,කසස තුවංචුං.ඉ-පෙ-හොනහි ? තුමිහසද්දසස තුවංචුං.ඉ-පෙ-හොනහි,කථමහතසස තුමිහස-පෙ-හොනහි ? සවි හතනියස තුමිහස-පෙ-හොනහි,කසමි. නිමිතෙන සවි-පෙ= හොනහි ? අමිති විහතනිමිති සවිහතනියස තුමිහසද්දසස තුවංචුං ඉවෙවතෙ ආදෙසා හොනහිහි අස-පෙ-නසො (හොනහිනි අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යාතක්‍රියාය දුතතතතා තුවං ඡං.ඉති චුතත කතතුතිදෙදසො තුමිහසසඉති විසෙසසපදං සවිහතනියසඉති අ ඤ්ඤාභවතුලාසාධිකරණ විසෙසනපදං)

1775. පු. කථමුදගරණානි ? වි.තුවංචුං.හි (කලිඛගරසස තුවං මඤ්ඤා,කසසස තුවං මඤ්ඤානාදිවසෙන යොජෙනබ්බානි)

1776. පු. “වාස්වසසමො”හි කි-පෙ-වි.ආකංආදෙසවිඳිසු
1777. පු. “වා”හි කො නිදෙදසො ? වි.විකපනිදෙදසො.
1778. පු. “සො,,හි කො නිදෙදසො. ? වි. කාරිනිදෙදසො
1779. පු. “අසසමො,,හි කො නිදෙදසො ? වි. තබ්බසෙසන
1780. පු. කිත්තකා --පෙ--සනහි ? වි. තුමහාමිහෙහි ඉතිව-- ආකං--ඉතිව වෙ සනහි. වෙපි “තුමහාමිහෙහි නමාක,,හනි ඉතො අනුවතතෙන.

“ව්‍යවස්ථාපිතමොති කි—පෙ—තෙ, තුමිහාමිහසද්දෙති අප්ප ධමො යො ආකං හොති විකප්පෙනාති සද්දපනසං.

අස—පෙ—කුමා, වාති නි—පෙ—දං; යොති රුමිති පඨමෙ—පෙ—දං; අප්පඨමොති සමාසනන පඨමෙ—පෙ—දනති තිපදං. අස—පෙ—ගො. අප්පඨමො තුමිහාමිහෙති පරා පඨමා අහුතො, යො, යොවිහ නති, වා, විකප්පෙන ආකං හොතිති අස—පෙ—ගො. හොති කො හොති? ආකං හොති, කං ආකං හොති? යොවචනං ආකං හොති, කථමහුතො යො—පෙ—ගොති? අප්පඨමො යො+පෙ—ගොති, කුතො අප්ප...පෙ...ගොති? තුමිහාමිහෙති අප්ප—පෙ=ගොති, තුමිහාමිහෙති අප්පඨමෙ යොවචනං කථං ආකං හොති? තුමිහාමිහෙති අප්පඨමො යොවචනං විකප්පෙන ආකං හොතිති අස—පෙ—නසො. (හොතිති අප්කාතවාය ආබ්‍යාතක්‍රියාය වු තතතතා යොති වුතතපකතිකතතුතිද්දෙසො. ආකනතිවුතතති කතිකතතුතිද්දෙසො. යොතිවිසෙසසපදං අප්පඨමොති තුලාධි කරණ විසෙසනපදං.)

1781. පු. කරමුද්දහරණාති? වි. තුමිහාකං අමිහාකනති (තුමිහාකං පසසසි, අමිහාකං පසසසි ත්‍යාදිවසෙන යොජෙතබ්බාති)

1782. පු. වා සද්දෙ කසමිං අයෙ කිං දිපෙති? වි. විකප්පෙන විකප්පෙනායමාදෙසො හොතිති දිපෙති. යථා—තුමිහෙ අමිහෙති. තුමිහෙ පසසසි, අමිහෙ පසසසි. ඉච්චාදිවසෙන යොජෙත බ්බාති)

1783. පු. “නාමිති නයාමසා,,ති කි....පෙ....වි. තයා මයා ආදෙ ස විධි සුතනං.

1784. පු. “නාමිති,,ති නො නිද්දෙසො? වි. නිමිත්තනිද්දෙසො

1785. පු. “නයාමසා,, තිකො වි. කාරිය නිද්දෙසො.

1786. පු. කිත්තකා...පෙ...සනති? වි. සවිහතතිනං ඉතිව...තුමිහාමිහානං ඉතිව වෙ සනති. සවිහතතිනනති පදං “අමහ ස්‍ය මමං සවිහතතිස්ස සෙ,,තිඉතොව තුමිහාමිහානනති පදං “තුමිහාමිහානං නසිමසී,,ති ඉතොව අනුවතතෙන

“නාමිති නයාමසා,,ති කි—පෙ—තෙ, තුමිහාමිහසද්දනං සවිහ නතිනං තයාමයාඉච්චෙන ආදෙසා හොනති නාමිති විහතතිමිති

හි සුප්පතං අස්—පෙ—භො. නාමිති, රුළුසිභ්‍යාමෝ—පෙ—දං; තයාමයාහි, සමාසනන්තමාම—පෙ—දන්ති චිපදං අස්—පෙ—භො. නාමිති, නාමිති විභතන්ති; තයාමයා, සවිභතන්තං තුමිභා මිභසද්දන්තං තයාමයා ආදෙසා භොනතිති අස්—පෙ—භො. තයා ච ලය ච = තයාමයා; (චඤ්ඤ) අස්—පෙ—භො. භොනති—කෙ භොනති? තයාමයා භොනති, කෙසං තයාමයා භොනති? තු මිභාමිභසද්දානං තයාමයා භොනති. කථමනුභානං තුමතා—පෙ—භොනති? සවිභතන්තං තුමිභා—පෙ—භොනති, කසම්. නිමි තෙන සවි—පෙ—භොනති? නාමිති විභතන්ති සවිභතන්තං තු මිභාමිභසද්දන්තං තයාමයා ඉවෙවතෙ ආදෙසා භොනතිති අස්—පෙ—භො. (භොනතිති අර්ක්කාහවාය ආබ්‍යාතත්‍රියාය වුත්ත තතා තයාමයාහි වුත්තකතනුනිදෙදසො තුමිභාමිභානනති අර්ක්කාහ ච විසෙසසපදං සවිභතන්තනති අර්ක්කාහ ච තුලාසාධිකරණ විසෙසන පදං.)

1787. පු. කථමුද්ගරණානි? වි. තයාමයාහි (තයා කතං පුඤ්ඤං, මයා කතං සුවර්තනති)

1788. පු. “තසානසීනං තකාරො චන්තං වා”ති කි—පෙ—වි. තථාදෙසවිධිසුත්තං.

1789. පු. “තසානසීනං, නති කො—පෙ—වි. අවයවාපෙක්කඡ්ඨිතිදෙදසො

1790. පු. “තකාරො”ති කො—පෙ—වි. කාරිතිදෙදසො

1791. පු. “චන්ත”නති කො—පෙ—වි. කාරියතිදෙදසො

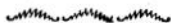
1792. පු. “වා”ති කො—පෙ—වි. විකප්පනතිදෙදසො

“තසානසීනං තකාරො චන්තං වා”ති කි—පෙ—තෙ, තයා තසීනං තකාරො චන්තමාපජ්ජතෙ විකප්පනාහි සුප්පතං අස්—පෙ—භො. තයානසීනනති, සමාසනන්තමාම—පෙ—දං; තකාරොහි, කිතකනන්තමාම—පෙ—දං; චන්තනති, තච්ඡන්තනපඨ මෙ.... පෙ—දන්ති ච තුප්පදම්දං අස්—පෙ—භො. තයානසීනං, තයා තසීඉවෙවසං ආදෙසානං; තකාරො, තඉති අයමකරො; චන්තං චන්තති ආදෙසනාවං; වා, විකප්පන ආපජ්ජතෙහි අස්—පෙ—භො. තයාච තසීච—තයාතසී; (චඤ්ඤ) තෙසං තයානසීනං තථ ච තකාරො, අක්කරෙතිකාරනතිකාරො. තසානසීනං = චන්තං; “භො

තනනාහාවෙනු,,හි තෙහා.වාහිනිපාතපදනහි අස—පෙ—හො.
 ආපර්තන—කො ආපර්තනෙ? තකාරො ආපර්තන,තකාරො
 කං ආපර්තනෙ? තකාරො තිතනං ආපර්තන,කෙසං ත—පෙ
 —පර්තනෙ? තයාතසීතං ත—පෙ—පර්තනෙ, තයා—පෙ—කපං ආ
 පර්තනෙ? තයාතසීතං තකාරො තිතනං විකප්පෙන ආපර්ත
 නෙහි අස—පෙ—නසො.

1793. පු. කතමානිලදුගරණානි? වි.තයා,තසීති(තයා කතං
 පුඤ්ඤං,තසී පසීදති බහුජනො

1794. පු. වාකාරො කසම්මං අපො? කිමසං දිපෙහි? වි.වික
 පපතොඅයමාදෙසො විකප්පෙන හොනිති දිපෙහි.යථා=
 තයා,තසීති(තයා සුඛං ලබං,තසී විජ්ජති ගුණො)

1795. පු. “නවමම සෙ,,හි කි—පෙ—වි.තවමමආදෙසවිධි

1796. පු. “නවමම,,ඉති කො—පෙ=වි.කාරයනිදෙදසො

1797. පු. “සෙ,,හි කො නිදෙදසො? වි.නිමිතනනිදෙදසො

1798. පු. කිත්තකා—පෙ—වි. සවිහතතිතංඉතිව- තුමහාමහානං
 ඉතිව වෙසනති. තෙසු සවිහතතිතනහි පදං “අමහස්ස මමං සවිහ
 තතිස්ස සෙ” තිඉතොව තුමහාමහානනහි පදං “තුමහාමහානං න
 සිමසි” තිඉතොව අනුචතතෙන.

“නවමමසෙ”හි කි—පෙ—නෙ,තුමහාමහසද්දනං සවිහතතිතං
 තවමම ආදෙසා හොනති සෙවිහතතිමිති කප්පනසං “අස—
 පෙ—නො”තවමමඉති සමාසනනපඨමාබ—පෙ—දං, සෙහි, රු
 ලහිසතනමො—පෙ—දනහි චිපදංඅස—පෙ—හො සෙ, සඉවච
 සම්මං වචනෙ පරෙ සවිහතතිතං තුමහාමහසද්දනං, තවමම,
 තවමමඉති ඉමෙ ආදෙසා හොනති “අස—පෙ—නො”තවම
 මමව—තවමම, (වනෙ) “අස—පෙ—හො” හොනති—කෙ
 හොනති? තවමම හොනති, කෙසං තවමම හොනති? තුමහාමහා
 නං තවමම හොනති, කප්පමහානං තුමහා—පෙ—හොනති?
 සවිහතතිතං තුමහා=පෙ—හොනති, කසම්මං නිමිතෙන සවි=පෙ=
 හොනති? සෙවිහතතිමිති පරෙ සවිහතතිතං තුමහාමහානං තවමම
 හොනතිහි. අස=පෙ—නසො. (හොනතිහි අර්ථකතවය ආධ්‍යාත
 ක්‍රියාය වුත්තතනා තවමමඉති වුත්තකතතා නිදෙදසොතුමහාමහානං
 ඉති අර්ථකතව විසෙසසපදං සවිහතතිතං ඉති අර්ථකතවතුලකාධි
 කරණවිසෙසනපදං)

1799. පු. කතමානසුදරණානි? වී. තට, මමඉති. (තටපුඤ්ඤා දදුමි, මමපුඤ්ඤා දදුතිති

————:0:————

1800. පු. “තුය්‍යංමය්‍යංවා” ති කි—පෙ—වී. තුය්‍යංමය්‍යං ආදෙසවිධිසුත්තං

1801. පු. “තුය්‍යංමය්‍යං” ති කො—පෙ—වී. කාරියනිද්දෙසො

1802. පු. “වා”ති කො නිද්දෙසො? වී. අනුකඛ්ඛනනිද්දෙසො

1803. පු. කිත්තකා—පෙ—සනති?

වී. ස්විහත්තිනං ඉතිව-තුමහාමහානං ඉතිව- සෙඉතිව තියෙසා සනති. තෙසු ස්විහත්තිනන්තිපදං “අමහස්ස මමං සමිහ තතිස්ස සෙ” තිඉතොව තුමහාමහානන්ති පදං “තුමහාමහානං නසිමසි” තිඉතොව සෙති පදං “නවමම සෙ” තිඉතොව අනුව තතතෙ.

“තුය්‍යංමය්‍යංවා” ති කි—පෙ—තෙ, තුමහාමහසද්දනං ස්විහ තතිනං තුය්‍යංමය්‍යං ඉවෙවතෙ ආදෙසා හොනති සෙවිහත්තිමිති සුපනසං. අස—පෙ=කො. තුය්‍යංමය්‍යංඉති, සමාසනනපස්මා ඛ—පෙ=දං; වාති, නිපාතපදන්ති විපදං. අස—පෙ—හො. තුය්‍යං මය්‍යංව, සෙවිහත්තිමිති පරෙ ස්විහත්තිනං තුමහාමහානං තුය්‍යංමය්‍යං ඉති ඉමෙ ආදෙසා හොනතිති. අස=පෙ—කො. තුය්‍යංව මය්‍යංව තුය්‍යංමය්‍යං (වතෙ) අස—පෙ—හො. හොනති—කෙ හොනති? තුය්‍යංමය්‍යං ආදෙසා හොනති, කෙසං තුය්‍යං—පෙ=හොනති? තුමහාමහානං තුය්‍යං—පෙ—හොනති, කථමෙතානං තුමහා=පෙ= හොනති? ස්විහත්තිනං තුමහා—පෙ=හොනති, කාසමිං නිමිතෙන ස්වි—පෙ—හොනති? සෙවිහත්තිමිති පරෙ ස්විහත්තිනං තුමහාමහානං තුය්‍යංමය්‍යං ආදෙසා හොනතිති.=පෙ—නසො. (හොනතිති අජ්ඣාතචරිය ආබ්‍යාතක්‍රියාය වුත්තත්තා තුය්‍යංමය්‍යං ඉතිවුත්ත කතතුතිද්දෙසො. තුමහාමහානන්ති අජ්ඣාතච විසෙස්සපදං ස්වි හත්තිනන්ති අජ්ඣාතචවිසෙස්සපදං)

1804. කතමානි උදුගරණානි වී. “තුය්‍යංමය්‍යං” නති.

1805. පු. වසදෙදු කසමිං අපො? කිං දීපෙති? අනුකඛ්ඛනපො. සෙති මය්‍ය අනුකඛ්ඛනං දීපෙති

1806. පු. “සසස” නති කිමිදං සුතතං? වි. අමාදෙසවිබ්බසුතතං.

1807. පු. “සසස” ඉති කො නිදෙදසො?

වි. කාරිතිදෙදසො.

1808. පු. “අ” නතිකො නිදෙදසො?

වි. කාරියතිදෙදසො.

1809. පු. කිතතතා —පෙ—සනති?

වි. තුමහාමෙහිඉතිව—වාඉතිව වෙ සනති. තුමහාමෙහිති පදං “තුමහාමෙහි නමාක,, නතිඉතොව වාතිපදං “වාස්වසස මො,, ති ඉතොව අනුවතතෙන.

“සසස” නති කි=පෙ—තෙ, තෙහි තුමහාමෙහසදෙදති සසස වි හතතිසස අංආදෙසො හොති විකප්පෙනාති සුපතතං අස=පෙ—කො. සසසාති, රුලිතිපෙ —පෙ—දං; අනති, රුලිතිපෙමෙ—පෙ දතති විපදං අස=පෙ=ගො. සසස, තුමහාමෙහි පරසස සතුව ව සසවවතසස; අ.,විකප්පෙන අමාදෙසො හොතිති. අස=පෙ—කො. හොති—කො මොති? අමාදෙසො හොති, කසස අමාදෙ සො හොති? සසස අ=පෙ—ගොති, කුතො ස—පෙ—ගොති? තුමහාමෙහි ස—පෙ—ගොති, තුමහා—පෙ= අමාදෙසො කථං ගොති? තුමහාමෙහිසසස අමාදෙසොවිකප්පෙනගොතිති අස=පෙ —නසො.(ගොතිති අසකතපාය ආඛ්‍යාතක්‍රියාය වුතතතතා අංඉති වුතතකතතූතිදෙදසො)

1810. පු. කතමාතිඋදගරණාති?

වි. තුමහං, අමහනති. (තුමහංදියතෙ, අමහංදියතෙ. * තුමහංපරිගහතො, අමහංපරිගහතො. †

—ooo—

1811. පු. “අමහසස මමං සමිහනතිසස සෙ,, ති කි—පෙ—මමං ආදෙසවිබ්බසුතතං.

1812. පු. “අමහසස”ති කො—පෙ=වි. කාරිතිදෙදසො.

1813. පු. “මමං” ති කො—පෙ=වි. කාරියතිදෙදසො.

1814. පු. “සමිහනතිසස” ති කො—පෙ= වි. තබ්බසෙසනති

1815. පු. “සෙ” ති කො—පෙ—වි. නිමිතනතිදෙදසො.

“අමහසස—පෙ—සෙ,, ති කි=පෙ=තෙ, අමහසදෙදසස සෙවි හතතිමති විහතතිසා සහ මමං ආදෙසො හොතිති සුපතතං අස

* සමපදනසස උදගරණාති. † ජසියා උදගරණාති.

—පෙ—හො. අමහසාහි, සබ්බතාමිකප්පෙ = පෙ—දං; මමංහි රුළුපිප්පමෙ = පෙ—දං; සවිහතතිසාහි, සමාසනනප්පෙ — පෙ—දං; සෙහි, රුළුපිසනනමො — පෙ—දනති වතුප්පදං. අස—පෙ—හො. සෙ, සඉව්වසමිං වචනෙ පරෙ; සවිහතතිසා, විහතතිසාසතිනසා; අමහසා, අමහඉති ඉමසා සසා; මමං, මමංහි ආදෙසො හොතිති අස = පෙ—හො. විහරනං පුඨකකරණං—විහතති; විපුබ්බ භාජ=පුඨකකරණෙ “ඉප්පිසමනිසමොවා,,ති නි. (තිපපච්චයෙරෙ ධානුනන හුනසා ජකාරසා “භුජාදිනමහොනොමි ච” නිඉමිනාලොපං වෙච “පරවෙ” තසාදිනා මිහතංව කකො පුන “රසා,, නිඉමිනා රසො කතෙ විහතතිරුපං සහවිහතතිසාචතනනිති සවිහතති, තසා සවිහතතිසා. සෙහි, රුළුපිප්පනි, අස—පෙ—හො. හොතිකො හොති? මමංආදෙසො හොතිකසා මමංආදෙසො හොති අමහසාම=පෙ—හොති,කථමහුනසා අමහ—පෙ=හොති? සවිහතතිසා අමහ—පෙ—හොති, කසමිං නිමිතො සවි—පෙ—හොති? සෙ විහතතිමි සවිහතතිසා අමහසා මමං ආදෙසො හොතිති අස—පෙ—හො. (හොතිතිඅජ්ඣාභවායආධ්‍යාතක්‍රියාය චුත්ත තනාමමංඉතිචුත්තකතතුනිදෙසො අමහසාඉති විසෙසාපදං ස විහතතිසාඉති තුලුතාධි කරණවිසෙසපදං

1816. පු. කථමුද්දහරණං? වි. මමංහි (. මමං දියතෙ පුරිසෙන, † මමං පරිග්‍රහො. x

—o:o—

1817. පු. “තුමහාමෙහතිනමාක,,නතිති—පෙ—වි. ආකංආදෙස විධිසුතතං.

1818. පු. “තුමහාමෙහති,, නි කො—පෙ—වි. අවධිනිදෙසො

1819. පු. “න,,නති කො නිදෙසො? වි. කාරිනිදෙසො.

1820. පු. “ආක,, නති කොනිදෙසො? කාරියනිමදෙසො.

“තුමහාමෙහති නමාක”නති කි—පෙ— තෙ, තුමහාමෙහති නං වචනසා ආකංආදෙසො හොතිති සද්දනසං. අස—පෙ=හො. තුමහාමෙහති, සමාසනන පසුචම්බ—පෙ—දං; නංඉති, රුළුපිප්පමෙ—පෙ—දං; ආකතති, රුළුපිප්පමෙ=පෙ—දනති නිපදං. අස—පෙ—හො. තුමහාමෙහති, තුමහාමහසදෙහි පරහුනසා; නං, නංවචනසා; ආකං, ආකංආදෙසො හොතිති. අස—පෙ—හො.

තුම්හොව අම්හොව—තුම්හාමිහා; (වැනැ) තෙති තුම්හාමිහෙති.
අස—පෙ—හො. හොති—හො හොති? ආකං හොති, කසං
 ආකං හොති? නංවචනස්ස ආකං හොති, කුතො නංවචනස්ස
 ආකං හොති? තුම්හාමිහෙති නංවචනස්ස ආකං හොතීති අස
 —පෙ—නසො. (හොතීති අර්ථකතවය ආඛ්‍යාතක්‍රියාය චූතන
 තතා ආකංඉති චූතතකතතූතිදෙදසො)

1821. පු. කතමානි උද්ගරණානි? ටි. තුම්හාකං, අම්හාකනනි
 (සමපදානස්ස—තුම්හාකං පිහයනති ධම්මවාරිනො, අම්හාකං උසු
 යනති දුජ්ජනා. ඡසියා—තුම්හාකං කුලවංසො වඩස්සති. අම්හාකං
 කුලවංසො වඩිසී. මහාරූපසිඛියංපත “සසං”ති සුත්තතො අංඉ
 ති සිහගතියා සම්බන්ධා නංවචනස්ස අංආදෙසෙව විනිතො.
 යථා—තුම්හං, අම්හනනි. අයංපත අංආදෙසො මුඛමතඤ්ඤාති
 යමපි කච්චායනවණ්ණනායපි කච්චායන සුත්තනිදෙදසෙපි නවු
 තො)

1822. පු. “අසමාක”නි පදං චතුර්විජ්ඣිතව්වනෙසු විජ්ජති
 වා තොවා? යදි විජ්ජති කථං සියා?

ටි. විජ්ජති, තංවබො බාලාවතාරෙ න නිද්දිං. කච්චායන
 මහාරූපසිඛිආදීසු නිද්දිං අම්හසද්දස්ස “නෙසු චුඛිලොපා ගම
 විකාරවිපජනාදෙසාවා”ති ඉමිනා අසමාදෙසෙව නංවචනස්ස
 ආකංආදෙසෙව කතෙ අසමාකනනි රූපං.

—[]—

1823. පු. “තුම්හාමිහානං නසිමසී”ති කි—පෙ—ටි. තසිමසි ආ
 දෙසවිධිසුගතං.

1824. පු. “තුම්හාමිහානං”නි කො—පෙ—ටි. කාරිතිදෙදසො.

1825. පු. “නසිමසී”ති කො—පෙ—කාරිසතිදෙදසො.

1826. පු. කිත්තකා—පෙ—සනනි? ටි, සම්හනනිනංඉතිව—සම්
 මභිඉතිව වෙ සනනි. සම්හනනිනනනි පදං “අම්හස්ස මමං සම්
 හනනිස්ස සෙ”ති ඉතොව සම්මතිති පදං “සම්මතිරසෙද්දරාජ්ජිති”
 ති ඉතොව අනුචතතෙන.

“තුම්හාමිහානංනසිමසී”ති කි—පෙ—තෙ, තුම්හාමිහසද්දතං.
 සම්හනනිනං සම්මති විහනතිමති යථාසංඛ්‍යං තසිමසිඉච්චතෙ
 ආදෙසා හොනතීති ඤාපනස්සං. අස—පෙ—නසො. තුම්හාමිහා

නංඉති, සමාසනනජ්ඣිබ්—පෙ—දං; නසිමසිති, සමාසනනපයමාබ්—පෙ—දනති විපදමිදං. අස—පෙ—හො. තුමිහාමිහානං, සම්මති පරෙ සවිහනතිනං තුමිහාමිහසද්දනං; නසිමසි, නසිමසිඉති ඉමෙ ආදෙසා හොනතිති අස—පෙ—හො. තුමිහොව අමිහොව තුමිහාමිහා ; (වඤ්ඤ) තෙසං තුමිහාමිහානං නසිම මසිම-නසිමසි; (වඤ්ඤ) අස—පෙ—හො. හොනති-කෙ හොනති ? නසිමසි හොනති, කෙසං නසිමසි හොනති ? තුමිහාමිහානං නසිමසි හොනති කථංභුතානං තුමිහා—පෙ—හොනති ? සවිහනතිනං තුමිහා—පෙ—හොනති, කසම්. නිමිතෙන සවි—පෙ—හොනති ? සම්මති පරෙ සවිහනතිනං තුමිහාමිහානං නසිමසි හොනතිති. අස—පෙ—හො. (හොනතිති අජ්ඣාහවාය ආඛ්‍යාතත්‍රියාය චිත්තතතා නසිමසිඉති චිත්තකතතු නිදෙදෙසො, තුමිහාමිහානංඉති විසෙසා පදං සවිහනතිනංඉති අජ්ඣාහව තුලාධිකරණ විසෙසනපදං)

1827. පු. කතමාති උදහරණාති? වි. නසි, මසිති. (නසි පසිද නති රාජානො. මසි රමනති සිලවතො.)

1828. පු. “පදනො දුතිසාවතුජ්ඣිසිසු වො නො” ති කිමිදං සුතතං?

වි. වො නො ආදෙසවිධිසුතතං.

1829. පු. “පදනො”ති කො නිදෙදෙසො?

වි. අවධිනිදෙදෙසො.

1830. පු. “දුතිසාවතුජ්ඣිසිසු”ති කො—පෙ— වි. නිමිතනති දෙදෙසො.

1831. පු. “වොනො” ති කො නිදෙදෙසො?

වි. කාරියනිදෙදෙසො.

1832. පු. කිත්තකා —පෙ= සනති?

පු. සවිහනතිනංඉතිව-තුමිහා මිහානංඉතිව-නවාඉතිව ති සෙසා සනති. සවිහනතිනනති පදං “අමිහස්ස මමං සමිහනතිස්ස සෙ” ති ඉතොව තුමිහාමිහානනති පදං තුමිහාමිහානං නසිමසි”ති ඉතොව නවාති පදං. “නමං මමං වනවා”ති ඉතොව අනුවත්තතෙ.

පදනො=පෙ—නො,, ති කි=පෙ— තෙ, පදනො පරානං තුමිහාමිහසද්දනං සවිහනතිනං යථාසංඛ්‍යං වොනො ආදෙසා හොනති නවා දුතිසාවතුජ්ඣිසිසුති සුපතතං. අස—පෙ—හො

|| නවාතිපදං මණ්ඩකනතිවසාති දඬුබො,

පදනොති, නිපසන්නනිපාතපදං; දුතියාවතුවුනිපසිසුති, සමාසන්න
සන්නාමි—පෙ—දං; වොනොති, සමාසන්නපසමා බ=පෙ—දනති
නිපදං අය=පෙ—ගො. දුතියාවතුවුනිපසිසු, දුතියාවතුවුනිපසිසු
වචනෙසු පරෙසු; පදනො, පදයො පරෙසං සවිහතනිනං තමිහා
මිහ සදදනං; වොනො, වොනොඉති ආදෙසා විකප්පෙන ගොනති
ති. අය=පෙ—ගො. පරෙසං ගමනෙ බුද්ධිනෙ සද්ධතෙ අපො
ඵනෙනාති—පදං; පද හතිමිති, “සබ්බනොභවුකාවිවා” ති අ.
(සුන) “ඉතිසමනොආපසව්වසො,, ති ආපදසමා පදෙතිවා—පදනො
කුචිනොපසව්වසො” ති නො. විනතං පුරුණි—දුතියා; මිනිති නි
සො” ති තියො වතුනතං පුරුණිවතුනි; “වතුනෙති ඵසා”
ති ටො, (පුත “තදදිනො වා ජ” ති ඊසාවයොව “වගෙන සො
සාසොසානං නතිසපසමා” ති තවගෙන දුතියතුනසා ඵකාරසා
සසිසෙසව වගෙන පසමගුනො නතාරො විනතංව ගොති) ඡ
නතං පුරුණි—පසි; “වතුනෙති ඵසා” ති ටො, ඊසාවයොවෙව
මිතංව) දුතියාව වතුනිව පසිව—දුතියාවතුවුනිපසිසු; වනෙ) තාසු
දුතියාවතුවුනිපසිසු. වොව නොව වොනො; (වනෙ) අය=පෙ—
ගො. ගොනති—තෙ ගොනති? වොනො ගොනති, කෙසං වො
නො ගොනති? තුමිහාමිහානං වොනො ගොනති, කපමිහානං
තුමිහා—පෙ= ගොනති? සවිහතනිනං තමිහා—පෙ= ගොනති,
කුනො සවි—පෙ—ගොනති? පදසමාපරෙසං සවි—පෙ—ගොනති
කයමිනිමිතෙනපදසමා—පෙ—ගොනති? දුතියා වතුනිපසිසුපද
සමා—පෙ—ගොනති, දුතියා—පෙ=ආදෙසා කපං ගොනති? දුතියා
වතුනිපසිසු පදසමා පරෙසං සවිහතනිනං තුමිහාමිහසදදනං
වොනො ආදෙසා විකප්පෙන ගොනතිති අය=පෙ—නසො.
ගොනතිති අර්ක්කාහවාය ආධ්‍යාතනියාය වුතතනා වොනොති
වුතතකතතුතිදෙසො. තුමිහාමිහානං ඉති අර්ක්කාහව විසෙසපදං
සවිහතනිනං ඉති අර්ක්කාහවතුලාධි කරණවිසෙසන පදං.

1833. ප. කතමානි උදගරණානි?

වි. රකකතු වො, පසාතු නො; x දදති වො, දදති නො; *
සඛාවො, සපා නොති. ¶

1834. ස. නවාසද්දෙ කිමසං දිපෙති?

වි. විකප්පසං දිපෙති අතතනො විකප්පසාවතතනා.
යථා—ඵසො අමිහානං සපානි.

x ඉමානි දුතියාය උදගරණානි
* වතුනියා උදගරණානි ¶ ඡසියා උදගරණානි.

1835. ප්‍ර. දුතියාවතුන්පිළිසුනි අනියමෙන වුනොන සති බහුවව නානිති අපො කථංලභෙය්‍ය?

වි. “නාමිති,, නි දුතියෙකවචනස්ස පටිසෙධනතාවෙව “තෙමෙකවචනෙ,, නිවතුන්පිළිසු එකවචනෙසු තෙමෙආදෙසා නං විනිතතතාව බහුවවනානිති අපො ලභෙය්‍ය.

1836. ප්‍ර. “තෙමෙකවචනෙ,, නි කි=පෙ=වි, තෙමෙආදෙසවි

1837, ප්‍ර. “තෙමෙ” නි කො=පෙ=වි. කාරියනිදෙදසො.

1838. ප්‍ර. “එකවචනෙ” නි කො=පෙ=වි. නිමිත්තනිදෙදසො.

1839. ප්‍ර. කිත්තකා=පෙ=සංගි? වි. සවිහතනිනංගුතිව තුමිහාමිහානංගුතිව පදනොගුතිව වතුන්පිළිසුගුතිව පංච සතති. සවිහතනිනනි පදං “අමිහස්ස මමං සවිහතනිස්ස” සෙති ඉතො ව තුමිහාමිහානනි පදං “තුමිහාමිහානං තස්මිංසි නි ඉතොව පදනොති පදංවෙව දුතියාවතුන්පිළිසුනි පදං “පදනො දුතියා වතුන්පිළිසු වොනො,, නි ඉතාවඅනුචතතෙන.

“තෙමෙකවචනෙ,, නි කි=පෙ=නෙ, තුමිහාමිහසද්දනං සවිහතනං පදනො පරානං තෙමෙ ආදෙසා හොනති වතුන්පිළිසුගුතිවනෙසු එකවචනෙසුති ස්ථපනස්සං. අස=පෙ=හො. තෙමෙති, සමාසනනපඨමාබ=පෙ=දං; එකවචනෙති, සමාසනන සනනමො=පෙ=දන්තිපිපදං. අස=පෙ=හො. එකවචනෙසු, වතුන්පිළිසුඑකවචනෙසු පරෙසු පදනො පරෙසං සවිහතනිනං තුමිහාමිහානං; තෙමෙ, තෙමෙගුති ඉමෙ ආදෙසා හොනතිති අස=පෙ=හො. තෙව මෙව=තෙමෙ; (වන්‍ය) (එකවචන 176 පිඤ්ඤ) තස්මිං එකවචනෙති. අස=පෙ=හො. හො නති කෙ හොනති? තෙමෙ ආදෙසා හොනති, කෙසං තෙ=පෙ=හොනති? තුමිහාමිහසද්දනං තෙ=පෙ=හොනති, කථමතුතානං තුමිහා=පෙ=හොනති? සවිහතනිනං තුමිහා=පෙ=හොනති, කුතො සවි=පෙ=හොනති? පදස්මා පරෙසං සවි=පෙ=හොනති, කස්මිං නිමිත්තෙ පද=පෙ=හොනති? එකවචනෙ පරෙ පද=පෙ=හො නති, කථමතුතෙ එකව=පෙ=හොනති? වතුන්පිළිසු එකවචනෙ පරෙ පදස්මා පරෙසං සවිහතනිනං තුමිහාමිහසද්දනං තෙමෙ ආදෙසා හොනතිති අස=පෙ=නිසො. (හොනතිති අර්කාහවය ආබ්‍යානානුසාය වුත්තතතා තෙමෙති අර්කාහවවුත්තකතතුතිදෙද සො. තුමිහාමිහානංගුති අර්කාහවවිසෙස්සපදං, සවිහතනිනනි අර්කාහවතුලසාධිකරණ විසෙස්සපදං)

1840. පු. කතමානි උද්ගරණානි? වි. දදම් නෙ, දදග් මෙ; *
අසං මෙති. **

—aC—

1841. පු. “නාමනි”නි කි—පෙ—වි. පටිසෙධවිධිසුතනං.

1842. පු. “න”ඉති කො නිදදසො? වි. පටිසෙධනිදදසො.

1843. පු. “අමනි”නි කො නිදදසො? වි. නිමිත්තනිදදසො.

1844. පු. කිත්තකා—පෙ—සනති? වි. සවිහතතිනංඉතිව—තුම්භාමි
භානංඉතිව—පදනො ඉතිව—දුතියාඉතිව—තෙමෙඉතිව පඤ්ච සනති,
සවිහතතිනතීපදං “අමහස්ස මමං සවිහතතිස්සසෙ”නි ඉතොව
තුම්භාමිභානනති පදං “තුම්භාමභානං නඛිමසී”නි ඉතොව පද
නොති පදං වෙව දුතියාති පදංව “පදනො දුතියාවතුඤ්ඤිසු
වොනො,නි ඉතොව තෙමෙති පදං “තෙමෙකච්චනෙ”නි ඉතො
වඅනුවතතෙන.

“නාමනි”නි කි—පෙ—නෙ, තුම්භාමිහසද්දනං සවිහතතිනං
පදනො පරානං තෙමෙ ආදෙසා න භොනති අමනි විහතතිමිති
ස්සපනතං. අසං—පෙ—නො. නාති, නිදානපදං; අමනිති, රුලිති
සත්තමො=පෙ—දනති විපදං. අසං—පෙ—නො. අමනි, අමනි විහ
තතිමිති පරෙ පදස්මා පරෙසං සවිහතතිනං තුම්භාමිහසද්දනං තෙ
මෙ ආදෙසා භොනතිති අසං—පෙ—නො. න භොනති—කෙ නභො
නති? තෙමෙ ආදෙසා න භොනති, කෙසං නෙ—පෙ—නභොනති?
තුම්භාමිභානංතෙ—පෙ=නභොනති,නටම්භුතානංතුම්භා=පෙ=
න භොනති? සවිහතතිනං තුම්භා—පෙ—න භොනති, කුතො සවි
—පෙ—නභොනති?පදස්මාපරෙසං සවි—පෙ—න භොනති, කසම්.
නිමිත්තෙ පදස්මා—පෙ—න භොනති? අමනි විහතතිමිති පදස්මා
පරෙසං සවිහතතිනං තුම්භාමිහසද්දනං තෙමෙ ආදෙසා න
භොනතිති අසං—පෙ—නො. භොනතිති අඤ්ඤාභවාය ආබ්භත
ත්‍රියාය වුත්තතතා තෙමෙති වුත්තකතතු නිදෙසො. තුම්භාමිභා
නනති අඤ්ඤාභවවිසෙස්ස පදං, සවිහතතිනනති අඤ්ඤාභවවිසෙ
ස්ස පදං)

1845. පු. කතමානි උද්ගරණානි?

වි. පසෙසථ තං, අජ්ඣිමංති.

1846. පු. “වානතිසෙමෙ”නි කිම්—පෙ—තෙමෙ ආදෙසවිධි

1847. පු. “වා”නි කො නිදදසො?

* සම්පද්ධතස්ස උද්ගරණානි. ** ඡඤ්ඤා උද්ගරණානි.

වි. විකසනනිද්දසො.

1848. “නගිසෙ” නි කො-පෙ-වි නිමිත්තනිද්දසො

1849. පු. “වා,,ති කොනිද්දසො?

වි. අනුකඛිකනනිද්දසො.

1850. පු. කිත්තකා-පෙ-සගති?

වි. සවිහනනිනංගුච්ච-තුමිහාමිහානංගුච්ච-පදනොගුච්ච
තෙමෙගුච්ච-ආකච්චනෙගුච්ච පසුච සගති. සවිහනනංගුච්ච පදං
“අමිහසසමමං සවිහනනිසසසෙ,, නි ගුතොච තුමිහාමිහානනනි
පදං “තුමිහාමිහානංගුච්ච,,නිගුතොච පදනොච පදං “පදනො
දුගිසාචතුජ්ජසිසුචොනො,, නි ගුතොචතෙමෙ ගුච්චචකච්චන
ගුච්චචෙපදනි“තෙමෙකච්චනෙ,, නි ගුතොච අනුච්චතනෙන

“ වානනිසෙවෙ,, නි කි-පෙ-තෙ, සබ්බසා තුමිහාමිහසද්ද
නං සවිහනනිනං පදනො පරානං තෙමෙ ආදෙසා හොනති ත
නිසෙකච්චනෙ පරෙ විකපෙපනාති සුපනසං අස-පෙ-කොවා
ති, නිපාතපදං; තනිතෙති, තනිතනසතාමෙය-පෙ-දං; වානි
නිපාතපදනති නිපදං. අස-පෙ-හො. තනිතෙ, තනිතෙකච්චන
පරෙ පදනො පරානං සවිහනනිනං තුමිහාමිහසද්දනං;වා, වික
පෙපන තෙමෙ ආදෙසා හොනති අස-පෙ-කොවා. නිතෙසං පුර
ණො-තනියො; විනිති නිසො නිතියො. (භිසද්දසා නිසෙදනාපි
මෙති තකාරාදෙසො) අස-පෙ-හො. හොනති-කෙ හොනති? තෙ
මෙ හොනති, කෙසං තෙමෙ හොනති? තුමිහාමිහානං තෙමෙ
හොනති, කථමිහානං තු-පෙ-හොනති, සවිහනනිනංතු -පෙ-
හොනති, කුතොසපි -පෙ- හොනති? පදසමාපරෙසංසපි -පෙ-
හොනති, කසමි. කිමිතෙන පද-පෙ-හොනති? තනිතෙකච්චන
පරෙ පද-පෙ- හොනති, තනිතෙකච්චන පරෙ පදසමා පරෙසං
සවිහනනිනං තුමිහාමිහසද්දනංතෙමෙ ආදෙසා කථං හොනති?
තනිතෙකච්චනෙ පරෙ පදසමාපරෙසං සවිහනනිනං තුමිහාමිහානං
තෙමෙ ආදෙසා විකපෙපන හොනති අස=පෙ--නිසො. හො
නතිති අස්සාහවාය ආබ්බාසකුසාය වුත්තතො තෙමෙතිවුත්ත
කනතුනිද්දසො. තුමිහාමිහානනනි අස්සාහව විසෙසපදං, සවි
හනනිනනනි අස්සාහවතුලාසාධිකරණවිසෙසපදං)

1851. පු. කථමුදගරණනි?

වි. කතං තෙ, කතං මෙති.

1852. පු. වාසදෙදු කසවිං අපො? තෙත කිමසං දිපෙති?
වි. විකපපපො. එතෙ ආදෙසා විකපෙතන හොනතිති
යථා- කතං නයා, කතං මයාති.
1853. පු. වකාරො කිමසං දිපෙති? වි.තෙමෙති ඉමෙසං සමබ
බ්බං දිපෙති

1854. පු. “බහුවචනෙසු චොනො,,ති කි-පෙ-චොනොආ
දෙසවිබ්සුතනං.
1855. පු. “බහුවචනෙසු,,ති කො-පෙ-වි.නිමිත්තනිදෙදසො
1856. පු “ චොනො,,ති කො--පෙ--වි.කාරියනිදෙදසො.
1857. පු. කිතතකා-පෙ--සනති? වි.සවිහතනිතං ඉතිව
තුම්භාමිභානංඉතිව-පදනොඉතිව--
වාඉතිව-තනියාඉතිව පව සනති. සවිහතනිතනති පදං “අමි
හස්ස මම සවිහතනිස්ස සෙ,,ති ඉතොව තුම්භාමිභානනති පදං
“තුම්භාමිභානං නතිමසි”ති ඉතොව පදනොති පදං “පදනො
දුතිසා වතුඤ්ජසිසු චොනො,,ති ඉතොව වාඉතිවතනියෙවාවි
වෙ පදති “වානනිසෙවා”ති ඉතොවඅනුවතනනෙත.

“බහුවචනෙසු චොනො,,ති කි=පෙ-නෙ; තුම්භාමිහසදදු
නං සවිහතනිතං පදනො පරානං සථාසංඛ්‍යං චොනො ආදෙසා
හොනති තනියාබහුවචනෙ පරෙති සද්දපනසංති අස-පෙ-හො. බහුවචනෙසුති,
සමාසනතසනතමිබ-පෙ-දං; චොනොති, සමා
සනතපඨමාබ-පෙ=දනති විපදං.

අස=පෙ-හො. බහුවචනෙසු, තනියාබහුවචනසමි. පරෙ පද
නො පරානං සවිහතනිතං තුම්භාමිහසදදුනං; චොනො, ප
විපාටියා චොනො ආදෙසා හොනතිති අස-පෙ-හො. බහුනනං
වචනාති-බහුවචනාති: (ඡසිතපුරිසො) නෙසු බහුවචනෙසු.
චොව නොව-චොනො; (වසෙ) ති අස-පෙ=හො. හොනති
කෙ හොනති? චොනො හොනති; කෙසං චොනො හොනති?
තුම්භාමිභානං චොනො හොනති; කථමනුතානං තු-පෙ-හො
නති? සවිහතනිතං තු-පෙ-හොනති, කුතො සවි-පෙ-හොනති
පදසවා (පරෙසං) සවි-පෙ-හොනති, කසමං නිමිත්තෙ පද
-පෙ-හොනති? තනියාබහුවචනෙ පරෙ පදසවා පරෙසං සවිහ
තනිතං තුම්භාමිභානං චොනො හොනතිති අස=පෙ-නිසො.

(ගොනැතිඅක්කාහවාය ආබසතත්‍රියාය චුත්තතතා තෙමෙහි චුත්තාකතතුතිදෙදසො, තුම්භාමිභානන්ති අක්කාහවවිසෙසසපදං, සවිහන්තන්ති අක්කාහව තුලාසාධිතරණ විසෙසනපදං.)

1858. පු. කතමානි උද්ගරණානි ? වි. කතං වො කම්මං, කතං නො කම්මන්ති.

1859. පු, පදනොති කිං දීපෙති ? වි. පදනො පුබ්බසාගෙ සිත්තානං තුම්භාමිහසද්දනං වොනො ආදෙසා නහොනන්ති දීපෙති. යථා—තුම්හෙහි කතං, අම්හෙහි කතන්ති.

1860. පු. බහුවචනෙතිඅවතා බහුවචනෙසුති කසමා බහුවචනෙන චුත්තං ?

වි. තනොඅඤ්ඤං පයොජනමපි ඤ්ඤපෙතුකාමෙන ආවර්සෙන බහුවචනෙන චුත්තං.

1861. පු. කිමඤ්ඤං පයොජනංති වෙ ? වි. පඨමා බහුවචනෙ පරෙ වොනො ආදෙසා හොනන්ති ඉදං පයොජනං. යථා—ගාමං වො ගවේජයාථ, ගාමං නො ගවේජයාමාති.

1862. පු. “සංඛ්‍යාවචනෙ,,ති කසමාචුත්තං ? වි. සංඛ්‍යානාමානි පකාසිතුකාමෙන ආවර්සෙන ඉතොපරං මයාසංඛ්‍යානාමානි චුච්චතෙහි ඤ්ඤපතසංචුත්තං.

1863. පු “එකසදෙද්‍ර සබ්බතාමෙසුචුත්තො,,ති කසමාචුත්තං ? වි. එකසදෙද්‍ර සබ්බතාමසංඛ්‍යානා මානංචාතිචිත්තංනාමනං අනෙතා ගබ්භතා පඨමංචුත්තතසු සබ්බතාමෙසු තස්සහෙදෙචුත්තො තස්මා ඉධවත්තබ්බංනන්ති ඤ්ඤපෙතුකාමෙන ආවර්සෙනචුත්තං. (එකසදෙද්‍රපත චතුස්සෙසුදිස්සතෙ-සංඛ්‍යෙව අනුලාසෙව අඤ්ඤෙව සහායෙවාවති තෙසු යද්‍රසංඛ්‍යාවාචකො තදෙකචචන ලාභී හොති අඤ්ඤසුතිසුචි එකචචන බහුවචනලාභීච.)

1864. පු. “යොසු මිත්තං මෙ වෙ”ති කි-පෙ-වි.වෙආදෙස

1865. පු. “යොසු”ති කො නිදෙදසො ? වි නිමිත්තානිදෙදසො.

1866. පු. “මිත්තා,,ති කො නිදෙදසො ? වි. තාරිනිදෙදසො.

1867. පු “වෙ”ති කො නිදෙදසො ? වි. තාරිනිදෙදසො.

1868. පු. “වෙ”ති කො නිදෙදසො ? වි. සමුවචනනිදෙදසො.

1869. පු. කිහින—පෙ—සනි—වි, සවිහනනියාලුනිව ඉනිපුම නපුංසකසංඛ්‍යාලුනිව වෙ හොනනි. තෙසු සවිහනනියානි පදං. “අමහස්ස මමං සවිහනනියාං අසං,ති ඉංතාව ඉනිපුමනපුංසකසංඛ්‍යාති ඉදං සුත්තංව අනුවතනෙන.

“සොසු විනනංචෙවෙ,,ති කි—පෙ—නෙ,විසදදස්ස සංඛ්‍යාවා චකස්ස ඉනිපුමනපුංසකෙ චතනමානස්ස සවිහනනියා යොසු විහනනිසු වෙ ආදෙසො හොනිති සදාපනස්සං අසං—පෙ—හො. යොසුති,සමාසතනසතනම්බ—පෙ—දං; විහනනනි,ඡ්ඡිබ—පෙ—දං වෙති, රුළුතිපඨමෙ—පෙ—දං;වාති, නිපාතපදනනි චතුපදං අසං—පෙ—හො. යොසු,යොවචනෙසු පරෙසු;විනනං,ඉනිපුමනපුංසක ලිඛිත චතනමානස්ස සංඛ්‍යාවාචකස්ස විසදදස්ස;වෙව, වෙආදෙසොච හොනිති අසං—පෙ—හො. යොව සොච—යො;තෙසු යොසුති අසං—පෙ—හො. හොනි—කො. හොනි? වෙ හොනි,කෙසං වෙ හොනි? විනනං වෙ හොනි,කථමනුතානං විනනං වෙ හොනි? සංඛ්‍යානං විනනං වෙහොනි,පුනරපි කථමනුතානං සං—පෙ—හොනි? සවිහනනිනං සං—පෙ—හොනි? කස්මිං ලිඛිත සවි—පෙ—හොනි? ඉනිපුමනපුංසකලිඛිත චතනමානානං සවි—පෙ—හොනි, කස්මිං නිමිතෙන ඉනි—පෙ—හොනි? යොසු පරෙසු ඉනිපුමනපුංසකලිඛිත චතනමානානං සවිහනනිනං සංඛ්‍යානං විනනං වෙ හොනිති අසං—පෙ—හො. හොනිති අඤ්ඤාභවාය ආඛ්‍යාතක්ඛියාය වුත්තතො වෙති වුත්තකතතුනිදෙසො විනනං ඉති විසෙස්සපදං සවිහනනිනං ඉති තුලාධිකරණවිසෙසනපදං)

1870. පු. කතමානිලදහරණානි? වි.වෙ ඉනිපියො; වෙ පුරිසා; වෙරුපානිති

1871. පු. යොසුති කස්මා බහුවචනෙන නිද්දිං? වි.පඨමාදුති යාති චිසු යොවචනෙසු පරෙසු ඉමස්සාදෙසස්ස සම්භවතො තදපවිසුසුපනස්සං යොසුති බහුවචනෙන නිද්දිං.

1872. පු. මස්සාති අවචාරිනනනි බහුවචනෙන කස්මා වුත්තං? වි.විසදදතො බහුවචනමෙව හොනි නොථකව චතනනි සදාපනස්සං.

1873. පු. චකාපරනකිමස්සං දිපෙති? වි. යො නා අං නං ඉති ඉමෙසු වචනෙසු දුට්ඨෙ මය උභ උභය දුට්ඨි ඉතිඉමෙ ආදෙසා හොනනිති දිපෙති. යථා—දුට්ඨෙ ජනා,ම යෙන,මයං, උභි

නතං, උභයෙසං දුට්ඨන්තං (උභින්නන්ති නමත් පරෙ මිසද්ද ස්ස ඉමිනා චකාරෙන උභාදෙසං කත්වා තතොනාවචනස්ස “උ භාදිනොනමින, නති ඉන්තං ආදෙසෙ කතෙරුපං උභයෙ සන්ති අනුරුපසිඤ්ඤාසංති පදෙවිය.)

1874. පු. “නොච මාදිනො නමහි,,ති කි=පෙ=චෙආදෙස
 1875. පු. “නො,,ති කො නිදෙද්දසො? වි. මිසසිතිදෙද්දසො.
 1876. පු. “මා,,ති කො නිදෙද්දසො? වි. සමුවච්ඡතිදෙද්දසො.
 1877. පු. “මාදිනො,,ති කො නිදෙද්දසො වි. අවධිතිදෙද්දසො
 1878. පු. “නමහි,,ති කො නිදෙද්දසො? වි. නිමිත්තනිදෙද්දසො
 1879. පු. කිතක=පෙ=සන්ති? වි. ආගමොති එකාව. සා “සා ගමො සෙ,,ති ඉතො අනුචිතතෙන.

“නොච මාදිනො නමහි,,ති —පෙ--නෙ, චිත්තවිච්චමාදිනො සංඛ්‍යාතො නකාරාගමො හොති නමි විහන්ගමිති ස්ථාපන සංඝ--පෙ=පෙය්‍යා. නොති, රුද්ධිපඨමෙකවච=පෙ--දං; වානි, ති පානපදං; මාදිනොති, පඤ්චමාසොති පඨන්තනි පානපදං; නමි ති, රුද්ධිසත්තමො--පෙ--දන්ති චතුස්සදම්මදංසුත්තං. ඝ--පෙ-- ගො. නමි, නමි විහන්ගමි පරෙ; මාදිනො, මිසද්ද, දිනො; භො ව, නකාරාගමොච හොතිති අය--පෙ--පෙය්‍යා. (ආදි 11 පිඨෙ) මි ආ දි යෙසංතෙ-මාදියො, තතො මාදිනොති අය--පෙ--ගො. හො ති--නො හොති? ආගමො හොති, කථමිද්දන්තා ආගමො හො ති? නකාරාගමො හොති, කුතො නකාරාගමො හොති? මාදිනො න--පෙ--හොති, කසම්. නිමිතො මා=පෙ--හොති? නමි ප රෙ මාදිනො නකාරාගමො හොතිති අය--පෙ--නගො. (හො තිති අප්ඤ්ඤානිකාය ආඛ්‍යාතත්‍රියාය වුත්තතො නොති වුත්තකන්තා නිදෙද්දසො)

1880. පු. කතමානි උද්ගරණානි? වි. චිත්තං, චිත්තං ඉච්චාදි.
 1881. පු. චකාරෙන කිමසං දිපෙති? වි. සංආගමො හො තිති. යථා-නිස්සන්තං, චිත්තස්සන්තං නොදි.
 1882. පු. මාදිනොත්තත්තු ආදිසද්දන්ති තිත්තස්ස සද්ද සංගස් හනෙන, වි. මිසද්දනොපභුති අභාරසද්දපරිසන්තා ඉමෙ සොළඤ්ඤ සද්ද සංගස් හනෙන.

1883. පු. “නිවතුනනං නිසෙසා වතෙසො තයො වතනා
රො නිණ් වතනාරි”ති කි—පෙ=චි.නිසෙසාතයා
දිආදෙසවිධිසුතනං.

1884. පු. “නිවතුනන,,නතිකො--පෙ--කාරිතිදෙසො.

1885. පු. “නිසෙසාවත--පෙ--වතනාරි,,නිකොතිදෙසො?

චි. කාරිතිදෙසො.

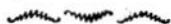
1886. පු. කිතතකා--පෙ=සනති?චි.සවිහතතිනංඉතිව-ඉතිපු
මනපුංසකසංඛ්‍යානංඉතිව-යොසුඉතිව නිසෙසාසංගති. තෙසුසවි
හතතිනනතිපදං “අමහස්සමමංසවිහතතිස්සසෙ,,නි ඉතොව “ඉ
තිපුමනපුංසකසංඛ්‍යා”නති ඉදංසුගතංව යොසුතිපදං “යොසු
විනනංවෙමා,,නි ඉතොවඅනුචතතෙන.

“නිවතුනනං--පෙ--වතනාරි,,නි කි—පෙ—තෙ,නිවතුනනං
සංඛ්‍යාවාවකානං ඉතිපුමනපුංසකතතානං සවිහතතිනං යථාසං
ඛ්‍යං නිසෙසා වතෙසො තයො වතනාරො නිණ් වතනාරි ආදෙ
සා හොනති යොසු විහතතිසුති සුපතසංඥං--පෙ--කොතිව
තුනනනති සමාසනතජි—පෙ— නිසෙසාව--පෙ--වතනාරිති සමා
සනතපඨමාබ--පෙ--දනති විපදමිදං සුතතංඥං--පෙ--ගො.නි
වතුනනං,යොසු ඉතිපුමනපුංසකසංඛ්‍යාවාවකානං සවිහතතිනං
නිවතුසද්දනං; නිසෙසා වතෙසො තයො වතනාරො නිණ් ව
තනාරි;නිසෙසාආදයො ආදෙසා හොගතිති ඥං--පෙ--පෙඨා.
තයොව වතනාරොව-නිවතනාරො;තෙසං නිවතුනනං. නිසෙසා
ව වතෙසොව තයොව වතනාරොව නිණ්ව වතනාරිව--නිසෙසා
වතෙසො තයො වතනාරො නිණ් වතනාරි.(වජ්‍ය) ඥං--පෙ--
ගො.හොනති--කෙ හොනති? නිසෙසා වතෙසො තයො වතනා
රො නිණ් වතනාරි හොනති,කෙසං නිසෙසා--පෙ--වතනාරිහො
නති? නිවතුනනං නිසෙසා=පෙ--වතනාරි හොනති, කථංභූතා
නං ති නිවතුනනං ති --පෙ=වතනාරි හොනති? සවිහතතිනං
නිව--පෙ--වතනාරි හොනති,පුතරජි කථංභූතානං සවි--පෙ--
වතනාරි හොනති? ඉතිපුමනපුංසකතතානං සවි--පෙ--වතනාරි
හොනති,පුතරජි කථංභූතානං ඉති--පෙ--වතනාරි හොනති?
සංඛ්‍යාවාවකානං ඉති--පෙ--වතනාරි හොනති,කසම්. නිමිතෙන
සංඛ්‍යා--පෙ--වතනාරිහොනති? යොසු පරෙසු සංඛ්‍යාවාවකානං
ඉතිපුමනපුංසකතතානං සවිහතතිනං නිවතුනනං නිසෙසා
වතෙසො තයො වතනාරො නිණ් වතනාරි හොනතිති ඥං

==පෙ-නසො.(හොනනිති අඤ්ඤානාය ආබ්බානායාය වුතන නනා තියෙසො-පෙ-වනනාරිඉති වුතනකතතු නිදෙදසො)

1887. පු. කතමානිඋද්ගරණානි? වි.තිසෙසා වෙදනා,වතසෙසා දිසා;තයො ජනා,වතනාරො පුරිසා;තිණි ආයතනා නි, වතනාරි අරියසව්වානිති.

1888. පු. යොසුති ඉමිනා කිං දිපෙති? අසෙසෙසු වචනෙසු පරෙසු න හොනනිති. යථා-තිසු. චතුසු.

1889. පු. “ඉණණමිණණනාං නිති සංඛ්‍යාති,,ති කිමිදං පු වි. ඉණණංඉණණනාං ආදෙස විධිසුතනං.

1890. පු. “ඉණණමිණණනාං,,ති කො--පෙ--වි. කාරියති

1891. පු. “නිති,,ති කො--පෙ--වි. අවධිතිදෙසො.

1892. පු. “සංඛ්‍යාති,,ති කො--පෙ--වි. තබ්බිසෙසනනි

1893. පු. කිතතකා-පෙ-සනනි? වි. එකා. සා“උහාදිනො නමි නනං,,ති ඉතනා අනුවතතනෙ.

“ඉණණ--පෙ=සංඛ්‍යාති,,ති කි--පෙ--ගො, නිති සංඛ්‍යාති නංවචනසු ඉණණංඉණණනාං ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොනනිති සුපනසං. අස-පෙ-පො ඉණණමිණණනනනි. සමාසනන ජසි ඛ=පෙ-දං;තිති ඉතිව, සංඛ්‍යාති ඉතිව, පසුවමිඛ--පෙ--දනිති නිපදමිදං. අස=පෙ=ගො. සංඛ්‍යාති, සංඛ්‍යාවාවතෙති;තිති, නිස දෙදති පරාතං නංවචනසු; ඉණණමිණණනනං, ඉණණං ඉණණ නනං ආදෙසාහොනනිති අස-පෙ-පො.ඉණණංවඉණණනනං. ව ඉණණමිණණනනනි අස-පෙ-පො. හොනනි කෙ හො නනි? ඉණණමිණණනනං ආදෙසා හොනනි; කසු ඉණණ--පෙ--හොනනි? නංවචනසු ඉ--පෙ--හොනනි,කුතො නංවච--පෙ--හොනනි? තිති නංවච--පෙ--හොනනි, කථමුදනනි තිති --පෙ--හොනනි? සංඛ්‍යාවාවතෙති තිති නංවචනසු ඉණණ මිණණනනං ආදෙසා හොනනිති. අස-පෙ-නසො. (හොනනිති අඤ්ඤානාය ආබ්බානායායවුතනනනා ඉණණමිණණනනං ඉති වුතන කතතුනිදෙසො සංඛ්‍යාති ඉති විසෙසු පදං, තිති ඉති තු ලාඛිකරණ විසෙසනපදං.)

1894. පු. කතමානිඋද්ගරණානි? වි. නිණණංපුරිසානං, නි ණණනංපුරිසානංති (නපුංසකලිඤ්ඤති නිණණංවිතතානං, නි ණණනංවිතතානනි යථාරහං යොජෙනඛං.)

1895. පු. “ඔසරෙමා,,හි කි=පෙ—අවාදෙස විධිසුත්තං.
 1896. පු. “ඔ,,හි කො නිදෙදසො? වි. කාරිනිදෙදසො.
 1897. පු. “සරෙ,,හි කො නිදෙදසො? නිමිත්තනිදෙදසො.
 1898. පු. “මා,හි කො නිදෙදසො? සමුව්වසනිදෙදසො.
 1899. පු. කිත්තකා —පෙ—සනති? වි. ගො ඉතිව අව ඉතිව
 සමාසස ඉතිව තිසොසා සනති, ගොති පදං “ගාමසෙ,,හි
 ඉතොව අව ඉති පදං “අමමනිමා,,හි ඉතොව සමාසෙති පදං
 “තනොනමමනිමා ලුතොව සමාසෙ,, හි ඉතොවදත්තු
 දිත්තනෙ,

“ඔසරෙමෙ,,හි කි—පෙ—නෙ, ගො ඉවෙච්චනස්ස ඔකාරස්ස
 සර පර අවාදෙසො ගොති සමාසෙති සුප්පතථං. අස—පෙ
 =ගො. ඔති රුළුති පඨමෙ—පෙ—දං, සරෙති, කිත්තකාසත්ත
 මස=පෙ—දං; වාති, නිපාතපදනති; තිපදං. අස—පෙ=ගො. සරෙ
 සමාසමිති සරෙ පරෙ; ඔව, ගොසදදකාරස්ස අවාදෙසොවතො
 තිති අස—පෙ—නා. (සර 17 පිඨෙ) තසමි. සරෙති. අස—පෙ
 —ගො. ගොති—කොගොති? අවාදෙසො ගොති, කස්ස අ—පෙ
 —ගොති? ඔකාරස්ස අවාදෙසො ගොති, කථමුත්තස්ස ඔකා=
 පෙ—ගොති? ගොඉවෙච්චනස්ස ඔකා—පෙ—ගොති, කසමි. නිමි
 තෙන ගො—පෙ—ගොති? සරෙ පරෙ ගො—පෙ=ගොති, කථ
 මුත්ත සරෙ—පෙ=ගොති? සමාසස සරෙ පරෙ ගො ඉවෙච්චන
 ස්ස ඔකාරස්ස අවාදෙසොව ගොතිති අස=පෙ—නසො. (ගොති
 නි අක්කාතවාස ආබ්‍යාතක්ඛියාස චුත්තත්තා අව ඉති අක්කාතවචු
 තත්තකානුනිදෙදසො,

1900. පු. කථමුද්ගරණානි? වි. ගවස්සකං ගවෙලුකං ගවාජ්
 නංති.(ගො අස්සකං ගො ඵලුකං ගො අජිත්තනි විසක්ඛි.)

1901. පු. වසදෙදන කිමසං දීපෙති? වි සමි. යො වචනෙ
 සු පරෙසු උවණ්ණන්තානං උව අව උර ඉති ඉමෙ ආදෙසා
 කප්පති හොනාතීති යථා—භුමි, පසවො, කරවො, වතුරො,ති.

1902. පු. නොධනො, ගොවිඤ්ඤකාදිසු කසමාපායං අවාදෙ
 සො නහොතීති වෙ? වි. සමාසස්ස විජ්ජමානෙපි සරානං අපර
 නතා අසමාදෙසො නහොති. (තථාති අසමි ආදෙසමිති වෙඅගානි
 සමාසොව සරොවාති.)

1903. පු. “පසමාදිනමකාරො,,හි කි—පෙ=වි. අතච්චිසු

1904. පු. “පසමාදින,,හි කො—පෙ—වි. කාරිනිදෙදසො

1905. ප්‍ර. “අකාරො,,ති කො—පෙ—වි. කාරියනිදේශො.
 1906. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ=සන්ති? වි. සවිහත්තින. ඉතිව-ඉ
 ජිප්පමනපුංසකසංඛ්‍යානං ඉතිව-යොසු ඉතිව තිස්සො සන්ති. ස
 විහත්තිතන්ති පදං “අමහස්සමමංසවිහත්තිස්සසෙ,,ති ඉතොව
 ඉජ්ජිප්පමනපුංසකසංඛ්‍යානං ති පදං “ඉජ්ජිප්පමනපුංසකසංඛ්‍යා,
 ති ඉතොව යොසුති පදං „සොසුචිත්තංචෙමා,,ති ඉතොව අනුච
 තතතෙ.

„පඤ්චාදිනමකාරො,,ති කි—පෙ—තෙ, පඤ්චාදිනං සංඛ්‍යා
 නං ඉජ්ජිප්පමනපුංසකත්තානං අන්තස්ස සවිහත්තිස්ස අකාරාදෙ
 සො හොති යොසු විහත්තිසුති ඤාපනතං. අස=පෙ—හො. ප
 ඤ්චාදිනන්ති සමාසන්න ජසී ඛ—පෙ—දං; අකාරොති, කිත්තකන්න
 පඨමෙ—පෙ—දන්ති විපදං අස=පෙ—හො. පඤ්චාදිනං, යොසුප
 රෙසු ඉජ්ජිප්පමනපුංසකසංඛ්‍යානං හවිහත්තිනං පඤ්චසද්දදිනංඅ
 න්තස්ස; අකාරො, අඉතිඅයංචණ්ණො හොතිති අස=පෙ—හො.
 (ආදි 11 පිඤ්ඤ) පඤ්ච ආදියෙසංතෙ-පඤ්චාදයො; තෙසං පඤ්චාදි
 නං (අකාර 167 පිඤ්ඤ) තිඅස=පෙ—හො. හොති— කො හොති? අ
 කාරො හොති, කස්ස අකාරො හොති? අන්තස්ස අකාරො
 හොති, කෙසං අන්තස්ස අකාරො හොති? පඤ්චාදිනං අ—පෙ
 හොති, කථමනුතානං පඤ්චා—පෙ—හොති? සවිහත්තිනං පඤ්චා
 පෙ—හොති; පුනරපි කථමනු—පෙ—හොති? ඉජ්ජිප්පමනපුංසකා
 නං සවි—පෙ—හොති, කස්මිං නිමිතෙන ඉජ්ජි—පෙ...හොති?
 යොසු පරෙසු ඉජ්ජිප්පමනපුංසකානං සවිහත්තිනං පඤ්චාදිනංඅ
 න්තස්ස අකාරො හොතිති අස=පෙ—හො. හොතිති අර්ඛා
 හවාය ආඛ්‍යාතක්‍රියාය වුත්තන්නා අකාරොති අර්ඛාහවවුත්තකත්තු
 නිදේශො. පඤ්චාදිනං ඉතිවිසෙස්සපදං, සංඛ්‍යානං ඉති තුල්‍යාති
 කරණවිසෙස්සපදං.)

1907. ප්‍ර. කතමාති උද්ගරණාති? වි. පච්. ඡ. සත්තං ඉච්චාදි

1908. ප්‍ර. “පඤ්චාදිනමන,,න්ති කි—පෙ—වි. අත්තවිසිසු
 1909. ප්‍ර. “පඤ්චාදින,,න්ති කො—පෙ=වි. කාරිනිදේශො.
 1910. ප්‍ර. “අත්ත,,න්ති කො=පෙ—වි, කාරියනිදේශො.
 1911. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ=සන්ති? වි. සුතංතිසුති එකාව. සා
 “සුතංතිසුමෙ,,ති ඉතො අනුචතතතෙ.

“පඤ්චාදිනමනනා” නැති කි—පෙ—තෙ, පඤ්චාදිනමනනා අතනමාපජ්ජනෙ සුනංති ඉවෙවනෙසු පරෙසුති ඤාපනසං අස—පෙ—කො. පඤ්චාදිනනති, සමාසනන ජසී බ—පෙ—දං; අතන නති, තසිතනනපසමෙ—පෙ—දනති චිපදං. අස—පෙ—කො. පඤ්චාදිනං, සුනංතිසු පඤ්චාදිනමනනසං; අතනං, අකාරාදෙසො හොතිති අස—පෙ—කො. (ආදි 11 පිඨෙ) පඤ්චසද්දො ආදියෙ සං තෙ පඤ්චාදයො; තෙසං පඤ්චාදිනං, අඉති චණ්ණසං හා වො අතනං; “ණ්ණනන නානාවෙ නු,,ති තෙනාති අස—පෙ—කො. ආපජ්ජනෙ—කො ආපජ්ජනෙ? අනෙතා ආපජ්ජනෙ’ අනෙතා කිං ආපජ්ජනෙ? අනෙතා අතනමාපජ්ජනෙ, කෙසං අ—පෙ—පජ්ජනෙ? පඤ්චාදිනං අ—පෙ—පජ්ජනෙ, කසමිං නිමිත්තෙ ප—පෙ—සුනංතිසු පරෙසු පඤ්චාදිනමනනා අතනමාපජ්ජනෙති අස—පෙ—නකො. ආපජ්ජනෙති සකමමිකාය ආඛ්‍යාතත්‍රියාය වු තතනනා, අනෙතාති අජ්ඣාගවවුතතකතතුනිද්දෙසො, අතනනති අවුතතකමමතිද්දෙසො)

1912. පු. කථමුද්දහරණාති? වි. පචසු. පචනනං, පචති, ජසු ජනනං, ජසිකාදිති,

1913. පු. “පඤ්චාදිනමනනා” නනනතු ආදිසද්දෙන කිං ඵලං වි. ජසද්දනාපපනුති යාව අභාරස සද්දා | තෙ සද්දගණා තෙසං සංගහණං (තෙසං සද්දනං පඤ්චසද්දෙවිය රූපනයො හොති තාපො)

1914. පු. නනු පඤ්චසද්දො අකාරනෙතා කසමා පුත අකාරාදෙසො විහිතොති වෙ? වි. ඵකාරාදෙසසංචොව දිසසංචති වාරණසං, (අකාරනනානං වෙ ආදෙසා නියමිතා යෙන යෙන නිමිත්තෙන “සුභිසංකාරොථ,,ති ඉමිනා ඵකාරාදෙසොව “සුනංතිසුමා,,ති ඉමිනා දිසොවාති තෙසං තෙසං නිමිත්තානං අනුප රිපුණ්ණතාපි ලබනති තඤ්ඤා තෙසං ඵකාරාදෙසදිශානං අභාව මිච්ඡනෙතන අකාරාදෙසො විහිතො.

1915. පු. අතනනතිනාවනිද්දෙසෙන කිං ඵලං? වි. සකාරමයසං ආගමසං වෙව අතනසංච සමහවො. යථා—චතසංනනං, නිසංනනනති.

1916. පු. “කවිඉතාපඤ්චමාකො,,ති කි—පෙ—වි. තොපචචය විසිසුනනං.

1917. පු. „කවි,,ති කො—පෙ—වි. කවිසනතිද්දෙසො.

1918. පු. “නො,,ති කොතිදෙසො ? වි. විසයිතිදෙසො.

1919. පු. “පඤ්චමාසො,,ති කො—පෙ—වි. විසයතිදෙසො.

“කවිනොපඤ්චමාසො,, ති කි—පෙ—නෙ, කවි නොපවටයො හොති පඤ්චමාසොති ඤාපනතං. අඤ—පෙ—නො? කවිති නිපාතපදං, නොති, රුළුතිපඨමෙ—පෙ—දං, පඤ්චමාසොති, සමාසනතසනතමො—පෙ—දනති නිපදං අඤ—පෙ—හො. පඤ්චමාසො, පඤ්චමියාඅසො; කවි, කතවිඨානෙ; නො, නොපවටයො හොතිති අඤ—පෙ—නො. පඤ්චනතං පුරණි—පඤ්චමි “සංඛ්‍යාපුරුෂොමො,,ති මො. (පුත“නදදිනොවාජ,,තිඉත්ඨියංථ) පඤ්චමියා අසො—පඤ්චමාසො; තඨමිං පඤ්චමාසොතිඅඤ—පෙ—හො. හොති—කො හොති ? නොපවටයොහොති, කසමිං තො—පෙ—හොති? පඤ්චමාසො නො—පෙ—හොති, පඤ්චමාසො නොපවටයො කතහොති ? පඤ්චමාසො නොපවටයො කතවිඨානෙ හොතිති අඤ—පෙ—නො. හොතිති අජ්ඣාතවායආඛ්‍යානක්‍රියාය වුත්තතො තොති වුත්තකතතූතිදෙසො.

1920. පු. කතමානි උද්ගරණානි ? වි. වොරතො; පිනිනො, මානිනොතාදි.

1921. පු. “ඛාදසොවිහතතිසඤ්ඤ,,ති කි—පෙ—වි. පරිභාසාසුත්තංx

1922. පු. “ඛාදසො,,ති කො—පෙ—වි. පකතිකමමතිදෙසො

1923. පු. විහතතිසඤ්ඤ,,ති කො නිදෙසො ?

වි. විකතිකමමතිදෙසො.

“ඛාදසො විහතතිසඤ්ඤ,,ති කි—පෙ—නෙ, යථා පුරිසොතාදිසු විහතානතතො නවිහතතියො හොනති වතතබ්බස්සපා විසෙසස්සාභාවා, එවං පඤ්චමාදියොසු නොපවටයාදිනං සමුත්තතො වතතබ්බස්සපා විසෙසස්සාභාවා පඤ්චමාදියො න හොනති’ අතබ්බිසයතො අඤ්ඤවිහතතියොවාති, සබ්බතොතාදිති අතිපානනාති භවෙය්‍යං, නති නාමනිපාතොපසග්ගාධ්‍යාතසද්ද යථානුරූපං ස්වාදිතාදිවිහතතිතානිපානනා සහතිති විනතායං කිමඤ්ඤන විහතතිකරණෙන, ඛාදසො පවටයා දතිපා

මිහිසුණුයනනා විහතනිසඤ්ඤාවදභිබ්බාති ඤාපනතං. අඤ්ඤා—පෙ—
 ඤා. චාදයො ඉතිව විහතනිසඤ්ඤා ඉතිව සමාසනන පඨ
 මාබ—පෙ—දුනිති විපදං අඤ්ඤා—පෙ—ඤා. චාදයො චාපච්චි
 යාදයො; විහතනිසඤ්ඤා, විහතනිසඤ්ඤානො භවතීති අඤ්ඤා—පෙ
 —පෙඤා. (ආදි 11) තොආදි යෙසං තෙ චාදයො; (විහතනිසඤ්ඤා
 පිඨෙ) සමමා ජානාති මනායාති සඤ්ඤා; සං පුබ්බො ඤාදවභො
 ධනෙ, “ඉමසංකප්පිකප්පොච්චා, ති අ (පුත ආපච්චියො) විහතනි
 ඉතිසඤ්ඤා යෙසං තෙ විහතනි සඤ්ඤාති අඤ්ඤා...පෙ...ඤා. දභි
 බ්බා තෙ දභිබ්බා? චාදයො දභිබ්බා; චාදයො කථං දභිබ්බා?
 චාදයො විහතනිසඤ්ඤාව දභිබ්බා, තෙති චාදයො—පෙ=දභි
 බ්බා? වෙය්‍යාකරණිකෙති චාදයොවිහතනිසඤ්ඤාව දභිබ්බාති
 අඤ්ඤා—පෙ—ඤා. (දභිබ්බාති අඤ්ඤාහවංස කමමසාධනක්‍රියාය
 වුත්තනනා චාදයොති වුත්තපකතිකම නිදද්දෙසො විහතනිස
 ඤ්ඤාති වුත්තවිකති කමමනිදද්දෙසො, වෙය්‍යාකරණිකෙතිති අ
 ඤ්ඤාහව අවුත්තකතත්‍රනිදද්දෙසො.)

1924. පු. කථමුදහරණාති? වි. වොරතොනාදි.

1925. පු. “පදනං සිඛනති හ පුත විහතති”ති කඤ්ඤා
 වුත්තං? වි. විහතනිසඤ්ඤාකරණෙන හි පදනාවො සිඤ්ඤාති ප
 දනො විහතනිවිධායකඤ්ඤාභාවා තදසවිඤ්ඤාපනතං වුත්තං.

—80—

1926. පු. “ඉමසංකප්පිකප්පොච්චා”ති කි—පෙ—වි.
 ඉකාරාදෙසවිධිසුත්තං.

1927. පු. “ඉමසංකප්පිකප්පොච්චා”ති කො—පෙ—වි. කාරිතිදද්දෙසො

1928. පු. “ඉ”, ඉති කො නිදද්දෙසො? වි. කාරියනිදද්දෙසො.

1929. පු. “චාදයොවිහතනිසඤ්ඤාව”ති කො—පෙ—වි. නිමිත්ත
 නිදද්දෙසො.

1930. පු. “චා”ති කො නිදද්දෙසො? වි. අවධාරණනිදද්දෙසො.

1931. පු. කිත්තකා—පෙ=සනති? වි. සබ්බසංකප්පිකප්පොච්චා. සා
 “සබ්බසංකප්පිකප්පොච්චා”ති ඉතොඅනුචතනෙ.

“ඉමසංකප්පිකප්පොච්චා”ති කි—පෙ—තෙ, සබ්බ
 සං ඉමසද්දසං ඉකාරාදෙසො හොති ථාතුනිහතොධ ඉවෙවනෙ
 සු පච්චියෙසුති ඤාපනතං. අඤ්ඤා—පෙ=ඤා. ඉමසංකප්පිකප්පොච්චා
 නාමිකමෙසං =පෙ—දං; ඉ ඉති, රුචිපඨමෙකච්චිතනපදං; ථ
 ඤ්ඤානිදද්දෙසො, සමාසනනසනාමි බ—පෙ—දං; වාති, නිපාත

සදනති චතුරාදං. අස-පෙ-හො. එංදනිහනොබෙසුව, එංපව්ව
 යොව දුනිපව්වයොව හපව්වයොව තොපව්වයොව ධප
 ව්වයොවාති ඉමෙසුව පරෙසු; ඉමයා, සබ්බයා ඉමසද්දයා; ඉ,
 ඉකාරාදෙසො හොතිති අස-පෙ-හො. එංව දුනිව හොව
 තොව බොව එසුනිතනොධා; තෙසු එසුනිතනොබෙසුති අස-
 පෙ-හො. හොති -කො හොති? ඉකාරො හොති, කයා ඉකා
 රො හොති? ඉමයා ඉකාරො හොති, කථමුතයා ඉ-පෙ-
 හොති? සබ්බයා ඉ-පෙ-හොති-කයමිං නිමිතො සබ්බ-පෙ-
 හොති? එංදනිහනොබෙසු පරෙසු සබ්බයා ඉමයා ඉකාරො හො
 තිති අස-පෙ-හො. (හොතිති අපකාහවාය ආධ්‍යාත්මිකය
 වුත්තතො ඉඉති වුත්තකත්තුතිදෙසො.)

1932. පු. කතමානිඋදගරණාති? වි. ඉසං, ඉදුනි, ඉහ, ඉතො
 ඉධාති.

—*—

1933. පු. “සබ්බසංඝසංඝාරො වා” ති කි-පෙ-වි. අතො
 විධිසුත්තං.

1934. පු. “සබ්බයා”ති කො-පෙ-වි. තබ්බසෙසනතිදෙ

1935. පු. “එතයා”ති කො-පෙ-වි. කාරිතිදෙසො.

1936. පු. “අකාරො,ති කො-පෙ-වි. කාරිතිදෙසො.

1937. පු. “මා,ති කො-පෙ-වි. විකප්පනතිදෙසො.

1938. පු. කිත්තකා -පෙ-සනති? වි. තොපෙසුති එකා
 යෙව. සා. “ත්‍රයොපෙසුතෙ”ති ඉතොඅනුචිත්තතො.

“සබ්බසංඝසංඝාරො වා” ති කි-පෙ-තො, සබ්බයා එ
 තසද්දයා අකාරො හොති තොථ ඉවෙවතෙසු පව්වයෙසු විකප්ප
 නාති සුප්පත්තං. අය-පෙ-හො. සබ්බයාඉතිව එතයාඉතිව
 සබ්බනාමිකප්ථෙක-පෙ-දුනි; අකාරොති, කිත්තකත්තපථෙ-
 පෙ-දං; වාති, නිපාතපදනති චතුරාදං. අස-පෙ-හො. සබ්බ
 යා එතයා, තොපෙසු පරෙසු කෙවලයා එතසද්දයා; වා, වික
 ප්පන; අකාරො. අකාරාදෙසො හොතිති අස-පෙ-හො.
 (අකාර 167 පිථෙ) අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? අකා
 රො හොති, කයා අ-පෙ-හොති? එතයාඅ-පෙ-හොති.
 කථමුතයා එ-පෙ-හොති? සබ්බයා එ-පෙ-හොති, කයමිං
 නිමිතො ස-පෙ-හොති? තොපෙසු පරෙසු ස-පෙ-හොති,

තොප්පු පරෙසු සබ්බසා ඵතස්ස අකාරො කථං හොති? තො
ප්පු පරෙසු සබ්බසා ඵතස්ස අකාරො විකප්පෙන හොතිති අස
—පෙ—නසො. (හොතිති අජ්ඣාතවාය ආබ්සාතක්ඛියාය වුත්ත
තතා අකාරොති වුත්තකතතුවුනිදෙදසො, ඵතස්සාති විසෙසපදං
සබ්බසාඉති තුලාධිකරණ විසෙසනං)

1939. පු. කථමුදගරණානි? වි. අතො, අප්පාති.

1940. පු. වාසදෙද කිමත්ථං? වි. විකප්පෙන හොතිති සුප
තසං. යථා - ඵතො, ඵත්ථාති.

—o8o—

1941. පු. “භුතොප්පු වෙ,, තිකි—පෙ—වි. කුආදෙසවිති

1942. පු. “භුතොප්පු,,ති කො—පෙ—වි. නිත්තනනිදෙදසො.

1943. පු. “වා,,ති කො නිදෙදසො? වි. අනුකඛිකනනිදෙදසො.

1944. පු. කිත්තකා—පෙ—සනති. වි. කියාඉතිව කුඉතිව
වෙ සනති. කියාති පදං “කියා කවෙ වෙ”ති ඉතොව කුඉති
පදං “කුභිංහංසුච්චෙ,,ති ඉතොව අනුචතතෙන.

“භුතොප්පු වෙ,,ති කි—පෙ—නෙ. කිම්චෙවතස්ස භුතො
ඵලචෙවතෙසු පච්චයෙසු කුආදෙසො හොතිති සුපතසං. අස
—පෙ—නසො. භුතොප්පුති සමාසනතසතනම්බ=පෙ—දං;වාති
නිපාතපදනති ඵපදං. අස—පෙ—හො. භුතොප්පුව. තුප්පව
යොව තොප්පවයොව ඵප්පවයොවාති ඉමෙසු පච්චයෙසු පරෙසු
කිංසද්දස්ස කුආදෙසො හොතිති අස—පෙ—නසො. තුව තොව
ථොව=භුතොථා; (වනෙ) තෙසු භුතොප්පුති අස—පෙ—හො.
හොති කො හොති? කු හොති, කස්ස කු හොති? කිංසද්දස්ස
කු හොති, කස්මිං නිමිත්තෙ කිං—පෙ—හොති? භුතොප්පු
පරෙසු කිංසද්දස්ස කු හොතිති අස=පෙ=නසො. (හොතිති
අජ්ඣාතවාය ආබ්සාතක්ඛියාය වුත්තතතා කුඉතිවුත්තකතතුවුනි
දෙදසො)

1945. පු. කථමුදගරණානි? වි. කුභු, කුතො, කුප්පාති.

1946. පු. වකාරෙන කිං දිපෙති? වි. අනුකඛිකනවාචකතතා
කිංසද්දස්ස අනුකඛිකනං දිපෙති. සතනමාසෙ කෙනසුතෙතන
තොප්පවයො විභිතොති වෙ? න කෙනාපි සුතෙතන විභි
තො, අථව පන “කුච්චිතො පංචමාසෙ,,ති ඉමස්ස “කුච්චිතො,,
ති විධාකරණෙන විභිතොනාම යථා— ආදිතොතාදි.

1947. උ. “ක්‍රිස්තනාගාරික සම්මතයෙහි,,හි කි—පෙ—ඒ.
ක්‍රිස්තියානි ආගම.

1948. ဗြ. “ဗြဟ္မ” ဇွတ် ဆေး ဘိလ္လေဇေး ? ဗိ. ဗိမ္မိနိလ္လေဇေး

1949. ප්‍ර. “සන්නාමිසා”හි කො නිදදුපසා? වි.විසයනිදදුපසා

1950. ဥ. “မိမိကားမေတ္တီ” ဘိ ကော ဘိဇ္ဇေဒဿ? ပိ. ဖုလ္လိဘိ
ဇဇ္ဇဗော၊

1951. පු. කිත්තකා=පෙ.-සනයි? වි. අසූර්‍යව ක්වච්ඡුති
ච චෙ සනති. චෙ පද්‍යති “කවිතො පචමසකස්”ති ඉතො
අනුචතනතො.

“**ත්‍රුප් සත්‍යමයා සබ්බතාමෙති**” යි කී—පෙ—තෙ, ත්‍රුප් ඉවෙව තෙ පව්වයා භොනති සත්‍යමයා අපො සබ්බතාමෙතිති සුප්පසංඝසංසෙ—සෙ—සො. ත්‍රුප් ඉති, සමාසත්‍යපථොඛ=පෙ—දං; සත්‍යමයාති, තඤ්ඤතන්තර්ථෙක—පෙ—දං; සබ්බතාමෙතිති, සමාසත්‍යපංචමිඛ=පෙ=දන්ති තිපදමිදං. අසංසෙ—සො. සබ්බතාමෙති, සබ්බතාමිතෙති; සත්‍යමයා, සත්‍යමිවිභවතියා අපො; ත්‍රුප්, ත්‍රුප්පව්වයොච ථප්පව්වයොචාති ඉමෙ වෙ පව්වයා කප්පවි භොනතීති අසංසෙ—සො. ත්‍රුච් ථොච=ත්‍රුච්; (විඤ්ඤ)සත්‍යතනං පුරුණි=සත්‍යමි; “**සංඛ්‍යාසුරණොමො**” යි මො (පුන “**නදදිනො චාජ**” යි ඉද්දියං “ජ” කාය සත්‍යමයා. අපොභිමුඛං නමතිති—නාමං; නම—නමනෙ, “**විසරජපදදිනො ණ**” ඉති ණොසබ්බසංනාමාති—සබ්බනාමාති; තෙති සබ්බතාමෙතිති අසංසෙ—සො. භොනති, කෙ භොනති? ත්‍රුප් ඉති පව්වයා භොනති, කුතො ත්‍රුප්—පෙ—භොනති, සබ්බතාමෙතිත්‍රුප්—පෙ=භොනති, කසමිං අපො සබ්බපෙ—භොනති? සත්‍යමයා අපො සබ්බපෙ—භොනති, සත්‍යමයා අපො සබ්බතාමෙති ත්‍රුප් ඉති පව්වයා කප්ප භොනති? සත්‍යමයා අපො සබ්බතාමෙති ත්‍රුප් ඉති පව්වයා කප්පවි යානෙ භොනති අසංසෙ=නසො. භොනතීති අස්සාහවාය ආඛ්‍යාතත්‍රියාය වුත්තත්තා ත්‍රුප් ඉති චතතකතතුතිද්දෙසො.

1952. ප්‍ර. කතමානිඋද්‍යානරණානි? වි.සබ්බතු,සබ්බසා; අසා
එසානි

1953.- ප්‍ර. සබ්‍යාසයෙහි කසම වූවාද? වි.සුබ්‍යාසයෙහි ඉ
මෙසං පව්‍යාසයෙහි අභ්‍යවර්තයා.

1954. ප්‍ර. “ත්‍රේනිවච්ඡා” නම් කි-පෙ-වි අකාරාදෙසවිධිසුත්තං.
 1955. ප්‍ර. “ත්‍රේ” ති කො නිදදෙසො? වි. නිමිත්තනිදදෙසො.
 1956. ප්‍ර. “නිවච්ඡා” නම් කො නිදදෙසො? වි. විසෙසනනිදදෙ.
 1957. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ—සනති? වි. සබ්බසංඉතිව-ඵතස්ස
 ඉතිව-අකාරොඉතිව තිස්සො සංගතිභිණි පදනි පි “සබ්බසංඉතිව
 භාසකාරො මා,,ති ඉතොඅනුචතතනෙති

“ත්‍රේ නිවච්ඡා” නම් කි-පෙ-නෙ, සබ්බසං ඵතසද්දස්ස අකා
 රො හොති තුප්පවච්ඡෙ නිවච්ඡනි සුපනතං අස-පෙ-නො. ත්‍රේ, රුළුසිසනමොක-පෙ-දං; නිවච්ඡනි නිපාතපදනති පි
 පදං අස-පෙ-නො. ත්‍රේ, තුප්පවච්ඡෙ පරෙ සබ්බසං ඵතසද්ද
 සං; නිවච්ඡං, අවිකපොන අකාරො හොතිති අස-පෙ-නො. හොති-නො
 හොති? අකාරො හොති, කස්ස අකාරො හොති? ඵතස්ස අකාරො
 හොති? කථමනුතස්ස ඵ-පෙ-නොති? සබ්බ
 සං ඵ-පෙ-නොති, කස්මිං නිමිත්තෙස-පෙ-නොති? තුප්ප
 වච්ඡෙ පරෙ ස-පෙ-නොති, තුප්පවච්ඡෙ පරෙ සබ්බසං ඵත
 සං අකාරො කථං හොති? තුප්පවච්ඡෙ පරෙ සබ්බසං ඵතස්ස
 අකාරො නිවච්ඡං හොතිති අස-පෙ-නො. (හොතිති අර්කා
 හවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය වුත්තතතා අකාරොති වුත්තකතකුච්ඡිදෙ
 සො.)

1958. ප්‍ර. කථමුද්ගරණොති? වි. අනුඉති

1959. ප්‍ර. “කිසමා වො” ති කි-පෙ-වි. වප්පවච්ඡෙවිධිසුත්තං.
 1960. ප්‍ර. “කිසමා” ති කො නිදදෙසො? වි. අවධිනිදදෙසො.
 1961. ප්‍ර. “වො” ති කො නිදදෙසො? වි. විසිතිනිදදෙසො.
 1962. ප්‍ර. කිත්තකා...පෙ—සනති? වි. ක්වච්ඡුතිව-අපොඉති
 වසතනමියං ඉතිව තිස්සො සනති. ක්වච්ඡ-අපොතිවෙ පදනි
 “ක්වච්ඡො පංචමාපෙඨ” ති ඉතොච සත්තමියාති පදං “ත්‍රුථ
 සත්තමියං සබ්බනාමෙති”, ති ඉතොච අනුචතතනෙ.

“කිසමා වො” ති කි-පෙ-නෙ, කිමිච්චතස්ස වප්පවච්ඡෙ
 හොති සත්තමියොති සුපනතං අස-පෙ-නො. කිසමාති, ස
 බ්බනාමිකපංචමො-පෙ-දං; වොති, රුළුපිපාමෙක-පෙ-දනති
 පි පදං අස-පෙ-නො. කිසමා, කිසද්දතො සත්තමියා අපො; වො,
 කතා පි වප්පවච්ඡෙ හොතිති අස-පෙ-නො. හොති-නො නො

1971. ප්‍ර. “හිංහංගිංගන” නම් කි-පෙ- වි.හිංගාදිප්පව්වක විසිසුතනං.
1972. ප්‍ර. “හිංහංගිංගන” නම් කො-පෙ- වි.විසසිතිද්දෙසො
1973. ප්‍ර. කිත්තකා-පෙ-සනති? වි.කවිඉතිව-අපොඉතිව-සත්තමියාඉතිව=කියම.ඉතිව වතසො සනති.කවි-අපොතිවෙ පද්‍යති“කවිනො පංචමාසො,,ති ඉතොව සත්තමියාති පදං නුඨසත්තමියා සබ්බ නාංමහි”ති ඉතොව කියමාති පදං.“කියමා වො”ති ඉතොවඅනුච්ඡතනෙ.

“හිංහංගිංගන,,නම් කි-පෙ-තෙ,කිමිවෙවතසො සත්තමාසො හිංහංගිංගනං ඉවෙවතෙ පච්චයා හොනති අසපනසං අස-පෙ-පො.හිංහංගිංගනංඉති සමාසත්තපස්මාබ-පෙ-නති එකපදංඅස-පෙ=ගො. (සත්තමාසො,සත්තමියා අපො; කියමා,කියෙද්දො;) හිංහංගිංගනං, හිංහංගිංගනංඉති එතෙ තසො පච්චයා හොනති අස-පෙ-පො.හිං ව හං ව හිංගනං ව-හිංහංගිංගනං (විනෙද)අස-පෙ-පො.හොනති=කෙ හොනති?හිංහංගිංගනංඉති පච්චයා හොනති,කුතො හිංහං-පෙ-හොනති? කියමා(කියෙද්දො) හිං-පෙ-හොනති, සමිං අපො කියමා-පෙ=හොනති? සත්තමියා අපො කියමා හිංහංගිංගනංඉති පච්චයා හොනතී. අස-පෙ-නසො,(හොනතීති අප්පාහවාය ආබ්‍යාතත්‍රියාය චුත්තතතා හිංහංගිංගනනති චුත්ත කතකුතිද්දෙසො.)

1974. ප්‍ර. කථං උද්ගරණාති? වි.කුහිං,කුහං,කුහිංගනනති.

1975. ප්‍ර. “කු හිංහංසු වෙ”ති කි-පෙ=වි.කුආදෙසවිසිසුතනං
1976. ප්‍ර. “කු,,ති කො නිද්දෙසො? වි.කාරිකනිද්දෙසො
1977. ප්‍ර. “හිංහංසු”ති කොනිද්දෙසො? වි.නිමිත්තනිද්දෙසො
1978. ප්‍ර. “වා,,ති කො නිද්දෙසො? වි.සමුච්චයනිද්දෙසො
1979. ප්‍ර. කිත්තකා-පෙ=වි.කියාති එකාච.සා“කියා කවෙ වා,,ති ඉතො අනුච්ඡතනෙ

“කු හිංහංසු වෙ,,ති කි=පෙ=කිමිවෙවතසො කොදෙසො හොති හිංහංඉවෙවතෙසුති අසපනසංඅස-පෙ-පො.කුඉති,රු ඉතිපස්මෙ-පෙ-දං;හිංහංසුති, සමාසත්තසත්තමිබ-පෙ-දං;වාති,

නිපාතපදනහි නිපදංශය--පෙ--ගො.හිංහංසුව, හිංහංඉති පච්ච
යෙසු පරෙසුව; (කියා,කියදදයා;) කු,කුආදෙසො හොතිහි අ
ස--පෙ--පො.හිංව හංව--හිංහං,තෙසු හිංහංසු(ඉතරෙතරයො
ගව්‍යෙ)අස--පෙ--ගො.හොති--කො හොති? කු හොති,කියා
කුහොති? කියා(කියදදයා)කු හොති, කියමි. නිමිපොත කියා
කු හොති? හිංහංඉති පච්චයෙසු පරෙසු කියා කු හොතිහිඅස
--පෙ--නසො.(හොතිහි අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය වුත්ත
තතා කුඉති වුත්තකතභුතිදෙසො කුඉති විසෙසසපදං කියා
හිඅඤ්ඤාභවභිත්තාසිකර,භිවිසෙසනපදනහි.)

1980. පු. කතමානි උදහරණානි? වි.කුහිං,කුහනනි

1981. පු. චකාරො කිමසං? වි.හිඤ්චනං උචනං (පච්චයෙසු
පරෙසු අසං කුආදෙසො හොතිහි ඤ්ඤාභවාය--කුහිඤ්චනං
කුද්වංනති.

1982. පු. “නමො වෙ”හි කි--පෙ--වි.හිංහංපච්චයවිසිසුතතං.

1983. පු. “නමො,,හි කො නිදෙදසො? වි.අච්චිතිදෙදසො.

1984. පු. “චා”හි කො නිදෙදසො? වි.නිවත්තනං නිදෙදසො

1985. පු. කිත්තතං--පෙ-- වි.කුචි-සත්තමියාඅපො- හිංහංඉති

චතසො. කුචි-පොති,වෙ පදනි “කුචිනො සඤ්චරායං”හි
ඉතොච සත්තමියානිපදං“නුචසත්තමියාසඤ්චරාමෙහි,,හි ඉතො
ච හිංහනහි“හිංහංහිඤ්චන,,හි ඉතොච අනුචත්තං

“නමො වෙ,,හි කි--පෙ--තෙ,තසදදතො හිංහංඉච්චිතෙ
පච්චයා හොති සත්තමාපොති අස--පෙ--පො.තමහාහි,රු
ඉතිපඤ්චමො--පෙ--දං;චාහි;නිපාතපදනහි නිපදං අස--පෙ--ගො.
තමහා,තසදදතො;සත්තමාපො,සත්තමියා අපො;කුචි,කපචි;
හිංහං,හිංහංඉති පච්චයා හොතිහි)අස--පෙ--පො.හොති-
කෙ හොති? හිංහං හොති,කියමි. අපො |හිංහං හොති? ස
ත්තමියා අපො හිංහං හොති,සත්තමියා අපො කපචි හිංහං
හොති? සත්තමියා අපො කපචි හිංහං (ඉච්චිතෙ පච්චයා)
හොතිහි අස--පෙ--නසො.(හොතිහි අඤ්ඤාභවාය ආබ්‍යා
නක්‍රියාය වුත්තතතා හිංහංඉති අඤ්ඤාභවවුත්තකතභුතිදෙදසො)

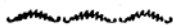
1986. පු. කතමානි උදහරණානි? වි.තහිං,තහනනි

1987. පු. චකාරො කිමසං? වි.හිඤ්චනං නිමසං නිවත්තනං

1988. ප්‍ර. “සනාති” නම් කි—පෙ—වි. හිංපව්වයවිතිසුතනං
 1989. ප්‍ර. “සනාති” නම් කො නිදෙදසො? වි. අවධිනිදෙදසො
 1990. ප්‍ර. “හි” නම් කො නිදෙදසො? වි. විසසිතිදෙදසො
 1991. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ—වි. කුච්-අපො— සත්තමියානි නි
 සො. තෙසු කුච්-අපොනි වෙ “කුච්නො පසඤ්චායො” නි ඉ
 තොව සත්තමියානි පදං “ත්‍රුථ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි” නි
 ඉතොව අනුචතතෙන

“සනාති” නම් කි—පෙ—තො, යසදුතො සත්තමියො හිං
 පව්වයො හොතිති අස—පෙ—කො, යතොති, නිපන්නනිපාත
 පදං; හිනාති, රුලුති පස්මෙකච්චනනාපදනාති විපදං. අස—පෙ—
 ගො, යතො, යසදුතො; (සත්තමියො, සත්තමියා අපො; කුච්,
 කපා වි;) හිං, හිංපව්වයො හොතිති අස—පෙ—කො, හොති—කො
 හොති? හිංපව්වයොහොති, කුතො හිංපව්වයො හොති? යතො
 හිංපව්වයො හොති, කසමිං අපො යතො—පෙ—හොති? සත්ත
 මියා අපො යතො—පෙ—හොති, සත්තමියා අපො යතො හිං
 පව්වයො කපා හොති? සත්තමියා අපො යතො හිංපව්වයො
 කපා වි හොතිති අස—පෙ—නො. (හොතිති අප්ඤ්ඤාභවාය ආ
 බ්‍යානක්‍රියාය වුත්තතො හිනාති වුත්තකතොතිදෙදසො)

1992. ප්‍ර. කතමං උදහරණං? වි. යතිනාති

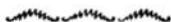

1993. ප්‍ර. “ඉමසමා හමා මෙ,, නි කි—පෙ—වි. හමාපව්වයවි
 1994. ප්‍ර. “ඉමසමා,, නි කො නිදෙදසො? වි. අවධිනිදෙදසො
 1995. ප්‍ර. “හමා” නි කො නිදෙදසො? වි. විසසිතිදෙදසො
 1996. ප්‍ර. “වා,, නි කො නිදෙදසො? වි. අවධාරණනිදෙදසො
 1997. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ—වි. කුච්-අපො—සත්තමියානිතිසො
 තෙසු කුච්=අපොනි වෙ “කුච්නො පසඤ්චායො” නි ඉතො
 ව සත්තමියානිපදං “ත්‍රුථ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි” නි ඉතොව
 අනුචතතෙන

“ඉමසමා හමා මෙ,, නි කි—පෙ—තො, ඉමසදුතො හමඉදව
 තෙ පව්වයොහොති සත්තමියොති අස—පෙ—කො, ඉමසමානි,
 රුලුතිපස්මෙකච්චනනාපදනාති විපදං. අස—පෙ—ගො ඉමසමා, ඉමසදුතො; හමා
 හමඉති පව්වයා; (සත්තමියො, සත්තමියා අපො; කුච්, කපා වි;) හො

හැඩි අස-පෙ-පො. හො-වඩොව-හඩා; (ඉහරෙතරයොගවනො)
 අස-පෙ-හො. හොහැඩි -කො හොහැඩි? හඩා හොහැඩි, කුතො
 හඩා හොහැඩි? ඉමසොහඩා හොහැඩි, ඉමසො හඩඉහි පව්වයා
 කසමි. අපො හොහැඩි? ඉම-පෙ-සතනමයපො හොහැඩි, ඉම-
 පෙ-සතනමයපො කස හොහැඩි? ඉමසො හඩඉහි පව්වයා
 සතනමයපො කස වි හොහැඩි අස-පෙ-නසො. (හොහැඩි
 අර්ඛාගවය ආරාතනක්රියාය වුතනතා හඩාහි වුතනකතනුති
 දෙසො)

1998. පු. කතමානි උදහරණානි? වි. ඉහ, ඉඩානි (ඉමසමි ගති
 කවිගතගණපලං)

1999. පු. “සබ්බතො ධි”හි කි-පෙ-ධිප්පව්වයො විධිසුතනං.

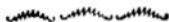
2000. පු. “සබ්බතො”හි කො නිදදදසො? වි. අවධිනිදදදසො

2001. පු. “ධි”හි කො නිදදදසො? වි. විසඞ්ගිනිදදදසො.

2002. පු. කිත්තකා-පෙ-වි. කවි- අපො-සතනමියානි නිසො. තෙසු
 කවි-අපොහි වෙ “කවිතො පසව්වයො”හි ඉතො
 ව සතනමියානි පදං “ත්‍රිප් සතනමියා සබ්බ තාමෙහි”හි ඉතො ව
 අනුචතනෙ

“සබ්බතො ධි”හි කි-පෙ-තෙ, සබ්බසද්දතො සතනමියා
 අපො ධිප්පව්වයො හොහිනි සුපතනං. අස-පෙ-පො. සබ්බතො
 නි, නිප්පතනනිපාතපදං, ධිහි, රුමනිප්පමෙ-පෙ-දනනි විපදං.
 අස-පෙ-හො. සබ්බතො, සබ්බසද්දතො; (සතනමියො, සතනමියා
 අපො; කවි, කසවි;) ධි, ධිප්පව්වයො හොහිනි අස-පෙ-
 පො. හොහි-කොහොහි? ධිප්පව්වයො හොහි, කුතො ධි-පෙ-
 හොහි? සබ්බතො ධි-පෙ-හොහි, කසමි. අපො ස-පෙ-හො
 හි? සතනමියා අපො ස-පෙ-හොහි, සතනමියා අපො සබ්බතො
 ධිප්පව්වයො කස හොහි? සතනමියා අපො සබ්බතො, ධිප්පව්ව
 යො කස වි හොහිනි අස-පෙ-නසො. (හොහිනි අර්ඛාගව
 ය ආරාතනක්රියාය වුතනතා ධිහි වුතනකතනුතිදෙසො)

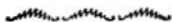
2003. පු. කතමං උදහරණං? වි. සබ්බධිහි. (සබ්බසමිහි කවි
 ගතගණපලං)

1004. පු. “කාලෙ”හි කි—පෙ=වි.අධිකාරසුත්තං

2005, පු. “කාලෙ”හි කො නිද්දෙසො?වි.විසානිද්දෙසො

“කාලෙ”හි කි—පෙ—නෙ,යෙ ඉතොපරං චක්ඛාමි තෙ කාලෙයෙව හොගාහිති ඤාපනසං අසංපෙ—මො. වෙදිතඛං=කිං වෙදිතඛං—? කාලෙහි එතං සුත්තං වෙදිතඛං, කෙති කා—පෙ=වෙදිතඛං? වෙය්‍යාකරණිකෙති කා—පෙ—වෙදිතඛං, වෙය්‍යාකරණිකෙති කාලෙහි එතං සුත්තං කිමසං වෙදිතඛං? වෙය්‍යාකරණිකෙති කාලෙහි එතං සුත්තං අධිකාරසං වෙදිතඛනාහි අසංපෙ—නමො(වෙදිතඛනාහි කම්මසාධනක්‍රියාය චුත්තතතා එතහාහි චුත්තකම්මනිද්දෙසො,තාසාචුත්තතතා වෙය්‍යාකරණිකෙතිහි අචුත්තකතාහිද්දෙසො)

2006. පු. “කිංසඛබ්බෙසුකාසකුහි දදවන”හි කිමිදං?

වි.දදවනං පච්චයයි සුත්තං.

2007. පු. “කිංසඛබ්බෙසුකාසකුහි”හි කො=පෙ—වි.අවධි

2008. පු. “දදවන”හි කො—පෙ—වි.විසිතිද්දෙසො

2009. පු. කිත්තකා—පෙ+ වි.අපො— සත්තමියා—කාලෙහිහි සො.නෙසු අපොහි පදං “කවිනො පඤ්චමසො,”හි ඉතොව සත්තමියාහි පදං “ක්‍රම සත්තමියා සඛබ්බාමෙහි,”හි ඉතොව “කාලෙ,”හි ඉදං සුත්තංව අනුචිත්තතෙ.

කිං—පෙ—නහාහි කි—පෙ—නෙ,කිංසඛබ්බෙසුකාසකු ඉවෙවහෙති කාලෙ ගම්‍යමානෙ සත්තමියෙ යථානුරූපං දදවනං ඉදවනෙ පච්චයා හොගාහිති ඤාපනසං අසංපෙ—මො.කිංසඛබ්බෙසුකාසකුහිහි, සමාසනපඨමාබ—පෙ—දං;දදවනනහි, සමාසනපඨමාබ—පෙ—දනහිවිපදං අසංපෙ—මො.කිංසඛබ්බෙසුකාසකුහි, කිංසදුසඛබ්බසදුඅසදුසදුඵකසදුඉති ඉමෙහි සද්දෙහි ච කුඉති නිපාතතතාච;දදවනං,දදවනංඉති පච්චයා හොගාහිති අසංපෙ—මො.කිංව සඤ්චාව අසදුසදුඵක ඵකොව යෙ, ච කුච—කිංසඛබ්බෙසුකාසකු; (ඉතරෙතරයොගවනෙ) තෙහි කිංසඛබ්බෙසුකාසකුහි. දව දවනාච—දදවනං; (ඉතරෙතරයොගවනෙ)අසංපෙ—මො.හොගාහි—කෙ හොගාහි? දදවනං හොගාහි,කුතො දදවනං හොගාහි? කිංසඛබ්බෙසුකාසකුහි දදවනං හොගාහි,කසම්මං අපො කිං=පෙ—හොගාහි? සත්තමියා අපො

කිං—පෙ—හොනි.කසම්.(ගමමානෙ)සතන-පෙ-හොනි? කා
ලෙ(ගමමානෙ)සතනමිසා අපො කිංසබ්බෙකුකුකයකුති දදාවනං
හොනිති අස=පෙ—නසො.(හොනිති අජ්ඣාතවාය ආබ්බා
නක්ඛිසාය වුත්තනනා දදවනනි වුත්තකනතුතිදදසො)

2010. පු. කතමානි උදහරණානි?

මි. කද්ද,සබ්බදා,අසද්ද,එකද්ද,යද්ද,කුද්දවනනි

2011. පු. “සබ්බස්ස සො දුම්භි ඩා”ති කි-පෙ-වි.සකාරා
දෙසවිධිපුත්තං

2012. පු. “සබ්බස්සා”ති කො නිදදෙසො? වි.කාරිනිදදෙසො

2013. පු. “ඉසා,,ති කො නිදදෙසො? වි.කාරියනිදදෙසො

2014. පු. “දුම්භි,,ති කො නිදදෙසො? වි.නිමිත්තනිදදෙසො

2015. පු. “චා,,ති කො නිදදෙසො? වි.විභාසනනිදදෙසො

“සබ්බස්ස සො දුම්භිචා,,ති කි-පෙ-නෙ,සබ්බසද්දස්ස
සාදෙසො හොති දුම්භි පච්චයස්මිං විකප්පනාති සුපනපාංඅස
—පෙ=පෙඤාදාමිති,දුම්භි පච්චයෙ පරෙ;සබ්බස්ස, සබ්බසද්දස්ස;
සො,සකාරාදෙසො;චා,විකප්පන හොතිති අස=පෙ=නෙඤා.හො
ති-කො හොති? සකාරාදෙසො හොති,කස්ස ස—පෙ—හොති?
සබ්බසද්දස්ස ස—පෙ=හොති,කසම්. නිමිත්තන: සබ්බ—පෙ—
හොති? දුම්භි පච්චයෙ පරෙ සබ්බ-පෙ-හොති,දුම්භි පච්චයෙ
පරෙ සබ්බසද්දස්ස කථං සකාරාදෙසො හොති? දාමිති පච්ච
යෙ පරෙ සබ්බසද්දස්ස විකප්පන සකාරාදෙසො හොතිති අ
ස=පෙ—නසො.(හොතිති අජ්ඣාතවාය ආබ්බානක්ඛිසාය වුත්ත
නනා සොති වුත්තකනතුතිදදෙසො සොති විසෙස්සපදං සබ්බ
ස්සාති ගිහනාගිකරණවිසෙස්සනපදං)

2016. පු. කතමානි උදහරණානි? වි.සද්දති(වාසද්දස්ස වික
පච්චාචකනනා අයං සකාරාදෙසො, විකප්පන හො
තිති දිපෙති,තෙන සබ්බද්දති සිජ්ඣති)

2017. පු. “නමො දුනි මෙ,,ති කි--පෙ—වි දානිදාපච්චයවිධි

2018. පු. “නමො,,ති කො නිදදෙසො? වි.අවධිනිදදෙසො

2019. පු. “දුනි,,ති කො නිදදෙසො? වි.විසයිනිදදෙසො

2020. ප්‍ර. “වා,,ති කො නිදෙදසො? වි.අනුකඩ්ඝනනිදෙදසො
 2021. ප්‍ර. කිතතකා—පෙ— වි.අපො—සතනමිසා—කාලෙ—දාඉති
 චතසො.තෙසු අපොති පදං“කිවිහො පසවමසෙය්,,ති ඉ
 හොච සතනමිසාති පදං“නුච සතනමිසා සබ්බතාමෙහි,,ති
 ඉහොච “කාල,,ති ඉදං සුතනංච ද්‍යති පදං “කිංසංඝකෙද්දසො
 කසකුති ද ද්‍යවන,,තති ඉතොච අනුචතතනෙ

“නමො දති වා,,ති කි—පෙ—තෙ, තසදදතො කාලෙ ස
 තනමසො දතිද, ඉච්චෙනෙ පච්චයා හොතතිති සුපතරං.
 අස=පෙ=කො, තහොති, අනුකරණපසවමස—පෙ—දං; දති
 ති රුලිතිපස්මෙ—පෙ=දං; වාති, නිපාතපදනති තිපදං. අස—
 පෙ=හො. (කාලෙ, කාලෙ ගමසමානෙ; සතනමසො, සතනමි
 යා අපො;) තහො, තසදදතො; දතිද, දාතිච දාච ඉති වෙ
 පච්චයා හොතතිතිඅස—පෙ—කො. හොතති—කෙ හොතති? දා
 නිදාඉති එතෙ පච්චයා හොතති,කුතො දාතිදා—පෙ—හොතති?
 තසදදතො දාතිදා—පෙ— හොතති, කසමිං අපො තස=පෙ—
 හොතති? සතනමියා අපො තස—පෙ—හොතති, කසමිං ගමස
 මානෙ සතන—පෙ—හොතති? කාලෙ ගමසමානෙ සතනමියා අ
 පො තසදදතො දාතිදාඉති එතෙ පච්චයා හොතතිති අස=පෙ
 —නසො. (අසමිං සුතෙන දාතිති එකච්චනං හොතිති අප්ඤ්ඤාන
 වාය ආබ්‍යාතක්‍රියාය සමඛංකිමුපගව්‍යති වනාරො අනුකඩ්ඝන
 තො, තෙන දාපපච්චයසො සමඛංකිං දිපෙති, තතො දාතිච හො
 ති දාච හොතිති පච්චෙකං සමබ්බතා සුයතෙ. ආචරියාපන
 තෙ වෙ එකතො කතො චුතතිසු බහුවචනෙනදසොයො බහු
 චචනක්‍රියං සංදසසයිංසු තෙසං ආචරියානං චචනමනුගව්‍යතෙන
 න මයාපි තථෙව දසසිතං අපාකථනවොදනාපරිභාරෙසු. චුතතා
 නුතාකථනෙ සුතෙනදසසිත එකච්චනං ගහෙයො දාති හොති
 දාසොතිති පච්චෙකං වා චුතතියං දසසිත බහුවචනවසෙන
 දාතිදා හොතතිති වා යොජනියො.)

—o3o—

2022. ප්‍ර. “ඉමසමා රහිධුනාදති මෙ,,ති කිමිදං සුතනං?
 වි. රහි-ධුනා-දාතිඉති පච්චයවිධිසුතනං.
 2023. ප්‍ර. “ඉමසමා,,ති කො නිදෙදසො? වි.අවසිනිදෙදසො
 2024. ප්‍ර. “රහිධුනාදති,,ති කො—පෙ—වි.විසිනිනිදෙදසො

2025. පු. “වාහි,, කො නිදෙදසො? වි.අනුකඛිනනිදෙදසො
 2026. පු. කිත්තකා-පෙ- වි.අපො- සත්තමියා--කාලෙහි ති
 සොසා සනති.තෙසු අපොහි පදං“කවිනොපසවමාසෙහි,,ති
 ඉතොව සත්තමියාහි පදං“නුඵසත්තමියා සබ්බතාමෙහි,,ති
 ඉතොව “කාලෙ,,ති ඉදං සුත්තංව අනුචතතෙන

“ඉමස්මා රහිබුනාදාහි වෙ,,ති කි-පෙ-තෙ,ඉමසදුද
 තො රහිබුනාදාහි ඉවෙවතෙ පච්චයා හොනති කාලෙ සත්ත
 මාසෙහි සද්දාසංඝංඅස-පෙ-සෙය්වා.ඉමස්මාහි,රුමහිපඤ්චමො
 =පෙ=දා; රහිබුනාදාහිහි, සමාසත්තපඨමාබ-පෙ=දං; වාහි;
 නිපාතපදනති නිපදංඅස-පෙ-ගො (කාලෙ,කාලෙගමාමානෙ; ස
 ත්තමාසෙහි, සත්තමියා අපො;)ඉමස්මා, ඉමසදුදතො; රහිබුනා
 දාහිව,රහි-බුනා--දාහි ඉති එතෙ පච්චයා හොනතිහි අස-
 පෙ-සෙය්වා.රහිව බුනාව දාහිව-රහිබුනාදාහි,(චක්ඛු)අස-පෙ-
 හො.හොනති-කො හොනති? රහිබුනාදාහි ඉති පච්චයා හො
 නති,කුතො රහිබුනා-පෙ-හොනති? ඉමසදුදතො රහි--පෙ-
 හොනති;කසං අපො ඉම-පෙ-හොනති? සත්තමියා අපො ඉ
 ම-පෙ-හොනති,කසම්. ගමාමානෙ සත්තමියා-පෙ-හොනති?
 කාලෙ(ගමාමානෙ)සත්තමියා අපො ඉමසදුදතො රහිබුනාදාහි
 ඉති පච්චයා හොනතිහි අස-පෙ-හොනති.(හොනතිහි ‘අර්කාහවා
 ය ආබ්ඝාතක්‍රියාය වුත්තත්තා රහිබුනාදාහිහි වුත්තකතතානිදෙද
 සො)

2027. පු. කතමාහි උදාහරණාහි?
 වි. එතරහි,අබුනා,ඉදානිහි

2028. පු. “එතරහිමහි,,ති කි-පෙ-වි.එතාදෙසවිධිසුත්තං.
 2029. පු. “එතා,,ති කො නිදෙදසො? වි.කාරියනිදෙදසො
 2030. පු. “රහිමහි,,ති කො නිදෙදසො? වි.නිමිත්තනිදෙදසො
 2031. පු. කිත්තකා-පෙ- වි.සබ්බසංඝංඉමස්මාඉති වෙ.සබ්බ
 සංඝාහි පදං“සබ්බසංඝානිසංඝානා රො වා,,ති ඉතොව ඉමස්මාහි
 පදං“ඉමස්මිනංදහිහතොසෙසුවා,,ති ඉතොව අනුචතතෙන

“එතරහිමි,,හි කි-පෙ-තෙ,සබ්බසංඝාති ඉමසද්දස්ස ආදෙසො හොති රහිමි පච්චයෙ පරෙති සුපතං අස-පෙ-සො.එතාහි, රුළුපඨමෙක-පෙ=දං; රහිමිහි,රුළුසතන-මො-පෙ--දහි අස-පෙ-ගො.රහිමි,රහිමි පච්චයෙ පරෙ; (සබ්බසංඝාතං,සකලස්ස; ඉමස්ස, ඉමසද්දස්ස;) එත.එතාදෙසො හොති අස-පෙ-සො.හොති-කො හොති? එතාදෙසො හොති,කස්ස එතාදෙසො හොති? ඉමස්ස එතාදෙසො හොති,කථංගුතස්ස ඉ-පෙ-හොති?සබ්බස්ස ඉ-පෙ=හොති, කස්මි. නිමිත්තෙ ස=පෙ-හොති? රහිමි පච්චයෙ පරෙ සබ්බස්ස ඉමස්ස එතාදෙසො හොති අස-පෙ-නො(හොතිහි අස්සාහවාය ආබ්බාතනියං වුත්තනතා එතෙති වුත්තනතනුතිදෙසො)
2032. පු. කතමං ලදාහරණං වි.එතරහිති

2033. පු. “අබ්බනාමහිමි,,හි කි-පෙ-අකාරාදෙසවිසිසුතනං
2034. පු. “අ,,ඉති කො නිද්දෙසො? වි.කාරිකනිද්දෙසො
2035. පු. “බුනාමහි,,හි කො නිද්දෙසො? වි.නිමිත්තනිද්දෙ
2036. පු. “වා,,හි කො නිද්දෙසො? වි.අවධාරණනිද්දෙසො
2037. පු. කිත්තනා--පෙ--වි.සබ්බස්ස-ඉමස්සාහි වෙ.තෙසු සබ්බස්සාහි පදං “සබ්බස්සනස්සනාපොවා,,හි ඉතොව ඉමස්සාහි පදං “ඉමසසංඝාතංගිහනොධෙසුවා,,හි ඉතොව අනුචිත්තනෙ.

“අබ්බනාමහිමි”හි කි-පෙ-තෙ,සබ්බසංඝාති ඉමසද්දස්ස අකාරාදෙසො හොති බුද්ධාපච්චයෙ පරෙති සුපතං අස-පෙ-සො. අභි,රුළුපඨමෙ-පෙ-දං;බුනාමහි,රුළුසතනමො-පෙ-දං;වාහි, නිපාතපදහි හිපදං අස-පෙ-ගො.බුනාමහි;බුනාමහි පච්චයෙ පරෙ;(සබ්බසංඝාතං,සකලස්ස; ඉමස්ස,ඉමසද්දස්ස;) අකාරො, අකාරාදෙසො හොතිහි අස-පෙ-සො.හොති-කො හොති?අකාරො හොති,කස්ස අකාරො හොති?ඉමසද්දස්ස අ-පෙ-හොති,කථංගුතස්ස ඉ-පෙ-හොති?සබ්බස්ස ඉ-පෙ-හොති,කස්මි.නිමිත්තෙ ස=පෙ-හොති? වුත්තනමහි පච්චයෙ පරෙ සබ්බස්ස ඉමසද්දස්ස අකාරො හොතිහි අස-පෙ-නො(හොතිහි අස්සාහවාය ආබ්බාතනියං වුත්තනතා, අභි(අකාරොහි වුත්තනතනුතිදෙසො අභි විසෙසපදං ඉමස්ස අභි හිත්තනාධිකරණ විසෙසපදං, ඉමස්සාහි අස්සාහවිසෙස පදං සබ්බස්සාහි අස්සාහවිසෙසාධිකරණවිසෙසපදං)

2038. පු. කතමං උදාහරණං? වි. අබුනාති. (වකායො, අවධාරණසො තෙන අසං අකාරාදෙසො අවිකල්පකතොතිති දීපෙති)

2039. පු. “සබ්බාසමාවුසොපසග්ගනිපානාදිති වා,,ති කීම්දං? වි. (උපසග්ගනිපානානං) විහතති ලොපවිධිසුත්තං.

2040. පු. “සබ්බාස,,හති කො නිදදදසො? වි. කාරිතිදදෙසො.

2041. පු. “ආවුසොපසග්ගනිපානාදිති,,ති -පෙ-අවධිතිදදෙසො.

2042. පු. “වා,,ති කො නිදදදසො? වි. අවධාරණනිදදෙසො.

2043. පු. කිත්තකා-පෙ-වි. ලොපනති ඵකා ව. සා “සෙසතො ලොපං ගපිපි,,ති ඉතො අනුවතනතෙ

සබ්බා-පෙ-වා,,ති කී-පෙ-තෙ, ආවුසො සදුතොව උපසග්ගනිපානඉවෙවමාදිතිව සබ්බාසං විහතතිනං ලොපො හොතිති සදුපනතං අස-පෙ-ගො. සබ්බාසනති, ජිඛි-පෙ-දං; ආවුසො පසග්ගනිපානාදිතිති, සම, සනතපඤ්චම්බ-පෙ-දං; වාහි, නිපාතපදනති තිපදං අස-පෙ-ගො. ආවුසොපසග්ගනිපානාදිතිව, ආවුසොසදුඋපසග්ගනිපානඉවෙවමාදිතිව පරස්ස; සබ්බාසං, ඵකවචනබහුවචනානං පඨමදුතියාදීනං සබ්බාසං විහතතිනං; (ලොපො, ලොපො හොතිති) අස-පෙ-ගො, නාමංව ආබ්බාතංව උපෙව්ව අසං සජනතිති උපසග්ගා, උප පුබ්බො සජ-විසංගෙහ, “විසරුජපදාදිගොණ,,ඉති ගො. (රකාරස්ස “සච්ඡන්තං කුණාණානුබ්බො,,ති ගකාරො පුන විතනංව) පදානං ආදිමජ්ඣාචසානෙසු නිපතනතිති නිපාතා, නිපුබ්බො පද-ගතිමති, විසරුජාදීනා ගො. (දකාරස්ස “දො ඛස්ස වා,,ති වකාරෙන තකාරො) ආවුසොව උපසග්ගාව කිපාතාව-ආවුසොපසග්ගනිපානා, (විඤ්ඤාදි 11. පිඤ්ඤ) ආවුසොපසග්ගනිපානා ආදි සෙසං තෙ ආවුසොපසග්ගනිපානාදෙසො භොති. ආවුසොපසග්ගනිපානාදිතිති අස....පෙ-ගො. හොති-කො හොති? ලොපො හොති, කෙසං ලොපො හොති? විතතතිනං ලොපො හොති, කෙසං විත-පෙ-හොති? සබ්බාසං විත-පෙ-හොති, කුතො ස-පෙ-හොති? ආවුසොපසග්ගනිපානාදිතිව (පරාසං) සබ්බාසං විහතතිනං ලොපො හොතිති. අස-පෙ-ගො (හොතිති අජ්ඣාතවාස ආබ්බාතක්ඛියාස වුත්තතො ලොපානි අජ්ඣාතවුත්තකානුතිදෙසො)

2044. පු. කතමානි උදාහරණානි?

වි. නිංආවුසො නුමොආවුසොති එවමාදි

2045. පු. තනි උපසභා? කථං තෙසං ප්‍රයාතයා?

වි. විසනි, පදාදි මහි තෙසං පඤ්ඤාගො

(ශ්‍රේෂ්ඨ නාමයට ආධිපත්‍යයට උපගන්නා අන්තර්ගතය අතර
ප්‍රාග්ධනවේදී හෝ ප්‍රාග්ධන සංස්කෘතික උපකරණයක්, නිවිද්‍යාත්මක හෝ
නිවිද්‍යාත්මක උපකරණයක් බවට පත් කොට තිබේ. නිවිද්‍යාත්මක
සංස්කෘතිය අනුප්‍රාප්තිකව කොට තිබේ. විශේෂයෙන්ම නිවිද්‍යාත්මක

ධානිසං බාධිතෙ කොචි කොචි තං අනුචිතතතෙ,
තමෙවකෙසු විසෙසෙහි උපසග්ගහති නිධානි,

2046. පු. කුණි නිපාතා? කථං තෙසං පයොගො?

වි. නැව් තෙසං පමාණං, පදානං ආදිමජ්ඣිපරියොසා නෙසු.(තෙපනනිපාතා ජහාකාරෙති නිද්දිසා-එකකිරවකිරති යකිරවනකිරපඤ්චකිරජකිරතිපාතානං වසෙත.“වන-පෙ-නංකිං,,ඉති එකකිරතිපාතානාම, “හඤ්ඤිර-පෙ-සකිං සභිංඉ ති වකිරතිපාතා, “අඵවා අනතරා-පෙ-සතිකං සසකකං,, ඉති තතිසකිරතිපාතා,, “එතරඨි=පෙ-සෙය්පිදං,,ඉති වකිරතිපාතා, “අපෙපවනාම,,ඉති පඤ්චකිරතිපාතො, “තිසෙය් සොමනනාය,,ඉති ජකිරතිපාතො)

2048. ප්‍ර. එකෙකලිඳිගං නාම කිං?
 වි. ප්‍රමිඤ්ඤාපුංසකානං විසේන එකමෙකං ලිඳිගං ප
 කාසකා නාමා,තාති බුද්ධසද්දනොපපඤ්ඤාති යාවආයු
 සද්දපරියන්තා එසන්නරෙ දිස්සනෙන
2049. ප්‍ර. විලිඳිගං නාම කිං?
 වි. විසු විසු ලිඳිගසු වත්තමානා නාමාති,තාති “පුම්
 ඤ්ඤිභිනානාම සට්ඨං, ඉච්චාදිනා ආරහිත්වා දෙ
 වදනමච්චාදිනා නිසංචිතා
2050. ප්‍ර. කිං තිලිඳිගං?
 වි. තිසු ලිඳිගසු වත්තමානා සද්දා තෙ සඤ්ඤානරාදි
 නා නිද්දිසා
2051. ප්‍ර. කිං අලිඳිගං?
 වි. ලිඳිගසසඤ්ඤාය රහිතා නොපව්වයන්තාදයොව උප
 සංගතිපාතාව තෙ යොගොන අලිඳිගා වුච්චි
 නෙතතිඉතොපරං නිද්දිසාති.

නාමිකං.

ඉති ජොතිරනනසතිනා විරවිතො බාලාවනාරජ්ජවජාවිස්සජ්ජනෙ
 නාමිකසුච්චාවිස්සජ්ජනං නාම දුතියො පටිවෙජ්ජෙ.

සමාසො.

2052. ප්‍ර. සමාසො නාම කිං?
 වි. විසුං විසුං අප්පසකාසකානං වින්හං වා බහුතං
 වා පදානං එකච්ඡපනමනං (සමස්සතෙති සමාසො, සංඛෙපකර
 ණං සමාසො නාම,තං පන දුට්ඨං තොති අප්පසංඛෙපකරණං
 පදසංඛෙපකරණනති,ලුත්තසමාසෙ තදුගයමි පරිපුණ්ණමෙව
 ලබනති, අලුත්තසමාසෙ අප්පසංඛෙපකරණමෙව-විහතතිලොපා
 භාවතො.තෙන වුත්තං ආවරියෙන “සමාසොති හින්නත්තං
 පදානං එකප්පනා,ති ඉමසමිං පන වචනෙ චෙපි ලුත්තාලුත්ත
 සමාසා සංගතිනායෙව විසුටි ලුත්තාලුත්තසමාසෙසු එකප්පනාය
 ලබනමානතතා)
2053. ප්‍ර. සමාසො කෙසං කෙති සහ කදා හවති?
 වි. පඨානප්පඨානානුතානං පදානං පඨානානුතෙති නාම

පදෙහි සහ එකපදිකරණෙන උච්චාරණසහිසමාසො හොති.
(උපසන්නිපාතා අපසාධනනාමානි නාම තෙසෙහුපයන අබ්බ
සිතාවසමාසෙ දිස්සනොන)

2054. පු. කථාචිත්තතො?

වි. සකපදෙහි වා පරපදෙහි වා වාක්‍යාරූපෙන විච්චිත
කථනං.

2055. පු. කතී සමාසා? වි.ජසමාසා සහති—කම්මධාරයදිතු
තප්පරිසඛත්‍රඛිතිවඤ්ඤාවසරිතවපසන

2056. පු. කථංගුතො හොති කම්මධාරයසමාසො? වි.එකතා
නං සමානාධිකරණානං යො සමාසො සො කම්මධාර
යොනාම

2057. පු. කෙනෙසෙන කම්මධාරයොති වුච්චතො?

වි. විසෙසනවිසෙසාගුත්තානං විහනං පදානං ධාරණසෙන
කම්මධාරයොති වුච්චතො.(කම්මමිච වයං ධාරයතීති කම්මධාර
යො,යථාපන යාය කායවි ක්‍රියාය කම්මං තං කිරිතංව තාය ක්‍රි
යාය නිප්පාදිතපයොජනංවාතී වයං ධාරෙහි, යථාතං—ඔදනං
පච්චිති එස ඔදනගති කම්මං,තස්ස පචනං ක්‍රියා,තාය ඔදන
ස්ස නිබ්බන්ති පයොජනං,තදුභයමපි කම්මං ධාරෙහි,තථා අයං
සමාසොපි එකස්ස අසස්ස වෙනාමානි ධාරෙහි,තස්මා කම්මධාර
යොති වුච්චතො)

2058 පු. කතීවිධො සො? වි.නවවිධො හොති—විසෙසනපු
බ්බපදවිසෙසනුතතරපදවිසෙසනොභයපද උපමානුතතරපදසමා
වනපුබ්බපද අවධාරණපුබ්බපද නනිපාත පුබ්බපදකුපුබ්බපද පාදිපු
බ්බපදවසෙන.

2059. පු. කථං උදාහරණානි තෙසං? වි.මහාවිරො,මහාපුරි
සොති ආදීති විසෙසනපුබ්බපදස්සව සාරිපුත්තපොරො,මහාමො,
භග්ගොනපොරොතිආදීති විසෙසනුතතරපදස්සව සිතුණහං;බ
ඤ්ඤාපොරොති ආදීති විසෙසනොභයපදස්සව මුනිසිහො,මුනිව
සහොති ආදීති උපමානුතතරපදස්සව ධම්මබ්බුඤ්ඤා,ධම්මසඤ්ඤා
ති ආදීති සමනාවනපුබ්බපදස්සවගුණධනං, සමාධනනති ආදී
ති අවධාරණපුබ්බපදස්සව අමුත්තණො,අසුරොති ආදීති නති
පාතපුබ්බපදස්සව කදනහං,කුදාරාති ආදීති කුපුබ්බපදස්සව ප
වම්මං,සමාධානනති ආදීති පාදිපුබ්බපදස්සව යථාකාමං උදාහර
ණානි.

2060 ප්‍ර. කීං නාම දිගුසමාසෝ? වි. යො සමාසෝ සංඛ්‍යාපු
ඛ්‍යාව නපුංසකෙකච්චනතාවාති ඉමෙහි විහි ලක්ඛණෙති සමු
පෙනා හොති සො දිගුනාම.

2061. ප්‍ර. කෙනෙතෙත දිගුති වුවවතෙ? වි. සංඛ්‍යාපුඛ්‍යාව න
පුංසකෙකච්චනතාවාති ඉමෙසං විහතං ලක්ඛණානං පකාසක
තතා.

2062. ප්‍ර. කතිවිධො සො? වි. දුට්ඨො හොති-සමාහාරදිගුඅස
මාහාරදිගුවසෙන(සමාහාරදිගුමහි නපුංසකෙකච්චනතාව අසමා
හාරදිගුමහි යථායොගං නිලිඛිතතාව එකච්චනඛ්‍යවචනානිච්ච
හොගතීති දඬුඛං තිලොකං, තිදණ්ඩං, තිමලං*ඉති සමාහාරදිගු
සංඛ්‍යාව එකපුග්ගලො, චතුද්දිසා, දසසහසංඛ්‍යාවකඛ්‍යාවාලානි(ඉති අස
හාරදිගුසංඛ්‍යාව උදාහරණානි)

2063. ප්‍ර. කො නාම තපුරිසෝ? වි. යො සමාසෝ උත්තරප
දසෝච අත්ඨං පධානො සො තපුරිසෝ නාම

2064. ප්‍ර. කෙනෙතෙත තපුරිසොති වුවවතෙ?

වි. පුඛ්‍යපදෙන විසෙසිතස්ස උත්තරපදස්ස අත්ඨස්ස ප
ධානතො තපුරිසොති වුවවතෙ(යථානං-තස්ස පුරිසො තපු
රිසොති එත්ඨ තස්සඉති පුඛ්‍යපදං පුරිසොති උත්තරපදං, තස්ස
ඉති පුඛ්‍යපදෙන විසෙසිතමානස්ස පුරිසඉති උත්තරපදස්ස අ
ත්ඨො පධානො, යථා තපුරිසසඥො පුඛ්‍යපදෙන විසෙසිතමාන
ස්ස උත්තරපදස්ස අත්ඨො පධානො හොති තථෙච්ච තපුරිසස
මාසෙන සිඛ්‍යපදානථිපි පුඛ්‍යපදෙන විසෙසිතමානස්ස උත්තරපද
ස්ස අත්ඨො පධානො සියා)

2065. ප්‍ර. සො කතිවිධො හොති?

වි. දුට්ඨො හොති-පඨමානපුරිසෝ අමාදිතපුරිසොති

2066. ප්‍ර. කථං පඨමානපුරිසෝ?

වි, යස්මිං තපුරිසසමාසෙ සමස්සමානානං විහතං ප
දානං පුඛ්‍යපද පඨමානිතනි ලුහතා සො තපුරිසො පඨමා
තපුරිසොනාම(අබ්‍රාහමණොති තස්ස උදාහරණං, එත්ඨ නබ්‍රාහම

*තයො ලොකා සමාහවා-තිලොකං, තයො දණ්ඩා සමාහවා-
තිදණ්ඩං, තිණි මලාති සමාහවාති තිණණං මලානං සමාහාරො
ති වා-තිමලං

†එත්ඨොච සො පුග්ගලොවාති-එකපුග්ගලො, තයො හවා-තිහ
වා, චතස්සො දිසා=චතුද්දිසා, දසසහසානි චකඛ්‍යාවාලානි-දස
සහසංඛ්‍යාවකඛ්‍යාවාලානි.

හොඳින් සිතෙන කුණි නිපාතෙ පස්මාවිභතති දිස්සතෙ තං පස්මං විභතතිං ලොපෙතා සමසිතතතා පස්මානපුරිසො නාම, සොති දුට්ඨො දිගුතුල්ලසංහෙදෙන තෙසු නාව සකලොපි දිගු සමාසො දිගුතපුරිසො නාම, අයං පන සමාසො ලක්ඛණතො දිගුසදිසතතා දිගුව පට්ඨානවසෙන තපුරිසසදිසතතා තපුරිසොව හොතිති දිගුතපුරිසො නාම. යථා-නිලොකං, නිවලං, ඉව්වා දී. තනිපාතපුරිසපදකමධාරයො තුල්ලසංහතපුරිසො නාම. යථා-අබ්‍රාහමණො, අසුරොති

2067. පු. කීදිසො අමාදිතපුරිසො? වි. යසං. තප්පුරිසසමාසෙ සමස්සමානාතං විනතං පදාතං පුබ්බපදෙ දුතියාදිතං සත්තනතං විභතතිතං යා යා විභතති ලුප්පතෙ තං තං නාමං ගහෙතා දුතියාතප්පුරිසො-පෙ-සතනමිතප්පුරිසොති වොහරියතෙ, (සොපන අමාදිතප්පුරිසො ජබ්බිධො, ඉමිතා ජබ්බිධෙන අමාදිතප්පුරිසෙන සසිං පස්මානප්පුරිසංපි සමසිතතිතෙ සත්තනවිධො හොති තප්පුරිසො. තං යථා-

දුතියාදි. සමාසවාක්‍යානි

සමසිතපදානි.

(ද)	ගාමං x ගජතා-	ගාමගතො.
(න)	රඤ්ඤ x ගතො-	රාජගතො.
(ක)	අසිතා x කලතො-	අසිකලතො. *
(ච)	බුබුසු x දෙය්‍යං-	බුබුදෙය්‍යං
(ප)	වොරසමා x ගයං-	වොරගයං
(ඡ)	රඤ්ඤ x පුතො-	රාජපුතො.
(ස)	රූපෙ x සඤ්ඤ-	රූපසඤ්ඤ.
(ඨ)	ත x සුරො-	අසුරොති.

දුතියාතප්පුරිසො ගතසිතඅතිතඅතිකකතපතනආපනනපතිනගාමිආගාමිඉති එවමාදිති උත්තරපදෙහි සසිං හවෙය්‍ය, යථා-සරණංගතො-සරණගතො, එවං ධම්මතිස්සිතො, හවාතීතො, පමාණාතිකතනො, සුමපපතො, සොතාපතො, භූමිපතීතො, ගාමගාමී, වතාගමී, රථාරූලොහා, සබ්බරත්තිසොගතොති එවමාදිති, තවනතුමානඅනනඉති එවමාදිති කිතපච්චයනොති පදෙහි ස

* තතියාතප්පුරිසොති වුංතන කතියො තතියාපි කරණපො තතියාපි සංගතියාපෙ=කතියොපි කරණපොපි තතියාවිභතති සමහවතො.

ඕ. න හොති, යථා—මදනං භුතනවා, ධම්මං සුඤ්ඤානො, ධම්මං සුඤ්ඤානො, කට්ඨං කරානොති. තනියානප්පුරිසො කිතපච්චයනෙනාති නාමෙතිව පුබ්බසද්ධසමඉති ඉමෙති නාමෙතිව උපාසාවාචකොති නාමෙතිව කලහනිපුණමිසසකඛිලඉති එවමාදිතිව හොති යථා—බුඬෙන භාසිතො=බුඬභාසිතො, එවං මාසපුරෙකො, මාතුසද්ධො, පිතුසමො, එකුතවිසති, සිලවිකලො, අසිකලහො, වාචානිපුණො, යාවකාලිකසමමිසසං, වාචාසබ්බිලො, සද්ධකපෙසා, පුඤ්ඤානිකොති එවමාදිති. චතුස්සිකපුරිසොකදසොතිව අසාසද්දතිතසද්දදෙය්‍යසද්දදිති උතතරපදෙතිව සභිං සමාසියතෙ, යථා—විවරසු දුසුං—විවරදුසුං*තිකු සංඝසු අසාස විහාරො තිකුසබ්බසො, විහාරො† ලොකසුතිතො ලොකතිතො, එවං බුඬදෙය්‍යනාති එවමාදි. පඤ්චමිතප්පුරිසො අපගමනසොතිව භයසොතිව විරතිඅසොතිව මොචනසොතිව ඉති එවමාදිති උතතරපදෙති සහ සමාසියතෙ යථා—මෙටුනසමා අපෙතො මෙටුනපෙතො, එවං ආපනතිවුඨානා, වොරහං, පාපතිතො, අකතනබ්බිතරි, බ්බිතමුතො, කමමසමුඝිතනාති එවමාදි. ඡඤ්චප්පුරිසො පුත්තබ්බිතො, මවමාදිති උතතරපදභුතෙති සමඝක්ඛිවාචකොති පදෙති සභිං භවති, යථා රඤ්ඤ පුතො රාජපුතො, එවං රාජධනං, රාජමිත්තො, රාජාමවො, සෙසිපුතො, සෙසිධනං, සෙසිමිත්තො, තාදි, යා නිබ්බරණෙඡඤ්ච සා න සමාසියතෙ, යථා නරානං සෙසො බතියොති එවමාදි. සතනමිතප්පුරිසො සඤ්ඤාධුතතඡෙකපවිණ්ණානාරපට්ඨපණ්ඩිතකුසලනිපුණඉති එවමාදිති උතතරපදෙති සභිං භවති යථා—රුපෙ සඤ්ඤා රුපසඤ්ඤා, එවං ඉන්ද්‍රිතො, ධම්මඡෙකො සිප්පවිණ්ණො, ගාමනතරං, ධම්මපට්ඨ, ධම්මපණ්ඩිතො, සිප්පකුසලො, ධම්මනිපුණොති එවමාදි. යා නිබ්බරණෙ සතනමි සා න සමාසියතෙ, යථා පටිකෙසු ධාවනො සිසතමොති එවමාදි.)

2068. පු. කො නාම බහුබ්බිති?

වි. යසම්. සමාසෙ චින්නං වා බහුතං වා පදානං එකපදීකරණෙන කසාපි අඤ්ඤාපදසු අසාවබොධො හො

*තදසුසු උදාහරණං, නං අසො පයොජනං යසු නං තදසු, එසුසුසු පයොජනභුතං විවරං.

†අසසද්දෙන සහ සමාසො අවිකපෙසා තදසු විඤ්ඤාපනසං විහාරොති අඤ්ඤාපදං.

හි සො බහුබිහි නාම.(ජිනිඤ්ඤානි තස්ස උදාහරණං,ඉමිනා භගවාහි අප්පාච්චොධො,ජිනානි ඉඤ්ඤානි යෙනඉති සමාසවා ක්‍යං,අසමිං වානොස යෙනඉති අඤ්ඤපදං,සමසිතෙන පන ජිනා නි ඉඤ්ඤානි ඉති විනාං පදානලිපි අපො අයනිා යෙනඉති අඤ්ඤපදෙ අප්පාච්චොධො හොති)

2069. පු. කෙනසේන බහුබිහිති වුවවනෙ? වි.ගුණගුණසමා සපදෙන උපලක්ඛිතස්ස අඤ්ඤපදත්තස්ස පටිනානතො.(අයංහි බ හුබිහිසමාසො විපදො භින්නාධිකරණො නිපදො නතිපාතපු බ්බපදො සහපුබ්බපදො උපමානපුබ්බපදො සංඛ්‍යාහස්පදො දි සත්තරාලපො වෘත්තාරලක්ඛණොති නවවිධො,තෙසු තාව ය සමිං බහුබිහිමහි වෙ පදානියෙව සමසිතානි සො විපදබහුබි හිනාම (යථා—ආගතා සමණා යං සො ආගතසමණො,විහා රො)සමස්සමානානං නාමිතපදානං අඤ්ඤමඤ්ඤවිසදිසා විහතති යො හොතති සො භින්නාධිකරණොනාම(යථා—උරසි ලොමා නි යස්ස සො උරසිලොමො)නිමි පදානි සමසිතානි සොතිප දො නාම(යථා—මත්තා බහවො මාතඛිතා යසමිං තං මත්තබහු මාතඛිතං,වතං) නඉති නිපාතො පුබ්බෙ හොති සො නතිපා තපුබ්බකො නාම.(යථා නති සමො යස්ස සො අසමො) සහ සදුපුබ්බකො සහපුබ්බපදො නාම(යථා සහසෙතුතා යො ව තතතෙ සහෙතුකො)උපමාපුබ්බකො උපමාපුබ්බපදො නාම(යථා නිමුණොධො ඉව පරිමණිඛලො යො රාජකුමාරො සොයං නි මුණොධපරිමණිඛලො, රාජකුමාරො)සමස්සමානානි වෙපි පදානි සංඛ්‍යාවාවකානි හොතති සො සංඛ්‍යාහස්පදො නාම(යථා— සත්ත වා අභි වා යෙ තෙ සත්තභි,මාසා)දිසංවාචකො දිස න්තරාලපො නාම(යථා දක්ඛිණස්සාව පුබ්බස්සාව දිසාය යං අන්තරාලං සා දක්ඛිණපුබ්බාදිසා)න උපරොධපො වෘත්තාර ලක්ඛණො නාම(යථා කෙසෙසු කෙසෙසු ගගෙතො ඉදං යුඛිං ඵවතතතිති කෙසාකෙසි)තෙසු තාව නවවිධෙසු බහුබිහිසමා සෙසු සංඛ්‍යාහස්පදදිසත්තරාලත්තවෘත්තාරලක්ඛණොති තයො පස්මාබහුබිහි යෙව.විපදතිපදභින්නාධිකරණ උපමාපුබ්බපදනති පාතපුබ්බපද සහ පුබ්බපදානි ඡ සමාසා දුතියාබහුබිහි—පෙ— සත්තබ්බහුබිහිවසෙන ඡබ්බිධො,තෙසු අඤ්ඤපදෙ දුතියාවිහතා නොනා දිසසෙන සො දුතියාබහුබිහිනාම(යථා ආගතා සම ණා යං සො ආගතසමණො,විහාරො)තතියාබහුබිහිආදිසුපි ඵ සෙවතයො (යථා ජිනානි ඉඤ්ඤානි යෙන සො ජිනිඤ්ඤා,හ

ගවා වතුන්ට යථා දිනෙන් හසරකා යසස සො දිනනසුඛකා
 රාජා පසුවම් යථා නිගනනාජනා යසස සො නිගනනාජනා
 ගාමො.ජසී යථා ජිනනා හපො යසස සො ජිනනහපො
 පුරිසො සතනම් යථා සමපනනං සසසං යසමිං සො සමපනන
 සසො,ගාමො) අථවා ආදිඅඤ්ඤපදමජේඤ්ඤපදානනඅඤ්ඤ
 පදවසෙන තිවිධො,තෙසු යසමිං බහුබ්බිතිවාතො ආදිමත් අඤ්ඤ
 පදො දිසසතො,සො ආදිඅඤ්ඤපදිකො නාම(යථා යසස පතෙනා
 හපොසුති පතනහපො) සමාසවාකාසස මජේඤ්ඤ පදො දි
 සසතො,සො මජේඤ්ඤපදිකො නාම(යථා නාසස අනෙතා
 ති අනනනා)සමාසවාකාසස අනෙත අඤ්ඤපදො දිසසතො,
 සො අනෙතඅඤ්ඤපදිකො නාම(යථා ජිනනා හපො යසස
 සො ජිනනහපො)අථවා තගුණසංවිඤ්ඤ,ණඅතගුණසංවිඤ්ඤ,
 ණවසෙන දුට්ඨො,තෙසු යසමිං බහුබ්බිතිසමාසෙ ගුණිගුතසස
 අඤ්ඤපදාසස ගහණෙනව ගුණගුතසස සමාසපදාසස අපො
 ගගහති සො තගුණසංවිඤ්ඤ,ණො නාම,ලබ්බකණ්ණොති ත
 සස ලදාහරණං,එස ලබ්බකණ්ණොයසසගුති සමාසවාකාසං,අසමිං
 වාතො යසසාති අඤ්ඤපදං,තංපන ලබ්බකණ්ණොති සමාසිමො
 තෙති පදෙති විසෙසිතමානතො ගුණිනවති,යසසගුති අඤ්ඤපද
 සසවිසෙසනතොලබ්බකණ්ණොගුතිගුණො,සොපනවිසෙසනගුතො
 ගුණො විසෙසස ගුතසසසසුති අඤ්ඤපදාසස ගහණෙනවතන
 මානතො තගුණො නාම,තගුණෙන සංවිඤ්ඤාතබ්බතොතගු
 ණසංවිඤ්ඤා ණො නාම.යසමිංපන විසෙසසංඛාතසසගුණිගුතසස
 අඤ්ඤපදාසස ගහණෙන ගුණගුතො සමාසපදාසස නගගහති,
 සො අතගුණසංවිඤ්ඤ,ණොනාම, බහුබ්බතොති තසස ලදාහර
 ණං, අහු බහුති බ්බතාති යසසගුති විගහතො, බහුති බ්බතාති
 විසෙසනසංඛාතො ගුණගුතපදාසස විසෙසසංඛාතසසගුණිගු
 තසසයසසාති අඤ්ඤපදාසස ගහණෙන නවතනති,තසමා සො
 අතගුණොනාම,අතගුණෙන සංවිඤ්ඤාතබ්බතො අතගුණ
 සංවිඤ්ඤ,ණොනාම.)

2070. පු. කොනාම වජ්ඤ?වි.යසමිං සමාසෙ පච්චිකපදානං
 අසස පඬානතො,සො වජ්ඤනාම

2071. පු. කෙනසෙන වජ්ඤති වුච්චතො?

වි. චෙ චෙ පදාති එකතො සමොධානසෙන

2072. පු. සො කතිවිධොති චො?

වි. දුට්ඨො හොති-ඉතරිතරයොගසමාහාරවසෙන

2073. පු. කො ඉතරිතරයොගො?

වි. අඤ්ඤමඤ්ඤසමඛකිංචයවපධානො.(සොපනෙසො පු මිඤ්ඤපුංසකානං උතතරපදභූතානං නාමිකානං වසෙන තිණ්ණං ලිඛිතානං ලාභිව බහුවචනවිසයොව)

අපසසාරපදංව ඉවණ්ණවණ්ණනතපදංව සරාදිඅකාරනන පදංවක්ඛිතිපුබ්බංගොති. අපසසරො යථා=වන්දසුරියා,අත්‍ර වන්ද ඉති අපසසරං සුරියඉති බහුසරං තතො අපසසරතො වන්දසද්ද ස්ස පුබ්බතිපාතො ඉවණ්ණස්ස යථා—අගතිධුමා,උවණ්ණස්ස ය ථා—බාතුලිඛිතාති,සරාදිඅකාරනනස්ස යථා—අපධම්මා, අභිනනං සරානං යො කොවි සරො පුබ්බොව අකාරොයෙව අනෙතව ගොති,තං සරාදිඅකාරනනං නාම,තාදිසොභිඅපසසදෙද,

2074. පු. කො සමාහාරො?වි.යත්‍ර අවයවිතො සමුහස්ස ක්‍රියා ක්‍රියො සො සමාහාරො.(තත්‍ර නපුංසකලිඛිතංවෙව එකවචනතා ව ගොති)

2075. පු. කොනාම අවයවිතො?වි.උපසග්ගතිපානභූතෙ අ වයයෙ පුබ්බපදෙ සති යො නාමානං සමබන්ධිත එකිභාවො සො අවයවිතාවොනාම

2076. පු. කෙනෙසෙන අවයවිතාවොති වුවවතෙ?

වි. අවයවසංඛාතානං උපසග්ගතිපාතානං අත්‍යං විභාව යති පකාසියති අවයවිතාවොනාම.

2077. පු. සො කතිවිධො?

වි. පස්මාවයවිතාවාදිවසෙන සත්තවිධො. (උතතරපදභූ තානං නාමිකානං පස්මාදුතිසාදිනං සත්තනනං විභත්තිතං ලු තතතතො තෙසං නාමාති ගහෙත්වා පස්මාවයවිතාවො—පෙ=ස ත්‍යාමිඅවයවිතාවොති වොගරියති)

2078. පු. කතමාති උදහරණාති?

වි. යථාරුචිති පස්මායව අධිමාතරනති දුතියායව අධි රූපකනති තතියායව යථාකක්ඛනති වතුඤ්ඤාව තිඤ්ඤානති පඤ්ඤමිඤ්ඤ උපනගරනති ඡඪියාව අධිතච්චකනති සත්තමිඤ්ඤ උදහරණාති. (යායාරුචි—යථාරුචි, ඉධ පස්මාවිභත්ති ලුතතා. මාතරං අධිකිච්චපවහනං—අධිමාතරං, දුතියා ලුතතා. රූපෙන අධිකො=අධිරූපකං, තතියා ලුතතා. කමස්ස අනුරූපං—යථාකක් ඵං, වතුඤ්ඤා ලුතතා. වාණතො තික්ඛනතං—තික්ඛණං, පඤ්ඤමි ලුතතා. තගරස්ස සමිපෙ පවහනති කථාති=උපනගරං, ඡඪි ලු තතා: තච්චපු අධිකා—අධිකච්චං, සත්තමි ලුතතා.)

2079. ප්‍ර. කිං ලක්කණං අව්‍යයිතාවෙන සිඬං පදං?
 වි. අව්‍යයිතාවෙන යං පදං සිඬං තං අව්‍යයං හොති.
 2080. ප්‍ර. අව්‍යයිතාවසමාසෙ කෙසං පුබ්බපයොගො?
 වි. අව්‍යයසංඛාතානං උපසග්ගනිපාත්‍යානං.
 2081. ප්‍ර. කිං ලිඛිතං අව්‍යයිතාවස්ස?
 වි. නපුංසකලිඛිතං හොති.
 2082. ප්‍ර. අඤ්ඤාපි විසෙසං අත්ථවා මාවා?
 වි. අත්ථි, නපුංසකලිඛිතෙ අනන්‍යස්‍ය වර්ණස්‍ය රසස්‍යා.
 2083. ප්‍ර. කථං පයොගො විහිත්‍යත්තෙසු අකාරභ්‍යාබ්‍යයිතාව
 සමාසස්‍ය?

වි. අඤ්ඤාත්‍ර පඤ්චමිං සබ්බවිහිත්‍යත්තෙසු නපුංසකලිඛිත
 පඨමෙකවචනංවිස රූපං හොති තෙසු තභියාඡසීඝ්‍රතමස්‍ය වික
 ප්‍රප්‍රත භවති, තස්මිං විකප්‍රප්‍රකෘතෙ යථා සකං සකං විහිත්තිරූපං
 තථෙව රූපං තංයථා—

පඨමාදි. එකවචනාහි.

බහුවචනාහි.

ප.	උපනතරං.	උපනතරං.
ආ.	උපනතරං.	උපනතරං.
ද.	උපනතරං.	උපනතරං.
ක.	උපනතරං.(උපනතරෙත)x	උපනතරං.(උපනතරෙතිx
ච.	උපනතරං.	උපනතරං.
ඪ.	(උපනතරා, උපනතරමහා, (උපනතරෙති)¶
උපනතරස්මා)¶	
ඡ.	උපනතරං. (උපනතරස්ස)* උපනතරං. (උපනතර
නං)*	
ස.	උපනතරං.(උපනතරෙ, උප උපනතරං.
තතරමිති, උපනතරස්මිං)* (උපනතරෙසු)*	

2084. ප්‍ර. “නාමානං සමාසොසුත්තත්තො”ති කි—පෙ—වි. ස
 ඤ්ඤා පුත්තං

2085. ප්‍ර. “නාමාන”න්ති කො තිදදෙසො?

වි. සමබ්‍රහ්මනිදදෙසො, තිඨාරණනිදදෙසොවා.

x * ඉමානි සඤ්ඤානි වචනානි විකප්‍රප්‍රකෘතං උද්ගරණානි.

¶ පඤ්චමියා උද්ගරණානි. අයංහි නිසමො පඤ්චමියා නහොති.
 වුත්තමෙවෙනං මහාරූපසීඝියං=

තපඤ්චමියායමමහාවො කවිති අධිකාරතො;
 තභියාසුත්තමිඡසීනනු හොති විකප්‍රප්‍රකෘතො.

2086. ප්‍ර. “සමාසො”හි කො—පෙ—වි. සඤ්ඤානිදෙදසො.

2087. ප්‍ර. “සුභතපො”හි කො—පෙ—වි. සඤ්ඤානිදෙදසො.

නාමානං සමාසොසුභතපොති කි—පෙ—න, තෙසං නාමානං පසුඤ්ඤානපදසානං යො සුභතපො, සො සමාසසඤ්ඤා හොතිති ස්‍යුපනසං. අස—පෙ—හො. නාමානනි, ඡසිබ—පෙ—දං; සමාසොති, කිතකතනපදමෙ—පෙ—දං; සුභතපොති, සම, සනතපදමෙ—පෙ—දනි තිපදං. අස—පෙ—හො. නාමානං, පධානපධානානං නාමානං; සුභතපො, යො සුතො අපො; සමාසො, සො සමාසසඤ්ඤා හොතිති අස—පෙ—හො. (නාම 251 පිඤ්ඤ)තෙසං නාමානං. සමස්සතෙ සංඛිපිතෙහි සමාසොසං පුබ්බො අසු බෙපනෙ, “විසරුඡපදදිහොණ”ඉති හො. සමසනං සංඛිපනං වා—සමාසො, සංපුබ්බො අසු බෙපනෙ, “භාමෙමෙ”හි හො. (සුභත 47 පිඤ්ඤ. අංක 157 පිඤ්ඤ) සුතො අපො—සුභතපො, අථවා සුතො අපො යස්ස සො සුභතපොති අස—පෙ—හො. හොති—කො හොති? සමාසසඤ්ඤාහොති, කො සමාසසඤ්ඤා හොති? සුභතපො සමාසසඤ්ඤා හොති, තෙසං සු—පෙ—හොති? නාමානං සුභතපො සමාසසඤ්ඤා හොතිති අස—පෙ—හො. (හොතිති අඤ්ඤානිදෙදසො, සමාසොති වුභත විකතිකතනුනිදෙදසො, සුභතපොති විසෙසසපදං නාමානනි සිහනාසිකරණ විසෙසනපදං.)

2088. ප්‍ර. කතමානි උද්ගරණානි?

වි. කසිතප්‍රසං ආගනතුකභතනම්චාදි.

2089. ප්‍ර. නාමානනි කිං දිපෙති?

වි. දෙවදතො පවතිති ආදීසු නහොතිති. දෙවදතොති නාමපදං, පවතිති ආබ්‍යානපදං, තතො සමාසො නා හොසි සංගතසාභාවා. තථාති නාම ආබ්‍යානෙනවා ආබ්‍යානං නාමෙනවා නසමාසියතෙ එකසතාය අභාවා.

2090. ප්‍ර. නාමානනි කිං දිපෙති?

වි. උපචාරසංඛාතං | අප්‍රධානං නාමං මුඛසංඛාතං පධානංවාති ඉමානි වෙ නාමානි දිපෙති, (උපසග්ගනිපාතා අප්‍රධානනාමං නාම, තෙ නාමසදිසතතාව නාමවිකතිසකිතතාව නාමසජාතතතොවාති එවමාදිති නාමවොහාරං අනුගවනති, පකතිනාමං පධානනාමං නාම)

2091. පු. යුත්තසොති කිං දිපෙති ?

වි. සමබ්බිසමායානං නාමානං යො යුත්තසො සො සමාසසඤ්ඤා හොතිති.

2092. පු. යදිථං කථං අයුත්තසානං සමාසො?

වි. නාමානං සමාසොති සුතෙන විධානෙන අයුත්තසා නමපි සමාසො හොතෙව. (තසායං අසො පටිඤ්ඤානානං නාමානං උත්තරපදෙහි පටිඤ්ඤානෙහි සඬිං සමාසො හොතිති. තස්සෙව සුත්තවිධාකරණස්ස පයොජනං සංඛාය නාමානං යුත්ත සො සමාසොති අවච්ඡා නාමානං සමාසො යුත්තසොති රචිතං.)

2093. පු. කසමා වුත්තං “විභාසාත්තධිකාතඛං වාත්තසං,,නති?

වි. විකපපසං විභාසාති වචනං සමබ්බිසන්ති දිපෙ තෙනන වුත්තං.

2094. පු. කො අභිප්පායො තස්ස පාඨස්ස ? වි. ජ සමාසා කම්මධාරයදිගුතපුරිසබ්බසිති ව්‍යුත්තසාත්තධිකාත්තසං, තෙසු අ වාසිභාවොව නිව්වසමාසො අඤ්ඤා පඤ්ඤා කම්මධාරයාදයො අනිව්වසමාසා, තෙසං ධොපන අනිව්වසමාසානං අනිව්වසාවස කාසනස්සං විභාසාති වචනං සමබ්බිසන්ති. කම්මධාරයාදිනං ප ඤ්ඤානන්ති අයමිත අභිප්පායො. තතොථව තෙ කම්මධාරයාදයො කප්පි වාත්තරුපෙනපි තිසිති, විභාසාති වචනං. විකපපවාචකො න වාසදෙන තුලසො.

—xx—

2095. පු. “විපදෙ තුලාධිකරණේ කම්මධාරසො”ති කිමිදං.

වි. කම්මධාරයසමාසසඤ්ඤා යුත්තං.)

2096. පු. “විපදෙ”ති කො—පෙ—වි. කම්මසාතිදෙසො.

2097. පු. “තුලාධිකරණේ”ති කො—පෙ—තබ්බිසෙසන.

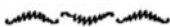
2098. පු. “කම්මධාරසො”ති කො—පෙ—සඤ්ඤාතිදෙසො.

2099. පු. කිත්තකා—පෙ—වි. සමාසො—විභාසාති වෙ. තෙසු සමාසොති “නාමානං සමාසො යුත්තසො”ති ඉතොව විභා සාති “විභාසා රුක්ඛනිණිපසුබ්බසඤ්ඤාපනපදදිගසඤ්ඤා” ති ඉතොව අනුචිත්තෙන.

“විපදෙ—පෙ—ධාරසො”ති කි—පෙ—තෙ, විපදඉවෙච්ඡා ති තුලාධිකරණාති යද්ද සමසන්නෙන, තද්ද සො සමාසො කම්ම

ධාරයසඤ්ඤා හොතිති ස්වපනසං අසංපෙ—හො. විපදෙ නිව තුල්‍යාධිකරණෙ නිව, සමාසනාදුතියාබහුවචනනතපදනි; ක මධාරයොති, කිතකනතපදමෙ—පෙ—දහති නිපදං. අසංපෙ—හො. තුල්‍යාධිකරණෙ, සමානපෙ; විපදෙ, වෙපදෙ; (සුමාසො, නා මානං යො එකපොසො; විභාසා, විකපෙතන;) කමධාරයො, කමධාරයසඤ්ඤා හොතිති අසංපෙ—හො. (පද 286 පිඤ්ඤ) වෙ පදනි යෙසං තානි—විපදනි; තස්මිං විපදෙ. තුල්‍යෙති තිරෙ නිති—තුල්‍ය; තුල්‍ය=තීරණයං, “ඉන්ධ්‍යමනිසවොවා”ති අ. (පුත “ඉන්ධ්‍යමනො ආපසම්බසො”ති ආ.) තුල්‍ය තුල්‍යාය සමමි තො සමං මිණෙනබ්බො තුල්‍යා “සද්ධුපපනනා නිපානනා සි ජකුනති”ති සුතොතන සමමිතපො යපවචයො. අධිකරොති ති සිති එසාති අධිකරණං, අධිපුබ්බො කර ගතිනිවුතනිමිති “ක තතුකරණපදෙසෙසුචෙ”ති යු. තුල්‍යං සමානං. අධිකරණං අ පො යසං තං—තුල්‍යාධිකරණං; තස්මිං තුල්‍යාධිකරණෙ. කමම මිච වයං ධාරෙතිති—කමධාරයො, කමමසද්ධුපපදෙ ධර ධාරණෙ “ධාතුසා කම්මාදිමහි හො”තිහො හොති—කො හො නි? සමාසො හොති, කථමුතො සමාසො හොති? කමධාර යො සමාසො හොති, කස්මිංකමධාරයො සමාසො හොති? වි පදෙ කමධාරයො සමාසො හොති, කථමුතෙ වි—පෙ=හො නි? තුල්‍යාධිකරණෙ වි—පෙ—හොති, තුල්‍යා—පෙ—සමාසො කථං හොති? තුල්‍යාධිකරණෙ විපදෙ කමධාරයො සමාසො විභාසා හොතිති අසංපෙ—හො. (හොතිති අස්සාහවය ආ ධ්‍යාතත්‍රියාය වුතනතො සමාසොති අස්සාහවුතනකතතුනිදෙ සො, සමාසොති අස්සාහවිසෙසසපදං. කමධාරයොති තුල්‍යා ධිකරණවිසෙසනපදං, විපදෙති විසෙසසපදං. තුල්‍යාධිකරණෙති තුල්‍යාධිකරණවිසෙසනපදං)

2100. පු. කතමානි උද්ගරණානි? වි. කණ්ණසපො, නිලුපා ලම්චාදි (කණ්ණාච සො සපොචාතිව නිලංච තං උපාලංචා නිව විග්ගහවාක්‍යානි. (318 මපිඤ්ඤ) විපාරිතතො ඉධ සංඛෙ පෙන දසිකා.)

2101. පු. “හෙසං විහතනිශොලොපා වෙ”ති කිම්දං සුතනං? වි. විහතනිලොපවිසිසුතනං.

2102. පු. “හෙසං”නහි කො නිදෙසො? වි. සමබකිති.

2103. පු. “විහනනියො”ති කො නිදදොසො? වි. කාරිති
 2104. පු. “ලොපා”ති කො නිදදොසො? වි. කාරියනිදදො
 2105. පු. “වෙ”තිකොනිදදොසො? වි. සමුවයනිදදොසො.
 2106. පු. කිත්තකා—පෙ=වි. යුත්තසානං—සමාසානනි වෙ.
 වෙපි “නාමානං සමාසො යුත්තසො”ති ඉතො අනුවත්තනෙන

තෙසං—පෙ—වෙ නි කි--පෙ—නෙ, තෙසං යුත්තසානං සමා
 සානං විහනනියො ලොපා හොනනිති අස—පෙ—හො. තෙස
 නනි, සබ්බනාමජ්ඣික—පෙ=දං; විහනනියොතිව ලොපාතිව, කිත්ත
 කත්තපස්මාක—පෙ—දනි; වානි, නිපාතපදනති වතුපදං. අස—
 පෙ—හො. යුත්තසානං, යුත්තසානසානං; තෙසං නාමානං, පඨා
 නපඨානානං තෙසං නාමපදනං; විහනනියො, එකසාදිවසෙන
 අසවිහරකා සබ්බිකා; ලොපාව ලොපනියාව හොනනිති අස
 —පෙ—හො. (විහනනි 283 පිඨෙ) නා විහනනියො, ලොපෙන
 ඛානි ලොපා ලුප ඡෙදනෙ “භොසාවෙ”ති කම්මෙති භොසාවෙ
 යො(ධාතුයා ආදිසරසා වුච්ච අනුබ්බිකාකාරලොපංව කත්තා
 පකාරයකාරසංයෝගෙන කතෙ තස්ස සංයෝගස්ස යවනම්චාදී
 නා පකාරාදෙසො) ති අස—පෙ—හො. හොනනි—නෙ හොනනි?
 ලොපා හොනනි, කෙ ලොපා හොනනි? විහනනියො ලොපා හො
 නනි, තෙසං විහනනියො ලොපා හොනනි? සමාසානං වි--පෙ—
 නනි, කථමතුතානං ස--පෙ=හොනනි? යුත්තසානං ස--පෙ=
 හොනනි, පුත්තපි කථමතුතානං යු--පෙ--හොනනි? තෙසං යුත්ත
 සානං සමාසානං විහනනියො ලොපා හොනනිති අස—පෙ=
 හො. (හොනනිති අජ්ඣානවයා අධ්‍යානක්ඛියාය වුත්තනතො වි
 හනනියොති වුත්තපකතිකත්තුනිදදොසො, ලොපාති වුත්තවිකති
 කත්තුනිදදොසො, සමාසානනිති අජ්ඣානවිසෙස්සපදං තෙසනනි
 ව යුත්තසානනිතිව තුලාධිකරණවිසෙස්සපදනිති.)

2107. පු. කතමානි උදහරණානි? වි. මහාවිරොච්ඡාදි.
 2108. පු. කිංදීපෙති තෙසං ගහණෙන? වි. අයුත්තසානං සම
 සානංව තඤ්ඤාධ්‍යානකිත්තානංව විහනනිපථවයපදකකරාගමානං
 ව විහනනියො ලොපනියා හොනනිති.

2109. පු. චක්කාරො කසමිං අපො? තෙන කිං දිපෙති? වි.
අචධාරණසො, තෙන ඉධ පහසිකුරොත්තාදිසු ලොපනිවතතං
දිපෙති (අචධාරණසොනාම දුට්ඨො සන්තිසානසොනිවතත
සොති, තෙසු ඉධ නිවතතනසො දඬුබො සුතනවිධිභූතස්ස
ලොපස්ස නිවාරිතතතා. වුත්තමපිචෙතං—කච්චායනවණ්ණත්තායං
“එතච අචධාරණනාම දුට්ඨං සන්තිසානසනිවතතතතචසෙ
න, තස සන්තිසානසොනාම සුතනවිධිනො සන්තිසානකරණං
නිවතතනසොනාම සුතනවිධිනො නිවතනාපනනති.)

— + x —

2110. පු. “පකති වස්ස සරන්තස්ස”ති කිමිදං සුතතං?
” වි පකතිවිධිසුතතං.
2111. පු. “පකති”ති කො—පෙ—වි. කාරියනිදෙදසො.
2112. පු. “චා”ති කො—පෙ—වි. සමුවචයනිදෙදසො.
2113. පු. “අස්සා”ති කො—පෙ—වි. කාරිනිදෙදසො.
2114. පු. “සරන්තස්ස”ති කො—පෙ—වි. තබ්බසෙසනති
2115. පු. කිත්තකා—පෙ—වි. යුත්තසස්ස—විහනතිසු—ලුත්තාසුති
තිස්සො. තෙසු යුත්තසස්සාති පදං “නාමානං සමාසො යුත්ත
ස්සා”ති ඉතොච විහනතිසු—ලුත්තාසුති චෙ “හෙසං විහනති
සො ලොපාචෙ”ති ඉතොච විහනතිවිපරිනාමෙන අනුචතත
තෙන.

“පකති—පෙ—සෙස”ති කි—පෙ=තෙ, ලුත්තාසු විහනති
සු අස්ස සමාසපදස්ස සරන්තස්ස පකතිරූපාති හොනති අස
—පෙ—සෙසා. පකතිති, කිත්තකත පඨමෙ—පෙ—දං; චාති,
නිපාතපදං; අස්සාති, සබ්බනාමිකජ්ඣේ—පෙ—දං; සරන්තස්සති,
සමාසනකජ්ඣේ—පෙ—දනති චතුප්පදං අස—පෙ—හො. (විහනතිසු,
විහනතිසංඛාතෙසු සංකෙතරූපෙසු; ලුත්තාසු, ලොපිතෙසු; යු
ත්තසස්ස, යුත්තසභූතස්ස,) සරන්තස්ස, අනෙකසරෙත සහිත
ස්ස; අස්ස, ඉමස්ස ලිඛිතස්ස; පකතිච, පකතිරූපා පුරිම
සරා හොනති අස=පෙ=සෙසා. (පකති 161 පිඤ්ඤ, සර 17
පිඤ්ඤ, අනත 65 පිඤ්ඤ.) සරො අනෙතා යස්ස සො සරනෙතා
තස්ස සරන්තස්සාති අස—පෙ—හො. හොති—කො හොති? පකති
හොති, කස්ස පකති හොති (ලිඛිතස්ස) පකති
හොති, කථමභූතස්ස අස්ස සරන්තස්ස අස්ස—පෙ—
හොති, කස්මිං කාලෙ සර—දං? විහනතිසු ලුත්තාසු සර

නතසා අසා ලිඛිතසා පකති හොතිති අස-පෙ-න
සො. (හොතිති අඤ්ඤානවංශ ආඛ්‍යාතක්‍රියාය වුත්තතතා පකති
ති වුත්තකතතුතිදෙදසො ලිඛිතසාති අඤ්ඤානවට්ඨසසසපදං
අසා සරත්තසාති වෙතුලායාධිකරණවිසෙසනපදානි)

2116. පු. කතමාති උද්ගරණානි? වි. මහනතවිරලුත්තාදිති.

— + x —

2117. පු. “මහනං මහා තුලායාධිකරණෙ පදෙ”ති කිමිදං

” වි. මහාදෙසවිධිසුත්තං.

2118. පු. “මහන”නති කො-පෙ-වි.කාරිකිදෙදසො.

2119. පු. “මහා”ති කො-පෙ-වි.කාරියතිදෙදසො.

2120. පු. “තුලායාධිකරණෙ”ති කො-පෙ-වි.තබ්බිසෙසනති.

2121. පු. “පදෙ”ති කො-පෙ-වි.තිමිත්තතිදෙදසො.

“මහනං-පෙ-පදෙ”ති කි-පෙ-තෙ, තෙසං මහනතසද්ද
නං මහා ආදෙසො හොති තුලායාධිකරණෙ පදෙති අස-පෙ-
කො. මහනති, කිතකතනථසී බ-පෙ-දං; මහාති, රුලකිපඨ
මෙ-පෙ-දං; තුලායාධිකරණෙති, සමාසනතසත්තමෙය-පෙ-දං; ප
දෙති, කිතකතනසත්තමෙය -පෙ-දහති වතුපාදං අස-පෙ-හො.
තුලායාධිකරණෙ, තුලායාධිකරණභූතෙ; පදෙ, උත්තරපදෙපරෙ;
මහනං, මහනතසද්දනං; මහා, මහාදෙසො හොතිති අස-පෙ
-කො. මහති වුඨ්ඨං පාපුණාතිති- මහතෙතා; මහ-වුඨ්ඨං “ව
ත්තමාතෙ මානනා”ති අනෙතා. (තුලායාධිකරණ-328 පිඨෙපද
286පිඨෙ)තසමිං පදෙති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? මහා
හොති, කෙසං මහා හොති? මහනතසද්දනං මහා හොති, කසමිං
තිමිත්තෙ මහනත-පෙ-හොති? පදෙ පරෙ මහනත-පෙ-හොති
කථමුතෙ පදෙ-පෙ-හොති? තුලායාධිකරණෙ පදෙ පරෙ මහ
නතසද්දනං මහා හොතිති අස-පෙ-නසො. (හොතිති ආඛ්‍යා
තක්‍රියාය වුත්තතතා මහාති වුත්තකතතුතිදෙදසො, පදෙති වි
සෙසසපදං, තුලායාධිකරණෙති සමානාධිකරණවිසෙසනපදං.)

2122. පු. කතමාති උද්ගරණානි? වි. මහාවිරොතිආදි.

2123. පු. මහනතති බ්‍ර - කිං ඵලං? වි. මහලුතිආදෙ
සසා සමහමනං යථා-මහෙ
ලනති.

2124. පු. “නඬිනසමාසකිනකා නාමංවාතවෙනුනාදිසුචා”ති කිමිදං සුතනං? වි.නාමසඤ්ඤාසුතනං.

2125. පු. “නඬිනසමාසකිනකා”ති -පෙ-වි.බ්‍යපදෙසකාරි.

2126. පු. “නාම”නති කො-පෙ-වි.බ්‍යපදෙසකාරියනිදෙසො

2127. පු. “ඉචා”ති කො-පෙ-වි.උපමාජොතකනිදෙසො

2128. පු. “අතවෙනුනාදිසු”ති කො-පෙ-වි.නිමිතතනි†

2129. පු. “චා”ති කො-පෙ-වි.සමුවචයනිදෙසො.

“නඬින-පෙ-වෙ”ති කි-පෙ-නෙ, නඬිනසමාසකිනකඉවෙව චමනතා සදා නාමංව දඬිබ්‍යා තවෙනුනාදිසු පච්චයෙසුච වජ්ජෙත්වාති ඤාපනසං. අස-පෙ-කො.නඬි-පෙ-කාති, සමාසනතප ධමාබ-පෙ-දං; නාමනති, කිතකනතදුතියෙ-පෙ-දං; ඉචාති, නි පාතපදං; අතවෙනුනාදිසුති; සමාසනතසතනමිබ-පෙ-දං; වෙති නිපාතපදනතිපඤ්චපදං. අස-පෙ-කො. අතවෙනුනාදිසුචි, තවෙනුනාදිසු පච්චයෙසු වජ්ජෙනෙසු (නෙ පච්චයෙ වජ්ජෙත්වාති අපොඨා) නඬිනසමාසකිනකා, නඬිනනතාව සමාසනතාව කිතකනතාව සදා; නාමංඉච, ලිඛිතමිව දඬිබ්‍යාති අස-පෙ-කො. නඬිතොව සමාසොව කිතකොව-නඬිනසමාසකිනකා, (නාම 251 පිඤ්ඤා) ත වෙච තුනොව- තවෙනුනා; (වජ්ජෙ) තතවෙනුනා-අතවෙනුනා; (පඬමාතපුරිසො) අතවෙනුනා ආදි යෙසං, නෙ-අතවෙනුනා දෙසො; (බහුබ්‍යාති) තෙසු අතවෙනුනාදිසුති අස-පෙ-කො. දඬි බ්‍යා-කෙ දඬිබ්‍යා? නඬිනසමාසකිනකා දඬිබ්‍යා, නඬි-පෙ-කා කථං දඬිබ්‍යා? නඬි-පෙ-කා නාමංව දඬිබ්‍යා, කසමිං නිමිතෙන නඬි-පෙ-නාමංව දඬිබ්‍යා? අතවෙනුනාදිසුච පච්චයෙසු පරෙසු නඬි නසමාසකිනකා නාමංව දඬිබ්‍යාති අස-පෙ-නිකො. (දඬිබ්‍යාති අඤ්ඤාභවාය කමමසාධනක්‍රියාය වුතතතතා නඬි-පෙ-කාති වු තතකමමනිදෙසො, තායාචුතතතතා වෙචයතාකරණෙහිති අඤ්ඤා භවාචුතතකතතුතිදෙසො. පච්චයනතා අලිඛිතාති වුතතතතා තෙසං ලිඛිතසඤ්ඤා ඉමිනා සුතෙනතත හොතිති ඤාපෙතුං “නඬි න-පෙ-වෙ”ති වුතනං, තවෙනුනාදෙසො පච්චයෙ වජ්ජෙත්වා නඬි නසමාසකිනකනතාතං ඉමිනා සුතෙනතව ආර්ඉතිපපච්චයනතා තං* වසදෙනතව ලිඛිතසඤ්ඤා කාතබ්‍යාති වුතනංහොති.

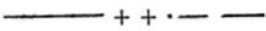
† “නිමිතතසතනමි, කමමස සප 96 9 කච්චායතවණණතා

* “ඉත්ථයමතො දාපච්චයො” පාපච්චයො, “තදදි තො වා ඊ”ති ඉමිනා ඊපච්චයො, භික්ඛුරාජිකාරතෙනති ඉති!ති ඉමිනා ඉතිපපච්චයො.

2130. ප්‍ර. කතමානි උද්ගරණානි? වි.වාසිථො, මහාවීරො, පු
ඤ්ඤකාරොති (වසද්දස්ස කඤ්ඤ, නදීතිකඤ්ඤාති එවමාදිති උද
ගරණාති. “වග්ගහණං කිව්වප්පව්වයඉඤ්ඤප්පව්වයනතස්සාදිස්සා
පි තාමව්‍යපදෙසසු”නහි] මහාරූපසිඤ්චිවතං, තබ්බදනියණාරි
ච්චප්පව්වයා කිව්වා තදනතා කිව්වප්පව්වයනතානාම, ආර්ථිකී
ප්පව්වයා ඉඤ්ඤප්පව්වයානාම, තදනතා ඉඤ්ඤප්පව්වයනතා “එස
ච අතචෙතුනාදිසුති චවතං තෙසං එකත්තකාමත්තා චුත්තන්ති
දඪ්ඨං, එසං වග්ගහණෙන පන තචෙතුනාදිප්පව්වයනතාතිව
ඉඤ්ඤිලිඛිතජොතකාති ආකාරාදිප්පව්වයනතාතිව සඛිගණානාති”හි
කව්වායනවණණනායං චුත්තං.)

2131. ප්‍ර. “කම්මධාරයො චන්ද්‍රෙව නප්පුරිස්සොච ලාහිනො
තයො පරපදෙ ලිඛිතං බහුබ්බිති පදනනර”හි

ඉමිස්සාගාථාය පදසං වණ්ණණත්වා භාවජෙත්වා විජාරති යො?
වි කම්මධාරයො, කම්මධාරයසමාසොච; චන්ද්‍රෙව, චන්ද්‍රසමාසොච
නප්පුරිස්සොච, නප්පුරිස්සමාසොචාති; තයො, තයො සමාසා; පර
පදෙ, උත්තරපදෙ; ලිඛිතං ලාහිනො, යං ලිඛිතං තමෙව ගණන
න්තිත්තාසො. කම්මධාරයචන්ද්‍රනප්පුරිස්සාති තයො සමාසා පරපද
සංඛාතෙ උත්තරපදෙ සමාසතො පුඤ්ඤ යාදිසං ලිඛිතංහරිංසු
නාදිසමෙව ලිඛිතං සමසිතෙපි, උත්තරපදසංසං පඛානතතා, බ
හුබ්බිතිපන සමසිතානං පදනං එකස්සපි ලිඛිතං අගහෙත්වා ස
මාසවාකොස ධිතස්ස “යස්ස-යෙස”නහි අඤ්ඤස්ස පදනං ලිඛිතං
හරිති.

2132. ප්‍ර. “කම්මධාරයසඤ්ඤා චෙ”හි කිමිදංසුත්තං?
වි. පුමහාවාතිදෙසවිධි සුත්තං.

2133. ප්‍ර. “කම්මධාරයසඤ්ඤා”හි කො-පෙ-වි. ආධාරනිදෙද

2134. ප්‍ර. “මා,,හි කො-පෙ-වි. අනුකඛිකනිදෙදෙසො. සමුච්ච
යනිදෙදෙසොචා.

2135. ප්‍ර. කිත්තකා-පෙ-වි. භුලායාධිකරණෙ-පදෙ-ඉඤ්ඤ-වාසි
නපුමා-ඉඤ්ඤ-පුමා-ඉච- / “තසු භුලායාධිකරණෙ-පදෙති
චෙ”මහනං මහා භුලායා / පදෙ,,හි ඉතොච “ඉඤ්ඤං
වාසිනපුමිඤ්ඤමාච චෙ,, / දං සුත්තංච අනුචතතෙන.

“කම්මධාරයසසෙකුදු වෙ,,හි කි-පෙ-නෙ,කම්මධාරයස
 සෙකුදු සමාසෙ ඉන්ද්‍රියං. තුල්‍යාධිකරණෙ පදෙ සවෙ පුබ්බෙ
 භාසිතපුමා ඉද්දති ඉන්ද්‍රියාවතො සො පුමාව දඪබ්බොති සද්ද
 නසං අස-පෙ-ගො. කම්මධාරයසසෙකුදුහි, සමාසනතසතන
 මෙය-පෙ-දං;වාහි නිපාතපදනහි මිපදං අස-පෙ-ගො. තුල්‍යා
 ධිකරණෙ, තුල්‍යාධිකරණභූතෙ; පදෙ,පදෙපරෙ; ඉන්ද්‍රියං, ඉන්ද්‍රි
 භිගවතනමානො;භාසිතපුමා,අනියතින්ද්‍රිබ්බිතසදෙද; පුමාඉව, පු
 ලුලිබ්බිතොව දඪබ්බොති අස-පෙ-ගො. කම්මෙව්වයං ධාරයහි
 හි කම්මධාරයො, (සකුදු, 300 පිභෙ) කම්මධාරයඉති සකුදු,
 යසං සො කම්මධාරයසසෙකුදු, නසමිං. කම්මධාරයසසෙකුදුහි අස
 -පෙ-ගො. දඪබ්බො-තො දඪබ්බො? භාසිතපුමිත්තිදඪබ්බො, භා
 සිතපුමිත්ති කථං. දඪබ්බො? භාසිතපුමිත්ති පුමාව දඪබ්බො,කසමිං.
 නිමිතෙන භාසිතපුමිත්තිපුමාව දඪබ්බො? පදෙ පරෙ භාසිතපුමි
 ත්ති පුමාව දඪබ්බො, කථංභූතෙ පදෙ පරෙ භාසිතපුමිත්ති පුමා
 ව දඪබ්බො? තුල්‍යාධිකරණෙ පදෙ පරෙ භාසි-පෙ-දඪබ්බො
 කසමිං. ලිභෙන තුල්‍යා-පෙ-දඪබ්බො? (ඉන්ද්‍රියං) ඉන්ද්‍රිලිභෙන තු
 ල්‍යා-පෙ-දඪබ්බො, කසමිංසහි ඉන්ද්‍රි-පෙ-දඪබ්බො? සමාසෙසහි
 ඉන්ද්‍රි-පෙ-දඪබ්බො, කථංභූතෙ සමාසෙසහි-පෙ-දඪබ්බො? කම්ම
 ධාරයසසෙකුදු සමාසෙ සහි (ඉන්ද්‍රියං) ඉන්ද්‍රිලිභෙන තුල්‍යාධික
 රණෙ පදෙ පරෙ භාසිතපුමිත්ති පුමාව දඪබ්බොති අස-පෙ-න
 ගො. (දඪබ්බොති අර්කාහවාය කම්මසාධනක්‍රියාය වුතනතො
 භාසිතපුමිත්ති වුතනකම්මනිදෙදසො තායාවුතනතො වෙවයො
 කරණෙනහි අර්කාහවා වුතනකතතුවනිදෙදසො කම්මධාරයස
 සෙකුදුමති සමාසෙ තුල්‍යාධිකරණභූතෙ පුබ්බුතතරපදෙ සහි ඉ
 න්ද්‍රියාවති, පුබ්බභූතසං ඉන්ද්‍රියාවකසං පදසං යො පච්චයො
 හොති ආර්තොදිඉප්පාපපකාසකො, තසං ඉන්ද්‍රිපච්චයසං අප
 ගමෙන පුලුලිබ්බසදිසො හවතිතප්පො, අයං හි පුමාවාහිදෙ
 සො නියතින්ද්‍රිබ්බිතෙ ගබ්හානදි, තණ්හානදි, පඨවිධාතු, න
 ඤ්ජපොකකරණි, නඤ්ජෙවිති ආදීසු ගබ්හා-තණ්හා-පඨවි-නඤ්
 හි ආදයො සකුදුසදෙදු චරෙත්වා යෙ සද්ද පඨමං. පුලුලි
 භිගව්ව තතො ආර්පච්චයනෙනහි ඉන්ද්‍රිලිබ්බං පරිචතතිතා
 ඛනතියා-බ්‍රාහ්මණිති ආදයොවිග, තෙසං සද්දං හොතිති දඪ
 බ්බං.

මහාසමාහි තසං උද්ගරණං, - ෧ මහනතිසදෙද පඨ
 මං පුලුලිභිගව මහනනඉති රූපෙන ෨ පුත “නදදිතො මා

ජ,,හි ඊපවච්ඡයෙන ඉන්ද්‍රියගතං පරිවතනිතො නතො මහනති සද්දස්ස නියතින්ද්‍රියගතාභාවා පුමහාවානිදෙසො,එවං රතනලතා දුතියතිකකා බ්‍රාහ්මණදුරිකාති,කුමාරි රතනනති එසං ඉන්ද්‍රියගතා භූලාභිකරණස්ස උතතරපදස්සාභාවා පුමහාවානිදෙසො න හොති එවං සමණිපදුමනතිපි, ඉවෙවං පුමහාවානිදෙසො නිති ලකුණෙහි සඟගතිතං- කම්මධාරයසමාසොව පුබ්බතතරපදනං භූලාභිකරණතාව නියතින්ද්‍රියගතතිතභාවොති.

— + x —

2136. පු. “උභෙ නප්පුරිසා”ති කි-පෙ-වි. තප්පුරිසසඤ්ඤා

2137. පු. “උභෙ,,හි කො-පෙ-වි.සඤ්ඤානිදෙදසො.

2138. පු. “නප්පුරිසා,,හි කො-පෙ-වි.සඤ්ඤානිදෙදසො.

2139 පු. කිතතකා-පෙ-වි සමාස-කම්මධාරය-දිගුඉති තියෙසා තාපු සමාසඉති “නාමානං සමාසො සුතතෙසා,,හි ඉතොව කම්මධාරයඉති “විපදෙ භූලාභිකරණෙ කම්මධාරසො,,හි ඉතොව දිගුති “සංඛ්‍යාපුරිකා දිගු,,හි ඉතොව අනුචිතතෙන.

“උභෙ නප්පුරිසා,,හි කි-පෙ-තෙ, උභෙ දිගුකම්මධාරයසමාසා තප්පුරිසසඤ්ඤා හොනතිති අස-පෙ-තෙයා. උභෙති, සබ්බකාමිකපඨමාබ-පෙ-දං; තප්පුරිසාති, සමාසනතපඨමාබ-පෙ-දනති විපදං. අස-පෙ-තො. උභෙ, (දිගුකම්මධාරයසමාසා) දිගුකම්මධාරයසංඛ්‍යා උභෙ(වෙ)සමාසා; තප්පුරිසා, තප්පුරිසසඤ්ඤානො හොනතිති අස-පෙ-තො. පුරෙති නියසයස්සාති ලාසනති-පුරිසො; පුර-පුරණෙ, “මනුසුරසුණාදිති උස්සඤ්ඤා,,හි ඉසො.තස්ස පුරිසො-තප්පුරිසොති අස-පෙ-තො.හොනති-කෙ හොනති? තප්පුරිසා හොනති,කෙ තප්පුරිසා හොනති? උභෙ ත-පෙ-තොනති,කථංභූතා උ-පෙ-තොනති? සමාසා උ-පෙ-තොනති,කෙ සමාසා උ-පෙ-තොනති? දිගුකම්මධාරයඉති සඤ්ඤානො සමාසාඋභෙතප්පුරිසා (තප්පුරිසසඤ්ඤා) හොනතිති අස-පෙ-තො. (හොනතිති අප්කාහවාය ආබ්‍යාකුත්‍රියාය වුත්තතතො උභෙති වුත්තපකතිකතතුනිදෙදසො, තප්පුරිසාති වුත්තවිකතිකතතුනිදෙදසො. අසුරො, අපඤ්චවස්සනති උද්ගරණාති.තෙසු අසුරොති ඉදං කම්මධාරයස්ස ඉමිතා තප්පුරිසසඤ්ඤං කතො නතස්ස නප්පුරිසො,,හි නකාරාදෙසෙන නිප්පන්නං, යාති ඉදං දිගුසමාසස්ස ඉමිතා තප්පුරිසසඤ්ඤං කතො යා “අනතනතස්ස නප්පුරිසො,,හි

නකාරාදෙසෙන නිපදනනං, ඉමසෙව නකාරාදෙසෙය් කරණං
යදිදංදිගුකමමාරයසමාසානංනප්පුරිසසඤ්ඤාකරණපඨොජනං)

2140. පු. “අනනනිසංස නප්පුරිසෙ”ති -පෙ-වි.නකාරාදෙ

2141. පු. “අනන”නති කො-පෙ-වි.කාරියනිදෙදසො.

2142. පු. “නසංස”ති කො-පෙ-වි.කාරිනිදෙදසො.

2143. පු. “නප්පුරිසෙ”ති කො-පෙ-වි.නිමිත්තනිදෙදසො.

“අනන-පෙ-සෙ”ති කි-පෙ-නෙ,නසංස පදසංස නප්පුරිසෙ
කදෙසනනා නප්පුරිසෙ උතතරපදෙ අනනං හොතිති ඤාපන
සං අස-පෙ-කො. අනනනති, තඤ්ඤානපදමෙ-පෙ-දං;නසංසා
ති,රුලුතිපදමෙ-පෙ-දං; නප්පුරිසෙති, සමාසනනසතනමෙය-පෙ-
දනති තිපදං. අස-පෙ-ගො.නප්පුරිසෙ, නප්පුරිසසඤ්ඤාමති ස
මාසෙ;නසංස,නඉති පදසංස; අනනං,අකාරභාවො හොතිති අස-
පෙ-කො. අකාරසංස භාවො අනනං “ණානනනානාවෙ නු,
ති තො.නසංස පුරිසො නප්පුරිසො,තසමි. නප්පුරිසෙති අස-
පෙ-ගො. හොති-කො හොති?අනනං හොති,කසංස අනනං
හොති?නසංසපදසංසඅනනං හොති,කසමි. නිමිත්ත නසංසපදසංස
අනනං හොති?නප්පුරිසෙ උතතරපදෙ පරෙ නසංස පදසංස අ
නනං හොතිති අස-පෙ-නිසො (හොතිති අරුකානවාරය අබ්බා
තත්ත්වය වුතතනනා අනනනති වුතතකතතනිදෙදසො; නප්පුරි
සසඤ්ඤාමති සමාසෙ උතතරපදෙ පරෙ පුරිසෙ සිතසංස නඉති
නිපාතපදසංස අකාරාදෙසො හොතිති අනො. අසුරොති ආදී
උදහරණං.)

2144. පු. “සරෙ අනි”ති කි-පෙ-වි.අන්ආදෙසවිබිසුතනං.

2145. පු. “සරෙ,ති කො-පෙ-වි.නිමිත්තනිදෙදසො.

2146. පු. “අන්”ඉති කො-පෙ-වි.කාරියනිදෙදසො.

2147. පු. කිත්ත-පෙ-වි.නසංස-නප්පුරිසෙති වෙ.වෙ පදනිපි
“අනනනිසංස නප්පුරිසෙ”ති ඉතොනුවතනනෙන.

“සරෙ අන්” ඉතිකි-පෙ-නෙ,සරෙ පරෙ නසංස පද
සංස සබ්බසෙව අනාදෙසො හොති. අසංස-පෙ-කො.
සරෙති, කිත්තනනසතනමෙය- ඉති, රුලුතිපදමෙක
-පෙ-දනති තිපදං අස-පෙ-ගො.(සංස, නප්පුරිසසමාසමති;)

සර, සරසම්. පර; (නැස, නමුත් නිසා නපදය;) අන්; අන් ආදේ
සොහොනිහි අස-පෙ-පෙයා. (සර17පිඬේ) නසම්. සරෙහි අස
-පෙ-හො. හොනි-කො හොනි? අන් හොනි, කසස අන් හොනි?
නසස අන් හොනි, කසම්. නිමිනෙත න-පෙ-හොනි? සරෙ යර
න-පෙ-හොනි, කසම්. සරෙ-පෙ-හොනි? තප්පුරිසෙ සරෙ පරෙ
නසස අන් හොනිහි අස-පෙ-නසො. (හොනිහි අප්කාහවාය
ආබ්‍යානත්‍රියාය වුතතතා අන්ඉහි වුතතතතවුනිදදසො. තප්
පුරිසසුත සමාසෙ සරෙ පරෙ සබ්‍යසසව නසස පදසස අන්
හොනිහි අසො.

2148. පු. කතමං උද්ගරණං? පි. අනසෙසානි.

2149. පු. “සංඛ්‍යාපුරේඛා දිගු”හි කි-පෙ-වි. දිගුසසෙසුසුතනං.

2150. පු. “සංඛ්‍යාපුරේඛා”හි කො-පෙ-වි. සසෙසුනිදදසො.

2151. පු. “දිගු”හි කො-පෙ-වි සසෙසුනිදදසො.

2152. පු. කිතත-පෙ-වි. සමාසො-කමමධාරයොනි වෙ තෙසු ස
මාසොනි පදං. “නාමානං සමාසො සුතතපඨා”හි ඉතොව
කමමධාරයොනි පදං. ‘චිප්පද තුලාධිකරණෙ කමමධාරයො,,
හි ඉතොව අනුචතතන.

“සං-පෙ-ගු”හි කි-පෙ-තෙ, සංඛ්‍යාපුරේඛා කමමධාරයස
මාසො දිගුසසෙසු හොනිහි සෙසුතසං. අස-පෙ-පෙයා. සංඛ්‍යා
පුරේඛානිව දිගුඉනිව සමාසතතපඨමේ-පෙ-නිහි විපදං අස-
පෙ-හො. සංඛ්‍යාපුරේඛා, පුරේඛා සංඛ්‍යාවාචකපදෙන සහිතො;
(කමමධාරයො සමාසො, කමමධාරයහුතො යො සමාසො;) දිගු,
(සො) දිගුසසෙසු හොනිහි අස-පෙ-පෙයා. සංඛ්‍යාපුරේඛා යසස
සො සංඛ්‍යාපුරේඛා; වෙ නාවො-දිගුහි අස-පෙ-හො. හොනි-
කො හොනි? දිගු(සසෙසු) හොනි, කො දිගුසසෙසු හොනි? සමා
සො දිගුසසෙසු හොනි, කථමහුතො සමාසො දිගුසසෙසු
හොනි? කමමධාරයො -පෙ-හොනි, කෙන විසිපඨා කමම-පෙ.
හොනි? සංඛ්‍යාපුරේඛා කමමධාරයසමාසො දිගුසසෙසු හොනිහි
අස-පෙ-නසො. (හොනිහි අප්කාහවාය ආබ්‍යානත්‍රියාය වුතත
තතා සමාසොනි අප්කාහවාය අපකතිකතවුනිදදසො දිගුහි වු
තතවිකතිකතවුනිදදසො නි අප්කාහවිසෙසසපදං, සං
ඛ්‍යාපුරේඛා-දිගු-කමමධාරයො. යනිපදහි තුලාධිකරණවිසෙ

සනාති.සංඛ්‍යා (පුරාණ) පටානො යො කම්මධාරයසමාසො ණො දිගුසඤ්ඤා හොතිති අපොථො.)

2153. පු. කතමං උද්ගරණං? වි. තිලොකනති.

— x + —

2154. පු. “විගුණසකතන,,නති කි—පෙ=වි. එකතනනපුංසක තනවිසිසුතනං.

2155. පු. “විගුණසක”නි කො—පෙ=වි කාරිනිදෙදසො.

2156. පු. “එකතන”නති කො—පෙ=වි කාරියනිදෙදසො.

2157. පු. කිතන—පෙ=වි:සමාසයං—නපුංසකලිඛිතතනනතිවෙ තෙසු සමාසයංනි පදං “නාමානං සමාසො යුතතපො”ති ඉතොව නපුංසකලිඛිතතනනති පදං “සො නපුංසකලිඛිතො”ති ඉතොව අනුවතතතෙ.

විගුණසකතන”නති කි—පෙ—නෙ, විගුණසමාසයං එකතනං හොති නපුංසකලිඛිතතනංවාති ඤාපනසං අස—පෙ—නො. විගුණසයනි, සමාසනතප්ථෙ—පෙ—දං; එකතනනති, තතිතනතප්ථෙම—පෙ—දනති විපදං අස—පෙ—හො. විගුණ සමාසයං, විගුණ ඤාදිතො සමාසයං; එකතනං, එකවචනභාවොව; නපුංසකලිඛිතං, නපුංසකලිඛිතභාවොව හොතිති අස—පෙ—නො. වෙනා වො—විගු; (සමාසො) අථවා සංඛ්‍යාපුබ්බතා නපුංසකෙකතනසං ඛාතෙති විති ලක්කණ්ණිකතො අවගතොති විගු; විසද්දප්පදගමුගතිමිති “පාරාදිකම්මාරු,,නි රු- (රුපසිඬි මහාරුපසිඬි සිහසුපචරණ්ණායං 232 පිඤ්ඤ) තසං විගුණං. එතසං චචතසං භාවො—එකතනං, “නිතනනා භාවෙ යු,,නි තෙතාති අස—පෙ—හො. හොති—කො හොති? එකතනතෙව නපුංසකලිඛිතතනංව හොති, කසං එ—පෙ—නොති? සමාසයං එ—පෙ—නොති,කථා භූතසං සමා—පෙ—නොති? දිගුසං සමාසයං එකතනංවෙව නපුංසකලිඛිතතනංව හොතිති අස—පෙ—නො”නොතිති අභිකාතවාය අඛ්‍යාතක්‍රියාය වුතතනා එකතනංඉතිව නපුංසකලිඛිතතනං ඉතිව පච්චෙකං වුතතකතතුතිදෙදසො. තිලොකං, තිදණ්ඩනති උද්ගරණාති.)

— + x —

2158. පු. “අමාදසො ප” කි—පෙ—වි. තප්පරිස සඤ්ඤාසුතන.

2159. පු. “අමාදසො”නි පෙ—වි. කම්මසනිදෙදසො.

2160. පු. “පරපදෙහි”නි පෙ—වි. සතප්පතතිතො.

2161. පු. කිතන—පෙ— වි.නාමානං— සමාසො—යුතතපො;—
 විහාසා— තප්පුරිසොති පඤ්ච.තෙසු නාමානං=සමාසො— යුතත
 පොති තිණි “නාමානං සමාසො යුතතපො”ති ඉතොව වි
 හාසාති පදං “විහාසාරුකං—පෙ—සඬා”ති ඉතොව තප්පුරි
 සොති පදං “උභෙතප්පුරිසො”ති ඉතොව අනුචිතතවෙ.

“අමා—පෙ—ති, ති කි—පෙ=තෙ,තා අමාදයො විහන්ති
 යො යද් පරපදෙති නාමෙති සමසන්නත,තද් සො සමාසො
 තප්පුරිසසඤ්ඤා හොතිති සද්වතතං අස—පෙ—කො. අමාද
 යොති,සමසන්නපදමාබ—පෙ—දං;පරපදෙතිති සමසන්නතතියා
 බ—පෙ—දන්ති විපදං අස—පෙ—කො. අමාදයො, අංආදයො;
 පරපදෙති, උතතරපදෙති නාමෙති සකිං; විහාසා, විකප්පෙන සම
 සන්නත; නාමානං, තෙසංනාමානං; යුතතපො, අඤ්ඤමඤ්ඤ
 සමබ්බසො; සමාසො, සො සමාසො; තප්පුරිසො, තප්පුරිස
 සඤ්ඤා හොතිති අස—පෙ—කො. (ආදී 11 පිඤ්ඤ) අංආදයො
 යෙසං තෙ—අමාදයො (ඡඤ්ඤානිති පද 286 පිඤ්ඤ) පරංච තං
 පද්මාචාති=පරපදං;තෙති පරපදෙතිති අස—පෙ=කො.හොති—
 කො හොති? තප්පුරිසො (තප්පුරිසසඤ්ඤා) හොති,කො තප්
 පුරිසො හොති? සො සමාසො න=පෙ—හොති, කථං භූතො
 සො ස—පෙ—හොති? යුතතපො සො ස—පෙ—හොති,කෙසං
 යු—පෙ—හොති? තෙසං නාමානං යු—පෙ—හොති,තද් තෙ
 සං නා—පෙ—හොති, යද්විහාසා සමසන්නත තද්තෙසං නා
 —පෙ—හොති, කෙ යද් විහාසා සමසන්නත තද් තෙසං
 නා—පෙ—හොති? තා අමාදයො යද් විහාසා සමසන්නත තද්
 තෙසං නා—පෙ—හොති,තා අමාදයො කෙති සකිං යද්—පෙ
 —හොති? තා අමාදයො පරපදෙති (උතතරපදෙති) නාමෙති
 සකිං යද් විහාසා සමසන්නත තද් තෙසං නාමානං යුතතපො
 සො සමාසො තප්පුරිසො හොතිති අස—පෙ—කො. (සම
 සන්නතති අජ්ඣාගවාය කම්මසාධනක්රියාය චුතතතතා අමාද
 යොති චුතතකතතාදිදෙසො,හොතිති අජ්ඣාගවාය කතතසාධ
 නක්රියාය චුතතතතා තප්පුරිසොති චුතතකතතා. දුතියතතාද
 යො විහන්තියො උතතරපදෙති නාමෙති සකිං යද් සමසන්නත
 තද් සො සමාසො තප්පුරිසො හොතිති හාවතො. ගාමග
 තොතාදීති උද්ගරණ

2162. පු. පසා වාසිඤ්ඤා
 කානාමෙස අයුතතතං

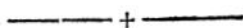
ගුතො තිසොසා සාවච්ඡිනති
 සමාසො න භවෙත්ති

වි. සමබන්ධාරහානං පදනං අක්කමකෙක්කසං අසමබන්ධාර
වො අසුත්තප්පනා නාම, තෙන සමාසො න භවෙය්‍ය. ඥා—
පස්ස වාසිඝ්ඤාමහති එකො සමබන්ධො, ගතො නිස්සො සාව
ත්තිහති අක්කො, ඉති ඉමෙසං ගාම—ගත—සද්දනං චිත්ත සමබ
කෙසු නිසුත්තප්පනා අසුත්තප්පානාම. (වාසිඝ්ඤාමහති පස්ස ඉතිව
නිස්සො සාවත්ති. ගතොතිව පදයෝජනා)

2163. පු. කිවචනා නාම කෙ? කිං අබිකප්පවනං?

වි. තබ්බ—අතීය—ණං—ඊට්ඨ ඉති පච්චසා කිවචා තද
නතිනා කිවචනාං. යෙන චචනෙන පුතීච නික්ඛංව පකාසෙති
තං චචනං අබිකප්පවනං නාම.

2164. පු. දග්ගිභාරතතති කිං දිට්ඨිතං ගොති? වි. මජ්ඣිමනිකායෙ
පසමාසො.

2165. පු. “අක්කපදපොසු බහුබ්බිති”ති කිමිදං සුත්තං?

වි. බහුබ්බිතිසමාසසක්කොසුත්තං.

2166. පු. “අක්කපදපොසු,,ති කො—පෙ—වි. ආධාරති

2167. පු. “බහුබ්බිති,,ති කො—පෙ—වි. සක්කොතිදෙසො.

2168. පු. කිවචනා—පෙ—වි. නාමානං—සමාසො—සුත්තපො
—විභාසාති චතස්සො. තෙසු නාමානං—සමාසො—සුත්තපොති
තිණි “නාමානං සමාසො සුත්තපො,,ති ඉතොව විභාසාති
පදං “විභාසාරුකම්—පෙ—සද්ධා,,ති ඉතොව අනුචතතෙන.

“අක්ක—පෙ—ති,,ති කි—පෙ—නො, අක්කොසං පදනං අ
පොසු නාමාති යද්ද සමසන්තො, තද්ද සො සමාසො බහුබ්බිතිස
ක්කො ගොතිති සද්ධනාං. අස—පෙ—නො. අක්කපදපො
සුති, සමසන්තසන්තමිබහුවචනනාදං; බහුබ්බිතිති, සමසන්ත
පඨමෙ—පෙ—දන්ති විපදා අස—පෙ—නො; අක්කපදපොසු,
සමසන්තො අක්කොසං පදනං අපොසු වෙ වා බහුනි වා නාමා
නි; විභාසා, යද්ද විකප්පනා සමසන්තො; නාමානං, තද්ද තෙසං නා
මානං; සුත්තපො අක්කොසොසුමබ්බිතිනි; සමාසො, යො සමා
සො; බහුබ්බිති, බහුබ්බිති නාමාති අස—පෙ—නො. (පද 286
පිඨෙ අපා 157 වැනි.) අක්කොසං ප—අක්කපදනි; අක්කපද
නං අපො—අක්කපදපොසු පදපොසු. බහවො විභ
සො සසො සො බහුබ්බිතිති —ගො. ගොති—කො ගො
ති? බහුබ්බිති සක්කොසො ගොති, බහුබ්බිති ගොති? සොසමා

සො බ—පෙ—හොඬි, කර්මභූතො සො සමා—පෙ—හොඬි? යු
 තතභොසො සමා—පෙ—හොඬි, කෙසං යු—පෙ—හොඬි? තෙ
 සං නාමානං යු—පෙ—හොඬි, කද තෙසං නා—පෙ—හොඬි? යද
 සමසාහෙන තද තෙසං නා—පෙ—හොඬි, කෙ යද—පෙ—හො
 ඬි? නාමානි යද—පෙ—හොඬි, කෙසුනාමානි යද—පෙ—අඤ්ඤ
 පදකෙසු නාමානි යද සමසාහෙන තද තෙසං නාමානං යු
 තතභො සො සමාසො බහුබ්බිති හොඬිති අස—පෙ—නසො,
 (හොඬිති අස්සාහවාය අභ්‍යන්තරිකාය වුත්තතො බහුබ්බිතිති
 වුත්තකත්තුතිදදසො. ආගතසමණොති : ආදීති උද්ගරණානි
 විසාරම්භිතෙනති 322 පිඨකොකා ඔලොකනියො)

————— + —————

2169. පු. “ඉන්ධියං භාසිතපුමිතිපුමාවචෙ”ති කිම්ඳං සුත්තං
 වි. පුමාවාතිදෙසසුත්තං.
2170. පු. “ඉන්ධියං”නති කො—පෙ—වි. ආධාරනි—
2171. පු. “භාසිතපුමා”ති කො—පෙ—වි. තබ්බිසෙසනති
2172. පු. “ඉන්ධියං”ති කො—පෙ—වි. කාරිතිදෙදසො
2173. පු. “පුමා”ති කො—පෙ—වි. කාරිතිදෙදසො.
2174. පු. “ඉවා”ති කො—පෙ—වි. උපමාභේතකති
2175. පු. “චෙ”ති කො—පෙ—වි. සංසයසති
2176. පු. කිත්තකා—පෙ—වි. තුලාධිකරණෙ—පදෙහි චෙ චෙ
 ප “මහනං මහාතුලාධිකරණෙපදෙ”ති ඉතො අනුචිතතෙන
 “ඉන්ධියං—පෙ—චෙ, ති කි—පෙ—තෙ, ඉන්ධියං තුලාධිකරණෙ
 පදෙ සචෙ භාසිතපුමිති පුමාව දඬුබොහි ඤාපනසං අස—
 පෙ—කො. ඉන්ධියනි, කිත්තකතසත්තමෙසක—පෙ—දං; භාසි
 තපුමාති, සමාසනතපථමෙ—පෙ—දං; ඉන්ධිය, කිත්තකතපථමෙ
 —පෙ—දං; පුමාති කිත්තපථමෙ—පෙ—දං; ඉවා—ච ඉති, නිපාතපද්‍යනිති
 ඡ්ඡාදම්ඳං අස—පෙ ගො. ඉන්ධියං, ඉන්ධිලිඛිතසම්මං; භාසිතපුමා, අනි
 යතින්ධිලිඛිතො ආර්ථචම්භයනො ඉන්ධිලිඛිතසදෙද; පුමාඉච
 චෙ, පුලලිඛිතො විය හොඬිති අස—පෙ—කො. (ඉන්ධි 235 පිඨෙ)
 භාසිතො පුමා යසොසා=සා භාසිතපුමාති අස—පෙ—හො දඬුබො
 කෙති දඬුබො? චෙයාකරණෙති දඬුබො, චෙයාකරණෙති
 කො දඬුබො? චෙයාකරණෙති ඉන්ධි දඬුබො, චෙයාකර
 ණෙති කර්මභූතො දු චෙයාකරණෙති භාසිතපුමා
 ඉන්ධි දඬුබො චෙයා කාසිතපුමාඉන්ධි කර්ම දඬුබො?
 චෙයාකරණෙති භාසිති ඉන්ධි පුමාව දඬුබො, කසම්මං නි

කෙසං අනෙතා අ—පෙ—හොති? සමාසනනනනනං අ—පෙ—
 හොති, සමාසනනනනනං අනෙතා කසමිං අකාරො හොති?
 සමාසනනනනනං අනෙතා කපි අකාරො හොතිති අස—පෙ
 —නසො. (හොතිති අර්ක්කාභවාය ආබ්‍යානක්‍රියාය චිත්තතතා
 සරොති අර්ක්කාභවචිත්තපකතිකතභූතිද්දෙසො අකාරොති චිත්ත
 විකතිකතභූතිද්දෙසො. විසාලකොති උදගරණං, කාරසද්දන
 ආකාරිකාරපච්චයාව ඉතිං, ඉවරණනතාව භූපච්චයනෙනතිව
 කප්පච්චයෙපි පච්චක්කමමා, සුගණ්ඨති ආකාරිකාරානංව
 බහුකනතිකො, බහුනදිකො, බහුකනභූතොති කප්පච්චයසංච
 උදගරණති)

— + —

2183. පු. “නාමානං සමුච්චයො ච්ඡෙද”ති කිමිදං සුතනං?

” වී. ච්ඡෙදසමාසසංඝායාසුතනං.

2184. පු. “නාමාන”නති කො—පෙ—වී සමබ්බන්තිද්දෙසො.

2185. පු. “සමුච්චයො”ති කො—පෙ—වී. සංඝායාතිද්දෙසො.

2186. පු. “ච්ඡෙද”ති කො—පෙ—වී. සංඝායාතිද්දෙසො.

2187. පු. කිත්තකා—පෙ—වී. සමාසො— සුතනපො— විභාසාති
 තියො හෙසු සමාසො—සුතනපොති වෙ “නාමානං සමාසො
 සුතනපො”ති ඉතෙ. ච විභාසාති පදං “විභාසාණ්ණං—පෙ—
 ඤ්චා”ති ඉතොච අනුචිතතො.

“නාමානං—පෙ—ඤ්චා”ති කි—පෙ—නෙ, නාමානං එකවිභ
 නතිකානං යො සමුච්චයො යො ච්ඡෙදසංඝායා හොතිති අස—
 පෙ—ඤ්චා. නාමානනති කිත්තකාපච්චිබ්—පෙ—දං; සමුච්චයොති
 කිත්තකනපච්චිබ්—පෙ—ච්ඡෙදති සමාසනනපච්චිබ් වචනන
 පදනතිතිපදං අස—පෙ—හො. නාමානං, එකවිභනතිකානං නාමා
 නං, විභාසා, විකප්පන; සමුච්චයො, යංපිණ්ඩිකරණං; සමාසො;
 සො සමාසො; ච්ඡෙද, ච්ඡෙදසංඝායා හොතිති අස—පෙ—ඤ්චා.
 (නාම 251පිඤ්ඤ) සමුච්චයනං — සමුච්චයො අථවා සමුච්චති—
 සමුච්චයො; සංඋපුඤ්ඤා වි—වසෙ “සබ්බකො, තසාදිනා අ වෙච
 වෙච—ච්ඡෙදති අස—පෙ—හො. හොති—කො හොති? ච්ඡෙද
 හොති, කො ච්ඡෙද හොති? සොසමාසො ච්ඡෙදහොති; කථංගු
 ඤා සො ස—පෙ— සමුච්චයො සොසමාසො ච්ඡෙද
 හොති, කෙසං යො සං පෙ—හොති? නාමානං යො සමු
 ච්චයො—පෙ—හොති, නා—පෙ—හොති? එකවිභනතිකා

නං නාමානං යො සමුවව්වයො සො සමාසො චන්ද්‍ර හොතිති අස
 --පෙ--නසො. හොතිති අරක්කිංගවාස ආබර.නක්‍රියො චුත්තතනා
 සමුවව්වයොති චුත්තපකතිකතනුතිදෙදසො චන්ද්‍රති චුත්තවිකති
 කතනුතිදෙදසො චන්ද්‍රසුරියාති ආදයො උදහරණාති. ඉමස්ස
 පන සුත්තස්ස උදහරණාති දසෙසකතන ආවර්තයෙන නිණිති
 දිසාති අසුසුමසුසුමසිදිසාති නිණ්ණං ලිඛිතානං චසෙන.යථා
 --චන්ද්‍රසුරිය,තරත.රියො, අකඛරපද්‍යතිති අයං හි සමාසො දුච්ඡි
 ඛො හොති ඉතරිතරයොනොච සමාහාරොවාති තෙසුතාව ඉ
 තරිතරයොනමිති සථාරහං ලිඛිතං හජනති උතතරපද්‍යනං වසස
 න,යදිදං චුත්තං “උහසපද්‍යනංසධානො චන්ද්‍ර”ති ඉමස්සචචත
 ස්ස වසසන බාලානං සන්දෙහො ජායෙය්‍ය කසමිංපදෙ ලිඛිතං
 හජති චිත්තං පද්‍යනං උතතරයමි. වා පුබ්බසමිචොති තංතිවාර
 ණසං තාදිසාති උදහරණාති නිද්දිසාති.

2188. පු. “නථා චන්ද්‍ර පාණිතුරියසොගහසෙනබහුදුදර
 හතුකවිවිධවිරුබ්බිසහාගසාදිනසුඛා”ති කිමිදං සුත්තං?

„ වි. එකත්තනපුංසකතනවිසුත්තං.

2189. පු. “නථා”ති කො--පෙ--වි උපමාජොතකති

2190. පු. “චන්ද්‍ර”ති කො--පෙ--වි,ආබරතිදෙදසො

2191. පු. “පාණි--පෙ--දිනසුඛා”ති කො නිදෙදසො?

„ වි. සමබකිතිදෙදසො.

2192. පු. “චා”ති කො--පෙ--වි.සමුවව්වයතිදෙදසො

2193. පු. කිත්තකා--පෙ--වි.වෙ සහති නපුංසකලිඛිතාව එක
 තතංවාති.තෙසු නපුංසකලිඛිතාති පදං “සො නපුංසකලිඛිතා”
 ති ඉතොච එකත්තනාති පදං “දිගුසෙසකතන”ති ඉතොච
 අනුචත්තන.

“නථා--පෙ--දිනසුඛා”ති කි-පෙ-තෙ,නථා චන්ද්‍ර සමාස
 පාණිතුරියසොගහසෙනබහුදුදරනතුක විවිධවිරුබ්බිස
 හාගසාඉභවවිචමාදිතං එකත්තකථා හොති නපුංසකලිඛිතතන
 සෙචති අස--පෙ--නසො. තථාති,නිපාතපදං: චන්ද්‍රති, සමාස
 නතසත්තමේ--පෙ--දං; පාණි පෙ දිනනති, සමාසනතජසිබ
 =පෙ=දං; වාති, නිපාතපද්‍යනං අස=පෙ=නො.
 (යථා දිගුසමාසෙ එකත්තකථා නපුංසකත්තකථා) තථා
 චන්ද්‍ර, නථාසමාහාර චන්ද්‍රසමාසෙ පාණිතුරියසොගහසෙනබහු

වක්‍රසෞතං, මුඛනාසිකනා* එවමාදිනි පාණ්‍යගිහසෙව
 ගිහවාදිනං, සමමතාලනානි ආදිනි තුරියගිහසෙව යුගනගිහලං
 ඵාලපාවනනානි|| යොගගිහසෙව ගජසංඝං, අසිවච්චං, රථපතනි
 කනති සෙනගිහසෙව ඛංසමකසං, කුසුකිම්බලිකනානි බුදුජ
 නතුකසෙව කාකොලුකං, සප්පමණ්ඩුකනානි විවිධවිරුකිසෙව
 නාමරූපං, හිරොතතප්පනානි විසභාගසෙව ඉඤ්චුමං, සාබාප
 ලාසනානි හිහනලිඝ්භසෙව තිකවතුකකං, එකදුකනානි සංඛ්‍යාප
 රිමාණසෙව චෛණරථකාරනානි සිප්පසෙව සාකුනතිකමාගවික
 නානි දුදුකසෙව ආරසපිති අප්පාණිජාතාසෙව කඳකලාප
 නානි එකජ්ඣාගකමුගමණසෙව උදුගරණානි.)

— + + — —

2184. පු. “විභාසා රුක්ඛනිණ්පසුධන ඛඤ්ඤජන පදදින
 ඤෙව,,ති කිම්දං සුතතං? වි. එකතත නපුංසකතත විධිසුතතං.

2185. පු. “විභාසා,,ති කො-පෙ-විකප්පනනිද්දෙසො.

2186. පු. “රුක්ඛ-පෙ-න,,නානි කො-පෙ-සමබ්බනිද්දෙසො.

2187. පු. “මෙ,,ති කො-පෙ-අනුකම්භනනිද්දෙසො.

2188. පු. කිත්තකා-පෙ-වි. සමාසෙ-නපුංසකලිඝ්භිනා- එක්
 තතං- වඤ්ඤති වතසොං තෙසු සමාසෙති “නාමානං සමා
 සො යුතතසො,,ති ඉතොව නපුංසකලිඝ්භිනානි “සො නපුං
 සකලිඝ්භිනා,,ති ඉතොව එකතතනානි “දිගුසෙසකිත්තා,,නානි
 ඉතොව වඤ්ඤති “නාමා වඤ්ඤ පාණිතුපිස-පෙ-නඤ්ඤි,,ති
 ඉතොව අනුවතතතෙ.

“විභාසා-පෙ-නඤ්ඤ,,ති කි-පෙ-තෙ,රුක්ඛනිණ්පසුධ
 නඛඤ්ඤජනපදදිනමෙකතතඤ්ඤ නපුංසකලිඝ්භතතඤ්ඤ හොති
 වඤ්ඤ සමාසෙ විකප්පනනානි ඤාපනසං. අස-පෙ-ඤ්ඤා. විභා
 සානි, සමාසනාපඤ්ඤම් එ-පෙ-දං; රුක්ඛනිණ්පසුධනඛඤ්ඤජන
 පදදිනනානි, සමාසනාපඤ්ඤ-පෙ-දං; වානි, නිපාතපදනානි නිප
 දං. අස-පෙ-ගො. [(වඤ්ඤසමාසෙ වඤ්ඤසමාසවිසෙය,) රුක්ඛනි
 ඤ්පසුධනඛඤ්ඤජනපදදිනං, රුක්ඛ-පෙ-ජනපදඉවෙච්චිමාදිනං;

*අතෙත සීතසං නාසිකාසෙ “සරො රසො න
 පුංසකෙ”ති රසො.

|| ඉධාපි ආදිසද්දන සහ “ගෙනතඤ්ඤා,එවං සෙසෙසුපි

එකතනං, එකවචනභාවොව; නපුංසකලිඛේනා: නපුංසකතනංව
 හොතිති අසංපෙ=පෙඨා. විරුඬාභාසා-විභාසා; රුකේඛාව
 තිණංව පසුව ධනංව ධක්ඛංව ජනපදංව-රුකකතිණපසුධනධ
 ක්ඛප්තපද, රුකකතිණපසුධනධක්ඛප්තපද ආදි යෙසං තෙ-
 රුකකතිණපසුධනධක්ඛප්තපදදදො, තෙසං රුකකතිණපසුධන
 ධක්ඛප්තපදදිනනති අසංපෙ=පෙඨා. හොති-කිං හොති? එක
 තනංවෙව නපුංසකතනංව හොති, කෙසං එක-පෙ-හොති?
 රුකකතිණපසුධනධක්ඛප්තපදදිනකුච එක-පෙ-හොති, කසම්
 රුකකතිණ-පෙ-හොති? වඤ්ඤාසං රුකකතිණපසුධනධක්ඛප්ත
 නපදදිනංව එකතනංවෙව නපුංසකතනංව හොති, වඤ්ඤාසං
 රුකකතිණ=පෙ-කතනංව කථං හොති? වඤ්ඤාසං රුකකති
 ණ පසුධනධක්ඛප්තපදදිනකුච එකතනංවෙව නපුංසකතනංව
 විභාසා හොතිති අසංපෙ-නාසො. (හොතිති අප්ඤ්ඤාභවාය ආ
 බ්‍යානක්‍රියාය වුත්තතතා එක්තනංඉතිව නපුංසකතනංඉතිව ප
 වෙවකං අප්ඤ්ඤාවුත්තකතතානිදෙසො. ධවබදිරං, මුඤ්ඤබ්බ
 ජං, අපේලකං, හිරඤ්ඤසුචණං, සාලියවං, කාසිකෝසලනති
 රුකකදිනං යථාකකමං උදාහරණානි. ධවබදිරං, මුඤ්ඤබ්බජ,
 අපේලකා, හිරඤ්ඤසුචණානි, සාලියවා, කාසිකෝසලානි වික
 පපසං උදාහරණානි ආදියදෙන අඤ්ඤාපාපි හොතිති දෙසො
 තුංතිවච්චිතොතිතමද්දබ්බානනති එවමාදි වුත්තං. සදා විරුඬානං
 දබ්බරහිතානං- කුසලාකුසලං, සකුණිනං-බකබලාකං, බ්‍යාඤ්ඤ
 නානං- දග්ගිකං, දිසානං-පුබ්බාපරානි එවමාදි කුසලාකුසලානි.
 බකබලාකා, දග්ගිකානි, පුබ්බාපරානි විකපපපකේඛි තෙසං
 යථාකකමං උදාහරණානි)

2199. පු. “උපසගගනිපානපුබ්බකො අබ්‍යසීභාවො”ති කිච්චි
 දං සුත්තං? වි. අබ්‍යසීභාවසමාසසඤ්ඤසුත්තං.
2200. පු. “උපසගගනිපානපුබ්බකො,, ති කො නිද්දෙසො.
 වි. සඤ්ඤිති දෙදෙසො.
2201. පු. “අබ්‍යසීභාවො. ති කො-පෙ-වි.සඤ්ඤිති.
2202. පු. කිත්තකා මානං-සමාසො-සුත්තපොති
 තිසෙසො “නාමානං ඤානපොති සකලමපි සුත්තං
 අනුචතතෙන.

“**උප-පෙ-හාවො,,හි කි-පෙ-නෙ,** උපසග්ගපුබ්බකො නිපාතපුබ්බකොව සමාසො හොති අබ්‍යසිභාවසංකෘත්‍යාවාහි සු පනසං. අස-පෙ-භො. උපසග්ගනිපාතපුබ්බකොතිව අබ්‍යසි භාවොතිව සමාසග්ගාපඨමෙ-පෙ-දුනිති විපදමිදං අස-පෙ-හො උපසග්ගනිපාතපුබ්බකො, උපසග්ගපුබ්බකොව නිපාතපුබ්බකොව; නාමානං, අප්පඛානනාමානං; යුත්තප්පො, අසුසුමසුසුමබ්බක ප්පො; සමාසො, සොසමාසොහොති; අබ්‍යසිභාවො, සො සමාසො අබ්‍යසිභාවසංකෘත්‍යාව හොතිහි අස-පෙ-ප්පො. (උපසග්ග-නිපාත 815 පිඨෙ) උපසග්ගාව නිපාතාව-උපසග්ගනිපාතො, උපසග්ගනි පාතො පුබ්බකො යස්ස සො-උපසග්ගනිපාතපුබ්බකො; ව්‍යයං භව තිති ව්‍යසිභාවො, ව්‍යය සද්ද්‍රුපපදෙ, භුසත්තායං. “**මිසරුපපදදි නො ඤ,,**ඉති ඤො.න ව්‍යසිභාවො-අව්‍යසිභාවො; චකාරස්ස “**දෙ ධස්ස වෙ,,**හිහ චකාරෙත බ්‍යාජාදෙසෙ කතෙ අබ්‍යසි භාවොති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? අබ්‍යසිභාවො හොති,කො අබ්‍යසිභාවො හොති? සමාසො අබ්‍යසිභාවො හො ති,කථං භුතො සමාසො අබ්‍යසිභාවො හොති? යුත්තප්පොසො -පෙ-හොති, පුත්තපි කථංභුතො යු-පෙ-හොති? උපසග්ගනිපා තපුබ්බකො යු-පෙ-හොති,කෙසං උපසග්ග=පෙ=හොති?තෙසං නාමානං උපසග්ගනිපාතපුබ්බකො යුත්තප්පොසො සමාසො අබ්‍යසි භාවොහොතිහි අස-පෙ-නෙසො. (හොතිහි ක්‍රියා,උපසග්ගනි පාතපුබ්බකොති වුත්තපකතිකත්තො, අබ්‍යසිභාවොති වුත්තවික තිකත්තො. අබ්‍යසි, උපනතරනති එවමාදිති උද්ගරණාති.

2203. පු. “**සො නපුංසකලිඛෙහො,,හි -පෙ- නපුංසකලිඛිත සංකෘත්‍යපුත්තං.**

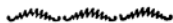
2204. පු. “**සො,,හි කො=පෙ- වි. කාරිනිදෙදසො.**

2205. පු. “**නිපුංසකලිඛෙහො,,හි කො-පෙ=වි. කාරියනි=**

2206. පු. කිත්තකා =පෙ=වි- අබ්‍යසිභාවොති එකාව. සා “**උප සග්ගනිපාතපුබ්බකො අබ්‍යසිභාවො,,හි ඉහොඅනුවත්තනෙ.**

“**සො නපුංසකලිඛෙහො,,හි කි=පෙ-නෙ,**සො අබ්‍යසිභාව සමාසො නපුංසකලිඛෙහාවදඨං “**පනසං. අස-පෙ-භො.** හොති සබ්බනාමපඨමෙ=සං සකලිඛෙහොති,සමාසග්ගා පඨමෙ පෙ=දුනිති විපදං. අ- හො. සොඅබ්‍යසිභාවො,සො අබ්‍යසිභාවසමාසො; නපුංසකලිඛ නපුංසකලිඛෙහාව දඨංඛො ති අස-පෙ-ප්පො. යස්ස ඉදං සං පුංසකං-නප්පිපුං

සකං, නපුංසකං නපුංසකස්ස ලිඛිතං - නපුංසක ලිඛිතං, නපුංසක ලිඛිතං
අස්ස අත්ථිති - නපුංසක ලිඛිතාති අස්ස - පෙ - හො. දඨිබ්බො - කො දඨි
බ්බො? සො අබ්බසිභාවො දඨිබ්බො, සො අබ්බසිභාවො කථං
දඨිබ්බො? සො අබ්බසිභාවො නපුංසක ලිඛිතාව දඨිබ්බොති අස්ස -
පෙ - හො. (දඨිබ්බොති අර්ක්කාහවාය කමමසාවනක්ඛියාය වුත්තනතො
අබ්බසිභාවොති වුත්තකමමං වෙය්‍යාකරණෙනිති අවුත්තකතතො.
උපතගරන්ති ආදිති උද්ගරණාති)

2207. පු. “සරො රසෙසා නපුංසකෙ, ති කිම්දංසුත්තං?

,, ටි. රසෙවිති සුත්තං.

2208. පු. “සරො, ති කො = පෙ = ටි. කාරිති දෙදෙසො.

2209. පු. “රසෙසා, ති කො = පෙ = ටි. කාරියති දෙදෙසො.

2210. පු. “නපුංසකෙ, ති කො - පෙ - ටි. ආධාරති දෙදෙසො.

2211. කිත්තකා - පෙ - ටි. සමාසස්ස - අනෙතාති වෙ. වෙපි “කුට්ඨි
සමාසනනනනානමකාරනෙතා, ති ඉතො අනුවත්තනෙන. (අන
නතරසුත්තමිභානුවත්තනෙ, ති මුඛමත්තදීපතිවචනං එසව අබ්බ
සිභාවග්ගහණං නානුවත්තනබ්බං තෙන දිගුවඤ්ඤබ්බිතිසුපි
නපුංසකෙ වත්තමානසමාසනනසරස්ස රසෙතං සිඬං හොති’ති
මහාරූපසිඬිවචනං)

“ස - පෙ - කෙ, ති කි = පෙ = න, නපුංසක ලිඛිතවත්තමාන
ස්ස සමාසස්ස අනෙතසරො රසෙසා හොතිති ඤාපනතං. අස්ස - පෙ -
හො. සරො = රසෙසාති වෙ පදනි කිත්තකනපඨමෙ - පෙ =
දනි; නපුංසකෙති සමාසනනපඨමෙ - පෙ - දනතිති පදං. අස්ස =
පෙ = හො. නපුංසකෙ, නපුංසක ලිඛිත වත්තමානස්ස; සමාසස්ස
සමාසසමබ්බිතො; අනෙතා, අනතභුතො, සරො, දිසොසරො;
රසෙසා, රසෙසා හොතිති අස්ස = පෙ = හො. (සර 17 පිඨෙ. රසෙ
19 පිඨෙ. නපුංසක 348 පිඨෙ.) අස්ස = පෙ = හො. හොති = කො
හොති? රසෙසා හොති, කො රසෙසා හොති? සරො රසෙසා
හොති, කථමභුතො සරො රසෙසා හොති? අනෙතා සරො රසෙසා
හොති, කස්ස අ - පෙ - මාසස්ස අ - පෙ - හොති, කස්මිං ව
ත්තමානස්ස සමාසස්ස හොති? නපුංසකෙ වත්තමාන
ස්ස සමාසස්ස අනෙතා රසෙසා හොතිති අස්ස - පෙ - හො.
හො. (හොති’ති “භා. සරොති පකකිකතො රසෙසා
ති විකතිකතො. බුදුච්චවමාදි.)

2212. පු. “අඤ්ඤාසමාලෝභොවා,,හි කිමිදං සුතනං ?
 ,,වි. විභතතිලොපවිධිසුතනං.
2213. පු. “අඤ්ඤාසමා,,හි කො—පෙ=වි. අවධිනිද්දෙසො.
2214. පු. “ලොභො,,හි කො=පෙ+වි. කාරියනිද්දෙසො.
2215. පු. “මෙ,,හි කො=පෙ—වි. අනුකඩ්ඪනනිද්දෙසො.
2216. පු. කිතතකා—පෙ—වි. විභතතිනං—අබ්බසිභාවාති වෙ.
 වෙපි. “අං විභතතිනමකාරනතබ්බසිභාවා,,හි අනුචතනනෙත.

“අඤ්ඤා=පෙ—මෙ”,හි කි—පෙ—තෙ, අඤ්ඤාසමා අබ්බසිභාව සමාසා අනකාරනතා පරාසං විභතතිනං ලොභො හොතිති ස්ථපනතං. අස—පෙ—ගො. අඤ්ඤාසමාති, සඤ්ඤාමිපඤ්ඤාමො—පෙ—දං; ලොභොති, කිතකතපඨමෙ—පෙ—දං; වෙති, නිපාතපදනති තිපදං. අස—පෙ—ගො. අබ්බසිභාවසමාසා, අනකාරනතා අබ්බසි භාවසමාසතො; අඤ්ඤාසමා,සෙසනනතො පරාසං; විභතතිනං, පඨ මාදිකං සංකෙතරුපානං; ලොභොව,ලොභො හොතිති අස= පෙ=ගො. (ලොප 42 පිටිය) අස—පෙ—ගො. හොති—කො හොති? ලොභො හොති,කෙසං ලොභො හොති? විභතතිනං ලොභො හොති, කථමුතානං වි—පෙ—ගොති? පරාසං වි—පෙ හොති; කුතො පරාසං වි=පෙ—ගොති? අඤ්ඤාසමාපරා—පෙ— ගොති, කථමුතා අ=පෙ=ගොති? අබ්බසිභාවසමාසා අ—පෙ —ගොති, කෙත විසිටිය අබ්බ—පෙ—ගොති? අනකාරනතා අබ්බසිභා වසමාසා අඤ්ඤාසමා පරාසං විභතතිනං ලොභොහොතිති අස— පෙ—නිගො. (හොතිති ක්‍රියා;ලොභොති කතතා අධිපිදුති උදා හරණං)

2217. පු. “අං විභතතිනමකාරනතබ්බසිභාවා,,හි කිමිදං ?
 වි. අංආදෙසවිධිසුතනං.
2218. පු. “අ,,හති කො—පෙ—වි. කාරියනිද්දෙසො.
2219. පු. “විභතතින,,හති කො=පෙ=වි. කාරියනිද්දෙසො.
2220. පු. “අකාරනතබ්බසිභා 9 11—පෙ—වි. අවධිනි—
2221. පු. කිතතකා—පෙ—වි. ස “කම්ම සමාසන නිභානමකාරනො,,හි ඉතො 11 නතනෙ.

“අං.වි-පෙ-හාවා,,ති කි-පෙ-තෙ, තසම අකාරනතා අබ්බ
සිභාවසමාසා පරාසං විභතතිනං ක්වච්චි අමාදෙසො හොතිති
අස-පෙ-කො. අනති රුළුතිපඨමෙ-පෙ-දං; විභතතිනතති කි
තකතනථසේ-පෙ=දං; අකාරනතබ්බසිභාවාති සමාසනනපඤ්ච
මො-පෙ-දනති තිපදං. අස-පෙ-හො. අකාරනතබ්බසිභාවා,
අකාරනතභූතා අබ්බසිභාවසමාසා; (පරාසං) විභතතිනං, පඨමා
දිනං සංකෙතරුපානං; ක්වච්චි, කතථි; අං, අමාදෙසො හොතිති
අස-පෙ-කො. (විභතති 154 පිඨෙ. අකාර 167. පිඨෙ. අනත 65
පිඨෙ. අබ්බසිභාව 348 පිඨෙ.) අකාරො අනෙතා යසස්ස සො-අකා
රනෙතා; අකාරනෙතාව සො අබ්බසිභාවොවාති අකාරනතබ්බසි
භාවො, තනො අකාරනතබ්බසිභාවාති අස-පෙ-හො. හොති
-කො හොති? අං හොති; කෙසං අං හොති? විභතතිනං අං
හොති, කථමභූතානං විභතතිනං අං හොති? පරාසං වි-පෙ-හො
ති, කුතො පරා-පෙ-හොති? අබ්බසිභාවසමාසා පරා පෙ-හො
ති, කථං භූතා අබ්බ-පෙ-හොති? අකාරනතා අබ්බසිභාවසමා
සා පරාසං විභතතිනං අං හොති, අකා-පෙ-කථං අං හොති?
අකාරනතා අබ්බසිභාවසමාසා පරාසං විභතතිනං ක්වච්චි අං හො
තිති අස-පෙ-කො. (හොති=ක්රියා, අනති=කතතා. උපති
ගරනති උද්ගරණං, උපතිගරෙති ක්වච්චිගත්තං ජිප්ථං.)

2222. පු. “කදං කුය්‍යා,,ති-පෙ- කදාදෙසපිබ්බු.

2223. පු. “කද,,තති කො-පෙ-වි. කාරිනිද්දෙසො

2224. පු. “කුය්‍යා,,ති කො-පෙ-වි. කාරිනිද්දෙසො.

2225. පු. කිත්තකා-පෙ-වි. තප්පරිසෙ-සරෙහි වෙ. තෙසු ත
ප්පරිසෙහි පදං ‘අනතංනායක පඤ්ඤාසෙ,,ති ඉතොව සරෙහි
පදං “සරෙ අන්,,ඉති ඉතොව අනුචතතතෙ.

“කදං කුය්‍යා”ති කි-පෙ-තෙ, කුඉච්චතසස්ස සරෙ පරෙ කද
ඉතාදෙසො හොතිති සද්දපනසං අස-පෙ-කො. කදනති,රුළුති
පඨමෙ-පෙ-දං; කුය්‍යාති, රුළුතිපඨමෙ-පෙ-දනති විපදං අස-
පෙ-හො. තප්පරිසෙ, තප්පරිසසමාසෙ; සරෙ, සරසම්. පරෙ; කු
ය්‍ය, කුඉති නිපාතය්‍ය; කදං, කදං ආදෙසො හොතිති අස-පෙ
-කො. හොති- කො හොති? කදං හොති, කය්‍ය කදං හොති?
කුය්‍ය කදං හොති, කසම් නිමිත්තෙ කුය්‍ය කදං හොති? සරෙ
පරෙ කුය්‍ය කදං හො-පෙ-කො. (හොති=ක්රියා, කදනති
කතතා, කදනතනති රණාති.)

2226. පු. “**ආප්පසෙසුමෙ**”ති -පෙ-කාආදෙසවිති-
 2227. පු. “**කා**,,ති කො නිදෙසො? වි. කාරියනිදෙසො.
 2228. පු. “**අප්පසෙසු**,,ති කො-පෙ-වි. ආධාරනිදෙසො.
 229. පු. “**මා**,’ති කො-පෙ-වි. අනුකඛිතනිදෙසො.
 2230. පු. කිත්තකා-පෙ-වි. නප්පුරිසෙ-කුසුමෙති මෙ. තෙසු
 නප්පුරිසෙති, පදං “**අනතං නස්ස නප්පුරිසෙ**,, ති ඉතොව කුසුමා
 ති පදං “**කදං කුසුමා**,,ති ඉතොව අනුවතතෙ.

“**ආප්පසෙසුමෙ**,,ති කි-පෙ-තෙ; කුඉවෙවනස්ස කාදෙසො
 හොති අප්පසෙසුති ඤපනසං. අස-පෙ-බ්බො. කාති, රුමිති
 ධර්මෙ-පෙ-දං; අප්පසෙසුති සමාසනායකතමො-පෙ-දං, වාති
 නිපාතපදනති තිපදං. අස -පෙ=ගො. අප්පසෙසුම, අප්පසෙසු
 අපොසුම; (වකාරොත කුච්ඡිතකෙමි) කුසුම, කුඉවෙවනස්ස නිපා
 තස්ස; කා, කාආදෙසො හොතිති අස-පෙ=පඤ්ඤා. (අප්ප 157 පි
 වෙඳ) අප්පො අප්පො යස්ස සො-අප්පො; තෙසු අප්පසෙසුති
 අස=පෙ=ගො. හොති-කො හොති? කා හොති, කස්ස කා
 හොති? කුසුම කා හොති; කසමිං සමාසෙ කුසුම කා හොති? නප්
 පුරිසෙ ස-පෙ-හොති, නප්පුරිසෙ සමාසෙ කසමිං අපොසු කුසුම
 කා හොති? නප්පුරිසෙ සමාසෙ අප්පසෙසුකුසුම කා හොතිති අස
 -පෙ-කසො. (හොති- ක්‍රියා, කාති-කතතා. කාලවණං, කාපු
 ප්පනති උදාහරණානි. අපොසුති බහුවචනෙන අප්පසො අඤ්ඤ
 පොපි හොතිති දිපෙ, කාපුරිසොති තස්ස උදාහරණං.

**ඉති ජොතිරනනසතිනා විරවිනෙ බාලාවතාර පුච්ඡාවිසංස්ප
 නෙ සමාසපුච්ඡාවිසංස්පනං නාම දුතියො පටිච්ඡෙදො.**

තඹතං.

2231. පු. කිං තඹතං?

වි. තෙසං අපච්චාදිසද්දනණානං තිතං අනුකුලං වා තෙසං යවණ්ණගහණණෙ බ්‍යාචවානං සිසංගණානං තිතං අනුකුලං වා තඹතං.

2232. පු. කතිවිධං වෙතං? වි. තිවිධං හොති—සාමඤ්ඤතඹතං අබ්‍යයතඹතං භාවතඹතනාති. (යං වාසිඤ්ඤපදං තිණණං ලිඛිතානං ඵ කචචනබ්‍රවචනානං සත්තනනං විහතනිතං ඵ සාධාරණං තං සාමඤ්ඤතඹතං නාම, යං තථතතාදිපදං ටිපුම් නපුංසකානං ලිඛිතාදිතං අසාධාරණං යථාභුතෙන පච්චයවිධි නාව දිස්සතෙ තං අබ්‍යයතඹතං, යං ඔපමාදිපදං ජාතාදිචාවි කෙන භාවසද්දෙන සතිතං තං භාවතඹතං නාම. තෙසු සාම ඤ්ඤතඹතං පණ්ණරසවිධං හොති—ගොත්තතඹතං තරතඹතං රාගතඹතං ජාතිතඹතං සමුහතඹතං ධාතතඹතං නිසිඤ්ඤතඹතං උපමාතඹතං බහුලතඹතං ඥෙසතඹතං අස්සජිතඹතං පිකති තඹතං පුරණතඹතං සංඛ්‍යාතඹතං විභාගතඹතනාති. වාතො ව්‍යුත්තානානං පන අපච්චාදිතං පදනං ලොපිතතතා ගොත්තා දිතං කාති තාති නාමාති වුච්චතෙන, ගොත්තතඹතෙ උදහ රණාති යථා-වසිඤ්ඤ අපච්චං-වාසිඤ්ඤ, වාසිඤ්ඤ, වාසිඤ්ඤ; තරතඹ තෙ නාචාය තරතිති-නාචිකො, නාචිකි, නාචිකං; රාගතඹතෙ නි ලෙන රතො පච්චො-නිලො, නිලා, නිලං; ජාතිතඹතෙ පුරෙ ජා තො=පුරිමො, පුරිමො, පුරිමං; සමුහතඹතෙ ජනානං සමුහො-ජන තා; (තාතුජ්ජයනාති අච්චරියචතො) ධාතතඹතෙ රජනස්ස ධා තො-රජනියො, රජනියා, රජනියං; නිසිඤ්ඤතඹතෙ දුජ්ජිසි තො-දුජ්ජිලො, දුජ්ජිලො, දුජ්ජිලං; උපමාතඹතෙ බුමොටිය දිස්සති ති-බුමාසිතතො (තිබු) බුමාසිතතො (ආභා) බුමාසිතතො (වසං) බහුලතඹතෙ අභිජ්ඣාය බහුලො පුරිසො-අභිජ්ඣා දු (පුලිලිකො) අභිජ්ඣාය බහුලා ඉති-අභිජ්ඣාලු (ඉතිලිකො) අභිජ්ඣාය බහුලං නපුංසකං=අභිජ්ඣාලු (නපුංසකලිකො) වි ඥෙසතඹතෙ විජෙසසන පුසපො-සෙසො, සෙසො, සෙසං; අ ස්සජිතඹතෙ සඛා අස්ස අජිති-සඛො, සඛා, සඛං; පිකතිතඹතෙ මණිනා පකතො පාසාදො-මණිමයො, මණිමයා, මණිමයං; පුර ණතඹතෙ පඤ්චනානං පුරණො-පඤ්චමො; පඤ්චමි, පඤ්චමං; සං

ධ්‍යානසිතෙ මිසංඛ්‍යා-මිකො,මිකා,මිකං; විහාගතසිතෙමිතිවිධා-
මිධා(විහාගො) මිධා(විහාගා)මිධා(විහාගං)

තෙසු ගොතනතසිතෙ නව පච්චයා ගොතති-ණ,ණායන,
ණාන,ණෙය්‍ය, ණි,ණික, බ,ණව, ණෙරුණි. “වංණප්පච්චෙ”ති
ණො වාසිඨාදි තදුදුගරණං. “ණාසනණානා චච්ඡාදිනො”ති
ණායනො ණානොච, කච්චායනො-කච්චානොති ආදි. “ණෙ
ය්‍යා කතතිකාදිති”ති ණෙය්‍යා,චෙනතෙය්‍යාති ආදි. “අ
නො ණි වා”ති ණි, දකඛිති ආදි.තස්ස වාග්ගහණෙන ණිකො
-ඛොච,සක්‍යපුත්තිකො-මණඛබ්බොති ආදි. “ණවො පඤ්චාදිති”
ති ණවො, වාණවොති ආදි. “ණෙර විධවාදිනො”ති ණෙරො
සාමණෙරොති ආදි.කච්චායනහෙදෙ පන තෙසු බප්පච්චයං ය
පෙනා “අනො ණි වා”ති වාග්ගහණෙන ණප්පච්චයං නිද්දිස
තෙන නව පච්චයා වුත්තා. කච්චායනෙ බ=ණරුණි වෙ ය
පෙනා අසෙසු අභපච්චයා වුත්තා.සද්දසාරජාලිනියමෙ තපථ
ව.යථා-

“ඉණ ණායනොච ණානොච ණෙය්‍යා ණෙරො ණවොපිච
ණිව ණිකොච අභෙන අපච්චෙ ගොතති පච්චයා”ති
මුඛමත්තසාරෙ වාදසාති වුත්තං. යථා-

“උක්කභාදිවසා තස් නිවිධං ගොතනතසිතං;

තස්මිං හි අපච්චපො සිද්ධං වාදය පච්චයා.

යථාණො ණායනො ණානො ණෙය්‍යාණිතිව පච්චයා

ණිකො ණියොච ණස බ සද ණව ණෙරාතිතෙ මතා”ති

ඉමෙසු ණික-ණික-ණස=බ-සදුණි පඤ්චපච්චයා “අනො
ණි වා”ති වාග්ගහණෙන විතිතා, කච්චායනහෙදවිකායමෙ “ත
ස්මාපන අපච්චතසිතෙ වාදය පච්චසා උඛතනති”ති වුත්තං. ඉ
මතා තස්සාපි ආචරියස්ස ඉමං තතං අභිමතංමිය දිස්සති.තෙ
යං ණික-ණික-ණස=බ=සදුණි පච්චයානං සක්‍යපුත්තිකො,
සක්‍යපුත්තියො, ආදිවෙවා, මණඛබ්බො, අගනසෙසුණාති යථාක්ක
මං උදුගරණාති.

තරතසාදිතසිතෙ පඤ්චපච්චයා ගොතති-ණික,ඵය්‍යක,ණක
ආජාතිය්‍ය, සදුණි “සෙස වා සංසක”මිච්චාදිතා ණිකො,සාති
කොති ආදි තදුදුගරණං. එතස්ස වාග්ගහණෙන ඵය්‍යකාදයො

වික්‍රමාදිත පව්වයා, වලංගුයා කො— කොසිණාරකො— අසාසානි
යො— අග්‍රාසානි යථාසානමං උද්ධරණං. කව්‍යායනගෙද
පන වෙ පව්වයා වුතනා ණිකො— ණිකොවාති සද්දසාරසාලි
නිං වතනාරොති යථා—

“තරතසාදිතභිතෙ නු වනුරො පව්වයා මතා

වෙ පව්වයා ණිකො ණිකො විසු සුතෙතසු වතනරෙ

විකපාදිග්‍රහන ණිකො වුතනා ණිකණියා දුටුවෙ”ති

මුඛමතසාරෙ ණිකපව්වයොව වුතෙතා කව්‍යායනගෙදවි
කායා “මහාකව්‍යායනපෙරෙන පත් ණිකපව්වයමෙව විනිතං.
න ණිකපව්වයං, තෙන නියපව්වයවිධානසුතතමපි කව්‍යායනපක
රණෙ නපි, තසමා විමංසිතා ගතෙතඛ”නති වුතනං. රාගාදි
තභිතෙ එකොවණපව්වයො, යො “ණ රාගා තෙන රතන”
මිවාදිනා වුතෙතා, කාසාවනති ආදි. ජාතාදිතභිතෙ “ජාතාදි
නමිමියා වෙ”ති ඉමො ඉයොව වසදෙන කියොවාති තයො
පව්වයා, පව්වමො— මනුස්සජාතියො— අතිකියොති ආදි. මහාරූප
සිසිංසන සුතෙතන ජාතපෙ ඉමො ඉයොව ආදිග්‍රහණෙන
නියුතනසාදිසු ඉමො ඉයොව වසදෙන ඉකොවාති පඤ්ච අ
ඤ්ඤපි කියො යො ණොවාති තයො පව්වයා වසදෙනාති
එවං අභපව්වයා නිද්දිසා. කව්‍යායනවුතතියං සුතෙතන ජාතපෙ
ඉමො ඉයොව ආදිසදෙන නියුතනසාදිසු තෙ වෙව ඉකප
ව්වයොව වතාරෙන නියුතනපෙ කියොවාති ජපව්වයා වුතනා
සමුග්‍රහභිතෙ තයො පව්වයා කණ්-ණො-තාඉති “සමුග්‍රහෙ
කණ්ණො වෙ”ති කණ්ව ණොව මානුස්සකො-මානුස්සොති
ආදි. “ගාමජනබ්බුසගාසාදිති නා”ති තා, ගාමතාති ආදි.
සානුතභිතෙ එකො ඊයපව්වයො, “නදස්සසානමියො වෙ”ති
ඊයො, මදනියනති ආදි. නිසිතනභිතෙ “නනතිසිසිතපෙව ලො”
ති ලො, දුසුලලනති ආදි. උපමාතභිතෙ “උපමසාසිතන”
නති ආසිතතනපව්වයො, ධුමාසිතතනනති ආදි. තඛනුලතභිතෙ
“ආල කඛනුල”ති ආල, අතිජිකාලඉති ආදි. සෙසතභිතෙ
“විසෙස නරනමියකිසිසා”ති තර-තම-ඉසික-ඉය-ඉසිඉති
පඤ්ච පව්වයා, පාපතරො, පාපතමො, පාපිසිකො, පාපියො, ප
පිසොති ආදි. අසාසානභිතෙ නව පව්වයා වි-සො-සි-ඉක-ඊ
=වනතු=මනතු—ණො—රඉති “නදස්සසාති වි වෙ”ති වි,
වග්‍රහණෙන භොපව්වයොව, මෙධාවි, සුමෙධුසොති ආදි. “න

පාදිනෝ සි”හි සි,නපසිහි ආදි “දණ්ඩාදිනෝ ඉකර්”හි ඉකෝ ඊව,දණ්ඩිකෝ, දණ්ඩිහි ආදි. “ගුණාදිනෝ වන්තු”හි වන්තු,ගුණවාහි ආදි “සන්තාදිහි මන්තු”හි මන්තු,සන්තාහි ආදි. “සබාදිනෝ ණ”ඉති ණෝ,සන්තාහි ආදි. “මබ්බාදිනෝ රෝ”හි රෝ,මබ්බරෝහි ආදි ඉමේසු නවසු පව්වයෙසු සෝ—රඉති වෙ පව්වයා බාලාවතාරෙ අනිද්දිසා,තථාපි තෙනගහෙනබ්බා ව.පකතිනසිතෙ “නපසකතිවචනෙ මසෝ”හි මයෝ,සෝවණ්ණමයනහි ආදි.පුරණතසිතෙ පඤ්ච පව්වයා ගොතති—හිස,ථ,ස,ම,ඊහි “මිනිහි නිසෝ”හි නිසෝ,පුතිසෝහි ආදි. “වගු වෙජ්හි ථසා”හි ථොව සොව,වගුතො—ජසොහි ආදි. “සංඛ්‍යාපුරණේමෝ”හි මෝ,පඤ්චමෝහි ආදි. “ඵකාදිනෝ දසසසි”හි ඊ,ඵකාදසිහි ආදි.සංඛ්‍යාතසිතෙ “වාදිනෝ සෝ තෙක සෙව වා”හි සෝ චිකන්ති ආදි. විභාතසිතෙ “විභාගෙ බා වෙ”හි බාපව්වයොව තසා වාගතහණෙන සෝපව්වයොව ඵකබා,පදසෝහි ආදි.

අබ්‍යයතසිතෙ ඵකසිසතිපව්වයා හොතති—ථා, ථතතා,ථං, තො,ත්‍ර,ථ,ව,හිං,හං, හිඤ්චනං,හිං,හ,බ,බි,ද,ද,වනං,ජ්ජ,ජ්ජ,රහි,බුතා,දුනිහි, “සබ්බනාමෙහි පකාරවචනෙ තු ථා”හි ථා,සබ්බථාහි ආදි.තසාතුකාරෙන ථතතාව, අඤ්ඤථතතාහි ආදි: “කිමිමෙහි ථ”හි ථා,කථන්ති ආදි. “කච්චිනෝ පඤ්චමාසෙව”හි තො වොරතොහි ආදි. “ත්‍රථ සන්තමිසා සබ්බනාමෙහි”හි තු-ථ පව්වා,සබ්බතු—සබ්බසාහි ආදි. “කිමමා වො”හි වප්පව්වයො, කඉති ආදි “හිංහංගිඤ්චන,,හති හිංව හංව හිඤ්චනංව,කුහිං—කුහං—කුතිඤ්චනන්ති ආදි. “සන්තා හි,,හති හිං,යහිනහි ආදි “ඉමසමා හබා වෙ,,හි හොව ධොව,ඉහ=ඉධාහි ආදි “සබ්බ නෝ බි,,හි බි, සබ්බසිහි ආදි. “කිංසබ්බසෙඤ්ඤකසකුහි ද,ද,ව න,,හති ද,ව ද,වනංව,ඤ්ඤ-කුද,වනන්ති ආදි. “සදනුපපනනා නිපානනා සිජ්ඣන්ති,,හි ජ්ජ,ජ්ජපව්වයා,අජ්ජ=සජ්ජහි ආදි. “ඉමසමා රහිබුතාදුනිවා,,හි රහිව බුතාව දුනිව,ඵතරහි—අබුතා—ඉදුනිහි ආදි.ඉමේසුපතපව්වයෙසු වෙ සපෙඪා ජ්ජ,ජ්ජහි, අඤ්ඤ ඵකුනච්ඡපව්වයා කව්වායතගසෙපි සන්ති.කව්වායත හෙදෙ අභිච්ඡාහි වුතනං.යථා—

“ථා ව තසා විබං නො තු-ථො ථං වො හිංව හං හිව
හිඤ්චනං හඤ්චනං හිංව-හො ධො ද දුනි ද,වනං
වච්ච වචනංවාපි-රහාච්ච රහාචනං
රහි බුතා ජ්ජ ජ්ජ තොතං-භි”හි.

ඉමෙසු පව්වයෙසු විධි, හඤ්චනං, ච්චි, ච්චනං, රහාවි, රහාවනං
ජොති සතතපව්වයා බාලාවතාරෙ න භොග්නී, තෙසං යථාකක
මං උද්ගරණානි එකවිධං=කුහඤ්චනං—ක්වච්චි÷ක්වච්චනං=කර
හාවි=කරතාවනං—අජොති.

භාවනානිතෙ ජපව්වයා දීපිතා ණ්‍ය=තන—තා—තනන—ණ
-කණ්ඳුති තෙසු “ණ්‍යතනනාහාවෙ භු,,ති සුතෙනන ණ්‍ය--
තන—තාති තයොච තුසද්දෙන තනනපව්වයොච පණ්ඨිව්වං
දණ්ඨිතං, මුද්‍රතා, පුපුර්ණතනනනනි උද්ගරණානි “ණ විස
මාදිති,,ති ණො, වෙසමනති ආදි. “රමණ්ඨිසාදිතො කණ්,,
ඉති කණ්, මානුඤ්ඤකනති ආදි, කව්වායනගෙදෙ එකාදස පව්ව
යා වුතතා, යථා=ණ්‍ය-තන=තා=තනන—තනං=තං--ණ්ඵලං=
ණ්කං-ණ්ඨයං-කණ්-ණඉති. ඉමෙසු එකාදසසු බාලාවතාරෙ අති
දදිඨානං තනං-තං-ණ්ඵලං-ණ්කං-ණ්ඨයනති පඤ්චනනං පුපුර්ණ
තනං, පුපුර්ණතනං, පුපුර්ණතිලං, පුපුර්ණතිකං, පුපුර්ණතිසනති යථා
කකමං උද්ගරණානි. මහාරූපසීරීයං “ණ්‍යතනනාහාවෙ භු,,
ති තුසද්දෙන ණ්‍යයපව්වයොච, යථා-සොවෙය්‍යං, ආදිපනෙය්‍ය
නති ආදි. ඉමෙසු පන භාවපව්වයෙසු ණ්‍ය-තන—තනනඉති ත
යො පව්වයනනා නපුංසකා, තාපව්වයො ඉඡ්ඡියං, සෙසා යථා
රහං භොග්නීති දදිඨං. වුතතමිව—

“ණ්‍යතනපව්වයනනං පදං තිව්වං නපුංසකෙ
තාතුඡියං හවෙ තිව්වං සිසුං සෙසා යථාරහ”නති

— x —

2233. පු. “වා ණ්‍යපව්වෙ,,ති --පෙ=ණ්‍යපව්වයවිධි-
2234. පු. “වා,,ති කො=පෙ—වි. විකපනිද්දෙසො.
2235. පු. “ණො,,ති කො—පෙ—වි. විසසීතිද්දෙසො.
2236. පු. “අපව්වෙ,,ති කො=පෙ—වි. විසසනිද්දෙසො.
2237. පු. කිතතකා=පෙ—වි. ලිඛිතමහානි එකායෙව, යා “ලිඛි
ඤ්චනිපප්පනෙ,,ති ඉතො අනුවතනතෙ

“වා ණ්‍යපව්වෙ,,ති කි—පෙ—තෙ, අපව්වෙස විකප්පෙන
ණ්‍යපව්වයො භොගි ලිඛිතමහානි ඤ්චනතං. අස-පෙ-තො.
වාති, නි—පෙ—දං; ණොති, රුද්ධිපඨමෙ—පෙ—දං; අපව්වෙති,
කිතකනනසතනමො —පෙ--නති තිපදං. අස-පෙ=තො. අප
ව්වෙ, පුතතමිවි “ලිඛිතමහා, ජසීවිහතානනනාමතො

වා, විකප්පන; ණො, ණප්පව්වයො හොතිති අසංපෙ-කො. න පතති න විච්ඡද්දති වංසො ඵතෙනාති — අපච්චා; පත—ගති යං, “අසංකප්පවෙති ලොසං, හි යොති අසංපෙ=හො; හොති —කො හොති? ණප්පව්වයො හොති, කුතො ණ—පෙ=හොති? ලිඛිගමො ණ—පෙ—හොති, කථමුතො ලි—පෙ—හොති? ඡ්ඛිවිගතා නතො ලි—පෙ—හොති, කසම්. අපො ඡ්ඛි—පෙ—හොති? අපච්ච නති අසම්. අපො ඡ්ඛි—පෙ—හොති, අප—පෙ—ණප්පව්වයො කථං හොති? අපච්චනති අසම්. අපො ඡ්ඛිවිගතා නතො ලිඛිගමො ණ ප්පව්වයො විකප්පන හොතිති අසංපෙ—නසො. (හොති—ක්‍රියා, ණොති කරතො. වාසිඝො=වාසිඝි—වාසිඝනති ලද්ගරණානි වාසද්දස්ස විකප්පවාචකතො කසම් වාකාවසෙත හොතිති දි පෙති.)

— x + —

2238. පු. “හෙසං ණො ලොපං, නති—පෙ—ණලොපවිති—
 2239. පු. “හෙසං, නති කො—පෙ—වි. අවයවාප්පකතිද්දසො.
 2240. පු. “ණො, හි කො—පෙ=වි. කාරිතිද්දසො.
 2241. පු. “ලොපං, නති කො—පෙ=වි. කාරිතිද්දසො.

“හෙසං ණො ලොපං, නති කි—පෙ—තෙ, තෙසං තඤ්ඤප්ප ව්වයානං ණානුබ්බානං ණකාරො ලොපමාපජ්ජතෙති සද්ධන සං. අසංපෙ—කො. තෙසනති, සබ්බතමජ්ජෙ—පෙ—දං; ණො හි, රුද්ධිපඨමෙ—පෙ—දං; ලොපනති, කිතකතනද්ධියෙ—පෙ—දනති හිපදං. අසංපෙ=තො. තෙසං, ණකාරානුබ්බානං තෙසං තඤ්ඤප්පව්වයානං; ණො, අනුබ්බිණකාරො; ලොපං, ලොපමාපජ්ජතෙති අසංපෙ—කො. (ලොප 12 පිඨෙ) ආපජ්ජතෙ—කො ආපජ්ජතෙ? ණො ආපජ්ජන, ණොකං ආපජ්ජතෙ? ණො ලොපං ආපජ්ජතෙ කෙසං ණො ලොපං ආපජ්ජතෙ? තෙසං තඤ්ඤප්පව්වයානං ණො ලොපං ආපජ්ජතෙති අසංපෙ—නසො. (ආපජ්ජතෙක්‍රියා, ණො කරතො, ලොපං කමමං. තෙසං වො තඤ්ඤප්පව්වයානං ණකාරානුබ්බානං ණස්ස ලොපො හොතිති භාවකො.)

— x + —

2242. පු. “වුඛාදිසරස්ස වාසංසොගගනස්ස සණ්ණෙ වෙ, හි
 වි. වුඛිආදෙසවිතිවුතං.
 2243. පු. “වුඛි, හි කො—පෙ—වි. කාරිති—
 2244. පු. “ආදිසරස්ස” හි කො—පෙ—වි. කාරිති—

2245. ප. “චා.හි කො—පප—වි.ව්වනිනිහාසානි—

2246. **ප්‍ර.** “අසංඝෝග නිනායෙස, භි කො - පෙ - නබ්බියෙසන

2247. **ප්‍ර.** “සමග්‍රහ, හි කො-පෙ-වි. නිමිත්තනි-

2249. **ප්‍ර.** “වෙ, හි කො-පෙ-ඩි. අවධාරණනි-

“වුඩාදි-පෙ-සණ්ණව, හි කි-පෙ-නෙ, ආදිසරයා වා ආදි බ්‍යඤ්ඤායා වා අසංයෝගනනායා වුඬි හොති ණකාරානුබන්ධිං පච්චන්ධිං සුප්පනං. අසං-පෙ-නො. වුඬිති, කිතකනන පඨමෙ-පෙ-දං; ආදිසරයායා, සමාසනනපඨමෙ-පෙ-දං; වාති, නිපාතපදං; අසංයෝගනනායායා, සමාසනනපඨමෙ-පෙ-දං; සණ්ණති, සමාසනනසතනමො-පෙ-දං; චෙති, නිපාතපදනති ජපපදං. අසං-පෙ-නො. සණ්ණව, සණ්කාරමති පච්චන්ධි පරෙ; අසංයෝගනනායා, අනන සංයෝගරහිතයා; ආදිසරයා, ආදිමති සිතයා කෙවලයා සරයා වා බ්‍යඤ්ඤාපටිබ්බයා වා; වුඬි, වුඬිහොතිති අසං-පෙ-නො වචනං-වුඬි; වචි-වචිනෙ, “ඉතිං මහිං මහිං වා, හි ති. (යද්දිනා වකාරෙ අකාරයා උකාරොව තිස්සව්වයෙ තකාරයා ලොපොව, ආදි 11 පිඨෙ සර 4 පිඨෙ) ආදිව සො සරොවාති-ආදිසරො; තයා ආදිසරයා. (සංයෝග 137 පිඨෙ. අනන 65 පිඨෙ. සංයෝගො අනෙකා අයායා=සංයෝගනෙතා; න සංයෝගනෙතා-අසංයෝගනෙතා; තයා අසංයෝගනනායා සහණ්ණනො වචනති සො-සණ්ණා; තස්මිං සණ්ණති අසං-පෙ-නො. හොති-කා හොති? වුඬි හොති, තයා වුඬි හොති? සරයා වුඬි හොති, කථමනුතයා සං-පෙ-නොති? ආදියා සරයා වා බ්‍යඤ්ඤාවය වයා සරයා වා වුඬි හොති, පුනරපි කථමනුතයා ආ-පෙ-නොති? අසංයෝගනනායා ආදියා සරයා වා බ්‍යඤ්ඤාවය වයා සරයා වා වුඬි හොති, තස්මිං නිමිතෙන අසංයෝගනනායා ආදියා සරයා වා බ්‍යඤ්ඤාවය වයා සරයා වා වුඬි හොති? සණ්කාරෙ පච්චන්ධි පරෙ අසංයෝගනනායා ආදියා සරයා වා බ්‍යඤ්ඤාවය වයා සරයා වා වුඬි හොතිති අසං-පෙ-නො. (හොති=ත්‍රියා, වුඬි-කතනා. වාසිඤ්ඤාති ආදිති උද්ගරණාති. සණ්කාරෙ පච්චන්ධි පරෙ සංයෝගරහිතයා ආදියා සරයා වා බ්‍යඤ්ඤාවය වයා සරයා වා වුඬි හොතිති හාවෙතා. අනු වාසදෙද, චචන්තිනවිභාසෙතා තෙතා යං වුඬි වාසිඤ්ඤා අවිකපෙපකව ඔලුපිකා, දිසු විකපෙතව නිලුපිකා, දිසු නහොතිතිව දිපෙති වුතනමපිචෙතං මහාරූපසිඤ්ඤං - චචන්තිනවිභාසනොයං වාසදෙද, තදව පකතිගුතෙ ලිභෙත සරතාමාදිසරයා අසංයෝගනනායා වුඬි හොතිවා. තෙතා නිලුපිකා පච්චන්ධි පරෙති අනෙකා තෙතං

“වාසිසාදිසු නිව්වායං අනිවේවාලමපිකාදිසු;
න වුඛිනිලපිකාදෙ වචනිනවිනාසතො”ති.

අසංයාගනනසෙසති විගතසංයෝගනනසෙස නාමං, යමං ස
දෙද ආදීමකිඛරො අනනනරසෙස වණණසෙස සංයෝගාභාවෙන
විතතසංයෝගො සො වුඛිලාහි හොති තාදිසොති වසිසසදෙද, ඉ
තො විපරිතො න වුඛිලාහි භගගව-මනෙනයා-කුනෙනයාසදෙද
නංවිස යථා-භගගවො, මනෙනයා, කුනෙනයොති.

— + + —

2249. පු “අසුචණණානංවාසාවුඛි,,ති වුඛිනියමසුතනං

2250. පු. “අසුචණණාන,,නති කො-පෙ-වි.කාරිනි-

2251. පු. “වා,,ති කො-පෙ-වි.සප්පිණ්ණිනනි-

2252. පු “ආසො,,ති කො-පෙ--වි.විසෙසනනි-

2253. පු. “වුඛි,,ති කො-පෙ-වි.කාරියනි-

“අසු-පෙ-වුඛි,,ති කි-පෙ-තෙ, අකාරිවණ්ණචණණානං
ආයො වුඛියො හොනනිති සද්දනපං. අස-පෙ-පෙය්. අසුච
ණණානනි, සමාසනනප්පිඛ-පෙ-දං; වානිනිපාතපදං; ආයොති
සමාසනනප්පිඛ-පෙ-දං; වුඛිති, කිතකනනප්පිඛ-පෙ-දෙති
වතුපදං අස-පෙ-හො. අසුචණණානං, අකාරිවණ්ණචණණා
නං; ආයො, ආඵමති චණණා, වුඛි, වුඛියො හොනනිති අස-පෙ-
පෙය්. (චණණ 76 පිඤ්ඤ) ඉව උව-සු; සුඵව චණණා-සුචණණා;
අව සුචණණාච-අසුචණණා, තෙසං අසුචණණානං ආච ඵව. ඔව-
ආයොති අස-පෙ-හො. හොනනි-තෙ හොනනි? වුඛියො හො
නනි, තෙ වුඛියො හොනනි? ආයො වුඛියො හොනනි, තෙසං ආ
-පෙ-හොනනි? අසුචණණානං ආයො වුඛියො හොනනිති අස-
පෙ-නසො. (හොනනි ක්‍රියා, ආයොපකතිකතනා, වුඛිවිකතිකතනා,
වාසිසො, වතතෙයො, ඔලුමපිකොති උදහරණානි. වකායො ප
කතිවුඛිනං සද්දනං පුන වුඛි න හොනිති දිපෙති. චුතතමිවෙතං-

“යථාහි කතවුඛිනං පුන වුඛි න හොනිති

තථා සභාවුඛිනං ආයොනං පුන වුඛි න”ඉති.

ඉතො අනනනරසුතෙන වුඛිති වචනසෙස විජ්ජමානෙපි ඉධා
පි යොජනසෙස පයොජනං නාම උතතරපදනං වුඛිකරණං. යථා-
තෙගමජානපදානි.

— + + —

2254. ප්‍ර. “ණායනණානා වච්ඡාදිතො,,හි කිමිදංසුතතං?
වි. ණායනණානවිධිසුතතං.

2255. ප්‍ර. “ණායනණානා,,හි කො—පෙ—වි. විසයිති—

2256. ප්‍ර. “වච්ඡාදිතො,,හි කො—පෙ—වි. අවධිති—

2257. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ—වි. වා—අපච්චෙති වෙ. වෙපි “වාණසපච්ච,,හි ඉතොනුවතතනෙත.

“ණ—පෙ—තො,,හි කි—පෙ—තෙ,වච්ඡාදිතො සද්දගණතො ණායනණානපච්චයා ගොනති තස්සාපච්චනති අපෙච්ඡාපෙච්ඡානාහි සද්දපතතං අශ්—පෙ—කො. ණායනණානඉති, සමාසහතපච්චාමි—පෙ—දං;වච්ඡාදිතොති, තිප්පනනනිපාතපදනති චිපදං අශ්—පෙ—තො. අපච්ච,තස්ස අපච්චනති අපෙච්ඡා;වච්ඡාදිතො,වච්ඡසද්දදිතො ගොතතගණතො; ණායනණානා, ණායන—ණානඉති වෙපච්චයා;වා,විකපෙපන ගොනතිහි අශ්—පෙ—කො ණායනොව ණානොව ණායනණානා,වච්ඡා ආදි යස්ස ගොතතස්ස සො—වච්ඡාදි,තසමා වච්ඡාදිතොහි අශ්—පෙ—තො. ගොනති—තෙ ගොනති? ණායනණානා ගොනති,කුතො ණා—පෙ—තොනති? වච්ඡාදිතො ණා—පෙ—තොනති,කසම්. අපෙච්ඡා ව—පෙ—තොනති? අපච්චපෙච්ඡා ව—පෙ—තොනති,අපච්චපෙච්ඡා වච්ඡාදිතො ණායනණානා කථං ගොනති? අපච්චපෙච්ඡා වච්ඡාදිතො ණායනණානා විකපෙපන ගොනතිහි අශ්—පෙ—කො. (ගොනති—ක්‍රියා,ණායනණානා=තතතා. කච්චායතො=කච්චානොති උද්ගරණානි)

— + + —

2258. ප්‍ර. “ණෙසො කතනිකාදිති”හි කිමිදංසුතතං?
වි. ණෙසාපච්චයවිධිසුතතං.

2259. ප්‍ර. “ණෙසො”හි කො—පෙ—වි. විසයිතිදෙදසො.

2260. ප්‍ර. “කතනිකාදිති”හි කො—පෙ—වි. අවධිතිදෙදසො.

2261. ප්‍ර. කිත්තකා—පෙ—වි. වා—අපච්චෙති වෙ. “වාණසපච්ච”හි ඉතො අනුවතතනෙත.

“ණෙ—පෙ—ති”හි කි—පෙ—තෙ,තෙහි කතනිකාදිති තස්සා අපච්චනති අපෙච්ඡා ණෙසාපච්චයා ගොති විකපෙපනාහි සද්දපතතති අශ්—පෙ—කො. ණෙසොහි,රුළුතිපච්ච—පෙ—දං;

කතනිකාදිතිනි, සමාසගතපසුවම්බ — පෙ — දනති විපදං. අස-පෙ-
-ගො. අපව්වෙන, තසා අපව්වෙන අපෙ; කතනිකාදිති, කතනිකා
සද්දදිති; වා, විකප්පන, ණයො, ණයාප්පව්වයො ගොතිනි අස-
-පෙ-පෙයා. කතනිකා ආදි යෙසං සද්දගණනා තෙ-කතනිකා
දයො, තෙති කතනිකාදිතිනි අස-පෙ-ගො. ගොති-කො ගොති?
ණයො; ගොති, කුතො ණයො ගොති? කතනිකාදිති ණයො
ගොති, කසම් අපෙ කතනිකා-පෙ-ගොති? අපව්වෙස ක-පෙ-
-ගොති, අපව්වෙස කතනිකාදිති ණයො කථං ගොති? අප
ව්වෙස කතනිකාදිති ණයො විකප්පන ගොතිනි අස-පෙ-
-නසො. (ගොති=ක්‍රියා, ණයො-කතනා. විතතෙයොති ආදි
උද්ගරණං. තසා අපව්වෙන අපෙ කතනිකාසද්දදිති ඉතිලි
ලෙහති ණයාප්පව්වයො විකප්පන ගොතිනි භාවෙසො.)

— x —

2262. පු. “අනො ඤ්චා,,ති — පෙ=ණප්පව්වයවිධිසුතනං.
2263. පු. “අනො,,ති කො—පෙ—වි. අවධිනිදෙද්දසො.
2264. පු. “ඤ්චා,,ති කො—පෙ—වි. විසසිනිදෙද්දසො.
2265. පු. “චා,,ති කො—පෙ—වි. සමුව්වයනිදෙද්දසො.
2266. පු. කිතතකා—පෙ—වි. වා-අපව්වෙන වෙ “ වාණප්ප
ව්වෙ,,ති ඉතො

“අනො ඤ්චා,,ති කි-පෙ-න, අකාරනතො ඤ්ච්චව
යො ගොති තසා පව්වෙන අපෙ විකප්පනාති සුපනපං
අස-පෙ-නො. අනොති, නිප්පනනිපාතපදං; ඤ්චි, රුලිපිපසි
මෙ—පෙ—දං; වාති, නිපාතපදනති නිපදං අස-පෙ-ගො. අපව්ව
තසා පව්වමිව්වතසම් අපෙ; අනො, අකාරනතො; වා, විකප්ප-
න; ඤ්චා, ඤ්ච්චවයොව ගොතිනි අස-පෙ-නො. ගොති-කො
ගොති? ඤ්චා (ඤ්ච්චවයොව) ගොති, කුතො ඤ්චි ගොති? අනො
ඤ්චි ගොති, කසම් අ-පෙ-ගොති? අපව්වෙස අ-පෙ-ගොති
අපව්වෙස අනො ඤ්චි කථං ගොති? අපව්වෙස අනො ඤ්චි
විකප්පන ගොතිනි අස-පෙ-නසො. (ගොති—ක්‍රියා, ඤ්චි—ක
තනා. දකඛිති උද්ගරණං; වාසද්දසා සමුව්වයනතා අකෙකුපි
පව්වෙස සංගණනාති තෙ 354 පිඨෙ සමුද්ගරණෙති වුතනා.

— + —

2267. පු. “ඤ්චො පඤ්චාදිති,,ති-පෙ-ණව්වප්පව්වයවිධිසුතනං.
2268. පු. “ඤ්චො,,ති කො—පෙ—වි. විසසිනිදෙද්දසො

2269. පු. “උපග්වාදිහි,,හි කො-පෙ-වි.අවධිනිදෙදසො
 2270. පු. කිත්තකා-පෙ-වි.වා-අපචෙවති වෙ.“වාණසපචෙව”
 හි ඉතො.

“ශ්-පෙ-හි,,හි කි=පෙ=තෙ, උපතුඉචෙවචමාදිහි නසා
 පච්චනාහි අපො ණවසච්චයො හොති විකප්පනාහි ස්පන
 තං අස-පෙ-කො. ණවඉති, රුළුතිපඨමෙ-පෙ-දං; උපග්වාදිහිහි.
 සමාසනපඤ්චමිඛ-පෙ-දනාහි විපදං අස-පෙ-හො. අපචෙව
 අපචෙව්චයම් අපො; උපග්වාදිහි, උපතුඉති ඵමාදිහි සදෙහි;
 වා, විකප්පන; ණවො, ණවසච්චයො හොතිහි අස-පෙ-කො.
 උපතු ආදි යෙසං සද්දගණානං තෙ-උපග්වාදයො, තෙහි උපග්
 වාදිහිහි අස-පෙ-හො. හොති-තො හොති? ණවො හොති
 කුතො ණවො හොති? උපග්වාදිහි ණවො හොති, කසම් අ
 පො උප-පෙ-හොති? අපච්චයො උප=පෙ=හොති, අපච්චයො
 උපග්වාදිහි කථං ණවො හොති? අපච්චයො උපග්වාදිහි වික
 ප්පන ණවසච්චයො හොතිහි අස-පෙ=නසො හොති-ක්‍රි
 යා, ණ. වාහි කතො, මාණවොති උද්ගරණං

2271. පු. “භේර විධවාදිතො,,හි =පෙ=භේරප්පච්චයවිධි
 2272. පු. “භේර”ඉති කො-පෙ-වි.විසිසිනිදෙදසො.
 2273. පු. “විධවාදිතො,,හි=පෙ=වි.අවධිනිදෙදසො.
 2274. පු. කිත්තකා-පෙ-වි.වා-අපචෙවති වෙ.“වාණසපචෙව,,
 හි ඉතො.

“භේ-පෙ-හො,,හි කි-පෙ-තෙ, විධවාදිතො සද්දගණ
 තො භේරප්පච්චයො හොති නසාපච්චනාහි අපො විකප්ප
 නාහි ස්පනතං අස-පෙ-කො. භේරඉති, රුළුතිපඨමෙ-පෙ
 -දං; විධ වාදිතොහි, නිපථනානිපාතපදනාහි විපදං. අස-පෙ-හො.
 අපචෙව, නසාපච්චෙව්චයම් අපො; විධවාදිතො, විධවසද්දදිතො;
 වා, විකප්පන; භේර, භේරප්පච්චයො හොතිහි අස-පෙ-කො.
 විගතො ධවො භතො යසා සා-විධවා; විධවා ආදි යෙසං සද්ද
 ගණානං තෙ-විධවාදයො; තතො විධවාදිතොහි අස-පෙ-හො
 හොති-තො හොති? භේරප්පච්චයො හොති, කුතො භේ-පෙ-
 හොති? විධවාදිතො භේ-පෙ-හොති, කසම් විධ=පෙ=හො
 ති? අපචෙව විධ-පෙ-හොති, අපචෙව විධවාදිතො කථං භේර
 ප්පච්චයො හොති? විධ විධවාදිතො විකප්පන භේරප්ප

වච්ඡො හොතිති අසංපෙ=නසො. (හොති-ක්‍රියා, ණෙර-කතනා, සාමණෙරොති උද්ගරණං.

2275. පු. “සෙන වා සංසඨං තරති වරති වහති ණිකො,,
ති-පෙ-ණිකප්පව්වයවිධිසුතනං.

2276. පු. “සෙනා,,ති කො-පෙ-වි. කරණනිදද්දසො.

2277. පු. “වා,,ති කො-පෙ-වි. සමුච්චයනිදද්ද සා.

2278. පු. “සංසඨං,,නති කො-පෙ-වි. ක්‍රියානිදද්දසො.

2279. පු. “තරති,,ති කො-පෙ-වි. ක්‍රියානිදද්දසො.

2280. පු. “වරති”ති කො=පෙ=වි. ක්‍රියානිදද්දසො.

2281. පු. “වහති,,ති කො-පෙ-වි. ක්‍රියානිදද්දසො.

2282. පු. “ණිකො,,ති කො-පෙ-වි. විසසිතිදද්දසො. (යෙන
—සංසඨං— තරති= වරති= වහති— ඉතෙ විසැතිදද්දසාතිපි
වුවවනෙත)

2283. පු. කි=පෙ=වි. වාති එකාව. “වාණප්පවෙව,,ති ඉතො

“සෙන—පෙ—ණිකොති කි-පෙ-තෙ, යෙනවා සංසඨං යෙනවා තරති යෙනවා වරති යෙනවා වහතිතාපෙ ණිකප්පව්වයො හොති විකප්පනාති ස්‍යපනසං අසංපෙ=නසො. යෙනාති, කරණෙන-පෙ-දං; සංසඨනති, පඤ්ඤා-පෙ-දං; තරති-වරති-වහති-ක්‍රියාපදනි; ණිකොති, රුමිපඤ්ඤා-පෙ-ද නතිසතපදං අසංපෙ-නසො. යෙන, කරණභූතෙන යෙනවසුතනා; සංසඨං, එකිභූතං; තරති, තරණං හොති, වරති, වරණං හොති; වහති, යෙනවසුතනා වහනං හොති; ණිකො, තෙසව්වෙසු ණිකප්පයො; වා, විකප්පන හොතිති අසංපෙ-නසො. සංඵකනො සඤ්ජති ලග්ගතිති-සංසඨං, සංපුඤ්ඤා සඤ්ජ-සබ්බෙත, “බුබුලොදිපෙඨ ඝාතනං”, ති තො (තස්ස තප්පව්වයස්ස ආදිබාසජ්ජනෙන සහ ‘ඝාදිසග්ගපුඤ්ඤා සඤ්ජනං ඝාදිති සො,,ති සාදෙසො)ති අසංපෙ=නසො. හොති-කො හොති? ණිකො හොති, කෙසු ණිකො හොති? යෙනවා සංසඨං යෙනවා තරති යෙනවා වරති යෙනවා වහති ඉති එතෙසු අපෙසු ණිකො හොති, යෙනවා සංසඨං=පෙ=අපෙසු කථං ණිකො හොති? යෙනවා සංසඨං—පෙ—අපෙසු විකප්පන ණිකො හොතිති අසංපෙ=නසො. හොති-ක්‍රියා, ණිකො—කතනා, සාති කො-භිලුම්පිකො—සාකපිකො—සිසිකොති සංසඨාදීනං චතුර්තං අත්තානං යථාකකමං උද්ගරණානි වාකාපරක එයාක—ණක

—ආචාර්යය—ඤ්ඤානි චතුරාරො පව්වයා නිද්දියා,වමෙපයාකො
—ඉකාසිණාරකො—ආචාර්යයො—අග්ගඤ්ඤානි යථාකමං උදු
හරණාති.

— + —

2284. පු. “නමධිතො තෙනකතාදිසන්නිධානනිසොගසිප්පහ
ණ්ඩපිටිකපොසු වෙ,,හි—පෙ—ඤ්ඤාපව්වයවිධිසුතතං.

2285. පු “න,,නති කො—පෙ—වි.කමමසානිදෙදසො-

2286. පු. “අධිතො,,හි කො—පෙ—වි.ක්‍රියානිදෙදසො.

2287. පු. “තෙනකතාදි සන්නිධානනිසොගසිප්පහණ්ඩපිටික
පොසු,,හි කො—පෙ—වි.විසයනිදෙදසො.

2288. පු. “වෙ,,හි කො—පෙ—වි.සමුවවයනිදෙදසො.

2289. පු. කිත්තකා—පෙ—වි. වා=ඤ්ඤානි වෙ.වාහි පදං.
වාණ්ණපව්ව,,හි ඉතොව ඤ්ඤානි පදං“සෙත වා සංසඝං—
පෙ—ඤ්ඤා,,හි ඉතොව අනුවහතතෙ.

“නමධිතො=පෙ=සුචෙ,,හි කි—පෙ—තෙ, තමධිතෙහි අ-
පොව තෙන කතනති ආදාපොව තංසන්නිධානා තසා නිසු
තතං තමස්ස සිප්පං තමස්ස භණ්ඩං තමස්ස ජිවිකම්මෙවතෙසව
පොසුව ඤ්ඤාපව්වයො හොති විකප්පෙතාහි ඤ්ඤාපතං අස-
පෙ ඤ්ඤා. තනති,සබ්බතාමදුහිසෙ—පෙ—අධිතෙහි,ක්‍රියා—පෙ-
තෙනකතාදි—පෙ කපොසුහි, සමාසන්නසන්නම්බ—පෙ—වෙති නි
පාතපදනති වසුපදං අස—පෙ—ගො. තමධිතො,තං අඤ්ඤාය
නිති අපොව;තෙනකතාදි,තෙනකතනති අපොව; සන්නිධාන,
තසමිං සංජාතොති අපොව;නියොන,තසානිසුතොති අපොව
සිප්ප,තමස්ස සිප්පනති අපොව;භණ්ඩ,තමස්ස භණ්ඩනති අපො
ව;ජිවිකපොසුව,තමස්ස ජිවිකාහි අපොවාහි ඉති ඉමෙසු අපො
සුව;ඤ්ඤා,ඤ්ඤාපව්වයො;වා,විකප්පෙන හොතිහි අස—පෙ—
සො කාර්යතෙහි—කතං,කර—කරණෙ,“භාවකමෙමසුන,ඉති
තො.(ආදි118සේ) තෙනකතංආදියෙසංඅපොතනතිතෙ—තෙනක
තාදයො; (අලොපසමාසො) සංසුදුනිධෙතඤ්ඤානි—සන්නිධානා
සං—නිපුඤ්ඤා ධා—සන්නිධානෙ “නඤ්ඤිතිසු,,හිසු !සප්පති අතෙ
නාති=සිප්පං;සප්ප=ගතිමිති, “සබ්බතොණ්ඩුච්චාවිවා,,හි අ.
භණ්ඩනිති—භණ්ඩං,හධි—භණ්ඩපො “කඤ්ඤාදිතිකො,,හි කො
(කකාරභකාරානං මජ්ඣෙක “කච්චිධානු,,හි ආදිතො“නිගගති
භංවා,,හිධා නිගගතිභාගමො පව්වයසමබන්ධො කකාරස්ස

ලොපො)ජීවනනි එතෙතනි—ජීවිකං,ජීව-පාණධාරණ. (අප 157 පිඨෙ)සන්තිධානාව නියොගොව සිප්පංව ගණිතංව ජීවිකංව-සන්තිධානනි යොගසිප්පගණිතජීවිකානි, තෙනකතාදයොව සන්ති-පෙ-ජීවිකානිව—තෙනකතාදිසන්තිධානනි යොගසිප්පගණිතජීවිකානි, තෙනක=පෙ—ජීවිකානියොව අපො—තෙනකතාදිසන්තිධානනි යොගසිප්පගණිතජීවිකානි, තෙනක—පෙ—ජීවිකාපෙසුති අස—පෙ—හො.හොති=තො හොති? ණිකප්පවයො හොති,කෙසු ණික—පෙ—හොති? අපොසු ණික—පෙ—හොති,කෙසු අපොසු ණික—පෙ—හොති? තං අධිතෙති අපොව තෙනකතාදිසුති. අපොසුව තංසන්තිධානනි අපොව තප්ප නිසුතොති අපොව තංඅසසිප්පනති අපොව තංඅසසගණිතනති අපොව තංඅසසජීවිකනති අපොව ඉති එතෙසු අපොසු විකප්පන ණිකප්පවයො හොතිති අස—පෙ—හො. (හොති-ක්‍රියා,ණිකප්පවයො-කතනා. ආභිධම්මකො,වාචසිකං, සාරීරිකා,දොවාරිකො,වෙණිකො,ගතිකො,මාගතිකොති යථාකතමං තමධිතෙති ආදිතං උද්ගරණානි.ආදිසද්දත ගතාදිසුපිඅපොසු ණිකප්පවයො හොති,යථා-උච්චිකො,සුතතිකොති ආදි.)

+ ——— +

2290. පු. “ඤ රාගා තෙනරතනං ගසෙසදමඤ්ඤපෙසුමා,,
ති කි-පෙ-ණප්පවයවිධිසුතනං.
2291. පු. “ඤ,,ඉති කො—පෙ—වි.විසයනිදද්දසො.
2292. පු. “රාගා,,ති කො—පෙ—වි අවධි—
2293. පු. “තෙනා,,ති කො—පෙ—වි.කරණ—
2294. පු. “රතන,,නති කො—පෙ—වි.ක්‍රියා—
2295. පු. “ගසෙස,,ති කො—පෙ—වි.සමඛනි*
2296. පු. “ඉද,,නති කො—පෙ—වි.විසය
2297. පු. “අඤ්ඤපෙසු,,ති කො—පෙ—වි විසය
2298. පු. “මෙ,,ති කො—පෙ—වි.සමුවයං—
2299. පු. කිතන-පෙ-වි.වාහි එකාව “වාණප්පවෙව,,ති ඉතො

“ඤරා-පෙ-මා,,ති කි—පෙ—තෙ.රාගප්පමා සද්දගණතො ණප්පවයො හොති තෙන රතනං තසෙසද්දනති අපොසු අඤ්ඤපෙසුව විකප්පනාති ඤප්පතං අස—පෙ—හො. ණඉති,රු ලිපිපඨමෙ-පෙ-දං;රාගානි, පඤ්චමෙ-පෙ-දං;තෙනාති,සබ්බනාම

* තෙන-රතන-තසසුති ඉමෙපි විසයනිදද්දසාති කෙවි වදනති.

තඨිසෙසං-පෙ-රතතනනි,කිතකනනපඨමෙ--පෙ=තසෙසංති,සඛි
 නාමජෙ-පෙ-ඉදනති,සඛිනාමපඨමෙ-පෙ-අඤ්ඤපෙසුති,සමාස
 ගතසතනමි-පෙ-වාති,නිපාතපදනති අභිපදං අස-පෙ-ගො
 රාගා,රාගපඨවකනාමනො; තෙනරතතං,තෙනරඤ්ඤනනති අ
 පෙසව; තසසඉදං, තසසඉදනති අපෙසව; අඤ්ඤපෙසුති,වුත්ත
 පනො සෙසු අපෙසුති; වා,විකපෙසන;ගො,ගොපඨවයො ගො
 තිති අස-පෙ-ගො,රඤ්ඤති එතෙනනාති රාගො, රඤ්ඤ-රාගො,
 ‘විසරජපදදිගො ගො,ඉති ගො;තනො රාගා. අරජ් රජ
 ති රජ්සසතිති-රතතං, රඤ්ඤ-රාගො, “භාවකාමමසු න”ඉති
 නො. (අප්ථ157පිඨෙ)අඤ්ඤව පෙ අපාමෙති-අඤ්ඤතා,තෙසු
 අඤ්ඤපෙසුති අස-පෙ-ගො.ගොති--ගො ගොති? ගොපඨවයො
 ගොති,ගොපඨවයො කථං ගොති? ගොපඨවයො විකපෙසන ගො
 ති,කසමි. ගො=පෙ=ගොති? රාගා තෙන රතතනති අපෙසව
 තසසඉදනති අපෙසව තනො අඤ්ඤපෙසුති ගොපඨවයො වික
 පෙසන ගොතිති අස-පෙ-ගො. (ගොපඨවයො ගොති,පෙ
 න රතතං ගොති,ඉදං ගොති-ක්රියාකාරකපදසමුඛයා.කාසාවං-
 මාතිසං-මාගධොති උද්ගරණාති.)

— x —

2300. පු. “ජාතාදිනමිමසා වෙ,,ති=පෙ=ඉමඉයපඨවයවිසිසු
 2301. පු. “ජාතාදින,,නති කො-පෙ=වි.සමුඛනිදද්දසො
 2302. පු. “ඉමසා,,ති කො-පෙ=වි.විසිසිතිදද්දසො
 2303. පු. “වෙ,,ති කො-පෙ=වි.සමුඛවයනි,දද්දසො
 2304. පු. කි-පෙ=වි.වාති එකාව.“වාගොපෙවෙ,,තිඉතො.

“ජා-පෙ-වෙ,,ති කි=පෙ-තෙ ජාතඉවෙවමාදිනමපෙ
 ඉමඉයඉවෙවතෙ පවෙවයා ගොනතිති සුපනතං.අස-පෙ-ගො
 ජාතාදිනනති,සමාසතනජෙඨිබසු=පෙ=දං;ඉමියාති, සමාසතනපඨ
 මාබ-පෙ-දං;වෙති, නිපාතපදනති නිපදං. අස-පෙ-ගො.
 ජාතාදිනං,ජාතඉතිඑවමාදිනං අපෙස, වා,විකපෙසන;ඉමියාව,ඉම
 ඉය පඨවයාව ගොනතිති අස-පෙ=ගො. අජනිති-ජාතො;
 ජන=ජනනෙ, “අනිතෙ නන වගනුනාමි,,ති තො.(ආදි11පිඨෙ)
 ජාතො ආදි ගෙසං සද්දනං තෙ-ජාතාදයො; තෙසං ජාතාදි
 නං.ඉමොවඉයොව-ඉමියාති අස-පෙ-ගො. ගොනති-කෙ
 ගොනති? ඉමියා ගොනති,කසමි. ඉමියා ගොනති? ජාතාදිනං
 අපෙස ඉමියා ගොනති,ජාතාදිනං අපෙස කථං ඉමියා ගොනති?

ජාතාදිතං අපෙඨ විකප්පන ඉමියා හොතිති අසංසෙ-න
 සො: (හොති--ක්‍රියා, ඉමියා--කතතා. පච්ඡිමො-මනුස්සජාතියො
 නි උද්ගරණංති ආදිසද්දස්සචෙච චකාරස්සච නිදස්සනාති 355
 පිඨෙවුත්තාති)

— + x —

2305. පු. “නදස්සථානමසොචෙ”ති-පෙ-ථයප්පච්චයවිධිසු—
 2306. පු. “න”නති කො=පෙ-වි.විසයනිද්දසො
 2307. පු. “අස්සා”ති කො=පෙ-වි.විසයනිද්දසො
 2308. පු. “ආන”නති කො=පෙ-වි.විසයනිද්දසො
 2309. පු. “ඊසො”ති කො=පෙ-වි.විසයනිද්දසො
 2310. පු. “චෙ”ති කො=පෙ-වි.සමුච්චයනිද්දසො
 2311. පු. කිත්තකා-පෙ-වි. වාචිථකාච. “වාණප්පචෙච”ති

“න=පෙ-චෙ”ති කි-පෙ-නෙ, නදස්සථානතති
 අපෙඨ ථයප්පච්චයො හොතිති සද්දපනතං අසංසෙ-නො. න
 නති, සබ්බ නාමපදමෙ-පෙ-දං; අස්සාති, සබ්බ නාමපදමෙ-පෙ-දං
 ආනතති, කිත්තකතපදමෙ-පෙ-දං; ඊයොති, රුලුතිපදමෙ-පෙ-
 දං; චෙති, නිපාතපදනති පසුච්චදං. අසංසෙ=නො. නං; තං; කා
 රණං; අස්ස, ඉමියස්ස; ආනං, කාරණං හොතිති අපෙඨ; වා, විකප්පන
 ඊයො, ථයප්පච්චයො හොතිති අසංසෙ-නො. තිස්සති ඵලමෙ
 තාති-ආනං; ආ-ගතිතිවුත්තියං. “කතතුකරණප්පදෙසෙසුචෙ”
 ති පු. අසංසෙ-නො. හොති-නො හොති? ඊයො හොති, කසමිං
 ඊයො හොති? අපෙඨ ඊයො හොති, කසමිං අපෙඨ ඊයො හො
 ති? ආනතති අ-පෙ-නොති, කස්සථා-පෙ=නොති? අස්ස ථා
 -පෙ=නොති, කිං අස්ස ථා-පෙ-නොති? තං අස්ස ථා-පෙ-
 නොති, තං අ-පෙ-කථං ඊයො හොති? තං අස්ස ථාතනති අපෙඨ
 විකප්පන ඊයො හොතිති අසංසෙ=නො. (හොති-ක්‍රියා
 ඊයො-කතතා. බ්බතිතියනති උද්ගරණං. චකාරෙන හිතාදිතං
 අපෙඨ අයං පච්චයො හොති තස්ස සමුච්චයවාචකතතා, යථා-
 චකමනියනති. කච්චායනෙ පන චකාරෙන ඉතිඉලඉති චෙ
 පච්චයා වුත්තා, යථා-රාජිතං, රාජිලනති; රඤ්ඤ, ඉදං ආනතති
 අනුචිතතො.)

— + . —

2312. පු. “ආලු නබ්බහුලෙ”ති-පෙ-ආලුප්පච්චයවිධිසුත්තං
 2313. පු. “ආලු”ති කො=පෙ-වි විසයනිද්දසො

2314. පු. “නබ්බුලෙ”හි කොපෙ—වි.විසයනිද්දසො.
 2315. පු. කිත්තකා—පෙ—වාහි එකාව. “වා ඤාපපච්ච”හි ඉතො.

“ආල නබ්බුලෙ”හි කි-පෙ-තෙ,නබ්බුලෙ ආලුප්ප ව්වයො හොතිති ඤාපනස්සං. අස—පෙ—හො. ආලුප්ප, රුලුප්ප—පෙ—දං; නබ්බුලෙහි, සමාසනනසනනමොක—පෙ—දහති විපදං. අස—පෙ—හො. නබ්බුලෙ, නං අස්ස බහුලහති අපො; වා, විකපෙපන; ආලු, ආලුප්පව්වයො හොතිති අස—පෙ—හො. බහු අපො ලාතිති—බහුලො, බහු-සංඛාතෙ, වුඤ්චති වා, “පඛාදිහාල”හති අලො. නස්ස බහුලො—නබ්බුලො; නස්මිං නබ්බුලෙහි අස—පෙ—හො. හොති—හො හොති? ආලුප්පව්වයො හොති, කස්මිං ආ—පෙ—හොති? නබ්බුලෙ ආලුප්පව්වයො හොති, නබ්බුලෙ ආලුප්පව්වයො කථං හොති? නබ්බුලෙ ආලුප්පව්වයො විකපෙපන හොතිති අස—පෙ—නසො. (හොති—ත්‍රියා ආලු-කත්තා. අතිරික්ඛාලුහි උද්ගරණං.

— + —

2316. පු. “විසෙසෙ තරතමිසසිකිසිඝා”හි කිමිදං සුත්තං?
 වි. තර-තම-ඉසසික-ඉය-ඉසඉති පච්චයවිති සුත්තං.
 2317. පු. “විසෙසෙ”හි කොපෙ—වි.විසය
 2318. පු. “තරතමිසසිකිසිඝා”හි කොපෙ—වි.විසය
 2319. පු. කිත්තකා—පෙ—වාහි එකාව. “වා ඤාපපච්ච”හි ඉතො

“විසෙස-පෙ-ඝා”හි කි-පෙ-තෙ, විසෙසෙ තරතමිසසික ඉයඉසඉති පච්චයො හොතිති ඤාපනස්සං. අස—පෙ—හො. විසෙසෙහි, කිත්තකාසනනමොක—පෙ—දං; තරතමිසසිකිසිඝාහි, සමාසනනපච්චාම—පෙ—දහති විපදං. අස—පෙ—හො. විසෙසෙ, අතිසයපො; තරතමිසසිකිසිඝා, තරාදයොපච්චයා; වා, විකපෙපන හොතිති අස—පෙ—හො. විසෙසෙහි අනෙතාති—විසෙසො; විපුඤ්ඤා සිස-අසබ්බප්පයොගෙ, “විසරුප්පදදිනො ඤ”ඉති ඤො. කස්මිං විසෙසෙ, තරොච තමොච ඉසසිකොච ඉයොච ඉසොච—තරතමිසසිකිසිඝාහි අස—පෙ—හො. හොති—තෙ හොති? තරතමිසසිකිසිඝා හොති, කස්මිං තර—පෙ—හොති? විසෙසෙ තර-පෙ—හොති, විසෙස-පෙ-ඝා කථං හොති? විසෙසෙ තරතමිසසිකිසිඝා විකපෙපන හොතිති අස—පෙ—නසො. (හො

නිති-ක්‍රියා, තරතමිසිකිසිසා-කතනා. පාපතරො, පාපතමො, පාපි සිසිකො, පාපියො, පාපියොති උදහරණානි.)

2320. පු. “වුඛස්ස ඡො ඉසිසෙසු”නි --පෙ=ජාදෙසවිධිසු-
 2321. පු. “වුඛස්ස”නි කො-පෙ-වි.කාරිතිදෙදසො.
 2322. පු. “ඡො,,නි කො-පෙ-වි.කාරිය-
 2323. පු. “ඉසිසෙසු,,නි කො-පෙ-වි.නිමිතන-

“වු-පෙ-සු,, කි--පෙ=තෙ,සබ්බස්සෙව වුඛසද්දස්ස ජාදෙ සො හොති ඉග්ගුභ්ප්පච්චයෙසුති ඤාපනතං අස-පෙ-ඡෙය්‍යා. වුඛස්සාති, කිතකතනඡසෙක-පෙ-දං; ජොති, පඨමෙක-පෙ-දං; ඉසිසෙසුති, සමාසනතසතනමිබ-පෙ-දනති නිපදං අස-පෙ=භො. ඉසිසෙසු, ඉග්ගුභ්ප්පච්චයෙසු; වුඛස්ස; වුඛසද්දස්ස; ජො, ජකා රාදෙසො හොතිති අස-පෙ-ඡෙය්‍යා. ආයුතා චිඛිතිති-වුඡ්ඤා; චිඛි-චිඛිනෙ, “බුබුග්ගාදිඡෙය්‍ය කතන”නි තො නස්ස වුඛස්ස. ඉග්ගෙව=ඉග්ගෙව-ඉසිසා; තෙසු ඉසිසෙසුති අස-පෙ-භො. හො ති=කො හොති? ජදෙසො හොති, කස්ස ජාදෙසො හොති? වුඛස්ස ජදෙසො හොති, කස්මිං වුඛ-පෙ-හොති? ඉසිසෙසු වුඛස්ස ජාදෙසො හොතිති අස-පෙ-නස්සො. හොති=ක්‍රියා, ජො, -කතනා. ජෙය්‍යො-ජෙය්‍යොති උදහරණානි.

2224. පු. “පසඤ්ඤා සො ඉව”නි-පෙ-සාදෙසවිධිසුතනං.
 2325. පු. “පසඤ්ඤා”නි කො-පෙ-වි.කාරිතිදෙදසො.
 2326. පු. “සො”නි කො-පෙ-වි.කාරිය-
 2327. පු. “ඉව”නි කො=පෙ-වි.සමපිණ්ණන-
 2328. පු. කිතතකා-පෙ --ජො--ඉසිසෙසුති ඉව. “වුඛස්ස ඡො ඉසිසෙසු”නි ඉතො

“ප-පෙ-ඉව”නි කි-පෙ-තෙ, සබ්බස්ස පසඤ්ඤා සාදෙසො හොති ජාදෙසොව ඉග්ගුභ්ප්පච්චයෙසුති ඤාපනතං අස-පෙ-ඡෙය්‍යා. පසඤ්ඤාති, කිතකතනඡසෙක-පෙ-දං; සොති, රු ඉතිපඨමෙක-පෙ-දං; ඉවති, නිපාතපදනති නිපදං අස-පෙ-භො ඉසිසෙසු, ඉග්ගුභ්ප්පච්චයෙසු පරෙසු; පසඤ්ඤා, පසඤ්ඤා; සොව, සකාරාදෙසොව; ජොව, ජාදෙසොව හොතිති අස-පෙ-ඡෙය්‍යා. පසංසිසිප්පාති-පසප්පා; පසුඤ්ඤා සංස-පසංසනෙ “හා

වකමෙමසු න”ඉති තො.තසා පසපාසානි අස—පෙ—ගො.
 හොති—කො හොති? සකාරාදෙසොවෙව ජකාරාදෙසොව හො
 ති,කසා සකා—පෙ—ගොති? පසපාසා සකාරාදෙසොවෙව ජ
 කාරාදෙසොව හොති,කසමි ප—පෙ—ගොති? ඉතිමෙසු පසපා
 සා සකාරාදෙසොවෙව ජකාරාදෙසොව හොතිති අස—පෙ—න
 සො. (හොති=ක්‍රියා,සො—ජේ—පවේකං කතනාරො,සෙසො
 —සෙසොති උද්ගරණානි,වකාරො ජාදෙසං සම්පිණ්ඩති.)

— + —

2329. පු. “නදසානිති වි වෙ,,ති විප්පවයවිතිසු—
 2330. පු. “න,,නති කො—පෙ—වි.කප්පනිදෙසො.
 2331. පු. “අසා,,ති කො—පෙ—වි.සාමසා—
 2332. පු. “අනි,,ති කො=පෙ—වි.ක්‍රියා—
 2333. පු. “ඉති,,ති කො—පෙ—වි.නිදසා න—
 2334. පු. “වි,,ති කො—පෙ—වි.විසති—
 2335. පු. “වෙ,,ති කො—පෙ—වි.සමුච්චය—
 2336. පු. කිත්තකා—පෙ—වාති එකාව “වා ණප්පවෙව,,ති
 ඉතො.

“නදසානිති විවෙ,,ති කි—පෙ—තෙ,නදසා අනිත්තසො
 විප්පවයො හොතිති සුපනසං අස—පෙ—නො.තනති,සබ්බ
 නාමිකපඨමෙක—පෙ—දං; අසානි, සබ්බනාමිකපඨමෙක—පෙ—
 දං; අනිති,ක්‍රියාපදං;ඉතිති, නිපාතපදං; විති,රුලුතිපඨමෙක—පෙ—
 දං;වෙති,නිපාතපදනති ජප්පදං අස—පෙ—ගො.තං,තංනාමිකං
 අසා,ඉමසා,අනිඉති,හොතිති අසමි අසො,විව, විප්පවයොව
 හොතිති අස—පෙ—නො.හොති—කො හොති? විප්පවයො හො
 ති,කසමි අසො විප්පවයො හොති? අනිති අසො වි—පෙ—
 හොති,කසා අ—පෙ—ගොති? අසා අ—පෙ—ගොති,කිං අසා
 අ—පෙ—ගොති? තං අසා අනිති අසො විප්පවයො හොති,
 තං—පෙ—කථං හොති? තං අසා අනිති අසො විප්පවයො
 විකප්පන හොතිති අස—පෙ—නසො.හොති—ක්‍රියා,වි කතනා,මෙධා
 විති උද්ගරණං වකාරෙන සො-ඉල-අව-අලාදයො පච්චසා,
 චුතනා.යථා—සුමෙධසො,තුණ්ඩලො,කෙසවො,වාචාලොති ආදි.
 සුමෙධසද්ද ආකාරසා කච්චාදිනා රසො.

— + —

2337. පු. “නපාදිතො සි,,ති—පෙ=සිප්ඵවයවිති—
 2338. පු. “නපාදිතො,,ති —කො—වි.අවධිනිදෙද්දො.
 2339. පු. “සි,,ති කො—පෙ—වි.විසයි—
 2340. පු. කිත්තකා=පෙ—වා—තං— අය්‍ය=අත්ති—ඉති—වාති
 “වාණප්පච්ච,,ති ඉතොව සෙසාති “නදය්‍යජ්ඣති වි චෙ,,ති
 ඉතොව.

“න—පෙ=සි,,ති කි=පෙ—නෙ.තපඉච්චවමාදිතො නද
 ය්‍ය අත්තිතාසො සිප්ඵවයො භ්‍රාතීති ස්‍යුපනතං. අස—පෙ=
 ඤො.නපාදිතොති,තිප්ඵනනතිපාතපදං;සිති,රුමිතිපඨමෙකච්චන
 නතපදනති විපදං. අස—පෙ—නො.තං, තනනාමිතං; අය්‍ය,ඉමය්‍ය;
 අත්තිඉති,විජ්ඣතිතිඅසො;තපාදිතො,තපසදදිතො;සි,සිප්ඵවයො
 වා,විකප්පනාහොතිතිඅස—පෙ—ඤො.තිලෙසො නාපෙතිති—තපො
 තප—සහනාපෙ, සබ්බතොතසාදිතා අ.(ආදි11පිටක)තපො ආදි
 යෙසං,තෙ—තපාදයො;තෙති තපාදිතොති.අස=පෙ—නො.හොති
 —කො හොති? සි හොති,කුතො සි හොති? තපාදිතො සි හො
 ති,කසම්. අසො තපා=පෙ—හොති? තං අය්‍ය |අත්ති ඉච්චත
 ය්‍යම්. අසො තපා—පෙ—හොති,තං අය්‍ය |අත්ති ඉච්චතය්‍යම්.
 අසො තපාදිතො සි කථං හොති? තං අය්‍ය—පෙ—සි විකප්ප
 න හොතිති අස—පෙ—නසො. (සි—කතතා, හොති—ක්‍රියා.තපා
 ය්‍යති උද්ගරණං)

— + —

2341. පු. “දණ්ඩාදිතො ඉකර්,,ති—පෙ—ඉකර්ප්ඵවයවිති—
 2342. පු. “දණ්ඩාදිතො,,ති කො—පෙ=වි.අවධිනිදෙද්දො.
 2343. පු. “ඉකර්,,ති කො—පෙ=වි.විසයි—
 2344. පු. කිත්තක—පෙ—වි. වා—තං—අය්‍ය—අත්ති—ඉති. වාති පදං
 “වාණප්පච්ච,,ති [ඉතොව සෙසාති වතනාරි “නදය්‍යජ්ඣති
 වි චෙ”ති ඉතොව.

“ද—පෙ—ර්,,ති කි—පෙ=නෙ, දණ්ඩාදිතො ඉකර්ඉච්ච
 තෙ පච්චයාහොනති තදය්‍ය අත්තිති අසොති ස්‍යුපනතං. අස
 —පෙ=ඤො. දණ්ඩාදිතොති, තිප්ඵනනති—පෙ=ඉකර්ති, සමා
 සතතපඨමාබ්‍රව්චනනතපදනති; විපදං. අස—පෙ—නො.දණ්ඩා
 දිතො, දණ්ඩසදදිතො; තං, තනනාමිතං; අය්‍ය; ඉමය්‍ය; අත්ති
 ති, විජ්ඣතිති අසො; වා, විකප්පන; ඉකර්, ඉතොව ර්චාති චෙ
 පච්චයා හොනතිති අස—පෙ—නො. දණ්ඩයතිති—දණ්ඩා; දණ්ඩ

-ආණ්ඩ, “සාධාරණීකරණ”යී කො; (ආදි II පිටුව) දණ්ඩා
ආදියෙසිංතෙ දණ්ඩාදයෝ; තනො දණ්ඩාදිනො ඉතොව ඊව-
ඉතර්ති අසංප-හො. හොනි-නෙ හොනි? ඉතර් හො
නි, කුතො ඉතර් හොනි? දණ්ඩාදිනො ඉතර් හොනි, ක
සමි අපෙ ද-පෙ=හොනි? තං අසං අනිති අපෙ ද-පෙ-
හොනි, තං අ-පෙ-ඉතර් කථං හොනි? තං අසං අනිති
අපෙ දණ්ඩාදිනො ඉතර් විකපෙහ හොනිති අසං-පෙ-
නසො. (ඉතර්-කතො, හොනි ක්‍රියා. දණ්ඩිකො, දණ්ඩි පිද
ගරණාති)

— x —

2345. පු “ගුණාදිනොවන්තු”ති-පෙ-වනතුපවවයපිති—

2346. පු. “ගුණාදිනො”ති කො-පෙ-පි අවධිතිදෙසො

2347. පු “වන්තු,,ති කො-පෙ-පි. විසිති

2348. පු. කිත්තකා-පෙ=පි. වා-තං-අසං-අනි-ඉති-පසුඛ.
වාති පදං “වා ඡාපපෙව,,ති ඉතොව සෙසාති “නදසං අනිති
පි වෙ”ති ඉතොව.

“ගු-පෙ-න්තු,,ති කි-පෙ=නෙ, ගුණඉවෙවමාදිනො
වනතුපවවයො හොති තදසං අනිති අපෙති සුපනසං
අසංප-කො. ගුණාදිනොති, නිපනනනිපාතපදං; වනතුති, රු
ලිපිපමෙක වචනනපදනි පිපදං. අසං-පෙ-හො. ගුණාදි.
නො, ගුණඉවෙවමාදිති සදෙති; තං, තනනාමිකං; අසං, ඉම
සං; අනිති, විජ්ජනිති අපෙ; වා, විකපෙහ; ඊනතු, වනතුපවව
යො හොතිති අසං-පෙ-කො. ගුණිති පරිචයති සෙසානිති
තිති-ගුණො; ගුණ-පරිචයෙ, “සබ්බකො, තාදිනා අ. (ආදි II
පිටුව) ගුණො ආදි යෙසං තෙ-ගුණාදයෝ; තනො ගුණාදිනො
ති අසං-පෙ-හො. හොති-කො හොති? වනතු හොති, කුතො
වනතු හොති? ගුණාදිනො වනතු හොති, කසමි. අපෙ ගු-පෙ
=හොති? තං අසං අනිති අපෙ ගු-පෙ-හොති, තං අසං-
පෙ=වනතු කථං හොති? තං අසං අනිති අපෙ ගුණාදිනො
වනතු විකපෙහ හොතිති අසං-පෙ-නසො. (වනතු-කතො,
හොති-ක්‍රියා. ගුණවා-පසුඛවාති පිදගරණාති)

~~~~~

2349. පු. “සනාදිතිවන්තු,,ති-පෙ-වනතුපවවයපිති-

2350. පු. “සනාදිති”ති කො-පෙ-පි. අවධි.

2351. පු. “මන්තු”හි කො-පෙ-වි. විසයි

2352. පු. කිතන-පෙ-වි වා-නං-අය්-අනි-ඉති-පඤ්ච. වාහි
“ආ ශ්‍රිප්පවෙ”හි ඉතොව සෙසානි, “තදය්‍යං චිති වි චෙ”හි
ඉතොව.

“ස-පෙ-න්තු”හි කි=පෙ-නෙ, සත්‍යාදීහි මනතුප්‍යවච්ඡයා
හොති තදය්‍යං චිති අතොති ඤාපනසං අස-පෙ-නො. සත්‍යා
දීහිති, සමා සත්‍යපඤ්චමිඤ-පෙ-දං; මනතුහි, රුළුතිපඨමෙ-
පෙ-නති විපදං, අස-පෙ-නො. තං, තංනාමිකං; අය්‍ය, ඉමය්‍ය;
අනිඉති, විජ්ඣතිති අතො; සත්‍යාදීහි, සතිඉච්චවමාදීහි; මනතු,
මනතුප්‍යවච්ඡයා හොතිති අස-පෙ-නො. සරණං-සරති වා එතා
ය:ති-සති; සර-ගතිවිනතායං, “ඉතිසමතිසත්‍යවාමා,තිති. (ආදි
11 පිට්ඨ) සති ආදි යෙසං තෙ-සත්‍යාදයො, තෙති සත්‍යාදීහිති
අස-පෙ-නො. හොති-කො හොති? මනතුහොති, කුතො
මනතු හොති? සත්‍යාදීහි මනතු හොති, කයමි. අතො ස-පෙ-
මනතු හොති? තදය්‍යං අනි ඉති අය්‍යං. අතො ස-පෙ=මනතු
හොති, තද-පෙ-කථං මනතු හොති? තදය්‍යං අනිඉති අය්‍යං.
අතො සත්‍යාදීහි විකප්පෙන මනතු හොතිති අස=පෙ=
නො. (මනතු-කතො, හොති-ත්‍රියා. සතිමා-භානුමාති උද්ග
රණාති.)

2353. පු. “ආයුස්සකාරසමනතුමහි”හි —පෙ-අස්ආදෙසවිති

2354. පු. “ආයුස්සා,,හි කො-පෙ-වි. අවයවපෙකඤ.

2355. පු. “උකාරො,,හි කො-පෙ=වි. කාරි.

2356. පු. “අස්,,ඉති කො-පෙ=වි. කාරිය.

2357. පු. “මනතුමහි,,හි කො-පෙ=වි. නිමිතත.

“ආ-පෙ-මහි”හි කි=පෙ=නෙ, ආයුසද්දය්‍ය උකාරය්‍ය
අසාදෙසො හොති මනතුමහිති ඤාපනසං. අස-පෙ-නො.
ආයුස්සාති, කිතකතනත්තෙ=පෙ-උකාරොති, කිතකතනපඨමෙ-
පෙ-අස්ඉති, රුළුතිපඨමෙ-පෙ-නති චතුප්‍යදං. අස-පෙ-නො.
මනතුමහි, මනතුප්‍යවච්ඡය පරෙ; ආයුස්ස, ආයුසද්දය්‍ය; උකාරො,
අනෙත භිකොඋකාරො; අස්, අස්ආදෙසො හොතිති අස-පෙ-
නො. එනති ගව්නති පවත්තනති සත්‍යා එතොනාති-ආයු;
ඉ-ගතිමි “කාලෙ මත්තමාහානිතෙ ශ්‍රිවාදසො,,හි ඡු, තය්‍ය
ආයුස්ස. උ එව කාරො-උකාරො, “අක්කරෙහිකාර,,හි කා

රෝති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? අස් හොති, කො අස් හොති? උකාරො අස් හොති, කය්ස උ-පෙ-හොති? ආයුස්ස උකාරො අස් හොතිති අස-පෙ-හො. උකාරො-පතතිකතතා, අස්-විකතිකතතා, හොති-ක්‍රියා. ආයස්සොති උද්ගරණං.

2358. පු. “සඛාදිනො, ඉති -පෙ-ණප්පව්වයවිති.

2359. පු. “සඛාදිනො, ති කො=පෙ-වි. අවති

2360. පු. “ණ, ඉති කො=පෙ-වි. විසති.

2361. පු. කිත්තතා-පෙ-වි. වා-තං=අස්ස-අත්ති-ඉති-පඤ්ච වාදි “වාණප්පව්ව, ති ඉතොව සෙසාති “නදස්ස ඉති විමො, ති ඉතොව.

“ස-පෙ-ණ, ඉති කි=පෙ=තෙ, සඛාදිනො ණප්පව්වයො හොති නදස්සභිති අපොති ඤාපනතං අස-පෙ-හො. සඛාදිනොති, නිප්පනනනිපානපදං; ණඉති, රුමුතිපස්මෙ-පෙ-දනති විපදං. අස-පෙ-හො. තං; තන්තාමිකං; අස්ස, ඉමස්ස; අත්තිඉති, විජ්ඣතිඅපො; සඛාදිනො, සඛාඉපව්වවමාදිති සද්දෙති; ණ, ණප්පව්වයො; වා, විකප්පන හොතිති අස-පෙ=පෙඤා. සමමා විතතං නිබෙති ඵතාස සයං වා සද්දෙතිති-සමා; සංඤ්ඤා ධා-ධාරණෙ “ඉත්තිමතිසමොවා, ති අ. (සංසද්දෙතිගතිතස්ස වග්ගනන මිච්චාදිනා න්ආදෙසො තස්ස නකාරස්ස වජ්ඣාදිතිතාදිනා දකාරාදෙසො, ඉත්තිං වතතමානා අකාරනතතො ඉත්තිමතොනාදිනා ඉත්තිං ආ(ආදි11පිඤ්ඤ)සමා ආදි යෙසං තෙ-සඛාදයො; තතො සඛාදිනොති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? ණො හොති, කුතො ණො හොති? සඛාදිනො ණො හොති, කසමිං අපො ස-පෙ-හොති? නදස්සභිති අපො ස=පෙ-හො හොති, නද-පෙ-හො කපං හොති? නදස්සභිති අපො සඛාදිනො ණො විකප්පන හොතිති අස-පෙ-හො. (ණ-කතතා, හොති-ක්‍රියා. සමොති උද්ගරණං)

2362. පු. “නප්පකතිවමෙත් මයො, ති -පෙ-මයප්පව්වයවිති-

2363. පු. “නප්පකතිවමෙත්, ති කො=පෙ-වි. විසය-

2364. පු. “මයො, ති කො-පෙ-වි. විසති-

2365. පු. කිත්ත=පෙ=වා-“වා ණප්පව්ව”ති ඉතො.

“න-පෙ-මයෝ”හි කි-පෙ-තෙ, තප්පකතිවචනපෙ මය ප්‍රචච්ඡයා හොති ති ස්‍යුපනසං. අස-පෙ-කො. තප්පකතිවචනෙ ති, සමාසනනායන මය-පෙ-මයෝහි, රුලිපිපසම- ප-දනති විප දං අස-පෙ-කො. තප්පකතිවචනෙ, තෙන පකතනති කථනෙ; වා විකපෙපන; මයෝ, මයප්‍රච්චයා හොති ති අස-පෙ-කො, (පකති 161 පිඤ්චවන 176) තෙන පකතං නිප්පාදිතනති—තප්පකති; තප්ප කතියා වචනං—තප්පකතිවචනං; තස්මිං තප්පකතිවචනෙහි අස-පෙ-කො. හොති—නො හොති? මයෝ හොති; කස්මිං මයෝ හොති? තප්පකතිවචනෙ මයෝ හොති, න-පෙ-මයෝ කථං හොති? තප්පකතිවචනෙ මයෝ විකපෙපන හොති ති අස-පෙ-කො. (මයෝ—කතනා, හොති=ක්‍රියා සොච්ඡාණ්ණමභ නති උද්ගරණං.)

2366. පු. “ඵනෙසමොලොපෙ,,ති ඕකාරාදෙසවිධි-

2367. පු. “ඵනෙස,,නති කො=පෙ=වි අනතාපෙකඩ-

2368. පු. “ඔ,,ති කො-පෙ-වි.කාරිය-

2369. පු. “ලොපෙ,,ති කො-පෙ-වි.නිමිතත=

2370. පු කිතත-පෙ-මනොගණාදිතං. “මනොගණාදිනෝ” හි ඉතො.

“ඵ-පෙ-පෙ”හි කි-පෙ-තෙ, ඵනෙසං මනොගණාදිතම හෙනා ඕතනමාප්ප්තෙ විහතතිමිති ලුතෙනති ස්‍යුපනසං. අස-පෙ-කො. ඵනෙසනති, සබ්බානුප්පික-පෙ-මති, රුලිපිපසමෙක= පෙ-ලොපෙති, කිතකතනසතනමය=පෙ=දනති විපදං අස-පෙ-කො. ලොපෙ, විහතතිමිති ලුතෙන: ඵනෙසං මනොගණාදිතං, ඵනෙසං මනොගණසද්දිතං අනෙතා; ඕ, ඕකාරාදෙසො හොති ති අස-පෙ-කො (ලොප 42 පිඤ්ච) තස්මිං ලොපෙති අස-පෙ-කො. ආප්ප්තෙ=කො ආප්ප්තෙ? අනෙතා ආප්ප්තෙ, අනෙතා කං ආප්ප්තෙ? අනෙතා ඕතනං ආප්ප්තෙ, කස්ස අ-පෙ-ප්ප්තෙ? මනොගණාදිතං අ-පෙ-ප්ප්තෙ, කස්මිං නිමිතෙන මනො-පෙ-ප්ප්තෙ? ලොපෙ (විහතතිමිති ලුතෙන) මනොගණාදිතං අනෙතා ඕතනං ආප්ප්තෙති අස-පෙ-කො. (අනෙතා-කතනා, ඕ-කමමං, ආප්ප්තෙ-ක්‍රියා. මනොමයනති උද්ගරණං ආදිගතනණෙන අකෙසෙසමපි සද්දනං අනෙතා ඕතනමාප්ප්තෙ විහතතිමිති ලුතෙනති දිපෙති යථා-ආපොසමෙන, වායො සමෙනාති.)

2371. පු. “විනිති නිසො,,හි නියප්පව්වයිති.
 2372. පු. “විනිති,,හි කො-පෙ-වි. අවධි.
 2373. පු. “නිසො,,හි කො-පෙ-වි. විසසි.
 2374. පු. කිත්ත=පෙ-වි. වා-සංඛ්‍යාපුරණෙනි මෙ. වානි
 “සජ්ජස්වා”ති ඉතො, ඉතරං “සංඛ්‍යාපුරණෙ මො,,හි ඉතොව.

“වි-පෙ-සො”හි-පෙ-නෙ, විනිඉවෙවනෙහි නියප්පව්වයෙ
 හොති සංඛ්‍යාපුරණෙයෙහි ස්‍යුප්පත්තං අස-පෙ-කො. විනිතිනි,
 සමාසනනතනියාබ-පෙ-නියොති, රුළුතිපඨමෙ-පෙ-දනති විපදං
 අස-පෙ-ගො. සංඛ්‍යාපුරණෙ, සංඛ්‍යානං පුරණෙයෙ; විනිති, විස
 ද්දතිසද්දති; නියො, නියප්පව්වයො; වා, විකපෙපන හොතිති
 අස-පෙ-කො. විවතිව-විති;නෙති විනිතිති අස-පෙ-ගො.
 හොති -කොහොති? නියො හොති, කුතො නියො හොති? වි
 නිති නියො හොති, කසම්. විනිති නියො හොති? සංඛ්‍යාපුරණෙ
 විනිති නියො හොති, සංඛ්‍යා-පෙ-නියො කථං හොති? සංඛ්‍යා
 -පෙ=නියො විපෙපන හොතිති අස-පෙ-නසො; (නියො-
 කතො, හොති-ත්‍රියා. දුතිසො, තනියොති උද්ගරණාති.)

2375. පු. “නිසෙ දුතා පිමෙ,,හි දුතආදෙසවිති.
 2376. පු. “නිසෙ,,හි කො-පෙ-වි නිමිත්ත.
 2377. පු. “දුතා”හි කො-පෙ-වි. කාරිය.
 2378. පු. “අපි,,හි කො-පෙ-වි. සමුච්චය.
 2379. පු. “මෙ”හි කො-පෙ-වි. සමුච්චය.
 2380. පු. කිත්ත-පෙ-විනිතං. “විනිති නිසො,,හි ඉතො.

“නි-පෙ-මෙ,,හි කි-පෙ-නෙ, නියප්පව්වයසම්. විනිසද්ද
 නං දුතාදෙසා හොතතිති ස්‍යුප්පත්තං. අස-පෙ-කො. නියෙ
 නි, රුළුතිසනනමො-පෙ-දුතාති, සමාසනනපඨමාබ-පෙ-අපි
 -වද්දතිනිපාතපද්ධතිති අස-පෙ-ගො. නියෙ, නියප්පව්වයෙ ප
 රෙ; විනිත්තු, විනිඉති ඉමෙසං සද්දනං; දුතාපිව, දුතඉති ආදෙ
 සා පිව හොතතිති අස-පෙ-කො. දුව තව-දුතාති අස-පෙ
 -ගො. හොතති-නෙ හොතති? දුතා හොතති, කෙසං දුතා
 හොතති? විනිතං දුතා හොතති, කසම්. නිමිත්තෙ වි-පෙ=

හොනනි? නිශ්පාච්චයෙ පරෙ මිනිනං දුතා හොනනිනි අස—පෙ—
—සො. (දුතා—කතතා, හොනනි—ක්‍රියා. දුතියො, තතියොති උද
හරණානි. අපිසදෙදන අසෙදෙසුපි පරෙසු දුතිඉති ආදෙසා
හොනනි, යථා—දුරතතං, නිරතතනි. චකාචරන මිසං දිආදෙ
සොච, යථා—දිගුණනනි)

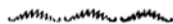
2381. පු. “චතුචෙජනි ථස්,”නි ථ—ඤ්ඤිථචචයවිති

2382. පු. “චතුචෙජනි”නි කො—පෙ—වි. අචයි.

2383. පු. “ථස්”නි කො—පෙ—වි. විසයි.

2384. පු. කිතන—පෙ—වි. වා—සංඛ්‍යාපුරණෙනි චෙ. වානි
“වෘණපෙචෙව”නි ඉතොච, ඉතරං “සංඛ්‍යාපුරණෙ මමා”නි
ඉතොච.

“ච—පෙ—ස්,”නි කි—පෙ—නෙ, චතුචෙජනි ථස්ඉචෙච
නෙ පච්චයා හොනනි සංඛ්‍යාපුරණෙයෙති සුපනසං. අස—පෙ
—කො. චතුචෙජනි, සමාසනතපඤ්චමිඛ—පෙ—ථස්නි, සමාස
නතපඤ්චමිඛ—පෙ—දනති විපදං. අස—පෙ—හො. සංඛ්‍යාපුරණෙ,
සංඛ්‍යාපුරණෙය, චතුචෙජනි; චතුචෙජනි සදෙති; ථස්,
ථස්පච්චයා; වා, විකප්පෙන හොනනිනි අස—පෙ—කො. චතු
ච්ච—චතුච්ච, තෙතිචතුචෙජනි. ථස්චයොච—ථස්නි අස—පෙ
—කො. හොනනි—නෙ හොනනි? ථස් හොනනි, කුතො ථස්
හොනනි? චතුචෙජනි ථස් හොනනි, කසමිං අතො ව—පෙ—
හොනනි? සංඛ්‍යාපුරණෙය ව—පෙ—හොනනි, සං—පෙ—ථස් ක
ථා හොනනි? සංඛ්‍යාපුරණෙය චතුචෙජනි ථස් විකප්පෙන හො
නනිනි අස—පෙ—නසො. (ථස්—කතතා, හොනනි—ක්‍රියා. චතු
තො, ඡස්තනි උදහරණානි.)

2385. පු. “නෙසමෙච්ඡිප්පපදෙනච්ඡිප්පඛදිච්ඡිප්පඛදිසඛ්‍යාඛ්‍යනිසා,,නි
කි—පෙ—අච්ඡිප්පඛ=දිච්ඡිප්ප—දිසඛ්‍ය=අඛ්‍යනිසඉති ආදෙසවිති

2386. පු. “නෙස,,නනි කො—පෙ—වි කාරි.

2387. පු. “අච්ඡිප්පපදෙනා,,නි කො—පෙ—වි. සහස.

2388. පු. “අච්ඡිප්පඛදිච්ඡිප්පඛදිසඛ්‍යාඛ්‍යනිසා,,නි කොනි—වි. කාරිය.

“**හෙස-පෙ-සා,,** හි කි=පෙ=නෙ, තෙසං හෙවසා වුත්තා නං චතුසස්සතිස්සද්දනං අඛිසද්දපපදනං උපපදෙන සහ අඛිසුඛදිවඛිදියඛිසාඛිතිස්ස ඉවෙවනෙ ආදෙසා හොනාති සු පනසං. අස-පෙ-කො. තෙසගාති, සබ්බනාමථසිංස-පෙ-අඛිසුපප දෙනාති, සමාසනනනතිස්සෙක-පෙ-අඛිසු-පෙ-තිස්සාති, සමාස නනපඨමාඛ=පෙ=දනතිතිපදං. අස-පෙ-ගො. තෙසං, තෙසං චතුසස්සතිස්සද්දනං; අඛිසුපපදෙන, අඛිසුභි උපපදෙනස භිං; අඛිසුඛදිවඛිදියඛිසාඛිතිස්ස අඛිසුඛදිවඛිදියඛිසුභි ආදෙ සා හොනාති අස-පෙ-කො. (පද 286 පිඨෙ) උපසම්පෙ උ ච්චාරිතං පදං-උපපදං, අඛිසා ඵච උපපදං-අඛිසුපපදං: තෙ න අඛිසුපපදෙන. අඛිසුඛිසාච දිවඛිසාච දියඛිසාච අඛිසා යොච-අඛිසුඛදිවඛිදියඛිසාඛිතිස්සාති අස-පෙ-හො. හොනාති- කෙහොනාති? අඛිසු-පෙ-තිස්සා හොනාති, කරං අඛිසු-පෙ-තිස්සා හො නාති? අඛිසුපපදෙන සහ අඛිසු-පෙ-තිස්සා හොනාති, කෙසං අඛිසු ප=පෙ=හොනාති? තෙසං චතුසස්සතිස්සතිස්සානං අඛිසුපපදෙන සහ අඛිසුඛදිවඛිදියඛිසාඛිතිස්සා හොනාති අස-පෙ-නිසො. (අඛිසු=පෙ=තිස්සා-කතතා, හොනාති-ත්‍රියා. අඛිසුඛිසා, දිවඛිසා, දියඛිසා, අඛිසායොති උද්ගරණාති.)

2389. පු. “සංඛ්‍යාපුරණෙ මො,, හි මප්පච්චයවිධි.

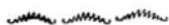
2390. පු. “සංඛ්‍යාපුරණෙ,, හි කො-පෙ-වි. විසයි.

2391. පු. “මො,, හි කො-පෙ-වි. විසයි.

2392. පු. කිත්ත-පෙ-පඤ්චාදිති “පඤ්චාදිතමනන,, හි. ඉතො.

“**සං-පෙ-මො,,** හි කි-පෙ-නෙ, සංඛ්‍යාපුරණෙ මප්ප ච්චයො හොනාති අස=පෙ-කො. සංඛ්‍යාපුරණෙති, සමාස නනසතමෙස=පෙ=මොති, රුද්ධිපඨමෙ-පෙ-දනති විපදං. අස =පෙ=ගො. සංඛ්‍යාපුරණෙ, සංඛ්‍යායපුරණෙ, පඤ්චාදිති, ප ඤ්චසද්දාදිති; මො, මප්පච්චයො හොනාති අස=පෙ-කො. සං ඛ්‍යායති ඵතායාති- සංඛ්‍යා; සංපුඤ්ඤා ඛ්‍යා- කරන, “කිමෙ,, හි කි. පුරයති නෙතාති-පුරණං; පුර-පුරණෙ, “කතතුකරණ ප්‍යදෙසෙසුමෙ”ති පු. සංඛ්‍යානං පුරණං-සංඛ්‍යාපුරණං, තස්මිං සං ඛ්‍යාපුරණෙති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? මො හොති, කුතො මො හොති? පඤ්චාදිති මො හොති, තස්මිං අපො පඤ්චා

-පෙ= හොති? සංඛ්‍යාපුරණතො පඤ්චාදීති මො හොතිති අස= පෙ=නසො. (මො-කතතා,හොති-ක්‍රියා. පඤ්චමොති උද්ගරණං.)

2393. පු. “වෙකඝානමාකාරොවා”ති ආආදෙසවිධි.
 2394. පු. “වෙකඝාන”ති කො-පෙ=වි. අනතාපෙකි.
 2395. පු. “ආකාරො”ති කො-පෙ=වි. කාරිස.
 2396. පු. “වා”ති කො-පෙ=වි. වචනිතවිභාසා.
 2397. පු. කිත්ත-පෙ=වි. සංඛ්‍යානෙ. “එකාදිනො දස ර සංඛ්‍යානෙ”ති ඉතො.

“වෙ-පෙ-වා”ති කි-පෙ-නෙ, විචකඳඪඉවෙවනෙසමනො ආකාරො හොති සංඛ්‍යානෙ විකප්පනාති අස-පෙ-කො. වෙකඝානනති, සමාසනතජඪිබ-පෙ-ආකාරොති, කිත්තකතප ධමෙ-පෙ-වාති, නිපාතපදගති නිපදං අස-පෙ-හො. සංඛ්‍යානෙ, ගණනෙ; වෙකඝානං, විචකඳඪඉති ඉමෙසං සද්දනං; ආකාරො, ආආදෙසො; වා, විකප්පන හොතිති අස-පෙ-කො. වෙව එ කොච අඪව-වෙකඝා; තෙසං වෙකඝානං. (ආකාර 168 පිඨෙ) අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? ආකාරො හොති, කො ආකාරො හොති? අනො ආකාරො හොති, කෙසං අ-පෙ-හොති? වෙකඝානං අ-පෙ=හොති, වෙ-පෙ-ආකාරො කථං හොති? වෙකඝානං අනො ආකාරො විකප්පන හොතිති අස=පෙ=නසො. (ආකාරො-කතතා, හොති-ක්‍රියා. එකාදස, වාදසාදයො.)

2398. පු. “එකාදිනොදසරසංඛ්‍යානෙ,,ති රකාරාදෙසවිධි.
 2399. පු. “එකාදිනො,,ති කො-පෙ=වි. අවධි.
 2400. පු. “දස,,ඉති කො=පෙ=වි. කාරි.
 2401. පු. “ර,,ඉති කො=පෙ=වි. කාරිස-
 2402. පු. “සංඛ්‍යානෙ,,ති කො=පෙ=වි. ආධාර-
 2403. පු. කිත්ත=පෙ=වි. වා-“ස ඡස්ස වා,,ති ඉතො.

“එ-පෙ-නෙ,,ති කි-පෙ-නෙ, එකාදිනො දසසද්දසං දකාරසං රකාරාදෙසො හොති සංඛ්‍යානෙ විකප්පනාති ඤජ නිපං. අස-පෙ-කො. එකාදිනොති, නිප්පනාති--පෙ=දස

ඉති, රුලිනිඡසේක—පෙ—රඳුනි, රුලිනිපසමේක—පෙ—සංඛ්‍යා
 නෙති, සත්තමෙතක—පෙ—දන්ති චතුප්පදං අස—පෙ—ගො. සං
 ඛ්‍යානෙ, ගණනෙ පරෙ; එකාදිතො, එකසද්දිතො පරස්ස;
 දස, දසසද්දෙ දකාරස්ස; ර, රකාරාදෙස්ස; වා, විකපෙපන ගො
 නිති අස—පෙ—පෙඨා. (ආදී 11 පිඨේ) එතො ආදී යස්ස සො—
 එකාදි තතො එකාදිතො, සංඛ්‍යායති තෙනාති සංඛ්‍යානං, සංජු
 ඛෙඛා ඛ්‍යා කථනෙ කතතුකරණාදිනාසු. තස්මිං සංඛ්‍යානෙති
 අස—පෙ—ගො. හොති- කො හොති? රකාරො හොති, කස්ස
 රකාරො හොති? දසසද්දෙ දස්ස රකාරො හොති, කුතො ද—පෙ
 —ගොති? එකාදිතො ද—පෙ—ගොති, කස්මිං නිමිත්තෙ එ—පෙ—
 ගොති? සංඛ්‍යානෙ එ—පෙ—ගොති, සංඛ්‍යානෙ—පෙ—රකාරො කථං
 හොති? සංඛ්‍යානෙ එකාදිතො දසසද්දෙ දස්ස රකාරො වික
 පෙපන ගොතිති අස—පෙ—නගො, (ර-කතො, ගොති-ක්‍රියා,
 තෙරසාදිති.)

2404. පු. “චතුප්පදස්ස ලොපො තුත්තරපද්දිවස්ස චුවොපි
 නවා,,ති තුකාරලොප චු—වො ආදෙසවිති—

2405. පු. “චතුප්පදස්ස,,ති කො—පෙ—වි. අවයවාවෙකකි—

2406. පු. “ලොපො,,ති කො—පෙ—වි. කාරිග—

2407. පු. “තු”ති කො—පෙ—වි. කාරි—

2408. පු. “උත්තරපද්දිවස්ස,,ති කො—පෙ—වි. කාරි—

2409. පු. “චුවො,,ති කො—පෙ—වි. කාරිග—

2410. පු. “අපි,,ති, කො—පෙ—වි. සමුවචයො—

2311. පු. “නවා,,ති කො—පෙ—වි. විකප—

2412. පු. කිත්ත—පෙ—වි. ගණනෙ—දසස්ස. වෙපි “ගණනෙ
 දසස්ස චිති චතුප්පද්දිවස්සනවකානං විති චත්තාර පසස්ස
 ඡ සත්තාසනවා සොසු සොනස්සචිසමාසං සිද්ධිතුති,,ති ඉතො.

“චතු—පෙ—නවා,,ති කි—පෙ—නෙ, උප්පදස්ස චතුප්පද
 ස්ස ගණනෙ පරියාපන්නස්ස තුලොපොච උත්තරපද්දිවකාරස්ස
 චුවො ආදෙසා හොනති නවාති සුප්පනසං අස—පෙ—කො.
 චතුප්පදස්සෙති, සමාසන්තර්සේක—පෙ—ලොපොති, කිත්තනන
 පසමේක—පෙ—තුති, රුලිනිඡසේක—පෙ—උත්තරපද්දිවස්සෙති,
 සමාසන්තර්සේක—පෙ—චුවොති, සමාසන්තපසමාස—පෙ—අපි—
 නවාති වෙ නිපාතපද්ධතීති අස—පෙ—ගො. ගණනෙ, සංඛ්‍යානෙ

හැටි වතුපදං. අස-පෙ-හො. දසෙ, දසසද්දමිපරෙ; ඡය්‍ය, ඡසද්දය්‍ය; නිවං, අවිකපෙත; සොව, සකාරාදෙසොව හො නීති. අස-පෙ-හො. (නිවං 241 පිටෙක) අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? සො හොති, කය්‍ය සො හොති? ඡය්‍ය සො හොති, කය්‍යමි නිමිතො ඡය්‍ය සො හොති? දසසද්ද පරෙ ඡය්‍ය සො හොති, දස-පෙ-සො කථං හොති? දසසද්ද පරෙ ඡය්‍ය සො (ආදෙසො) නිවං හොතීති. අස-පෙ-නසො. (හො ති=ක්‍රියා, සො-කතනා. සොලසඉවාදී. වකාරො අනුකඩ්ඪන පො, තෙන ඡය්‍යාති ඉමය්‍ය ඉධ සමිඛං. දීපෙති.

2814 පු. “ලදරාන”හති කි-පෙ-ලකාරාදෙසවිධිසුතං. “ල” කාරිශ, “දරානං”කාරි. සංඛ්‍යානං—වාහි වෙ අනුව්‍රතියො. ප කමං “සංඛ්‍යාසුරණ්ණො”හි ඉතොව දුතියං “ස ඡය්‍ය වා”හි ඉතොව.

“ලදරාන”හති කි-පෙ-හෙ, දකාරරකාරානං ලකාරා දෙසො හොතීති ඥාපනපං. අස-පෙ-හො. ලභ්‍ය, රුළුති පඨමෙ=පෙ=දරානහති සමාසනන්තර්ථික=පෙ--දහති විපදං. අස-පෙ-හො. සංඛ්‍යානං, සංඛ්‍යාසද්දනං; දරානං, දකාරරකාරානං; වා, විකපෙත; ලො, ලකාරාදෙසො හොතීති අස-පෙ-හො. දෙව රොව-දරා; තෙසං දරානහති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? ලො හොති, කෙසං ලො හොති? දරානං ලො හොති, කථමනුතානං ද-පෙ-හොති? සංඛ්‍යානං ද-පෙ-හොති, සංඛ්‍යා--පෙ-ලො කථං හොති? සංඛ්‍යානං :දරානං ලො විකපෙත හොතීතිඅස-පෙ-නසො. (ලො-කතනා, හො ති ක්‍රියා, සොලස, වතනාලීසම්චවාදී ඉධ සමිඛංක්‍රිපගය්‍ය වාස ද්දය්‍ය වචනිකවිභාසනා නිවමනනමසනනවිධිංදීපෙතීති ක වචායනවණ්ණනායං

“ලො නිවං සොලසෙ වාය්‍ය වතනාරිසෙව තෙරසෙ අඤ්ඤා නව හොනායං වචනිකවිභාසනො”හි.

ඉමායනාථාය වුතනං. සොලසෙති එස නිවං ලකාරාදෙ සො හොති වතනාරිසෙ-තෙරසෙති එස විකපෙත වතනාලී

ස-නෙළසඳුනි ලකාරාදෙසෙන හොනි සෙසෙසු වුදුස-පණ්ණරසි
ඉව්වාදිසු න හොනිනි අයමෙසහාවයො.)

2415. පු. “විසතිදසෙසු බා විසසනු”නි කි-පෙ-බාආදෙසවි
බිසුතනං “විසතිදසෙසු” නිමිතන. “බා” කාරිය. “විසස” කා
රි. “නු” සමුවවය නිදෙසො. වානි එකා අනුචුතනි “ස ඡය්‍ය
වා”නි ඉතො.

“වි-සෙ-නු”නි කි-පෙ-නෙ, විසතිදස ඉවෙවනෙසු විස
දුදුසු බාදෙසො හොනිනි සුපතතං අස-සෙ-නො. විසතිද
සෙසුනි, සමාසනතසතනමිබ-පෙ=බානි. රුලති පඨමෙ - පෙ=
විසසානි, රුලතිඡතෙ=පෙ-නුනිනිපාතපදනනි වතුපදං. අස-
සෙ-නො. විසතිදසෙසු, විසති-දසඉතිවිසු සදෙසු පරෙසු; වි
සස, විසදුසු; වා, විකපෙපන; බානු; බාආදෙසොව හොනිනි
අස-සෙ=නො. විසතිව දසොව-විසතිදසා, නෙසු විසතිදසෙ
සු ඉධ දසසදුදුසු අනුකරණතො දසො-දසෙසුනි රුපානි සනනි)
අස-සෙ-නො. හොනි- කො හොනි? බා හොනි, කය්‍යබා
හොනි? විසස බා හොනි, කසමි. නිමිතෙන වි-පෙ-නොනි?
විසතිදසඉවෙවනෙසු වි-පෙ-නොනි, විස-පෙ-බා කථං හොනි?
විසතිදසඉවෙවනෙසු විසස බා විකපෙපන හොනිනි අස-සෙ-
නො. (බා-කතනා, හොනි-ක්‍රියා. බාවිසතිඉව්වාදි නුකාරෙන
දු-දි-දෙති ආදෙසා හොනනි. යථා- දුරතනං, දිරතනං, දිගුණං,
දෙහලිනිනි.)

2416. පු. “එකාදිතො දසසසි”නි කි-පෙ-ඡප්පවවයවිබිසුතනං.
“එකාදිතො,, අවබි. “දසසස,, අනනාපෙකබ. “ඡ,, විසසිනි
දෙදුසො. “සංබ්‍යාපුරණෙ මො,,නි ඉතො සංබ්‍යාපුරණෙනිව
“ස ඡය්‍ය වා,,නි ඉතො වානිව ඉධ සමබකිමුවගවන්ති.

“එකා-සෙ-සසි,,නි කි-පෙ-නෙ, එකාදිතො දසසස අනෙන
ඡප්පවවයො හොනි සංබ්‍යාපුරණෙන විකපෙපනානි සුපතතං.
අස-සෙ=නො. එකාදිතොනි, නිපතනනි-පෙ-දසසසානි,
රුලතිඡතෙ-පෙ-ඡනි, රුලතිපඨමෙ-පෙ-දනනි නිපදං. අස-සෙ

-ගො. සංඛ්‍යාපුරණේ, සංඛ්‍යාපුරණේ; එකාදිතො, එකාදිති
සද්දෙහි පරසා; දසසා, දසසද්දසා අනෙත; ඊ, ඊසාවතො;
වා, විකපොත ගොතිති අස-පෙ-කො. (ආදි 11 පිඨේ) එතො
ආදි යසා සො-එකාදි; තතො එකාදිතොති අස=පෙ-ගො.
ගොති-කො ගොති? ඊ ගොති. කසමිං ඊ ගොති? අනෙත ඊ
ගොති, කසා අ-පෙ-ගොති? දසසා අ-පෙ-ගොති, කුතො
ද-පෙ-ගොති? එකාදිතො ද-පෙ-ගොති, කසමිං නිමිතො
එ-පෙ-ගොති? සංඛ්‍යාපුරණේ එ-පෙ-ගොති, සංඛ්‍යා-
පෙ-ඊ කථං ගොති? සංඛ්‍යාපුරණේ එකාදිතො දසසා අ-
නෙත ඊ විකපොත ගොතිති අස-පෙ-නගො. (ඊ-කතතා,
ගොති-ක්‍රියා. එකාදිතිතාදි.)

2417. පු. “වාදිතො කො තෙනකප්පවෙ,,ති කි-පෙ-කප්ප
වයවිසිසුතං. “වාදිතො” අවධි, “කො,, විසසි. “අනෙ
කප්ප” විසස “ව,, සමුවයතිද්දෙසො.

“වාදි-පෙ-වෙ,,ති කි-පෙ=තො, වාදිතො කප්පවයො
ගොති අනෙකප්පති සද්දපතං. අස-පෙ-කො. වාදිතොති
නිපාතනති-පෙ-කොති රුද්ධිපාදම=පෙ=තෙනකප්පති සවා
සතනසතනමො-පෙ=වාති නිපාතපදනති වතුපදං අස-පෙ-
ගො. අනෙකප්පො, අනෙකප්පසමො; වාදිතො, විසද්දිතො;
කො, කප්පවයො ගොති; වකාරො තාති පද්ධති නිපාතතො
සිංඛිතති අස-පෙ-කො. (ආදි 11 පිඨේ) විසද්ද ආදි යසා
සො=වාදි; තතො වාදිතො. ත එතො-අනෙතො, අනෙකො
එව අතො-අනෙකප්පො; තත්මිං අනෙකප්පති. අස-පෙ-
ගො. ගොති-තො ගොති? කප්පවයො ගොති, කුතො ක-
පෙ-ගොති? විසද්දිතො ක-පෙ-ගොති, කසමිං අතො වි-
පෙ-ගොති? අනෙකප්පො විසද්දිතො කප්පවයො ගොතිති
අස-පෙ-නගො. (තො-කතතා, ගොති-ක්‍රියා. විකං, තිකාදි.)

2418. පු. “සමුගප්පො කණ්ණා වෙ,,ති කි=පෙ=කණ්ණ-ප
වයවිසිසුතං. “සමුගප්පො,, විසස. “කණ්ණා,, විසසි. “ව,,
සමුවයතිද්දෙසො. වාතිඑකා අනුච්ඡති සා “වා ණප්පවෙ”
ති ඉතො,

“ස—පෙ—වෙ,,ති කි—පෙ—නෙ, සමුහපෙය කණ්ණිඉවෙව
 තෙ පව්වයා ගොනැති කුපතනං අස—ප—නො. සමුහපෙයති,
 සමාසනනසතනමො—පෙ=කණ්ණාති, සමාසනනපඨමාබ්‍ර=පෙ
 —වෙති, නිපාතපදනති තිපදං. අස—පෙ—නො. සමුහපෙය,
 තෙසං කෙසංවි සමුහවාචකෙ අපෙ; කණ්ණාව, කණ්=ණ්ණති
 වෙ පව්වයා ගොනැති අස—පෙ—නො. සංචකතො උගතං
 පච්ඡතනං—සමුහො; සංපුබ්බො උග—විතකෙක, “නාවෙවෙ,,
 ති නො. (අස 157 පිඨෙ) සමුහො ඵව අපො—සමුහපො,
 තසමි. සමුහපො. කණ්ව නොව—කණ්ණාති අස—පෙ—නො,
 ගොනැති—කෙ ගොනැති? කණ්ණා ගොනැති, තසමි. කණ්ණා
 ගොනැති? සමුහපෙය කණ්ණා ගොනැති, සමුහපෙය කණ්ණා කථං
 ගොනැති? සමුහපෙය කණ්ණා විකප්පන ගොනැති අස—පෙ
 —නො. (කණ්ණා—කතනා, ගොනැති—ක්‍රියා. මානුස්සකො, මා
 නුස්සොති ආදි.)

2419. පු. “කිලානමිසුවා සරෙවා,,ති කි—පෙ—ඉයඋවාදෙස
 විධිසුතනං. “කිලානං” කාරි. “ඉයුච,, කාරිය. “සරෙ,, තිමි
 තත. “වා,, විකප්පනිදෙසො. “අමාපනො සමිං සමානංවා,,
 ති ඉතො වාති අනුවතතතෙ.

“කි—පෙ—වා,,ති කි=පෙ=නෙ, කිලඉවෙවතෙසා ඉයඋව
 ඉවෙවතෙ ආදෙසා ගොනැති සරෙ විකප්පනාති කුපතනං.
 අස—පෙ—නො. කිලානනති, සමාසනනපඨමාබ්‍ර=පෙ—ඉයුචාති,
 සමාසනනපඨමාබ්‍ර—පෙ—සරෙති, සතනමොක—පෙ=වාති, නිපා
 තපදනති චතුපදං. අස—පෙ—නො. සරෙ, සරසමි. පරෙ; කිලා
 නං, කිලඉති සඤ්ඤිතං ඉවණ්ණවණ්ණානං; ඉයුචා, ඉය—උව
 ඉති ආදෙසාව; වා, විකප්පන ගොනැති අස—පෙ—නො.
 කොච ලොච—කිලා, තෙසං කිලානං; ඉයොච උචොච—ඉයු
 චා; (සර 41 පිඨෙ) තසමි. සරෙති අස—පෙ—නො. ගොනැති—
 කෙ ගොනැති? ඉයුචා ගොනැති, කෙසං ඉයුචා ගොනැති? කිලා
 නං ඉයුචා ගොනැති, තසමි. නිමිතෙන කි—පෙ—ගොනැති? සර
 සමි. පරෙ කි—පෙ—ගොනැති, සරසමි. පරෙ කිලානං ඉයුචා
 කථං ගොනැති? සරසමි. පරෙ කිලානං ඉයුචා විකප්පන ගො
 නැති අස—පෙ=නො. (ඉයුචා=කතනා, ගොනැති—ක්‍රියා. ව
 යං, තසනති ආදි. ඉධ වාග්ගණෙන අප්පනතරං විඤ්ඤපෙති
 කිමිදං; නාම වස්තුතනනති ඵවමාදිසු ඉකාරස්ස අයාදෙසො.

අනුවතනිතවාක්‍යහණෙන “පඤ්චගඤ්ඤති-චක්ඛායකන”නති-එව මාදිසු අභවනං දිපෙති.)

2420. පු. “ගාමජනබ්‍රහ්මසභායාදිති නා,,ති කි-පෙ-නාප්‍යච්චය විධිසුතතං. “ගාම-පෙ-දිති,, අවධි “නා,,විසසිතිදෙදසො. වා-සමුහපෙති චෙ අනුවතනියො. වාති පදං “වා ඡාප්පචෙව” ති ඉතොච ඉතරං “සමුහපෙති කණණා චෙ”ති ඉතොචසමඛ කිමුපගච්ඡති.

“ගාම=පෙ=නා”ති කි-පෙ-නෙ, ගාමජනබ්‍රහ්මසභාය ඉච්චවමාදිති සමුහපෙත නාප්‍යච්චයො හොතිති ස්‍යුපනතං. අස=පෙ=කො. ගාම-පෙ-දිතිති, සමාසනතපඨමාබ-පෙ-නාති, රුමිතිපඨමෙක-පෙ-දනති විපදං අස=පෙ=ගො. ගාම-ජනබ්‍රහ්මසභායාදිති, ගාමජනබ්‍රහ්මසභායඉච්චවමාදිති; සමුහපෙත, සමුහචාචකෙ අපෙත; වා, විකපෙපන; නා, නාප්‍යච්චයො හොතිති අස=පෙ=කො. හොති-කො හොති? නාප්‍යච්චයො හොති, කුතො නා-පෙ-හොති? ගාමජනබ්‍රහ්මසභායාදිති නා-පෙ-හොති, කසමිං අපෙ ගා-පෙ-හොති? සමුහපෙත ගා-පෙ-හොති, සමු-පෙ=නාප්‍යච්චයො කථං හොති? සමුහපෙත ගාමජනබ්‍රහ්මසභායාදිති නාප්‍යච්චයො විකපෙපන හොතිති අස=පෙ=නො. (නා-කතො හොති-ත්‍රියා. ගාමනා, ජනනා, බ්‍රහ්මනා සභායනාති. නාගරතාති ආදිසද්දසා ඵලං.)

2421. පු. “ඤ්ඤානනා භාවෙ තු”ති කි-පෙ=ඤ්ඤා-තන-නාප්‍යච්චය විධිසුතතං. “ඤ්ඤානනා” විසසි. “භාවෙ” විසස; “තු” සමුච්චයතිදෙදසො. “වා ඡාප්පචෙව,,ති ඉතො ඒති චක්ඛායකෙ.

“ඤ්ඤා-පෙ-තු,,ති කි-පෙ-නෙ, ඤ්ඤානනා ඉච්චවතෙ පච්චයා හොතති භාවපෙති ස්‍යුපනතං. අස=පෙ=කො. ඤ්ඤානනකාති, සමාසනතපඨමාබ-පෙ-හාවෙති, කිතකනතසතනමො-පෙ-තුති. තිපා-පෙ-නති තිපදං. අස=පෙ-ගො. භාවෙ, භාවපෙ; ඤ්ඤානනා, ඤ්ඤා-තන-නාති පච්චයාච; තු, තුකාගරන තනතොච සකප්පාදිසු ඤ්ඤාචෙව සකපෙත නාච; වා, විකපෙපන හොතිති අස=පෙ=කො. ඤ්ඤාච තෙතොච නාච-ඤ්ඤානනා, භවනං-භාවො, හු-සතතායං “භාවෙ චෙ”ති ඤ්ඤා. තසමිං භා

වෙති අස—පෙ—හො. හොනනි—කෙ හොනනි, ණ්‍යතනනා හො
නනි? කසම්. ණ්‍යතනනා හොනනි? භාවපෙ ණ්‍යතනනා හො
නනි, භාව—පෙ—නා කථං හොනනි? භාවපෙ ණ්‍යතනනා වික
පෙත හොනනිහි අස—පෙ—නාහො. (ණ්‍යතනනා—කතනා, හො
නනි—ත්‍රියා, වඤ්ඤා, මනුස්සපාතං, දණ්ඩිතං, පාවකතනනි.
කො භාවො නාම කෙතසෙත භාවොහි වුවවතෙ යසො සදෙද,
වෙව වුච්ච ජායතෙ සොභාවො නාම, සද්දබුච්චිතං සමගවනසෙත
භාවොහි වුවවතෙ, තෙන වුත්තං ආවරියෙන—

හොනනාසමා සද්දසුණානි භාවො සො සද්දවුත්තියා
නිමිත්තභූතං නාමංව ජාති දඬං ත්‍රියා ගුණොති.

යසමා සද්දබුච්චියො භවනති සො භාවො නාම, සො සද්දප්ප
වත්තියා ගෙතුභූතං ජාතාදිපඤ්චකං, තදිදං නාමං ජාති දඬං
ත්‍රියා ගුණොති තෙසං උද්ගරණානි නිද්දිසන්නත ආවරියෙන
වඤ්ඤානිවාරදිමාග ඉත වඤ්ඤාදෙද ජාතිවසෙතවා දඬවසෙතවා
ත්‍රියාවසෙතවා ගුණවසෙතවා වඤ්ඤාලෙඛ නප්පවත්තනි, කෙව
ලං සඤ්ඤාවසෙත පවත්තනි, වඤ්ඤාලෙඛ පවත්තනොපි සුණ
ස්ස ජත්තාදිසරුපතො අප්පවත්තනි සඤ්ඤාසරුප මනුගමෙපව
ත්තනං. යං සද්දප්පයොගස්ස කාරණං තං සද්දප්පවත්තනිනිමි
ත්තං නාම. සද්දස්ස දඬෙ පවත්ති නාම දඬවාචකතනං. යං
දඬවිසයෙ සුණස්ස උප්පත්ති තං සුණස්ස දඬෙ පවත්ති නාම.)

2422. පු “අවණණා සෙ ලොපංවෙ,,හි කි—පෙ=අවණණා
ලොපවිධිසුත්තං. “අවණණා,,කාරි. “සෙ,, නිමිත්ත. “ලො
පං,, කාරිග. “ව,, සමුවවයනිදෙදසො.

“අ—පෙ=වෙ,,හි කි—පෙ—තෙ, අවණණා යෙ පව්වයෙ
පරෙ ලොපමාපජ්ජතෙති සුපනතං. අස—පෙ—කො. අවණණා
ති, කිතකතනපඨමෙ—පෙ—යෙති, රුච්චිසතනමෙය—පෙ—ලො
පනති; දුතියෙක—පෙ—වෙති, නිපාතපදනති වතුප්පදං අස—පෙ
—හො. යෙ, යප්පවයෙ පරෙ; අවණණා, අකාරොව; ආකා
රොව; ලොපං, අදස්සනං ආපජ්ජතෙ; චකාරෙත ඉකාරොව
ලොපමාපජ්ජතෙති අස—පෙ—කො. (අවණණ 198 පිඨෙ ලොප
42 පිඨෙ) අස—පෙ—හො. ආපජ්ජතෙ—කො ආපජ්ජතෙ? අව
ණණා ආපජ්ජතෙ, අවණණා කං ආපජ්ජතෙ? අවණණා
ලොපං ආපජ්ජතෙ, කසම්. නිමිත්තෙ අව—පෙ=ආපජ්ජතෙ?
යෙ (යප්පවයෙ පරෙ) අවණණා ලොපං ආපජ්ජතෙති අස—

සෙ-නිසො. (අවණණා=කතනා. ලොපං=කමමං. ආපජ්ජනෙ—ක්‍රියා. පණ්ඩිවං, කොසලංඉවාදි. චකාරෙත ඉකාරසංඝාපි ලොපො හොතිති දීපෙනි. කම්බායනවුතියං පන “සබ්බසංසො දුම්බි වා,,ති ඉතො ඉධ අනුවතනමානස්ස වාගනගණස්ස නිවතනාපනසහති වුතං.

2428. පු. “සවනං තලණදකාරානං බ්‍යඤ්ජනානි චලඤ්ජකාරතන,,නාති කි-පෙ-චලඤ්ජඉති ආදෙසවිධිසුතං. “සවනං,, තබ්බිසෙසන. “තලණදකාරානං”, අවයවාවෙකං. “බ්‍යඤ්ජනානි” කාරි. “චලඤ්ජකාරතනං,, කාරියතිදෙදසො. “සබ්බසංසො දුම්බි වා”ති ඉතො, වාති වතනතෙ.

“සවනං-පෙ-රතන,,නාති කි-පෙ-තෙ, යකාරචනතානං තලණදකාරානං බ්‍යඤ්ජනා යථාසංඛං චලඤ්ජකාරතනමාපජ්ජනෙතති ඤ්ජනසං. අසංසෙ-කො. යවනනාති, ජ්ඣිබ-පෙ-තලණදකාරානනාති, සමාසනනජ්ඣිබ-පෙ=බ්‍යඤ්ජනානිති, කිතකතනපදමාබ-පෙ-චලඤ්ජකාරතනනාති, තභිතනනපදමෙක-පෙ=දනාති චතුපදං. අසංසෙ=ගො. යවනං, යකාරචනතානං; තලණදකාරානං, තකාරලකාරණකාරදකාරානං, බ්‍යඤ්ජනානි, බ්‍යඤ්ජනඤ්ජරා; වා, විකපෙපන; චලඤ්ජකාරතනං, චකාරලකාරඤ්ජකාරජකාරභාවං පාපුණනාතිති අසංසෙ-පෙ-කො. යකාරො එතෙසං අජ්ඣිති-යවනෙනා, “ගුණාදිතො චනතු,,ති ව්‍යාතු. තෙසං යවනං. තොච ලොච ණොච දොච-තලණද, තලණද එච-තලණදකාරා, තෙසං තලණදකාරානං. (බ්‍යඤ්ජන 23 පිඤ්ඤ) චොච ලොච ඤ්ජොච ජෙච-චලඤ්ජා, චලඤ්ජා එච-චලඤ්ජකාරා, චලඤ්ජකාරානං භාවො-චලඤ්ජකාරතනං “ණ්‍යතනතා භාවෙ තු,,ති තෙනාති අසංසෙ-කො. ආපජ්ජනෙත-කෙ ආපජ්ජනෙත? බ්‍යඤ්ජනාති ආපජ්ජනෙත, බ්‍යඤ්ජනාති කිං ආපජ්ජනෙත? බ්‍යඤ්ජනාති චලඤ්ජකාරතනං ආපජ්ජනෙත, කෙසං බ්‍යංසෙ-ආපජ්ජනෙත? තලණදකාරානං බ්‍යංසෙ-ආපජ්ජනෙත, කථං භූතානං තල-පෙ-ආපජ්ජනෙත? යවනං තල-පෙ-ආපජ්ජනෙත, යවනං=පෙ-කථං ආපජ්ජනෙත? යවනං තලණදකාරානං බ්‍යඤ්ජනාති චලඤ්ජකාරතනං යථාසංඛං බ්‍යං ආපජ්ජනෙතති අසංසෙ-නිසො. (බ්‍යඤ්ජනාති-කතනා, චලඤ්ජකාරතනං=කමමං, ආපජ්ජනෙත-ක්‍රියා. පණ්ඩිවං, කොසලං, සාමඤ්ඤං, සොහජ්ජමිවාදි. කාරගනගණණන යකාරස්ස

සකාරහකාරමකාරාදෙසා හොනනිති සපා--පොරියො, මසබහං, මපමෙනි.)

2424. පු. “ආනතසෙව,,ති කි=පෙ=ආකාරාදෙසරිකාරාගද් විධිසුත්තං. “ආනතං” කාරිය. “ව” සමුව්වය නිදෙසො සණෙ—යුතං=ආගමො—සාතෙති පසුච්ච. සණෙති පදං “මුඛාදිසරසා වාසංසොග නතයා සණෙ වෙ,,ති ඉතොච සෙසානි තිණි “මාසුනමාගමො සාතෙ”ති ඉතොච අනුවත්තනෙන

“ආනතසෙව,,ති කි=පෙ=හෙ, ඉලලුවෙත්තෙසං ආත්තංච හොතිති සදුපනසං. අස-පෙ-කො. ආත්තගති, තභිතත්තප ධමෙක-පෙ-වාති, නිපා-පෙ-දනති විපදා. අස-පෙ=ගො. සණෙ, සණකාරෙ පච්චගෙ පරෙ; යුතං, ඉකාරලකාරානං; ආච, ආකාරාදෙසොච හොති; සාතෙ, යුත්තසාතෙ රිකාරාගමොද් හොතිති අස=පෙ=කො. ආකාරසා භාවො-ආත්තං; “ණ්‍ය තතනා භාවෙ භු,,ති තෙතාති අස-පෙ-ගො. හොති-තො හොති? ආත්තං හොති, කෙසං ආත්තං හොති? ඉලලුති එතෙ සං ආත්තං හොති, කසමි නිමිත්තෙ ඉ-පෙ-හොති? සණකාරෙ පච්චගෙ පරෙ ඉලලුති එතෙසං ආත්තං හොති, පුත්ත තො හොති? රිකාරාගමොච හොති, කසමි රිකාරාගමො හොති? යුත්තෙ සාතෙ රිකාරාගමො හොතිති අස-පෙ=නසො. (ආත්තං-කත්තා, හොති-ක්‍රියා. රිකාරාගමො-කත්තා, හොති-ක්‍රියා, ආරියො, ආසහමිව්වාදි. චකාරෙත්ත යුත්තසාතෙ රිකාරාගමො හොතිති දිපෙති. ආරියසනති එසා රිකාරො ඉධ චකාරෙත්ත ආගමොති.)

2425. පු. “ණ විසමාදිති,,ති කි=පෙ-ණපපච්චය විධිසුත්තං. “ණ,, විසසි. “විසමාදිති” අවග්නිදෙසො. වා-ත්තනා-භාවෙති තියො අනුවත්තනො. වාති පදං “වා ණපපච්චෙ”ති ඉතො. ඉතරාති “ණ්‍යතනා භාවෙ භු”ති ඉතොච.

“ණ විසමාදිති”ති කි=පෙ=හෙ, විසමඉච්චචමාදිති ණපපච්චයො හොති භාවපොති සදුපනසං. අස-පෙ-කො. ණඉති, රුලුපිපධමෙ-පෙ-විසමාදිති, සමාසත්තපසුච්චි-පෙ-දනති වි පදං. අස-පෙ-ගො. භාවෙ, භාවපො; විසමාදිති, විසමසද්දිති; ණ, ණපපච්චයොච; තතනා, තත-තාති වෙ පච්චයාච; වා, වික පොත්ත හොනනිති අස-පෙ=කො. සමෙතිති-සමො; සම-ලපසමෙ,

“සබ්බන්තොතිවුට්ඨාපිවා”හි අ. විගතො සමො එතස්සාති විසමො (ආදි 11 පිඤ්ඤා) විසමො ආදි යෙසං සද්දානං-තෙ විසමාදයො; තෙති විසමාදිති. අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? ණප්පච්චයො හොති, කුතො ණප්පච්චයො හොති? විසමාදිති ණ-පෙ-හොති, කසම්. අප්පෙ වි-පෙ-හොති? භාවප්පෙ වි-පෙ-හොති, භාවප්පෙ-පෙ-කථං හොති? භාවප්පෙ විසමාදිති ණප්පච්චයො විතප්පෙන හොතිති අස-පෙ-නසො. (ණ-කතො, හොති-ත්‍රියා චෙසමං, අජ්ජවනති ආදි. රූපසිතියං තත-තාපච්චයෙ ඉධ සච්ඤා විසමතනං, විසමතා; පට්ඨතං, පට්ඨතාති එවමාදිති නිද්දිසාති.)

2426 පු. “රමණියාදිතො කණ්”ඉති කණ්පච්චයවිධිසුතනං, “රමණියාදිතො” අවධි. “කණ්, විසසිනිද්දෙසො. වා-ණ්‍ය තතතා-භාවෙති තිස්සො අනුච්චතියො වාති “වා ණප්පච්චො, ති ඉතො සෙසාති “ණ්‍යතතතා භාවො,ති ඉතොව.

“රම=පෙ+ණ්,ඉති කි-පෙ-තෙ, රමණිය ඉච්චවමාදිතො කණ්පච්චයො හොති භාවප්පෙති සද්දානං. අස-පෙ-හො. රමණියාදිතොති, නිප්පහනතිපා-පෙ-කණ්ඉති, රූප්පිපඨමෙ-පෙ-දතතිඅස-පෙ-හො. භාවෙ, භාවප්පෙ; රමණියාදිතො, රමණියඉච්චවමාදිති; කණ්, කණ්පච්චයොව; තතතා, තත-තාඉති චෙ පච්චයාව; වා, විතප්පෙන හොනතිති අස-පෙ-හො. රමිතබ්බනති-රමණියං, රමු-කිප්පයං, “භාවකමමසුතබ්බනිසා,,ති අතියො. (ආදි 11 පිඤ්ඤා) රමණියං ආදි යස්ස සො-රමණියාදි, තතො රමණියාදිතොති අස-පෙ-හො. හොති-කො හොති? කණ් හොති කුතො කණ් හොති? රමණියාදිතො කණ් හොති, කසම්. අප්පෙ ර-පෙ-හොති? භාවප්පෙ ර-පෙ-හොති, භාව-පෙ-කණ් කථං හොති? භාවප්පෙ රමණියාදිතො කණ් විතප්පෙන හොතිති අස-පෙ-නසො. කණ්-කතො, හොති-ත්‍රියා. මානුඤ්ඤකංතොදි. රූපසිතියංපත “ණ්‍යතතතාභාවොතු,,ති ඉතො තතතාති චෙ පච්චයෙ ඉධ සච්ඤාති රමණියතනං, රමණියතාති එවමාදිති උද්ගරණාති නිද්දිසාති

2427. පු. “විභාසෙ ධාමෙ,,ති කි-පෙ-ධාප්පච්චයවිධිසුතනං. “විභාසෙ,, විසසි. “ධා,, විසසි. “ම,, සමුච්චයනිද්දෙසො. “සං ධාපුරණෙමො,, ති ඉතො සංඛ්‍යාතොති ඉධ අනුච්චතතො.

“පි-පෙ-වෙ,,හි කි-පෙ-නෙ, විහාගණං ධාප්‍යව්වයො හොතිති සද්දපනසං අස-පෙ-කො. විහාගෙහි, කිතකනතසතන මෙත-පෙ-ධාති, රුළුතිපඨමෙ-පෙ-වාති, නිපාත-පෙ-දනති තිපදං අස-පෙ-ගො. විහාගෙ, විහාගතො; සංඛ්‍යාතො, සංඛ්‍යාතාමතො; ධාව, ධාප්‍යව්වයොව හොතිති අස-පෙ-කො. සුභාසුභඵලං හා ජෙතිති-හාගො, හජ-පුඵකකරණෙ, අඵවා හජ්ඣතෙ සෙවිය තෙති—හාගො, හජ-සෙවායං, “විසරුජපද්දිනොණ,,ඉති ණො විවිධො හාගො-විහාගො. තස්මිං විහාගෙහි අස-පෙ-ගො. හොති-කො හොති? ධාප්‍යව්වයො හොති, කස්මිං ධාප්‍යව්වයො හොති? විහාගෙ ධාප්‍යව්වයො හොති, කුණා විහාගෙ ධාප්‍යව්වයො හොති? සංඛ්‍යාතො විහාගෙ ධාප්‍යව්වයො හොතිති අස-පෙ-නිසො. (ධා--කතො, හොති-ක්‍රියා. වග්ගහණෙන සොප්‍යව්වයොව, යථා-පදසොති ආදී.)

2428. පු. “සබ්බතාමෙති පකාරවචනෙතු ථා,,හි ථාප්‍යව්වයවිධි සුත්තං. “සබ්බතාමෙති,, අවධි. “පකාරවචනෙ,, විසය. “තු,, සමුච්චය. “ථා,, විසසිතිද්දසො.

“සබ්බ-පෙ-ථා,,හි කි-පෙ-නෙ, සබ්බතාමෙති පකාරවචන සො ථාප්‍යව්වයො හොතිති අස-පෙ-කො. සබ්බතාමෙතිති සමාසනතපඤ්චිම—පෙ—පකාරවචනෙහි සමාසනතසතනමෙත-පෙ-තුති නිපාතපදං; ථාති රුළුතිපඨමෙකවචනනතපදනති වතුපදං අස-පෙ-ගො. සබ්බතාමෙති, සබ්බතාමසද්දෙති; පකාරවචනෙ, පකාරෙතාතිවුච්චමානෙ අසො; ථාතු, ථාප්‍යව්වයොව හොතිති අස-පෙ-කො. (සබ්බතාම 252 පිඤ්ඤ) තෙති සබ්බතාමෙති පකාරෙන කර්මතෙහි—පකාරො, පපුඤ්ඤාකර-කරණෙ “විසරුජපද්දිනොණ,,ඉති ණො. (වුචන 176 පිඤ්ඤ) පකාරෙන ඉති වචනං යස්ස සො පකාරවචනො, තස්මිං පකාරවචනෙහි අස-පෙ-ගො. හොති-කො හොති? ථාප්‍යව්වයො හොති කස්මිං ථා-පෙ-හොති? පකාරවචනසො ථා—පෙ—හොති, කුණො පකා—පෙ—හොති? සබ්බතාමෙති පකාරවචනසො ථාප්‍යව්වයො හොතිති අස-පෙ-නිසො. (ථා—කතො, හොති--ක්‍රියා. සබ්බථාති උද්ගරණං. තුකාරෙන ථාතාප්‍යව්වයොව හොති යථා—අඤ්ඤථ තතාති.)

ඉති ජොතිරනනසතිනා විරජිතෙ බාලාවනාරපුච්ඡාචික්ඛජ්ජනෙ නභිනපුච්ඡාචික්ඛජ්ජනං නාම චතුසො පටිච්ඡෙදෙ

සුඛපණ්ණාසකං

අසුඛපාඨා

සුඛපාඨා.

1	16	බුඬිවුඬියානී,	{බාලානනී, කිහිකනනපඬි බ {හුවවනනනපදං; බුඬිවුඬියානී
2	13	අභිපුඤ්ඤාචද්දි	අභිපුඤ්ඤාචද්දි
9	33	චිත්ත	දුච්චිත්ත x
14	26	රූපසිඤ්ඤා-	මහාරූපසිඤ්ඤා සංඝගහගාථාය-
15	19	සත්ත භොගනී	අභි භොගනී
,,	21	සරලවසනලා	සරලවසනලා අංගනී
,,	27	සහලානී	සහලානී
16	29	අභානී	{සරානී, කිහිකනනපඬිබාල {වුවනනනපදං; අභානී,
17	2	“වචනමානෙ මාන නනා”නි අනෙතා}	“බුධිමාදිසෙකනනරි” නිනො
20	28	තඤ්ඤා සනනී	නිසෙසා සනනී
21	28	දිඤ්ඤා,	අඤ්ඤා,
,,	,,	අඤ්ඤා,	දිඤ්ඤා,
24	12	බසඤ්ඤානී,	සෙසානී,
,,	,,	සෙසානී,	බසඤ්ඤානී,
26	12	“වචනමානෙ මාන නනා”නි අනෙතා}	“බුධිමාදිසෙකනනරි” නිනො,
30	19	අඤ්ඤාභවද්දිපන	අඤ්ඤාභවද්දිපන
32	16	නිගහනිතනනී	අනනී
,,	,,	අංගනී	නිගහනිතනනී
35	30	ගාථාපදදසු	ගාථාපාදදසු
114	12	උච්චිත්ත	දුච්චිත්ත
119	25	“වග්ගනන”නනී	“වග්ගනන”නනී
161	9	පච්චයදිමනිව	පච්චයාදිමනිව
,,	10	සරලොපපා	සරලොපපා,
166	16	රූපිකපදං	රූපිකපදං x
167	16	අනෙතා ආනනං	අනෙතා; ආ, ආනනං
,,	19	ගණනියනෙති	ගණනියනෙති

172	5	සංවිමසං	සංවිමසං
175	25	වචනනපදනි	වචනනපදනි
176	17	වාලුනිව	වාලුනිව
181	11	අනුචතනිකා	සමබ්බකතනා
"	14	කෙවල	කෙවලං
	28	නදදිනො	නදදිනො
	30	නානුසමබ්බකිනි	නානුසමබ්බකිනි
182	2	සාමිසමිං	සාමිසමිං
183	21	සරසානි	සාරසාන.
"	22	ආනනභාවො	ආසනනභාවො
183	30	චතුන්වි	චතුන්වි
184	2	අකාරාදෙස	අකාරාදෙස
"	12	අකාරාදෙසො	අකාරාදෙසො
186	12	බහුබ්බිති	බහුබ්බිති +
187	18	අතනනෙසු	අතනනෙසු
"	30	සමිනනි"නි	සමිනනි"නි
189	26	හොනි	හොනි?
191	31	"සුතංගිසු,,නි	"සුතංගිසු,,නි
195	10	සමාසගතසා	සමාසගතසා
200	24	වි. කාරිතිදෙදසො	වි. අනනාපෙකකිතිදෙදසො
201	2	අය-පෙ-භාගො.	අය-පෙ-භාගො. සිමිති, සිව්ව නෙපරෙ; ගව්හනාදිනං, ගව්හ නමහනාදිනං; තනසදෙද, තනලුනිඅයංසදෙද; වා, විකපෙප න; අං, අමාදෙසමාපර්නෙති අය=පෙ=සො.
207	13	=පෙ=ගො:අංව	-පෙ-ගො. කිලපෙති, කිලපලුති සඤ්ඤාතිපරසා; අමො, අංවච නසාවෙවමකාරසාව; නිගහති නං, බිඤ්ඤාදෙදසො අවිකපෙපන හොනිතිඅය-පෙ-සො. අංව
208	16	කිලනෙ,	කිලනො,
209	6	සමවචනසා	සමාවචනසා,*
"	31	ගොනි	ගොනි
210	2	වාකරො	වාකාරො
211	29	දණ්ඩිති	දණ්ඩිති
212	28	ඉච්චනෙ	ඉච්චනෙ †

213	5	මාසජ්ඣිකානෙති	මාසජ්ඣිකානෙති
„	27	කිලිනො	කිලිනො
215	20	සථා	සථා
„	„	මග්ගසූත්තනො	මග්ගසූත්තනො
„	29	අකතරසෙසා	අකතරසෙසා
219	8	තනො	තනො
223	29	රුළුති, පඨමෙ	රුළුතිපඨමෙ †
224	20	මාසජ්ඣිකෙ-	මාසජ්ඣිකෙ-
227	15	ගොසදෙදුකාරසා	ගොසදෙදුකාරසා
229	33	ගෙසදුසා	ගොසදුසා
232	24	යනනිපි	යනනි
243	17	තෙසං; ඉථාගොනති?	තෙසං ඉථාගොනති? †
248	4	නපුසකෙති,	නපුංසකෙති,
250	4	පුලලිඛිත	පුලලිඛිතා
„	5	දසෙසානෙනන	දසෙසානෙනන
„	16	තුමම	තුමම
252	12	අවුතති	අවුතත
253	10	(පිඨෙ)	(251 පිඨෙ)
269	14	මො"නති	මොස"නති
270	9	රජා	රාජා
283	5	සසා	සදුසා
286	9	කිව්විතො	කිව්විතො
287	16	සවිහරනනං	සවිහරනිනං
290	13	සෙ"ති	සෙ"ති
„	30	කසමං	කසමිං
294	26	වතතරි	වතතාරි
„	27	ති තිවතුනනං	තිවතුනනං
297	13	සවිහරනිනං	සවිහරනිනං
325	23	උපතනරනං	උපතනරානං
328	27	කණ්ණසප්පා	කණ්ණසප්පා
345	15	නොගහසෙසින	නොගහසෙසින

	පිඨ:	අයුච්ඡාණානං වායො වුඨි.	360.
අං ඉති නිගහතිතං.	31.	අච්ඡාණාව ගෙ.	198.
අං ඤාපුංසකෙ.	247.	අච්ඡාණා යෙ ලොපඤ්ච.	368.
අං විහතාතිකාරනතබ්බසි		අච්ඡිච්ච.	225.
හාවා.	350.	ආකාමො වා.	168.
අකතරසසාලතො ය්වාල පනසස		ආකො.	230.
චෙලො.	216	ආතතඤ්ච.	390.
අකාරපිතාදාගානමා.	167	ආදිකො ඔච	209.
අකකිරාපාදයො එකච්ඡතාදිසං 9		ආය චතුසොකච්චතසස භු.	176.
අකොරසසමෙකච්චතයොසච		ආයුසසුකාරාමනතුමති.	374.
උච	211	ආරොරසසමිකාමර.	223.
අඤ්ඤපදපොසු බහුබ්බිති.	340.	ආලපිත ව	165.
අඤ්ඤයො ලොපොච.	350.	ආලපනෙ සි ගසපඤ්ඤ.	166.
අඤ්ඤ දිසා.	20.	ආලු තබ්බුතල.	368.
අඤ්ඤසචාරතං.	218.	ආචසු වා.	226.
අතො නි වා.	362.	ආ සිමති.	195.
අතො නිවචං.	240.	ඉඤ්ඤමිඤ්ඤ නනා තිති සංඛ්ඛාති	295.
අතො තෙන.	171.	ඉඤ්ඤමතො ආපච්චයො	234.
අතනනාසස නපුරිසෙ.	336.	ඉඤ්ඤමාසිතපුමිඤ්ඤමාච්ච.	341.
අතනාතෙනාසිසමිඤ්ඤතං.	186	ඉමසදදසසච.	266.
අබුතාමතිච.	314.	ඉමසො රහිඳුතාදනිච	312.
අනපුංසකසායං සිමති.	264.	ඉමසො හධාච.	308.
අනිමිතාමතිච.	265.	ඉමසසිතා ඤාතිතතොබෙසුච.	300.
අනුපදිසානං වුතනසොගතනා.	139.	ඉමසසිදමංසිසු නපුංසක.	268.
අපාදනෙ පඤ්චමි	179.	ඉච්ඡාණුච්ඡාණාපකිලා.	203.
අචොතා අති.	105.	ඉච්ඡාණා යං නවා.	75.
අමාදයො පරපදෙති.	338.	උපසගතිපානපුබ්බකො අබ්බසි	347.
අමුසස මො සං.	289.	හාවො.	
අමුසසාදං.	271.	උභෙ නපුරිසා.	335.
අචොතා නිගහතිතං කලපෙති	207	උ සසම් සලොපො ච	220.
අචනතුමනනතුරාපබ්බභවතනසබ		එකාදිකො දසරසසිඛාතෙන.	380.
සඤ්චිතාදිති සමා නාව.	188		
අචනසස මමං සචිතනාසසසෙ	232		

එකාදිනො දසයයි.	384.	සපතො සමිං යං වා.	232.
එතනෙසං තො.	260.	සපතො සමිංසානං සංසා	255.
එත රතිමිති.	318.	සො රසං.	257.
එතිමාසමි.	263.	චතුලේඡති එඨා.	378.
පතෙසමොලොපෙ	376.	චතුපපදස්ස ලොපො තුතතර	
එවාදිස්ස රි පුබ්බොව රසෙස්සා.	91.	පදදිවස්ස චුවොපි නවා.	381
එගෙඤ්ඤා.	124.	ජාතාදින මිමියාව.	367.
ඔ අවස්ස	118.	ජිතවචන යුතතංගි.	146.
මිකාසස සභනමි.	182.	කිලතොව.	208.
මිසරෙව.	296.	කිලතො සස්ස තො වා.	208.
කපතරිව.	171.	කිලපා රස්සං.	212.
කදං කුස්ස.	351.	කිලානමියුචා සරෙ වා.	386.
කමමෙසා දුතියා.	170.	ඡා රාගා තෙන රතනං තසෙස්ස ද	
කමමධාරයසෙඤ්ඤව.	333.	මසඤ්ඤෙසුච.	366.
කරණෙ තතියා.	174.	ඡාචණිකඡණස ඡන්තුති.	237.
කාප්ප පෙසුච.	352.	ඡා විසමාදිති.	390.
කාලෙ.	310.	ඡාචවාපන්වාදිති.	362.
කිංසබ්බඤ්ඤාකයකුති දද්දවනං	310.	ඡායනඡානා චච්ඡාදිනො,	361.
කියමා වො.	304.	ඡායෙයා කතාතිකාදිති.	361.
කියස කවෙව.	305.	ඡණර විධවාදිනො.	263.
කුතිං හංසුච.	306.	ඡායතනා භාවෙ තු	387.
කවාසවඡාඡං ලුතෙන.	54.	තංමමමිති.	275.
කවි ඔ බ්‍රහ්මරතෙ.	116.	තතොව විහතති යො.	154.
කවිතො පඤ්චමසපෙ.	298.	තතොනමමපතිමා ලුතෙනව	
කවි පටි පතියස්ස.	98.	සමාසෙ.	227.
කවි ලොපං	131.	තතො යොනමොතු.	219.
කවි සමාසහතනනානමකාර		තතො සස්ස ස්භාය.	262.
තෙනා.	342.	තතො සමිනති.	189.
ගාමජනබ්‍රහ්මසභායාදිති නා.	327.	තතොසමිමි.	223.
ගාවසෙ.	227.	තථා චඤ්ඤ පාඤ්ඤාදිතොග්ග	
ගුණාදිනො වනතු.	373.	සෙතඬබ්‍රහ්මජනතුකවිවිධ	
සතව.	230.	වීරුඬවිසභාගපාදිතඤ්ඤ	344
සතො නාදිනං.	231.	තසොදනනා සරා අභි.	16.
සපතොව යොනං ලොපො.	204.	තදස්ස භානමියොව.	368.
		තදස්ස තිති විව.	371.

තඤ්ඤාසම්මාසනිකා නාමංවා තවෙනුනාදිසුව. 332.	දණ්ඩාදිනො ඉකර් 372.
තපාදිනො සී. 372.	දසෙසො නිවංච. 382.
තප්පකනිවචනෙ මයො. 375.	චි (දි) ගුසො කතනං 338.
තමොච. 307.	දිසං. 58.
තමධිනෙ තෙනකතාදිසනුධා නනියොගසිප්පනණ්ඩපීචි කපොසුව 365	දිසං. (බ්‍රහ්මනදිස) 67
තමොදුනිව. 311.	දොධසොච. 72.
තයාතසීතං තකාරො භිතනං වා. 279.	වාදිනො තො තෙකපොච. 385.
තයො තෙවච සබ්බනාමෙති 252.	චිනිති නියො. 377
තචංමමංච නවා. 276.	චිපදෙ කුලසාධිකරණෙකමම ධාරයො. 327.
තචමම සෙ 280.	චෙකඨානමාකාරො වා. 380.
තසස වා නතනං සබ්බං. 260.	නං කිනො භතරසො. 213.
තසො වා. 262	නතුසොතමිකාරො. 238.
නිවතුනනං නියොචතසො තසොචතනාරොනිනිව තතාරි. 294.	නතුසොතො. 196.
නියෙ දුතාපිව 377	නතුසොතො යොසුව. 197.
නුමොසො තුවං නිමමි. 277.	නනිමෙති කතාකාරෙති 267.
නුමොමොනං තසිමසී. 284.	නදදිනො වා ඊ. 235.
නුමොමොනි නමාකං. 283.	නමිති තං වා. 199.
නුයොමයොච. 281.	නයෙ පරං යුතො. 46.
තෙඉභිබ්බාපො. 233	න සිසමිතපුංසකානි. 210.
තෙමෙකචචන. 287.	නා ආ. 219.
තෙසං ඡෙණා ලොපං. 358.	නාමානං සමාසො යුත්තපො. 325
තෙසං චිතතායො ලොපාච. 328.	නාමානං සමුච්චයො චෙක. 343.
තෙසමිතිසුපපදෙතාචිසුඛසද්ධි චිසද්ධියොචිසාචිසා 378.	නාමිති. 288.
තොනිතාසමිතං නාසු. 198	නාමිති තයාමයා. 278.
නුතොපෙසුව. 302.	නාමිති රඤ්ඤා වා. 190.
නුච්ඡතනමියා සබ්බනාමෙති. 303.	නිග්ගතිතංච 129.
නුනිවං. 304.	තෙතානි සමමායයා. 258.
නමහං සිමිතිව. 273.	තො ව වාදිනො නමිති. 293.
නාදයො චිතතානිසුඤ්ඤා. 299	පකති වසො සරනායො. 390
	පඤ්චාදිතමකාරො. 296.
	පඤ්චාදිතමතො. 297.
	පනිතිකුලාරාජිකාරතෙනති ඉනි. 239.
	පනිසිතිමිති. 239.

පතො යා,	233.	යොසු කතනිකාරලොපෙසු	දිසං. 205
පදතො දුතියාවතුසිසිසු		යොසු ව.	225.
වොතො. 285.		තොසු විනානං වෙ ව	291.
පරවෙ භාතො ධාතො.	90.	තොසුකතරයොසො කො.	206.
පරසමකුසු පයොගෙ.	28.	රකුසු කමති වා.	193.
පරො වා සරො.	135.	රමණියාදිතො කණි.	391.
පසසසස සො ව.	370.	රයො. (බසකුසුකරයො)	1
පිතාදිතමසිමති	224.	රාජයො රකුසු රාජිතො	සෙ. 1
පුබ්බමධොතිතමයොරං සරොත		රාජයො රාජු සුනංගිසු ව.	
විසොජයෙ. 38.		ලතො වොකාරො ව.	
පුබ්බො ව.	62.	ලදරානං.	
බහුවචනෙසු වොතො.	290.	ලහුමතො තයො රයො.	
බසකුසුතෙ ව.	133	ලිහිතසු නිසජ්ජතෙ.	
බසකුසුතොව විසකුසුගො. 137.		ලිහිතසො පසමා.	156.
බ්‍රහ්මකතසබ්බරාජාදිතො අමා		ලොපකුසු තත්තාකාරො	108.
තං. 185.		වනානතං වා වගෙහ.	119.
හවතො හොතො	237.	වනා පකුසුපකුසුකො මනා.	25
මද සරෙ.	122.	වගෙහ සොසාසොසානං තනිය	පසමා. 110.
මනොගණාදිතො සමංතාන		වමොදුදනානං	69.
මිථා. 242.		වා ණප්පවෙ.	357.
මයං යොමති පයවෙ.	274	වා තනියෙ ව.	288.
මහතං මහාතුලාසාධිකරණ		වා තමති.	221.
පදෙ. 331		වා පරො අසරුපා.	49.
මාතුලාදිතමානතමිකාරෙ. 236		වා ය්වපපයමො.	277.
යතො සිං.	308.	විනාගෙ ධාව.	391.
යදනුපපනා නිපාතනාසිජ්ඣ		විහාසා රුක්කතිණපසුධතධකුසු	
නති. 259.		ජතපදදිතකුසු	346.
යමෙදනසොදෙසො.	64.	විසෙසෙ තරතමිසසිතිසිසා.	369.
යවතා තලනදකාරානං බසකුසු		විසතිදසෙසු බා විසස තු	384.
නාති වලකුසුකාරතො. 389.		වුබසො ජො ඉසිසෙසු.	370.
යවමදනතරලා වාගමා.	94.	වුඩාදිසරයො වාසංයොගන	
යෙන වා සංසසිං තරති වරති		යො සතෙ ව. 358,	
වහති ණිතො. 364.			
යොනං තො.	212.		
යොනං නි නපුංසකෙති.	249.		
යොනමාතො.	184.		

වෙවොසු ලො ව.	215.	සරෙ. අන්.	336.
සංසාසෙවකවවනසුව	256.	සරෙ ක්වච්චි.	102.
සංඛ්‍යාපුරුකො දිගු.	337.	සරො රතසායා නපුංසකෙ.	349.
සංඛ්‍යාපුරුණෙ මො.	379.	ස සරෙ වාගමො.	248.
සත්‍යාදිති මනු.	373.	සසාය.	282.
සත්‍යාතනකුට	222	සසාය වො.	244.
සත්‍යපිතාදිතමාසි සමිං සිලො		සසාය නො,	187.
පො ව.	217	සාගමො සෙ.	177.
ආදිනො ණ.	375.	සාමිසමිං ජසී.	181.
බතොකො	270.	දිං.	240.
උනො සි.	309	සිමසි නව්තනාදිනං නත්තස	
තො නං සංසානං.	253.	දෙදි අං.	200.
නාමකාරනෙපඨමො.	251.	සියො අංයො නාති සතං සමාති .	
නාමානං නමිතිව.	254.	සතං සමිංසු.	155.
කාමාමෙති පකාරවවන		සුතංගිසුව.	178.
තු ටා.	392.	සුතිනාසුව.	229.
සබ්බසොනිනමාථ.	163.	සුතිසවකාරො ථ.	172.
සබ්බසා සො දුමිති වා.	311.	සෙසකො ලොපං ගසීපි.	168.
සබ්බසම්මසෙය්‍යවා.	265	සෙසා බ්‍යඤ්ජනා.	22.
සබ්බසෙය්‍යනසාකාරො වා,	301.	සෙසෙසුව.	272.
සබ්බසමාච්ඡෙසොපසග්ගනිපා		සෙසෙසු නතුච.	201.
කාදිති ව.	315.	සො.	159.
සබ්බොවනති.	78	සොනපුංසකලිඤ්ඤා.	348.
සමුහපො කණ්ණොව.	385.	සමාසම්නනං වා.	180.
සමපදනෙ චතුර්ථි.	175.	සමාතිසම්නනං මහාතිමඤ්ච වා.	173.
සපෙව.	127.	සමිංනි.	214.
සරලොපො මාදෙසසාවචයාදි		සමිමිති රඤ්ඤා රාජිති.	194.
මහි සරලොපෙ තු පකති	160	සරාව.	184.
සරාසරලොපං	40	හිංහංගිකුට්ඨනං.	306.

කව්‍යායන සූ.අං.	රූපසිද්ධි සූ.අං.	බාලාවතාර සූ.අං.	සූත්‍රය

2	2	1	අක්ඛරාපාදයො එකවත්තාලිසං.
3	3	2	තත්ථොදන්තා සරා අට්ඨ.
4	4	3	ලහුමත්තා තයො රස්සා.
5	5	4	අඤ්ඤෙ දීඝා.
6	8	5	සෙසා බ්‍යාඤ්ජනා.
7	9	6	වග්ගා පඤ්චපඤ්චසො මන්තා.
9	11	7	පරසමඤ්ඤා පයොගෙ.
8	10	8	අංගුති නිග්ගහිතං.
10	12	9	පුබ්බමධොධීතමස්සරං සරෙන වියොජයෙ.
12	13	10	සරා සරෙ ලොපං.
11	14	11	නයෙ පරං යුත්තෙ.
13	15	12	වා පරො අසරුපො.
14	16	13	ක්වවාසවණ්ණං ලුත්තෙ.
15	17	14	දීඝං.
16	18	15	පුබ්බො ව.
17	19	16	යමෙදන්තස්සාදෙසො.
18	20	17	වමොදුදන්තානං.
20	27	18	දො ධස්ස ව.
21	21	19	ඉවණ්ණො යං නවා.
19	22	20	සබ්බො චං ති.
28	40	21	පර ද්වෙහාවො යානෙ.

48	43	22	ක්වච්චි පටි පතිස්ස.
22	28	23	එවාදිස්ස රි පුබ්බො ව රස්සො.
35	34	24	ය ව ම ද න ත ර ලා වාගමා.
26	38	25	රස්සං.
24	35	26	සරෙ ක්වච්චි.
44	24	27	අබ්බො අභි.
27	39	28	ලොපඤ්ච නත්‍රාකාරො.
29	42	29	වග්ගෙ සොසාසොසානං තතියපයමා.
36	47	30	ක්වච්චි ඔ බ්‍යඤ්ජනෙ.
50	45	31	ඔ අවස්ස.
31	49	32	වග්ගන්තං වා වග්ගෙ.
34	52	33	මදා සරෙ.
32	50	34	එහෙ ඤං.
33	51	35	ස යෙ ව.
37	57	36	නිග්ගහිතඤ්ච.
38	53	37	ක්වච්චි ලොපං.
39	54	38	බ්‍යඤ්ජනෙ ව.
40	55	39	පරො වා සරො.
41	56	40	බ්‍යඤ්ජනො ව විසඤ්ඤාගො.
51	59	41	අනුපදිට්ඨානං චුත්තයොගතො.
52	60	42	ජීනවචනසුත්තං හි.
54	62	43	තතො ව විහත්තියො.
55	63	44	සි යො අං යො නා හි ස නං ස්මා හි සනං ස්මිං සු.
286	65	45	ලිඬ්ඨගත්තේ පයමා.
286	283	45	ලිඬ්ඨගත්තේ පයමා.
104	66	46	සො.
83	67	47	සරලොපො මාදෙසපච්චයාදිම්භි සරලොපෙ තු පකති.
107	69	48	සබ්බයොනීනමාඵ.

287	70	49	ආලපනෙ ව.
57	71	50	ආලපනෙ සි ගසඤ්ඤො.
246	72	51	අකාරපිතාදාන්තානමා.
248	73	52	ආකාරො වා.
220	74	53	සෙසතො ලොපං ගසිපි.
299	76	54	කම්මත්ථෙ දුතියා.
299	284	54	කම්මත්ථෙ දුතියා.
290	78	55	කත්තරි ව.
290	293	55	කත්තරි ව.
103	79	56	අතො නෙන.
101	80	57	සුභිස්වකාරො එ.
99	81	58	ස්මාභිස්මිංනං මිහාභිමිහි වා.
288	83	59	කරණෙ තතියා.
288	291	59	කරණෙ තතියා.
295	85	60	සම්පදානෙ චතුත්ථී.
295	301	60	සම්පදානෙ චතුත්ථී.
109	304	61	ආය චතුත්ථෙකචචනස්ස තු.
61	86	62	සාගමො සෙ.
89	87	63	සුනංහිසු ව.
297	89	64	අපාදානෙ පඤ්චමී.
297	307	64	අපාදානෙ පඤ්චමී.
108	90	65	ස්මාස්මිංනං වා.
303	92	66	සාම්ස්මිං ඡට්ඨී
303	315	66	සාම්ස්මිං ඡට්ඨී
304	94	67	ඔකාසෙ සත්තමී.
304	319	67	ඔකාසෙ සත්තමී.
189	113	68	සායා ව.
188	155	69	බ්‍රහ්මත්ත සබ රාජාදිතො අමානං.
211	126	70	අත්තන්තො හිස්මීමතත්තං.
213	127	71	සස්සනො.

272	120	72	අම්ම තුම්ම න්තු රාජ බුන්මත්ත සබ සත්ථු— පිතාදිනි ස්මා නාව.
212	129	73	තතො ස්මිං නි.
137	116	74	නාමිනි රඤ්ඤා වා.
169	117	75	රාජස්ස රාජ්ජ සුනං හිසු ව.
135	118	76	රාජස්සා රඤ්ඤො රාජිනො සෙ.
136	119	77	රඤ්ඤං නංමිනි වා.
138	121	78	ස්මිංමිනි රඤ්ඤො රාජිනි.
124	98	79	ආ සිමිනි.
122	99	80	න්තුස්ස න්තො.
92	100	81	න්තුස්සන්තො යොසු ව.
126	101	82	අවණ්ණා ව ගෙ.
127	102	83	තො තිතා සස්මිංනාසු.
128	104	84	නංමිනි තං වා.
186	107	85	සිමිනි ගච්ඡන්තාදිනං න්තසද්දො අං.
187	108	86	සෙසෙසු න්තුව.
58	29	87	ඉවණ්ණුවණ්ණා කුලා.
118	146	88	සපතො ව යොනං ලොපො.
88	147	89	යාසු කතනිකාරලොපෙසු දීසං.
96	148	90	යොස්වකතරස්සො කො.
82	149	91	අංමො නිග්ගහිතං කුලපෙති.
117	124	92	කුලතො සස්ස නො වා.
215	141	93	කුලතො ව.
69	186	94	ආදිතො ඔ ව.
85	150	95	න සිස්මිමනපුංසකානි.
84	144	96	අසො රස්සමෙකච්චනයොස්වපි ව.
225	151	97	යොනං නො.
247	152	98	කුලපා රස්සං.
224	153	99	නං කුතො කතරස්සා.
226	154	100	ස්මිංනි.

119	115	101	ලතො වොකාරො ව.
97	156	102	වෙවොසු ලො ව.
116	157	103	අකතරස්සා ලතො ය්වාලපනස්සවෙවො.
199	158	104	සත්ථුපිතාදීනමා සිස්මිං සිලොපො ව.
200	159	105	අඤ්ඤස්ථාරත්තං.
205	160	106	තතො යොනමො තු.
207	161	107	නා ආ.
203	162	108	උ සස්මිං සලොපො ව.
201	163	109	වා නංමිති.
202	164	110	සත්ථුනත්තඤ්ච.
206	165	111	තතො ස්මිමි.
208	166	112	ආරො රස්සමිකාරෙ.
209	168	113	පිතාදීනමසිමිති.
74	169	114	යොසු ව.
75	170	115	අවංමිති ව.
76	171	116	ආවස්සු වා.
73	174	117	ගාව සෙ.
81	172	118	සුභිනාසු ව.
60	177	119	ආ සො.
114	178	120	සතෙ ව.
111	179	121	සතො නාදීනං.
216	180	122	සපතො ස්මිංයං වා.
59	182	123	තෙ ඉත්ථිඛ්‍යා පො.
112	183	124	පතො යා.
237	176	125	ඉත්ථියමතො ආපච්චයො.
238	187	126	නදාදිතො වා ඊ.
98	189	127	මාතුලාදීනමානත්තමිකාරෙ.
242	192	128	භවතො භොතො.
239	190	129	භව භික්ක භෙය්‍ය භන්තුහි.
241	191	130	න්තුස්ස තධිකාරෙ.

240	193	131	පතිහික්ඛුරාජිකාරන්තෙහි ඉනී.
91	194	131	පතිස්සිනීම්හි.
130	225	132	අමුස්සාදුං.
219	195	133	සිං.
218	196	134	අතො නිව්වං.
181	95	135	මනොගණාදිතො ස්මිංනානම්ආ.
184	96	136	ස සරෙ වාගමො.
182	97	137	සස්ස වො.
125	198	138	අං නපුංසකෙ.
217	199	139	යොනං නි නපුංසකෙහි.
164	200	140	සබ්බනාමකාරතෙ පඨමො.
110	201	141	තයො තෙව ච සබ්බනාමෙහි.
168	203	142	සබ්බතො නං සංසානං.
102	202	143	සබ්බනාමානං නංමිති ච.
179	204	144	සපතො ස්මිං සානං සංසා.
62	206	145	සංසාස්වෙකච්චනෙසු ච.
66	205	146	සො රස්සං.
180	207	147	තෙතාහි ස්මිමායයා.
393	423	148	යදනුපපන්නා නිපාතනා සිජ්ඣන්ති.
174	211	149	එතතෙසං තො.
175	212	150	තස්ස වා නත්තං සබ්බත්ථං.
65	215	151	තතො සස්ස ස්සාය.
64	216	152	තස්සා වා.
63	217	153	එතිමාසම්.
172	218	154	අනපුංසකස්සා යං ස්මිමිති.
171	219	155	අනිම් නාමිති ච.
170	220	156	සබ්බස්සිමස්සෙ වා.
177	221	157	ඉමසද්දස්ස ච.
100	214	158	න තිමෙහි කතාකාරෙහි.
129	222	159	ඉමස්සිදමංසිසු නපුංසකෙ.

173	223	160	අමුස්ස මො සං.
178	224	162	සබ්බතො කො.
229	226	163	සෙසෙසු ව.
140	232	164	ත්වමහං සිමිති ව.
121	233	165	මයං යොමිති පයමෙ.
143	235	166	තංමමංමිති.
144	234	167	තවංමමඤ්ච න වා.
146	236	168	තුම්හස්ස තුවංත්වමමිති.
162	237	169	වා ය්වජ්ජයමො.
145	238	170	නාමිති තයා මයා.
210	239	171	තයාතයිනං තකාරො ත්වත්තං වා.
141	241	172	තව මම සෙ.
142	242	173	තුය්හං මය්හඤ්ච.
163	240	174	සස්සං.
120	243	175	අම්හස්ස මමං සවිහත්තිස්ස සෙ.
161	244	176	තුම්හම්හෙහි නමාකං.
139	245	177	තුම්හම්හාකං තයි මයි.
147	246	178	පදනො දුතියාවතුත්ථිජට්ඨිසු වො නො.
148	247	179	තෙමෙකවචනෙසු ව.
149	248	180	න අංමිති.
150	249	181	වා තතියෙ ව.
151	250	182	බහුවචනෙසු වො නො.
132	228	183	යොසු ද්විත්තං ද්වෙ ව.
67	229	184	නො ව ද්වාදිනො නංමිති.
133	230	185	තිවතුන්නං තිස්සො චතස්සො තයොචත්තාරො තිණි චත්තාරි.
87	231	186	ඉණ්ණමිණ්ණන්නං තිහි සඨ්ඛාහි.
134	251	187	පඤ්චාදීනමකාරො.
90	252	188	පඤ්චාදීනමත්තං.
250	260	189	ක්වචි නො පඤ්චමාත්ථෙ.

249	261	190	ත්වාදයෝ විභත්තිසඤ්ඤායෝ.
234	265	191	ඉමස්සි ථං දානි භ තො ධෙසු ව.
231	263	192	සබ්බස්සෙතස්සාකාරො වා.
230	262	193	ත්‍ර තො ථෙසු ව.
251	266	194	ත්‍රථ සත්තමියා සබ්බනාමෙහි.
232	267	195	ත්‍රෙ නිව්වං.
253	269	196	කිංස්මා වො.
227	270	197	කිස්ස ක වෙ ව.
254	271	198	හිංහංහිඤ්චනං
228	272	199	කු හිං හංසු ව.
255	273	200	තම්භා ව.
257	275	201	යතො හිං.
256	274	202	ඉමස්මා හධා ව.
252	268	203	සබ්බතො ධි.
259	276	204	කිංසබ්බඤ්ඤෙකයකුහි දාදාවනං.
262	277	205	සබ්බස්ස සො දාමිහි වා.
260	278	206	තම්භා දානි ව.
261	279	207	ඉමස්මා රහිධුනාදානි ව.
236	280	208	එත රහිමිහි.
235	281	209	අ ධුනාමිහි ව.
221	282	210	සබ්බාසමාවුසොපසග්ගනිපාතාදීහි ව.
318	331	211	නාමාන සමාසො යුත්තත්ථො.
326	339	212	ද්විපදෙ තුලායාධිකරණෙ කම්මධාරයො.
319	332	213	තෙසං විභත්තියො ලොපා ව.
320	333	214	පකති වස්ස සරන්තස්ස.
332	340	215	මහතං මහා තුලායාධිකරණෙ පදෙ.
603	334	216	තද්ධිතසමාසකිතකා නාමං වා'තවෙතුනාදීසු ව.
334	343	217	කම්මධාරයසඤ්ඤෙ ව.
328	341	218	උභෙ තප්පුරිසා.

335	344	219	අත්තං නස්ස තප්පුරිසෙ.
336	345	220	සරෙ අන.
327	348	221	සඬ්ඛ්‍යාපුබ්බො දිගු.
323	349	222	දිගුස්සෙකත්තං.
329	351	223	අමාදයො පරපදෙහි.
330	352	224	අඤ්ඤපදන්ථෙසු බහුබ්බිති.
333	353	225	ඉත්ථියං භාසිතපුමිත්ථි පුමාව වෙ.
339	350	226	ක්වචි සමාසන්න ගතානමකාරන්තො.
331	357	227	නාමානං සමුච්චයො ද්වන්ද්‍යො.
324	359	228	තථා ද්වන්දෙ පාණි තුරියෙ යොග්ග සෙනඬ්ග චූද්දජන්තුක විවිධ විරුද්ධ විසභාගත්ථාදිනඤ්ච.
325	360	229	විභාසා රුක්ඛ තිණ පසු ධන ධඤ්ඤ ජනපදා දිනඤ්ච.
321	330	230	උපසග්ගනිපාතපුබ්බකො අබ්‍යාසිභාවො.
322	335	231	සො නපුංසකලිඬ්ගො.
344	337	232	සරො රස්සො නපුංසකෙ.
345	338	233	අඤ්ඤස්මා ලොපො ව.
343	336	234	අංචිභත්තිනමකාරන්තා අබ්‍යාසිතාවා.
337	346	235	කදං කුස්ස.
338	347	236	කා'ප්පන්ථෙසු ව.
346	361	237	වා ණා'පච්චෙ.
398	363	238	තෙසං ණො ලොපං.
402	364	239	චූද්ධාදිසරස්ස වා'සංයොගන්තස්ස සණෙ ව.
407	365	240	අයුචණ්ණානඤ්චායො චූද්ධි.
347	366	241	ණායන ණාන චච්ඡාදිතො.
348	367	242	ණෙයො කත්තියාදිති.
349	368	243	අතො ණි වා.
350	371	244	ණචොපක්චාදිති.

351	372	245	ණෙර විධවාදිතො.
352	373	246	යෙන වා සංසට්ඨං තරති චරති වහති ණිකො.
353	374	247	තමධිතෙ තෙනකතාධි සන්නිධානනියොග සිප්ප හණ්ඩ ජීවිකත්ථෙසු ව.
403	375	248	මායුනමාගමො යානෙ.
354	376	249	ණ රාගා තස්සෙදමඤ්ඤත්ථෙසු ව.
355	378	250	ජාතාදිනම්මියා ව.
358	381	251	තදස්ස යානම්මියො ව.
361	384	252	ආලු තබ්බහුලෙ.
365	390	253	විසෙසෙ තරතම්සිකිසිට්ඨා.
264	391	254	වුඩ්ඨස්ස ජො ඉයිට්ඨෙසු.
265	392	255	පසත්ථස්ස සො ව.
366	398	256	තදස්සත්ථිති වී ව.
367	399	257	තපාදිතො සී.
368	400	258	දණ්ඩාදිතො ඉක ඊ.
370	402	259	ගුණාදිතො වන්තු.
371	403	260	සත්ථාදිති මන්තු.
373	404	261	ආයුස්සුකාරාස මන්තූමිති.
372	405	262	සද්ධාදිතො ණ.
374	385	263	තප්පකතිවචනෙ මයො.
183	48	264	ඵතෙසමො ලොපෙ.
183	386	264	ඵතෙසමො ලොපෙ.
387	409	265	ද්විතීති තියො.
388	410	266	තියෙ දුතාපි ව.
386	407	267	චතුච්ඡෙ නි ථ යා.
389	411	268	තෙසමඩ්ඪුපපදෙන අඩ්ඪුඩ්ඪිවඩ්ඪි දියඩ්ඪි' ඩ්ඪිතියා.
375	406	269	සඩ්ඨායුරණෙ මො.

385	253	270	ද්වේකට්ඨානමාකාරො වා.
383	254	271	එකාදිතො දස්ස ර සඨ්ඛානො.
392	256	272	චතුපපදස්ස ලොපො තු'ත්තරපදාදිවස්ස වු වොපි නවා.
378	257	273	දසෙ සො නිව්චඤ්ච.
381	258	274	ල ද රානං.
382	255	275	විසති දසෙසු බා ද්විස්ස තු.
377	412	276	එකාදිතො දසස්සී.
394	418	277	ද්වාදිතො කො'නෙකත්ථෙ ව.
356	379	278	සමුහත්ථෙ කණ ණා.
70	30	279	කුලානමිසුවා සරෙ වා.
357	380	280	ගාම ජන ඛන්ධු සභායාදීහි තා.
362	387	281	ණුත්තතා භාවෙ තු.
263	369	282	අවණ්ණො යෙ ලොපඤ්ච.
271	41	283	යවතං තලණදකාරානං බාඤ්ජනානි චලඤ්ජකාරත්තං.
404	377	284	ආත්තඤ්ච.
363	388	285	ණ විසමාදීහි.
364	389	286	රමණියාදිතො කණ
399	420	287	විභාගෙ ධා ව.
400	421	288	සබ්බනාමෙහි පකාරවචනෙ තු ටා.
401	422	289	කිම්මෙහි ටං.
459	424	290	භුවාදයො ධාතවො.
523	425	291	ධාතුස්සන්තො ලොපො' නෙකසරස්ස.
434	362	292	ධාතුලිඬ්ඛෙහි පරා පච්චයා.
425	426	293	වත්තමානා තී අන්ති, සි ට, මි ම තෙ අන්තෙ, සෙව්ගෙ, එ මිගෙ.
416	428	294	වත්තමානා පච්චුප්පන්තෙ.
408	429	295	අථ පුබ්බානි-විහත්තීනං ඡ පරස්සපදානි.
458	430	296	කත්තරි පරස්සපදං.

410	431	297	ද්වෙ ද්වෙ පයමමජ්ඣක්ඛන්තමජ්ඣරිසා.
412	432	298	නාමමිති පසුජ්ජමානෙපි තුලායාධිකරණෙ පයමො.
447	433	299	භුවාදිතො අ.
413	436	300	තුම්හෙ මජ්ඣමො.
414	437	301	අම්හෙ උත්තමො.
480	438	302	අකාරො දීඝං හිමිමෙසු.
409	439	303	පරාණාත්තනොපදානි.
456	440	304	කත්තරි ව.
455	444	305	අත්තනොපදානි භාවෙ ව කම්මති.
442	445	306	භාවකම්මෙසු යො.
443	447	307	තස්ස වචග්ගයකාරවකාරත්තං සධාත්වත්තස්ස.
520	446	308	අත්තනොපදානි පරස්සපදත්තං.
426	450	309	පඤ්චමි තු අන්තු, හි ට, මි ම, තං අන්තං, ස්ස චිහො, එ ආමසෙ.
417	451	310	ආණාන්‍යාසිට්ඨෙ'නුත්තකාලෙ පඤ්චමි.
481	452	311	හි ලොපං වා.
427	453	312	සත්තමි එයා එයායං, එයාසි එයාථ, එයාමි එයාම, එථ එරං, එථො එයාවිහො, එයාං එයාමිහෙ.
418	454	313	අනුමතිපරිකප්පෙත්ථෙසු සත්තමි.
428	459	314	පරොක්ඛා අ උ, එ ත්ථ, අං මිහ, ත්ථ රෙ, ත්ථො චිහො, ඉං මිහෙ.
419	460	315	අපච්චක්ඛෙ පරොක්ඛා'තිතෙ.
460	461	316	ක්චවාදිවණ්ණානමෙකස්සරානං ද්වෙහාවො.
518	466	317	ඉකාරාගමො අසබ්බාකුකම්හි.
429	455	318	හියාත්තනී ආ උ, ඔ ත්ථ, අං මිහ, ත්ථ ත්ථං, සෙවිහං, ඉං මිහසෙ.

420	456	319	හියොපහුනි පව්වක්කේ හියාත්තනි.
521	457	320	අකාරාගමො හියාත්ථනි අජ්ජනනි කාලාතිපත්තිසු.
430	468	321	අජ්ජනනි ඊළං ඔත්ථ, ඉං මිහා, ආ උභ, සෙ විහං, අං මිහෙ.
421	469	322	සමිපෙ'ජ්ජනනි.
506	470	323	සබ්බතො උං ඉංසු.
431	472	324	භවිස්සන්ති ස්සති ස්සන්ති, ස්සසි ස්සථ, ස්සාමි ස්සාම, ස්සනෙ ස්සන්තෙ, ස්සසෙ ස්සවිහෙ, ස්සං ස්සාමිහෙ.
423	473	325	අනාගතෙ භවිස්සන්ති.
432	474	326	කාලාතිපත්ති ස්සා ස්සංසු, ස්සෙ ස්සථ, ස්සං ස්සාමා, ස්සථ ස්සිසු, ස්සසෙ ස්සවිහෙ, ස්සිං ස්සාමිහසෙ.
424	475	327	ක්රියාතිපන්නේ'තිතෙ කාලාතිපත්ති.
440	540	328	ධාතුහි ණෙ ණය ණාපෙ ණාපයා කාරිතානි හෙත්ථත්ථෙ.
525	526	329	කාරිතානං ණො ලොපං.
485	527	330	අසංයොගන්තස්ස වුද්ධි කාරිතෙ.
457	530	331	ධාතුජ්ජව්වයෙහි විහත්තියො.
448	509	332	රුධාදිතො නිග්ගහිතපුබ්බඤ්ච.
449	510	333	දිවාදිතො යො.
446	511	334	තථා කත්තරි ව.
450	512	335	ස්වාදිතො ණුණා උණා ව.
487	434	336	අඤ්ඤෙසු ව.
451	513	337	කියාදිතො නා.
452	517	338	ගහාදිතො ජ්ජණ්හා.
491	519	339	ගහස්ස සෙ ජ්පෙ.
492	518	340	හලොපො ණ්හාමිහි.

453	520	341	තනාදිතො ඔයිරා.
513	521	342	උත්තමොකාරො.
514	522	343	කරස්සාකාරො ව.
444	448	344	ඉවණ්ණාගමො වා.
493	523	345	කරස්ස කාසත්තමජ්ජතනිමිති.
483	524	346	කරස්ස සප්පච්චයස්ස කාතො.
454	525	347	චුරාදිතො ණ ණයා.
436	534	348	භුජස්සහරස්සපාදිතිතුමිච්ඡත්ථෙසු.
461	462	349	සුඛිබ්බො' ඛිතාසො.
463	464	350	දුතියවතුත්ථානං පට්මතනියා.
475	529	351	කො ඛෙ ව.
464	467	352	කචග්ගස්ස වචග්ගො.
467	463	353	අත්තස්සිවණ්ණාකාරො වා.
474	531	354	බ්බාඤ්ජනත්තස්ස චො ජප්පච්චයෙසු ව.
476	535	355	හරස්ස ගී සෙ.
437	536	356	ආය නාමතො කත්තුපමානාදාචාරෙ.
438	537	357	රියු'පමානා ව.
439	538	358	නාමමිහා'ත්තිච්ඡත්ථෙ.
441	539	359	ධාතුරුපෙ නාමස්මා ණ යො ව.
552	546	360	ණාදයො තෙකාලිකා.
548	562	361	අඤ්ඤෙ කිත්ත.
626	563	362	කත්තරි කිත්ත.
526	561	363	ධාතුයා කම්මාදිමිති ණො.
623	553	364	කාරිතං විය ණානුබන්ධො.
529	568	365	සබ්බතො ණ්චුත්ථා'වී වා.
516	491	366	ඵ අය.
515	435	367	ඔ අව සරෙ.
595	564	368	ආකාරත්තානමායො.
624	570	369	අනකා යු ණ්චුතං.
517	541	370	තෙ ආවායා කාරිතෙ.

621	573	371	කරස්ස ව තත්තං තුස්මිං.
530	577	372	විස රුජ පදාදිතො ණ.
625	554	373	ක ගා ව ජානං.
531	580	374	භාවෙ ව.
532	584	375	ක්වි ව.
617	586	376	ධාන්වන්තස්ස ලොපො ක්විම්හි.
641	585	377	ක්විලොපො ව.
534	590	378	තස්සිලාදිසු ණි ත්වා වී ව.
535	591	379	සද්ද කුධ වල මණ්ඩන්ථ රුවාදිහි යු.
536	592	380	පාරාදිගම්මිහා රු.
541	558	381	රම්හි රන්තො රාදිතො.
537	593	382	හික්ඛාදිතො ව.
542	545	383	භාවකම්මෙසු තබ්බා'නියා.
622	549	384	තුංතුනතබ්බෙසු වා.
551	550	385	රහාදිතො ණ.
574	625	386	සාසදිසතො තස්ස රිට්ඨො ව.
543	552	387	ණොයා ව.
546	556	388	වද මද ගමු යුජ ගරහාකාරාදිහි ජ්ජ මිමග්ගය්හෙය්‍යාවාරො වා.
544	557	389	කරම්හා රිච්ච.
549	596	390	නන්දාදිහි යු.
550	597	391	කත්තුකරණපදෙසෙසු ව.
553	598	392	සඤ්ඤායං දාධාතො ඉ.
555	599	393	ඉත්ථියමතියවො වා.
588	600	394	ගම ඛන හන රමාදිනමන්තො.
562	604	395	ර්සංදුසුහි ඛ.
630	653	396	සමාදිහි ථමා.
644	588	397	ඉ ය ත ම කිං ඵසානමන්තස්සරො දීසං ක්වචි දුසස්ස ගුණං දොරං ස ක්ඛි ව.
557	612	398	අතීතෙ ත තවන්තු තාවී.

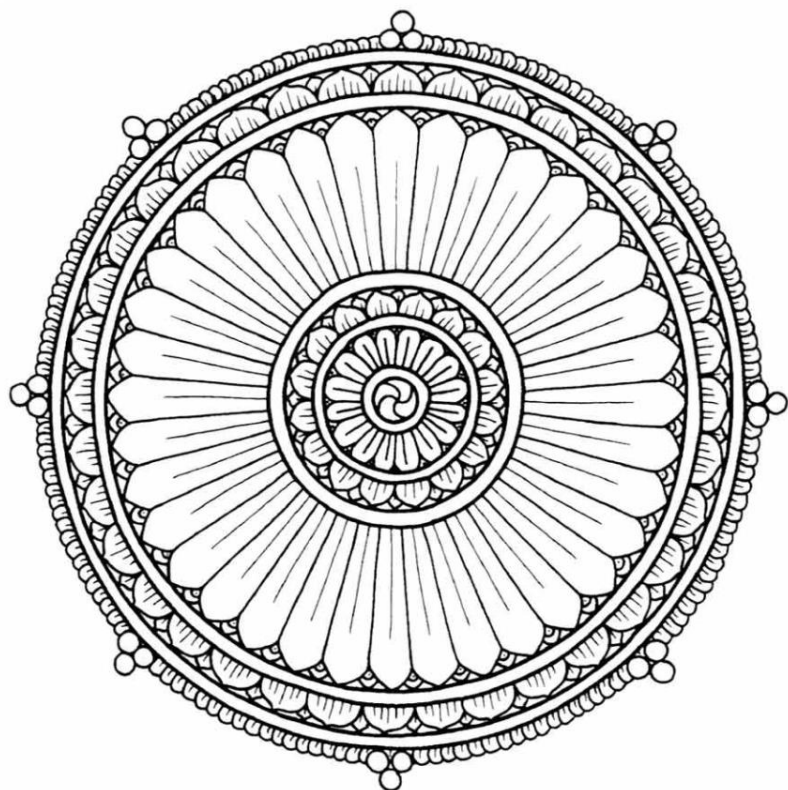

580	560	399	භූජාදීනමන්තො නො ද්වි ව.
587	619	400	ජනාදීන මා තිමිති ව.
591	621	401	හන්තෙහි හො හස්ස ලො වා අදහනහානං.
558	622	402	භාවකම්මෙසු න.
610	623	403	සබ්බත්ථ ගෙ ගී.
589	632	404	රකාරො ව.
578	607	405	ධ ස භ හෙ හි ධඩ්ඪා ව.
613	608	406	හවතුත්ථානමන්තානං දො ධෙ.
614	615	407	ඨො ඩ්ඪාරො.
575	626	408	සාදිසන්ත පුච්ඡ හන්ඡ හන්තාදිහි ට්ඨො.
584	631	409	හිදාදිතො ඉන්ත අන්ත ඊණා වා.
559	606	410	බුධගමාදිත්ථෙ කත්තරි.
583	616	411	තරාදිහි ඉණණො.
567	646	412	චත්තමානෙ මාන'න්තා.
490	481	413	හ විපරියයො ලො වා.
478	442	414	ගම්ස්සන්තො ච්ඡො වා සබ්බාසු.
657	650	415	සෙසෙ ස්සං න්තු මානානා.
606	684	416	අක්ඛරෙහි කාර.
563	636	417	ඉච්ඡත්ථෙසු සමානකත්තුකෙසු තචෙ තුං වා.
597	637	418	තචෙතුනාදීසු කා.
564	638	419	අරහස්සන්තාදීසු ව.
566	640	420	පුබ්බකාලෙ'කකත්තුකානං තුන ත්ථාන ත්ථා වා.
590	620	421	යාපානම්ථි ව.
601	644	422	දිසා ස්ථානස්ථන්තලොපො ව.
608	642	423	ද්ධන්තො යො ක්චචි.
599	641	424	සබ්බෙහි තුනාදිනං යො.
445	449	425	පුබ්බරූපඤ්ච.

648	419	426	එකාදිතො සකිස්ස ක්ඛත්තුං.
302	286	427	ගති බුද්ධි භූජ පඨ භර කර සයාදිනංකා රිතෙ වා.
284	295	428	යො කරොති ස හෙනු.
282	75	429	යං කරොති තං කම්මං.
282	285	429	යං කරොති තං කම්මං.
300	287	430	කාලද්ධානමච්චන්තසංයොගෙ.
301	288	431	කම්මප්පච්චනියයුත්තෙ.
308	289	432	ක්වච්ච දුතියා ඡට්ඨිනමත්ථෙ.
309	290	433	තතියාසත්තමීනඤ්ච.
283	77	434	යො කරොති ස කත්තා.
283	294	434	යො කරොති ස කත්තා.
281	82	435	යෙන වා කයිරතෙ තං කරණං.
281	292	435	යෙන වා කයිරතෙ තං කරණං.
289	296	436	සභාදියොගෙ ව.
291	297	437	හෙත්වත්ථෙ ව.
292	298	438	සත්තමාත්ථෙ ව.
293	299	439	යෙනඬගච්චිකාරො.
294	300	440	විසෙසනෙ ව.
278	84	441	යස්ස දාතුකාමො රොචතෙ ධාරයනෙ පා තං සම්පදානං.
278	302	441	යස්ස දාතුකාමො රොචතෙ ධාරයනෙ පා තං සම්පදානං.
279	303	442	සිලාස හනු යා සප ධාර පිහ කුඨ දුභිස්සො ස්සුය රාධික්ඛ පච්චාසුණ අනුපතිගිණ පුබ්බකත්තාරොචනත්ථ තදත්ථ තුමත්ථාලමත්ථ මඤ්ඤානාදරප්පාණිනි ගත්තත්ථ කම්මනි ආසිසත්ථ සම්මුතිභියාසත්තමාත්ථෙසු ව.
296	305	443	නමොයොගාදිස්ථපි ව.

273	88	444	යස්මා දපෙතිං භයමාදත්තෙ වා තදපාදානං. (308)
273	308	444	යස්මා දපෙතිං භයමාදත්තෙ වා තදපාදානං. (308)
274	309	445	ධාතුනාමානමුපසග්ගයොගාදීස්වපි ව.
275	310	446	රක්ඛණත්ථානමිවිජිතං.
276	311	447	යෙන වා දස්සනං
277	312	448	දුරන්තිකද්ධකාල නිම්මාන ත්වාලොප දිසා යොග විහත්තාරජපයොග සුද්ධජපමොවනහෙතු විවිත්තජපමාණපුබ්බයොග බන්ධනගුණවචන පඤ්ඤාකථන ථොකාතත්තුසු ව.
106	313	449	දීඝොරෙහි.
285	91	450	යස්ස වා පරිග්ගහො තං සාමී.
285	316	450	යස්ස වා පරිග්ගහො තං සාමී.
645	635	451	භ්‍යාදීහි මති බුධි පූජාදීහි ව ත්තො.
305	321	452	සාමිස්සරාධිපති දායාද සක්ඛි පථිභු පසුත කුසලෙහි ව.
306	322	453	නිද්ධාරණෙ ව.
307	323	454	අනාදරෙ ව.
310	317	455	ජට්ඨි ව.
311	318	456	දුතියාපඤ්චමීනඤ්ච.
280	93	457	යොධාරො තමොකාසං.
280	320	457	යොධාරො තමොකාසං.
312	324	458	කම්මකරණනිමිත්තත්ථෙසු සත්තමී.
313	325	459	සම්පදානෙ ව.
314	326	460	පඤ්චම්‍යත්ථෙ ව.
315	327	461	කාලභාවෙසු ව.
316	328	462	උප'ධ්‍යාධිකිස්සරවචනෙ.
317	329	463	මණ්ඩිතුස්සුක්කෙසු තතියා ව.

සබ්බ ආනං ධම්ම ආනං ජිනාති

නිබ්බාන පච්චයෝ හෝතු